Din Temnițele Memoriei Legionare:
DECEMVIRII

CEZARINA CONDURACHE

În urmă cu 83 de ani, în luna aprilie a fost judecat procesul celor 10 legionari care au pedepsit trădarea, eliminând pe cel care a comis-o: Mihai Stelescu. Am început să lucrez acest material cu intenția de a reface firul procesului Decemvirilor. Pe măsură ce m-am afundat în articolele din presa vremii şi am reluat mărturiile din proces, mi-am dat seama că, pentru a fi înțeleasă corespunzător, lucrarea trebuie începută din altă parte.

Decemvirii reprezintă un capitol extrem de important al istoriei legionare despre care, din păcate, se cunosc puține detalii şi se scriu şi mai puține. Motivele sunt lesne de înțeles. Mişcarea Legionară trăieşte o prigoană continuă de aproape 100 de ani, neavând răgaz de a expune şi analiza subiecte complicate ale istoriei sale. În timpul scurtei guvernări legionare din 1940-1941, Decemvirii au fost deshumați şi înviați în conştiința contemporanilor timp de 4 luni. Apoi a venit urgia mai lungă şi mai sângeroasă decât cele dinaintea ei. După 1990 legionarii au continuat să fie acuzați pe nedrept, de terorism, violență, anarhie etc. Cei care au supraviețuit celor 3 prigoane (carlistă, antonesciană şi comunistă), în țară sau exil, au încercat să readucă lumina şi adevărul, descătuşându-şi istoria şi camarazii din temnițele memoriei. Din păcate s-au ciocnit de acelaşi zid de ură şi mişelie ridicat de carlism în anii '30, întărit de Antonescu în anii '40 şi fortificat de comunism între 1944 şi 1989.

Cum să vorbeşti despre Decemvirii duri şi granitari (vorba lui Valeriu Cârdu) când personalități legionare cu mult mai blânde, mai cunoscute şi mai iubite sunt puse şi azi la zid? Cazul Radu Gyr este exemplul perfect de comuniune ideologică antilegionară între carlism, antonescianism, comunism, neomarxism şi iudaism (şi mă tem că acestui şir select se vor adăuga în viitor şi alte „isme"). Scriitor legionar trimis pe front de Antonescu pentru a fi eliminat în Batalioanele de reeducare de la Sărata, ajunge să fie judecat ulterior de comunişti pentru crime de război înfăptuite înainte de a merge pe front! Simpla existență a operei sale literare şi politice legionare îi asigură şi astăzi statutul de criminal şi intră că atare sub incidența noii legii pentru ascunderea adevărului, legea 217/2015. Ca să nu mai spun că una dintre acuzațiile pe care Tribunalul Poporului i le aducea lui Gyr a fost crearea cântecelor închinate Decemvirilor. Dacă el e şi azi considerat criminal (în parte şi) pentru ca i-a cântat pe cei 10 în versurile sale, cum ar fi catalogați Decemvirii, care, spre deosebire de el, au şi tras...?

Dacă aşa stă treaba de atâția zeci de ani, cum, când şi cui să vorbeşti deschis despre Decemvirii care, spre deosebire de Radu Gyr, au luat într-adevăr viața unui om? Cum să explici fapta lor lumii de azi, care nu-i cunoaşte, când nici cea de ieri în care au trăit n-a înțeles-o? Cum ar putea să fie coborâtă adevărata istorie a Decemvirilor în sufletele celor de azi? Nu ştiu... dar ceea ce ştiu cu absolută siguranță este faptul că față de ei avem datoria morală şi legionară de a încerca sfărâmarea zidului de ură şi de mişelie.

Aşadar, voi începe o serie de articole închinate Decemvirilor în care vă propun să facem împreună o călătorie în trecutul Mişcării Legionare. Vom reface întregul fir al poveştii Decemvirilor, cronologic, fără să decupăm ceea ce ne e greu de înțeles sau explicat, folosind în principal mărturii ale epocii (presă, interogatorii şi declarații).

În numărul curent veți face cunoştință cu cei 10 bărbați pe care istoria legionară i-a botezat cu supra numele Decemviri. Apoi vom vedea cine a fost Mihail Stelescu, prin ce s-a făcut vinovat de trădare, cum a fost pedepsit, cum s-a desfăşurat procesul Decemvirilor şi ce s-a întâmplat cu ei după condamnare, ajungând la finalul demersului pe marginea mormântului de la Jilava unde îi vom scoate de sub gigantică piatră ce le-a sfărâmat piepturile.

Ion Caratănase

Născut în 1909, la Hârşova, în familia Gheorghiță şi Vlădița Caratănase, urmase gimnaziul la Hârşova şi liceul de comerț superior la Galați. Membru al Frăției de Cruce „Dunărea Galați" de la înființarea acesteia (mai 1925), se află împreună cu Mihai Stelescu în prima liniei a luptei încă dinaintea întemeierii Mişcării Legionare.

Nu a existat bătălie legionară la care să nu fi participat şi la care să nu fi obținut rezultate demne de laudă: munca depusă la cărămidăria de la Ungheni, participare la marşul din Bucovina, la marşul în Basarabia, bătălia pentru camioneta legionară, în prima linie a frontului în alegerile de la Neamț...

La începutul anilor 1930 se înscrie la Academia Comercială din Constanța. Formează primele cuiburi legionare, atât în Hârşova, cât şi Constanța. Între tinerii pe care Caratănase i-a recrutat pentru Mişcare se numără Virgil Teodorescu, Puiu Traian, Eugen Teodorescu sau Nicolae Roşca (secretar general al Senatului Mişcării Legionare din exil şi preşedinte al Fundației Profesor George Manu). Oriunde era nevoie de echipe legionare bine pregătite pentru a deşteleni județe sau pentru a face propagandă electorală, era trimisă echipa condusă de Caratănase. Aşa a fost în alegerile din 1932, la Tutova, în Bucovina şi la Covurlui, Mişcarea obținând 5 mandate de deputat, între care unul pentru Mihai Stelescu.

În primăvara lui 1933 Caratănase este arestat pentru prima dată înaintea unei adunări legionare organizate la Hârşova. Cu o zi înaintea evenimentului, a fost arestat pentru a nu pregăti cum se cuvenea sosirea Profesorului Codreanu. Adunarea a fost oprită de jandarmerie, iar profesorul a conferențiat în curtea familiei Caratănase.

Pentru alegerile din toamna lui 1933 Caratănase conduce exemplar lupta electorală pe toată Dobrogea până la jumătatea lunii noiembrie, când este din nou arestat în plină campanie electorală la Toxof (satul lui Bănică Dobre). Scoaterea Gărzii de Fier în afara legii îl găseşte pe Caratănase în temnița Constanței, unde avea să mai rămână până în primăvară anului 1934 (până se dă verdictul în procesul Gărzii de Fier).

În 15 mai 1934 a fost deschisă o mare tabără legionară la Giuleşti (prima tabără de muncă din Bucureşti), care cuprindea o grădină de zarzavat şi o cărămidărie, pe terenul donat Mişcării de Dimitrie Micescu (avocat, unul dintre marii prieteni ai Legiunii, decedat timpuriu în toamna lui '34, fratele sinistrului Istrate Micescu). Comandant al taberei a fost numit Ion Caratănase. Sute de legionari au lucrat sub comanda sa în vara aceea, realizând 80.000 de cărămizi. În cadrul taberei, la 4 iulie 1934, Caratănase avea să fie înaintat la gradul de comandant legionar şi să primească din mâinile Căpitanului cea mai înaltă distincție legionară, Crucea Albă.

La începutul lunii august în tabără au venit câțiva camarazi buzoieni, conduşi de Ion Constantin; înainte de plecarea din tabără au jucat piesa de teatru „Zorile" de Şt. O. Iosif. A doua zi Caratănase a fost ridicat de poliție şi interogat în legătură cu reprezentația teatrală. Autoritățile au decis că s-a încălcat legea, întrucât în cadrul piesei s-a intonat „Deşteaptă-te Române!", cântec interzis deoarece România se găsea sub stare de asediu... Tabăra a fost închisă de autorități la 17 august 1934, iar cărămizile, confiscate.

În aprilie 1936, Ion Caratănase participa la Congresul Studențesc de la Târgu Mureş, în calitate de vicepreşedinte al Uniunii Naționale a Studenților Creştini din România (funcție în care fusese ales în 1935). După doi ani de la trădarea lui Stelescu, în iulie 1936, Caratănase decide să formeze o echipă pentru pedepsirea acestuia. Acelaşi lucru face pe cont propriu şi Iosif Bozânțan. Cei doi vechi camarazi se întâlnesc întâmplător în Bucureşti şi, povestindu-şi planurile, realizează că cele două echipe trebuie să acționeze împreună, atât pentru a nu se încurca reciproc pe teren, cât şi pentru a da un exemplu istoric.

În noaptea de 29 noiembrie 1938, înainte de plecarea din Râmnicu Sărat spre moarte, Caratănase îi spune lui Țălnariu: *„Greu e că merge şi Căpitanul cu noi! El trebuia să trăiască..."* Ultimele gânduri merg către mama sa pe care, deşi o ştia tare ca stânca, roagă să fie încurajată şi de camarazi, la fratele său, Vasile şi sora, Elena, ambii legionari (amândoi arestați în 1938).

În noiembrie 1940, în cadrul deshumărilor de la Jilava primele oseminte scoase din mormântul comun sunt ale decemvirului Ion Caratănase. Avea în buzunare o gumă de şters, un briceag, un portțigaret şi o cutie cu chibrituri, o batistă cu monograma sa... Mama îşi recunoaşte copilul la marginea gropii...

Iosif Bozânțan

Iosif Bozânțan s-a născut în 1911 la Văşad, Sălaj (astăzi Bihor), într-o familie greco-catolică. Tatăl, Vasile, a murit pe front luptând în Primul Război Mondial. Mama, Maria, a rămas să-şi crească singură cei doi băieți: Victor şi Iosif. În copilărie Bozânțan vede cum clopotele bisericii din sat au fost date jos de unguri, care le-au topit pentru a face din ele gloanțe, imagine a durerii românilor aflați sub ocupație, imagine pe care o va păstra toată viața în suflet.

Deşi mama sa ar fi dorit să ia calea călugăriei, Iosif Bozânțan va îmbrățişa o carieră de avocat. Totuşi, după mărturiile comandantului legionar Virgil Ionescu, deşi nu a mers în mănăstire, Bozânțan şi-a păstrat castitatea până la moarte. Absolvent al Academiei de Drept din Oradea, va funcționa ca avocat în cadrul P.T.T. Oradea. Legionar vechi, dinainte de 1930, participă în toate marile lupte legionare.

În mai 1933 se înființează „Echipa Morții", un grup de legionari de elită care străbat țara în cântece şi

continuare în pag. 10

DIN TEMNIȚELE MEMORIEI LEGIONARE: DECEMVIRII

marşuri, făcând cunoscut numele şi misiunea Mişcării. Din echipă făceau parte: Iosif Bozânțan, Sterie Ciumetti, Niky Constantinescu, Petre Țocu, Constantin Savin, Traian Clime etc. Echipa a pornit din Bucureşti şi a încheiat periplul la Arad. Legionarii au fost nu de puține ori bătuți, arestați, întemnițați abuziv pe parcursul acestui traseu. Astfel, Bozânțan intră pentru prima dată în arest la Oravița unde va fi reținut o zi, apoi eliberat împreună cu camarazii, este bătut groaznic de jandarmi la Chier, Arad (unde lui Ciumetti i se rupe mâna în bătaie), rearestat alături de toată echipa pentru „rebeliune" (deşi, repet, ei au fost cei bătuți!) şi întemnițat la Arad. A urmat un proces în care au pledat Moța, Marin şi însuşi Căpitanul, cu toții fiind achitați.

Nu trece bine episodul „Echipa Morții", că începe campania electorală. Bozânțan este iar în prima linie în fruntea unei echipe legionare. Arestat în iarna lui 1933, odată cu începerea prigoanei Duca, va rămâne în temniță până în primăvara lui 1934 când se dă verdict de achitare în procesul Gărzii de Fier.

În aprilie 1934 reprezintă studențimea legionară în cadrul Congresului Studențesc de la Băile Herculane, alături de camarazii Emil Bulbuc, Valeriu Sandu şi Virgil Rădulescu. Între anii 1934-1936 va edita la Oradea revista legionară „Străjerul", alături de Victor Corbuț.

În septembrie 1934 Iosif Bozânțan face parte din Consiliului de Onoare convocat pe Căpitan pentru judecarea lui Stelescu, acesta fiind găsit vinovat de înaltă trădare. Bozânțan aude cu urechile lui mărturia trădării chiar din gura lui Stelescu.

Vara lui 1935 îl găseşte pe Bozânțan în Bihorul său natal, alături de Victor Corbuț, organizând şi conducând tabăra de muncă de la Mănăstirea Izbuc. De la 30 iunie şi până la 15 septembrie s-au lucrat zeci de mii de cărămizi folosite la construcția Mănăstirii.

În aprilie 1936 participă la Congresul Studențesc de la Târgu Mureş. Aşa cum ştiți, în cadrul Congresului s-a discutat deschis despre intențiile autorităților de a suprima viața Căpitanului şi de a dezlănțui o prigoană anti-legionară de tipul prigoanei Duca. În fața acestor odioase planuri ale autorităților, legionarii propun crearea unor echipe pentru pedepsirea vinovaților morali şi a trădătorilor. Se fac multe arestări post Congres. Este arestat şi Bozânțan. Eliberat până la judecare, va fi condamnat în toamna anului 1937 (după procesul Stelescu) la 6 luni de închisoare şi în procesul studenților de la Târgu Mureş.

La momentul pedepsirii lui Stelescu, Iosif Bozânțan era doctorand la drept în Universitatea din Cluj.

În toamna lui 1937 (la câteva luni de la condamnarea Decemvirilor), au loc alegerile anuale pentru preşedinția Uniunii Naționale a Studenților Creştini din România. Noul preşedinte ales cu unanimitate de voturi este Iosif Bozânțan. La 10 decembrie 1937, Ziua Studențimii, după sărbătoarea organizată la Casa Studenților, studențimea legionară se încolonează şi merge la Văcăreşti unde era închis Bozânțan. Studenții erau conduşi de Viorel Trifa - şeful Centrului Studențesc Bucureşti, şi de ceilați conducători ai studențimii bucureştene: Victor Dragomirescu şi Gheorghe Istrate. În fața închisorii Văcăreşti mulțimea îşi mărturiseşte încrederea şi solidaritatea cu preşedintele său, Iosif Bozânțan şi cu ceilalți Decemviri.

În noaptea Sfântului Andrei 1938, Iosif Bozânțan porneşte spre moarte cu gândul la Mişcare şi la Ardeal: *„Fiți tari şi credincioşi Legiunii! Țara e în mare pericol. Nu lăsați Ardealul în robia ungurilor."* Închină un ultim gând mult încercatei sale mame *„Parcă văd umbra mamei alungată de la mormântul meu... Nu îngăduiți această durere. Dați-i voi câtă mângâiere veți putea"*. Se desparte de iconița cu Sfântul Anton (pentru care avea o evlavie deosebită), dăruind-o lui Țălnariu.

La deshumările de la Jilava trupul lui Bozânțan este identificat de biata mamă după îmbrăcăminte şi dantură. Trupul său fusese aruncat în groapa comună chiar lângă cel al Căpitanului.

Pentru Maria, mama lui Iosif Bozânțan, cumplitele încercări nu s-au terminat pe marginea gropii de la Jilava. În 21/22 septembrie 1939 avea să-şi piardă şi al doilea fiu, Victor Bozânțan, asasinat de prigoana carlistă în Satu Mare. Soțul căzut pe front pentru Unirea României, iar cei doi fii asasinați de cei care conduceau România Mare clădită şi cu sângele lui Vasile Bozânțan...

Ştefan Curcă

Născut în 1913, în comuna Neagra Şarului, județul Câmpulung (astăzi Suceava), Ştefan Curcă urmează cursurile Academiei Comerciale de la Cluj. Fost şef al Grupului Legionar de la Academia Comercială din Cluj, Ştefan Curcă s-a format ca legionar sub comanda lui Ion Banea.

În anul 1935, la Cluj, începe lupta construirii căminului studențesc Ardealul Tânăr Legionar. Pentru ridicarea lui se deschid tabere de sprijin la Chintău şi la Baciu. Comanda taberei de la Chintău a avut-o Ştefan Curcă. Aici, 479 de legionari şi 56 de legionare au lucrat 135.000 de cărămizi, între 18 iunie şi 13 septembrie 1935. În tabăra de la Chintău Ştefan Curcă a compus imnul taberei, cunoscutul cântec legionar „Ardealul tânăr legionar". În urma eforturilor deosebite a primit din partea Căpitanului „Crucea Albă".

În noaptea masacrului, Curcă a venit în grabă să-i înapoieze lui Țălnariu bocancii, el fiind adus la Râmnic în sandale. În fața refuzului lui Țălnariu de a-şi lua încălțămintea înapoi, Curcă a concuzionat *„Bine! Trebuie să meargă frontul uniform echipat şi la moarte! Un camarad din cuibul Trăiască Moartea te salută cu Trăiască Legiunea şi Căpitanul"*.

La deshumarea de la Jilava, al treilea trup ivit din groapa comună a fost cel al lui Ştefan Curcă. Încă dinainte de a fi complet dezgropat, i se recunosc haina, cojocelul şi verigheta de aur. Apoi îi apare fața încă nealterată, după mărturiile celor care au participat la deshumare. În acel moment se apropie de marginea gropii două femei venite să-şi recupereze odorul...

Ioan Pele

Născut în comuna Urşad, Bihor, în 1911, într-o familie de țărani de munte, Ion Pele, orfan de război, va creşte prin grija şi efortul maicii sale, Zina.

După cum mărturisea în 1936, în timpul liceului a început să creadă din ce în ce mai mult şi mai viu în Hristos şi în neamul românesc. Cu aceste icoane arzându-i în suflet, se înscrie în Mişcarea Legionară.

Student la Facultatea de Drept din Cluj, legionar format în şcoala lui Bozânțan, Pele îl urmează cu bucurie la Bucureşti pentru a pedepsi trădarea.

În noiembrie 1940, la Jilava, trupul cel mai greu de identificat a fost al lui Ioan Pele. Cu greu a fost recunoscut după forma feței, bricheta şi tabachera din buzunar. Din partea lui nu a venit nimeni să asiste la deshumare şi să facă recunoaşterea.

Grigore Ion State

Singurul Decemvir fără studii superioare este Grigore Ion State. Născut în 1904 la Vălenii de Munte, într-o familie modestă, State urmează numai două clase de liceu comercial. După izbucnirea Primului Război Mondial este nevoit să întrerupă studiile din cauza stării materiale extrem de grele. Tatăl şi fratele mai mare au luptat şi au căzut pe front. Rămas singurul sprijin ai mamei, al fraților şi surorilor mai mici, Grigore începe să lucreze ca muncitor, apoi ca şofer într-un garaj de automobile din București.

În 1934 intră în Legiune. Toată vara acelui an State este nelipsit din tabăra de muncă Giuleşti unde lucrează alături de camarazi la fabricarea cărămizilor. În toamna lui 1934, după ce Consiliul de Onoare al Legiunii judecă trădarea lui Stelescu, Grigore Ion State este şoferul legionar desemnat să înmâneze acestuia scrisoarea cu verdictul procesului. State a aflat ulterior despre verdict şi despre prețiosul plic pe care a trebuit să-l înmâneze: sentința pentru trădător.

În 1935 lucrează într-o altă tabără de muncă unde se fac cărămizi, în comuna Ferdinand din Râmnicu Sărat. În acea tabără au intrat într-o zi jandarmii, arestând pe toți cei care se aflau la lucru. State şi camarazii au fost arestați ilegal timp de trei săptămâni. În prima parte a verii lui 1936 s-a aflat la lucru în tabăra de la Carmen Sylva.

Deşi încadrat de puțină vreme în Legiune (în comparație cu ceilalți Decemviri), State adusese sute de şoferi în cadrul Corpul Muncitoresc al Mişcării Legionare. Şef al cuibului „Iancu Jianu", State a fost avansat de Căpitan la gradul de instructor legionar în 14 noiembrie 1935, pentru munca depusă pentru amenajarea Cooperativei Legionare.

Grigore Ion State era căsătorit şi avea un băiețel în vârstă de 8 ani (în 1938), pe nume Dinu. Înainte de a fi ridicat de jandarmi de la Râmnicu Sărat, ultimele gânduri merg către soție şi copil: *„Pentru soțioara mea, repet ce ți-am spus şi altă dată: i-am fost toată viața credincios. Să ştie şi ea asta şi mor cu conştiința împăcată. Avem un copil, pe Dinu, creşte-l aşa cum am vrut eu, da-i viață legionară. În casa mea, deasupra icoanei am aşezat baioneta fratelui meu mai mare, căzut pe front ca voluntar. Ia-o şi învață-l cum să o mânuiască! Strânge-i bine mâna pe ea, că să crească în iubire de neam. Copilul meu să fie legionar. Atât te rog!"*

Din groapa comună de la Jilava, în noiembrie 1940, Grigore Ion State a fost al nouălea trup ridicat din țărână. Este recunoscut de soție după verighetă şi îmbrăcăminte.

Ion (Jean) Atanasiu

Singurul oltean din echipă, Ion Atanasiu, s-a născut în 1913, în comuna Spineni, Olt, singurul copil al familiei. Tată sau era învățător în satul natal unde micul Jean urmează clasele primare. Studiile liceale le va face la Bucureşti, în cadrul Seminarul Teologic Sfântul Nifon, apoi se va înscrie la factultatea de Teologie din Bucureşti.

În timpul studenției va cunoaşte şi va adera la Mişcarea Legionară. Atanasiu a făcut parte din echipa inițială a lui Caratănase.

Spre moarte a plecat vesel şi, pentru că era din fire elegant, şi-a făcut din vestonul de puşcăriaş haină de costum, ataşându-şi o batistă cochet împăturită într-un buzunar închipuit deasupra inimii. A plecat rostind: *„A venit timpul să facem nuntă (...) vesteşte părinților mei cât de frumos am plecat!"*

Doar că bieții săi părinți au refuzat să creadă că unicul lor fiu a fost împuşcat, aşa cum anunța comunicatul autorităților difuzat la radio. Până la instaurarea Statului Național Legionar au reuşit să se convingă singuri că Jean al lor e viu şi a fugit în străinătate cu Căpitanul.

În cumplitul moment al deshumării, al optulea trup recuperat din țărână este greu de recunoscut. Se aşează pe marginea gropii şi se caută semne de identificare, în buzunarul vestonului se găseşte o hârtiuță pe care încă se desluşeşte clar o rugăciune. Era trupul lui Jean Atanasiu. Tatăl era de față... După ce a revenit la Spineni a căzut grav bolnav, rămânând în grija soției.

Gavrilă Bogdan

Gavrilă Bogdan s-a născut în 1913 în comuna Lazuri (de Beiuş), Bihor. Mama sa a murit timpuriu, cerând-i pe patul de moarte să se facă preot. Cum familia nu era prea înstărită, atât Gavrilă, cât şi tatăl acestuia au muncit din greu pentru a obține banii necesari înscrierii la Facultatea de Teologie din Oradea. Legionar, membru al echipei Bozânțan, Bogdan era în anul IV de facultate la momentul pedepsirii lui Stelescu.

În noaptea reînvierii de la Jilava, Gavrilă Bogdan este recunoscut de familie şi camarazi după fularul de la gât, după dantură, lenjeria de corp şi tabachera de lemn în care se mai găseau câteva țigări.

Sora mai mare a lui Gavrilă, Ana, era căsătorită şi

continuare în pag. 11

Duminica Stâlpărilor

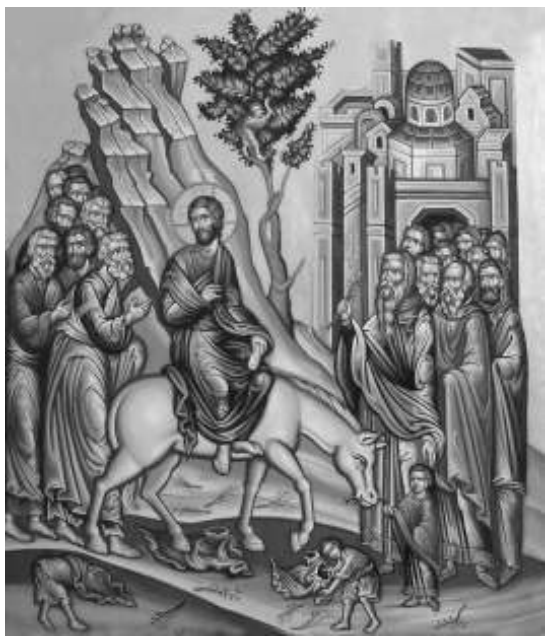

CONSTANTIN MIHAI

În iconomia drumului spre Cruce al Mântuitorului este şi momentul Întâmpinării sale, *duminica stâlpărilor sau* duminica Floriilor. Mântuitorul Hristos este întimpinat în Ierusalim „cu ramuri şi cu stâlpări..., în ziua în care înflorea primăvara şi se zbăteau porumbeii Domnului - Duhul Sfânt - scăldându-se în soare, norodul îşi deschidea sufletul nădejdii, ieşind înaintea celui care rupea peceţile morţii; îl aşteptaseră şi venea. La un destin, pentru El, tragic, dar cu atât mai izbăvitor pentru ei" (Nae Ionescu). Urcarea spre Ierusalimul istoric, dar şi spre cel spiritual, sufletesc, în lumina aurorală a primăverii, reprezintă *marea făgăduinţă*.

Întâmpinarea Domnului cu ramuri şi stâlpări, în anotimpul „însorit al sufletlui", constituie punctul central al bucuriei umane, exprimată spre înaltul cerului de cântarea referenţială „Osana Fiului lui David, binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului! Osana întru cei de sus!". Acest moment al Întâmpinării Domnului este precedat de momentul Învierii lui Lazăr, „simbolul Învierii viitoare a neamului omenesc".

Duminica Stâlpărilor este punctul de început „al privegherii pentru adâncirea în gândurile prăznuitoare ale evenimentelor care ţin de mântuirea noastră". Mai mult, *sâmbăta lui Lazăr* pomenită în tradiţia Bisericii, este în strânsă legătură cu Duminica Stâlpărilor, în sensul în care „primirea triumfală" făcută lui Iisus Hristos, în Ierusalim, ca Împărat smerit, împlinind, astfel, o proorocire veterotestamentară, a fost „determinată cumva şi de minunea Învierii Sfântului şi dreptului Lazăr". Din această perspectivă Biserica foloseşte această formulare exemplară în secvenţa liturgică: „Învierea cea de obşte mai înainte de patima Ta încredinţând-o, pe Lazăr din morţi l-ai înviat, Hristoase Dumnezeule. Pentru aceasta şi noi ca pruncii, semnele biruinţei purtând, Ţie biruitorului morţii strigăm: Osana Celui dintru înălţime, bine eşti cuvântat Cel Ce vii întru numele Domnului".

Astfel, se aduce în actualitatea noastră un eveniment petrecut în timpul propovăduirii lui Hristos, participând şi noi la el. Imaginea Mântuitorului care intră în Ierusalim, călare pe mânzul asinei, aşa cum spune proorocia, este prezentă în faţa noastră. Intrarea Mântuitorului în Ierusalim reprezintă intrarea lui Hristos în Ierusalimul adâncului nostru sufletesc, aducându-ne pacea sfântă. Asemenea pruncilor din Ierusalim care îl întâmpinau pe Mântuitor, să-l primim şi noi cu inima deschisă şi curată, rostind „Osana Celui dintru înălţime, bine eşti cuvântat Cel ce vii întru numele Domnului".

Să-l aşteptăm pe Domnul Nostru Iisus Hristos să intre în sufletul nostru ca într-un lăcaş al Său, ca într-un templu, şi să vindece neputinţele noastre. Aşa cum cetatea Ierusalimului s-a cutremurat la intrarea Domnului Nostru Hristos, aşa să se cutremure şi adâncul sufletului nostru şi să-l primească cu bucurie şi nădejde, cu dragoste şi credinţă pe Cel care, peste puţin timp, avea să rupă peceţile morţii. Deschizând pentru noi porţile Raiului, vom învia noi înşine cu adevărat din morţi.

DIN TEMNIŢELE MEMORIEI LEGIONARE: DECEMVIRII

avea un băieţel de 10 ani în 1938. Peste alţi zece ani, în funebrul mai 1948, fiul Anei şi nepotul decemvirului Gavrilă Bogdan avea să intre în temniţă ca frate de cruce şi să pătimească acolo 12 ani. Este vorba despre camaradul nostru Dănilă (Nilă) Roman, trecut la Domnul în anul 2016.

Radu Vlad

Radu Vlad s-a născut în Blajanii Buzăului în anul 1914 şi este cel mai tânăr dintre Decemviri. Student la Facultatea de Teologie din Bucureşti, legionar, Vlad participă în aprilie 1936 la Congresul Studenţesc de la Târgu Mureş. Este martor al agresiunilor făcute şi cu acea ocazie de autorităţi: în gara Lunca Bradului armata deschide focul asupra trenului care aducea studenţii la Congres. Radu Vlad făcea parte din echipa lui Caratănase.

Înainte de a ieşi din temniţa Râmnicu Sărat, Vlad rosteşte: *„Noi murim. Vă rămâne marea datorie: să ne răzbunaţi. Fiţi neîndurători cu bestiile şi camarila, care terfelesc onoarea ţării. Terminaţi cu ei! Trăiască Legiunea şi Căpitanul".*

La lumina reflectoarelor, în fumul de tămâie şi în rugăciunile legionarilor care lucrau la dezgroparea adevărului, trupul lui Vlad Radu a fost scos din marginea de nord a mormântului comun. Familia şi camarazii îl identifică după medalionul de la gât, cărticica de rugăciuni din buzunarul bluzei vărgate şi tabachera, în care se găseau intacte două ţigări.

Ştefan (Fane) Georgescu

Ştefan Georgescu s-a născut la Constanţa în anul 1911. Familia Georgescu va da Mişcării doi legionari: Ştefan şi Mitică. În 1927, pe când se afla într-o colonie din Dobrogea a avut bucuria de a-l întâlni pe Corneliu Zelea Codreanu. Din acel moment viaţa lui se va schimba. În 1930 se înscrie în Frăţia de Cruce, fiind recrutat de Caratănase.

Student la Facultatea de Teologie din Bucureşti, Georgescu va participa alături de camarazii săi la Congresul Studenţesc de la Braşov, în decembrie 1932.

În campania electorală pentru alegerile din iarna lui 1933, Georgescu se avântă în luptă cu echipele lui Caratănase. În noaptea de 22/23 noiembrie 1933 echipa formată din Puiu Traian, Eugen şi Mihai Teodorescu, Fane Georgescu, Virgil Teodorescu, Manu şi Florea lipea afişe electorale în Constanţa. Virgil Teodorescu este împuşcat de jandarmi şi cade în braţele camarazilor săi. La 10 decembrie 1933, în noaptea în care autorităţile au scos abuziv în afara legii Garda de Fier, Ştefan Georgescu împreună cu toată echipa de propagandă au fost arestaţi, fiind duşi întâi în lagărul de la casa Buta, apoi în temniţa Constanţei şi, de acolo, la închisoarea Galaţi unde aveau să rămână până în primăvară lui 1934.

După terminarea prigoanei Duca, Fane Georgescu a fost înaintat la gradul de Comandant ajutor, primind Crucea Albă. A continuat să activeze neobosit, atât în Bucureşti, cât şi în Tulcea, Durostor şi Caliacra.

După pedepsirea lui Stelescu şi intrarea în temniţă, devine din ce în ce mai bolnav. De la Jilava s-a ales cu un reumatism dureros. La Aiud a făcut cancer la stomac, iar în Râmnicu Sărat a contractat o furunculoză generalizată. Deşi avea mereu dureri atroce (nici nu mai putea ridica braţele), continua să îşi menţină seninătatea şi să îi încânte pe camarazi cu cântecele sale.

La despărţirea de camarazii de la Râmnic, le va spune: *„Plec la moarte... Am venit să îmi iau rămas bun. Comunică Federaţiei (studenţilor constănţeni) să nu dea înapoi. Să ducă steagul Legiunii prin luptă până la victorie."*

Între cei care au dus steagul Legiunii la victorie s-a numărat şi fratele său, Alexandru Georgescu (Mitică). În 3-6 septembrie 1940 Mitică a condus revoluţia legionară la Centrala Telefonică din Constanţa.

În noaptea deshumărilor cel de-al doilea legionar scos din groapa Jilavei a fost Fane Georgescu, recunoscut după portofel şi îmbrăcăminte.

Ion Trandafir

Trandafir s-a născut la Bucureşti în anul 1912. În 1917, în timp ce tatăl său Vasile era pe front, mama sa moare lăsând orfani trei copilaşi, Ion (cel mai mare), Lucia şi Valentin. Copiii sunt crescuţi până la terminarea războiului de bunica maternă, în comuna Catul din Basarabia.

Cu o inteligenţă ieşită din comun, Ion Trandafir este admis la vârsta de 10 ani la Liceul Mihai Viteazu din Bucureşti, luând cu brio examenele pentru acordarea dispensei de vârstă. În timpul liceului se îmbolnăveşte de plămâni şi i se recomandă o vacanţă mai lungă în munţii Neamţului pentru refacerea sănătăţii. Va fi una din întâlnirile decisive ale vieţii lui: muntele pe care îl va iubi şi al cărui pionier va fi. Cea de-a doua mare întâlnire a vieţii sale a fost Mişcarea Legionară pe care o descoperă tot în timpul liceului.

În vacanţele şcolare Ion muncea fără oprire când într-un atelier mecanic, la o forjă, la lemnărie, fiind extrem de pasionat de tot ce se putea construi şi repara (în timpul detenţiei la Văcăreşti a făcut instalaţia electrică pentru toate celulele Decemvirilor, iar la Râmnic servea şi de electrician şi de meşter bun la toate). În timpul liceului a învăţăt stenografia şi desenul industrial. Pentru abilităţile sale în stenografie, este solicitat de Mihai Stelescu şi devine unul din colaboratorii lui cei mai apropiaţi în anii 1932-1933.

Ion Trandafir era student la Facultatea de Chimie şi absolvise Institutul Electrotehnic. În timpul studenţiei se dedică educării fraţilor de cruce. În 1933 înfiinţează cuibul „Caraiman". Verile le petrece pe munte, alcătuind noi trasee pentru iubitorii potecilor, montând marcaje de orientare etc. Membru al Clubului Alpin Român, în 20 octombrie 1935, Trandafir face, alături de Nicolae Baticu şi de Dan Popescu, primul traseu din peretele nordic al Galbenelelor, denumit Traseul Furcilor (Bucegi), gradul IV de dificultate. Alpiniştii români consideră şi astăzi că data de 20 octombrie 1935 şi escalada celor 3 reprezintă actul de naştere al alpinismului profesionist în România.

Trandafir făcea parte din echipa lui Caratănase. Chiar în ziua pedepsirii lui Stelescu, 16 iulie 1936, Ion Trandafir împlinea 24 de ani...

În noaptea îndepărtării pietrei de pe mormânt, la marginea gropii stătea tatăl, Vasile, şi sora sa Lucia Trandafir – comandanta Cetăţuilor Legionare pe ţară (1936-1940). Ion Trandafir, al patrulea martir scos din groapa mişeliei Regelui Carol, este recunoscut imediat de familie după cojocul ce-l purta în permanenţă, precum şi după lenjerie şi îmbrăcăminte.

Camarazii Decemviri – PREZENT!

(va urma)

CEZARINA CONDURACHE

DECEMVIRII (2)
Legionarul Mihai Stelescu

CEZARINA CONDURACHE

Dacă în numărul trecut ați făcut cunoștință cu Decemvirii, acum vom vedea cine a fost fratele de cruce şi apoi legionarul Mihai Stelescu, până la momentul trădării sale, de care ne vom ocupă separat. Vom încerca să urmărim cronologic biografia lui, cu toate aspectele şi detaliile pe care le cunoaștem şi pe care le-am putut reconstitui din presa interbelică, documente ale vremii şi din mărturiile celor care l-au cunoscut direct şi au scris despre el.

Mărturisesc că nu îmi face nicio plăcere să scriu despre Stelescu, mai ales în perioada sa de „glorie legionară", dar, pentru a înțelege gândul şi fapta Decemvirilor suntem datori să înfățişam un tablou cât mai complet al persoanelor, contextului şi acțiunilor derulate până la pedepsirea trădării.

Mihail Stelescu, în stânga Căpitanului

1925, Mihai Stelescu - Frate de cruce

Mihai (Mişu) Stelescu s-a născut în 1907 la Galați, într-o familie înstărită. Despre părinții şi familia lui nu există nicio informație, mai mult, camarazii din Galați nu i-au cunoscut niciodată şi nici nu au fost vreodată la el acasă. Atât şcoala primară, cât şi clasele de liceu le va urma acasă cu profesori particulari plătiți de părinții săi. Examenele aferente claselor de liceu le va da la Liceul Vasile Alecsandri din Galați, pe când avea o vârstă destul de înaintată pentru un elev. În cadrul liceului colegii ştiau că este de origine franceză (probabil după mamă). Stelescu vorbea impecabil limba franceză de pe atunci, avea o cultură extrem de solidă, depăşind cu mult generația sa. Era un orator înnăscut, se impunea prin simpla prezență. Primul contact cu mişcarea studențească condusă de Corneliu Zelea Codreanu îl va avea în anul 1925, prin Frăția de Cruce din Galați.

La 4 mai 1924 Văcăreştenii întemeiază organizația Frăția de Cruce, a cărei conducere va fi încredințată lui Ionel Moța la 26 septembrie 1924. Prima Frăție ia ființă la Iaşi şi prin ea se pun rapid bazele Frăților din Vaslui, Neamț, Bacău, Bârlad, Botoşani şi Focşani. Toate acestea au activat puternic de la început, dar au fost lovite din plin de prigoana Manciu şi apoi de procesul ce a urmat în cazul Manciu, proces în care şi Moța va fi arestat. După eliberare, Moța va trece în februarie 1925 la reorganizarea Frăților. La scurtă vreme după aceea, tot prin FDC Iaşi se ia contact cu Galațiul, înființându-se aici FDC Dunărea, o frăție ce va intra în legenda Mişcării Legionare, ca model de organizare şi biruință, dar şi în istoria ei, ca pepiniera din care a crescut trădarea.

Mihai Stelescu devine membru al FDC Dunărea Galați de la momentul întemeierii ei, sub şefia lui Virgil Coroiu. Spre finalul anului 1925, la aproximativ la 6 luni de la înființare, Stelescu, în vârstă de 18 ani, preia şefia Frăției. Nu se cunosc motivele predării şefiei, Coroiu s-a retras fără nicio explicație, în timp ce Stelescu a apărut oarecum de nicăieri direct în fruntea bucatelor. Stelescu va conduce Frăția timp de 6 ani, până în anul 1931 când va termina liceul (la vârstă de 24 ani!).

În anii 1925-1926 Dunărea Galați se distinge mai întâi prin propaganda făcută pentru Corneliu Zelea Codreanu în timpul procesului Manciu. Moța stabilise atunci pentru toate Frățiile obiectivul de a forma un puternic curent în masele româneşti din sate şi oraşe prin viu grai, prin scrisori, prin tipărituri. În cadrul acestei prime bătălii, Dunărea reuşeşte tipărirea din fonduri proprii a 5000 de manifeste pe care le răspândeşte în Galați şi Brăila. Apoi, în vara lui 1925 şi în cea a lui 1926, echipe ale FDC Galați lucrează la construcția Căminului Studențesc de la Iaşi. Toate aceste acțiuni ale Frăților (şi cele viitoare) au fost inițiate şi apoi permanent monitorizate de Moța.

1927, Mihai Stelescu - Legionar

După înființarea Legiunii Arhanghelul Mihail, în vara lui 1927, în data de 8 noiembrie 1927 are loc prima depunere de legământ legionar. La întrunirea prezidată de Hristache Solomon vor depune legământul Căpitanul şi Văcăreştenii, alături de alte 21 pe persoane. Menționez câteva nume sfinte, cunoscute şi iubite de noi toți: Hristache Solomon, Gheorghe Clime, Ion Banea, Neculai Totu, Mile Lefter, Traian Cotigă, Emil Eremeiu, Victor Silaghi. Cel mai tânăr şi singurul elev de liceu din prima serie de legionari este Mihail Stelescu. Stelescu a devenit legionar în acelaşi timp cu Căpitanul şi cu o pleiadă de legionari fantastici, intrați în istorie, dar şi în legendă.

În anii 1928-1929 FDC Dunărea strânge victorii după victorii. Frăția se măreşte constant cu elemente de o calitate excepțională (câteva exemple: Traian Cotigă, Constantin Savin, viitorul preot Ştefan Marcu, Gheorghe Costea, Puiu Atanasiu). Dintre toate frățiile din țară, Dunărea Galați şi Victoria Focşani aveau o organizare aparte. În timp ce în restul județelor existau mai multe frății grupate pe licee sau pe localități, Focşanii şi Galații aveau o singură frăție centralizată pe tot județul. Anual se puteau încadra în aceasta un număr fix de 20 de tineri din cei 120-150 de tineri care se pregăteau pentru a deveni frați de cruce. Examenul de intrare în FDC Galați mai avea o particularitate. Pe lângă componenta de evaluare legionară, exista şi una şcolară, Stelescu îi punea să dea pentru asta examene asemănătoare celor pentru absolvirea liceului la română, matematică, ştiințe, arte etc. Dorința de încadrare era mare şi concurența era puternică. Astfel, Dunărea Galați avea cei mai bine pregătiți şi mai motivați membri.

Mihai Stelescu face în mod regulat la Galați şedințe de instrucție în Parcul Carol şi organizează activități artistice în cadrul Ateneului Şt. O. Iosif (frăția avea mai multe unități artistice prin care făcea o propagandă legionară extrem de eficientă). În mod curios Mihai Stelescu nu participa la şedințele din cuiburile frăției sale, deşi în anii viitori, la Bucureşti, prezența în cadrul diverselor şedințe de frăție, cuib, cetățui va fi o preocupare constantă a lui.

1930, Mihai Stelescu – Comandat al Batalionului I Legionar

În ianuarie 1930 are loc primul marş în Basarabia al Căpitanului şi al legionarilor. Peste 20.000 de țărani îi întâmpină şi îi ascultă la Cahul. Legionarii erau câteva sute. Între ei, Stelescu cu Frăția de la Galați.

În acelaşi an se va înființa la Galați Batalionul I Arhanghelul Mihail sub conducerea lui Mihai Stelescu. Drapelul acestui prim batalion legionar se va sfinți la 18 mai 1930, la Galați, în prezența Căpitanului. Mişcarea Legionară a fost în acei ani organizată pe batalioane legionare, ulterior s-a trecut pe structura: cuib, familie de cuiburi, garnizoană, județ, regiune. Tot în mai 1930 are loc şi debutul editorial al lui Mihai Stelescu în paginile „Pământului Strămoşesc", cu textul intitulat „De ziua eroilor". Articolul este închinat celor ce s-au jertfit pentru Unire şi se încheie cu următoarele pasaje:

„Ne-ați dat o Românie mare luptând contra duşmanilor românismului. Oare nouă nu ne-ați lăsat nimic? Ați vrut să faceți voi totul ca de noi să se spună că am fost nedemni de înaintaşii noştri? Oare voi să fi cules ultimii lauri ai consolidării României?

Nu! Voi ați murit luptând şi n-ați avut timpul să răzbunați trădările, voi ați secerat şi n-ați avut timpul să alegeți neghina de grâu, aveați duşmani prea mulți în față şi n-ați avut timp să-i vedeți pe cei din spate, voi ați murit văzând pe Mântuitorul şi n-ați avut timp să vedeți crucea lui amenințată pe pământ.

Dar noi! Noi n-avem timp?

Creştini, azi când sufletele noastre şi ale eroilor noştri sunt una, trebuie să jurăm: că ceea ce n-au putut ei face, să îndeplinim noi.

Prin acest jurământ le vom împacă sufletele eroilor, marilor noştri eroi".

În 1930 Stelescu va conduce de mai multe ori echipe de propagandă pentru deşteleneirea județelor în care Mişcarea nu era la acel moment cunoscută. Astfel, este trimis cu echipe ale FDC Dunărea în Maramureş la Borşa, în sprijinul preoților Berinde şi Dumitrescu.

În timpul verii Stelescu va compune marşul „Venim de la Dunărea albastră". Deşi se va cânta intens în anii 1930-1933, fiind un cântec iubit de legionari, marşul lui Stelescu va dispărea din memoria legionară odată cu trădarea din 1934. Câteva din strofele cântecului:

Venim de la Dunărea albastră şi lină/ Venim că suntem la aman./ La noi toți de jale au inima plină,/ Stăpân e păgânul jidan// Dar fruntea semeață şi al vostru braț călit,/ Va învinge duşmanul curând./ Şi Ştefan veni-va la ceasul cel sortit./ Să aducă şi spada-i la rând.// Suntem dunăreni voinici fără teamă,/ Ce ştim neînvinşi să luptăm./ Şi acum când la luptă Legiunea ne cheamă,/ Trăiască Corneliu strigăm.

Prima dizolvare a Gărzii de Fier, cea semnată de Mihalache în ianuarie 1931, aruncă în temniță zeci de legionari în frunte cu Căpitanul care este ridicat de la Focşani, din casa lui Hristache Solomon. Este arestat şi Stelescu la Galați, adus la Bucureşti şi închis la Văcăreşti. Aici, însoțit de Corneliu Zelea Codreanu va intra în biserica penitenciarului unde se afla icoana Arhanghelului Mihail, cea care l-a luminat şi inspirat pe Căpitan în crearea Frăților de Cruce şi apoi a Legiunii. Cu toții vor fi eliberați la 27 februarie 1927, la finalul procesului.

În august 1931 Legiunea dă marea bătălie de la Neamț pentru intrarea în Parlament. Căpitanul organizează personal echipele de propagandă, trimițându-i pe toți în necunoscut. Stelescu este trimis împreună cu Victor Silaghi şi Jorjoaia să facă propagandă la Târgu Neamț. Rezultatele Mişcării sunt excelente, Căpitanul aplicând o tactică neaşteptată de adversar (concentrare pe punctele tari, nu pe cele slabe).

În cursul anului 1931 Mihai Stelescu termină liceul, iar din toamnă devine student al Facultății de Drept la Bucureşti şi predă conducerea FDC Dunărea Galați lui Costică Ştefănescu. Din acest moment membrii frăției sale încep să afle despre unele excese ale fostului lor şef, cum ar fi petrecerile imorale la care acesta luase parte în Galați.

După mutarea la Bucureşti înființează un grup numit Legiunea Sportivă cu diverse secțiuni. În

continuare în pag. 5

LEGIONARUL MIHAI STELESCU

cadrul acestei Legiuni – care nu aparținea structurii Mişcării Legionare – erau încadrați tot felul de sportivi de ocazie despre care nimeni nu ştia cine sunt şi de unde au apărut. Viața Legiunii Sportive se derula în paralel cu Legiunea.

1932, Mihai Stelescu – Deputat şi comandant legionar

În 1932 este extrem de activ şi prezent în viața cuiburilor legionare din Capitală şi străbate țara în marşuri şi campanii, ia legăminte şi conduce şedințe de cuib. Într-o astfel de şedință de cuib îl va cunoaşte Puiu Traian care, atras de idee legionară, hotărăşte în ianuarie 1932 să se prezinte la o întrunire legionară. Era de fapt o şedință de cuib condusă de Ion Caratănase în cadrul căreia şi-au făcut apariția întâi Mihai Stelescu şi apoi Căpitanul.

Stelescu se ocupa de multe ori şi cu şedințele de instrucție. Acestea aveau ca scop testarea limitelor fizice şi sufleteşti ale legionarilor. Puiu Traian povesteşte: *„Odată, la o şedința de instrucție, pe un ger cumplit, ne-a ținut prea mult în poziție de drepți. Mie îmi înghețase mâna dreapta, de n-o mai puteam mişca. Mă cam speriasem. Dar exercițiile următoare mi-au pus din nou sângele în circulație. Instructorul nostru tuna şi fulgera: Înainte, fuga marş!, La mine, fuga marş!, La dreapta, fuga marş!... de credeam că-mi iese sufletul. Sufletul nu mi-a ieşit, dar mâna mi-am putut-o mişcă din nou”.*

Aceste exerciții fizice dure erau urmate de mini conferințe ținute de Stelescu. Una din temele lui preferate era... trădarea, pe care o înfiera cu putere de fiecare dată. O astfel de prelegere este povestită tot de Puiu Traian: *„... după un îndelungat exercițiu fizic ne-am aşezat pe o coastă de deal. Printre altele Stelescu ne-a vorbit despre trădare. Această mătrăgună, spunea el, a fost mereu o mare piedică în trecutul nostru istoric. Din cauza trădărilor nu s-au putut realiza nici inițiatorii marilor acțiuni româneşti şi nici neamul nostru nu s-a putut emancipa la vreme. De aceea legionarii trebuie să ştie că în sânul lor nu poate încolți această buruiană. Că el singur, Stelescu, va fi acela care cu fierul roşu va înfiera în frunte pe oricare dintre noi, dacă ar cădea pradă acestui păcat infam. Explicația lui suplimentară a fost foarte sugestivă: fierul roşu avea să aibă forma unui T mare cât fruntea. Cel dintre noi care ar fi cutezat să trădeze Legiunea sau pe Căpitan, avea să primească pe frunte această înfierare. Era un avertisment pentru noi şi un angajament pentru Stelescu”.*

Tot în ianuarie 1932 Mihai Stelescu şi Doru Belimace (erau prieteni nedespărțiți) înființează la Bucureşti prima revistă a studențimii legionare „Păreri Studențeşti”. Stelescu era directorul publicației, iar Belimace prim-redactor. În paginile revistei, la rubrica „Colțul Studentei”, Nicoleta Nicolescu publică primul ei text despre Cetățuia Ecaterina Teodoroiu. Vânzarea revistei se făcea pe stradă, tinerii simpatizanți şi proaspeții legionari colindând străzile capitalei cu teancul de ziare sub braț, strigând cu putere: a apărut „Păreri Studențeşti”, organul Gărzii de Fier.

În februarie 1932 Căpitanul hotărăşte să intre în lupta electorală pentru câştigarea mandatului de deputat la Tutova, mandat declarat vacant în ianuarie 1932. Trimite în propagandă echipele din Covurlui, Cahul şi Tecuci (județe din jurul Tutovei care aveau puternice nuclee legionare). Lupta este mai dură decât prevedea legea electorală... pe lângă vremea potrivnică, autoritățile fac tot posibilul ca echipele să fie scoase din județ. Nu de puține ori legionarii sunt bătuți sau târâți pe la posturile de jandarmi. Căpitanul decide întărirea județului cu echipe de la Bucureşti. Cum nu existau bani pentru transportul acestora, se hotărăşte ca legionarii să execute un marş (pe jos) pentru distanța Bucureşti-Tutova, pe un traseu de peste 300 km. Se formează o echipă puternică cu 25 de legionari. Echipa a fost condusă de Mihai Stelescu secondat de bunul lui prieten Ion Caratănase şi a ajuns la Bârlad după 10 zile de marş greu printr-un viscol puternic.

În iulie 1932 autoritățile stabilesc organizarea de alegeri. Efoturile echipelor de propagandă electorală vor aduce Legiunii 5 mandate de deputat. Prin intervenția directă a Căpitanlui, se stabileşte că Ion Zelea Codreanu care fusese ales deputat şi la Covurlui şi la Tutova să rămână pe mandatul de Tutova şi la Covurlui să primească mandantul Mihai Stelescu. Pe listele depuse la Covurlui, Stelescu figura al doilea, imediat după profesorul Codreanu. Astfel devine cel mai tânăr deputat român din istorie, la momentul alegerilor neavând încă vârstă legală de 25 de ani împlinită. Din această cauză vor exista mai multe şicane dn partea autorităților pentru validarea mandatului. Până la urmă se obține o dispensă. Mihai Stelescu îşi va exercita mandatul până în decembrie 1933 când are loc dizolvarea Parlamentului. Despre decizia trimiterii lui în Parlament, Căpitanul nota în „Pentru Legionari”: *„Voiam să dau tineretului o încurajare şi un imbold. Încrederea şi dragostea pe care i le-am arătat nu mi-au fost însă răsplătite.”*

În toamna lui 1932 Legiunea îşi mută sediul din Bucureşti pe stradă Ceres, aflată în zona Izvor. Aici spațiul era mai mare, camerele mai multe. Căpitanul a dorit să transforme acest nou sediu într-o cazarmă legionară (cum a făcut mai târziu în Gutenberg şi la Casa Verde) în care să locuiască la comun, cu un stil de viață auster întreaga conducere a Mişcării. Dintre toți, Mihai Stelescu a fost singurul care a refuzat să se mute la cazarmă, preferând să locuiască în chirie. Şi tot Stelescu a fost singurul deputat al Mişcării Legionare care a refuzat să verse în casieria Legiunii salariul său de parlamentar. Deşi aşa stabilise Căpitanul şi aşa făceau ceilalți 4 deputați legionari (Căpitanul, prof. Codreanu, Nuțu Ieşeanu şi maiorul Neculce), Stelescu argumentează că e proaspăt căsătorit şi are nevoie de bani (se căsătorise în cursul anului 1932 cu o domnişoară din familia Gheorghiade) şi că are nevoie de salariul întreg în primele luni de mandat, apoi se va încadra în regula instituită de Căpitan. Nu s-a întâmplat asta niciodată.

Cu toate acestea continuă să rămână extrem de implicat în viața legionară la toate nivelurile ei. În mod frecvent participă la şedințe de cuib şi mai ales la depuneri de legăminte legionare. Astfel, în toamna lui 1932 este cel care ia legământul legionar la Biserica Sfântul Anton grupului din care făcea parte Puiu Traian.

La 10 decembrie 1932 Căpitanul instituie gradele legionare, făcând şi primele înaintări în grad. Mihai Stelescu devine comandant legionar de la întemeierea acestui grad. *„Având în vedere jertfa, munca, eroismul, credința, capacitatea şi vechimea, se înaintează în grad următorii legionari în ordinea alfabetului: Banea Ion, doctorand în Medicină; Belgea Ion; Blănaru Ion, inginer; Dumitrescu Ion, preot; Ionescu Andrei; Silaghi Victor, avocat; Stelescu Mihail, deputat; Totu Nicolae, student; Traian Cotigă, student; Tănase Antohi, meseriaş”.*

1933, Mihai Stelescu - Comandant al Frățiilor de Cruce şi al Cetățuilor Legionare

Anul 1933 debutează cu un congres al conducerii Mişcării Legionare la Focşani. În casa lui Hristache Solomon este convocat Senatul Legiunii, Consiliul Suprem şi toți şefii de organizații județene. Participă şi Mihai Stelescu. În ceea ce îl priveşte, se iau două decizii importante. Este numit comandant al Frățiilor de Cruce şi al Cetățuilor Legionare pe toată țara. Ca urmare a noii numiri şi a faptului că exercita şi funcția de deputat, se hotărăşte să i se ridice comanda Batalionului I Legionar Galați, aceasta fiindu-i predată lui Constantin Savin.

Un important moment de glorie al lui Mihai Stelescu a fost 24 ianuarie 1933, ziua în care studențimea română, în mare majoritate cea legionară, încearcă depunerea unei cruci la căpătâiul Eroului Necunoscut. Ştiți cu toții cum s-a desfăşurat acțiunea: studenții care purtau crucea pe umeri, revărsați în coloane imense către Parcul Carol, având-l în frunte pe Pr. Nicolae-Edineți, găsesc poartă zăvorâtă şi cordoane de jandarmi care le interzic depunerea crucii. Stelescu, aflat şi el în fruntea coloanelor, cere autorităților, în calitatea sa de deputat, să deschidă poarta şi să permită accesul studenților, apoi reuşeşte să ajungă la porți, desface cu mâna lui sârma cu care erau legate. Mulțimea îl ridică pe sus, ovaționându-l. Autoritățile nu ezită să lovească în studenții care iau cu asalt intrarea, iar Stelescu ține un discurs înflăcărat şi mobilizator.

În februarie 1933 Stelescu publică în „Pământul Strămoşesc” un text despre preluarea noii sale funcții şi primul său Ordin Circular. Va continua şi în numerele ulterioare să publice Ordine să explice ce este o Frăție şi ce este o Cetățuie, cum trebuie să fie femeia legionară etc.

COMANDAMENTUL FRĂȚIILOR DE CRUCE ŞI CETĂȚUILOR DIN ÎNTREAGA ȚARĂ

ORDIN CIRCULAR CĂTRE TOATE FRĂȚIILE DE CRUCE ŞI CETĂȚUILE LEGIONARE DIN ȚARĂ

1. Pentru a ne strânge rândurile şi a ne număra în chip definitiv, toate Frățiile de Cruce şi Cetățuile vor trimite de urgență în termen de 6 zile de la primirea acestui ordin, adresa lor exactă.
2. Un raport cu numărul fraților şi surorilor ce compun Frăția ori Cetățuia, data înființării şi un rezumat de activitate de la înființare până în prezent.
3. Frățiile şi Cetățuile care nu vor răspunde, se vor socoti inexistente şi în afară de Legiune.
4. Frățiile de Cruce şi Cetățuile depind numai de acest comandament şi nici de sectoare sau de organizațiile județene, deoarece ele au a căpăta o educație specială şi anume hotărâtă.
5. Toate Cetățuile vor lua parte la loteria anunțată în numărul 2 al revistei şi vor raporta comandamentului de executarea ordinului.
6. După primirea rapoartelor, se vor trimite noi ordine.
7. Rapoartele se vor trimite pe adresa: Mihail Stelescu, Str. Ariopnovei Nr. 12, Bucureşti VI.
8. Nu se va uita ca la orice scrisoare să se adauge mărci pentru răspuns; când se trimite carte poştală, se mai coase una alături.

Mihail Stelescu
Comandantul Frățiilor de Cruce şi Cetățuilor Legiunii din întreaga țară

Pământul Strămoşesc, anul V, nr 2-1, feb 1933

FRĂȚIILE DE CRUCE ŞI CETĂȚUILE LEGIUNII

Ce este o Frăție de Cruce
Frăția de Cruce este o asociație a tinerimii române creştine, până la 24 de ani, formată din elevii de curs superior. Frățiile pot fi formate şi din studenți proveniți din Frății de elevi. Şi aceste Frății academice având rolul de a perfecționa educația din Frățiile de elevi.
Frățiile de Cruce au scopul:
De a înfrăți până la moarte în jurul crucii pe cei care simt în sufletele lor scânteia sfântă a iubirii pentru țărâna românească.
De a crea buni ostaşi României de mâine. O cere vremea de azi, o cer mai ales luptele care vor să vină, la care tinerimea legionară va fi chemată, trebuind să aibă o minte ageră, un suflet mare şi un pumn oțelit; o cere necesitatea apărării sufletului copiilor românismului împotriva atacurilor sistematice ale duşmanilor.
De a crea o şcoală de autoeducație, pentru ca atunci când va veni într-un post de conducere a statului, cât de mic sau cât de mare, să fie format, călit, condus de idealism, cinstit şi cu spirit de sacrificiu. Astfel România nouă, România legionară va avea în fruntea ei oameni anume pregătiți şi

continuare în pag. 6

România şi sfârşitul Europei (35)

Preot prof. **MARIUS VIŞOVAN**

Mihail Sturdza (1886-1980) a fost un diplomat de prestigiu, ministru de externe al României în perioada Statului Național-Legionar (1940-1941) şi a Guvernului Național de la Viena (1944-1945). Lucrarea sa „România şi sfârşitul Europei" constituie un izvor documentar de excepție.

A doua noapte a tulburărilor (22 spre 23 ianuarie 1941)… mă aflam la prefectura Poliției când, pe la miezul nopții un ofițer german s-a prezentat lui Mironovici cu un mesaj din partea Generalului von Hansen, Comandantul Trupelor de Instrucție Germane din România, către Horia Sima, în care cerea încetarea rezistenței legionare cu făgăduința că niciun legionar nu va fi urmărit. Comandantul Horia Sima a cerut ca mesajul să fie confirmat personal de către Neubacher, însărcinatul cu afaceri al Germaniei în acel moment (Fabricius plecase, iar Killinger nu venise încă). Neubacher a sosit un sfert de ceas mai târziu, aducând cu sine nota adresată Legației de către Führer, prin care se ordona trupelor germane din România să se pună la dispoziția lui Antonescu. (pag.221)

Intervenția germană, cu ordin direct de la Hitler, a înclinat balanța în favoarea lui Antonescu, ducând la succesul loviturii de stat inițial eşuate. Horia Sima a cerut germanilor (şi prin ei, lui Antonescu) garanții privind viața şi libertatea legionarilor care vor înceta rezistența în instituțiile publice. Aceste garanții s-au dat, dar au fost imediat încălcate, la ordinul lui Antonescu armata deschide focul pe străzi, ucigând legionari şi mulți civili, apoi vor urma valurile masive de arestări cărora vor cădea victime zeci de mii de legionari… şi toate acestea cu acordul Germaniei, de care atârna de acum înainte întreaga putere a lui Antonescu. Că Antonescu era capabil să mintă cinic pentru a-şi realiza interesele, era deja cunoscut, dar Horia Sima şi conducerea legionară au avut încredere în cuvântul oficialilor germani… care însă s-au dovedit la fel de falşi, reflectând aroganța şi obtuzitatea politicii lui Hitler. Mihail Sturdza se adresează cu indignare secretarului Legației germane: **„În felul acesta veți pierde pe toți prietenii dumneavoastră**!" Răspunsul acestuia a fost „**Wir brauchen keine Freunde, wir haben Panzer-Divisionen**!" („Nu avem nevoie de prieteni, noi avem divizii de tancuri")

Mihail Sturdza

LEGIONARUL MIHAI STELESCU

anume educați, nu arivişti zvârliți de umeri protectori sau de norocul orb al vieții.

Ce este o Cetățuie
Cetățuia este o asociație de tinere române creştine, formată dintr-o conducere centrală în Bucureşti, cetățui şi cuiburi de surori ale Legiunii în subordine în toată țara.
Cetățui nu se înființează decât în oraşele care au şcoli secundare sau facultăți: una de fiecare şcoală sau una după numărul elementelor şi după valoarea lor.
În afară de Cetățui pot exista în acelaşi oraş şi alte formațiuni de fete care însă vor purta denumirea de cuiburi. Elementele bune din aceste cuiburi pot fi trecute în Cetățuie. Deci Cetățuia este gruparea elementelor celor mai selecte din punct de vedere al formației legionare din şcolile sau facultățile unui oraş.
Cuiburi de surori ale Legiunii pot exista şi la țară, formate din tinere române creştine sau chiar şi din doamne.
Scopul Cetățuiei este:
Autoeducația între membrele Cetățuiei, pe toate tărâmurile.
Să sprijine, prin toate mijloacele de care dispun, Legiunea.
Să creeze şi să propage opere destinate să ridice moralul femeii.
Să dezvolte şi să mențină vie activitatea şi tradiția creştină strămoşească, conştiința şi solidaritatea națională între toate femeile române.
Să dea României noi o femeie nouă, ostaş călit şi hotărât, tot atât cât şi bărbatul.
Sora legionară trebuie să fie un ostaş viteaz şi totuşi o nouă ideală. Căminul ei trebuie să fie un altar, sufletul ei, o rază curată de soare.
Sufletul, mintea şi mâinile ei în slujba Legiunii sunt.

Mihail Stelescu,
Comandant Legionar

Cred în biruința ta Legiune
Cred în victoria spiritului legionar
Cred în înțelepciunea şefilor mei

Pământul Strămoşesc, anul V, nr. 3-1, martie 1933

FRĂȚIILE DE CRUCE ŞI CETĂȚUILE LEGIUNII

Frați de cruce şi surori legionare,
Luând comanda voastră pe întreaga țară, am înțeles să aduc un suflu nou de viață şi de avânt în mijlocul vostru.
Voi, cei mai tineri dintre toți legionarii, cei mai curați sufleteşte din punct de vedere pământesc, voi aveți chemarea să plămădiți în sufletele voastre desăvârşirea victoriei definitive ce se va cuceri poate prin sacrificiul vieții voastre.
În şedințele voastre, sfinte reculegeri ale sufletului românesc, intonați cântecele Legiunii, rugăciunile ei, pătrundeți-vă de sfințenia şi avântul cuvintelor lor, căliți-vă pentru ziua de mâine. În discuțiile voastre, căliți-vă platoşa morală şi intelectuală, ca să fie de neînvins, oricâte atacuri duşmane veți suporta.
De la voi aşteaptă statul legionar de mâine conducători în toate domeniile şi treburile lui. De la voi, adăpați de mici în spiritul de cinste, de abnegație, de muncă şi de disciplină, în spiritul nou al vremii. Fiți la înălțimea chemării voastre, fiți la înălțimea chemării vremii.
De aceea, voi, frați de cruce şi surori legionare, căliți-vă cu fanatism religios, la altarul şedințelor voastre, dragostea de țară, spiritul de sacrificiu, avântul ostăşesc, credința în victorie.
În timp ce lumea bătrână din jurul vostru se prăbuşeşte în haos, perdițiuni sufleteşti şi morale, voi pregătiți-vă şi fiți gata a vă ridica asemenea unei armate mântuitoare pentru a smulge la timp conducerea din mâinile lor îmbătrânite şi a clădi România de mâine, România nouă.

Trăiască Legiunea
Mihail Stelescu
Comandantul Frățiilor de Cruce şi Cetățuilor din întreaga țară

Pământul Strămoşesc, anul V, nr.2-1, feb 1933

Aprilie îl va găsi la Reşița unde va conduce o mare întrunire legionară la care vorbeşte exemplar în fața a mai multor mii de oameni.

În mai 1933 are loc un episod tragi-comic cauzat de Stelescu. Aşa cum spuneam, acesta încerca să fie prezent în cât mai multe cuiburi legionare şi, în noua să calitate de şef al Cetățuilor, căuta să fie şi în mijlocul legionarelor. Într-o zi conduce o şedință a primei cetățui din Bucureşti în Parcul Carol (Cetățuia Ecaterina Teodoriu, condusă de Nicoleta Nicolescu). În timpul şedinței din motive doar de el ştiute le arată fetelor un revolver (probabil voind să le impresioneze). Explicându-le cum funcționează şi cum se foloseşte, apasă din greşeală pe trăgaci având un glonț pe țeavă. Glonțul se opreşte în piciorul Nicoletei Nicolescu. De față se află şi Petrică Țocu care avea să şi povestească întâmplarea lui Puiu Traian. Nicoleta s-a purtat extrem de calm, fără să intre în panică şi fără să îl tragă la răspundere, în timp ce Stelescu s-a îngălbenit. Ajunsă la spital, Nicoleta va declara că în timp ce-şi făcea plimbarea de dimineață a auzit o detunătură, apoi a simțit o arsură la picior, nu ştie de unde a venit glonțul. Ziarele vremii au tratat subiectul ca pe o ştire de senzație.

Anul 1933 decurge asemănător cu cel precedent. Stelescu activează mult şi constant pe toate palierele vieții legionare. La 10 iulie 1933 este şi el prezent la Vişani, acolo unde legionarii urmau să ridice un dig care să apere satul de apele furioase ale Buzăului. Aceasta trebuia să fie cea dintâi tabără de muncă legionară, numai că cei 200 de legionari prezenți pentru începerea muncii sunt înconjurați şi bătuți de jandarmi cu o sălbăticie rară. Între ei se afla şi Stelescu.

Campania electorală din noiembrie 1933 îl găseşte în plină activitate. Porneşte la luptă cu echipele legionare, câştigă cu ele bătălii, mănâncă bătaie de la jandarmi. Dizolvarea Gărzii de Fier, la 9 decembrie 1933, îl găseşte la Bucureşti. Primeşte de la Căpitan sarcina de a organiza o mare manifestație a studențimii legionare a doua zi, în 10 decembrie, Ziua Studențimii. Stelescu nu a îndeplinit ordinul, manifestanții au fost puțini şi prost organizați, nu au reuşit să ajungă la Palat conform planului, fiind opriți de jandarmi.

În 29 decembrie 1933, după ce Nicadorii aveau să-l pedepsească pe I. Gh. Duca, Stelescu este arestat şi implicat în procesul Gărzii de Fier care se va judeca în primăvara lui 1934. Nicadorii sunt condamnați la muncă silnică pe viață, în timp ce toți ceilalți legionari arestați sunt achitați şi puşi în libertate. Semnele trădării viitoare încep să fie vizibile în timpul acestei detenții, între zidurile Jilavei...

(va urma)
CEZARINA CONDURACHE

DECEMVIRII (3)
Trădătorul Mihai Stelescu

CEZARINA CONDURACHE

1933-1934 context politic

Finalul anului 1933 aduce cu sine a treia dizolvare a Mişcării Legionare şi aruncă Garda de Fier în focul prigoanei Duca. Deşi faptele sunt bine cunoscute, reiau pe scurt un rezumat al monstruozităților comise ilegal (nu mai spun imoral) de către autoritățile statului român împotriva Gărzii de Fier şi a membrilor săi. De la finele lunii noiembrie 1933 legionarii încep să fie asasinați pe stradă de jandarmerie din ordinele guvernului. Până la sfârşitul lui decembrie 1933 sunt uciși astfel 6 legionari începând cu Virgil Teodorescu şi terminând cu Sterie Ciumetti – primii martiri ai Mişcării Legionare. Într-o singură zi – 9 decembrie (ziua în care Garda de Fier este scoasă abuziv în afara legii) – şi în noaptea care îi urmează, mii de legionari sunt bătuți barbar şi arestați – 18.000 potrivit Căpitanului, sediile Mişcării sunt sigliate, presa legionară este interzisă, mii de locuințe de legionari sunt călcate noaptea de autorități în cadrul unor percheziții violente. Autoritățile îl caută peste tot pe Căpitan pentru a-l asasina. Slavă Domnului, nu îl găsesc la acea vreme, dar din nenorocire, se ajunge astfel la asasinarea lui Sterie Ciumetti, secretarul Mişcării, care refuză să dezvăluie unde se ascundea Corneliu Zelea Codreanu.

În 29 decembrie 1933 Nicadorii pun capăt prigoanei Duca în singurul mod în care această putea fi oprită la acel moment: eliminarea fizică a lui I. Gh. Duca. Sacrificiul lor a însemnat asigurarea supraviețuirii Mişcării Legionare şi a Căpitanului. Dacă Duca nu ar fi fost oprit, Mişcarea ieşea total din istoria neamului atunci şi nimic din toată măreția şi jertfă ei ulterioară n-ar mai fi existat, de la Moța-Marin, la martirii Prigoanei celei Mari, de la Statul Național Legionar până la sfinții închisorilor, de la Armata Națională de la Viena şi până la rezistență din munți… Fără Nicadori n-ați fi avut şansa să cunoaşteți pe niciunul din fabuloşii legionarii pe care i-ați cunoscut înainte şi după 1990 şi niciunul dintre noi nu ne-am afla azi aici: nici eu n-aş mai scrie un text despre Decemvirii şi nici dvs. nu l-ați citi. Fără Nicadori neamul românesc ar fi rămas blocat în aistorie la anul 1933.

După căderea lui Duca se formează la 30 decembrie 1933 un nou guvern care va funcționa până în 4 ianuarie 1934 sub conducerea doctorului Constantin Angelescu. În tot acest interval (şi mult timp după) întreaga camarilă tremura de frica Mişcării Legionare. Cu toții se simțeau vizați şi se ascundeau fiecare pe unde putea. Constantin Argetoianu nota în memoriile sale: *„Funeraliile lui Duca s-au desfăşurat într-o atmosferă de dramă. Uciderea lui aruncase spaima în Guvern, la Palat şi mai ales în Camarilă. Fiecare se credea osândit, socotea că doborârea lui Ducă fusese numai un început, şi tremura pentru pielea lui. Sfidătoarea atitudine a asasinilor întărise şi mai mult pe aceşti oameni cu suflet de iepure în credința că există în sertarele legionarilor un plan de masacru general. Imaginația începuse să lucreze şi în atmosfera de laşitate generală ce domneşte la noi se povesteau fel de fel asupra batalionului morții şi a isprăvilor sale... in futurum. Doctorul Angelescu umplea patru perechi de izmene pe zi, miniştrii nu mai ieşeau din casă, iar vedetele Camarilei intraseră în gaură de şarpe. Titulescu se văicărea în pat, Tabacovici îl freca la tălpi şi supraveghea țucalul. Wieder trăsese zăvorul; Puiu Dumitrescu amuțise, Lupeasca pusese să se răspândească zvonul că e în străinătate. Regele tremura. În ziua înmormântării, miniştrii s-au dus la Ateneu ca şi cum ar fi ieşit din tranşee, la atac. Regele a anunțat că vine, apoi că nu vine, în fine iar că vine... Toți erau convinşi că o bombă îi va curăța pe toți! Până şi locul unde urma să se desfăşoare ceremonia nu a fost fixat decât în ultimul moment şi abia a putut să se hotărască Guvernul între Ateneu şi biserica Sf. Gheorghe! În fine, în cele din urmă, s-a hotărât Ateneul şi s-a mai hotărât ca Regele să nu vie! Am aflat cu toții şi cu un supliment de întristare, că Majestatea Să era gripată şi că regretă din suflet că nu putea aduce un ultim salut credinciosului său sfetnic...“*

Desigur, eliminarea fizică imediată a lui Corneliu Codreanu şi a altor căpetenii legionare ar fi fost cea mai sigură variantă în viziunea autorităților. Dar atât el, cât şi Moța erau de negăsit. Constantin Angelescu s-a dovedit a fi mult mai slab decât mizase camarila, îngrozit de frică, ezita să ia măsuri forte şi în general ezita să ia orice fel de măsuri. Tot Argetoianu notează: *Ce se întâmplase? Se întâmplase mai întâi, că în trei zile Angelescu deduse deplină dovadă despre incapacitatea lui totală de a face față evenimentelor. În Consiliile de Miniştri care au avut loc duminică şi luni, orice măsură mai drastică propusă de unul sau de altul, era imediat înlăturată de către preşedintele Consiliului care murea de frica oricărei răspunderi. Refuza pe rând toate măsurile celorlalți, dar nu avea, el, nici una de propus. La toate, nu răspundea decât cu un: „E prăpăd mă, e prăpăd!” şi cu un „Stai, domnule, să mai vedem!” La Guvern domnea anarhia şi frica...*

În contextul acesta Regele pregătea aducerea la putere ca prim-ministru a lui Richard Franasovici, austriac ce obținuse cetățenia română la 1906, om de bază al camarilei, liberal. Regele semnează decretul de numire, însă se ciocneşte de probleme în interiorul Partidului Liberal care nu acceptă numirea lui Franasovici. Mai mult, Dinu Brătianu era decis atunci să scindeze partidul în două în fața umilinței de a avea în persoana lui Franasovici un premier liberal. După 2-3 zile de lupte politice dure, se ajunge la o oarecare înțelegere liberală internă. Tătărăscu va fi noul premier şi Franasovici va rămâne ministrul Lucrărilor Publice şi Comunicațiilor (post pe care îl avea din vremea lui Duca şi pe care îl va păstra până în noiembrie 1937).

Detenția la Jilava, primele semne ale trădării

Să revenim însă la Mihai Stelescu. Acesta scapă de arestările din noiembrie-decembrie 1933 şi, deşi primise ordin pentru organizarea unei mari manifestații a studențimii legionare în 10 decembrie, eşuează în mod lamentabil în misiunea trasată de Căpitan. Va fi şi el arestat după căderea lui Duca, la începutul lunii februarie 1934 şi încarcerat la Jilava alături de elita Mişcării Legionare (Ionel Moța, Ilie Gârneață, Gen. Cantacuzino, prof. Codreanu, Gh. Clime, Nicolae Totu, Nae Ionescu, Nichifor Crainic etc), dar şi de alți legionari mai puțin importanți arestați şi ei la grămadă de autorități. Stelescu, alături de o parte a celor arestați, este eliberat în jur de 5 martie 1934. Mandatul lor de arestare cu valabilitate de 30 de zile a expirat la această dată, iar judecătorul de instrucție, generalul Mihail Ionescu, considerând că instrucția în cazul lor era terminată, hotărăşte eliberea lui Nae Ionescu, Mihai Stelescu, Elena Zelea Codreanu şi a altor legionari, şi judecarea lor în stare de libertate. Nae Ionescu va fi însă rearestat din cauza lui Titulescu care, la aflarea veştii eliberării profesorului, a amenințat că îşi da demisia din guvern.

Împotriva legionarilor se deschide „procesul Gărzii de Fier” care avea ca scop incriminarea şi condamnarea acesteia în cazul Duca. Verdictul procesului va aduce însă dreptate, atât Garda, cât şi membrii ei (în afara Nicadorilor, bineînțeles) sunt declarați nevinovați. Căpitanul reuşeşte să stea ascuns până în ajunul procesului, cu 3 zile înainte

Procesul Gărzii de Fier de la stânga: Nicolae Totu, Corneliu Codreanu, Gen. Cantacuzino, Ghe. Clime, Prof. Codreanu

de începerea acestuia se prezintă la Consiliul de Război însoțit de Col. Ştefan Zăvoianu şi Pr. Cristescu şi se predă.

Primele nemulțumiri vizibile şi publice ale lui Mihai Stelescu apar în timpul acestei detenții la Jilava. Între legionarii închişi începe să vorbească despre gestul Căpitanului de a se ascunde, în loc să pătimească împreună cu ei în temniță. Presupusa sa nemulțumire nu putea avea în fapt niciun temei, se ştia deja că autoritățile îl căutau ca să îl asasineze şi cauza morții lui Ciumetti survenită fix din cauză că nu a acceptat să îl trădeze, era bine ştiută de toți legionarii.

Stelescu ştia foarte bine că hotărârea nepredării voluntare a Căpitanului fusese luată nu de acesta, ci de un Consiliu Legionar întrunit în casa Generalului Cantacuzino care optase, din rațiuni politice şi procedurale, pentru ascunderea Căpitanului până la judecarea procesului. Rațiunea politică: predarea ar fi fost mai mult ca sigur urmată de asasinarea Căpitanului înainte de a fi dus la judecată, iar o astfel de jertfă nu ar fi servit cu nimic nici Mişcării şi nici țării, cei care au susținut până în pânzele albe inutilitatea jertfei la acel moment au fost Generalul Cantacuzino, Nae Ionescu şi Gheorghe Clime. Rațiunea procedurală: absența Căpitanului dintre arestați ar fi forțat arestarea Generalului Cantacuzino, ca lider principal al legionarilor, ceea ce ar fi însemnat că judecarea procesului Gărzii de Fier ar fi fost făcută de un Consiliu de Război format numai din generali (datorită gradului pe care îl avea Cantacuzino, legea nu permitea să fie judecat de autorități civile şi nici de autorități militare cu grad mai mic decât al său), deci nu de justiția civilă, posibil aservită puterii. Rațiunea procedurală a fost invocată şi susținută de Ion Moța. Din acel moment siguranța Căpitanului a fost luată ca sarcină de Colonelul Zăvoianu care se va achita de ea cu brio ținându-l ascuns şi în viață până la începerea procesului.

Mai mult, toți cei arestați în procesul Gărzii de Fier au fost capturați de autorități, nu se predase nimeni de bunăvoie (evident, în afara Nicadorilor). Moța, de pildă, reuşeşte să stea ascuns până la începutul lunii februarie, deşi era vânat de autorități încă din

În centru, Col. Zăvoianu

continuare în pag. 11

TRĂDĂTORUL MIHAI STELESCU

29 decembrie. Stelescu se afla fix în aceeaşi situaţie, arestat în februarie în urmă capturării sale de către autorităţi.

Pe lângă nemulţumirea legată de absenţa fizică a Căpitanului din închisoare, Stelescu începe să discute ipotetic şi despre asasinarea acestuia de către autorităţi şi despre viitoarea conducere a Mişcării. Despre atitudinea lui Stelescu la Jilava aflăm concret din depoziţia lui Virgil Rădulescu dată la procesul Decemvirilor: *În închisoare, când toţi legionarii erau îngrijoraţi de soarta Căpitanului, unul singur îşi păstra clamul. Acesta era Mihai Stelescu. Din ce în ce atitudinea lui Stelescu, în insultele ce le adresa Căpitanului, devenea mai vehementă.* Valeriu Sandu, şi el arestat la Jilava şi apropiat al lui Stelescu în trecut, mărturiseşte la procesul Decemvirilor: *... ne-am întâlnit în fine la Jiilava. Aici s-a produs divorţul sufletesc între noi şi el. Stelescu spunea mereu că dacă va muri Căpitanul, cine îi va lua locul?*

Tot la Jilava Stelescu se poziţionează împotriva conducerii legionare din închisoare, în special a lui Ion Moţa. Vasile Iasinschi va declara la procesul Decemvirilor că: *în închisoarea Jilava Stelescu cauta să saboteze autoritatea mucenicului Ionel Moţa. Mi-a făcut o impresie detestabilă.*

Constantin Dumitrescu-Zăpadă redă şi el o astfel de situaţie petrecută la Jilava, citându-l pe Stelescu: *„Dacă cumva Căpitanul a fost ucis, eu nu voi mai asculta comanda lui Moţa, a lui Banea sau oricui s-ar crede îndreptăţit la succesiune, ci revendic şefia”*. Desigur, ieşirea lui Stelescu a produs celor prezenţi un dezgust total, astfel încât bădia Sebastian Erhan i-a replicat: *„Mi-e scârbă, camarade Stelescu, că tocmai pe dumneata, comandant legionar, te aud vorbind de moartea Căpitanului. Noi toţi ne rugăm lui Dumnezeu să-l ţină sănătos, noi nu admitem să gândim că e mort şi dumneata te gândeşti cine i-ar lua locul. Amar şi jale de ţară când nu ar mai fi Căpitanul.”*

Aprilie - Iunie 1934, cimentarea tandemului Stelescu-Gheorghiade

Odată pus în libertate, Stelescu începe să se comporte vizibil diferit, atitudine observată de camarazi. Prietenul său Luca Gheorghiade, preşedintele Legiunii Sportive (organizaţia înfiinţată de Stelescu alături de Voicu Popescu, fără legătură directă cu Mişcarea Legionară), începe să facă tot felul de comentarii publice la adresa Căpitanului. Astfel încep să apară zvonuri despre originea străină a Căpitanului, despre lipsa lui de moralitate, despre o presupusă relaţie cu Elena Lupescu, subvenţii primite de la evrei etc. Potrivit mărturiei lui Caratănase de la proces, în primăvara lui 1934 legionarii au cerut îndepărtarea lui Gheorghiade, dar Stelescu l-a apărat în faţa Căpitanului. Trandafir mărturiseşte tot la proces că era stenograful lui Stelescu şi că după eliberarea de la Jilava nu-l mai recunoştea, de parcă ar fi fost un cu totul alt Stelescu.

În acest timp Codreanu, care era informat atât despre intrigile lui Stelescu de la Jilava, cât şi despre aberaţiile răspândite de Gheorghiade, continuă să îşi menţină încrederea în Stelescu nădăjduind în îndreptarea lui. Cea mai bună dovadă în acest sens este fotografia făcută în primăvara lui 1934 în care apare, umăr la umăr, alături de Stelescu şi Gheorghiade, în mijlocul unei mulţimi legionare. În stânga Căpitanul îmbrăcat în cămaşă verde este Mihai Stelescu, iar în dreapta, îmbrăcat în alb şi cu cravată este Luca Gheorghiade.

Ce se întâmplase de fapt cu Stelescu? Acesta se căsătorise în 1932 cu o fată din familia lui Gheorghiade. Sursele legionare menţionează toate o legătură de rudenie între soţia lui Stelescu şi Gheorghiade, unele precizând că acesta era fratele soţiei, altele că ar fi fost unchiul ei. Cert este că nu am găsit nicăieri numele soţiei lui Stelescu, nici vreo altă informaţie legată de ea. După numirea lui Gheorghiade în fruntea Legiunii Sportive, acesta începe să finanţeze puternic organizaţia, furnizează din bani proprii toate echipamentele sportive necesare

De la stânga:
M. Stelescu, Căpitanul, L. Gheorghiade

antrenamentelor şi competiţiilor. Gheorghiade, căruia Stelescu îi spunea „unchiul Luchi”, începe treptat să îl stipendieze şi pe Stelescu pe plan personal – probabil la început sub pretextul legăturii de rudenie – şi să îi stimuleze orgoliul. Desigur Gheorghiade nu acţiona din marea sa dragoste paternă faţă de soţii Stelescu. Camarila care încerca să distrugă Mişcarea prin crearea unor disidenţe în rândul legionarilor şi prin suprimarea conducătorului şi a liderilor, căutase şi găsise o breşă ideală pentru aplicarea ambelor variante în funcţie de oportunitatea lor de moment.

Lipsa de reacţie a lui Stelescu la ordinul primit la 9 decembrie 1933 pentru organizarea manifestaţiei studenţeşti ca şi intrigile anti-Căpitan pe care le rosteşte la Jilava în februarie-martie 1934, nu pot fi decât consecinţele unei treceri a lui Stelescu în tabăra camarilei încă din toamna/iarna lui 1933. În memoriile sale, Tudor V. Cucu notează reacţia lui Stelescu la ordinul primit pentru manifestaţia din 10 decembrie 1933: *... după dizolvarea Gărzii de Fier de către Duca la 9 decembrie, Victor Silaghi este trimis de Căpitan cu un bilet scris către Stelescu, cu recomandarea să nu-l citească. Stelescu desconspiră acţiunea, desfăcând biletul ridică mâna în sus exclamand: „Măi Victore, tu ştii câte milioane face acest bilet?” Silaghi îl smulge instantaneu din mâna lui Stelescu şi, tot fără să îl citească, îl aruncă în foc. „Măi Mişule, te ţii numai de glume!” Era în luna decembrie 1933. Stelescu nu a dat curs acţiunii din bilet, pierde din vedere sau nu dă importanţă. A fost considerată drept glumă.*

Desigur, la acel moment (decembrie 1933) planul camarilei presupunea dispariţia fizică a Căpitanului prin asasinarea lui de către autorităţi. După reacţia fermă a Nicadorilor la prigoana Duca şi mai ales după ce autorităţile eşuează să îl captureze pe Căpitan imediat după moartea lui Duca, frica despre care vorbea Argetoianu face ca acest plan iniţial să nu mai fie agreat de camarilă. Cum autorităţile nu mai îndrăzneau să îşi asume prin structurile statului asasinarea lui Codreanu, trebuia găsită o altă cale de suprimare a lui care să nu implice direct camarila. Soluţia ideală era asasinarea lui Codreanu de către un alt lider legionar. Punctul slab al Mişcării a fost localizat în persoana lui Mihai Stelescu. De atunci efortul camarilei în atragerea şi securizarea lui a fost imens.

Odată cu prigoana Duca şi cu dizolvarea Gărzii, Stelescu pierduse mandatul de deputat şi odată cu el, salariu lunar în valoare de 30.000 lei. Practic, rămăsese şomer în martie 1934 după ieşirea din închisoare. După cum mărturisesc foştii săi camarazi, Stelescu era un tip elegant, cu apetit pentru petreceri şi călătorii (din salariul de deputat legionar îşi plimbase soţia la Nisa şi pe Coasta de Azur), plăceri costisitoare care necesitau fonduri constante. Mai mult, chiar el argumentase Căpitanului în 1932 că nu poate depune salariul de deputat în folosul Mişcării (din cei 30.000 lei primiţi ca salariu lunar, deputaţii legionari aveau dreptul să păstreze doar 8000 lei pentru întreţinerea proprie) pentru că este recent căsătorit şi că are nevoie de bani.

Desigur, în acesta situaţie Stelescu devine absolut dependent financiar de „unchiul Luchi”. Acesta aflându-se în poziţie de forţă în raport cu Mihai Stelescu plusează expluatându-i orgoliul. Stelescu începe să se vadă deasupra liderilor legionari (Moţa, Banea etc), apoi se vede egalul Căpitanului şi ulterior devine convins că este superior lui Codreanu atât prin cultură, oratorie, abilitate organizatorică dar şi prin cantitatea de jertfă oferită Mişcării. Din toate acestea Stelescu ajunge să se considere singurul îndreptăţit să conducă Mişcarea. Nu atât de la partea financiară, ci mai ales din mândrie începe marea trădare a lui Mihai Stelescu care va duce în curând la tentativă de asasinat asupra Căpitanului şi, după descoperirea şi eşuarea acesteia, la un atac constant împotriva Mişcării, la murdării şi minciuni oribile vărsate de un necinstit sufleteşte asupra sufletelor de crin.

În afară faptului că era rudă cu Stelescu din partea soţiei să vedem ce se ştie despre acest Luca Gheorghiade. Ei bine şi el este un personaj extrem de interesant. Luca Gheorghiade s-a născut la 19 ianuarie 1894 la Turnu Măgurele. Parcursul lui educaţional începe la Roşiori de Vede unde termină şcoala primară, la Bucureşti unde absolvă Liceul Francez şi Facultatea de Drept. Va pleca mai apoi în Franţa la Lyon unde va studia economia politică. Reîntors în România va fi numit inspector în Ministerul Muncii, apoi director general în Ministerul Basarabiei la Chişinău, director în Ministerul Telecomunicaţiilor şi inspector al Serviciului Maritim Român (scurtă biografie preluată din volumul „Figuri Contemporane din Basarabia 1939”). Intersecţia lui cu Mişcarea Legionară se produce după 1930, anul în care Mihai Stelescu se mută la Bucureşti. Alături de Stelescu îl găsim implicat în Legiunea Sportivă pe care ajunge să o şi conducă. În 1933 debutează că scriitor cu romanul „A două viaţă a lui Şerban Varu”. Cu toate astea de la începutul prigoanei Duca, adică fix din 10 decembrie 1933 conduce revista liberală „Înainte” ce se tipăreşte la Bucureşti şi se redactează în sediul ziarului „Curentul”, în care publică texte împotriva Căpitanului – fapt pentru care legionarii cer fără succes îndepărtarea lui din interiorul Mişcării în primvara lui 1934. Luca Gheorghiade era un apropiat al lui Pamfil Şeicaru cu care colabora la „Curentul”, dar şi al lui Richard Franasovici, care îl numeşte director în Ministerul Comunicaţiilor pe care îl conducea.

Tot Virgil Rădulescu mărturiseşte despre legăturile Stelescu-Gheorghiade*: Într-o zi, după ce am ieşit din închisoare, l-am întâlnit pe Stelescu în faţa Cercului Militar. Atunci mai era cu o persoană care mi-a fost prezentată. Era cu Luca Gheorghiade. Din acel moment Stelescu a intrat pe panta mărturisirilor. Şi nu cu mult mai târziu mi-a spus „Corneliu Zelea Codreanu ne-a trădat!” Luca Gheorghiade era numai un executant al dispoziţiilor celor mai mari. Cu un cuvânt, era numai o unealtă plătită prin intermediul căreia acele persoane urmăreau asasinarea Căpitanului. La un moment dat Luca Gheorghiade când eram şi cu Dumitrescu-Zăpadă ne-a spus: „Corneliu Zelea Codreanu trebuie omorât prin orice mijloace”. Totuşi Stelescu îl lauda pe Gheorghiade de faţă cu noi. Astfel, după o convorbire între Dumitrescu-Zăpadă, Gheorghe Beza şi cu mine am ajuns la convingerea că Stelescu era trădătorul. De aici încolo noi am continuat să îl urmărim spre a vedea cine sunt acele persoane care l-au făcut pe Stelescu să ajungă la trădare. Împreună cu Stelescu l-am vizitat pe Gheorghiade acasă şi am luat masa de mai multe ori împreună. Cu aceste ocazii Gheorghiade insulta pe Căpitan faţă de mine şi Stelescu fără nicio jenă. Totodată am constatat că Stelescu aproba atitudinea lui Gheorghiade. Gheorghiade mergea mai departe şi în vreo trei rânduri i-a dat lui Stelescu mari sume de bani între 30-50 mii lei de fiecare dată.*

Iulie 1934, pregătirea asasinatului - tabăra de la Budachi

Pentru reuşita planului de exterminare a Căpitanului, Mihai Stelescu avea nevoie de adepţi şi executanţi din rândul legionarilor. Agitaţiile făcute în temniţa Jilavei şi zvonurile lansate după eliberare nu produceau adepţi, ba chiar dimpotrivă. Un singur legionar înscris recent în Mişcare avea să îl

continuare în pag. 12

TRĂDĂTORUL MIHAI STELESCU

urmeze pe Stelescu, este vorba despre Sergiu Lecca, ziarist, angajat în acțiuni de spionaj diplomatic la fel ca fratele său Radu Lecca. Sergiu Lecca apăruse în Legiune adus de Stelescu undeva în anul 1933. Lecca este şi el arestat în procesul Gărzii de Fier şi cu această ocazie depune mărturie împotriva Mişcării Legionare în fața Consilului de Război. În afară de Lecca care, fiind un prețios, nu era genul de executant al treburilor murdare, Stelescu miza de partea sa pe Virgil Rădulescu, Gheorghe Beza şi Constantin Dumitrescu-Zăpadă, dar nu i-a considerat pregătiți pentru a fi unelte de execuție, cei trei aflând despre complot într-o fază mult mai avansată a acestuia şi în momentul în care au aflat au şi dat alarma în cadrul Mişcarii ceea ce a dus la dejucarea planului infam.

Atenția lui Stelescu s-a îndreaptat către un tânăr frate de cruce de 19 ani, absolvent al Şcolii Normale, învățătorul Vasile Cotea. Cotea îl adora pe Stelescu şi de aceea Stelescu, profintând de curăția lui sufletească şi de dragostea ce i-o purta, îi otrăveşte fără milă sufletul împotriva Căpitanului. Cotea devine un fel de asistent al său, mereu împreună, Stelescu îi vorbeşte despre „trădarea" făcută de Căpitan, despre presupusa relație a Căpitanului cu Elena Lupescu, despre bani pe care acesta i-ar fi primit de la evrei prin mijlocirea ei etc. Bietul Cotea cade în capcană încet şi sigur astfel încât va ajunge să fie convins de „adevărul" spus de domnul comandant legionar Mihai Stelescu şi de faptul că singura cale de salvare a Mişcării este eliminiarea Căpitanului şi preluarea conducerii ei de către Stelescu.

În 5 iulie 1934 Căpitanul deschide tabăra de la Rarău. În 8 iulie 1934 Mihai Stelescu trimite o circulară tuturor şefilor de județ, anunțând o tabără pentru formarea cadrelor, solicitând ca fiecare județ să trimită doi din cei mai bine pregătiți legionari. Era vorba despre o tabără pe care Mihai Stelescu o deschidea împreună cu Legiunea Sportivă – fără aprobarea Căpitanului – pentru formarea cadrelor, dar şi pentru odihna legionarilor trecuți prin temnițe şi suferințe în prigoana Duca. Tabăra urmă să înceapă în cursul lunii iulie pe malul marii, la Budachi, în județul Cetatea Albă. În tabără se strâng inițial aproximativ 35 de legionari care constată că participanții nu erau neapărat cei trecuți prin temnițe în iarna care trecuse, ci mulți apropiați ai lui Stelescu şi frați de cruce. Tabăra era finanțată integral de Luca Gheorghiade care oferise în total 70,000 lei pentru această acțiune, fapt pe care Stelescu îl anunță şi public în tabără.

Tabăra de la Budachi nu semăna cu celelalte tabere legionare. Nicolae Manolescu-Puțuri povesteşte ca martor în procesul Decemvirilor că*: La Budachi aveam o mâncare foarte bună. Nu făceam nimic. Ne distram făcând baie şi cântam cântecele lui Stelescu. La Carmen Sylva însă munceam şi discutam cu mai multă seriozitate problemele puse de Căpitan*. Manolescu-Puțuri a plecat la Budachi din Bucureşti împreună cu Stelescu, totuşi a simțit dintru început că ceva nu e în ordine acolo: *Am plecat împreună cu Stelescu în tabăra de la Budachi. Dar am fost suspicios şi mă hotărâsem să plec. Cotea mi-a spus să rămân. Cântam totdeauna cântecele lui. Iar la terminare strigam referenul: „Răsplata muncii laurii vor fi/ Iar trădătorilor moarte." La un alt cântec Cotea s-a oprit la pasajul „Codreanu este nădejdea". Noi l-am întrebat de ce? Iar el ne-a spus tot felul de mârşăvii la adresa Căpitanului. Stelescu ne-a cerut să jurăm că atunci când vom veni la Bucureşti ne vom supune lui. La Budachi Stelescu primea scrisori şi bani de la Luca Gheorghiade.*

La Budachi Stelescu discuta personal cu fiecare legionar din tabără, încercând să evalueze care e starea de spirit, pe câți i-ar putea convinge şi atrage de partea sa. Stelescu împarte pe echipe legionarii aflați în tabără, vorbindu-le despre şansa de a face istorie, şansă pe care urma să o aibă doar cea mai bună echipă dintre cele prezente. Are discuții particulare foarte lungi cu Cotea, Constantin Dumitrescu-Prahova menționează că durau peste 3 ore. Prin

Căpitanul, Traian Cotigă; în spatele lor, Stelescu

Cotea, Stelescu testează la Budachi reacțiile legionarilor şi încearcă să strecoare în cât mai multe suflete îndoiala față de moralitatea Căpitanului. Cotea începe să deschidă discuții despre „trădarea" făcută de Căpitan şi despre toate celelalte mizerii învățate de la Stelescu, insistând că ar trebui înlocuit de la conducerea Mişcării. Legionarii nu sunt deloc încântați de aceste discuții, cer lămuriri lui Stelescu care îi sfătuieşte să nu-l judece prea aspru pe Cotea care e necopt, dar are un fond sufletesc bun.

Într-o zi însă Cotea intră în cortul în care dormeau camarazii prahoveni şi văzând acolo fotografia Căpitanului o rupe în fața lor. Imediat după această întâmplare, prahovenii, prin şeful lor Constantin Dumitrescu-Prahova (e vorba despre Costică Dumitrescu, poreclit „Fachirul" în temnițele comuniste, ulterior călugărit cu numele de monahul Marcu Dumitrescu de la Sihăstria), cer socoteală lui Stelescu pentru atitudinea şi faptele lui Cotea solicitând sancționarea faptelor. Situația devenise tensionată în tabără. Stelescu deschide frontul legionar şi, fără a face inițial acuzații directe la adresa Căpitanului, scuză în fața tuturor pe Cotea prezentându-l încă o dată că pe un element bun dar tânăr, încă necopt, dar cu fond sufletesc bun. Explicația aceasta vagă nu mai este acceptată şi se cer lămuriri suplimentare şi sancționarea lui Cotea. Atunci Stelescu începe să vorbească şi el despre „trădarea" Căpitanului şi despre Mişcarea Legionară care ar fi fost asemeni unui vas spart (prin „trădarea" Căpitanului) care acum trebuie adunat de pe jos ciob cu ciob şi refăcut. Discuția este oprită brusc de prahoveni care anunță că părăsesc imediat tabăra ceea ce se şi întâmplă. Tabăra Budachi se pustieşte rapid, majoritatea legionarilor o părăsesc odată cu prahovenii – Dumitrescu-Prahova, Cuza, Marinescu, Ion Vişan, Eugen Bârsan, Petre Crăciunescu şi Ion Burcea – sau imediat după ei. Stelescu rămâne pe loc încă câteva zile alături de Cotea şi câțiva frați de cruce.

De la Budachi prahovenii se opresc direct la Bucureşti unde raportează dlui. Clime toate câte se petrecuseră acolo. Dumitrescu-Prahova află cu această ocazie că tabăra de la Budachi nu a fost aprobată de Căpitan, care nu fusese nici măcar anunțat de Stelescu că ar dori să organizeze o tabără. Adevărul este că, atât conducerea Mişcării, cât şi Căpitanul aflaseră de existența taberei legionare de la Budachi condusă de Stelescu din ziarul „Curentul" în care Gheorghiade publicase cu avizul lui Pamfil Şeicaru un text laudativ la adresa taberei şi a lui Stelescu. Textul fusese scris de Stelescu şi predat spre publicare lui Gheorghiade.

Dl. Clime raportează la rândul lui toate cele aflate Căpitanului care se afla în tabăra de la Rarău. Se ordonă monitorizarea atentă a lui Stelescu. La acel moment nimeni nu bănuia o uneltire în vederea asasinării, ci o încercare de rupere a Mişcării prin crearea unei dizidente legionare. În acest sens Căpitanul hotărăşte recuperarea şi redresarea lui Stelescu şi a tinerilor care îl urmau.

În 6 august 1934 Stelescu revine la Bucureşti alături de Cotea. La Gara de Nord sunt aşteptați de Gheorghiade care primeşte de la cei doi salutul „Trăiască Gheorghiade". Cotea face cunoştință cu „binefăcătorul" Ghorghiade care în mod generos finanțase tabăra de la Budachi.

După sosirea în Bucureşti Stelescu este chemat la secretariatul general al Mişcării unde este luat în primire de mai mulți comandanți legionari care îi cer să sancționeze prompt abaterile lui Cotea chiar înainte de a se pronunța Căpitanul în această problemă. Stelescu îl elimină pe Cotea din Mişcare ca să nu stârnească o reacție mai dură a camarazilor săi, însă în acelaşi timp continuă să se întâlnească cu Cotea şi cu Luca Gheorghiade, punând la punct faza de execuție a planului de asasinare a Căpitanului.

Luca Gheorghiade

Despre finanțările primite de Stelescu prin Gheorghiade şi despre tabăra Budachi avem şi mărturia prof. Ion Dobre (în „Trădătorul", de Constantin Dumitrescu-Zăpadă): *Pe Stelescu l-am cunoscut în toamna lui 1933. Înainte de plecarea la Budachi, Stelescu mi-a arătat 20,000 lei şi îmi spuse „Vrei să mă cunoşti pe mine? Citeşte-l pe Fouche. Lucrez întotdeauna pe două fronturi" Ştiu că timp de aproape o lună nu era zi când Stelescu să nu se întâlnească cu Gheorghiade şi să nu ia masa la acesta. Am observat adesea cum îi cerea bani şi-i dădea totdeauna mai mult decât trebuie. O dată a plecat cu Gheorghiade spre „Curentul", eu l-am întâlnit aşteptând jos şi în mai puțin de 30 de minute a venit Gheorghiade cu 30,000 lei. După ce s-a întâmplat rebeliunea de la Budachi şi o parte din legionari s-au retras, Stelescu mi-a spus satisfăcut: „Ai văzut, dle. Dobre, dacă din 25 de inşi care ştiu ce este între mine şi Căpitan cinci trec de partea lui şi douăzeci rămân cu mine, închipuieşteți ce coeficient voi avea pe țară!" După întoarcerea de la Budachi, deşi Cotea era eliminat chiar de el, totuşi Stelescu era foarte des vizitat de acesta.*

În numărul următor vom vedea ce s-a întâmplat la Congresul Studențesc de la Râmnicu Vâlcea din august 1934, cum s-a încercat asasinarea prin împuşcare a Căpitanului pe Rarău şi cum s-a descoperit complotul din jurul asasinării Căpitanului cu cianură.

CEZARINA CONDURACHE

DECEMVIRII (4)
Complotul pentru asasinarea Căpitanului

CEZARINA CONDURACHE

13 septembrie 1933, ziua Căpitanului Stelescu, în dreapta Căpitanului, cu o cruce pe piept

Căpitanul, pe Rarău

În numărul trecut al serialul nostru am aflat că în 4 august 1934 Mihai Stelescu revenise la Bucureşti din tabăra Budachi, fiind aşteptat în Gara de Nord de Luca Gheorghiade. Imediat după aceea îl elimină pe Cotea din Mişcare la presiunile făcute de liderii legionari care au cerut sancționarea abaterilor acestuia înainte de pronunțarea Căpitanului asupra problemei.

Dincolo de eliminarea oficială a lui Vasile Cotea, planul de suprimare a Căpitanului mergea înainte. Astfel, după mărturiile date de Cotea în fața Căpitanului în data de 6 septembrie 1934, după însemnările lui Constantin Dumitrecu-Zăpadă (ambele consemnate de Constantin Dumitrecu Zăpadă în broşura „Trădătorul") şi după mărturiile date de mai mulți legionari în cadrul procesului Decemvirilor (preluate din ziarul „Buna Vestire"), aflăm cum complotul a fost pus la punct imediat după întoarcerea de la Budachi şi etapele prin care s-a trecut până la descoperirea şi dovedirea acestuia.

Asasinare prin împuşcare

Planul asasinării lui Corneliu Zelea Codreanu este prezentat pentru prima dată lui Cotea de către Stelescu în data de 8 august 1934, ambii aflându-se acasă la Stelescu. Cotea este chemat în acelaşi loc a doua zi la ora 10 când îşi va face apariția şi Gheorghiade care îl preia pe Cotea în vederea pregătirii sale fizice şi psihologige pentru asasinat. Gheorghiade îi furnizează un revolver şi îi vorbeşte despre necesitatea efectuării unor exerciții de tragere, în acest sens invitându-l la țară la una din moşiile sale pentru antrenament. Data eliminării prin împuşcare a Căpitanului a fost stabilită pentru ziua de 15 august, Adormirea Maicii Domnului. Cotea urma să plece cu trenul spre tabăra legionară de la Rarău în care se afla la acel moment Căpitanul şi să execute planul, după care avea să raporteze „victoria" şi apoi să reia legătura cu Stelescu.

Pentru o mai bună şi mai clară înțelegere a paragrafelor de mai sus am ataşat acestui text mărturia integrală dată de Vasile Cotea în fața Căpitanului în data de 6 septembrie 1934. Iată şi un fragment din însemnările lui Dumitrescu-Zăpadă pe acelaşi subiect: *„Stelescu a eliminat de formă pe Cotea, dar l-a invitat pe de altă parte la el acasă unde a venit şi Luca Gheorghiade şi toți trei au pus la cale împuşcarea Căpitanului de către Cotea (...) data împuşcării Căpitanului au stabilit-o pentru 15 august, la Rarău, unde urma să plece Cotea. Au hotărât – era la 9 august – ca Stelescu şi Cotea să nu se mai vadă. Stelescu a plecat apoi după ce s-a prezentat Generalului Cantacuzino, ca şi cum nu se întâmplase nimic, la congresul studențesc de la Râmnicu Vâlcea, în timp ce Cotea, la țară, trebuia să facă exerciții de tragere".*

Între sosirea de la Budachi, planul de asasinare a Căpitanului şi plecarea la Vâlcea, Stelescu poartă la Bucureşti discuții cu diverşi legionari, pe care îi consideră mai apropiați sau mai uşor de convins. Între ei se află şi legionarul Mihail Livadaru a cărui mărturie despre discuția avută cu Stelescu este consemnată în broşura lui Dumitrescu Zăpadă: *Vizitând pe Stelescu înainte cu o zi de congresul studenților olteni, după o discuție de câteva ore, mi-a declarat textual printre altele: „Dizidența mea porneşte din vară, de când Căpitanul s-a înconjurat de anumiți tipi suspecți şi dăunători Mişcării. De ce se revoltă toată lumea că-mi face Pamfil Şeicaru reclamă? Ce, nu sunt eu tot atât cât Căpitanul în mişcare?* [despre Căpitanul] *nu îl mai am în sufletul meu, nu mai există pentru mine".*

Congresul studențesc de la Râmnicu Vâlcea

Deşi mai mulți legionari îşi puneau semne de întrebare legate de tulburările făcute de Stelescu în timpul detenției la Jilava şi în tabăra Budachi, acesta îşi păstrase toate funcțiile şi gradul legionar, nefiind până la acel moment sancționat sau atenționat în vreun fel de Căpitan. Astfel că în perioada 10-14 august 1934 Stelescu, în fruntea unei delegații legionare, participă la Congresul de la Râmnicu Vâlcea. La momentul august 1934 Stelescu deținea şi funcția de vice-preşedinte al Centrului Studențesc Bucureşti, iar în echipa cu care a plecat la Vâlcea erau mulți reprezentanți ai studențimii legionare din diverse colțuri ale țării.

Congresul de la Râmnicu Vâlcea nu era un congres național al studențimii, ci un congres regional al studenților olteni, în cadrul căruia studențimea legionară nu era majoritară (cum s-a întâmplat în cazul altor congrese studențeşti din anii '30). Literatura legionară (şi nu numai) pomeneşte uneori faptul că acest congres ar fi fost convocat sau organizat de Mihai Stelescu special pentru a fi departe de locul şi momentul asasinatului comis asupra Căpitanului. Într-adevăr, Stelescu a profitat de faptul că acest congres urma să aibă loc în perioada respectivă, cu aprobarea autorităților, pentru a se distanța fizic de acțiunea lui Cotea şi pentru a provoca propria sa arestare împreună cu a altor legionari prezenți la congres, dar faptul că el ar fi fost inițiatorul congresului nu se confirmă.

Aşadar, legionarii conduşi de Stelescu ajung la Râmnicu Vâlcea. Congresul este prezidat de PSS Episcopul Râmnicului Vartolomeu Stănescu care în prima zi a congresului a ținut atât un serviciu divin, cât şi o prelegere. Potrivit „Gazetei de Transilvania" din 23.08.1934 aflăm că lucrările congresului au fost întrerupte de autorități la finele zilei de sâmbătă şi că studenților li s-a comunicat că între timp congresul fusese interzis*: Studenții din Oltenia şi Valea Timocului urmau să-şi țină sâmbătă şi luni obişnuitul lor congres anual. În acest scop au sosit la Râmnicu Vâlcea numeroşi studenți. Iar sâmbătă a şi avut loc o şedință festivă pe care a prezidat-o PSS Vartolomeu. Au rostit cu acest prilej cuvântări reprezentanții studențimii, Episcopul Vartolomeu şi fostul deputat gardist Stelescu. După ce s-a hotărât ca dezbaterile să continuie luni, Episcopul Vatolomeu se pregătea să ridice şedința când şi-au făcut apariția în sală primul procuror Fundățeanu şi judele de instrucție Liscu, punând în vedere congresiştilor că acest congres este interzis de guvern şi, ca atare, nu pot să îl țină. Datorită intervenției Episcopului, congresiştii s-au împrăştiat apoi în linişte. Măsura a produs o penibilă impresie în toate cercurile.*

Aflăm astfel că Stelescu a luat cuvântul în prima zi a congresului, fără să ştim însă ce anume a avut de spus. Cu siguranță discursul lui nu a putut avea nicun element de contestare sau de incriminare a Căpitanului pentru că se afla în prezența multor legionari devotați acestuia şi Mişcării sale care ar fi protestat şi reacționat ferm la prima tentativă de acest fel, mai mult, aceştia nu l-ar mai fi urmat ulterior în năstruşnicul său marş ce avea să-i ducă pe toți la închisoare. Între legionarii prezenți la Vâlcea sub comanda lui Stelescu menționez doar pe: Ion Caratănase şi Ştefan Georgescu (viitorii Decemviri), Gheorghe Istrate, Victor Dragomirescu, Gheorghe Bâlborea (secretarul lui Ionel Moța), Dumitru Banea, Laurian Țălnariu.

După sistarea lucrărilor congresului, într-una din zile Mihai Stelescu decide ca echipa sa, compusă din aproximativ 50 de legionari, să facă un marş prin Râmnicu Vâlcea prin care să protesteze împotriva unei inițiative a liberalilor care propuseseră ridicarea unei statui a lui I. Gh. Duca în centrul oraşului. Coloana se pune în marş, legionarii traversează Râmnicu Vâlcea intonând cântece legionare. Desigur, autoritățile intervin prompt pentru arestarea lor. O scurtă paranteză, am observat că în special istoricii care au scris în ultimii ani despre congresul de la Vâlcea şi despre arestarea legionarilor insistă asupra faptului că s-a cântat în timpul marşului „Sfântă tinerețe legionară" care prin versurile ei glorifica violența şi pe recent arestații Nicadori. Faptul este imposibil din cauza că „Sfântă tinerețe legionară" a fost compus abia în 1936. Cu siguranță a fost glorificată jertfă Nicadorilor, dar prin „Cântecul Nicadorilor" care la acel moment era pe buzele tuturor legionarilor. Intonarea aceluiaşi cântec doi ani mai târziu în timpul congresului studențesc de la Târgu Mureş va sta la baza altor arestări şi a procesului ce le-a urmat.

Arestarea echipei Stelescu

Atât Mihai Stelescu cât şi toți cei care l-au urmat ştiau că aventura lor va fi sancționată de autorități în baza cadrului legal pe care acestea îl confecționaseră pentru a putea acționa împotriva legionarilor. O să va întrebați de ce au făcut ce le-a cerut Stelescu în condițiile astea. Părerea mea este că majoritatea celor implicați în marş nu au fost entuziasmați de acțiunea în sine (care nu era nici spectaculoasă şi cu atât mai puțin necesară), dar au urmat legionăreşte ordinul dat de comandatul Stelescu, şeful delegației lor.

Să explicăm puțin motivele pentru care un asemenea marş echivala din start cu arestarea. România se afla din data de 30 decembrie 1933 sub stare de asediu (reînnoită la 15 martie 1933 de guvernul Tătărăscu) care interzicea explicit orice adunare, întrunire publică neautorizată de autorități, în plus la 7 aprilie 1934 apăruse în Monitorul Oficial „Legea pentru apărarea ordinii în stat" care viza în mod explicit Garda de Fier şi care prevedea printre altele: *art 4. Se consideră infracțiuni şi se pedepsesc cu închisoare corecțională de la 1-5 ani şi interdicțiunea corecțională pe acelaşi interval: a) Purtarea, chiar ascunsă, de orice uniforme, cos-*

continuare în pag. 6

COMPLOTUL PENTRU ASASINAREA CĂPITANULUI

tume speciale, steaguri sau orice alte embleme care învederează participarea la activitatea unei grupări politice dizolvate; b) Ținerea oricăror adunări, formarea de cortegii, precum şi orice fel de acțiune politică, publică sau clandestină, de către membrii grupărilor dizolvate.

Grupul Stelescu este înconjurat de jandarmi în plină stradă. La comanda lui Mihai Stelescu legionarii opun rezistență arestării, se aşează jos ținându-se unul de altul. Până la urmă sunt ridicați cu forța şi arestați la ordinul primului procuror Nicolae Fundățeanu – cel care anunțase şi interzicerea congresului cu câteva zile în urmă. Arestații sunt întemnițați la Râmnicu Valcea. Evident încălcaseră legea, atât prin întrunirea publică neautorizată, cât şi prin mărşăluire în formație, intonare de cântece legionare explicite etc. Toți legionarii participanți la congres au luat parte la marşul lui Stelescu, toți au fost arestați şi judecați în stare de arest şi 39 dintre ei au fost condamnați de instanță la pedepse cuprinse între 2 ani şi 6 luni închisoare. Potrivit documentelor publicate de prof. Sorin Oane pe istorielocala.ro, condamnarea cea mai mare, 2 ani de detenție, nu o primeşte Stelescu, ci Caratănase! Stelescu ia 1 an şi jumătate. Tot de la el aflăm numele tuturor condamnaților (39 legionari) şi achitaților (10 legionari). Între arestații şi condamnații de atunci de la Vâlcea avem şi trei legionare: Tiana Silion, Anastasia Popescu (mama Sica) şi Zoica Stănescu.

Cu toții se înscriu la apel pentru contestarea sentinței, dar până la judecata acestuia continuă să stea în închisoare la Vâlcea. Regimul de detenție, spre surprinderea lor, este deosebit de bun, total diferit de cel cu care legionarii se obişnuiseră sub prigoana Duca şi ulterior în timpul procesului Gărzii de Fier. Mitu Banea poveste în cartea lui „Acuzat, martor, apărător în procesul vieții mele”: *N-am trăit niciodată aşa bine: liberi în închisoare, iar masa ne-o aduceau comunele din jur.*

Până la acest moment toată acțiunea lui Stelescu dăduse rezultate conform planului său. Martor al apărării în procesul Decemvirilor, Virgil Rădulescu declară că Stelescu şi-a calculat din timp prezența şi arestarea de la Râmnicu Vâlcea pentru a-i folosi ca alibi pentru asasinarea Căpitanului: *Când a venit Stelescu de la Budachi mi-a spus „Căpitanul trebuie asasinat. Dar pentru aceasta trebuie să găsesc momentul şi modalitatea. În momentul când va fi asasinat eu nu trebuie să fiu de față şi nici în București. Mihai Stelescu a plecat la Râmnicu Vâlcea pentru a produce un fapt pentru care să fie arestat şi chiar condamnat.*

Acelaşi lucru îl confirmă şi Ion Caratănase în mărturia sa dată la proces: *La Râmnicu Vâlcea am fost arestați din cauza lui Stelescu. El aranjase totul ca în timp ce se afla în închisoare să fie suprimat Căpitanul şi să se credă că el n-are nimic comun cu diabolica faptă a celor ce formau complotul. Ceva mai mult, să pară un erou, prin faptul că se afla în închisoare. Iar când va ieşi să i se încredințeze conducerea Mişcării Legionare.*

De la împuşcare la otrăvire

În timpul acesta Vasile Cotea, care se despărțise de Stelescu în casa Gheorghiade pe 9 august, rămăsese în București şi urma să meargă la țară în perioada 11-13 august 1934 să facă exercițiile de tragere, apoi să plece la Rarău pentru a-l executa pe Căpitan la 15 august. Având însă multe frământări şi dubii, Cotea se abate de la planul inițial pentru a se lămuri sufleteşte. Până la urmă va lua decizia să îl omoare pe Căpitan şi apoi să se sinucidă. Ca să îşi explice ambele acțiuni va redacta 3 scrisori în jurul datei de 15 august cu care se va prezenta la Gheorghiade. Acesta le citeşte, îl felicită şi le reține, dar îl încredințează pe Cotea că nu e nevoie să se sinucidă, asigurându-i securitatea post-asasinat prin terți suspuşi. Probabil acesta este momentul în care se

Virgil Rădulescu

renunță la ideea inițială de asasinare prin împuşcare şi se trece la planul de rezervă: otrăvirea cu cianură de potasiu. Cred că ezitările lui Cotea l-au făcut pe Gheorghiade să caute o soluție care să necesite mai puțin eroism şi curaj din partea asasinului.

După eşuarea tentativei de împuşcare pe Rarău, redactarea şi predarea scrisorilor către Gheorghiade, se află despre arestarea lui Stelescu la Vâlcea. După mărturia lui Cotea, la aflarea veştii Gheorghiade se impacientează până când primeşte asigurări de la Pamfil Şeicaru că guvernul va rezolva problema şi că Stelescu va fi liber. Gheorghiade îl trimite pe Cotea la închisoarea din Vâlcea unde are o discuție de mai multe ore cu Stelescu. Întâlnirea celor 2 este văzută de mai mulți legionari închişi atunci cu Stelescu, dar niciunul nu participă la convorbirea dintre ei. Mitu Banea, după cum notează în memoriile sale, schimbă câteva cuvinte cu Cotea, fără să bănuiască absolut nimic la acel moment: *Am observat într-o zi, nu în curtea centrală a închisorii, ci într-una mai mică, pe Cotea vorbind cu Stelescu. N-am bănuit nimic. Cotea îmi spune: „Să n-aveți grijă, vine dl. Moța şi Vasile Marin să va apere şi veți scapa”. „Bine, bine” - am zis eu şi m-am dus la ei. Era ultima înțelegere între conspiratori.*

În acelaşi timp Virgil Rădulescu află că Stelescu a fost arestat la Vâlcea şi se convinge de realitatea acțiunii criminale pusă la cale de tandemul Stelescu-Gheorghiade: *Deşi am fost pus în fața unor dovezi şi mi s-au spus toate, eu nu puteam să cred că Stelescu va fi capabil de a săvârşi o monstruozitate, omorând pe Corneliu Zelea Codreanu. În momentul în care am aflat că a fost arestat, mi-am făcut convingerea că Stelescu aranjase totul.*

Rădulescu rămâne pe lângă Gheorghiade, încredințându-l că se află de partea sa. În felul acesta rămâne conectat la toată derularea planului şi află toate detaliile în timp real. Totodată îl cheamă la București pe camaradul său gălățean Constantin Dumitrescu-Zăpadă (crescut în Frățiile lui Stelescu, Dumitrescu gafase grav în decembrie 1930 când, de capul său, luase hotărârea de a-l asasina pe directorul ziarului „Adevărul”, Emil Socor; atentatul se produce, dar Socor este rănit superficial, Dumitrescu intră în închisoare, dar acțiunea lui va servi autorităților drept motiv pentru prima dizolvare a Gărzii de Fier în ianuarie 1931) pe care îl pune la curent cu acțiunea şi îl prezintă lui Gheorghiade ca aliat în complot. După mărturiile lui Dumitrescu Zăpadă (în „Trădătorul”) la 27 august merge împreună cu Virgil Rădulescu acasă la Gheorghiade unde li se arată scrisorile şi testamentul lui Cotea.

Virgil Rădulescu declara la procesul Decemvirilor: *Într-o zi, când eram invitatul lui Gheorghiade la masă, mi s-au arătat două scrisori şi un testament. Erau scrisorile lui Vasile Cotea care trebuia să asasineze pe Căpitan. Una era adresată procurorului şi alta părinților lui. În ambele arată că s-a sinucis. Mi s-a mai arătat şi un testament către legionari în care Cotea arăta că şi-a făcut o mare misiune suprimând pe Corneliu Zelea Codreanu.*

Tot Virgil Rădulescu şi tot la proces declara că Luca Gheorghiade i-a arătat sticluțele cu cianură de potasiu: *Altădată, pe când eram cu Dumitrescu-Zăpadă tot în casa lui Gheorghiade, el a scos din buzunar două tuburi care erau învelite într-o hârtie specială şi le-a pus pe masă*. Şi Dumitrescu-Zăpadă notează în broşura lui: *Canalia a dizolvat în față noastră un baston de cianură de potasiu.*

În acest timp Stelescu, aflat în temniță la Vâlcea, continua cu insinuările anti-Căpitan după modelul aplicat cu câteva luni în urmă la Jilava. Mitu Banea descrie o astfel de situație în cartea sa: *Stelescu mă invită într-o zi la discuție prin curte şi printre altele îmi spune: „Măi Mitule, unde mai este formula legionari ai ceasului întâi, peste voi şi munca voastră nu va trece nimeni?” (aşa a spus Căpitanul). Eu nu ştiam nimic de acțiunile lui. „Şi nu-i aşa?” - am întrebat eu. „Nu! -răspunde el. Uite, a dat comanda la o tabără de muncă avocatului Ion Victor Vojen!”. „Foarte bine - am zis eu -, cei noi care vin în Mişcare să lucreze. Dar, după cum văd, tu îl ataci pe Căpitan!” A încercat să-mi dovedească faptul că am înțeles greşit. Nu am bănuit nimic, îl ştiam ambițios şi atât.*

Dezvăluirea şi dejucarea complotului

La finalul lunii august Virgil Rădulescu şi Dumirescu-Zăpadă realizează că planul asasinatului intră pe ultima sută de metri şi că este momentul să îl anunțe pe Căpitan. Acesta nu se mai afla de mult la Rarău, ci pe malul mării, la Carmen Sylva (unde peste 1 an, în 1935 o să deschisă una din cele mai cunoscute tabere de muncă legionară). Rădulescu şi Dumitrescu îl cooptează şi pe Gheorghe Beza (altă figură problematică, armân, nelegionar, Beza a tras în iulie 1930 în ministrul Constantin Angelescu pe fondul nedreptăților făcute de autorități românilor din Cadrilater, printr-un complex de împrejurări Codreanu este arestat în legătură cu Beza pe care nici nu îl cunoştea, ambii sunt achitați la procesul care a urmat) pe care îl pun la curent cu asasinatul ce se pregăteşte. Din cauza antecedentelor lui Dumitrescu şi Beza (părerea mea este că nu se bucurau de prea multă credibilitate în ochii legionarilor) se decide ca Rădulescu să fie cel care să plece şi să povestească toate cele aflate lui Neculai Totu, în timp ce ei rămân în București pentru a supraveghea casa lui Gheorghiade. Totu vine de urgență la București, se încredințează de spusele celor trei apoi pleacă de urgență la Carmen Sylva împreună cu Beza şi expun Căpitanului întreaga situație. Era 1 septembrie 1934. Corneliu Zelea Codreanu îi sfătuieşte să îl intercepteze pe Cotea cu care doreşte să discute personal.

Neculai Totu era încă din 1934 o legendă vie a Legiunii. Pe lângă o credință de fier în Hristos, neam şi Căpitan, Totu avea şi o doză mare de muschetarism, dublată de o inventivitate şi un simț al umorului devenite ulterior proverbiale. Uzând de toate aceste calități, Totu reuşeşte să îl convingă pe Cotea că este la curent cu planul Stelescu-Gheorghiade şi că îl aprobă. Pretinzând că îi va asigura transportul către Carmen Sylva pentru finalizarea planului de asasinare a Căpitanului, Totu îl convinge pe Cotea să urce într-o maşină cu care ar fi trebuit să ajungă împreună până la Feteşți. Iată ce declara despre toate acestea însuşi Totu, din poziția de martor al apărării în procesul Decemvirilor: *Stelescu lansase o serie de infamii la adresa Căpitanului. Stelescu a înființat o tabără la Budachi cu bani de la Luca Gheorghiade. Pe când veneam cu vaporul de la Ismail, un camarad mi-a spus că Stelescu intenționează să asasineze pe Corneliu Zelea Codreanu. Venind la București ştirea mi-a fost confirmată de Dumitrescu Zăpadă şi Gh. Beza. Eu m-am dus la Carmen Sylva şi i-am comunicat Căpitanului. Printr-o stratagemă am adus la sediu pe V. Cotea care ne-a furnizat lucruri importante în legătură cu complotul ce urma ca să execute pe Căpitan.*

Maşina în care s-a urcat Cotea nu a ajuns la Feteşți, ci a oprit în strada Gutenberg numărul 3, sediul Mişcării Legionare. Coborând din maşină Cotea se găseşte față în față cu cel pe care plecase să îl asasineze, Corneliu Zelea Codreanu. În „Istoria Mişcării Legionare” Comandantul Horia Sima descrie întâlnirea dintre cei doi: *Prima persoană care îl primeşte a fost Căpitanul care îi mângâie obrajii şi îi spune cu tristețe „Ei bine, Cotea, ce rău ți-am făcut ca tu să vrei să mă omorî?”Cotea, plângând, divulgă tot complotul.*

În casa Generalului Cantacuzino Cotea va divulga aşadar tot complotul şi, a doua zi după aceasta va da mărturii scrise pe care, aşa cum am mai spus, le puteți citi în continuarea acestui text. În diverse

continuare în pag. 7

Am cunoscut un sfânt

Pe părintele Arsenie Boca l-am văzut prima oară când aveam cinci ani. Era în anul 1940, la sfințirea bisericii noi din Turcheş-Săcele, la sărbătoarea sfântului Ioan Botezătorul. Mă aflam acolo cu bunica şi, de când l-am văzut nu mi-am mai putut lua ochii de la el. Mi se părea Făt-Frumos din basmele care mi se citeau seara. Chiar credeam că e Făt-Frumos, pentru că nu semăna cu cei din jur, era altfel, învăluit parcă într-o lumină.

Apoi, adesea, îl visam. Ajunsesem chiar să-i cer sfaturi şi sprijin cînd mi se întâmpla ceva neplăcut. Târziu, i-am aflat identitatea. Şi în adolescență îl simțeam la fel de protector.

Ca stareț la mănăstirea Sâmbăta de Sus, era venerat de toată suflarea de pe plaiurile făgărăşene. Îi țineau portretul lângă icoană. Făgărăşenii îl trecuseră, de pe atunci, în rândul sfinților.

Mai târziu, când era proscris pentru că ajutase luptătorii din munți, conduşi de Ion Gavrilă Ogoranu, l-am găsit în localitatea Drăgănescu, de lângă Bucureşti, unde picta o biserică. Eram recăsătorită, de curând, cu Eugen Lascu la ofițerul Stării Civile şi a acceptat rugămintea cumnatei mele, care era văduvă, să ne încreştineze împreună. Şi, astfel, am avut nemaipomenita şansă şi poate unica de a-mi fi naş părintele Arsenie Boca. Cumnata mea era şi ea încredințată că părintele este sfânt. Cununia noastră religioasă a fost consemnată de către părinte pe verso unei ilustrate cu mănăstirea Sâmbata. Ilustrata nu mai e de găsit, dar trebuie să fie consemnat evenimentul în registrul de căsătorii al parohiei. Era în vara anului 1965 sau 1966. Deşi părintele era clarvăzător, am simțit că mă menajează nespunându-mi încercările prin care îmi era dat să trec. Dar, permanent, m-a ocrotit să nu-mi pierd viața trecând peste tragicele încercări. Deşi fizic a plecat dintre noi, eu i-am simțit, de curând, sprijinul. Un diagnostic cumplit, care mă teroriza de câțiva ani, s-a infirmat ca prin miracol.

Părintele Arsenie Boca dorea „unirea credinței" aşa cum în fiecare duminică, ascultam în evanghelia de la biserică şi m-a ocrotit deşi sunt greco-catolică, pentru că nu făcea deosebire între aceste două culte.

Sănătatea nu mi-a îngăduit să ajung, încă, la Prislop, dar am aflat că înainte la Prislop era mănăstire greco-catolică de călugări.

Şi, de curând, am mai aflat ceva că în urma unor măsurători de vibrații cu aparate speciale, mormântul părintelui Arsenie Boca de la Prislop este pe locul trei din lume. Pe locul întâi este mormântul Mântuitorului şi pe locul al doilea mormântul apostolului Petru.

Toate acestea mă fac să fiu mai încrezătoare şi mai liniştită, să întâmpin ziua de mâine convinsă că voi finaliza proiectele literare pe care mi le-am propus.

OLGA LASCU

COMPLOTUL PENTRU ASASINAREA CĂPITANULUI

Neculai Totu

publicații a apărut de-a lungul vremii ideea că Vasile Cotea a fost sechestrat la sediul legionar şi a mărturisit complotul prin constrângere (fizică şi psihologică). Nu mă îndoiesc de faptul că un Neculai Totu, de pildă (şi alții), şi-ar fi dorit cu sinceritate să îl bată pe Cotea pentru nebunia la care era cât pe ce să se facă părtaş, totuşi nu cred că a existat o sechestrare şi o constragere pentru că la starea sufletească în care se află bietul Cotea o asemenea reacție l-ar fi făcut să nege totul fiind încredințat mai mult ca niciodată de necesitatea dispariției Căpitanului şi de faptul că Stelescu avea dreptate în tot ce îi spusese despre acesta. Cotea nu cred că avea tăria să îl mintă în față pe Căpitan, aflându-se şi în prezența legionarilor cu care până deunăzi complotase – Rădulescu şi Dumitrescu. În plus, dacă Vasile Cotea era bătut, sechestrat etc, nu cred că ar mai fi depus mărturie împotriva lui Stelescu-Gheorgiade în cadrul judecății făcute de Consiliul Legionar în 20-24 septembrie 1934. De la data mărturiei lui în față Căpitanului şi până la judecată au trecut mai bine de două săptămâni, nu putea fi sechestrat toată perioada asta!

În data de 6 septembrie 1934 întreaga conspirație cade sub tragica mărturie a lui Cotea, dar mărturia lui nu era suficientă pentru a demonstra tot adevărul despre tandemul Stelescu-Gheorghiade şi nici pentru a se putea deschide o acțiune în instanță pentru tentativă de asasinat. Lipseau probele fizice...

Cum au fost obținute acestea, care a fost reacția autorităților, cum a aflat Stelescu că planul a fost zădărnicit şi cum s-a desfăşurat judecata trădării sale în față Consiliului Legionar vom încerca să arătăm în numărul viitor al „Permanențelor".

CEZARINA CONDURACHE

Iată declarațiile lui Cotea:

„Pe Pamfil Şeicaru l-am cunoscut a doua zi după condamnarea de la Râmnicu Vâlcea. În seara condamnării – ziarele nu ştiau încă – Gheorghiade le-a dat informația condamnării la Curentul. Mi-a spus disperat: „O nenorocire, a fost condamnat Stelescu! Mi-a comunicat cineva la telefon". Gheorghiade era în culmea disperării. S-a dus repede la Pamfil Şeicaru care i-a spus să n-aibă nicio grijă că se va schimba sentința înainte de a fi aflată.
Şeicaru s-a dus imediat la Tătărăscu şi s-a întors după 20 de minute în biroul său. Gheorghiade vine radios, spunându-mi că totul se va face. I-a promis Tătărăscu lui Şeicaru.
„Că vor fi achitați, fie la Tribunal, fie la Curtea de Apel, dar Cotea să dea o listă cine trebuie să fie achitat şi cine nu, după simpatiile lui Stelescu". Antonescu, Ministrul Justiției, a spus celor care s-au dus la el: „Trebuie să vă împăcați, căci Codreanu vrea condamnarea legionarilor, iar Stelescu cere achitarea". (Cuvinte mincinoase rostite anume spre a întări credința lui Cotea că legionarii sunt trădați de Căpitan)
Când să plecăm de la redacția Curentului, se cobora Pamfil Şeicaru care i-a făcut semn să mă recomande. Pamfil Şeicaru mi-a spus însuflețit: „Domnule Cotea, spune lui Stelescu că voi pune tot la contribuție ca să-l scap. Toate uşile îmi sunt deschise. Îi voi da bani să plece în străinătate, fiindcă Mişu Stelescu este o capacitate şi nu trebuie să se piardă. Trebuie să scăpăm țara de toți hoții şi Mişu Stelescu să fie şef"
(Declarație scrisă de Cotea cu mână proprie în fața juriului de onoare)."

În fața Căpitanului

(Interogatoriul luat lui Cotea în noaptea de 6.IX.934)

Căpitanul: „Să ne spui de când îl cunoşti pe Luca Gheorghiade?"
Cotea răspunde: „Din ziua de când am venit de la Budachi (6 aug). La coborârea din tren, când ne aştepta la gară, am strigat: „Trăiască Gheorghiade" Se spusese la Budachi că banii sunt dați de Gheorghiade".
Căpitanul: „Cât s-a cheltuit acolo?"
Cotea: „Până la 65-70.000 lei, după spusele lui Gheorghiade."
Căpitanul: „La ce dată fixaserăți pentru prima oară să mă ucideți pe mine?"
Cotea: „La 15 august 1934, de Sfânta Maria".
Căpitanul: „Când ați luat pentru prima dată hotărârea să mă ucideți pe mine? În ce casă?"
Cotea: „După întoarcerea de la Budachi, în casă la Stelescu. În una din zile m-am dus acasă la Stelescu, unde am ajuns la acest subiect cu Stelescu singur. A doua zi am venit la 10 dimineața, chemat de el şi am discutat acelaşi subiect.
Se deschide uşa furtunos şi apare Gheorghiade, îl strânge pe Stelescu în brațe; apoi mă vede şi pe mine şi mă strânge în brațe când află că sunt Cotea. Apoi îi spune lui Stelescu: „Mişule, eşti nebun! Trebuie să-l omorâm. Nu-i aşa, Cotea?" Am răspuns „da". Stelescu a răspuns şi el „da". Gheorghiade ne-a spus apoi: „Să mergem, dragă Cotea. Hai la mine să-ți dau tot ce-ți trebuie ca să-l curățăm. Trebuie să nu îl mai vezi pe Stelescu, decât după „victorie". Adică după suprimarea Căpitanului. Mi-am luat rămas bun de la Stelescu plângând şi apoi am plecat cu Gheorghiade acasă la el. Se purta cu mine mai bine ca un tată. Îmi spuse: „Uite un revolver", şi-mi dădu un Browning-Steyer cu 8 focuri şi-mi arătă cum să-l utilizez. Rămânea să mă duc la țară pentru trageri de exercițiu, la 11-13 august. La 15 august trebuia să plec la Rarău ca să fiți „curățat", în tren sau în tabără, după ocazie. Mi s-au dat 1000 de lei ca să plec la țară ca să fac trageri. Am depăşit termenul de 15 august ca să mă pot lămuri sufleteşte."
Căpitanul: „Câte scrisori ai lăsat?"
Cotea răspunde: „Trei. Una, adresată familiei, una, procurorului de serviciu şi alta, camarazilor. Către procuror spuneam că ucid fiindcă trebuie ca țara să nu cadă pradă unui impostor. În cea de-a treia spuneam camarazilor legionari care au suferit în închisori cum am intrat în legături cu Stelescu, ce mi-a spus rău despre Căpitan şi, în sfârşit, să mă ierte că tot ce ştiam era adevărat fiindcă trebuia să cred pe camaradul Stelescu. Am scris scrisorile cam pe la 15 august şi le-am ținut la mine. Mi le-a cerut Gheorghiade să mi le citească; după ce le-a citit, m-a sărutat cu entuziasm: „Eşti un adevărat erou."
Scrisorile au rămas la Gheorghiade; la urmă mi-a spus: „tu nu trebuie să mori, Cotea, nici nu ştii ce personalități mari sunt în joc care te pun pe tine în siguranță".
Căpitanul: „Ce urma să facă după moartea mea?"
Cotea răspunde: „Să ia conducerea Gărzii Stelescu cu Gheorghiade. După „victorie" Stelescu ar fi fost „Căpitanul Gărzii"."
(declarația lui Cotea scrisă cu mână proprie în fața Căpitanului şi a 30 de legionari şi repetată în fața juriului de onoare).

DECEMVIRII (5)

Casa Gheorghiade şi sticluțele de otravă

CEZARINA CONDURACHE

În numărul trecut am oprit firul evenimentelor în data de 6 septembrie 1934, dată la care complotul împotriva Căpitanului fusese descoperit, iar Cotea dezvăluise toate detaliile asasinatului chiar în fața lui Corneliu Zelea Codreanu. Să vedem ce s-a petrecut imediat după aceasta.

Legionarii pătrund în casa Gheorghiade

În urma mărturiilor date de Cotea şi a detaliilor furnizate de Virgil Rădulescu şi Constantin Dumitrescu Zăpadă (martori direcți), planul asasinării Căpitanului prin otrăvire cu cianură de potasiu a fost dejucat, dar trebuia şi dovedit. Cea mai bună cale era aceea de a obține probe fizice, sticluțele cu cianură de potasiu. Ele fuseseră văzute şi de Cotea şi de Rădulescu şi de Dumitrescu-Zăpadă în casa lui Gheorghiade. Obținerea lor era singura cale prin care se putea dovedi că Luca Gheorghiade era inițiator şi co-organizator al complotului, alături de Stelescu.

În 6 septembrie 1934 legionarii prezenți la sediul din Gutenberg la momentul declarațiilor făcute de Cotea, decid ad-hoc să facă o percheziție la domiciliul lui Luca Ghorghiade. Nu ştim dacă ideea i-a aparținut Căpitanului sau unuia dintre legionarii prezenți. Eu tind să cred că Generalul Cantacuzino a fost cel care a venit cu această propunere. Desigur că „percheziție" nu este cuvântul cel mai potrivit pentru acțiunea legionarilor noştri, deşi el este folosit ca atare, atât în literatura legionară, cât şi de presa epocii. Percheziție nu pot face decât autoritățile în urma obținerii unui mandat din partea procurorului. Desigur, în cazul de față nu putea fi vorba despre aşa ceva, mai întâi pentru că autoritățile odată avizate l-ar fi avertizat pe Gheorghiade care ar fi distrus probele şi apoi pentru că simpla declarație a lui Cotea ar fi fost probabil insuficientă pentru ca autoritățile să dispună percheziția.

S-a format aşadar o echipa alcătuită din Căpitan, Generalul Cantacuzino, Beza, Dumitrescu-Zăpadă, Gheorghe Clime, Vasile Iovin, Aurel Serafim, Vasile Cotea care s-au deplasat în Piața Romană, strada Dorobanți, la casa lui Gheorghiade. Acesta nu se află în locuința la momentul percheziției. Servitoarea, văzând un număr mare de persoane care încearcă să pătrundă cu forța în casă, a intrat în panică încuind uşa. Legionarii au forțat intrarea, servitoarea a început să țipe, iar lumea de pe stradă a început să sesizeze că acolo se petrece ceva. Alarmați de strigătele femeii, trecătorii, crezând că este vorba despre o tentativă de jaf, intervin pentru imobilizarea „prădătorilor". Între timp legionari deja intrați în casa lui Gheorghiade ridică din dulapul indicat de Cotea, Beza şi Dumitrescu două sticluțe de otravă şi revolvere. Situația a devenit din ce în ce mai complicată odată cu implicarea oamenilor de pe stradă. Apar altercații violente, astfel că se ajunge la utilizarea armelor pentru împrăştierea mulțimii adunate. Focurile de armă atrag atenția sergentului de stradă care va aresta pe Gheorghe Beza, Dumitrecu-Zăpadă şi Aurel Serafim pentru uz de armă. Căpitanul, Generalul şi ceilalți părăsesc locuința din Piața Romană, cu tot cu probele incriminatorii.

Din volumul de documente „Ideologie şi formațiuni de dreapta în România. Vol. IV" coordonat de Ioan Scurtu aflăm cum a relatat presa spectaculoasa descindere legionară la casa lui Gheorghiade:

„Corriere della Serra", Roma, 8 septembrie 1934: *Membrii Gărzii de Fier din România au descoperit un complot împotriva şefului lor Corneliu Zelea Codreanu. (...) Ca urmare a declarațiilor făcute de Cotea, partizanii lui Codreanu au pastruns cu forța în apartamentul unui oarecare Gheorghiade, de*

unde au sechestrat documente compromițătoare pentru conjurați. Poliția i-a surprins aici, dar n-a reuşit să aresteze decât pe trei tineri. Ceilalți au scăpat împreună cu materialul sechestrat.

„Naționalul", Bucureşti, 10 septembrie 1934: *Înştiințați legionarii domnului Corneliu Codreanu au urmărit de aproape pregătirile complotiştilor. În ultimul moment, făcând o descindere acasă la domnul Luca Gheorghiade unde s-ar fi găsit o puternică otravă de acid prusic şi un revolver încărcat. Descinderea fiind făcută fără acordul Parchetului, cei care au participat la ea au fost arestați şi înaintați Consiliului de Război.*

Aşa cum reiese din fragmentele de mai sus, presa, deşi ostilă Gărzii de Fier, supusă autorităților şi verificată de cenzură, vorbeşte totuşi despre existența complotului şi descrie în termeni destul de oneşti momentul pătrunderii în casa Gheorghiade.

O mărturie mult mai spumoasă şi mai detaliată o avem de la doctorul Vasile Iovin, unul dintre cei care au pătruns alături de Căpitan în casa Gheorghiade: *Descinderea la Gheorghiade, pentru descoperirea corpului delict al complotului a fost făcută de Căpitan, Generalul Cantacuzino, Beza, Dumitrescu-Zăpadă, Cotea, eu. Înainte de plecare, Căpitanul a pus mâna pe umărul meu şi mi-a zis: „Măi Iovine, mergem la Gheorghiade, complicele lui Stelescu, să luăm din casa lui arma şi otrava cu care au vrut să mă asasineze. Tu eşti boxer şi Gheorghiade e tot boxer. Cum intri, îl iei în pumni şi noi trecem mai departe". Ajunşi la locuința lui Gheorghiade ne deschide servitoarea. Gheorghiade nu era acasă, aşa că nu am avut ocazia să mă bat cu el. În locuință au intrat numai Dumitrescu-Zăpadă şi Beza, au luat lucrurile din locul ştiut şi au ieşit. Între timp servitoarea s-a strecurat pe coridor şi a început să strige „hoții!" Locuința era la etajul întâi. Căpitanul şi Generalul au coborât din vreme. Eu cu Beza şi Dumitrescu-Zăpadă, ultimii. La țipetele servitoarei s-a adunat lume multă în stradă. Beza şi Dumitrescu-Zăpadă ieşind primii şi părând grăbiți să fugă, lumea i-a luat la bătaie. Pe mine nimeni nu m-a mai băgat în seamă. Norocul lor a fost că a venit poliția repede, chemată de vecini. („Mărturii despre legiune 1927-1967")*

Cei trei legionari arestați, Gheorghe Beza, Dumitrecu-Zăpadă şi Aurel Serafim, sunt predați de sergent la Consiliul de Război unde căpitanul Paul Barbu Dimescu de la cabinetul 10 instrucție este însărcinat cu cercetarea cazului. În zilele de 7 şi 8 septembrie Dimescu convoacă pentru audieri pe toți cei care au pătruns în forță în casa lui Gheorghiade. După audieri se decide într-o primă fază păstrarea în arestul Consiliului de Război a celor trei arestați, sub acuzația de tulburare a ordinii publice, delict care cădea la acel moment sub incidența instanțelor militare. Ulterior, după audierea tuturor mărturiilor celor implicați, instanța militară îşi declină competența, întrucât acuzația inițială de tulburare a ordinii publice se dovedeşte greşită. Beza, Zăpadă şi Serafim sunt eliberați, iar cazul lor (transformat între timp în „violare de domiciliu particular"), la pachet cu tentativa de asasinat împotriva Căpitanului, sunt transferate instanțelor civile spre cercetare.

Arhimede mort. Arhimede trăieşte.

Să lăsăm pentru moment cele ce s-au petrecut în Bucureşti în jurul descinderii din strada Dorobanți şi să îl urmărim pe Stelescu. Aşa cum spuneam şi în numărul trecut, la momentul septembrie 1934 Stelescu se afla în arest la Râmnicu Vâlcea aşteptând de la Gheorghiade mesajul codat din care să rezulte că misiunea lui Cotea se încheiase cu succes.

Mihai Stelescu nici nu bănuia că între timp planul asasinatului fusese descoperit şi că sticluțele cu otravă de aflau acum în mâinile legionarilor. La dată de 6 septembrie procesul Stelescu se judecă în recurs la Craiova unde fuseseră aduşi toți legionarii implicați. Pentru a forța demascarea trădătorului, Căpitanul decide să-i trimită în temniță telegrama mult aşteptată. Aşadar Corneliu Zelea Codreanu expediază telegrama cu textul *„Arhimede mort. Luchi"*. Stelescu, deşi probabil că în prima fază a crezut în reuşita diabolicului plan, nu s-a manifestat public din precauție, dar potrivit legionarilor care se aflau închişi cu el la Craiova, imediat după primire a expediat la rândul lui nişte telegrame, probabil pentru confirmarea informației primite. Vestea dispariției lui Codreanu ar fi făcut senzație în presă şi în rândul populației, ecourile s-ar fi făcut auzite până în temnița Craiova şi totuşi nu se auzea nimic în acest sens. Între timp o nouă telegramă ajunge la Stelescu. De data aceasta textul era: *Arhimede trăieşte. Luchi.*

Martor al apărării în procesul Decemvirilor, Tănase Rădulescu declara în fața instanței: *„Avocat Alexandru Constant: Ai fost în închisoare la R. Vâlcea şi Craiova cu Stelescu? Tănase Rădulescu: Da.*

Avocat Alexandru Constant: S-au primit telegrame?

Tănase Rădulescu: Da. O telegramă – „Arhimede mort. Luchi". După această telegramă Stelescu a trimis prin casierul grupului de la închisoare trei telegrame: una lui Dumitrescu, alta lui Luca Gheorghiade şi a treia nu îmi amintesc anume cui s-a trimis.

Ştefan Georgescu, în calitate de acuzat, va declara la proces: *„La congresul de la Râmnicu Vâlcea am luat şi eu parte ca reprezentant al studenților din Dobrogea. Am fost arestat. În închisoare Stelescu ridica tot felul de probleme pe care eu, ca teolog, nu le puteam admite. Tot în închisoare a venit Cotea Vasile care i-a raportat lui Stelescu că n-a putut executa pe Căpitan în tabăra de la Rarău. În timp ce ne judecam în apel la Craiova s-au primit două telegrame: 1. Arhimede mort. Luchi. 2. Arhimede trăieşte. Luchi.*

Stelescu pierde comanda

Cu siguranță, cea de-a doua telegramă l-a îngrozit pe Stelescu, evident nu doar pentru că tentativa de asasinat ar fi eşuat din nou, ci pentru că fusese descoperit. Desigur se aştepta la repercusiuni rapide şi directe, care nu au întârziat să apară. Aşa cum am mai spus, unul dintre legionarii arestați şi întemnițați cu Stelescu în urma congresului de la Râmnicu Vâlcea este Mitu Banea care povesteşte în cartea sa „Acuzat, martor, apărător în procesul vieții mele" că, imediat după episodul telegramelor, în temnița de la Craiova se anunță sosirea Generalului Cantacuzino. Evident, prezența lui înseamnă bucurie mare pentru legionari, dar nu pentru toți... Aşezați în front, legionarii îl aşteaptă pe bătrânul general, la apariția lui, Mihai Stelescu având gradul cel mai mare dintre cei aflați în temnița Craiova, iese la

continuare în pag. 5

Dreptul la Memorie:

Abonați-vă la revista „PERMANENȚE”

Dragi prieteni, Revista noastră, „Permanențe”, a intrat în 2020 în al 23-lea an de existență. Înființată în 1998 de supraviețuitorii temnițelor carliste, antonesciene şi comuniste, cu apariție lunară neîntreruptă, „Permanențe” a rămas singura revistă național-creştină care mai apare în Romania, în format fizic, în mod constant. Avem dreptul la memorie, la adevăr, la istorie, la demnitate. Avem obligația să ducem mai departe moştenirea primită de la seniorii pătimitori în temnițele carliste, antonesciene, comuniste.

Revista „Permanențe” face parte din această moştenire. Costurile mari generate de tipărirea şi distribuirea unei reviste de acest fel au cauzat dispariția multor publicații de gen apărute după 1990. Şi noi ne confruntăm cu aceeaşi problemă, dar suntem hotărâți să continuăm. Pentru a face asta, avem nevoie şi de ajutorul vostru.

Vă rog - pe toți cei care puteți şi doriți - să ne sprijiniți, abonându-vă, reînnoind abonamentul pe care îl aveți deja la revista „Permanențe” sau făcând donații. Prețul abonamentului este de 100 lei/ an pentru abonații din România, respectiv 50 euro/ 60 dolari/ an pentru abonații din străinătate.

Revista apare lunar şi se expediază prin poştă pe adresa abonaților.

Contravaloarea abonamentului sau donațiile se pot achita:

prin mandat poştal pe adresa:
Militaru Carmen Daniela, O.P. 37 Ghişeul 2 – C.P. 14, 024280 Bucureşti
sau prin virament bancar pe coordonatele următoare:
Fundația „Profesor George Manu”,
Banca Transilvania,
swift code: BTRLRO22XXX
USD - IBAN:
RO17BTRL04102205797941XX
EUR - IBAN:
RO80BTRL04104205797941XX
LEI - IBAN:
RO34BTRL04101205797941XX

Vă invit să mergem înainte, împreună!
Cezarina Condurache,
Preşedinte Fundația „Profesor George Manu”

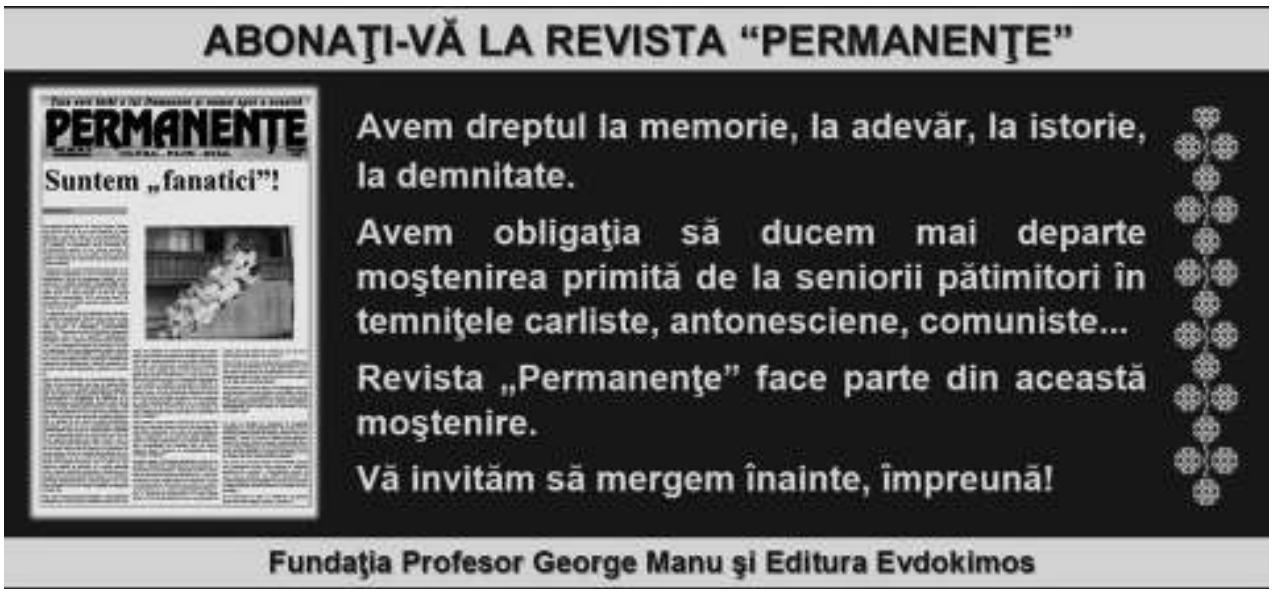

DECEMVIRII

Mitu Banea, dreapta şi dr. Vasile Iovin, stânga, purtând crucea de la Jilava. Nov. 1940, reînhumarea Căpitanului.

raport. Generalul însă îi face semn să se retragă. Iată un fragment din memoriile lui Mitu Banea: *Ne trezim cu dl. general Cantacuzino la închisoare după o zi, două după cele spuse mai sus. Noi eram aliniați în curte. Stelescu se repede în fața generalului să-i dea raportul. Bătrânul general îi face semn că n'are nevoie de raportul lui: „Care te numeşti Caratănase?” „Eu, domnule general” - răspunde Caratănase. „Din ordinul Căpitanului iei comanda şi să nu se întâmple nimic! De orice gest agresiv răspunzi în fața Căpitanului!” „Am înțeles, domnule general! Legionari! Pe loc repaus” - ne comandă el (noi rămăsesem în poziție de drepți încă de la venirea domnului general). La comanda lui, luăm poziția repaus. Stelescu zice: „Norii negri deasupra capului meu, dar...” Atunci Caratanase îl opreşte să mai zică ceva. Eu m'am îngrozit. Unii au crezut că nu-i decât o schimbare de şefie, dar cum să-l îndepărteze de noi, să nu mai avem contact cu el, care avea grad de comandant? A rămas izolat, afară de un student oltean, nimeni nu mai vorbea cu el.*

Situația la care Banea a fost martor direct era una nemaîntâlnită în mijlocul legionarilor. Desigur că abateri, eliminări temporare, avertizări şi chiar excluderi mai existaseră, dar ele se făceau prin circulară sau ordin de zi semnate de Căpitan. Şi nu fusese niciodată vorba despre un grad legionar. După cum ați putut citi mai sus, comanda care i se ia lui Stelescu i se pune în sarcina lui Caratănase. Aşa cum am notat şi în biografia acestuia, publicată în primul număr al serialului nostru, Caratănase era unul dintre legionarii cei mai apropiați de Stelescu pentru că făcuseră echipă în nenumărate bătălii electorale sau propagandistice. Niciunul dintre întemnițații de la Craiova nu îl cunoştea de atâta timp şi nu luptase cu el cot la cot, aşa cum o făcuse Caratănase. Cât priveşte ordinul de a împiedica orice gest agresiv, cu siguranță că a fost de neînțeles, atât pentru Caratănase, cât şi pentru ceilalți legionari. Vă reamintesc că la acel moment niciunul dintre cei aproape 40 de legionari nu bănuia sub nicio formă o trădare atât de abjectă din partea lui Stelescu. Desigur, în zilele ce aveau să curgă după plecarea Generalului vestea se putea strecura în arestul de la Craiova şi de aceea Căpitanul a dorit să dea un semnal ferm că nu doreşte şi nu aprobă sancționarea lui Stelescu.

Între timp se judecă recursul şi la terminarea acestuia toți legionarii, în frunte cu Mihai Stelescu au fost eliberați, plecând fiecare pe la casele lor. Deşi în situații similare legionarii primiseră condamnări cu executare, de data aceasta verdictul de achitare vine unanim, după cum promisese şi Pamfil Şeicaru în discuțiile cu Gheorghiade, cele pe care le auzise, ca martor direct, şi Vasile Cotea. Implicarea autorităților în eliberarea legionarilor reiese şi dintr-un fragment al memoriilor lui Constantin Argetoianu (publicate după 1990 în seria de volume „Memorii”): *La Craiova, procesul lui Stelescu şi al gardişti1or (în apel), condamnați la Vâlcea. Am autorizat pe prietenii mei să-i apere. Radian a văzut pe Zizi Cantacuzino care i-a confirmat că la percheziția făcută la Ghiorghiade au găsit dovezile că se pusese la cale uciderea lui Zelea Codreanu. Promotorul planului ar fi fost... Pamfil Şeicaru (!!) cu autorizația lu Franasovici şi a lui Tătărescu! Zelea şi Zizi bănuiesc pe Stelescu, clasat acum în categoria suspecților şi menit să fie anchetat, după proces, de organele de disciplină legionare.*

Verdictul de achitare de la Craiova vine în jurul datei de 20 septembrie. Stelescu însă avea să intre în numai câteva zile într-un nou proces al cărui verdict îl va scoate pentru totdeauna din Mişcarea Legionară, față de care se va dovedi vinovat de trădare. Cum s-a desfăşurat procesul, care a fost componența „completului de judecată”, cine l-a acuzat pe Stelescu şi cum s-a apărat acesta, vom vedea în numărul viitor al revistei noastre. Tot atunci vom vedea ce ordine a emis Căpitanul în urma „procesului Stelescu”.

CEZARINA CONDURACHE

Decemvirii (6)

Mihai Stelelescu, judecat de Consiliul de Onoare

CEZARINA CONDURACHE

În urma descinderii legionare din casa Gheorghiade, complotul împotriva vieții Căpitanului fusese lămurit pe de-a-ntregul. Gheorghiade dispare din peisajul bucureştean după ce este audiat de Consiliul de Război unde susține că nu are nicio legătură cu tentativa de asasinat, iar Stelescu rămâne izolat între camarazii săi în temnița Craiovei.

Aşa cum spuneam şi în numărul trecut, Mihai Stelescu este eliberat împreună cu toți legionarii închişi la Craiova în jurul datei de 20 septembrie. Soseşte la Bucureşti unde înțelege dimensiunea situației în care se află. Legionarii vechi îi cer socoteală direct şi i se aduce la cunoştință faptul că va fi judecat de un Consiliu de Onoare. Nu am găsit nicio mențiune despre vreo întâlnire între Stelescu şi Căpitan la revenirea în Bucureşti. Cert este că se formează un Consiliu de Onoare cu scopul de a judeca cazul Stelescu.

Constituirea Consiliului

Consiliul, pentru care în literatura legionară se foloseşte alternativ şi termenul de Juriu, era alcătuit din 23 de persoane, preşedinte fiind Generalul Cantacuzino. Consiliul este convocat de Căpitan şi tot el este cel care îi stabileşte componența. Între cei 22 de jurați se găsesc mulți comandanți legionari, dar şi mulți gălățeni, foşti şi actuali membri ai Frăției de Cruce Dunărea Galați. Consiliul este convocat la sediul din Gutenberg pentru data de 22 septembrie 1934. Convocarea îi este transmisă şi lui Stelescu care o acceptă.

Cum anume a luat Căpitanul decizia formării Consiliului nu se regăseşte clar în volumele de memorialistică. După cum ştiți, Mişcarea se afla în afara legii după procesul Duca, nemaiputând activa politic şi neavând nici dreptul de a avea publicații. Aşadar, sursele legionare contemporane lipsesc, iar volumele apărute ulterior în exil sau în țară după '90 sunt destul de sărace şi uneori contradictorii pe acest subiect. Desigur, legionarii care aflaseră povestea complotului erau extrem de porniți împotriva lui Stelescu. Nu degeaba Căpitanul transmisese lui Caratănase că va răspunde personal pentru orice ieşire violentă în temnița Craiovei.

În memoriile sale **„Totul pentru țară, nimic pentru noi”** inginerul Tudor Cucu notează: *Macedonenii intransigenți, în frunte cu Generalul Cantacuzino (...) elita legionară (...) era în expectativă alarmantă. Lumea legionară veche din jurul Căpitanului era abia ținută în frâu de Ion Bordeianu, din ordinul confidențial al Căpitanului (...). Însuşi Mihai Stelescu avea o atitudine conciliantă la cererea majorității legionare care dorea să fie judecat. Stelescu acceptă. Căpitanul, după ce reuşise recuperarea celor contaminați, ținea mult să îl recupereze şi pe Stelescu.*

Numele juraților sunt consemnate de Constantin Dumitrescu-Zăpadă în broşura **„Trădătorul”**. Din păcate, este singura sursă care le enumără în totalitate. Le voi reda aici în ordinea în care le-a enumerat Zăpadă: Petre Țocu, Traian Cotigă, Valeriu Sandu, Alexandru Cantacuzino, Ion Caratănase, Puiu Traian, Ion Bordeianu, Vasile Cristescu, Nicoleta Nicolescu, Gheorghe Costea, Gheorghe Dima, Ion Nicolae, Alexandru Butnaru, Iosif Bozântan, Ion Ştefănescu, Constantin Patriche, Gheorghe Grecu şi, bineînțeles, Generalul Cantacuzino. Cel mai tânăr membru al juriului era Gheorghe Grecu care avea 21 de ani şi era la acel moment şeful FDC Dunărea Galați.

Generalul Cantacuzino

Aşa cum puteți observa, cu multe dintre numele înşirate mai sus ne-am tot întâlnit pe parcursul serialului Decemvirii. Aceştia fie îl însoțiseră pe Stelescu în lupte şi marşuri, fie serviseră sub comanda lui în FDC Dunărea şi chiar în Cetățui, fuseseră implicați direct în descoperirea complotului sau reprezentau piloni morali ai Mişcării. Nu am o explicație pentru lipsa lui Ion Moța din componența juriului. El trebuia să fie acolo, ca prim şef al tuturor frăților şi ca instanță supremă în judecarea abaterilor morale. Desigur, absența lui are o explicație pe care încă nu am reuşit să o pătrundem, dar mi s-a părut important să o semnalez. A nu se înțelege din asta că a dezaprobat judecata. Vom vedea în numerele viitoare atitudinea lui față de trădare şi de Stelescu.

Judecata trădării

Judecata se desfăşoară pe parcursul zilelor de 22, 23, 24 şi 25 septembrie într-o sală a casei Cantacuzino, amenajată cu prezidiu şi scaune pentru jurați, iar sentința va fi pronunțată în dată de 25 septembrie. Dezbaterile nu au fost publice, la ele participând pe parcursul acelor zile numai membrii Consiliului, Căpitanul, Stelescu – în calitate de acuzat şi Cotea, ca martor. În 22 septembrie singurul audiat de către Consiliu este Căpitanul. Acesta va explica în fața juriului o parte din acuzațiile aduse de Stelescu pe parcursul anului 1934 şi anume presupusele relații de colaborare cu Elena Lupescu şi aşa-zisa protecție pe care aceasta i-o acordase în timpul prigoanei din 1933. Subiectul fiind unul cunoscut şi relatat pe larg în mai multe cărți legionare, nu voi insista asupra lui.

În 23 septembrie şedința a început prin cuvântarea Generalului Cantacuzino care a prezentat pe scurt etapele complotului şi obținerea dovezilor. Apoi i-a poftit în cameră, în fața juriului, pe Stelescu şi Cotea. La apariția lui Stelescu, după cum precizează Dumitrescu Zăpadă, Generalul i s-a adresat cu următoarea alocuțiune: *„Domnule Stelescu, în faptul prezentării dumneavoastră în urma invitației, se dovedeşte cu prisosință că primiți lucrarea Comisiunii de onoare instituită”. Stelescu: „Da.”*

Potrivit lui Gheorghe Grecu, ale cărui memorii le avem în manuscris, urmând a le publica în perioada viitoare într-un volum, Petre Țocu (vechi legionar gălățean şi prieten al lui Stelescu) a fost însărcinat cu escortarea acestuia la sediu în toate zilele procesului. Grecu povesteşte că în derularea lucrărilor Consiliului jurații solicitau Generalului intervenția pentru diverse întrebări adresate celor doi. Cotea a fost întrebat cum i-a vorbit Stelescu despre Mişcare, cum i-a vorbit despre Căpitan. Redăm din manuscrisul Gheorghe Grecu: *Odată, pe când domnul Stelescu a venit la Galați, după ce a fost ales deputat, mi-a vorbit despre Legiune, despre cum trebuie să fie un legionar, ce este Mişcarea Legionară, cum trebuie să se comporte un legionar. (...) Mi-a spus domnul Stelescu „Ştii că după răspunsul la mesaj din Parlament, Căpitanul nu a mai luat cuvântul, nici el, nici ceilalți parlamentari legionari. Niciunul, în afară de mine. Eu, în ce mă priveşte, luasem deja hotărârea că de aici încolo mă voi bizui numai pe tineri. Numai ei sunt capabili de jertfe şi sacrificii. Numai ei, tineri aşa ca dumneata, nu sunt stăpâniți de patimi şi de vicii. Voi veți salva țara de mâine, nu cei care încasează azi funcții şi posturi mari dând năvală în Mişcare”.*

Declarațiile lui Stelescu

Potrivit broşurii **„Trădătorul”** a lui Dumitrescu Zăpadă, Căpitanul însuşi a adresat mai multe întrebări lui Stelescu în fața juriului. Aceasta a avut loc în a treia zi a procesului, 24 septembrie:

Căpitanul: Nu mi s-a cerut niciodată vreo aprobare pentru vreo tabără legionară la Budachi. Prima dată când am luat cunoştință cu această tabără a fost citind ziarul Curentul. Cine a scris articolul apărut în Curentul, relativ la tabăra de la Budachi?

Stelescu: Eu l-am scris şi l-am trimis lui Gheorghiade spre publicare.

Căpitanul: Când a cunoscut Stelescu prima dată pe Gheorghiade?

Stelescu: Am auzit vorbindu-se de el prin casă şi după Jilava i-am cunoscut familia mai întâi şi pe urmă pe el.

Căpitanul: Din câte l-ai cunoscut pe Luca Gheorghiade, îl crezi capabil să-l pună pe Cotea să mă omoare?

Stelescu: Relativ la Gheorghiade, din câte am văzut până acu, îl cred capabil de orice, în urma tuturor informațiunilor primite până în prezent.

Căpitanul: Ce însărcinări a avut Cotea la Budachi din partea lui Stelescu?

Stelescu: Cotea ca şef de grupă. Cotea era bine apreciat de mine.

Căpitanul: Ne găsim între două realități: una, legătura de bună apreciere între Stelescu-Cotea, a doua, legătura de bune raporturi între Stelescu-Gheorghiade. Punctul negru de la mijloc: cine a făcut legătura dintre Cotea şi Gheorghiade? Nu i se pare lui Stelescu că ar putea să cadă o supoziție chiar asupra lui? Stelescu, în calitate de comandant legionar, cunoscător al întregului ansamblu, n-ar putea să ne dea vreo lămurire asupra următoarelor întrebări: Cine a putut face

continuare în pag. 8

DECEMVIRII
MIHAI STELELESCU JUDECAT
DE CONSILIUL DE ONOARE

legătura între Cotea şi Gheorghiade, care este nedezmințită?

Stelescu: Într-adevăr, este o vină a mea.

Căpitanul: În ce loc l-ai prezentat pe Cotea lui Gheorghiade?

Stelescu: Cu ocazia venirii noastre de la Budachi, în Gara de Nord, l-am prezentat pe Cotea lui Gheorghiade.

Căpitanul: Este lucru dovedit că Gheorghiade a pus la cale omorârea mea. Cum explică Stelescu că pentru acest lucru l-a găsit Gheorghiade tocmai pe Cotea, omul de încredere al lui Stelescu?

Stelescu: Astăzi, după faptele întâmplate şi aducându-mi aminte de declarațiile lui Tătărăscu atunci, când cu ocazia ridicării stării de asediu, că nu ridică starea de asediu deoarece abia acum începe distrugerea cuiburilor extremiste, îmi dau seama că am fost rulat de acest Gheorghiade, în slujba acestor planuri.

Căpitanul: Ți-am pus această întrebare pentru că datoria fiecărui legionar şi cu atât mai mult a unui comandant legionar este de a păstra cât mai mult atențiunea încordată în direcția tuturor persoanelor cu care vine în contact. Cred că este extraordinar de penibil că un comandant legionar al cărui om cu care lucrează în stânga, împreună cu cel cu care lucrează în dreapta, să fie în pragul de a mă omorî, după lungi conciliabule, iar comandantul legionar să nu ştie nimic.

Stelescu: Recunosc că sunt vinovat şi că aceasta se datoreşte mie.

Chiar şi Vasile Cotea a cerut permisiunea juriului de a adresa o întrebare lui Mihai Stelescu. Acesta l-a întrebat dacă îşi aminteşte de o anumită întâlnire la care Stelescu l-a convocat după ieşirea de la Jilava, la ora 16, pe Bulevardul Elisabeta, la intrarea din Cişmigiu şi unde Stelescu i-a spus că la acea oră Căpitanul era în viață pentru că îl proteja Elena Lupescu. Stelescu recunoaşte toate detaliile arătate de Cotea, mai puțin afirmația despre Căpitan şi Lupeasca, spunând, după mărturia lui Gheorghe Grecu: *Vezi dumneata, iar faci o încurcătură, că eu ți-aş fi spus...* Afirmație tăiată dur de Cotea care îi reproşează legitim: *Da, eu le încurc, eu le uit totdeauna pe toate! Văd că dumneata îți aduci aminte următoarele: că mi-ai dat telefon, că dacă am timp să ne întâlnim la ora 16 la intrarea principală în Cişmigiu, pe bulevardul Elisabeta. Îți aduci aminte că m-ai îmbrățişat şi, culmea, nu-ți aduci aminte de prima frază pe care mi-ai spus-o pe nerăsuflate despre Lupeasca şi Căpitanul. Nu ți se pare că-i prea gogonată minciuna?*

Gheorghe Grecu menționează în continuare că Stelescu a negat constant toate dovezile aduse şi toate elementele din mărturiile lui Cotea până la un moment dat în care Vasile Cotea a izbucnit: *Până acum parcă mai aveam ceva respect pentru dumneata, dar acum s-a rupt totul în mine. Eşti o zdreanță, eşti un trădător, un mincinos de ultima speță! Vânzător de suflete ce eşti! Te-am iubit şi te-am ascultat ca pe părinții mei, iar dumneata m-ai împins la crimă!*

Ultimul cuvânt în fața Consiliului de Onoare l-a avut tot Mihai Stelescu. Acesta a făcut un istoric al activității sale în Mişcarea Legionară, reamintind toate momentele de lupte şi de glorie date în cadrul FDC Dunărea, apoi toate victoriile din campaniile electorale, momentul acțiunii de la mormântul Eroului necunoscut etc. Grecu notează în memoriile sale: *Stelescu lasă să-i alunece dintr-o geantă două teancuri de reviste de-ale Frăției din Galați pe care, atingându-le uşor cu mâna, le răspândi în evantai pe toată suprafața mesei. Coperțile revistelor arătau imagini din Mişcarea Legionară, inclusiv fotografii ale celor prezenți. Şi apoi, într-un elan plin de patos, dar cu voce scăzută ca să dea greutate luptelor lui din trecut, a continuat: „Cine a mai cântat Mişcarea şi pe Căpitan cum le-am cântat eu?" Şi cu acestea Stelescu îşi încheie pledoaria într-un emoțional apogeu.*

Potrivit lui Dumitrescu Zăpadă, Stelescu ar fi încheiat pledoaria astfel: *Observ printre judecătorii mei foarte mulți camarazi gălățeni. Am scris Căpitanului o scrisoare în care arătam că sunt îndurerat rămânând pe planul al doilea în Mişcare, eu cerând însărcinări precise, nu mi se dădeau ordine de lucru, de aceea m-am apropiat de acel Gheorghiade care a dus la acea nenorocire de complot. Căpitanul a spus că de multe ori am lucrat fără intenție, dar l-am pus în fața faptului împlinit. Pe aceeaşi bază pregătisem o tabără la munte cu acest Gheorghiade. Sunt clipele cele mai grele din viața mea, care pentru mine va rămâne o rană deschisă. Azi are loc sfârşitul unei vieți, pentru mine nu este altă speranță. Gheorghiade a fost omul nefast. Sunt vinovat că l-am ținut aproape. Am avut într-adevăr în fața lui îndoieli şi nelămuriri. S-a spus că mulți dintre legionarii cei noi vor muri. Ei bine, am şi eu acest drept de a muri pentru Legiune, chiar dacă voi fi dat afară. Ce voi face eu dacă voi fi dat afară? Eu nu pot trăi în altă parte. Nu voi rămâne în comunitatea legionară, voi rămâne în credința legionară. Nu voi pleca în altă parte. Jocul nimănui nu voi face. Eu cred că sufletul meu nu a fost rătăcit, poate că sufletul meu a fost numai greşit. Sufletul meu care a trăit şi a aspirat numai pe culmi, niciodată nu se va coborî în mocirlă.*

Pronunțarea şi comunicarea sentinței

După pledoaria lui Mihai Stelescu, Generalul Cantacuzino întreabă jurații dacă mai au de pus întrebări. Cum aceştia răspund prin tăcere, Stelescu şi Cotea sunt invitați să părăsească sala, iar jurații rămân să delibereze. Singurul care povesteşte cu câteva detalii acest moment este Gheorghe Grecu din manuscrisul căruia continuăm să citâm: *A început o discuție între Țocu şi nişte camarazi din afara grupului nostru gălățean. Vorbeau despre nişte lămuriri şi explicații suplimentare şi asta a durat cam 15-20 de minute. Ce a urmat este cea mai clară imagine care mi-a rămas din acesta judecată. Mi-e greu să vorbesc despre asta pentru că ar arăta poate o lipsă de modestie din partea mea. Dar trebuie să redau adevărul momentului. Dintr-o dată m-am pomenit în picioare şi, cu mâinile întinse deasupra mesei, m-am adresat acestui grup care cerea lămuriri şi desigur şi lui Țocu: „Nu avem destule dovezi ale trădării lui Stelescu?" Şi imediat m-am aşezat la locul meu.*

După această intervenție nu s-a mai discutat nimic. S-a păstrat încă un timp tăcerea, fiecare reflectând la cele auzite şi la gravitatea situației care trebuia tranşată. La un moment dat Generalul a adresat tuturor o singură întrebare: *Este Mihai Stelescu vinovat de înaltă trădare față de Legiune şi față de Căpitan?* Fiecare dintre cei 22 de legionari răspunde „Da". Hotărârea este adusă imediat la cunoştința Căpitanului care nu a participat alături de Juriu la pronunțarea sentinței. Acesta o va completa, dând o şansă lui Stelescu de a se reabilita în viitor. Era data de 25 septembrie 1934 şi după patru zile de judecată cazul Stelescu fusese închis.

Imediat după aceea sentința a fost transmisă lui Mihai Stelescu într-un plic sigilat prin şoferul legionar Grigore Ion State, viitorul Decemvir. Acesta, aşa cum avea să declare la proces, nu a ştiut la acel moment ce anume transporta în plic. A aflat mai târziu, dar faptul l-a motivat o dată în plus să îşi dorească pedepsirea trădătorului.

Lumea legionară a aflat sentința la scurtă vreme prin intermediul a trei circulări redactate şi semnate de Căpitan în data de 25 septembrie 1934. Toate au fost transmise către legionarii din țară. Prima se referă la judecarea cazului Stelescu, la sentința juriului şi la hotărârile luate de Căpitan în urma sentinței, adică eliminarea lui Stelescu din Mişcare, cu posibilitatea revenirii într-un viitor nu foarte apropiat. A doua fixează sancțiuni pentru organizația condusă direct de Stelescu şi pentru mai mulți legionari din apropierea sa, citează cu ordin de zi pe legionarii de la Budachi care au respins de la prima încercare mişeliile lui Stelescu. Tot aici fixează şi un set de reguli-reper care să ajute legionarului să nu cadă în capcanele în care Stelescu a căzut sau s-a aruncat de bunăvoie. Cea de-a treia hotărăşte eliminarea lui Cotea, căruia i se va acorda aceeaşi şansă de revenire în viitor şi interzice categoric legionarilor orice legătură cu Mihai Stelescu. Mai mult, toate cântecele legionare scrise de Stelescu au fost din acel moment interzise în Legiune. Foarte curând ele vor fi înlocuite cu extraordinarele marşuri realizate de echipa Nelu Mânzatu (muzică) şi Radu Gyr (versuri). Deşi sunt arhicunoscute din volumul Căpitanului, **„Circulări şi Manifeste"**, redăm integral circularele conexe acestui text (pagina 20).

Dintr-o dată Stelescu se vede eliminat din viața Legiunii, fiindu-i tăiate şi toate legăturile şi posibilitățile de contact în rândul legionarilor. Aşa cum vom vedea în viitoarele episoade ale serialului, Stelescu nu se va ține de promisiunea făcută în cadrul Consiliului şi va coborî în mocirlă şi cu trupul şi cu sufletul. Dar despre asta vom vorbi altă dată.

Durerea Căpitanului

Şi din redactarea circularelor se vede durerea şi lovitura pe care a resimțit-o Căpitanul. Eu cred că a sperat până în ultima clipă într-o răsturnare de situație. Şi cred că cele relatate de inginerul Cucu sunt reale, ar fi mai amânat judecata în speranța că Stelescu se va redresa, dar devenise destul de clar că nu se întrezărea aşa ceva, iar presiunea legionară creştea pe măsură ce Căpitanul evita să tranşeze situația. Sunt convinsă că şansa de răscumpărare a păcatului prin viitoare fapte de jertfă i-a acordat-o din toată inima.

La terminarea lucrărilor Consiliului de Onoare, Gheorghe Grecu povesteşte cu ce cuvinte s-a despărțit Căpitanul de ei: *Eram împreună cu vreo 5-6 camarazi chiar în fața scărilor de la intrare, imediat după ce Căpitanul dăduse hotărârea finală după verdict. Tocmai ne despărțisem de Căpitan care ne vorbise despre Stelescu, încheind cu cuvintele: „Cred că am îndreptat vârful sabiei lui Stelescu spre duşmanii noştri".*

O altă mărturie despre Căpitan, în legătură cu trădarea lui Stelescu, o avem de la un alt inginer, Virgil Ionescu. El însuşi unul dintre obiectele urii lui Mihai Stelescu, Ionescu era nou în Legiune, dar Căpitanul ținea foarte mult la el, dându-i însărcinări şi funcțiuni pe care Stelescu considera că nu le merită; Virgil Ionescu notează în cartea sa memorialistică **„Pe drumul crucilor căzute"**: *Cazul Stelescu a zdruncinat şi răvăşit peste măsură pe Căpitan, rănindu-l în mândria lui pentru Legiune. Atunci, şi de multe ori în urmare, l-am auzit punându-şi chinuitoarea întrebare: „Unde am greşit în educația pe care o fac legionarilor, ca în Legiune să se fi putut creşte un monstru sufletesc ca Stelescu? (...) Căpitanul, găsindu-se vinovat, s-a autopedepsit. Şase luni n-a mai dormit în pat, ci pe duşumeaua goală, acoperindu-se în frigul iernii numai cu o pătură subțire de cazarmă."*

Nici nu apucase să se usuce bine cerneala de pe circularele Căpitanului, că Mihai Stelescu se aruncase într-o luptă şi mai mârşavă şi mai veninoasă decât cea pentru care fusese judecat. În numărul viitor vom vedea ce s-a mai petrecut în anul 1934, ce reacții au avut vechii legionari gălățeni la aflarea sentinței, ce este şi cum a luat ființă Cruciada Românismului, cum a încercat Stelescu să lanseze intrigi, încercând să racoleze legionari vechi şi cum şi-a redactat testamentul.

(va urma)

CEZARINA CONDURACHE

Decemvirii (7)
Mihai Stelescu şi cruciada trădării

CEZARINA CONDURACHE

Vestea trădării lui Stelescu

Vestea trădării lui Stelescu confirmată de juriu şi întărită de Căpitan prin transmiterea Circularei „Trădarea", loveşte sufletul legionar de pretutindeni. Desigur, unii erau deja încredinţaţi de ticăloşia lui Stelescu, alţii bănuiau că ceva s-a schimbat în el, dar cu siguranţă cei mai mulţi au luat act despre trădare abia după răspândirea circularei.

În data de 22 septembrie 1934 – ziua în care a început judecata, gălăţeanul Ion Ştefănescu a predat Căpitanului două scrisori. Ele veneau din partea legionarilor Vasile Măcrineanu şi Gheorghe Ionescu Remonto, convocaţi alături de Ştefănescu pentru a se prezenta la Bucureşti şi a face parte din juriu. Din textul lor putem înţelege revolta simţită de legionari faţă de Stelescu, cât şi dorinţa de răzbunare care începe să prindă glas. Acest glas va creşte de-a lungul timpului proporţional cu ticăloşiile pe care Stelescu va continua să le facă, aşa cum vom vedea pe parcursul acestui serial, până va deveni uragan şi va spulbera trădătorul prin actul Decemvirilor.

Iată scrisoarea lui Măcrineanu redată de Constantin Dumitrescu-Zăpadă în broşura sa „Trădătorul". Să reţinem faptul că ambele scrisori au fost redactate înainte de judecata lui Stelescu: *Căpitane, sunt cel din urmă dintre legionari, în clipa asta mă văd umilit, iar eu nu pot să îmi fac datoria. Ce va zice, ce va gândi despre mine Căpitanul meu care mi-a dat până acum atâta încredere? Nu insist asupra motivelor care, cu toată plauzibilitatea lor, sunt nedemne de un legionar, în vocabularul căruia, precum aţi spus odată, nu există cuvântul „nu pot". În privinţa judecării acestei fapte mişeleşti ţin să vă informez că nu aş putea da nicio nouă indicaţie, întrucât pe Stelescu nu l-am mai văzut din 1930. Frăţia de Cruce din Galaţi e nevinovată. Nu ştiu pe nimeni de aici care ar putea fi socotit copărtaş. Fiindcă legionarul Ştefănescu trebuie să plece numaidecât* [spre Bucureşti, la judecata lui Stelescu], *cerând doar să i se reamintească lui Stelescu că noi am cântat în cor un cântesc scris de el: „Răsplata luptei laurii vor fi, iar trădătorului, moarte". Şi tot el ne-a spus: „Să nu fii Iudă, căci putem fi ştreang." Acestea trebuie să şi le aducă aminte.*

Scrisoarea lui Remonto pe acelaşi subiect şi din aceeaşi broşură a lui Dumitrescu-Zăpadă, conţine atât concluziile personale faţă de cazul Stelescu, cât şi o mărturisire de credinţă faţă de Căpitan: *Căpitane, Mâhnire adâncă a cuprins sufletul nostru la zvonul unei mari trădări de către oculta forţă diavolească şi care şi-ar fi ales ca unealtă pe unul din cei mai apropiaţi ostaşi ai tăi. Îndurerate au fost inimile noastre că tocmai colţul acesta de ţară care a ştiut să dea Legiunii suflet de adevăraţi eroi, a fost sortit să crească şi pe cel mai păgân legionar, în mintea căruia s-a putut cuibări viermele ispitei. Nu ştiu încă nimic din ceea ce este adevăr. Conştiinţa mea îmi cere să mărturisesc gândurile ca unul care trăiesc veşnic în mijlocul fraţilor de cruce. Găsesc că îmi îndeplinesc o datorie de creştin, de legionar şi de român făcând aprecierile ce urmează şi care privesc pe fostul şef al Frăţiei din Galaţi. Şcolar, era un tânăr ambiţios şi inteligent. În ultimii trei ani am recunoscut în oarecare măsură pe tânărul orgolios flatat de personalitatea sa pe care i-o dădea dubla autoritate de şef al Frăţiei şi comandant legionar. Orgoliul şi vanitatea lui m-au îndreptăţit totuşi ca să-l judec cu oarecare indulgenţă, găsind că în epoca adolescenţei era şi fatal ca un tânăr să fie mai mult decât încrezător în persoana lui şi să confunde chiar şueratul şarpelui cu al privighetorii. Timpurile au rostit întotdeauna adevăruri pe care mintea omenească nu le-a putut dezvălui mai înainte. Trădarea rămâne aceeaşi în orice vreme şi oricând ar fi fost concepută, fie că mobilul ei a fost patima unui suflet rătăcit, fie că au fost arginţii lui Iuda. Fraţii de cruce din Covurlui privesc astăzi către singurul lor Căpitan cu aceeaşi credinţă neştirbită şi stau gata să înfrunte tot potopul, de va fi nevoie, fără a se clinti, fără a şovăi în faţa oricărui duşman. Istoria ne arată că neamul românesc a fost bogat în trădări. Însă astăzi sângele celor nevinovaţi, vânduţii de odinioară, fierbe şi răscoleşte sufletele noastre care au înţeles de la început că nici de data asta diavolul nu va zăbovi să se arate. Numai Dumnezeu e drept prin mila Lui! Cu ajutorul Arhanghelului Mihail dreptatea nu va întârzia să vină, dreptate şi victoria lui şi a ta, Căpitane. Trăiască Legiunea, să trăieşti Căpitane.*

Vulturii Albi

Deşi Căpitanul îi lăsase posibilitatea de a reveni în Legiune după răscumpărarea prin jertfă a onoarei pierdute şi a păcatului făptuit, Stelescu se înstrăinase atât de mult de tot ce însemna adevăr, morală sau camaraderie, încât a hotărât să continuie pe drumul trădării. Nici nu se uscase bine cerneala de pe hotărârile Consiliului şi de pe Circulara Căpitanului şi Stelescu lucra de zor la înfiinţarea unui noi organizaţii politice.

Trebuie să menţionăm faptul că la 7 aprilie 1934 se publica în Monitorul Oficial „Legea pentru apărarea ordinei în stat", lege dată exclusiv împotriva Mişcării Legionare care fusese dizolvată prin hotărârea Consiliului de Miniştri în 9 decembrie 1933. Printre altele, această lege specifică: *„Se consideră infracţiuni şi se pedepsesc cu închisoare corecţională de la 1-5 ani şi interdicţiunea corecţională pe acelaşi interval: [...] b) Ţinerea oricăror adunări, formarea de cortegii, precum şi orice acţiune politică, publică sau clandestină de către membrii grupărilor dizolvate. [...] Art. 7 Sunt prezumaţi până la proba contrarie că au făcut parte din gruparea politică dizolvată toţi cei care au figurat pe listele cu candidaturi ale fostei grupări în alegeri legislative, judeţene sau comunale, care au avut loc cu cel mult trei ani înaintea dizolvării grupării. [...]"* Conform acestei legi, Stelescu nu putea să activeze politic şi totuşi asta nu l-a împiedicat să o facă.

Ştim că în acelaşi timp şi Legiunea continua să activeze pe plan social şi spiritual. Dar Căpitanul a sistat orice acţiune politică în Mişcare până la finele anului 1935 când, la expirarea termenului de 2 ani impus de autorităţi pentru reluarea activităţii politice tuturor membrilor grupărilor dizolvate, se înfiinţează partidul „Totul pentru Ţară". Mai mult, în aproape tot acest timp ziarele legionare au fost suspendate de autorităţi. Chiar şi multe ziare vechi care îi sprijineau pe legionari, cum ar fi „Libertatea" de la Orăştie, au fost suspendate în această perioadă.

Iniţial, gruparea Stelescu a purtat numele de „Vulturii albi". Nu ştim când anume a fost înfiinţată, dar ştim că în noiembrie 1934 această grupare îşi schimbă numele în „Cruciada Românismului". Asta înseamnă că „Vulturii albi" a existat undeva în perioada septembrie-noiembrie 1934 şi probabil nu a activat efectiv. În afară de Stelescu, singurul nume care apare în conexiune cu această grupare este Sergiu Lecca pe care l-am pomenit la momentul prigoanei din 1933. Lecca a fost şi el arestat în procesul Gărzii de Fier şi cu această ocazie a depus mărturie împotriva Mişcării. Adus în Legiune de Stelescu, undeva în anul 1933, Lecca nu apare menţionat în nicio sursă legionară pe care am întâlnit-o până acum, în afara prezenţei la procesul din 1934 şi a figurii urâte pe care a făcut-o cu această ocazie.

Nu ştim nici de ce a fost aleasă această denumire, dar ea nu este complet străină de Mişcarea Legionară. În timpul campaniei electorale din iarna lui 1933 denumirea de „Vulturii Albi" a fost întrebuinţată de echipele de propagandă legionară. Din mărturiile Părintelui Arsenie Papacioc (volumul „Am înţeles rostul meu... Părintele Arsenie Papacioc în dosarele Securităţii," de Arhim. Andrei Tudor, Mariana şi Iuliana Conovici) aflăm că el a făcut parte în toamna lui 1933 din echipa de propagandă electorală din Făgăraş, numită „Vulturii albi", care era condusă de Nicolae Constantinescu, viitorul Nicador. Cred că modificarea numelui noii grupări a fost făcută tocmai pentru a se delimita de Nicadori, al căror gest va fi incriminat de Stelescu în 1935, când va susţine cu tărie că moartea lui I. Gh. Duca a fost comandată direct de Corneliu Codreanu.

Testamentul lui Mihai Stelescu

Pe vremea „Vulturilor Albi" Mihai Stelescu îşi redactează un testament, să zicem, politic, în fapt mai mult un anunţ ante mortem despre ce trebuie să se ştie post mortem despre el. Acesta, datat 12 octombrie 1934, va deveni public patru ani mai târziu în timpul procesului Căpitanului din 1938. Testamentul este un nou act de acuzare la adresa Căpitanului pe care îl declara vinovat în eventualitatea asasinării sale. Nu am înţeles de ce nu apare acest document în 1936, la moartea lui Stelescu şi nici în 1937, la procesul Decemvirilor, ci abia în 1938 când cazul Stelescu nu mai prezenta nici pe departe interes. În 1938 testamentul său a fost o ştire senzaţională pentru o zi în câteva ziare şi a fost o piesă fără importanţă în cadrul procesului.

Să vedem textul aşa cum apare el publicat în „Gazeta Transilvaniei" din 19 mai 1938: *Testament. 12 octombrie 1934. Dacă voi fi asasinat, să ştiţi că din ordinul lui Corneliu Zelea Codreanu am fost. Cu tot eroismul băieţilor de la Jilava, totuşi el a dat ordin de omorârea lui Duca; l-am citit şi eu. Legionarii să-şi aleagă alt şef, acesta este numai un încrezut şi farsor. Publicaţi cele ce ce am scris aci şi cartea mea despre Gardă. Mor cu conştiinţa împăcată că am fost cinstit. Mihail Stelescu*

Se temea Stelescu de moarte atunci când a scris acest testament? Cred că se temea, ştia ce înseamnă trădarea pentru sufletul legionar, acea trădare împotriva căreia el însuşi predicase de nenumărate ori fraţilor de cruce. Şi tot el le spusese ce soartă ar trebui să aibă trădătorul... Nu cred că el se temea de un ordin pentru asasinarea sa dat de Căpitan. Mai mult, ştia că acesta nu o va face niciodată, dar la gândul că unii camarazi vor trece la fapte fără acordul acestuia, ca în cazul Duca, şi-a pregătit o pledoarie finală împotriva celui pe care îl ura de moarte (la propriu). Cât priveşte acel ordin pentru uci-

continuare în pag.5

DECEMVIRII
MIHAI STELESCU ŞI CRUCIADA TRĂDĂRII

derea lui Duca nu a fost prezentat niciodată nici măcar de Siguranță – care ar fi trebuit să facă rost de el dacă ar fi existat, şi nici de Stelescu. Un alt aspect mi s-a părut interesant şi anume Stelescu îşi imagina că el ar putea muri înaintea Căpitanului, adică încercările de asasinat împotriva acestuia s-ar opri cumva la anul 1934. Aici a avut o intuiție corectă (sau poate avea informații concrete?), autoritățile „pierzând momentul" decembrie 1933-martie 1934 (când Căpitanul a stat ascuns, ştiind că este urmărit pentru a fi asasinat ca Ciumetti) şi apoi momentul august 1934, au amânat cu câțiva ani tragicul moment până în noiembrie 1938.

Apare „Cruciada Românismului"

Aşa cum spuneam, noua organizație condusă de Mihai Stelescu va căpăta în noiembrie 1934 numele de „Cruciada Românismului". Noua cruciadă în care s-a lansat Stelescu se voia, pe de o parte, o mişcare politico-moralo-socială cu care să ridice masele împotriva nedreptăților şi, în acelaşi timp, un reper al presei de dreapta. Gruparea şi revista „Cruciada românismului" funcționau înregistrate legal, având sediul într-un imobil din centrul Capitalei care servea şi drept cămin pentru membrii grupării lui Stelescu. O să vă întrebați de unde bani pentru toate astea? Vom răspunde în cadrul serialului nostru, dar mai întâi să vedem cum anume s-a constituit „Cruciada".

Primul număr al „Cruciadei" apare în data de 22 noiembrie 1934. Pe prima pagină ziarul îşi anunță orientarea: „*săptămânal de luptă politică şi spirituală*". Prețul unui exemplar era de 2 lei, iar apariția sa era evident săptămânală (în fiecare zi de joi). Directorul publicației era Mihai Stelescu, iar redactorul şef un anume Alexandru Talex. Acest Talex a trăit până în anul 1997 şi a lăsat şi câteva mărturii scrise despre Mihai Stelescu şi apariția „Cruciadei". Dintr-un interviu luat lui Alexandru Talex de Mugur Popovici în anul 1990 şi publicat în „România Literară" nr. 48 din 2009 aflăm lucruri extrem de interesante pentru subiectul nostru.

Talex mărturiseşte că l-a cunoscut pe Mihai Stelescu în timpul studenției, amândoi urmând cursurile Facultății de Litere din Bucureşți (noi ştiam că Stelescu era student la Drept) şi că îl cunoştea pe Doru Belimace (Nicadorul) din timpul liceului. Apoi avea să povestească că în toamna lui 1934: *Într-o zi, când ieşeam de la bibliotecă, l-am reîntâlnit pe Stelescu. Întâlnirea a fost foarte scurtă. M-a întrebat surprins: „Cum, dai mâna cu un trădător?". Făcea aluzie că părăsise Garda de Fier. I-am spus: „De-abia acum ți-ai recăpătat calitatea de om". Ulterior ne-am revăzut şi el a spus: „Tu eşti un revoltat, eşti împotriva circului politic de afară. Hai să facem o revistă! [...] Tu să fii redactor-şef şi eu, director". El răspundea de partea politică şi trebuia să demaşte Garda de Fier cu documente, eu mă ocupam de activitatea spirituală.*

Iată cât de simplu şi de firesc povesteşte Talex nişte lucruri care mie cel puțin mi se par neverosimile. De ce i-a propus acest lucru Stelescu tocmai lui Talex (un necunoscut, atât la nivel personal, cât şi la nivel public) de care nu îl lega nimic în afară de faptul că studiau la aceeaşi facultate? Cum de a acceptat Talex aşa dintr-o dată să fie îndrumător spiritual al mişcării lui Stelescu cu care abia se saluta înainte de a hotărî să facă o revistă revoluționară împreună? A face o revistă însemna să ai bani, oameni dispuşi să scrie pentru tine, abonați, oameni care să facă distribuția, sediu, bani pentru utilități şi câte şi mai câte. Alt aspect straniu al acestei simbioze apărute într-o secundă pe un coridor de facultate este furnizat tot de Talex care declara că nu îl plăcea pe Mihai Stelescu: *Era un om cazon, cum ar spune francezii. Pe linia sa politică voia să racoleze pe toți cei care se desolidarizaseră de Garda de Fier. Voia probabil să facă un grup politic. Avea anumite veleități. Îți mărturisesc că îl priveam cu dispreț. Au fost mulți cei care au venit atunci alături de el, foşti membri ai organiza-*

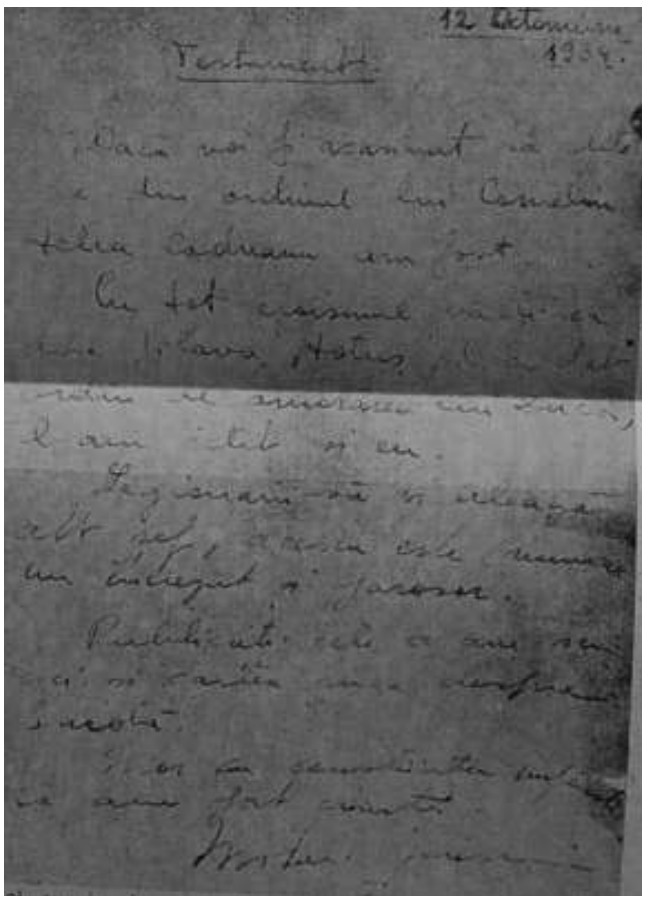

Testamentul lui Mihail Stelescu

ției. Aşadar, Talex, deşi îl disprețuia, a plecat la luptă împreună cu el... Cât priveşte multitudinea celor din Mişcare care l-ar fi urmat pe Stelescu, în lipsa enumerării câtorva nume sau măcar a menționării unuia singur, eu nu o pot lua drept veridică.

Din păcate, nu ştim versiunea lui Stelescu asupra începuturilor „Cruciadei" şi nici a altui participant direct la naşterea acesteia, astfel încât trebuie să ne mulțumim cu ceea ce ne oferă Talex. Din relatarea lui Talex mai reiese un aspect ciudat, practic scopul politic declarat al „Cruciadei" a fost gândit de la început acela de a lovi în Mişcare. Asta ştiam şi noi, desigur, dar mă aşteptam ca măcar inițiatorii ei să pretindă că vor şi pot mai mult de atât...

„Cruciada" împotriva Căpitanului

De la început revista lui Stelescu atacă pe Căpitan, fără ca inițial să îl numească explicit. Cu fiecare număr atacurile devin mult mai mizere şi mai personale. Stelescu se specializează în minciună şi aceasta se va îmbrăca treptat în abjecție şi aberație. Dar să vedem cum punea problema în primele numere ale noului ziar de luptă politică şi spirituală: *Mulți au crezut să poată găsi la o răscruce de drum pe marele revoltat, acela care să strige cu ecou de tunet suferința acestui neam, dar în acelaşi timp să fie omul care să mişte prin curajul său energii creatoare. Nu l-au găsit. Revolta era piți-găiată şi manifestată la adăpostul legiunilor de tineri care cădeau seceraţi. Ei, da, într-adevăr, mânați de marea şi sfânta revoltă. Revolta lui era poză şi atât. Ecoul unui glonte de revolver, slobozit într-un vătăşel obscur de provincie, nu e un gest care să caracterizeze pe un salvator de neam. Chiar dacă o propagandă bine montată te poate duce, pe brațe de mii de oameni, la achitare. Atâta timp cât acest lucru se face precugetat şi scontând „gloria", e un târg sângeros, murdar şi josnic. Revoltă! Țipătul comprimat ce poartă în el geamătul de agonie al unui neam nu poate sălăşlui în sufletul unui om nevolnic şi fricos în fața unei izbucniri de mişcare ilegală, dar nu teroristă.* „Cruciada Românismului" nr. 4, 13 decembrie 1934 (apud Panait Istrati „Cruciada mea sau a noastră", editura Delta Press, 1992).

Panait Istrati se ataşează „Cruciadei"

Din 20 decembrie 1934 „Cruciadei" i se alătură scriitorul de orientare comunistă Panait Istrati care va rămâne alături de gruparea Stelescu până la finele vieții (aprilie 1935). De departe cea mai sonoră personalitate din paginile ziarului, Istrati se autoinvită oarecum în tandemul nou creat Talex-Stelescu. Tot după mărturia lui Talex: *Panait mi-a telefonat la tipografia unde lucram şi m-a întrebat „Hai măi, nu vrei să mă cunoşti?" „Ba da". „Atunci vino joi". L-am întrebat pe Panait: „Pot să-l aduc şi pe Stelescu?" Şi el a spus „Da". În timpul discuției noastre s-au abordat tot felul de probleme politice. Eu în astfel de chestii sunt chinez. Şi la un moment dat i-am spus lui Panait: „Am vrea să ne dați un articol pentru revistă". „De ce să vă dau numai un articol?" a spus el. „Să fac o colaborare la voi în condiții de deplină libertate de exprimare". „De acord". Aşa mi-a dat primul articol.* Aici aceeaşi succesiune stranie a întâmplărilor. Deşi nu îi cunoştea pe niciunul dintre cei doi, Istrati îi caută şi se ataşează cauzei lor de la prima întâlnire. Istrati era într-adevăr un chinuit al sorții şi un excentric, fiind totodată pe moarte, cine ştie ce l-a animat mai mult în acele momente: zâzania sau dorința de a şoca pe cei care încă nu rămăseseră impresionați de exhibițiile sale comunisto-anarhiste?

Alexandru Talex i-a rămas fidel lui Panait Istrati până la moarte. El i-a protejat, valorificat şi publicat opera în țară şi în străinătate. Practic, întreaga sa viață literară este dedicată lui Panait Istrati. Cu toate astea, la momentul 1934 Panait Istrati părea interesat de Mihai Stelescu şi nu de el. Iată un fragment din „Scrisoare deschisă ... către Dreapta", primul text semnat de Panait Istrati pentru „Cruciada Românismului" nr. 5, 20 decembrie 1934 (apud Panait Istrati „Cruciada mea sau a noastră", editura Delta Press, 1992): *Mai întâi m-a intrigat ruptura produsă în blocul acela care se credea aproape de „triumf" în ajunul zadarnicului asasinat de la Sinaia. Nu cunoşteam pe Mihail Stelescu - aşa cum nu cunosc aproape pe nimeni în țara asta, dar mi se spusese de el că e „un suflet sincer, curat". Şi iată-l tocmai pe el că se rupe din bloc şi pleacă trântind uşile! Până aici, nimic extraordinar, decât doar că, după mine, pleacă cel mai neîntinat dintre corifei, dar ce avea să facă şi să fie el de acum încolo? Iată ce mă interesa* [...]. *Da, - ce avea să facă şi să fie Mihail Stelescu? Avea el să fondeze* [...] *alt partid, o altă grupare împănată cu neisprăviți şi avidă de putere? Sau avea să privească speriat la cangrena de pe corpul pe care-l abandona? În cazul întâi, ruptura nu e decât o chestie de şefie. Ea n-are nicio valoare psihologică şi nici un viitor înalt uman. E goana după plăcintă. Istoria o spulberă. În cazul al doilea – buclucul e mare şi perspectiva impresionantă! Şi tocmai asta s-a întâmplat.* [...] *În Rusia sovietică rupturile nu se fac niciodată pe o chestie de plăcintă, nu numai fiindcă acolo plăcintă nu există – ci fiindcă acolo nasc zilnic oameni uriaşi, adică: dornici de puritate. Acolo, un Mihail Stelescu, rupându-se din corpul care fatal putrezeşte, nu duce cu el duhoarea putregaiului, ci se spală imediat, ia o baie de purificare, rămânând singur sau aproape singur cu Ideea. Ideea-cristal.*

Cuvintele lui Panait Istrati cred că nu mai au nevoie de niciun comentariu. De precizat că atât Talex, cât şi Istrati se încăpățânează să transmită faptul că Stelescu a părăsit Garda de Fier indignat de purtarea imorală şi asasină a lui Codreanu, evitând să înfățişeze adevărul şi anume faptul că Stelescu nu a plecat de bună voie, ci a fost dat afară din Mişcare, sub evidența trădării.

Încercări de racolare a legionarilor vechi

Deşi cunoştea foarte bine interdicția dată de Căpitan legionarilor de a nu avea niciun contact cu el, Stelescu încerca cu mult tupeu să racoleze o parte dintre vechii săi camarazi. În cadrul Procesului Decemvirilor (ziarul „Cuvântul", 22 aprilie 1937) Ion Iliescu-Brăila avea să declare: *După ce s-a descoperit actul de trădare a reuşit să facă la Brăila un cuib de cruciați format din patru greci prin care Stelescu încerca să mă cumpere. Odată, venind la Brăila, mi-a făcut aceeaşi propunere. Eu l-am*

continuare în pag. 6

DECEMVIRII
MIHAI STELESCU ŞI CRUCIADA TRĂDĂRII

Ziarul Cruciada Românismului, nr. 5, anul 1934

întrebat: „Cum se face că se zvoneşte că dumneata ai trădat Mişcarea şi Căpitanul?" El mi-a răspuns: „Nu eu, ci Căpitanul a trădat!"

Aşa cum ați citit mai sus, Stelescu a continuat să îl calomnieze pe Căpitan în fața legionarilor cu care s-a intersectat după excluderea sa şi, mai mult, a trimis scrisori prin care a încercat să-şi argumenteze trădările în speranța că unii legionari vechi şi cu vizibilitate în Mişcare i se vor alătura. Ataşăm acestui text o astfel de corespondență din decembrie 1934 între Mihai Stelescu şi Vasile Iasinschi din care veți putea înțelege cât tupeu şi câtă obrăznicie avea Stelescu, deşi trădarea lui fusese dovedită, judecată şi adusă la cunoştința tututor membrilor Mişcării. Acest schimb de scrisori a fost discutat şi în cadrul Procesului Decemvirilor (ziarul „Cuvântul", 22 aprilie 1937), Vasile Iasinschi aducându-le ca probe în proces şi citindu-le pe amândouă în fața completului de judecată.

Am încercat să urmărim ultimele luni ale anului 1934 şi acțiunile lui Mihai Stelescu. 1934 va rămâne pentru Mişcarea Legionară anul în care trădarea din interior era să curme viața Căpitanului. În legătură cu această realitate cu care legionarii au dat piept după ce abia ieşiseră din sângeroasa prigoană Duca, anul 1934 aduce şi apariția şi răspândirea salutului atât de drag nouă tuturor, „Trăiască Legiunea şi Căpitanul!". Nicu Păun nota în cartea sa de memorii „Un soldat pe baricada idealului legionar": *Iată că după furtună am cunoscut şi necazuri care ne-au afectat foarte mult în timpurile acelea. De atunci cuvântul de salut al nostru s-a definitivat cu „Trăiască Legiunea şi Căpitanul!". Salutul acesta ne-a rămas pentru totdeauna, chiar după moartea Căpitanului, pe care l-am considerat prezent în rândurile noastre prin ideile pe care el ni le-a lăsat.*

Ca o concluzie a întregului an legionar 1934, voi reda un fragment din broşura „Căpitanul" de Ion Banea: *Atunci au pus la cale duşmanii suprimarea Căpitanului. Vom lovi în păstor şi se va risipi turma, îşi ziceau ei. Dar trădarea a fost descoperită. Planul distrus, cianura de potasiu şi pistolul nu şi-au putut atinge scopul, iar „interesele superioare ale statului" pentru dispariția Căpitanului au fost demascate ca interesele unor ticăloşi. Figura Căpitanului încadrată de miile de soldați ai lui, gata să moară legionari şi să trăiască legionari, se înalță pe orizontul României asemeni unui titan. El este omul zilei de mâine. Pe această zi unii o aşteaptă în post şi rugăciune, ca pe ziua învierii, iar alții o văd venind cu groază ca pe ziua judecății...*

Mihai Stelescu nu se va cuminți în anul 1935, aşa cum vom vedea în continuarea serialului nostru. Va încerca să revină în arena politică fără prea mare succes, va continua calomniile în paginile revistei sale (despre ale cărei surse de finanțare vom vorbi), va îndrăzni să apară în public în fața lui Moța şi va face un drum alături de Căpitan la Galați. Ionel Moța va deveni oficial liderul Generației de la 1922 şi va veghea permanent la viața şi siguranța Căpitanului. Vom încerca în numărul viitor să atingem cât mai multe din evenimentele anului 1935.

CEZARINA CONDURACHE

Scrisoarea trădătorului către legionarul farmacist Vasile Iasinschi

Bucureşti, 13 decembrie 1934

Domnule Iasinschi,

N-am răspuns niciodată la nicio insultă şi la nicio acuză, dar D-tale, om care ai fost şi eşti încă stimat de mine, îți răspund.

Mă acuzi că scot o gazetă liberală? Pe cine acuzi? Pe acela pe care l-ai văzut luptând ca un nebun în județ la D-ta? Ai cântărit cuvintele spuse? Ce dovadă ai?

Ai măsurat vreodată adâncimea tragică din sufletul unui fanatic ce şi-a văzut idolii mințindu-l?

Nu, Domnule Iasinschi, nu sunt nici liberal, nici nimic. Sunt un om care a fost scârbit de lucrurile mărunte pe care le-a aflat. D-ta. de acolo nu le ştii sau dacă le ştii, le taci, de ce? Ca să salvezi aparențele? Ştiind multe, trebuiam compromis, aceasta-i culpa mea. Domnule Iasinschi, nu zvârli cu piatra „din ordin" în acel ce a primit pietre adevărate în obraz la Siret.

Iartă-mă că-ți scriu pe această foaie de hârtie, e tot ce am avut la îndemână.

Domnule Iasinschi, te ştiu ca om drept. Nu cer să mă crezi pe mine, dar îți cer obiectivitatea necesară descoperirii adevărului.

Mihail Stelescu

Răspunsul lui Iasinschi

Domnule,

Am primit scrisoarea D-tale. Dacă nu ți-aş răspunde, ar însemna că înclin să te aprob, că aş avea o mustrare de conştiință, fie şi într-o măsură foarte mică; pentru faptul că ți-am respins gazeta, apoi pentru adaosul făcut de un legionar, că nu citim gazete liberale.

Deci îți răspund, nu aşa cum se cuvine, fiindcă nu stau pe acelaşi plan de cultură şi soliditate sufletească cu D-ta. Mă consider ceva mai jos şi mă simt bine. Află că-mi dau seama de vorbele spuse, iar dovezile le vei putea afla mai jos.

Faptul că ai luptat în județul meu la 1932 nu-ți dă dreptul să mă otrăveşti cu proza demnă de apostați. Dar câți dintre luptătorii cu care ai venit la Rădăuți te-au urmat pe D-ta?

Te-au mințit „idolii"? Aveai drumul larg de retragere cinstită şi de continuare a studiilor începute. Te-au scârbit cele „aflate"? Cum de le-ai „aflat" numai D-ta? Oare câți fruntaşi din Garda de Fier voiesc să salveze aparențele?

Zici că trebuia să fii compromis pentru că „ştiai" şi-mi comunici cu atâta nevinovăție mie, care am putut să aflu în urmă – nu din cercuri legionare – acțiunea D-tale. împotriva Căpitanului – deci şi a Gărzii de Fier – încă înainte de venirea Guvernului Duca la putere?

Te-ai compromis singur, nu prin ceea ce „ştiai", ci prin orgoliul fără măsură, care nu mai ajungea să fie satisfăcut.

Îmi spui să nu arunc cu piatra „din ordin". Dacă „din ordin" o fac, atunci acordă-mi atâta spirit de obiectivitate, ca să-ți răspund că minți şi în concluzie tot scrisul D-tale. minte.

Ai îmbrăcat haine de luptător prin timp de zece ani alături de Căpitanul nostru, care a fost înainte de toate al D-tale, în slujba unei credințe, pentru ca să ajungi la trădare tocmai la vârsta care-ți deschidea perspective mai mult decât aşteptai, mai frumoase decât le bănuiai.

Scrutează-ți momentele prin care ai trecut, refă-ți atitudinile, adună-ți amintirile toate – bune şi rele – şi priveşte ce ai rămas: o cârpă; îți spun eu cu toată obiectivitatea.

Ca unul care am atâta scrupul de conştiință ca să mă consider, nu pe nedrept, un muncitor în serviciul Gărzii de Fier mai de curând, în serviciul neamului românesc de mult de tot (dacă am pornit-o măcar la 17 ani, am astăzi 42) – îți dau un sfat, eu: du-te! Du-te undeva departe! Du-te în fund de țară iertătoare şi-ți plânge păcatele grele, căci eşti nimic!

Te iert că mi-ai scris pe o foaie de hârtie la întâmplare şi te felicit că ai hârtie suficientă şi bună pentru gazetă, atunci când noi niciunul nu avem.

Fericeşte-te cu avutul acesta, căci plata D-tale mare este în Ceruri.

Şi acum, la sfârşit, te rog să nu mă stimezi, căci eu am aruncat dracului orice sentiment de stimă – şi poate chiar de iubire – ce am avut față de D-ta.

Mi-i scârbă din fanatism, nu „din ordin", până ce nu-ți vei ispăşi păcatele sau te vei îngropa sub greutatea lor.

Rădăuți, 18 decembrie 1934.

Vasile Iasinschi

Decemvirii (8)
Legiunea sub tirul calomniilor

Gen Averescu şi Rădescu

CEZARINA CONDURACHE

În numărul trecut al revistei am urmărit „naşterea” cruciadei lui Mihail Stelescu, aşa cum reiese din amintirile lui Alexandru Talex. Apariția lui Panait Istrati în rândul colaboratorilor nu a impulsionat şi alte personalități de stânga să îl urmeze, nici cele de dreapta nu s-au ivit în paginile revistei nou apărute.

Finanțarea şi distribuirea „Cruciadei Românismului”

Ştim deja că revista avea apariție săptămânală şi că prețul de vânzare era de 2 lei. Comandantul legionar Gheorghe Potolea, erou al Primului Război Mondial avea să declare la Procesul Decemvirilor („Buna Vestire”, 22 aprilie 1937) că revista lui Stelescu era trimisă gratuit către legionarii importanți din zonă (Potolea fiind în județul Covurlui), deşi aceştia nu o doreau şi nu plăteau abonament. Acelaşi lucru îl mărturisise şi Vasile Iasinschi care primea acasă la Rădăuți repectiva revistă.

Deşi legionarilor le era evident faptul că mişcarea lui Stelescu era finanțată de duşmani cu acordul explicit al autorităților, nu au reuşit să dovedească public numele binefăcătorilor lui Stelescu decât în anul 1937. În cadrul Procesului Decemvirilor mai mulți martori vor declara sub jurământ că finațarea revistei a fost făcută de Generalul Rădescu la însărcinarea primită de la Mareşalului Averescu şi că toate cheltuielile căminului şi ale cantinei erau achitate de prințul Constantin Karadjea (deseori scris Caragea).

Primul martor chestionat pe acest subiect este Gheorghe Sandulovici, secretarul lui Mihai Stelescu şi membru al „Cruciadei Românismului”. Fragment din depoziția lui Gheorghe Sandulovici („Buna Vestire”, 20 aprilie 1937):

Av. Mihail Polihroniade: Să spună d. Sandulovici de unde avea Stelescu bani pentru cămin, cantină, revistă etc?

Gh. Sandulovici: Cu chestiunile financiare se ocupa dl. g-ral. Rădescu.

Av. Runcanu: Căminul cantina şi revista necesitau cheltuieli mari? Se solda cu pierderi sau cu beneficii?

Gh. Sandulovici: Căminul şi cantina erau întrebuințate de dl. C. Caragea care era în mişcarea noastră.

Av. V. Vojen: Câți cruciați locuiau în cămin?

Gh. Sandulovici: Între 8-12-16 când mai veneau şi din provincie.

Av. V. Vojen: Ce tiraj avea revista? Câte retururi aveați?

Gh. Sandulovici: 10.000 exemplare săptămânal. Cam o mie.

Av. V. Vojen: Revista se distribuia şi gratuit?

Gh. Sandulovici: Nu. Prin abonamente: se trimetea revista la anumite persoane care apoi erau considerate ca abonate.

Legat de abonamente răspunsul lui Sandulovici ne arată că erau considerați ca abonați cei cărora li s-a trimis revista, nicio mențiune asupra faptului că acei oameni erau sau nu plătitori de abonament. Avocații Decemvirilor cer în urma mărturiei lui Sandulovici citarea că martor a Generalului Rădescu. Astfel, prin intermediul „Bunei Vestiri” din 20 aprilie 1937 putem afla direct din gura domniei sale mai multe lucruri interesante. *Primul a fost audiat gen. Rădescu ca informator. D-sa face anumite precizări în ceeace priveşte plecarea lui Stelescu din legiune. În continuare d-sa mai arată că a avut o însărcinare de la Mareşalul Averescu de a trata cu o anumită direcție. Apoi dă lămuriri cum a apărut „Cruciada Românismului” şi din ce fonduri apărea, ce raporturi existau între d-sa şi Stelescu.* („Buna Vestire”, 20 aprilie 1937)

Fragment din depoziția Generalului Nicolae Rădescu („Buna Vestire”, 20 aprilie 1937):

Av. Alexandru Constant: ce sume a dat dl. General pentru scoaterea revistei „Cruciada Românismului”?

Gen. Rădescu: Primele 2-3 numere le-am scos cu banii mei. Un număr costa 6-7000 lei.

Av. Alexandru Constant: Cine subvenționa căminul şi cantina?

Gen. Rădescu: D. Caragea dădea lunar circa 15 mii lei. Deasemeni d. Caragea mai completa şi suma necesară scoaterii revistei, dacă era cazul.

Profesorul Ioan Copuzeanu face un calcul din care rezultă un cost mult mai mare al revistei decât cel declarat de Rădescu:

Apărarea: Cam cât ar costa un număr din „Cruciada Românismului”?

I. Copuzeanu: 2000 de exemplare fără clişee costă în mediu 5000 lei. Un exemplar se ridică la 3 lei deci cu 70 bani mai mult decât prețul de vânzare. („Buna Vestire”, 23 aprilie 1937).

Mențiunea făcută de Copuzeanu este foarte importantă, întrucât el avea toată informația necesară pentru o evaluare corectă a costurilor. Ioan Copuzeanu era proprietarul celebrei edituri şi tipografii interbelice care îi purta numele. Aşadar, la 10.000 de exemplare săptămânal costul ar fi de 25.000 lei, plus banii de clişee, plus expediția ziarului. Dacă adăugăm şi cei 15.000 lei lunar aferenți căminului şi cantinei, ajungem la peste 120.000 lei lunar, fără plata redactorilor şi colaboratorilor. Şi în tot acest timp Mihai Stelescu era şomer...

Averescu, Rădescu, Stelescu

Aşa cum vom vedea ulterior, Gen. Rădescu nu şi-a limitat sprijinul față de Stelescu numai prin ajutorul financiar evocat în depoziția de la proces: bani pentru tipărirea primelor numere ale gazetei. Tandemul Averescu-Rădescu este cât se poate de interesant. Mareşalul Averescu fusese un susținător loial al Casei Regale, fiind omul de încredere al Regelui Ferdinand şi un mare susținător al restaurației. Ulterior, relațiile sale cu Regele Carol al II-lea se deteriorează pe fondul nemulțumirior acumulate de Averescu împotriva camarilei şi în special a Elenei Lupescu. Generalul Rădescu, la rândul său, a fost împotriva camarilei.

Politic, cei doi se intersectează în primăvara lui 1933 când Rădescu demisionează din cadrele active ale armatei şi se înscrie în Partidul Poporului (condus de Mareşalul Averescu). În 1934 gruparea lui Averescu (cu tot cu Rădescu în ea) inițiază alături de georgişti (PNL-Brătianu) o alianța politică numită „Frontul Constituțional”. Scopul acestei alianțe era de a lupta împotriva guvernului Tătărăscu şi de a condamna public amestecul camarilei în actul de guvernare. Frontul a încercat şi cooptarea lui Maniu, tentativă care a eşuat.

Ce legătură au toate astea cu Stelescu? Sinceră să fiu, nu m-am lămurit încă. Ştim că în 1933 Averescu a manifestat simpatie şi interes pentru Mişcarea Legionară. La rândul ei, Legiunea în frunte cu Căpitanul au aplaudat prezența Mareşalului Averescu pe şantierul de la Casa Verde şi l-au susținut în alegerile din 1933, când de altfel au susținut şi pe Gh. Brătianu şi pe Maniu:

Voturile voastre în număr de peste 200.000 (două sute de mii), le veți împărți după cum urmează, ascultându-mă şi de această dată fără şovăire.

1. Legionarii din Ardeal vor vota cu Iuliu Maniu;

2. Legionarii din Vechiul Regat şi celelalte ținuturi vor vota cu Gheorghe Brătianu;

3. În județele în care candidează personal Mareşalul Averescu, îi veți da voturile şi vă veți pune la dispoziția sa în orice provincie ar candida.

Veți lupta pentru aceşti trei oameni cu acelaşi dor ce ați fi luptat pentru propria voastră mişcare. Veți pune în joc toate puterile voastre pentru că să-i vedeți bruitori, aşa cum ați dori să ne vedeți pe noi. (Corneliu Zelea Codreanu, „Circulari şi Manifeste”).

Să fi văzut Averescu în Stelescu un mijloc în plus de atac asupra camarilei? Să fi crezut Averescu că gruparea lui Stelescu este numeroasă şi cu şanse de joc în arena politică? Greu de crezut. De ce să finanțezi un asemenea exponat? Era clar că acesta îşi poate face auzite calomniile doar cu acordul tacit al autorităților, al Regelui şi camarilei împotriva cărora lupta Frontul. Cum s-a ajuns de la un triunghi Gheorghiade-Franasovici-Şeicaru la un altul format din Rădescu-Averescu-Brătianu? Eu cred ca cele două triunghiuri au făcut parte din aceeaşi problemă.

Cert este că pe lângă finanțarea „Cruciadei Românismului” Averescu-Rădescu-Brătianu încearcă să pună încărcătură politică în gruparea lui Stelescu care devine parte integrantă a Frontului Constituțional.

Cenzura şi dublul ei standard

Revista lui Mihai Stelescu apărea şi circula nestingherită, în timp ce ziarele legionare sau cele deținute de persoane conexe Mişcării erau cenzurate. Şi nu mă refer aici nici măcar la reviste cu nume explicit legionar. În acea perioadă, aşa cum am mai spus, chiar şi celebra revistă a Pr. Ioan Moța, „Libertatea”, a fost interzisă. Interzisă în 1933, „Libertatea” va reapărea abia din aprilie 1936.

La începutul anului 1935 Colonelul Ştefan Zăvoianu a încercat de mai multe ori să reia tipărirea revistei sale, „Dacia” care nu fusese nici pe departe o revista legionară, reamintim că Ştefan Zăvoianu s-a alăturat Mişcării abia în prigoana Duca (adică fix înainte de cenzură). Citim în revista „Flori de Crin” (nr. aprilie-mai 1935) întemeiată de preotul greco-catolic Teofil Băliban despre încercările disperate ale colonelului de a obține aprobarea necesară publicării: *i s-a interzis înainte de apariție în trei rânduri chiar şi după ce odată a fost primit autorizația şi lucrările de tipar erau începute*. În continuarea textului vedem ce reacție originală a avut colonelul în fața abuzurilor la care era supus: *prin cererea înregistrată sub nr. 24562-1935, domnia sa a cerut Ministerului de Justiție să-şi schimbe numele său românesc în numele jidovesc Solomon Zibstein. Aceasta pentru ca să înceteze odată prigoana ce de aproape doi ani s-a dezlănțuit asupra sa şi a familiei sale.*

Zăvoianu a reuşit să obțină până la urmă aprobarea de tipărire, dar s-a ciocnit de o cu totul altă problemă: Mihai Stelescu i-a cumpărat colaboratorii, lăsându-l cu redacția goală. *Deşi se dăduse autori-*

continuare în pag. 12

DECEMVIRII
LEGIUNEA SUB TIRUL CALOMNIILOR

zație pentru reapariția ziarului „Dacia”, cu două zile înainte de data fixării apariției, Stelescu a recrutat elemente tinere, sărace în „Cruciada Românismului” în proportie de 80%, pe care îi ademenea cu bani – mărturia ziaristului Ioan Diaconescu la Procesul Decemvirilor („Buna Vestire” 22 aprilie 1937).

De la jurnalistul Sergiu Florescu aflăm şi de existența unui „pui” al „Cruciadei” la Chişinău: *Stelescu a editat cunoscuta gazetă. La scurt timp a început să apară la Chişinău „Basarabia cruciară”. Am urmărit pe naivul editor şi am constatat că primea bani de la masoni. Eu eram continuu interogat de cunoscuți cu privire la relațiile răspândite de către Stelescu. Eu scoteam la Chişinău „România Creştină”. Am fost suspendat de dl. Inculeț pe motiv că gazeta mea revoluționază masele.* („Buna Vestire” 22 aprilie 1937).

Neculai Totu informează asupra modalității de expediere a ziarului lui Stelescu: *Pe când organizația noastră era dizolvată, noi n-aveam niciun ziar, lui Stelescu i s-a dat aprobarea pentru a scoate „Cruciada Românismului” în care era atacat şeful nostru Corneliu Zelea Codreanu. Noi n-aveam nicio posibilitate de a spulbera aceste infamii. Stelescu trimitea gratuit tuturor legionarilor mai vechi şi la intelectualii de la sate. Ceva mai mult şi în acelaşi timp, mai grav: Stelescu expedia „Cruciada Românismului” prin ziarul „Dimineața”.* („Buna Vestire”, 23 aprilie 1937)

Calomniile lui Stelescu întrec orice limită

Să revenim la textele „Cruciadei”. Anul editorial 1935 debutează cu texte din ce în ce mai agresive la adresa Căpitanului. Încercând să se calibreze pe sufletul lui Panait Istrati, Stelescu începe să facă comparații între legionarii şi luptătorii sovieticii, iar pe Căpitan din „trădător”, cum îl numea în 1934, îl transformă în „vierme” şi în „asasin al lui I. Gh. Duca” – teză asupra căreia va insista şi în viitor încercând chiar să deschidă un proces penal, fără niciun succes. Să vedem un fragment semnat de Mihail Stelescu în „Cruciada Românismului” din 10 ianuarie 1935:

Nu reneg nimic din scurtul meu trecut şi din cei 10 ani de lupta dusă zi de zi în slujba românismului alături de camarazii mei. Camarazii mei, Panait Istrati, te rog s-o crezi, sunt unii din ei tot atât de curați şi de uriaşi bolizi incandescenți ca şi acei pe care îi găseşti în Rusia Sovietică. Au în dezavantajul lor acelaşi foc purificativ şi măreț al oamenilor ce se hrănesc cu jar şi nu cu pâine. Mulți din camarazii mei sunt oameni, după cum, din nenorocire, puținii lor conducători sunt viermi. Fiindcă i-am văzut pe aceştia din urmă viermi şi fiindcă am spus-o, mi-am luat pedeapsa, mi s-a montat o poveste care să mă compromită şi am fost stigmatizat cu numele de „trădător”. Da, trădător al viermilor, dar, abia atunci, în loc să fiu înfrânt, am devenit un învingător. Altfel nu veneam la dumneata. (...)

M-am rupt pentru că n-am mai crezut. Omul pentru care am propovăduit 7 ani de-a rândul, când m-am apropiat de sufletul lui l-am găsit sec şi ambițios. L-am descoperit setos de sânge şi de cununi de aur. N-am găsit în el „revoluționarul”, omul de flăcări şi de geniu. Minciuna vorbelor lui m-a îndurerat, micimea gândurilor lui m-au încovoiat înăuntrul meu unde am găsit lumina şi am plecat. Am plecat nu de lângă ei, nu de lângă mormintele camarazilor mei, în jurul cărora n-am ars candele de decor, ci suferință tăcută şi credincioasă. Am plecat de lângă el, omul ce se ridică pe morminte cu mâinile pătate de sânge, singurul fapt pe care l-a impus şi care i-a adus gloria.

„Duetul” Stelescu-Panait Istrati continuă în paginile „Cruciadei” câteva luni. Stelescu escaladează propria-i abjecție cu fiecare articol nou, în timp ce Panait Istrati îi ridică de fiecare dată mingea la fileu, îndemnându-l să escaladeze mai departe. Urât şi-a petrecut Istrati ultimele luni de viață. Ce tragedie, să te hrăneşti pe patul de moarte cu calomnie şi să te tratezi cu tablete de minciună! Păcat.

La 16 aprilie 1936 Panait Istrati moare sărac şi marginalizat. Banii pentru înmormântare îi dă Casa Regală, iar Mihai Stelescu şi Alexandru Talex sunt organizatorii funeraliilor. L-am căutat pe Panait Istrati la Bellu. L-am găsit singur, prafuit şi gri, fără nicio urmă de viață în jurul său. Nici măcar resturi de flori sau de lumânări care să arate că cineva în trecutul apropiat şi-a oprit o secundă paşii ca să-i mângâie sau să-i compătimească eternitatea.

Funeraliile lui Panait Istrati

Înainte de moartea lui Istrati, Mihai Stelescu publică una din cele mai mari mizerii pe care mintea lui bolnavă de ură le-a putut inventa. Este vorba despre o scrisoare deschisă pe care i-o adresează Căpitanului din paginile „Cruciadei”. Că să înțelegeți pe deplin dimensiunea sufletească a lui Stelescu vom reda integral scrisoarea în completarea prezentului text (pag. 13). Aşa cum veți vedea, este o istorie „de dos” a vieții şi luptei Căpitanului. Din perioada LANC şi până la zi (aprilie 1936) totul a fost „imoralitate”, „interes”, „laşitate”. Pentru prima dată Stelescu aruncă public ideea că se pregăteşte asasinarea lui. Bietul rătăcit! Poate că singurul legionar care nu a dorit moartea lui Mihai Stelescu a fost Căpitanul. Citind şi recitind textul am avut senzația că e decupat dintr-o sesiune de reeducare de la Piteşti sau Aiud. Aici însă nu a fost vorba de constrângere prin bătaie, foame, îndelungă detenție în regim de exterminare... Şi m-am întrebat ce-ar fi fost cu Stelescu dacă prin minune ar fi ajuns în Piteşti? În Aiud? Câte suflete ar fi pierdut? Câte suflete ar fi mutilat? Bine punctează Comandantul: *Mihail Stelescu era din stofa din care se fac trădătorii.* („Istoria Mişcării Legionare”).

Legiunea sub tirul calomniilor

Atmosfera primelor luni ale anului 1935 cred că s-a desprins destul de clar din cadrele de mai sus. Vă imaginați ce era în tot acest timp în sufletul Căpitanului şi al legionarilor. După cum spune şi Totu, erau blocați de autorități într-o situație care le interzicea orice reacție publică. Nu se puteau apăra, nu puteau da replica, erau pur şi simplu condamnați la mitraliere continuă de pe baricada Stelescu, fără scut de protecție şi fară arme. Cu toate astea Căpitanul a interzis categoric orice acțiune care ar fi dat autorităților dreptul legal de a reacționa încă o dată violent împotriva legionarilor. În martie 1935 Căpitanul scria:

Îmi închipui ce greu trebuie să fie pentru voi toți de prin fundul satelor, în lipsa oricăror informații, de veşti. Ele nu vin din cauza cenzurii şi a prigonirilor.

La voi nu sosesc decât veşti rele, insulte, calomnii, minciuni, doar vă veți îndoi şi veți părăsi poziția de luptă. Tot ce este suflu de trădare în țara aceasta aruncă cu noroi şi cu bale de venin peste rănile noastre, căpătate în mijlocul atâtor şi atâtor primejdii, din timpul luptelor trecute.

Prin întunerecul şi necunoscutul acesta, lipsiți de orice îndrumare şi directivă, păşesc zeci de mii de legionari, conduşi numai de instinctul lor sănătos, de onoare şi credință neşovăitoare în biruința steagului legionar. Ce tablou impresionant: această trupă legionară, răsfirată pe tot cuprinsul țării şi lipsită de orice comandă, merge în aceeaşi admirabilă cadență sufletească pe drumurile victoriei; sigură de ea, în contra tuturor uneltirilor, ademenirilor, încercărilor perfide. (...)

Va trebui să mai stăm aşa. Guvern, jidani, masoni, ocultă şi toți ceilalți pigmei cred că în neputința de a activa, opriți de la orice acțiune, ne vom rătăci unii de alții, ne vom răsfira, ne vom împărți pe la alte grupări şi blocul nostru sufletesc care a băgat groază în jidănime, se va sparge în două, în trei etc.

Aceste zile, nu vor apuca ei să le vadă cu ochii. Pentru că niciodată sufletul legionar nu va fi rupt în două.

Altceva vor vedea. Vor vedea Biruința legionară.

Şi în ziua aceasta, dezarmați, biruiți, zăpăciți - aşa infami cum sunt - vor încerca să strige: „Trăiască legionarii!”

Aveți cuvântul meu, că le vom răspunde:

- „Înapoi Canalii!”

Căci după sute de ani de triumf a Canaliei, a sosit ceasul, ca ea, Canalia din mijlocul Românilor, să fie strivită! („Circulari şi Manifeste”)

Desigur, unii au venit şi cu idei proaste... dar au avut luciditatea de a le supune atenției şefilor ierarhici care au scris Căpitanului. De plildă, câțiva legionari brăileni au hotărât de scoată o revistă. Ştim că la Brăila Mihai Stelescu avea un „cuib” de cruciați şi un cămin în care aceştia aveau sediul. *Aveam două* [cămine] *în țară, la Galați şi la Brăila. Cel de la Galați era subvenționat de la centru, iar cel de la Brăila, după prima lună se întreținea singur,* Gheorghe Sandulovici („Buna Vestire”, 20 aprilie 1937).

Căpitanul interzice categoric acțiunea brăilenilor, cerându-le să părăsească Mişcarea dacă nu se pot supune ordinului „tăcere” şi, dacă aleg să meargă înainte cu tipărirea ilegală a ziarului, să publice pe prima pagină declarația de părăsire a Mişcării. Căpitanul îşi încheie scrisoarea adresată Organizației Brăila: *Mişcarea n-a murit şi nici să nu se sperie nimeni că va muri. Eu sunt aici şi răspund de victorie. Dar vreau să nu se mişte nimeni fără ordinul meu.*

Marea biruință a acelor momente a constat în faptul că niciun legionar nu a mişcat. Îndurerați, revoltați, zdrobiți sufleteşte au înghițit paharul umilinței în tăcere, aşa cum li s-a cerut. Gestul de mai târziu al Decemvirilor, aşa cum vedeți, vine după ani de stăpânire, după ani de ascultare, după ani de reprimare pe toate planurile: cuvânt, acțiune, apărare, revoltă.

În numărul următor vom vedea cum a decurs Congresul Studențesc de la Craiova, vom descoperi alte planuri de suprimare a Căpitanului, vom afla cum şi de ce s-a întâlnit Căpitanul cu Stelescu, de ce a rupt Căpitanul orice relație cu Averescu şi Gh. Brătianu, cum a devenit Ionel Moța liderul oficial al „generației de la 1922” şi ce învățături a dat legionarilor la Carmen Sylva.

CEZARINA CONDURACHE

Mihai Stelescu: O scrisoare către Corneliu Zelea Codreanu

„Nu-ți scriu, d-le Codreanu, această scrisoare ca un particular şi nici ca un dizident, sau ca un om ce are de răfuit o nemulțumire cu dumneata.

Îți scriu în numele unui tineret care te-a crezut mai mare decât eşti şi de care ți-ai bătut joc, deşi el te ridicase pe umerii şi mormintele lor. Îți scriu ca un om care am crezut zece ani în vorbele-ți mincinoase, dar n-am înțeles să mă înham la carul d-tale de sânge pentru a promova un criminal. Am stat alături atâta timp cât ai reuşit să-ți ascunzi micimea sufletului d-tale.

Când te-am văzut de aproape, m-am îngrozit şi azi iată-mă iar pe linia inițială a curățeniei absolute, a atitudinii dârze şi demne pe care ai murdărit-o o clipă. D-ta. Numai dumneata ai murdărit-o.

Cei care au rămas în jurul d-tale te cred încă sincer, căci ei au sufletul curat şi de aceea te mai urmează. Dar câți dintre ei nu stau zdrobiți sufleteşte de deziluzia ce le-a dat-o idolul lor? Şi de acest lucru sunt şi eu vinovat. Te-am ridicat în ochii lor, am mințit ca să creez un mit de paie. Te-am lăudat, înşelat de fățărnicia cuvintelor d-tale. Le-am dat exemplu nebunia mea în lupte. Azi au dreptul să vină să-mi ceară socoteală, de ce i-am dus pe un drum greşit.

Ai mințit de la început. Când te-ai separat de profesorul Cuza, ai spus lumii că te separi pe chestiuni de principii. Realitatea era că nu ai reuşit să te alegi deputat la Putna cu ocazia primelor alegeri în care a participat L.A.N.C. Mai mult, anumite certuri familiale dintre familia d-tale şi a profesorului Cuza, au adus schisma dogmatică. Şi, în plus, ambiția d-tale deşartă înregimentată în Ligă, căci formaseşi Legiunea. Iată realitatea, nu minciunile pe care le-ai debitat.

În „Cărticica şefului de Cuib" care este o plagiatură după „Călăuza Legionarului", făcută de un prieten al meu, ai pus pe acelaşi plan de duşmănie pe cuzişti şi pe comunişti. Se vede că era o ură ceva mai mare decât teoretică.

Dar relativ la „Cărticica şefului de Cuib", e bine să ne oprim puțin. Toată cărțulia e, în afară de cele plagiate, o educație special făcută ce se repetă la tot pasul, că „legionarul" să nu creadă nici mort că „marele Căpitan" ar putea greşi vreodată. Tot ce va auzi, e taxat cu ani înainte drept calomnie. Ba, mai mult, ai căutat să infiltrezi în sufletul tinerilor ce te-au urmat fraze ca acestea: „Legionarii vor trebui să meargă uniți chiar pe un drum rău". Straşnică educație pentru folosu-ți personal. Cine nu crede, să controleze. Să citească atent şi va vedea adevărul.

Şi apoi, cum ai debutat! Primul județ organizat în care s-au adunat băieți ce-au ridicat apoi mişcarea a fost Covurlui, județ organizat de mine, când nici nu ne cunoşteam încă. Primele cântece au înflorit acolo, pe malul Dunării, ca şi primele cuiburi de băieți. Aşa au făcut şi alții în alte părți. Numele tău, popularizat cu mare meşteşug cu ocazia procesului Manciu, se răspândise cu reclamă mare. Cum mai toate femeile încalță azi ciorapul „Adesgo", căruia i se face atâta reclamă, aşa voiau şi oamenii conducător pe „Codreanu", căruia tot atâta reclamă i se făcuse. Şi s-a filmat şi nunta; botezai copii cu sutele; şi câte altele... Iată, deci, secretul unei ascensiuni rapide. Iar noi, cei tineri, văzându-te pe un cal alb sau negru, cu crucea în mână (ca la Cahul), vedeam realizându-se basmele şi poveştile din cărți şi te urmam din romantism.

Dar visul a trecut ca orice vis. Au venit realitățile. Vaida Voevod îți compunea primul manifest al Gărzii de Fier şi-ți dădea bani să faci divertismente politice. A declarat-o chiar domnia sa la procesul din anul trecut. Iar legionarii călătoreau pe căile ferate cu foi gratuite de la Ministerul de Interne. Ştii, din acelea ce-mi dădeai ca să aduc pe gălățeni la Iaşi.

Şi în timpul acela tunai şi fulgerai în contra celor ce mâncau banii statului. Iar noi, tâmpiții, credeam că aşa e bine, că aşa ne spuneai. Şi astfel, cu permise libere pe căile ferate, colindam țara, „la luptă". Şi se lupta, într-adevăr, şi cu jandarmii, dar şi cu băuturica.

Sistemul de educație al d-tale şi al tatălui d-tale a viciat atâtea suflete curate. Toți eram târâți în mocirla imoralității. Unii ne-am salvat la timp, alții... îi plâng, dar nu ei sunt vinovați.

Şi fiindcă îți scriu deschis, îți voi vorbi tot deschis. Din această scrisoare tineretul are de învățat ce se ascunde sub pulpanele cămăşilor naționale de paradă şi surtucul nemțesc pe care îl porți astăzi.

La Agapia, la sfânta mânăstire Agapia am primit în suflet prima lovitură de zdruncinare a încrederii mele în virtutea d-tale şi a celor propovăduite de d-ta. V-am văzut desfrânați în ultimul hal. Atâta decădere din partea d-tale, care te închinai fățarnic şi cu atâta evlavie, e o crimă. Maicile erau pentru muschetari, după cum mi se predica, să fiu şi eu... desfătarea lor.

De ce n-am plecat atunci? Pentru că eram cu toții amețiți de mirajul muschetăriei şi al victoriei de mâine. Doar cărțile de căpătâi ale tineretului, recomandate de d-ta, erau „Cei trei Muschetari" şi altele de acelaşi soi. Şi era normal să caute toți a pune în practică lectura!...

Şi tot astfel ai început munca „constructivă". Nu pentru construcție, ci pentru reclamă. Când s-a pornit la făcut digul de la Vişani, se ştia bine că nu va fi permis şi totuşi ai trimis tineri acolo, ca să fie stâlciți în bătaie pentru reclama d-tale. D-ta aşteptai în gara Buzău şi când ai fost informat că au început bătăile, ai şters-o la Bucureşti. Straşnic „Căpitan"!

Începusem să te cunosc. Te priveam mai atent. Ți-aduci aminte că atunci când eu am vrut să depun „Crucea de la Eroul Necunoscut" peste capul d-tale, în ziua depunerii crucii ai fugit la Iaşi?

Peste tot s-au bătut şi au murit legionarii pentru d-ta. D-ta veneai în urmă să te ovaționaze lumea la procese sau să-i îngropi.

La Teiuş cădeau băieți, la Mihalți, iar eu treceam prin gloanțe şi d-ta stăteai după perdea într-o casă din oraş. La fel ai făcut la Reşița şi peste tot. Unde e curajul de „Căpitan"? Unde e comanda d-tale? Dacă eşti o stea predestinată, poți înfrunta şi moartea. Numai laşii fug de ea.

Ştiu că-mi vei spune că în 1925 ai făcut un act de vitejie. Nu e cazul să-l discutăm. Ne lovim de autoritatea lucrului judecat, deşi acolo n-a fost vitejie, ci ură personală şi dorința de afirmare.

Dar aşa cum ai fost mut pe terenul faptelor, tot aşa şi în Parlament. Dacă eşti aşa de mare „Căpitan", de ce n-ai zdrobit prin discursurile d-tale Camera? Cine te-a auzit? Iar eu, care vorbeam, îți devenisem pai în ochi. Ți-aduci aminte de ziua când tatăl d-tale mi-a spus că de aceea vorbesc, că intenționez să iau şefia Gărzii de Fier? Se vede că şi tatăl d-tale îşi dădea seama de ce calități trebuie să dispună un conducător. Invidia încolțise în sufletul d-tale, iar eu ți-am oferit demisia mea. N-ai primit-o pe motivul că „ce va zice lumea". Iată ce te interesa! De atunci ai căutat mereu să scapi de mine. Te incomodam. Nu mai eram entuziastul orb de altădată. Vedeam şi ceream lămuriri. Le-am căpătat indirect.

Ai început să-ți apropii oameni deocheați şi arivişti. L-ai adus pe Virgil Ionescu, care nu ştiu dacă în vinele sale se găseşte măcar o picătură de sânge românesc. Acest om a devenit mâna d-tale dreaptă. L-ai făcut şeful Dobrogei. Iar el, drept mulțumire, ți-a adus fonduri de la Malaxa et Compania. Ai mai luat bani şi de la alții. Opreai şi din diurnele palamentarilor bani. Din totalul de 120.000 lunar, opreai 80.000 lei şi achitai din ei datoriile familiei d-tale. Cred că nu e cazul să specificăm şi nume. Chiar unul din aghiotanții d-tale existenți, Nicolae Totu, era foarte contrariat de ce faci cu banii. Lucruri mici, murdare, dar de aici se desprinde omul care eşti în mare. Ai dus un tineret la groapă şi pe altul la râpă.

Înainte de dizolvare ți-ai trimis ciracii să trateze cu Victor Iamandi, ca apoi, după trei zile, să fii totuşi dizolvat.

Trec peste epoca acelor frământări de tristă amintire. Dar un fapt e de reținut. În timp ce toți stăteam la Jilava, d-ta te adăposteai la o doamnă. Era o persoană dușmană acțiunii d-tale. Cum de v-ați împăcat aşa de bine? Ce poveste eşti gata să mai inventezi şi asupra acestui fapt? Eu ştiu o lozincă, la duşmani nu se doarme, când camarazii suferă afară.

Şi apoi la proces! Eşti singurul care din toți ai spus un categoric „Nu!". Eşti singurul care nu ştia ce să mai jertfească pentru ca să se apere de perspective puțin surâzătoare. De curând m-ai făcut „trădător". Dar la proces care din noi doi era? Ai fost aşa de mic! Şi mai speri să conduci o țară? Află că România nu e o țară de nebuni.

Atunci te-am descoperit complet şi d-ta ai simțit-o. Voiam să țip pe față, dar interveneai prin alții să tac. Totuşi am început să țip, că vroiam primenire de aer. Ori revenire la linia normală, sau trebuia să te părăsesc. Ai simțit, ți-ai dat seama că mulți vor fi aceia care te vor părăsi. Şi cu vechea-ți artă de a taxa orice adevăr ce te supăra, drept calomnie, iar pe cel ce te atacă, un vândut, când în fond d-ta erai acela, ai început atmosfera de defăimare a mea. Nereuşind, l-ai pus pe Generalul Cantacuzino să mă trimită la Rm. Vâlcea şi ştie Generalul ce vorbe mi-a spus el atunci! Am fost arestat şi condamnat la un an închisoare, iar d-ta ai aranjat în aşa fel să se descopere un complot pus la cale de mine în contra d-tale. Astfel legitimai că afirmațiile mele erau tendințe de distrugere a persoanei d-tale.

Dar pentru prima dată în viața d-tale, acel complot l-ai montat prost, poate fiindcă era contra d-tale. Ața albă cu care a fost cusut s-a văzut de la distanță. Toată mascarada de la proces şi declarațiile ordonate te-au făcut de râs. N-ai reuşit atunci să asmuți ura vreunui legionar în contra mea, căci asta urmăreai.

Atunci ai început educația legionarilor în acest sens. Posed toate ordinele d-tale şi instrucțiunile de ură date în contra mea. Pregăteşti, după sistemul d-tale, o crimă prin sugestia maselor. Dar iată că se mai găseşte şi câte un suflet care dezvăluie deodată planul.

Ca o verificare, că urmăreşti cu orice preț să mă cumperi sau să mă distrugi, este venirea unuia din frații d-tale la mine. Ce căuta un frate al d-tale în casa mea, dacă sunt ceea ce spui? Eu i-am spus trimisului care căuta să fie diplomat că mă voi împăca cu d-ta: „Dacă arzi ce iubeşti şi vei iubi ce ai ars".

Azi, după ce vezi că mediațiunile nu ți-au reuşit, încerci asasinarea mea. O ştiu. Mi-o spun cei ce asistă la şedințele d-tale, mi-o spun cele trei scrisori semnate de intimii d-tale, o ştie toată lumea care îți cunoaşte mentalitatea.

Iată de ce îți scriu. Vrei să mă omori fizic? Nu mi-e teamă de glonțul de oțel, deşi ştiu că numai cu el mă poți omorî. Eu însă am gloanțe care te omoară moralmente şi află că nu le-am tras încă pe toate.

E o luptă inegală, o recunosc, dar e tare frumoasă, pentru că se dă între întuneric şi lumină. Vino, de ai curajul, şi mă împuşcă singur, nu mai trimite la ocnă pe alții..."

Publicată în „Cruciada Românismului", în 4 aprilie 1935, republicată în vol. „Pasiuni şi crime regale" de Ioana Damaskin, Editura Junimea Română, Târgovişte 1998

Cuvântul Românesc, noiembrie 1998, an 24, nr. 264

Decemvirii (9)
Studenţimea condamnă trădarea lui Stelescu

CEZARINA CONDURACHE

În primăvara lui 1935 camarila pune la cale o nouă lovitură împotriva Mişcării Legionare, încercând destabilizarea morală a studenţimii. La acel moment centrele studenţeşti se aflau în majoritate sub conducere legionară, iar atitudinea şi acţiunile generale ale studenţimii române începeau să se confunde cu cele ale Mişcării. Camarila a venit cu un plan extrem de iscusit şi anume întoarcerea la izvoare şi devierea acestora.

Asociaţia „Generaţia Mişcării Studenţeşti de la 1922”

Aşa cum bine ştiţi, renaşterea morală şi spirituală a studenţimii române s-a datorat luptei şi jertfei generaţiei de la 1922. Desigur, din această generaţie nu toţi exponenţii săi au urmat calea legionară. Unii dintre ei, deşi au luptat şi au trăit onorabil, au ales să se dedice carierei şi familiei, având o prezenţă constantă în viaţa publică, alţii au continuat să activeze pe linia A.C. Cuza-Octavian Goga, iar alţii, profitând de prestigiul luptei din tinereţe, îşi duceau existenţa în diverse posturi bine plătite, abandonând idealurile de început. Uneltele Palatului au reuşit să capaciteze o parte din membrii categoriilor enumerate mai sus şi să îi stimuleze pentru a forma o structură menită să devieze studenţimea contemporană de pe calea legionarismului. Aşa a luat fiinţă la începutul anului 1935 *Blocul Generaţiei Studenţeşti de la 1922* sub conducerea inginerului Popescu-Botoşani. Înţelegând scopurile camarilei – crearea unei confuzii în rândurile studenţimii – Căpitanul decide să îl însărcineze pe Ion Moţa cu crearea unei asociaţii similare care să contracareze acţiunea Blocului.

La începutul lui aprilie 1935 Ionel Moţa – unanim recunoscut ca lider al generaţiei de la 1922 – convoacă la Bucureşti pe toţi studenţii generaţiei 1922, dar şi pe toţi studenţii care după 1922 au avut roluri de conducere şi reprezentare în viaţa studenţească, la întemeierea *Asociaţiei Generaţia Mişcării Studenţeşti de la 1922*. Pentru a nu fi considerată o acţiune de propagandă legionară, Moţa nu convoacă seriile studenţeşti recente, din rândul cărora conducătorii erau în parte legionari. Bineînţeles între cei convocaţi se numărau şi membrii *Blocului Generaţiei Studenţeşti de la 1922*. Guvernul nu a interzis adunarea iniţiată de Moţa pentru că a considerat că reprezentanţii Blocului pot opri înfiinţarea noii Asociaţii şi pot menţine starea de confuzie în rândurile studenţimii.

Întrunirea are loc în sala mare a Palatului Studenţilor în Medicină din Bucureşti. La apelul lui Moţa se prezintă în număr mare cei convocaţi, iar apartenenţa lor sufletească şi politică era legionară. Legionarul Ion Fleşeriu, prezent la acest Congres, avea să noteze: *În una din sălile Congresului se face verificarea şi recunoaşterea celor cu drept de participare. După aproape zece ani ne reîntâlnim atâţia şi atâţia colegi de facultate. Majoritatea erau legionari trecuţi prin prigoane, luptători din perioada „spărgătorilor de fronturi”, ostaşi încercaţi ai Căpitanului, a căror credinţă în dreptatea cauzei legionare n-au putut-o îndoi ori frânge nici baionetele jandarmilor, nici bătăile poliţiei. Aceşti ostaşi erau chemaţi acum la discuţii academice, la judecarea unei situaţii, la luarea de hotărâri ce priveau viitorul generaţiilor viitoare ai căror paşi trebuiau feriţi de rătăciri.* (Ion Fleşeriu, Amintiri)

Din partea Blocului participa în prezidiu dr. Ion Simionescu (martirizat peste ani la Canal), Popescu-Botoşani şi dr. Constantin Dănulescu (membru al Partidului Naţional Creştin al lui Cuza-Goga, viitor secretar de stat în guvernul Antonescu şi fugar sub regimul comunist). Chiar înainte de începerea şedinţei în sală îşi face apariţia şi Mihai Stelescu, provocând evident indignarea celor prezenţi. La vederea lui Stelescu, Ion Moţa se ridică în picioare şi rosteşte: *După tot ceea ce a făcut, după toate atacurile murdare pe care le-a declanşat împotriva Căpitanului de la tribuna unei publicaţii întreţinute de duşmani, este un om nedemn de a se afla printre noi* (Horia Sima, Istoria Mişcării Legionare). Cu siguranţă Moţa clocotea, dar cuvintele sale stăpânite îl fac pe Stelescu să părăsească sala, oprind totodată o reacţie violentă a legionarilor împotriva lui. Mă gândesc că probabil Stelescu pe asta şi miza – pe scandal, poate că apariţia sa era menită să provoace o acţiune violentă a legionarilor care ar fi dus la anularea şedinţei.

După acest episod încep dezbaterile. Dănulescu contestă prezenţa studenţilor care, cronologic, nu aparţineau generaţiei 1922, considerând că prezenţa acestora atrage de la sine nulitatea noii organizaţii. Moţa descrie Generaţia de la 1922 prin prisma idealului şi insistă asupra faptului că sintagma Generaţia 1922 nu se poate delimita în timp, ea nereprezentând un reper strict cronologic, ci un reper al luptei pentru acelaşi ideal. Discursul lui Moţa a ridicat asistenţa în picioare, dar a supărat pe membrii Blocului care au încercat tensionarea atmosferei. *Intrând în dezbateri se observă de la început o tendinţă separatistă a grupului Simionescu-Botoşani, grup infim faţă de cei peste 100 de membri prezenţi. Având orientări politice, voiau să provoace o dezbinare, să dărâme unitatea. Ionel Moţa face toate sforţările ca să împiedice o defecţiune. Se vede însă treaba că grupul respectiv venise la congres tocmai ca să facă dificultăţi. Văzându-se nesprijiniţi de membrii congresului, merg până la a provoca scandal, deci sistem cuzist. Răspunsul le-a fost dat repede. Scandalagii au fost liniştiţi. În nici o jumătate de oră şi fără măcar să se simtă ceva, Totu Nicolae făcuse ordine.* (Ion Fleşeriu, Amintiri)

Şedinţele continuă pe parcursul a trei zile, timp în care Moţa face toate eforturile pentru a readuce în sală membrii Blocului, trimite chiar o delegaţie care să le ceară revenirea pentru exprimarea părerilor în public înainte de votare, membrii Blocului refuzând. La votul din finalul Congresului Ion Moţa este ales cu unanimitate de voturi preşedinte al Asociaţiei „Generaţia Mişcării Studenţeşti de la 1922”, iar comitetul de conducere a fost compus din Radu Budişteanu, Ion Fotiade, Gheorghe Furdui, Ion Banea, Nicolae Roşu şi Ion Istrate, secretari fiind Fănică Anastasescu şi Sima Simulescu.

Aşadar, de acum exista o Asociaţie cu conducere exclusiv legionară, legitimă prin apartenenţa şefilor la generaţia 1922, şi legitimată de majoritatea membrilor generaţiei 1922. Planul camarilei a fost zădărnicit. Ion Moţa va rămâne preşedintele Asociaţiei, fiind reales în funcţie şi în 1936. În 1937, după moartea lui Moţa, în funcţia de preşedinte al Asociaţiei „Generaţia Mişcării Studenţeşti de la 1922” va fi ales Ilie Gârneaţă.

Congresul Studenţesc de la Craiova

Acţiunea lui Moţa a avut o însemnătate uriaşă din multe puncte de vedere. Achitându-se în mod exemplar de misiunea trasată de Căpitan, Moţa pune punct confuziei dorite de autorităţi în lumea studenţească. La scurtă vreme după înfiinţarea Asociaţiei „Generaţia Mişcării Studenţeşti de la 1922” va avea loc la Craiova, între 17 şi 19 Aprilie 1935, Congresul General Studenţesc pentru anul 1935. De acum apele erau limpezi. Acesta va fi primul Congres în care studenţimea va fi majoritar legionară, de aceea Comandantul Horia Sima îl numea *Congresul unanimităţii legionare.*

Congresul a fost condus de Traian Cotigă din poziţia sa de preşedinte al Uniunii Naţionale a Studenţilor Creştini din România şi toţi reprezentanţii Centrelor Studenţeşti din ţară, participanţi la Congresul de la Craiova, erau legionari. Cotigă îl proclamă pe Ion Moţa drept preşedinte de onoare al Congresului la care, deşi nu participa fizic, trimite studenţilor un extraordinar text, „Esenţialul”, care se va citi la deschiderea lucrărilor Congresului, text pe care îl puteţi citi şi dvs. în completarea acestui articol.

Iată care era starea de spirit a studenţilor aflaţi la Craiova: *Deşi dezbaterile s-au derulat în condiţii de perfectă libertate, nimenea nu s-a ridicat să susţină puncte de vedere diferite de acelea ale reprezentanţilor legionari. Spiritul Legiunii îmbrăţişa, ca un fluid invizibil, pe miile de congresişti. Cântece legionare erau intonate de masa întreagă de studenţi. Toţi oratorii, conducători ai centrelor Universitare Studenţeşti, erau legionari. Toţi au glorificat pe Căpitan şi toţi şi-au manifestat adeziunea necondiţionată la idealurile Mişcării. Congresul de la Craiova a fost o manifestare a elanului şi a tinereţii, care a demonstrat în chip strălucit că studenţii se integraseră, erau absorbiţi în spiritualitatea legionară.* (Horia Sima, Istoria Mişcării Legionare).

continuare în pag. 5

COMEMORARE VALERIU GAFENCU LA GALDA DE JOS

fiind bolnav de TBC şi având probleme cardiace grave, astfel încât fiecare zi din ultimii lui ani de viaţă putea fi considerată o minune, îl cunoaşte aici pe evreul Richard Wurmbrand, devenit pastor luteran, căruia reuşeşte să îi salveze viaţa. Valeriu îi oferă lui Wurmbrand propria doză de streptomicină, de care aveau ambii atât de mare nevoie şi reuşeşte să-l salveze.

Wurmbrand avea să fie eliberat mai târziu şi, reuşind să ajungă în Statele Unite, va povesti despre infernul temniţelor comuniste.

A fost o luptă pentru neamul românesc, pentru România Mare şi de partea lui Dumnezeu. În această luptă legionarii au învins, iar cerul s-a umplut de Sfinţi pe care îi cinstim şi care se roagă

pentru noi şi ne cheamă alături prin exemplul lor.

Valeriu Gafencu, viaţa, lupta şi suferinţa sa, reprezintă un exemplu total de credinţă şi iubire de ţară şi neam. Motiv pentru care nu ne-am oprit doar la acţiunea de la Galda de Jos. Membri ai grupului Camarazii au fost prezenţi şi la Târgu Ocna, unde mergem cu evlavie deja de câţiva ani. În efortul nostru de a promova numele lui Valeriu Gafencu, am lipit afişe cu el şi am realizat şi picturi murale. Fie ca lumea să-l descopere şi să-i urmeze exemplul!

Noi astăzi trebuie să-i păstrăm memoria vie şi exemplul, actual. Să mergem înainte, pe un drum sigur cu vorbele lui în inimă: *„Doamne, dă-mi robia care eliberează sufletul şi ia-mi libertatea care îmi robeşte sufletul.”*

Valeriu Gafencu – PREZENT!

CAMARAZII

ESENȚIALUL

(DEDICAT CONGRESULUI GENERAL STUDENȚESC DE LA CRAIOVA DIN APRILIE 1935)

Un Congres General Studențesc trebue să fie nu numai ocaziunea de afirmare a studențimii în raport cu adversarii idealurilor sale, ori prilejul de a fixa încă o dată aceste idealuri, dar el trebue să constitue şi o verificare interioară sufletească, o examinare a capacității lăuntrice a studentului luptător, o preocupare a studențimii de propria ei structură interioară, revizuind şi îndrumând această structură spirituală în aşa fel, încât să corespundă cerințelor luptei şi să asigure victoria idealurilor studențeşti.

Este inutil să se indice idealuri care să nu fie însoțite de elaborarea mijloacelor prin care aceste idealuri vor fi atinse. Iar esențialul în acest domeniu al realizărilor este un element interior sufletesc al luptătorului, un element care a caracterizat mişcarea națională studențească dela 1922-23 şi care trebue păstrat şi cultivat înainte de orice: confundarea vieții personale a studentului cu idealul său. Acest salt din egoismul individual, oricât de justificat, pentru a trece în focul dureros al unei lupte din care să fii hotărît a nu ieşi viu fără a fi biruitor, acesta e elementul esențial fără de care nu poate exista o împlinire a idealurilor studențeşti. Totală aservire a interesului personal interesului colectiv, hotărîrea de a-ți da pieptul tău zdrobit pentru a sluji la temelia biruinței pe care o visezi, numai din această transfigurare sufletească poate țâşni victoria ta, student român!

Când vei spune cumpliților tăi duşmani: Nu-mi pasă dacă mă veți sdrobi sau nu, nu-mi pasă dacă voiu vedea sau nu ziua biruinței, dar sunt sigur că jertfa mea va aduce prăbuşirea voastră, şi când porneşti şi te menții până la capăt cu această hotărîre senină, nu încape nici o îndoială că porți în tine o forță pe care nici o tehnică represivă nu o poate birui.

Spiritul de jertfă este esențialul!

Avem cu toții la dispoziție cea mai formidabilă dinamită, cel mai irezistibil instrument de luptă, mai puternic decât tancurile şi mitralierele: este propria noastră cenuşe! Nici o putere din lume nu va putea evita prăbuşirea atunci când se menține pe ceruşa unor luptători viteji, căzuți pentru Dreptate şi Dumnezeu.

Camarazi! Trecutul tuturor luptelor româneşti şi al luptelor studențeşti ne învață să mânuim această teribilă armă: Propria noastră jertfă!

Coborîți în adâncul vostru sufletesc şi întrebați-vă dacă vă mulțumeşte sau nu o simplă recitare de idealuri menite a fi veşnic înfrânte. Iar dacă veți simți că demnitatea voastră de om şi de Român nu mai îngăduie ruşinea tuturor resemnărilor, atunci împăcați-vă (pe încetul şi definitiv, iar nu numai în clipa unui entuziasm trecător), cu gândul că viața voastră personală cade cu totul pe al doilea plan, şi treceți dincoace, pe marele drum dureros al jertfei pentru binele altora, pentru binele Neamului, pentru slujirea lui Dumnezeu.

Altfel, dacă veți condiționa lupta de faptul de a nu vă stingheri interesele personale, oricât de îndreptățite, atunci toate moțiunile voastre frumoase, toate congresele voastre înfierbântate nu vor aduce nici o biruință, ci vor rămâne în istorie doar pentru a caracteriza laşitatea unei generații nevrednice de înaintaşii ei şi menite blestemului urmaşilor.

ION MOȚA

„Cuvântul Studențesc”, 17 Aprilie 1935

DECEMVIRII

Arderea simbolică a trădării

Mihai Stelescu nu vine la Craiova, dar trădarea lui apasă greu pe sufletul legionar al Congresului. Durerea trădării este prezentă în toate piepturile studențeşti şi răbufneşte printr-un gest simbolic de pedepsire, desigur nu a lui Mihai Stelescu, ci a „operei” sale. „Cruciada Românismului”, alături de ziarele iudeo-masonice, sunt arse de studenți chiar la pupitrul prezidiului Congresului.

Evenimentul este descris în revista greco-catolică „Flori de Crin”, prin condeiul părintelui profesor doctor Titus Mălai, sub titlul de *„Focul simbolic de la Craiova”*: *Studente şi studenți creştini, suflete din sufletul neamului nostru, adunați la Craiova în congresul 17-19 IV a. c., țin să oficieze un ceremonial neobişnuit: ard în public unele ciuperci otrăvite ale scrisului cotidian şi periodic. Se procedează simbolic la înfierarea concretă a trădării. Se ard pe scenă foile „Cruciadă Românismului”, „Acțiunea Srudențească”, „Cioclii” şi ziarul „Dimineața”, pe care Congresul le califică de oficine ale tuturor trădătorilor de neam. Ne închipuim elanul de însuflețire colectivă ce se desprinde din miile de piepturi viguroase ale asistenței, părtaşă la acest sacrificiu de avertisment. E oferit pentru afirmarea unei demnități. Victimele?... Scrisul unor duşmani declarați ai sufletului românesc, litera tipărită a anarhiei morale, meschinele unelte ale internaționalei destrăbălate şi cozi de topor ale trădării.* („Flori de Crin”, mai-iunie 1935).

Aceeaşi revistă face în acelaşi număr şi o scurtă şi deloc admirativă prezentare a revistei lui Stelescu „Cruciada Românismului”: *Cruciada Românismului, director Mihai Stelescu. O revistă frumoasă la înfățişare, dar plină de cea mai neagră ură. Cei ce o citesc chiar numai o dată cu obiectivitate se îngrozesc de aşa pătimaş dor de răzbunare ce urmează din călcarea poruncii fundamentale a lui Iisus – iubirea, de care, prin nenumăratele-i articole calomnioase se face vinovată pretinsa Cruciadă a Românismului.*

Tot în cadrul sesiunilor Congresului un loc aparte îl are discursul lui Alecu Cantacuzino *„Românul de Mâine”*, o extraordinară analiză legionară a omului nou şi o viziune de excepție asupra românului legionar. Desigur, conferința lui Alecu a ridicat asistența în picioare şi a venit ca un balsam peste sufletele legionare greu apăsate de durerea trădării lui Stelescu. Vom reda doar câteva pasaje din respectiva conferință (vă recomand cu insistență lectura ei integrală).

Românul de mâine va avea să se lepede de următoarele năravuri: îngăduința, şmecheria, incorectitudinea, repulsia pentru sforțare, pasivitatea în reacțiuni, resemnarea, dorința de câştiguri lesnicioase şi repezi, dorul după o viață tihnită, în genere călitățile burgheze.

Toate aceste feluri de purtare micşorează sau chiar anihilează vigoarea revoluției naționale.

Păziți-vă, camarazi, de aceste defecte, dar mai cu seamă vreau să strig, păziți-vă de lepra trădării.

Cu stigmatul ruşinii în suflet, trebuie să admitem că cei mai vrednici eroi ai neamului nostru au murit trădați. (...)

Acum, în vremurile noastre, trădarea a devenit o industrie rentabilă.

Se creează pepiniere de trădători.

Se cultivă cu premeditare şi cu ştiință bacilul trădării, cum se cultivă ciupercile cu gunoi.

Mediul românesc de astăzi, spre ruşinea noastră, încurajează şi permite creşterea şi propăşirea trădătorilor.

Generația noastră are datoria să cauterizeze această bubă, iar cel ce poartă lepra trădării va fi ars pe rug. (...)

Să rezumăm. Sentimentele care vor trebui cultivate în românul de mâine sunt: intransigența, tenacitatea, mândria, violența, vitejia, ambițiunea, cinstea excesivă, dragul muncii, rigiditatea, voința puterii, voința de afirmație, încrederea în sine, simțul demnității de om, intoleranța, creştinismul şi antijudaismul. (...)

Românul de mâine va fi aliberal.

Românul de mâine va fi intolerant față de el însuşi, față de orice slăbiciune, față de oricine, prieten, rudă sau chiar Domnitor.

Românul de mâine va fi un bun creştin, mai credincios, mai practicant decât românul de azi.

Românul de mâine va fi antisemit şi duşman neşovăielnic al păcatelor spiritului judaic.(...)

Românul de mâine va avea două calități: va fi recunoscător şi va fi răzbunător.

Amintiți-vă, domnilor, el va fi nemilos.

Românul de mâine va fi răzbunător al celor nouă morminte astăzi aşa hulite (se referă la morții prigoanei Duca) şi recunoscător martirajului ce l-au îndurat atâtea mii de luptători, tineri creştini naționalişti, pentru vina de a fi visat învierea Nației româneşti.

Desigur, cuvintele lui Alecu aveau o acoperire generală, cu toate astea numele lui Mihai Stelescu se citea printre rânduri. Pentru a-şi aroga o importanță sporită, Stelescu declarase neîncetat că va fi o victimă a lui Corneliu Zelea Codreanu care pregăteşte asasinarea sa. Acum se va trezi la realitate: Căpitanul nu îi dorea moartea, însă legionarii nu se puteau împăca cu trădarea lui şi mai ales cu tirul neîncetat de calomnii la adresa Căpitanului şi a Mişcării care veneau în cascadă dinspre „Cruciada Românismului”. De ce nu s-a oprit Stelescu în acel punct? Nu am idee. Poate a sperat că va scăpa nepedepsit? Mi-e greu să cred aşa ceva. Mai degrabă înclin să cred că nefericitul Stelescu a presupus că prin moartea sa va rămâne în memoria neamului ca un mare erou sacrificat pe altarul adevărului. Mare mândrie, mare rătăcire…

De ce nu se sinucide trădătorul M. Stelescu?

După Congresul de la Craiova atitudinile publice împotriva lui Stelescu încep să fie tranşante. „România Creştină”, ziar legionar din Basarabia, publică un text cu titlul *„De ce nu se sinucide trădătorul M. Stelescu?”*. Poate că vi se pare o contradicție între numele ziarului şi titlul acestui articol. Adevărul este că în epocă sinuciderea (desigur, nu orice fel de sinucidere, nu vorbim de eşecuri în amor, de nebunie etc) era văzută ca un gest de onoare şi tratată ca atare, în plus sinucigaşii de acest tip aveau parte de înmormântare creştinească cu oficierea slujbei de către preot (cazuri legionare concrete de sinucidere în baza cărora am scris cele de mai sus: Elvira Gârneață, 1935, Alexandru David, 1935, Alexandru Ventonic, 1941). Redau articolul respectiv.

Când calomniatorul de la „Cruciada Românismului” era om, sau mai bine zis, noi credeam că este om, a făcut un cântec în care spunea: „răsplată luptei laurii vor fi, iar trădătorului moarte”. Mihai Stelescu a trădat mişcarea națională căreia îi jurase credință cu mâna pe inimă, acesta a recunoscut-o personal în fața juriului de onoare când a fost eliminat şi a constatat-o toată lumea din dovezile expuse la ultimul Congres Studențesc de la Craiova şi a Congresului justilor conducători ai studențimii ținut recent la Bucureşti (se referă la întrunirea generației de la 1922, convocată de Moța), în ambele congrese a fost declarat trădătorul mişcării naționaliste. Dacă la etatea de 26 de ani când – cu doi ani în urmă – visai lauri pe frunte, ai devenit un trădător, de ce nu-ți respecți cântecul „iar trădătorului moarte”? Ce aştepți, reabilitarea? N-o aştepta căci nu va veni niciodată, ar fi venit poate cândva, dacă ai fi avut o licărire de demnitate românească; eşti însă un nimic, căci nimicnicie se cheamă ceea ce faci în „Cruciadă” față de acela care te-a ridicat acolo unde niciodată nu te visai. Nu ştiu dacă mai ai timp să te pocăieşti!?

Stelescu nu a luat în seamă „sfatul” foştilor săi camarazi şi nu s-a sinucis... Anul 1935 va dezvălui şi alte comploturi împotriva vieții Căpitanului, iar legionarii, în frunte cu Moța, vor face tot ce le va sta în putință pentru a împiedica o nouă tentativă de asasinat.

CEZARINA CONDURACHE

DECEMVIRII (10)

Pentru viitorul acestui neam, legionarii trebuie să mă răzbune

CEZARINA CONDURACHE

În numărul trecut am vorbit depre Congresul Studențesc de la Craiova în cadrul căruia studenții au sancționat trădarea lui Stelescu prin arderea simbolică a „Cruciadei Românismului”, am aflat cum s-a înființat Asociația „Generația Mișcării Studențești de la 1922” sub conducerea lui Moța și ce așteptări aveau legionarii de rând de la Mihai Stelescu – sinuciderea ca gest de onoare. Mergem mai departe pe firul anului 1935.

Dunărea Galați, 10 ani de la înființare

Luna mai 1935 avea să marcheze aniversarea a 10 ani de lupte și biruințe pentru Frăția de Cruce Dunărea Galați. Cu această ocazie Căpitanul trimite o scrisoare de felicitare Frăției. Scrisoarea nu era una publică, se adresa la acel moment exclusiv fraților de cruce și legionarilor care trecuseră prin această formațiune cu adevărat legendară. Scrisoarea a fost publicată peste ani în volumul „Circulări și Manifeste” și poate fi citită integral și în completarea acestui material. În acest document Căpitanul vorbește deschis despre trădarea lui Stelescu, dar nu cere în niciun fel sancționarea lui: *La voi s-a născut și a crescut un trădător. Ce greu apasă pe voi, pe onoarea noastră de soldați, pe mine! Pentru că eu l-am încurajat și l-am ridicat acolo unde n-a crezut că ar putea ajunge la 25 de ani. Astăzi, când noi trăim înlănțuiți, el se bucură de libertate și cu bani dușmani ne atacă cu noroi, în aplauzele puterii iudaice, și scoate foaie de un lux pe care noi, în nemiloasa noastră sărăcie în timp de 10 ani, niciodată nu l-am putut ajunge.*

Cele 10 porunci legionare și Mihai Stelescu

La începutul lunii iunie Căpitanul dă circulara „10 porunci” după care să se ghideze legionarul *în aceste zile de întuneric, de urgie și de satanică ademenire*. Suntem la mijlocul anului 1935, cenzura și legile împiedicau manifestările legionare în majoritatea lor. Să nu uităm că pe tărâm politic restricțiile impuse legionarilor în urma prigoanei Duca nu expiraseră încă. Totodată, cenzura ridicată împotriva publicațiilor legionare nu fusese pe deplin înlăturată, doar o parte din ele reușind să răzbată până la cititor, până la camarazii din orașele mici și din sate. Aceste porunci sunt perfect actuale și astăzi și ne folosesc și nouă de îndreptar, le veți parcurge în completarea acestui text și veți înțelege mai bine ce vreau să spun. Circulara nu îl viza în mod exclusiv pe Stelescu și revista lui, dar, citind-o, desigur că îl putem încadra pe Stelescu la multe puncte ale circularei.

Probabil de aceea Stelescu – simțindu-se cu musca pe căciulă – simte nevoia să reacționeze violent împotriva acestei circulări în paginile revistei sale, răstălmăcind cuvintele Căpitanului și insultând pe legionarii cărora le era destinată. *Deci, pentru Corneliu Codreanu, un tânăr din Gardă trebuie să fie orbit, vândut, îndopat numai de șef. (...) Dacă șeful e un șnapan, de unde o poate afla “luptătorul conștient”? Ori poate șefi șnapani nu există? Iată cum se apără șefii de acuzațiile care li se aduc, cu interzicerea gândirii pe garnizoană; poate fi mai ușor, nu gândești, nu auzi, nu vorbești, aprobi doar ce spune șeful și mergi mai departe. (...) Dar eu l-aș întreba pe amicul Codreanu, el n-are niciun interes în a da astfel de ordine? De ce se teme că legionarul din gruparea sa ar putea auzi ceva sau s-ar putea lumina cu ceva? Când ești curat nu îți e teamă de nimic, n-ai ce ascunde. (...) Iată, iubiții mei, că de data asta v-am dat citate din marele pontif al cinstei și al adevărului! Cercetați-le, aprofundați-le și dacă simțiți în voi suflete de servi și minți de imbecili, înjugați-vă la ordinele unui astfel de șef.* („Cruciada Românismului”, nr 31, 11 iulie 1935).

Un nou complot pentru asasinarea Căpitanului

Chiar dacă Stelescu ducea o mișelească campanie de denigrare a Legiunii și a Căpitanului prin gazeta sa, el nu mai reprezenta un pericol real nici asupra vieții Căpitanului și nici pentru fracturarea Mișcării. Câinele care latră nu mușcă... un proverb care se verifică perfect în raport cu Stelescu. După ce a început să latre, nu a mai avut capacitatea de a mușca. Toată suflarea legionară era cu ochii pe el din toamna lui 1934, din acel moment camarila nu l-a mai putut utiliza pentru planurile de eliminare a

Căpitanului. Vara lui 1935 aduce cu sine deschiderea taberei legionare de la Carmen Sylva, cea mai complexă și înălțătoare tabără din istoria Mișcării (care va continua și se va desăvârși în anul 1936).

Aici, la Carmen Sylva, Căpitanul va fi informat despre un nou complot care se urzea la Palat împotriva lui. Nimic nou, am putea spune, știm că acțiunea lui Stelescu nu a fost singulară și că asasinarea Căpitanului a fost stabilită în 1933 și, pentru finalizarea ei, camarila împreună cu clasa politică, cu oculta și uneori cu Biserica, a lucrat constant până în 1938. Acest nou complot nu ne interesează în sine, ceea ce ne interesează este răspunsul pe care Căpitanul îl dă la aflarea lui. Acest răspuns este o cheie atât pentru înțelegerea cazului Stelescu, cât și pedepsirea lui Armand Călinescu sau a „demnitarilor” de la Jilava. Iulie 1935, Carmen Sylva, este momentul în care Căpitanul părăsește atitudinea adoptată după prigoana Duca („veți aștepta cu calm și cu aceeași neînvinsă credință defășurarea furtunii”, „ordinul este acum tăcere”, „nimeni nu se mișcă nici măcar cât o frunză din copac”, „acum e eroismul răbdării”, „vreau să nu miște nimeni fără ordinul meu” – vezi „Circulari și manifeste”) și pledează explicit pentru acțiune fermă în cazul unui eventual asasinat care l-ar doborî.

continuare în pag. 5

BĂTĂLIA PENTRU SIMBOLURILE MEMORIEI COLECTIVE ROMÂNEȘTI

reușească. Da, la nivel de instituții ale statului se poate institui temporar o asemenea cenzură de fier. Dar aceasta nu poate ajunge până la firul ierbii, pe care ar trebui s-o pârjolească în întregime pentru a stârpi ceea ce este de fapt adevărul despre acei martiri incomozi, care le dau insomnii conducătorilor României chiar la aproape șapte decenii de la moartea lor.

O explicație mai profundă a acestei adversități ireductibile, care denotă în același timp și o teamă vădită în fața forței potențiale pe care o are jertfa celor din temnițele comuniste, e faptul că acești „sfinți ai închisorilor” din România au un specific aparte. Ei au îmbinat trăirea și rugăciunea isihastă – ceea ce aparent nu deranjează atât de tare – cu lupta spirituală prin luarea de atitudine în fața fiarei apocaliptice. Comunismul a fost doar o întruchipare istorică a ei, nefiindu-i însă nici începutul, nici sfârșitul.

Iar dacă lupta politică împotriva comunismului în feluritele sale ipostaze istorice sau, în termeni simbolici, împotriva fiarei roșii, nu e practicabilă întotdeauna, lupta spirituală e posibilă însă oriunde și oricând, în orice condiții. Aceasta e predania acelor figuri precum Valeriu Gafencu, Ioan Ianolide și ceilalți „sfinți ai închisorilor”, care au înfruntat fiara cu ajutorul lui Hristos, mulți cu prețul propriei vieți. Ei și memoria lor vor fi în cele din urmă buturuga de poticnire și piatra în care se vor rupe dinții fiarei.

Atitudinea lor de o fermitate calmă și limpede, așezată în chip nezdruncinat în Adevăr, e cea care stârnește și acum reacții înverșunate de ură. Forța hristică luminoasă emanată din mormintele necunoscute ale unor martiri precum Mircea Vulcănescu sau Valeriu Gafencu, dar și a altora, are însușirea de a-i arde pe cei care, într-o perpetuă neodihnă, sub semnul fiarei, Îl prigonesc pe Hristos și pe mărturisitorii Lui.

BOGDAN MUNTEANU

DECEMVIRII

Aceasta nu este o atitudine nouă sau o schimbare în gândirea politică şi spirituală a Căpitanului. Să nu uităm că dintotdeauna, cu mult înainte de înființarea Legiunii, trădarea a fost privită de Căpitan ca cea mai mare ruşine care poate atârna peste sufletul unui neam şi singurul răspuns posibil în fața trădării, a fost întotdeauna retezarea ei. *Dacă aş avea un singur glonț, iar în fața mea, un duşman şi un trădător, glonțul l-aş trimite în trădător*, spunea Căpitanul încă din 1923. Exemplele pot continua pe multe pagini, dar nu le voi reda aici, ci vă îndemn cu această ocazie să recitiți „Pentru Legionari" pentru a le revedea şi a le privi acum şi prin prisma cazului Stelescu. Deşi „Pentru Legionari" acoperă povestea vieții Căpitanului şi a Mişcării Legionare până la mijlocul anului 1933, să nu uitați că această carte a fost redactată după trădarea lui Stelescu (final de 1935-început de 1936).

Dacă o veți citi acum, veți înțelege încă o dată cât de corect a fost Căpitanul cu Mihail Stelescu şi cu trecutul legionar al acestuia. Veți regăsi numele trădătorului (fără această titulatură pe care ar fi meritat-o deplin) în această carte, elogiat şi enumerat în toate marile bătălii conduse de Căpitan în perioada 1927-1933. Mai mult decât atât, dacă Corneliu Codreanu nu ar fi făcut asta, activitatea glorioasă a lui Stelescu din anii mai sus menționați ar fi fost ştearsă cu totul din memoria legionară, pentru că toate referirile despre Mihail Stelescu din literatura legionară sunt exclusiv negative, nimeni nu a vrut să-şi mai aducă aminte de faptele spectaculoase şi eroice ale celui care a trădat. Dar Căpitanul a pus întotdeauna adevărul mai presus de dreptatea personală, n-ar fi decupat niciodată trecutul Mişcării pentru răzbunare. În toată cartea există o singură propoziție prin care cititorul este avertizat că ulterior s-a întâmplat ceva cu avântul legionar al lui Stelescu: *Încrederea şi dragostea pe care i le-am arătat nu mi-au fost însă răsplătite.* Atât a avut de „reproşat" cel asupra căruia Stelescu a vrut să aducă moartea. Înțelegeți cât de fantastic era Căpitanul? Cât de fantastic este Căpitanul! Legionarul Mihai Stelescu a fost salvat în memoria legionară de cartea Căpitanului. Trădătorul Mihai Stelescu a rămas în memoria legionară prin condeiul tuturor legionarilor care au reuşit să scrie despre perioada de început a Mişcării Legionare şi prin al celor care le-au continuat crezul şi lupta.

Legionarii trebuie să mă răzbune

Participant în tabăra de la malul mării în acele zile de vară, Marin Bărbulescu (şeful Centrului Studențesc Legionar Timişoara) ne dă o mărturie extraordinară despre acest moment, reproducând atmosfera generală şi cuvintele Căpitanului: *Către sfârşitul lunii iulie 1935, la Carmen Sylva, Căpitanul a primit informații despre manoperele Lupeascăi la care sunt asociați, între alții, şi miniştrii Inculeț şi Iamandi. În fața frontului 300 la 400 de legionari, Căpitanul a adus la cunoştință informațiile primite şi după ce a înfierat trădarea prin care neamul românesc a fost doborât ori de câte ori a încercat cineva să îl ridice; prin trădare au pierit Ion Vodă cel Cumplit, Mihai Viteazul, Horia, Cloşca şi Crişan, Tudor Vladimirescu... continuă „nu-mi este frică de moarte. Cred că nu s-a născut încă mâna care să se ridice să mă suprime. Însă, pentru viitorul acestui neam, dacă actul se întâmplă, legionarii trebuie să mă răzbune. Neamul care nu este capabil să extirpe din sânul lui mişelia şi trădarea, este putred şi menit pieirii."*

După cum puteți înțelege, cuvintele Căpitanului de la Carmen Sylva nu sunt o invitație la asasinarea lui Stelescu. O putea spune direct şi ar fi spus-o direct dacă l-ar fi dorit mort. Stelescu eşuase în dubla sa încercare, asasinare şi destabilizarea Legiunii, şi Corneliu Zelea Codreanu ştia că același trădător nu va acționa a doua oară pentru că fusese compromis şi, mai mult, ştia că după eşecul lui Stelescu, oculta nu va mai coopta în planurile sale vreun alt „lider" legionar şi că va schimba strategia. Desigur, alte tipuri de trădători şi alte planuri de asasinare se întrupau din faldurile financiare ale camarilei, către ei se îndreptau cuvintele sale.

Exact aceeaşi atitudine şi același ordin către legionari vom găsi în circulara Căpitanului nr. 145 din 11 februarie 1938, circulară prin care cere explicit răzbunarea sa în caz de asasinat. Cu această circulară este o poveste mai complexă (a fost ulterior anulată de Căpitan, dar nu din cauză că şi-ar fi schimbat ordinul de răzbunare, aşa cum greşit s-a tot interpretat chiar şi în mediile legionare) care nu face neapărat obiectul serialului în curs, dar la un moment dat ne vom ocupa şi de ea.

Cuvintele rostite atunci pe malul mării, la Carmen Sylva, vor reverbera apoi în mod constant în discursurile lui Ion Moța. Bineînțeles că asta iarăşi nu reprezintă vreo noutate. Moța a fost mereu împotriva trădării şi a fost primul legionar care a pedepsit trădarea întrupată în Vernichescu la momentul 1924. Dar de acum înainte Moța va acționa şi va veghea personal la siguranța Căpitanului, pregătind legionarii în conformitate cu ordinul transmis de Căpitan la Carmen Sylva pentru a asigura o fermă şi zguduitoare reacție în cazul unui viitor asasinat.

Planul de asasinat din iulie 1935 a eşuat înainte să fie pus în practică. Ceva a rămas totuşi în urma lui... Poate ați întâlnit în literatura legionară referiri la cei doi măgari care se aflau în tabăra de la Carmen Sylva, atât în 1935, cât şi în 1936, „botezați" de legionari Lupeasca şi Iamandi. Acum ştiți când şi de ce şi-au căpătat numele. *Era tocmai timpul să se aducă apă pentru bucătărie, de aceea câțiva camarazi au plecat să aducă pe „Lupeasca" şi pe „Iamandi", cum au fost botezați de înaintaşii noştri măgărița şi măgăruşul ei, care erau la păscut şi acum trebuia să fie aduşi şi priponiți. Un camarad de la bucătărie strigase mai înainte, să aducă mai repede pe „Lupeasca" şi pe „Iamandi". Unul dintre camarazi i-a atras atenția să nu mai spună la măgăriță „Lupeasca", fiindcă vă poate auzi Căpitanul şi vă pedepseşte. El* (Căpitanul) *a oprit să se mai spună la măgăriță „Lupeasca" şi la măgăruş „Iamandi". Căpitanul avea cortul său aproape de bucătărie şi putea foarte bine să-i audă. Şi totuşi, când ştiam că nu e Căpitanul în tabără, când eram siguri că el nu ne aude, tot „Lupeasca" o strigam pe măgăriță şi „Iamandi", pe măgăruş.* (Nicolae Ciolacu, „Haiducii Dobrogei".)

CEZARINA CONDURACHE

București, 25 mai 1935

SCRISOARE CĂTRE F.D.C. GALAȚI

Iubiți Camarazi,

Da! Împliniți 10 ani de la înființarea Frăției de Cruce din Galați.

Cât de vesel trebuie să fie sufletul când - peste atâtea obstacole - puteți constata că Frăția de Cruce există.

Câte lupte n-a purtat Frăția de Cruce Dunăreană, câte bucurii nu mi-a adus, câți luptători de bronz nu s-au născut din cuibul acela: Țocu, Savin, Măcrineanu, Simion Lefter, Costea, Nicolai Ion, Ştefănescu şi alții, care nu-mi mai vin în minte!

Frăția de Cruce Galați şi-a creiat o tradiție de vitejie cu care se va putea mândri mâine într-o Românie biruitoare, când se vor împărți gloriile.

Astăzi nu se împărțesc decât rănile.

Destinul însă a fost şi crud, cu voi, frați de cruce din Galați. La voi s-a născut şi a crescut un trădător.

Ce greu apasă pe voi, pe onoarea noastră de soldați, pe mine!

Pentru că eu l-am încurajat şi l-am ridicat acolo unde n-a crezut că ar putea ajunge la 25 de ani.

Astăzi, când noi trăim înlănțuiți, el se bucură de libertate şi cu bani duşmani ne atacă cu noroi, în aplauzele puterii iudaice, şi scoate foaie de un lux pe care noi, în nemiloasa noastră sărăcie în timp de 10 ani, niciodată nu l-am putut ajunge.

Dragii mei,

Vă veți ține bine. Acesta este drumul biruinței. Vă urez să mergeți pe el până la capăt, înfruntând tot ce vi se aşează înainte.

La urmă veți fi biruitori.

Hristos a biruit!

C.Z.C.

5 iunie 1935

CELE 10 PORUNCI

de care trebuie să se țină legionarul, pentru a nu se rătăci de pe drumul său glorios, în aceste zile de întuneric, de urgie şi de satanică ademenire. Pentru că trebuie să ştie toată lumea că noi suntem legionari şi rămânem legionari până în veacul veacului.

1. NU CREDE în nici un fel de informații, de veşti, de păreri despre Mişcarea Legionară, citite din orice foaie ar fi, chiar dacă pare a fi naționalistă, sau şoptite la ureche de agenți, sau chiar de oameni de treabă.

Legionarul nu crede decât în ordinul şi în cuvântul Şefului său.

Dacă acest cuvânt nu vine, înseamnă că nimic nu este schimbat şi că legionarul îşi merge în linişte drumul său înainte.

2. DĂ-ȚI SEAMA BINE pe cine ai în față. Şi cântăreşte-l cum trebuie, şi când este un inamic care vrea să te înşele, şi când este un prieten prost pe care l-a înşelat mai înainte un inamic.

3. PĂZEŞTE-TE ca de o mare nenorocire de omul străin, care te îndeamnă să faci ceva. El are un interes şi voieşte să-şi facă interesul prin tine, sau să te compromită în fața celorlalți legionari. Legionarul acționează numai din ordin, sau din inițiativa sa proprie.

4. DACĂ vrea cineva să te ademenească sau să te cumpere: Scuipă-l în ochi. Legionarii nu sunt nici proşti, nici de vânzare.

5. FUGI de cei ce voiesc să-ți facă daruri. Nu primi nimic.

6. ÎNDEPĂRTEAZĂ-TE de cei ce te linguşesc şi te laudă.

7. Unde sunteți numai 3 legionari, trăiți ca frații între voi: UNIRE, Unire şi iar Unire.

Sacrifică tot, calcă-te pe tine în picioare, cu toate poftele şi cu tot egoismul din tine, pentru această unire. Ea, UNITATEA, ne va da biruința.

Cine este contra unității, este contra biruinței legionare.

8. NU-ȚI VORBI DE RĂU camarazii. Nu-i pârî. Nu şopti la ureche şi nu primi să ți se şoptească.

9. NU TE SPERIA dacă nu primeşti ordine, veşti, răspunsuri la scrisori, sau dacă ți se pare că lupta stagnează. Nu te alarma, nu lua lucrurile în tragic, căci Dumnezeu este deasupra noastră şi şefii tăi cunosc drumul cel bun şi ştiu ce vor.

10. ÎN SINGURĂTATEA TA roagă-te lui D-zeu, în numele morților noştri, pentru ca să ne ajute, să suferim toate loviturile, până la capătul suferințelor şi până la marea înviere şi biruință legionară.

C.Z.C.

DECEMVIRII (11)

Ionel Moța pregăteşte reacția fermă a legionarilor în caz de asasinare a Căpitanului

CEZARINA CONDURACHE

Ne aflăm în vara lui 1935 în tabăra de la Carmen Sylva. Aşa cum am arătat în numărul trecut al serialului nostru, un nou complot împotriva vieții Căpitanului agitase apele legionare, iar Codreanu transmisese clar şi fără dubiu sutelor de legionari aflați în tabără că doreşte să fie răzbunat în eventualitatea în care va fi până la urmă asasinat: *Căpitanul a cerut să fie răzbunat! Iar cei prezenți [în tabăra Carmen Sylva] au jurat să îl răzbune (...) Căpitanul era de părere că trebuie să se termine odată şi odată în istoria neamului românesc cu trădarea!* (Liviu Vălenaş convorbiri cu Mircea Dimitriu, „Mişcarea Legionară între adevăr şi mistificare", Timişoara, 2000)

În acele momente în tabără se afla prezent şi Ion Moța. Moța construieşte în anii 1934-1936 un zid sufletesc în jurul prezenței fizice a Căpitanului, menit să depăşească zidul de ură şi de mişelie cu care autoritățile încercau să îl împresoare. Discursurile sale mobilizează şi pregătesc legionarii pentru răspunsul pe care vor trebui să îl dea în cazul asasinării Căpitanului, acesta trebuind să fie năpraznic şi neiertător. Prin aceasta urmărea avertizarea şi descurajarea autorităților în urmărirea planurilor de suprimare a vieții Căpitanului. Mesajul era clar: dacă îl veți omorî pe Corneliu Zelea Codreanu, veți plăti cu viața toți cei implicați în complot şi în executarea lui şi noi legionarii vom fi cei care vă vom trage la răspundere imediat şi fără şovăire. Luați aminte!

La Carmen Sylva, tabăra prin care s-au perindat pe serii sute şi sute de legionari în vara lui 1935 şi 1936, Ionel Moța transmite mesajul angajament de răzbunare a Căpitanului, spre a fi însuşit de cei prezenți şi apoi propagat în toată țara de către participanții la tabără. *Moța a surprins situația şi a luat în momentul critic toate măsurile de apărare. Căpitanul nu era însă omul pe care-l puteai uşor convinge să accepte a fi păzit sau să se ferească o vreme până trecea primejdia. Nepăsător de moarte, el brava pericolele. Moța l-a determinat totuşi pe Căpitan la anumite măsuri de precauție. Iar în fața legionarilor din tabăra Carmen Sylva a anunțat asupra cui vor cădea răspunderile planurilor criminale ce s-ar pune în aplicare, organizând şi lăsând ca autorii din umbră şi uneltele lor să plătească cu viața până la al şaptelea neam.* (Nicolae Petraşcu „Ion Moța, ctitor legionar" în volumul „Moța Marin. Răscumpărarea", Madrid, 1952)

Marin Bărbulescu, şeful Centrului Studențesc Legionar Timişoara, aflat în tabăra legionară de la malul mării în vara lui 1935, nota în memoriile sale „Centrul Studențesc Legionar Timişoara. Mărturii pentru memorie": *Domnul Moța, prezent în tabără încă din ultimele zile de iulie, a cerut celor 300-400 legionari aliniați în front, să se lege prin jurământ că vor răzbuna orice încercare de asasinare a Căpitanului:*

- Cei ce se vor atinge de un singur fir de păr de-al lui, vor fi pedepsiți ei şi până în a şaptea generație; răzbunarea noastră va fi exemplară în veac.

Poate vă întrebați ce părere avea Căpitanul despre acțiunea lui Moța şi dacă era de acord cu aceasta. Evident ştia şi aproba întreaga atitudine pe care Ionel Moța o transmitea legionarilor. Pe lângă faptul că însuşi Căpitanul a spus răspicat ce aşteaptă de la oamenii săi în caz de asasinat, să nu uităm că Moța acționa mereu numai în acord cu şeful său şi că, discursurile şi îndemnurile lui Moța erau percepute că fiind literă de lege legionară. Mărturie stau chiar cuvintele Căpitanului: *Vreți să ştiți ce înseamnă a fi legionar? Urmați-l pe Moța! Mai mult decât va pot învață eu, stă pilda vieții lui. El e tălmăcitorul infailibil al gândurilor mele. Examinați-i actele vieții lui. Observați-i comportamentul, atitudinile ce le ia, reacțiile lui în fața feluritelor probleme ce se pun în fața organizației noastre. Urmându-l pe el, nu veți greşi niciodată.* (Horia Sima, „Mari existențe legionare", Ionel Moța, Sibiu, 2000)

Măsuri pentru asigurarea securității Căpitanului

Pentru Moța, siguranța Căpitanului şi prevenirea planurilor de asasinare împotriva acestuia deveniseră prioritatea principală după prigoana din 1933. Ştia foarte bine că prin suprimarea lui Corneliu Zelea Codreanu se urmăreşte eliminarea întregii Mişcări din spațiul spiritual, politic şi social românesc. Şi mai ştia că eliminarea Căpitanului în acel moment ar fi dus la dispariția Legiunii care, împreună cu neamul românesc nu ar mai fi ajuns nicioadată la biruință. Iată vorbele lui Moța transcrise pentru eternitate de Nicolae Petraşcu („Ion Moța ctitor legionar" în volumul „Moța Marin. Răscumpărarea", Madrid, 1952): *Biruința noastră nu o mai poate împiedica decât un război în care s-ar distruge țara, sau am putea să fim noi toți legionarii exterminați; iar în cazul al doilea, uciderea Căpitanului.*

În raport cu supraviețuirea neamului nostru românesc, Moța ne arată aici un taler al groazei, un taler cu trei brațe în care atârnă la fel greu viața Căpitanului, cu cea a tuturor legionarilor şi cu cea a României. E o comparație extrem de interesantă şi pe care mulți ar putea-o vedea cu totul exagerată. Să atârne moartea unui om la fel de greu că distrugerea unei țări sau cu moartea a zecilor de mii de legionari? Ei bine, da, Moța nu greşeşte, supraviețuirea Căpitanului echivala cu salvarea țării de la distrugere. Dacă el trăia atunci puterea lui spirituală, socială şi politică era îndeajuns de mare pentru a garanta că România merge pe drumul biruinței şi nu va capitula.

Dacă privim peste ani, la momentul 1944 putem înțelege mai bine ce încerca să ne spună Moța în anii 1930, o țară lipsită de Căpitan şi cu legionarii asasinați, întemnițați sau exilați, nu a mai găsit resursele necesare supraviețuirii şi a capitulat ruşinos în fața bolşevicilor. Viziunea lui Moța este de o acuratețe tragică. Într-adevăr, regimul carlist, antonescian şi apoi cel comunist – deşi total diferite ca ideologie şi structură – au urmat acelaşi plan bine pus la punct de un strateg extern şi exterior care le-a dominat pe fiecare în parte, destructurând talerul lui Moța: suprimarea Căpitanului, exterminarea legionarilor, război şi distrugerea țării.

Ionel Moța este văzut de cei mai mulți (atât legionari, cât şi duşmani) ca exponent al misticismului, trăind exclusiv în sfera spirituală, ceea ce este extrem de departe de adevăr. În Moța spiritualul şi pragmatismul se împletesc perfect, el este prin excelență omul nou pe care doctrina legionară îl propovăduieşte. Concret, el se roagă pentru ca viața Căpitanului să fie salvată, dar în fața trădării evidente şi a riscului concret nu se limitează nici pe de parte la atitudinea mistico-contemplativă. Comandantul are o argumentație superbă pentru explicarea gândirii lui Moța: *Românul milos totdeauna a înclinat să-i lase pe trădători în seama pedepsei lui Dumnezeu. Dar această atitudine oloagă, lipsită de bărbăție, a făcut ca trădarea să se multiplice, să devină un obicei al pământului, distrugând de nenumărate ori oameni care ar fi putut să mântuiască poporul din robie şi suferințe […] Moța a studiat fenomenul, l-a urmărit şi în viața studențească şi a ajuns la convingerea că nu se va putea schimba mersul istoriei româneşti dacă păcatul trădării nu va fi tratat cu fierul roşu şi extirpat din sânul poporului. Toleranța față de trădare este o crimă contra națiunii.* (Horia Sima, „Mari existențe legionare", Ionel Moța)

Pe lângă instruirea legionarilor pentru a-l răzbuna răsunător în cazul asasinatului, Moța curăță şi securizează terenul din jurul Căpitanului. *În ultimii trei ani ai vieții sale a fost încontinuu preocupat de grija vieții Căpitanului. Făcând împreună o vizită la Casa Verde, unde se executau lucrările de terminare, Ion Moța se interesa de baia Căpitanului. Trebuie instalată în timpul cel mai scurt spunea el lui Alecu Cantacuzino, căci Căpitanului îi place baia cu aburi şi frecventând o baie publică, cine ştie ce primejdie l-ar putea pândi. Tot Ion Moța, văzând cum Căpitanul călătorea prin Bucureşti cu tramvaiul, expus în orice moment gestului necugetat al unui mercenar în solda duşmanului, a făcut un apel către legionarii din toată țara să se colecteze banii necesari pentru cumpărarea unei maşini. Suma s-a strâns şi de ziua Căpitanului i-a putut prezenta darul legionar menit să-i uşureze şi să-i ocrotească viața.* (Nicolae Petraşcu „Ion Moța ctitor legionar" în volumul „Moța Marin. Răscumpărarea", Madrid, 1952)

Despre achiziția automobilului ne vorbeşte şi fostul secretar al Căpitanului, Stelian Stănicel în broşura „Lângă Căpitan", apărută la Buenos Aires în 1978. Amintirile lui Stănicel completează foarte bine ideea lui Petraşcu de mai sus.

Odată instalat în locuința persoanală la Casă Verde, iar distanța fiind prea mare cu tramvaiul sau cu autobuzul până la sediul din strada Gutemberg, Ionel Moța a făcut o colectă să îi cumpere un automobil pentru economie de timp şi pentru siguranța personală, că să nu fie ucis de agenții plătiți de camarilă. După multe ezitări a acceptat să i se cumpere automobilul: „dar să nu fie marcă germană (era Hitler la putere) sau italiană (era Mussolini la putere), ci marcă franceză, dacă se poate". La vremea aceea era în Franța la putere Leon Blum, un socialist. „Nimeni n-o să creadă că Leon Blum mi-a făcut-o cadou", a adăugat Căpitanul. S-a cumpărat un Renault francez, iar Corpul Muncitorilor Legionari l-a dat pe Ilarie să îi fie şofer permanent. Cu maşina se deplasa repede unde era nevoie, în Bucureşti sau pe întreg cuprinsul țării.

continuare în pag. 13

DECEMVIRII

Atitudinea legionară transmisă naționaliștilor europeni

Mesajul lui Ionel Moța nu a fost transmis numai pe plan intern, el a ajuns și în cercurile naționaliste europene. Într-una din scrisorile schimbate cu anumit domn Farmer de la Institutul Welt-Dienst, Ionel Moța avea să transmită atitudinea sa asupra tentativelor de asasinare a Căpitanului, despre posibilitatea suprimării acestuia și puternica reacție legionară ce ar urma. Desigur că cei avizați înțelegeau că prin cuvintele sale Moța nu exprimă numai o atitudine personală, ci una instituțională, a Mișcării Legionare. Voi reda mai jos un fragment generos din această scrisoare, datată 15 iunie 1935, dar mai întâi câteva explicații referitoare la destinatarul mesajului.

Welt-Dienst, sau pe românește Serviciul Mondial, era o agenție de presă antisemită cu sediul în Germania, înființată de publicistul și editorul Ulrich Fleischhauer, care tipărea cu regularitatea o revistă cu același nume. Pentru anii care fac obiectul textului nostru, agenția avea un efectiv de 26 de angajați care semnau și corespondau sub pseudonime, este și cazul domnului Farmer care semnează corespondența cu Ionel Moța. Revista circula clandestin în multe părți ale Europei, în România de exemplu fiind interzisă, ea ajungea la destinatari prin intemediari. Scopul Institutului era crearea unor conexiuni între organizațiile antisemite din întreaga lume, expunerea nelegiuirilor făcute de evrei și monitorizarea presei pe acest subiect. Farmer este pseudonimul diplomatului și publicistului Georg de Pottere, fostul consul al Austro-Ungariei la Moscova în 1918.

Revenind la scrisoarea noastră, ea are ca subiect principal prezența lui Moța la Congresul de la Montreaux din iarna lui 1934 și aberațiile ulterioare lansate de A.C. Cuza și fiul său, George Cuza, care îl acuzau pe Moța de participare la un congres masonic și, mai mult decât atât, îi aplicau legionarului nostru eticheta de „iudaizat", arătându-l din acest motiv incompatibil a se mai numi antisemit. Evident, Moța arată ridicolul afirmațiilor cuziste, făcând o radiografie exactă a situației din țară pentru anii 1934-1935, cu toate încercările de suprimare a Căpitanului și a Mișcării puse la cale de la Palat sub influență evreiască. Iată și fragmentul la care făceam referire mai sus:

Excesele partidului cuzist împotriva noastră, minciunile și intrigile, sunt din nenorocire chestiuni foarte vechi. Tot ce pot spune este că viitorul va dovedi mai bine radicalismul nostru antisemit. Noi, gardiștii, suferim cele mai mari persecuții tocmai din cauza antisemitismului nostru primejdios, pe care dna Lupescu nu ni-l poate ierta. După ce această femeie a complotat împotriva vieții noastre, în înțelegere cu masoneria franceză și mondială, după ce a împuns pe Duca să ne ucidă și să ne distrugă; după ce numai cu ajutorul lui Dumnezeu mai suntem în viață, este într-adevăr foarte plăcut să asculți acuzațiile de a fi trădat cauza antisemită. Aceeași femeie a organizat acum câteva luni un complot pentru uciderea Căpitanului, cu concursul ocult al ministrului Franasovici, al acestei canalii de Șeicaru, directorul ziarului Curentul, a celeilalte canalii de Gheorghiade și a unui legionar trădător Stelescu. Cu toate astea nu meritățm – după părerea dlui Cuza – cinstea de a fi antisemiți. De ce oare această sinistră jidoafcă care împlinește la noi rolul eroinei lor istorice Estera, nu urăște în aceeași măsură pe acești domni Cuza și nu caută să îi ucidă și pe ei și să le distrugă organizația? Fiindcă n-are frică de ei, ea și ai săi nu au teamă decât de un singur om: de Căpitanul nostru. Iată certificatul nostru de credință cel mai bun: ura sălbatică a jidovimii și a jidoafcei noastre.

Dar, dragă prietene, nu vreau să te amărăsc cu aceste josnicii. Trebuie totuși să fie puse la punct, căci cine știe, într-o zi sau alta, noi vom intra în mormântul pe care ni-l pregătesc dușmanii noștri comuni și e bine ca prietenii să știe cine am fost. Nu este vorba aici de o glumă. Din nenorocire, nu. Jidanii noștri și jidoafca sunt în panică și văd evident și apropiata venire la putere a lui Codreanu și deci sfârșitul dominației lor. Să credeți ceea ce vă spun: biruința lui Codreanu este absolut sigură, oricât de inexistentă ar părea forța sa în clipa de față. Jidanii o știu. Toate celelalte mișcări, Cuza, Goga, Vaida n-au nicio valoare: ele pot, în cazul cel mai bun, să constituie o introducere la victoria legionară, singura care va rezolva problema jidovească în chip radical. Așadar, ei toți n-au frică decât de Codreanu. Și neîncetat se gândesc să îl ucidă. Un sigur lucru îi oprește: ei cunosc formidabila organizare de răzbunare, pusă în întregime la punct din partea legionarilor, care nu vor cruța pe nimeni și vor distruge pe absolut toți vinovații, convinși că misiunea legionarilor, fără Codreanu, nu poate fi alta decât aceea de a zgudui istoria românească pentru secole, prin pilda îngrozitoare a unei nemiloase pedepsiri. Știm că acest război de pedepsire ne va costa viața noastră a tuturor, dar o vom da cu bucurie, siguri fiind că în același timp împreună cu noi vor muri sute de vrăjmași vinovați de trădarea patriei (și numai marii vinovați, nu jidanii mărunți). Acest lucru este binecunoscut de către jidoafcă și de ai săi, de aceea îi este teamă.

Și are dreptate să îi fie frică, căci în fața miilor de oameni gata de moarte nu există tehnică represivă care să poată apăra pe vinovați. Iată ceea ce explică faptul că furia lor nu se poate realiza. Dar, cine știe dacă la un moment dat nu își vor pierde mintea și nu va veni prăbușirea. Aflați dar, dragă prietene, că prețuiesc acuzațiile pe care mi le aduc antisemiții care nu cunosc nicio primejdie în lupta lor și se mulțumesc să defăimeze. (Ion I. Moța, „Corespondență cu Welt-Dienst 1934-1936", Munchen, 2000)

Pentru unii dintre cititori, care iau pentru prima dată contact cu scrisorile Moța-Welt-Dienst poate că limbajul pare extrem de dur și oarecum în disonanță cu ceea ce se știe în general despre Moța sau despre legionarism. Dacă însă îl urmărim pe Moța de pe băncile liceului și până la sacrificiul din Spania, în toate reacțiile și atitudinile lui (desigur, cele care au ajuns până la noi) vom înțelege că cele notate în corespondența cu Farmer nu sunt doar niște mijloace de exprimare propagandistică menite să dea Mișcării o mai mare amploare pe plan extern. Pe scurt, Ionel Moța nu se dă mare în fața Institutului Welt-Dienst. E adevărat că se folosea de acest discurs al răzbunării și pentru descurajararea încercărilor de asasinat, dar strategia răzbunării zguduitoare era cât se poate de reală și ar fi pus-o în practică fără ezitare, în caz de exterminare a Căpitanului. Dacă Moța trăia la momentul 1938, istoria Mișcării Legionare ar fi arătat cu totul altfel... în fine, cu siguranță nu ar fi așteptat aproape un an pentru pedepsirea lui Armand Călinescu și acesta nu ar fi căzut singur.

Încă ceva, anumite cuvinte folosite de Moța în scrisoare sunt astăzi puse la index, interzise sau blamate ca ofensatoare și incorecte politic. Noi ne aflăm însă în anul 1935 și chiar dacă pare imposibil, trebuie să înțelegem textul în contextul epocii sale. Jidov, jidovime, jidoafcă erau cuvinte care se rosteau firesc în presă, pe stradă, la biserică (vezi textul inițial al Prohodului Domnului), dar și în discursurile parlamentare din Senatul României. Cât privește antisemitismul, ehei... pe atunci nu existau încă Institute ca cele de azi care să dea definiții atât de sofisticate și cu grad de sentință. Pe atunci a fi antisemit era o cinste și o necesitate și nu, nu însemna să omori evrei pe stradă sau să dorești exterminarea unui populații întregi – apropos de asta, când Moța se referă la rezolvarea problemei evreiești în chip radical nu vorbea despre exterminarea lor în masă, ci despre destructurarea camarilei și, prin ea, dispariția influenței, a beneficiilor și a monopolurilor evreiești din politica și economia românească. Povestea antisemitismului interbelic e una prea lungă, atât de lungă încât ar trebui să facem un serial dublu ca întindere față de cel cu Decemvirii pentru a încerca să explicăm situația. Mă voi limita în a vă împărtăși definiția termenului „antisemit" și exemplificarea lui așa cum apăreau notate cât se poate de oficial în anul 1939 în „Dicționarul Limbii Române" publicat de August Scriban: ***antisemít, -ă*** *s. și adj. (anti- 1 și Semit – Jidan). Contra jidanilor: Tot Românu e antisemit, ziar antisemit.*

Mihai Stelescu încearcă să intre iar pe scena politică

Să nu uităm nici de Mihai Stelescu. Cruciada sa continuă să apară și să arunce cu putere venin spre Căpitan și Mișcarea Legionară. În plan politic, Generalul Rădescu îl aduce tot mai aproape de Mareșalul Averescu, îndepărtând iremediabil pe cel din urmă de Corneliu Codreanu. Așa cum descrie foarte clar Horia Sima în „Istoria Mișcării Legionare", după prigoana din 1933 Palatul a lucrat la un plan foarte elaborat de izolare a lui Codreanu pe scena politică, adică de a-l îndepărta de partidele cu care se afla în raporturi de prietenie. Așa cum bine știți, Mișcarea Legionară, cu toate structurile ei (frații, corpuri, partid), nu a făcut niciodată fuziune, alianță politică sau organizațională cu absolut nimeni (pactul electoral încheiat cu Maniu în 1937 era unul de neagresiune electorală, cu totul altceva), dar la începutul anilor 30 a sprijinit pe Averescu și pe Gheorghe Brătianu, considerându-i cinstiți.

În 1935 Căpitanul însărcinează pe Generalul Gheorghe Cantacuzino Graniceru cu înființarea și conducerea partidului legionar Totul Pentru Țară. După apariția acestei noi structuri legionare, de data asta una exclusiv politică, camarila își intensifică mașinațiunile, folosind pe Rădescu și pe Mihai Stelescu pentru a strica definitiv prieteniile politice ale Căpitanului. Prin mijlocirea lui Rădescu – finanțator al Cruciadei Românismului – Averescu pică încet și sigur în plasa întinsă de Palat:

Generalul Rădescu reușește să-l convingă pe Mareșal că anume Corneliu Codreanu nu era decât un oportunist de cea mai joasă speță, că își salvase viața prin Elena Lupescu și că, momentan, era utilizat de Palat drept pion în lupta pentru distrugerea partidelor. După el, reprezentantul autentic al tineretului naționalist era Stelescu, care, separându-se de Codreanu, demascase public duplicitatea fostului lui șef. Intriga reușise, pornind din acest moment Mareșalul se îndreaptă spre Stelescu, în vreme ce manifestă față de Codreanu același dispreț ca și față de camarilă.

Generalul Rădescu și-a jucat perfect rolul indicat de forțele oculte. Susținut de alți consilieri amestecați în aceeași afacere, Rădescu sugeră Mareșalului să recurgă la M. Stelescu pentru a despărți de Codreanu tinerimea națională și de a o atrage apoi de partea lui. În acest fel, cadrele partidului ar fi întinerite, popularitatea Mareșalului sporită și partidul Poporului ar deveni un factor decisiv în viața țării. Mareșalului, această ofertă i se păru cu atât mai interesantă, cu cât venea după plecarea lui Octavian Goga. Octavian Goga, primul său locotenent, părăsise partidul cu un număr mare de cadre, întemeind Partidul Național-Agrar. (Horia Sima, „Istoria Mișcării Legionare")

Prima reacție legionară fermă împotriva nefireștii apropieri Averescu – Stelescu o are tot Ionel Moța. Acesta trimite Mareșalului o scrisoare deschisă în care îl pune la punct. Scrisoarea se pare că a fost difuzată public în epocă pentru lămurirea legionarilor. Acțiunea era cât se poate de necesară, să nu uităm că în decembrie 1933, după dizolvarea Gărzii de Fier, Căpitanul ordonase tuturor legionarilor (în afara celor ardeleni) să voteze cu Alexandru Averescu și Gheorghe Brătianu. În plus, figura Mareșalului era una extrem de cunoscută și de iubită de legionari care îl văzuseră de mai multe ori în apropierea Căpitanului și chiar pe șantierul de la Casa Verde. Așadar, opinia publică legionară trebuia lămurită clar și fără

continuare în pag. 14

DECEMVIRII

întârziere. Din nefericire, nu avem textul scrisorii publicate de Moța, dar avem o descriere a conținutului acesteia făcută de Comandant.

Inadmisibilele relații între o mare figură națională, ca mareşalul Averescu, şi un deşeu moral de categoria lui Stelescu, îl determină pe Ion Moța să scrie o „Scrisoare deschisă" Mareşalului, care a fost după aceea afişată de legionari pe zidurile Capitalei. Referindu-se la campania de calomnii, la care se preta Partidul Poporului, legat de Stelescu, Moța atrăgea atenția Mareşalului asupra faptului că trecutul şi înaltele lui fapte de arme nu-i îngăduiau să distrugă opera de el însuşi creată şi să devină, la bătrânețe, groparul României Mari. Asociindu-se duşmanilor Mişcării Legionare, Mareşalul se asocia, în realitate, acelora care căutau să mineze viitorul acestei națiuni. Or, calea aceasta era interzisă tuturora, şi îndeosebi acelora care-şi câştigaseră meritele imperisabile prin crearea statului român…

Această scrisoare a avut un efect binefăcător, mai ales printre legionarii care nu ştiau ce să creadă despre asocierea Mareşalului cu Stelescu. Relațiile dintre mareşalul Averescu şi Garda de Fier se deterioraseră şi mai mult după această scrisoare. Mareşalul continuă să sprijine aventura lui Stelescu, iar această atitudine a condus la ruptura cu Mişcarea. (Horia Sima, „Istoria Mişcării Legionare")

Aşa cum am mai scris în cadrul serialului nostru, Averescu şi Gheorghe Brătianu înființaseră Frontul Constituțional prin care încercau crearea unui bloc naționalist pe scena politică română. În cadrul Frontului, mulțumită lui Rădescu, este invitat să adere şi Mihai Stelescu cu gruparea sa. Mai mult, în toamna lui 1935, mai precis la 29 septembrie, Mihai Stelescu este invitat să participe la o adunare a Frontului în cadrul căreia îşi citeşte adeziunea. Replica legionară nu se lasă aşteptată, a doua zi Căpitanul semnează o Circulară prin care pune capăt tuturor relațiilor – organizaționale şi personale cu Frontul Constituțional şi membrii acestuia. Circulara se poate citi în completarea acestui text.

Ecorile trădării lui Mihai Stelescu în presa legionară

Atacurile necontenite împotriva Mişcării şi Căpitanului, dublate de neobrăzarea politică a lui Stelescu, reuşesc să țină atenția legionarilor fixată asupra sa. Toată atitudinea lui face ca trădarea şi încercarea de suprimare a Căpitanului să rămână ca o vie şi dureroasă realitate, chiar dacă trecuse un an de la desfăşurarea faptelor. Şi asta a fost o atitudine calculată exact de Stelescu, practic prin tot ce a făcut, de la momentul Gheorghiade, până la pedepsirea sa, a fost să îi atâțe în permanență pe legionari împotriva sa. Desigur că ştia că se joacă cu propria viață, dar a continuat în stilul ăsta, conştient şi arogant. Cu siguranță ştia de reacția pregătită de Moța, ştia de cuvintele Căpitanului de la Carmen Sylva. Se baza pe faptul că el nu se încadrează în litera lor pentru că eşuase în asasinarea Căpitanului? Probabil că da, avertismentul lui Moța, chiar dacă extrem de clar şi de dur, viza exclusiv eventualitatea dispariției fizice a Căpitanului, iar legionarii nu îşi permiteau interpretări personale sau forțarea limitelor atitudinii lui Moța. În plus, Stelescu ştia foarte bine că legionarii nu erau nişte asasini şi că din partea Căpitanului nu se va da vreodată un ordin de eliminare a lui. Totuşi riscul pe care şi-l asuma era uriaş, ce l-a determinat să îl accepte? Banii? Promisiuni de mărire politică? Tot nu îmi pot explica.

Din cauza provocărilor constante cauzate de Stelescu şi Cruciadă, ziarul legionar „România Creştină", condus la Chişinău de comandantul legionar Sergiu Florescu (ce avea să sfârşească ulterior în masacrul carlist din 21/22 septembrie 1939), reia constant pe parcursul anului 1935 problema trădării şi a complotului Gheorghiade-Stelescu. În luna august în numerele 10 şi 11 ale publicației apar texte în care este prezentat în detaliu planul complotului, judecarea lui Stelescu de către Consiliul de Onoare, declarațiile lui Stelescu şi Cotea date în cadrul Consiliului, sentința şi promisiunea lui Stelescu încălcată imediat prin înființarea Cruciadei Românismului. Desigur, noi cunoaştem deja toate acestea din episoadele de început ale serialului, dar legionarii le-au aflat pentru

prima dată în detaliu abia în august 1935. Nu uitați că în 1934 presa legionară era suprimată în totalitate. Vestea trădării a fost transmisă prin Circulara Căpitanului şi apoi s-a răspândit de la om la om.

Iată un fragmentul introductiv din textul „Mihai Stelescu este şi rămâne trădător" semnat sub pseudonimul Delanistru în paginile „României Creştine", nr 11, 15 august 1935: *Îmi este scârbă să vorbesc despre actul de trădare al lui Mihai Stelescu, dar pentru că această zdreanță omenească merge cu impertinența atât de departe încât vrea cu orice preț să convingă opinia publică că este victima lui Codreanu, nicidecum pregătitorul asasinării domnului Corneliu Zelea Codreanu, socotim de datoria noastră să dovedim trădarea. Aceasta o facem pentru lămurirea opiniei publice, nicidecum pentru că suntem somați de trădător (nu stăm de vorbă cu trădătorii).*

La un an de la oribila tentativă de asasinat, întreaga abjecție generată de Stelescu este expusă legionarilor în toate detaliile sale şi aceştia se cutremură. Reacțiile lor nu întârzie să apară. La 1 septembrie 1935 ziarul publică „Scrisoare deschisă trădătorului Mihai Stelescu" semnată de studentul craiovean Eugen Pârâianu:

Ca fost prieten şi tovarăş de temniță, nu mă pot stăpâni, Stelescule, să nu-ți trimit şi eu câteva rânduri.

Javră ticăloasă! Iartă-mă că-ți pun drept titlu acest epitet fiindcă altul mai bun n-am găsit, dar țineam mult să-ți aduc aminte de anul trecut când după ce ca să-ți execuți manoperele tale josnice ne vorbeai în închisoarea de la Rm Vâlcea, cu prilejul onomasticii Căpitanului după ce i-ai trimis o scrisoare în care-i lingeai şi călcâiele, prin camaradul Sandu Vaiciuc pe care ne-ai citit-o seara în fața frontului. Mai târziu am ținut şi o şedință în care ne-ai vorbit de Căpitan. Adu-ți aminte, Stelescule, cum îl lăudai şi adu-ți aminte cum spuneai că oricând i-ai fi sărutat urma paşilor. Atunci nu ştiai, Stelescule, că ne minte Căpitanul? Şi apoi, când ziarele ne-au pătruns în temniță la Craiova şi când am citit cele ce se spuneau despre tine şi Gheorghiade, ți-aduci aminte cum spuneai că pentru aceasta ai să-l împuşti ca pe un câine? De ce nu l-ai împuşcat, Stelescule? Şi-acum, când eşti azvârlit afară, ca o zdreanță, îndrăzneşti să ne arunci nouă în față minciuni grosolane? De ce atunci, la procesul tău, ai spus că te pot da afară, dar nimeni nu te poate opri să mori pentru Legiune? Tu nu ştiai atunci, Stelescule, ce se ascunde sub legiune?

Aici Vipera care încercai să ne câştigi în închisoare cu țigări regale, bomboane şi apă de colonie care-ți veneau nu se ştie de unde, împreună cu bani din belşug din afara zidurilor închisorii. Şi tu vorbeşti astăzi, bestie, de „Căpitan" şi încă nouă, care te ştim bine, alături de care ai dormit luni de temniță, cu diferența că noi dormeam pe podeaua goală cu butucul la căpătâi, şi tu pe perine de puf trimise de familia Gheorghiade? Noi, față de care spuneai în închisoare că ai să te duci la Iamandi să-i spui că vrea să-l omoare Garda de Fier, dar că-l poți scăpa dacă-ți dă bani, mulți bani? De-atunci, Stelescule, ne era scârbă de tine şi mie mi-e mai scârbă ca oricui, fiindcă am ținut la tine şi scârba mi-o manifest azvârlindu-ți de aici, din cetatea Banilor Olteniei, care din înălțimea ei te-a înfierat ca trădător, în cloaca ta infectă, pe tine şi pe toți jidanii care te plătesc, un imens şi prea onorabil pentru tine scuipat.

Şi încă ceva, Stelescule. De ce ți-e aşa frică de moarte? Crezi, oare, că cineva dintre noi şi-ar murdări glonțul în tine? Nu-ți fie teamă, manechin guvernamental! Pe tine doar de te-aş asvârli într-o mocirlă împuțită cu un pietroi de gât. Atât. Dar până atunci o să ne mai întâlnim.

Trădarea lui Stelescu era o temă care preocupa şi pe naționaliştii europeni. Tot din corespondența Moța-Farmer aflăm că Serviciul Mondial era preocupat de zvonurile legate de disensiunile din cadrul Mişcării, aşadar problemele generate de Stelescu depăşiseră granițele României şi încercau să producă confuzie şi prin Germania. Pentru a nu rămâne nicio urmă de îndoială asupra situației reale, Moța notează în scrisoarea din 15 iunie 1935: *Îmi vorbiți de intrigi în sânul Gărzii şi a L.A.N.C.-ului. În mijlocul Gărzii noastre nu există nicio intrigă. Noi suntem strânşi într-un bloc spiritual în jurul Căpitanului nostru, gata de moarte pentru Legiune sau pentru a o răzbuna. Nicio organizație nu are unitatea noastră. Cazul trădătorului Stelescu este cu totul întâmplător, fără rădăcini, un fel de Strasser sau Rohm (ai mişcării dvs.), dar de mai mică importanță.*

Pentru înțelegerea textului trebuie să menționăm pe foarte scurt cine sunt cele două personaje cu care Moța îl compară pe Stelescu. Gregor Strasser a fost un politician german din anturajul direct al lui Hitler, unul dintre liderii de început ai NSDAP şi conducător al Cămăşilor Brune. Ernst Rohm a fost membru de la înființarea NSDAP-ului şi în cadrul lui fondator şi ulterior comandant al batalioanelor de asalt Cămăşile Brune (Sturmabtailung). Ambii s-au făcut vinovați de trădare împotriva lui Hitler şi a partidului său, fiind arestați şi executați ca trădători în 1934, în Noaptea cuțitelor lungi. Iată în ce companie selectă îl situează Moța pe bietul Mişu Stelescu. Strasser şi Rohm aveau o cu totul altă ținută, formație şi structură, Stelescu al nostru părând un copil de grădiniță pe lângă ei. Dar iată că microbul trădării i-a egalizat în veşnicia istoriei.

Am parcurs alături de Căpitan, Moța, Stelescu şi Decemviri întreg anul 1935. În numărul viitor vom începe să ne ocupăm de anul 1936, anul morții lui Mihai Stelescu. Până să ajungem la acel moment avem multe alte evenimente interesante de semnalat: întâlnirea Căpitanului cu Stelescu la procesul de la Galați, congresul studențesc de la Târgu Mureş şi echipele de pedeapsă, întâlnirea dintre Stelescu şi Armand Călinescu şi multe altele.

CEZARINA CONDURACHE

Bucureşti, 30 septembrie 1935

CIRCULARA NR. 6

Către toate organizațiile legionare

După cum ştiți, am avut cu toții până astăzi bune sentimente, chiar de amiciție, față de acțiunile d-lor George Brătianu şi Mareşal Averescu.

Sentimente pe care ni le-am manifestat şi la alegerile din 1933 şi cu alte ocazii, fără să fi cerut nimic în schimb, în afară de o elementară doză de bunăcuviință.

De aproape un an de zile, printre rândurile membrilor acestor organizații, circulă o serie întreagă de calomnii, de multe ori bătute la maşină, anonim, şi multiplicate în sute de exemplare, în care noi, cu trecutul nostru de lupte, cu mândria noastră, suntem terfeliți necontenit şi transformați pur şi simplu în slugile Lupeştii sau ale „Ocultei", cu care se înțelege că orice om, venind numai în simplu contact, s-ar dezonora.

Ieri, la o întrunire din Bucureşti a acestui front averescano-georgist, a fost admis să se citească o declarație de adeziune a unei murdării morale (Stelescu).

Am înțeles prin aceasta că orice punți între noi s-au rupt.

De acum, mulți, puțini câți suntem:

I. Este exclus orice concurs de orice natură acestor organizații.

II. Relațiile personale, amicale ale legionarilor se rup cu orice membru al acestor grupări.

Noi întindem mâna noastră legionară numai acelora care prin faptele lor dovedesc că ştiu ce înseamnă onoarea şi se mențin pe linia ei.

Corneliu Zelea Codreanu

DECEMVIRII (12)

Gustloff cade în Elveția, iar George Beza trădează în România

CEZARINA CONDURACHE

Prima parte a anului 1936 se derulează în mare pe aceleaşi coordonate ale anului 1935: Mihai Stelescu îşi continuă atacurile, viața lui Corneliu Zelea Codreanu rămâne în pericol, studențimea legionară devine cel mai înalt scut de protecție a Căpitanului, denunțând încercările de asasinat şi amenințând cu represalii. În acest sens este reprezentativ Congresul Studențesc de la Târgu Mureş asupra căruia ne vom opri în numerele viitoare ale serialului nostru. Până atunci să urmăm firul cronologic al evenimentelor.

Mişu Stelescu director al tipografiei Apollo

Dintr-o informație disponibilă pe internet pe site-ul Arhivelor Naționale (Inventarul Fondului Institutului De Studii Istorice Şi Social-Politice, Organizații cu caracter fascist şi legionar fond V) aflăm de existența unor documente datate februarie 1936 (neaccesibile online, doar enumerate ca atare), care vorbesc despre un conflict între generalul Nicolae Rădescu şi un avocat pe nume Virgil Petrescu. Rădescu şi Petrescu făceau parte din conducerea tipgrafiei Apollo. Iată ce spune informația din Inventar: *Note despre conflictul dintre generalul Rădescu şi avocatul Virgil Petrescu, ambii făcând parte din conducerea tipografiei „Apollo", nemulțumirea dintre ei fiind numirea lui Mihai Stelescu ca director al tipografiei. Copii (fragment).*

Din păcate, alte detalii nu sunt disponibile. Ştim deja că Rădescu l-a susținut şi finanțat pe Mihai Stelescu, aşa că oferirea unui serviciu remunerat ca director de tipografie pare ceva rezonabil. Relația Rădescu-Stelescu, nefirească şi improbabilă în toate aspectele ei, nu s-a rezumat la un simplu ajutor financiar dat apariției primelor numere ale „Crucia-dei", aşa cum avea să declare Rădescu mai târziu la procesul Decemvirilor. Şi culmea este că această relație în mod bizar nu încetează odată cu moartea lui Mihai Stelescu. Peste ani fiica soției lui Mihai Stelescu (din a două căsătorie) se va căsători cu un nepot al generalului Rădescu. Dar despre asta vom vorbi pe larg într-un alt episod.

Studenții, autoritățile şi amenințarea asasinatelor

Pentru legionari anul 1936 păstrează aceeaşi tensiune a iminenței asasinării Căpitanului. Studențimea se organizează în continuare, atât pentru păstrarea supremației legionare în cadrul uniunilor studențeşti, cât şi pentru apărarea Căpitanului şi descurajarea încercărilor de interzicere a Mişcării sau de asasinare a liderului său. La rândul lor, autoritățile încearcă fără succes spargerea blocului studențesc prin manipulare, folosindu-se de presa aservită.

Poate vă amintiți că în cadrul serialului nostru, episodul 9, am vorbit despre înființarea sub președinția lui Moța a *Asociației Generația Mişcării Studențeşti de la 1922* şi de organismul paralel înființat la comanda autorităților, *Blocul Generației Studențeşti*, care dorea astfel ruperea studențimii în două facțiuni distincte care să ia poziții antagonice. Prin legitimitatea şi abilitatea lui Moța, acest plan eşuează în faşă în aprilie 1935. Iată că la începutul anului 1936 autoritățile încearcă să refolosească aceeaşi carte pe care pierduseră partida cu câteva luni în urmă. Având la dispoziție o presă servilă şi aservită, creatorii Blocului publică fără neruşinare o ştire falsă care anunță înscrierea lui Ion Moța şi a lui Ion Fotiade în respectivă formațiune. Fake news-ul nu este deloc o invenție recentă şi nu se propagă doar pentru că avem rețele de socializare. „Cuvântul Studențesc" din 15 februarie 1936 publică următoarele:

D-nii Ion Moța şi Ing. Fotiade ne roagă să dezmintim informația apărută în unele ziare după care dlor ar fi fost aleşi membri în comitetul „Blocului Mişcării Studențeşti". Acest „Bloc al Mişcării Studențeşti" s-a constituit la 24 ianuarie 1935 din foşti conducători şi foşti studenți combatanți în mişcarea națională studențească care nu sunt însă membri ai „Asociației Generația Mişcării Studențeşti de la 1922" prezidată de dl Ion I Moța şi constituită în congresul din primăvara anului trecut.

În 16 februarie 1936 are loc la Iaşi Pro-Congresul UNSCR. Un fel de preambul pentru congresul anual al studenților ce va avea loc ulterior, în aprilie 1936, la Târgu Mureş. La şedința Pro-Congresului iau parte membrii Consiliului general al Uniunii, adică toți președinții şi consilierii centrelor studențeşti din țară, care stabilesc tematica şi structura congresului general. Extragem un fragment din cuvântul ținut de preşedintele UNSCR, Gheorghe Furdui şi din relatarea evenimentului aşa cum apare în textul „Pro-Congresul UNSCR" din „România Creştină", 23 februarie 1936:

Pentru a putea fixa caracterul congresului din acest an, a spus apoi preşedintele Uniunii [n.n. Gheorghe Furdui]*, este nevoie să aruncăm o privire asupra situației prezente. În consecință pune în relief decadentismul politic, moralitatea publică, mijloacele infernale de distrugere a mişcării naționaliste, dizolvarea, asasinatul, trădarea, defetismul, lupta prin biserica etc, care aparțin unui sistem internațional, aşa cum o dovedeşte şi asasinarea conducătorului mişcării naționale din Elveția, Gustloff, de către jidanul Frankfurter. Ia apoi legământul întregii asistențe, care era în întregime legionară, ca atunci când se va întâmpla, nu un asasinat, dar o încălcare brutală de drepturi, să se dea lecții severe şi capitale tuturor instrumentelor internaționalismului masonic.*

Cazul Gustloff întăreşte temerile legionarilor

Wilhelm Gustloff, meteorolog în slujba guvernului elvețian, a fost fondatorul NASDAP/AO (Partidul Muncitoresc Național-Socialist German/Organizație Străină) în Elveția. Conducător al partidului de la înființarea sa, în 1932 la Davos, Gustloff era căsătorit cu fosta secretară a lui Adolf Hitler. Implicat prin partidul său în tipărirea şi distribuirea cărții „Protocoalele înțelepților Sionului", a stârnit mânia comunității evreieşti din Elveția. La 4 februarie 1936 a fost asasinat în propria casă de evreul David Frankfurter care şi-a motivat fapta prin cuvintele „Am tras pentru că sunt evreu". Frankfurter, condamnat inițial al 18 ani de temniță, a fost eliberat la finele războiului, s-a retras în Israel unde a lucrat atât pentru Ministerul Apărării, cât şi pentru Armata Israeliană, a trăit liniştit până în 1982, publicandu-şi memoriile. Gustloff a avut parte de funeralii naționale în prezența lui Adolf Hitler, Goebbels, Himmler, Goring, Bormann etc, fiind considerat martir al Germaniei Hitleriste.

Pentru legionarii noştri moartea lui Gustloff vine ca o confirmare în plus a planurilor de exterminare a Căpitanului puse la cale de camarilă în numele masoneriei şi a ocultei internaționale. Ceea ce autoritățile plănuiau şi încercau de atâta vreme – eliminarea liderului naționalist – se întâmplă iată cu succes în altă parte. Reacția lui Furdui nu a fost singulară. Cel care tranşează încă o dată coordonatele dure ale reacțiilor legionare este şi acum Ionel Moța care adresează imediat după moartea lui Gustloff un ordin către şefii de cuiburi din regionala a XIII-a. Gheorghe Furdui preia linia trasată de Moța şi o pune pe ordinea de zi a congresului studențesc. În cartea sa „Frăția de Cruce" (manualul fraților de cruce) apărută în 1937, Gheorghe Istrate reproduce un fragment din respectivul ordin semnat de Moța:

... în cazul eventualei încercări a unui asemenea asasinat la noi în România, asupra şefior noştri,

reacțiunea legionară va lovi atât de crunt, în toți marii vinovați, jidani şi jidăniți, încât nu numai să îngrozească pe adversar, dar să constituie pentru istoria românească un avertisment care să răsune peste veacuri, arătând că acest popor ştie să reacționeze împotriva duşmanilor şi să-i sfărâme...

Beza trădează şi trece în barca lui Stelescu

Pe când cazul Gustloff era discutat în toi de legionari, dar şi de naționaliştii europeni, iată că în sânul Mişcării se întâmplă o nouă defecțiune strâns legată de cea veche. În februarie 1936 Gheorghe (George) Beza – unul dintre descoperitorii complotului Stelescu, aşa cum vă amintiți din episoadele serialului nostru – se răzvrăteşte întâi împotriva Generalului Cantacuzino, apoi împotriva Căpitanului, ajungând rapid să îşi însuşească o parte din limbajul şi acuzele aduse de Stelescu lui Codreanu şi Legiunii. Mai mult, Beza ajunge să publice respectivele elucubrații chiar în paginile „Cruciadei Românismului", alături de cel pe care cu mai puțin de 2 ani în urmă îl demascase şi îl dovedise ca trădător.

În 2 decembrie 1935 Căpitanul instituise cel mai înalt grad legionar şi anume „Comandant al Bunei Vestiri", ocazie cu care făcuse mai multe înaintări în grad. În cadrul acestei serii de înaintări George Beza fusese ridicat la gradul de comandant legionar. Imediat după această ceremonie Corneliu Zelea Codreanu se retrage la Carmen Sylva pentru a scrie cartea „Pentru Legionari", unde va rămâne (cu unele intermitențe) până în luna aprilie 1936. În lipsa lui, George Beza intră în conflict cu Generalul Cantacuzino. Trebuie menționat aici că o parte a armânilor din Legiune erau, din considerente atât istorice, cât şi subiective împotriva grecilor (fanarioților). Cum în Mişcare unii „greci" se aflau pe poziții înalte, au existat mai multe conflicte legate de subordonarea macedonenilor față de ei sau de raportarea la ei şi acțiunile lor.

Concret, Generalul a dat un ordin lui Beza care a refuzat să îl execute, Generalul l-a pedepsit pe Beza pentru neexecutare de ordin cu eliminarea din organizație folosind şi un limbaj mai colorat. Ştim că la acel moment Gheorghe Cantacuzino era şeful partidului „Totul pentru Țară" şi ştim de asemenea că acesta folosea deseori înjurături şi figuri de stil mai puțin fericite. Căpitanul îi cere Generalului să revină asupra ordinului şi acesta o face schimbând pedeapsa în suspendare pe câteva luni. Beza reacționează însă violent prin publicarea în presă nelegionară (a se citi aservită autorităților şi camarilei) o scrisoare în care îl denigra public pe General. După această inițiativa nesăbuită Căpitanul îl convoacă la Carmen Sylva, îi explică unde a greşit şi îi cere să se retragă cavalereşte din Mişcare pentru a putea păstra prietenia lui şi pentru nu fi nevoit să îl dea afară. Beza, deşi a dat semn că înțelege şi se supune celor solicitate revine în presă cu un atac şi mai dur în care nu mai era vizat doar Generalul, ci şi Căpitanul şi Mişcarea. Articolul îl puteți citi în completarea acestui text. Violența limbajului şi o parte din acuzații – originea străină a Căpitanului, finanțări primite de la evrei, colaborator al camarilei şi al Elenei Lupescu etc – sunt din aproape

continuare în pag. 10

Codreanu şi Cantacuzino, căpitani de haiduci sau căpitani de poteră

Scrisoarea publicată de George Beza în februarie 1936

Domnule Codreanu,

Când am fost la d-ta, la Carmen Sylva şi ți-am citit din cronicarii şi din istoricii neamului românesc paginile care vorbesc despre asuprirea țării de către ciocoii şi domnitorii fanarioți, printre care au fost mulți Cantacuzini, când ți-am citit despre uciderea lui Brâncoveanu, uciderea lui Tudor Vladimirescu şi detronarea lui Cuza-Vodă de către aceeaşi Cantacuzini, când ți-am arătat că acei Cantacuzini au ucis pe marii noştri căpitani pentru a le lua locul, insinuându-se ei la conducerea țării, dumneata, surprins, te-ai făcut stacojiu la față, te-ai aplecat asupra cărților, ca să vezi dacă nu cumva te înşeală vederea, apoi, rămânând cu privirea în gol, ai exclamat:

„Cum apar, domnule, după sute de ani numele de trădători şi ucigaşi”.

Dar ce scrie la cronici şi în istorie, de a putut să-ți smulgă o asemenea exclamație?

Când ți-am citit toate acestea şi ți-am spus că este o nelegiuire să ridicăm un Cantacuzino în fruntea mişcării naționale, te-a surprins.

Te-a surprins! Nu cunoşteai istoria! N-aveai de unde s-o cunoşti! Dacă ai fi avut şi d-ta, ca mine, o mamă şi bunică romance, ar fi avut cine să-ți povestească cu înflăcărare şi cu durere în serile de iarnă, la vatra focului, despre panduri, despre Iancu Jianu, răzbunătorii asupritorilor de veacuri, asupriri sângeroase comise de înaintaşii ciocoilor, a căror pâine dta o mănânci astăzi.

Dacă ai fi avut şi d-ta, ca noi, românii, printre înaintaşii d-tale, haiduci, panduri, armatoli, oameni care au înfruntat pe asupritori, care au ştiut să trăiască liberi în lume, care au dat viața lor pentru a o salva pe a neamului nostru, atunci ar fi avut cine să-ți povestească cine a fost Horia, cine a fost Tudor, cine a fost Iancu, cu toată frumusețea ridicării lor, cu toată grozăvia morții lor.

Dar, aşa, cine a fost să-ți lase cu limbă de moarte, cu limbă de foc, cuvânt să răzbuni în fiu de fiu, în veac de veac, pe asupritori, pe trădători, pe ucigaşi?

Iată, aşadar, că la câteva zile după ce ți-am citit aceste pagini de istorie care ți-au scos acea exclamație că „după sute de ani apar numele de trădători şi ucigaşi”, d-ta scrii într-un ordin de zi că inima mişcării d-tale sunt Cantacuzinii, iar acum, recent, citesc în „Glasul Strămoşesc”, oficiosul d-tale clujean, un articol care, voind să facă apologia d-lui General Cantacuzino, scrie că descinde dintr-o veche şi nobilă familie care urcă până la Ştefan Cantacuzino şi împărații bizantini, făcându-se astfel DIRECT apologia acelor care au ucis pe Brâncoveanu şi au asuprit nemilos țara.

În numele cărei nații loveşti d-ta în căpeteniile române ale poporului român, promovând în clasa conducătoare alianța veneticilor de toate neamurile, prin care voieşti să înlocuieşti pe ovrei, nu însă să şi promovezi pe români?

Te ridici ca apărător al memoriei trădătorului Toma Cantacuzino, al memoriei lacomului şi nesățiosului Dumitraşco Vodă Cantacuzino, al memoriei ucigaşului de domn român, Ştefan Cantacuzino, al memoriei prințului Gheorghe Cantacuzino, general al Eteriei, ucigaşul lui Tudor Vladimirescu, al conspiratorilor G. Gr. Cantacuzino, Gh. Cantacuzino, Ion Cantacuzino, duşmanii împroprietăririi poporului, detronatorii lui Cuza şi pretinzi că vorbeşti toate acestea în numele suferinței de veacuri a poporului român?

Nu, domnule Codreanu! Vorbeşte în d-ta originea poloneză pe care o ai după strămoşul d-tale Zelinski şi vorbeşte în d-ta originea germană pe care o ai după mamă.

Sunt atâția de origine străină care îşi văd cinstit de rostul lor.

Sunt însă şi venetici care nu se pot acomoda. Aşa cum în d-ta vorbeşte numai şi numai megalomania imperialismului prusac, „rasa superioară”, care a găsit aici o țară de rumâni pe care să-i lovească cu biciul. Şi să te aleagă rumânii „căpitan”. Pentru că ai mamă nemțoaică şi nemții sunt cu stea în frunte!

Câtă vreme nu am cunoscut adevărata d-tale origine etnică, m-au înşelat şi pe mine rățoielile d-tale.

Împuşti, devastezi, rosteşti anateme, comiți asasinate morale şi, proptindu-te în protecția d-nei. Cernăianu, răcneşti: „Ştiți voi cine sunt eu?”

Ei bine, cu mine nu îți merge.

Câtă vreme nu am cunoscut adevărata d-tale origine etnică, nu mi-am putut niciodată explica pentru ce disprețuieşti poporul român şi pe conducătorii lui români, pentru ce eşti împotriva puterii poporului. Acum, recent, la Carmen Sylva, când ți-am spus că eu nu te înțeleg pentru ce permiți să fie atacat de gazetele d-tale cu o necuviință de nepermis țăranul român, ajuns căpetenie de norod, viteazul din timpul războiului, Ion Mihalache, mi-ai răspuns cu o ură ce nu îşi are nicio justificare, că: „Mihalache este marea canalie!”

Acum un an şi jumătate, când m-am despărțit politiceşte de d-ta, arătându-ți că printre alte grave temeiuri al acestei despărțiri este şi disprețul pe care d-ta îl manifeşti față de puterea organizată a poporului, dl. Virgil Rădulescu, care era şi el de față la una din convorbiri, neliniştit şi el la rândul său de faptul că d-ta lupți pentru aristocrați – şi nu pentru masele populare, – te-a întrebat:

„Nu crezi, dragă Corneliu, că tot este o dreptate ca după o mie de ani, de când acest popor românesc suferă toate robiile, să ajungă să conducă şi el odată?”

I-ai răspuns:

„Nu este adevărat că de o mie de ani suferă aceiaşi oameni. Suferă fiecare 50-60 de ani, cât trăieşte şi apoi suferă alții!”.

Nu am ştiut atunci ce să admir: ignoranța sau cinismul?

Numai când am aflat, recent, origina d-tale, mi-am explicat din ce adânc de suflet venetic izvorăşte acest teutonic dispreț pentru suferințele de veacuri ale poporului român.

De unde, atunci, obrăznicia de a discuta românitatea noastră, a celor cărora nici la a treizecea generație în urmă nu ni se poate găsi un strămoş venetic, dumneata, a cărui mamă este germană? Dumneata, în care vorbeşte sângele nemțesc, atunci când vrei să ne dai pe mâna germanilor hitlerişti, cari abia cu 20 de ani în urmă au măcelărit aproape un milion de Români?

Cum ai impertinența de a pretinde, domnule Codreanu, că publicând cu paginile de mare durere ale Neamului Românesc, care vorbesc despre asuprirea fanariotă şi de uciderea marilor noştri voevozi, comit o „infamnie față de neamul meu românesc”?

Dumneata ai neruşinarea să pretinzi aceasta? Dumneata?

Dumneata, domnule Codreanu, care în vremea în care 20.000 de tineri erau schingiuiți în întreaga țară, în vremea în care, alături de toți camarazii mei, eu putrezeam în temniță la Jilava, în vreme ce Sterie Ciumettti cădea ciuruit de gloanțe, d-ta, domnule Codreanu, te adăposteşti în casa unei evreice, în casa evreicei Cernăianu?

Nu ți-a fost, deasemeni, ruşine să scrii că eşti mai dreptcredincios decât noi toți Românii şi decât mine, la capul copilului căruia arde o candelă şi străjuieşte o cruce, dumneata, care într-un moment de laşitate, temându-ți libertatea, ai jurat strâmb pe sfânta cruce că nu îl cunoşti pe Dumitrescu-Zăpadă, pe Zăpadă cu care, numai cu un an înainte, făcuseşi o excursie pe muntele Rarău, mâncând din aceeaşi strachină cu el şi dormind sub acelaşi acoperiş cu el?

Ai jurat strâmb pe sfânta cruce şi ai trimis la ocnă pe bietul copil!

Ți-ai trădat ostaşul şi a scris el atunci pe zidul celulei sale: „Cu litere negre vei scrie pe zidul casei tale cuvântul „TRĂDARE”.”

Bine ți-a spus fratele dtale Horia:

„Apăi bine, măi Corneliu, nu eşti tu un mare ticălos? Când Beza ți-a scăpat viața nu i-ai găsit nicio pricină. Şi acum, când nu vrea să intre slugă la ciocoi şi luptă împotriva generalului Cantacuzino, un om care nu crede în Dumnezeu şi înjură de lucruri sfinte, îi găseşti lui Beza nod în papură, în loc să-i fii recunoscător. Vorba Românului: „Pe cine nu laşi să moară, nu te lasă să trăieşti”.”

Garda de Fier, o organizație de diversiune politienească

Să trec acum, domnule Codreanu, la expunerea acelor chestiuni care şi d-ta recunoşti că au format obiectul unor discuții ample, timp de peste un an de

continuare în pag. 11

DECEMVIRII

copiate din arsenalul lui Mihai Stelescu, dar trebuie să recunoaştem că scrisul lui Beza – slab şi dezarticulat – nici măcar nu se apropie de iscusimea literară malefică a lui Stelescu. „Originalitatea” lui Beza stă în atacurile împotriva Generalului şi a altor „fanarioți” din Mişcare, considerați vinovați genealogic pentru asasinarea lui Horea, Tudor sau Brâncoveanu. În plus, Beza susține că Gheorghe Cantacuzino a vrut să îl folosească ca executant pentru asasinate comandate. Culmea este că în această scrisoare urâtă admite că Mihai Stelescu s-a ridicat cu dreptate împotriva Căpitanului, că el însuşi a vrut să părăsească Legiunea în 1934, dar că nu a făcut-o. Şi cu toate astea l-a expus la acel moment pe Stelescu că trădător... No comment.

Respectivul text se tot rostogoleşte prin presa românească din februarie şi până în vara lui 1936 reluat pe rând de ziarele (inclusiv în „Cruciada Românismului”) care încercau să lovească în legionari şi să creeze fisuri în rândul Legiunii. Nu se va întâmpla aşa. Căpitanul răspunde mişeliei lui Beza printr-o circulară pe care o puteți citi în continuarea acestui text. Presa legionară răspunde şi ea indignată aşa cum vom vedea în episodul următor al serialului nostru.

Tot în episodul următor vom urmări spectaculoasa evoluție a lui Beza de la comandant legionar în 1936, la luptător antifascist în slujba britanicilor, de la trădarea Legiunii până la transformarea lui în mare patriot român omagiat în zilele noastre în... Israel. Vom discuta şi despre întâlnirile lui Beza şi Stelescu cu Armand Călinescu, despre abuzurile autorităților care determină prin Armand Călinescu prelungirea stării de asediu în România şi despre răspunsul pe care Generalul Cantacuzino îl dă în fața acestei mişelii.

CEZARINA CONDURACHE

CODREANU ŞI CANTACUZINO, CĂPITANI DE HAIDUCI SAU CĂPITANI DE POTERĂ

zile, între noi amândoi.

Într-adevăr, acum un an şi jumătate, eu ți-am prezentat, scris şi verbal, retragerea mea din alianța pe care noi o încheiasem în 1930, dta în calitate de şef al organizației „Legiunea Arhanghelul Mihail", eu, în calitate de şef al grupării „Legiunea Națională" şi al tineretului țepist, alianță care a stat la baza formării frontului politic cunoscut sub denumirea de „Garda de Fier".

M-am retras pentru că declarațiunile pe care le-a făcut dl. Al. Vaida, fost ministru de interne la Consiliul de Război, că este „părintele spiritual" al mişcării şi chiar „naşul" Gărzii de Fier, precum şi declarațiunile de la Iaşi, că a sprijinit cu banii Ministerului de Interne Garda de Fier, m-au pus în situația de a constata că dta m-ai mințit din prima clipă când ne-am cunoscut, spunându-ne celor pe cari ne-ai convocat, în calitatea noastră de şefi de tinere grupări politice, că dumneata ai luat inițiativa formării acestui front tineresc numit Garda de Fier.

M-ai mințit din prima clipă.

Am rupt, dezgustat, raporturile cu dta, pentru că mi-ai făcut chiar ofensa de a-mi propune să iau şi eu bani de la Interne, aşa cum ai luat dta; mi-ai propus să intru în Siguranța Generală a Statului, ca agent secret. Să spionez lumea pentru bani. Şi să-ți dau şi dtale o parte din salariu. Aşa cum mi-ai spus că au primit să facă, pe vremuri, Comănescu, deunăzi, ing. Ghica şi alții şi alții.

Ştii cu câtă indignare te-am refuzat. Două luni mai târziu, ca urmare a acestei ofense, am întrerupt raporturile personale cu dta. După două luni ți-am trimis o scrisoare de rupere a relațiilor. Mi-ai cerut să nu mă retrag în acel moment greu pentru organizația dtale (abia plecase Stelescu).

Nu m-am retras public atunci, aşteptând ca să fac aceasta când vei conveni şi dta. Am fost cavaler.

Ministrul de Interne, patronul Gărzii

Garda de Fier a fost organizațiune polițienească şi a făcut numai acele acțiuni cari au fost ordonate de ministrul de interne Vaida, iar luptătorii cari au activat independent au fost persecutați de d. Vaida şi îndepărtați de d-ta., d-le Codreanu, pentru ca nimeni să nu se mai îndoiască.

Acțiunile d-tale nu mai au, în lumina acestor destăinuiri, aureola martirajului, farmecul eroismului, voluptatea misticismului, ci poartă în ele blestemul faptelor făcute pentru arginții primiți.

Bani care ard sufletul

La un consiliu legionar, ținut după ce d. Vaida a trădat secretul ajutoarelor materiale ce ți-a dat, d-ta, văzându-te descoperit, nemaiavând încotro, ai confirmat primirea banilor, spunând: „Când am luat acei bani, am simțit pământul că se cufundă sub mine. De ce am luat acei bani? Nu trebuia să iau! Am simțit cum îmi ard mâinile".

Ai simțit cum îți ard mâinile? Dar cum îți arde sufletul, nu simți?

Zelea şi macedonenii

Nu îți răsună în urechi cum d- Vaida ți-a spus: „Ai făcut o greşală, d-le Codreanu, solidarizându-te cu Beza" şi ca să-l asculți, în procesul meu nu ai mai venit ca apărător, iar azi mă loveşti? Banii aceia pe care i-ai luat ca să mă loveşti, nu îți ard sufletul?

„Împotriva curentelor dizolvante"

Atunci când se ştie că cu banii dați de d. Vaida, d-le Codreanu, făceai acele acțiuni pe cari ți le ordona ministerul de interne, cum vei putea justifica că în vara anului 1933, după ce d. Vaida se rupsese de d. Maniu pe chestia constituțională, din 71 de județe, câte are țara, ai găsit cu cale, şi d-ta şi ministrul de interne, să faci propagandă tocmai şi numai în jud. Alba, fieful electoral al d. Maniu?

Banii aceia îți ard numai mâinile? Sufletul, nu?

Zelea şi invalizii

Când te-am întrebat odată, domnule Codreanu, de ce ordoni să fie sprijinit „Frontul Românesc", din care face parte C. Angelescu, care a lovit pe invalizi, d-ta mi-ai spus: „Vaida a dat ordinul!". Cum ai mai luat atunci bani de la cel care pretinzi că a lovit pe invalizi? Ce te-a făcut să îl aperi pe Angelescu? Vrei să lupți alături de el? Pentru asta loveşti în mine? Va veni la d-ta autorul legii Dobrogei-Noi să cumpere un glonț ucigaş împotriva mea şi veți face târgul.

Zelea şi muncitorii

Domnul General Cantacuzino a chemat la el pe mai mulți legionari şi le-a propus – pe linia învățămintelor ce ți-a dat d-tale d. Vaida, ca în schimbul sumei de 3.000 de lei lunar, ei să se ducă în fabrici, în uzine şi în minele din Ardeal, pentru a sparge solidaritatea muncitorilor exploatați.

Banii aceştia cu care industriaşii cumpără de la dta sufletele curate ale legionarilor şi sufletele chinuite ale minerilor moți, ale lucrătorilor bănățeni, ale muncitorilor români, nu îți ard sufletul?

Zelea şi nicadorii

La Consiliu, d. Vaida s-a declarat împotriva Nicadorilor. D-ta, întrebat de d. General Constandache, ai spus, pe cuvânt de onoare, că nu ai ştiut nimic de fapta aceasta.

Nici asta nu îți arde sufletul?

Când vezi că azi ştie toată lumea că ai lovit în toți aceia în cari ți-a arătat d. Vaida, de la care ai luat nu numai sfaturi, ci şi bani, ce crezi că ți-a mai rămas bun de făcut, decât să îți pui pistolul în frunte?

Mercenarii industriaşilor

Un alt temei al despărțirii mele de dta a fost prezența dlui general Cantacuzino, urmaşul acelor greci ticăloşi cari au însângerat neamul românesc de-a lungul a patru secole, el însuşi un om încărcat de multe şi grele păcate față de poziția pe care noi o ocupăm în lupta neamului românesc. Dl general Cantacuzino a făcut parte din multe consilii de administrație ale industriilor care jefuiesc țara, aşa de exemplu, din consiliul fabricii de zahăr din Ripiceni, a bogatului „jidov" Zissu şi a făcut parte, chiar după venirea în organizația noastră, din consiliul de administrație al băncii tâlharului între tâlhari, „ovreiul" Blank.

Dacă ai voit să te vinzi pe dta Ministerului de Interne, moşierilor, bancherilor şi industriaşilor, treaba dtale. Dar prezența unui ciocoi profitor de pe urma jafului băncilor şi industriilor în fruntea organizației, nu a fost fără urmare pentru destinul mişcării naționale.

În luna Decembrie 1933 a venit la şeful ad interim al Gărzii de Fier industriaşul C.O. şi i-a oferit 20 de mii lei, propunându-i să găsească un legionar care, în schimbul acestei sume, să ucidă pe un alt industriaş, pe A.M. cu care C.O. era în ciocnire de interese.

D. general Cantacuzino a primit târgul, a încasat banii şi şi-a dat cuvântul că se va face. Apoi m-a chemat pe mine şi mi-a adus ofensa de a-mi da ordin să ucid în schimbul sumei pe acel industriaş. Am refuzat.

Această „neexecutare de ordin" nu mi-a iertat-o ciocoiul niciodată. Nici eu nu i-am iertat ofensa pe care ne-a făcut-o de a crede că noi, legionarii, suntem mercenari, că putem ucide pentru bani.

Faptul petrecut este de o însemnătate covârşitoare. Pornită din cabinetul ministrului de interne, Vaida, cu banii ordinei publice, Garda de Fier s-a dovedit în scurtă vreme a fi un docil instrument executiv în mâna clasei conducătoare. Era firesc ca să termine ca salariată direct a unuia şi altuia dintre potentați.

Când d. Vaida a căzut de la guvern, au venit să ne tocmească bogătaşii. Ne-au luat în antrepriză moşierii, bancherii, industriaşii şi agenții de poliție.

Cei din vechile cadre, în frunte cu Mihai Stelescu care era secondat de elita elementelor combatante, s-au revoltat împotriva dtale, domnule Codreanu.

Căpitan de poteră

Tu nu eşti, Codrene, nici căpitan de haiduci, ci căpitan de poteră.

Tu vei ucide țăranii şi muncitorii care se vor ridica pentru dreptate.

Şi căpeteniile lor le vei ucide.

Vei coborî în mormântul istoriei cu ruşinea de a te fi adăpostit în timp de război, tu, „căpitan" de oaste în casa duşmanilor cari în acelaşi timp ucideau şi scchingiuiau pe ostaşii tăi.

Vei coborî în mormântul istoriei cu dezonoarea trădării propriilor tăi frați de arme.

Vei coborî în mormântul istoriei cu pata de a-ți fi asasinat ostaşii devotați.

Vei coborî în mormântul istoriei cu marea ruşine de a fi încercat să asasinezi moral pe omul care ți-a scăpat viața, care pentru a salva viața ta, a primejduit-o pe a sa.

Nu eşti, Codrene, pe linia destinului neamului românesc.

Bancherii occidentali – germani, francezi, englezi, olandezi, belgieni, pur sânge – cari au investit capitaluri în țara noastră şi-au luat măsuri ca o industrie națională adequată bogățiilor solului şi subsolului nostru, să nu se dezvolte la noi, ci pururi să fim tributari lor, cărora noi le furnizăm la prețuri de batjocură cele necesare hranei şi materiile prime pe care ei le prelucrează şi ni le trimit la prețuri fantastice. La noi în țară, chiar, capitalul străin edifică industrii pe care ei le conduc – asigurându-şi complicitatea unei bune părți din oamenii noştri politici pe care îi cointeresează la profituri sub forma la membri în consiliile de administrație – industrii care exploatează munca funcționarilor, a lucrătorilor şi a plugarilor producători de materii prime, dar care jefuiesc până şi de măduva din oase pe bieții consumatori, marile mase populare, poporul român.

Şi dumneata, domnule Codreanu, ce vrei să faci? Să alungi dintre intermediari pe bancherii ovrei spre a-i înlocui prin greci, armeni, nemți: vrei să-l înlocuieşti pe Goldenberg prin Malaxa, pe Auşnitt prin Orghidan, pe Herdan prin Garabet Aslan, pe Filderman prin Polihroniade, pe Schwarz prin Frumuzakis, pe Groedel prin Cantacuzino?

Asta ai înțeles dumneata din tot sbuciumul neamului românesc? Că vor românii să-şi schimbe stăpânii? Că preferă pe fanarioți şi pe armeni, pe leşi şi pe nemți, ovreilor? Că între jefuitorii închinători la „David-stern" şi între asupritorii închinători la „Haken-creuz", preferă pe cei din urmă? A, înțeleg! Îți convine să dai această interpretare mişcării naționale – care nu s-a început şi nu se sfârşeşte cu dumneata – pentru că această interpretare este pe linia destinului dumitale.

Numai că miloanele de locuitori ai acestei țări, miloanele de săteni şi orăşeni, nu pentru destinul dumitale s-au născut şi trăiesc, nu pentru destinul familiei dumitale trăiesc şi muncesc, ci pentru destinul copiilor lor luptă şi sunt gata să se jertfească..

Nu eşti, domnule Codreanu, pe linia destinului neamului românesc. Dumneata pregăteşti noui secole de asuprire şi de exploatare a acestui popor. Este linia de moarte pentru românism, linia acțiunilor dumitale.

Pe linia destinului neamului românesc sunt milioanele de plugari, de lucrători, de cărturari cari muncesc şi luptă pentru a asigura o soartă mai bună generațiilor viitoare: sunt elementele combatante şi elitele conducătoare care se gândesc să asigure mai binele fiecărui cetățean în parte, încăpând în inimi şi în cugetul lor soarta tuturor conlocuitorilor noştri – nu numai o minoritate de fanarioți, de levantini, de „heimatlos", aşa cum este în cugetul dumitale să înscăunezi la conducerea țării, în frunte cu dta – aristocrația, căreia țara a învățat să-i spună, cu ură şi cu groază , CIOCOISM.

George Beza

(Dacă vorbele umflate pe care le spune Codreanu şi Cantacuzino, în ordinele şi scrisorile lor secrete către cuiburi, găsesc crezare, fără dovezi, credem că cele spuse de Beza – în public şi cu dovezi – vor găsi mai multă crezare la oamenii cinstiți).

„ROMÂNUL", 5 Iulie 1936

Carmen-Sylva, 23 februarie 1936
CIRCULARĂ

Cu adâncă durere şi cu mâhnire, am citit într-o foaie, articolul intitulat „Scrisoare deschisă adresată Domnului General Cantacuzino-Grănicerul” şi iscălit: George Beza.

În acest articol este atacat cu o necuviinţă fără asemănare, bătrânul nostru general, care ne-a însoţit cu un sentiment de onoare inegalată în cele mai vijelioase momente ale noastre şi sub acoperişul căruia, trăim întreaga mişcare legionară.

Evident că asemenea necuviinţe nu pot atinge persoana lui. Şi nu are nevoie de nici un fel de apărare. Însă acest atac, este tot ce putea să aştepte inamicul. Toţi inamicii mişcării noastre legionare şi ai naţiei româneşti, în aceste momente: „Cu arma pe care le-o arunci vor trage în noi”. Dar suntem cu mult prea puternici pentru a privi, nu cu îngrijorare, ci numai cu scârbă, acele lovituri.

Şi este pentru prima oară când aceşti duşmani îi vor zice „Domnul” Beza. Şi-l vor preţui în foile lor.

Pe Beza l-am făcut, cu ocazia ultimelor avansări legionare, Comandant legionar. Plecând apoi la Carmen-Sylva, în lipsa mea, a fost pedepsit de Domnul General Cantacuzino, cu eliminarea din organizaţie: pentru refuz de executare de ordin. Când, mai târziu, am venit în Bucureşti, l-am rugat pe Domnul General să-i suspende pedeapsa, deoarece conţinutul ordinului de eliminare era jignitor pentru Beza. Domnul General, cu cavalerismul său cunoscut, mi-a spus: „Dacă am făcut o nedreptate, o repar”. A suspendat ordinul dat şi a transformat pedeapsa în trei luni eliminare. Între timp, Beza scrie un articol într-o foaie. Aflând, spun legionarilor să-l trimită pe Beza la mine, la Carmen-Sylva, pentru a vorbi cu el, şi am plecat.

Peste câteva zile a venit Beza.

L-am primit în casă şi în cadrul familiei mele, ca pe un frate mai mic, cu toată dragostea şi cu tot sufletul deschis.

I-am spus însă că, din punctul de vedere al liniei legionare, a greşit grav, scriind articolul. Mi-a spus că s-a dus la acea foaie cu un plan: să cerceteze ceva. Şi a descoperit că foaia este subvenţionată de d-nii Col. Gabriel Marinescu, Prefectul Poliţiei, şi de Parizianu.

L-am sfătuit atunci să se retragă cavalereşte din rândurile legionare, neputându-se acomoda acestui spirit şi credinţei necesare unui legionar. Pentru ca mai târziu să nu creieze dificultăţi organizaţiei, din cauza construcţiei lui sufleteşti aparte, căruia eu îi găsisem o infirmitate: imposibilitatea de a crede în Dumnezeu (pe care, timp de un an, încercasem s-o tratez, însă cu rezultatul care se vede).

În modul acesta, el va avea o atitudine corectă. Va fi un om de onoare.

Iar eu îi voi păstra prietenia, stima şi dragostea mea.

După aproape o săptămână, a plecat, despărţindu-mă de el, cu drag, înţeleşi că va proceda aşa, adică se va retrage. După câteva zile numai, în aceste ceasuri de mizerie pentru mine şi ai mei, de griji, pândiţi şi atacaţi din toate părţile, citesc cu inima scârbită acest articol, nu îndreptat înspre Generalul Cantacuzino, care e inatacabil, ci spre inima mişcării noastre.

Pe care articol, faţă de modul cum m-am purtat eu cu Beza, îl consider ca pe un act de mare mişelie omenească.

Acest act l-a transformat într-un mişel.

Pentru aceasta şi pentru purtarea lui obraznică faţă de d-l General - un om acoperit de răni şi de glorie pe câmpurile de bătălie şi acum, la sfârşitul vieţii sale, acoperit de lovituri pentru noi şi viitorul nostru, - pentru atitudinea lui completamente contrară spiritului legionar şi pentru infama atitudine faţă de neamul său românesc, în aceste zile grele, este de astăzi înainte, eliminat din mijlocul nostru, cu pierderea gradului pe care l-a avut ultimele două luni.

N-am crezut că dragostea, loialitatea şi grija camaraderească vor putea fi răsplătite în modul acesta.

Cu această părere a mea: act de mare mişelie omenească, omul acesta va merge tot restul zilelor sale.

C.Z.C.

Alexandru Cristian Tell

(n. 20 decembrie 1880 – d. 22 septembrie 1939)

TIBERIUS DOMOZINĂ-ROMANAȚI

„Doresc să fiu înmormântat în cămaşe verde legionară, chiar dacă Legiunea nu va mai avea fiinţă, sau eu nu voiu mai fi legionar din voia altora...”[37]. (Alexandru Cristian Tell)

Alexandru Cristian Tell s-a născut în Bucureşti într-o familie cu veche tradiţie militară (atât tatăl cât şi bunicul său au fost generali ai Armatei Române), ca cel de-al doilea fiu al generalului Alexandru Tell şi al Elenei Perticari, fiica lui Carol Davila. Mama sa a fost domnisoară de onoare a reginei Elisabeta şi, ulterior, educatoare a prinţului Carol al II-lea..[38] Drept „răsplată”, acesta îi va omorâ fiul în 1939.

Bunicul său, Christian Tell, a fost deputat, ministru şi membru fondator al societăţii secrete „Frăţia”, fiind cunoscut ca „sabia revoluţiei” de la 1848.

Tatăl său, generalul Alexandru Tell a condus Brigada 3 Artilerie, Diviziile 1 şi 8 Infanterie şi a fost director al „Revistei Armatei” şi al „Revistei Artileriei”, îmbinând cariera militară cu pedagogia şi publicistica. După pensionare a devenit senator şi vicepreşedinte al Senatului României[39].

Fiul, Alexandru Cristian Tell, îi calcă pe urme şi devine avocat, publicist şi scriitor. În cadrul Mişcării Legionare s-a ridicat la gradul de comandant legionar, primind funcţia de şef legionar al judeţului Romanaţi. A făcut parte din grupul Axa[40], alături de alţi intelectuali remarcabili ai epocii, precum Mihail Polihroniade, Ion Victor Vojen, Alexandru Constant, Nichifor Crainic etc. După instaurarea dictaturii carliste este judecat alături de elita legionară în iulie 1938 şi condamnat la 7 ani de închisoare într-un proces mascaradă. Va fi asasinat de autorităţi în penitenciarul Râmnicu Sărat, în masacrul conducerii legionare din 22 septembrie 1939. După instaurarea Statului Naţional-Legionar în 1940, procesul său este rejudecat, fiind reabilitat. Este reînhumat în cimitirul legionar de la Predeal, dar pentru a îi respecta testamentul, mama sa îl aduce în cripta familiei Tell din cimitirul Bellu.

Alături de Mihail Polihroniade publică lucrarea „Domnia lui Carol I” în anul 1937, fapt ce le atrage celor doi invidia şi ura lui Nicolae Iorga. În stadiul de proiect aveau alte două lucrări monumentale, având ca subiect domniile regilor Ferdinand I şi Carol al II-lea. Timpul nu mai are însă răbdare cu cei doi publicişti ce cad victime ale regimului terorist carlist, regim marionetă ce a netezit calea instaurării comunismului în România.

Alexandru Constant, ministrul legionar al Propagandei, îi face avocatului Tell următorul portret în presa Statului Naţional-Legionar[41]:

„O figură de Epopee: Alexandru Cristian Tell.

Pe Tell mi-l recomandase Mişu[42]*.*

- E un băiat minunat, îmi spuse el.

La procesul Gărzii de Fier în 1934, deşi magistrat[43]*, a făcut o depoziţie îndrăzneaţă, fermă. Aşa s-a alăturat Tell Mişcării. A ieşit apoi din magistratură şi a coborât între noi, avocaţii. Deseori am plecat împreună. Era şi el un revoltat, pe care tribunalul îl înăbuşea. Mi-a mărturisit-o adeseori. Căpitanul a remarcat repede pe Alecu Tell din cauza credinţei lui masive în Mişcare. I-a încredinţat curând una dintre organizaţiile cele mai dificile, Romanaţi, unde Tell s-a aşezat la lucru cu tenacitatea unui încăpăţânat. Şi a biruit. Zile întregi nu-l mai zăream prin Tribunal, pe la Sediu.*

continuare în pag. 13

DECEMVIRII (13)
George Beza se alătură lui Mihail Stelescu

CEZARINA CONDURACHE

George Beza, în centru, aşezat, la sediul Mişcarii Libere Române, Ierusalim, 1941

Stelescu şi Beza din nou împreună

Apariția lui Beza în viața Căpitanului şi plecarea lui au în comun un singur lucru: intempestivitatea. Vă aduceți aminte cum în 1930 a comis un atentat împotriva ministrului Constantin Angelescu (pentru nedreptățile comise de autorități în Cadrilater) şi cum autoritățile l-au arestat atunci şi pe Căpitan, deşi nu avea nicio legătură cu respectivul atentat. Presa s-a grăbit să publice gratuit în numele Căpitanului pe lângă declarația dată la instrucție şi o condamnare a actului săvârşit de Beza, moment în care Căpitanul a intrat că apărător al lui Beza în proces. Trecutul tulbure al lui Beza e de fapt apă cristalină dacă îl comparăm cu ce avea să urmeze... Pregătiți-va pentru o poveste cel puțin aparent neverosimilă şi absolut ciudată.

După mişelia comisă în februarie 1936, Beza trece în rândurile mişcării lui Mihail Stelescu. Trecerea este desigur de scurtă durată pentru că, 5 luni mai târziu, Stelescu avea să fie împuşcat de echipa Decemvirilor. Apariția lui Beza în rândul cruciaților e speculată la maximum de presa controlată de autorități şi camarilă. Iată un fragment din articolul „Ce scrie în gazeta dlui Stelescu despre garda de fier" apărut în „Solia", ziar de propagandă al Partidului Național Țărănesc, la 10 mai 1936:

Este foarte interesant să se vadă de popor care este adevărul cu garda de fier, căci doi dintre foştii conducători cei mai valoroşi ai gărzii de fier anume domnii Stelescu şi Beza îl atacă foarte tare pe Codreanu şi îl acuză de lucruri foarte urâte. Astfel, săptămânile trecute a apărut în „Cruciada Românismului" o scrisoare iscălită cu mâna proprie de dl Beza în care acuză pe Codreanu, cu documente, de anumite lucruri urâte. Noi nu ştim în ce măsură sunt adevărate cele arătate de dl Beza, dar dacă este aşa, am ajuns la lucruri foarte triste.

Este vorba bineînțeles despre scrisoarea lui Beza pe care am reprodus-o şi noi integral în numărul trecut al revistei „Permanențe". De la excluderea sa din rândurile Mişcării, era prima dată când Stelescu reuşea să aducă în paginile ziarului său pe un fost comandant legionar care să îl ponegrească pe Căpitan. Pentru Stelescu era o victorie importantă, mai ales că Beza nu era orice comandant legionar, ci chiar cel care participase la demascarea sa. Cu Beza alături Stelescu spera să poată demonstra că dreptatea era de partea lui.

George Beza, traseist politic şi agent secret

Înainte de a intra în Mişcare, Beza făcuse parte din partidul conservator al lui Grigore Filipescu, Liga Vlad Țepeş. După câteva luni de activitate „cruciată" Beza, imediat după moartea lui Mişu Stelescu, se înscrie brusc în PNȚ şi imediat, la ordinul lui Ion Mihalache, înființează Gărzile Țărăneşti, grupări înarmate menite să îl păzească pe Mihalache de furia legionară (!?). Beza devine la fel de brusc şi antilegionar şi antifascist, fiul lui povestind cum tatăl l-a retras de la grădinița italiană din Bucureşti când a aflat că acolo se cânta „Giovinezza", imn al Partidului Național Fascist Italian. După instaurarea dictaturii regale în 1938, Beza devine ofițer de marină specialist în siguranța navigației la portul Constanța, prin 1940 ajunge comandant al portului Turtucaia. Nemulțumit de situația României devenită Stat Național Legionar şi de orientarea ei către Axă, părăseşte țara împreună cu familia sa ajungând în Turcia. Beza spunea încă din 1935 că „*Am început deci să mă pregătesc pentru lupta împotriva imperialismului nazisto-sovietic*". Nu mă întrebați cum e cu acest tip de imperialism... Aici ia legătura (tam nesam) cu legația britanică şi cu Special Operations Executive (SOE), organizație creată de Churchill pentru a purta războiul şi în spatele liniilor inamice. Şi bineînțeles este imediat primit şi onorat cu misiuni secrete.

În urma acestei legături, Beza crează Mişcarea Liberă Română (MLR) pentru a funcționa în teritoriile controlate de britanici în Orientul Mijlociu. Sediul MLR nu putea fi Turcia (țară neutră), astfel că Beza, căruia i se adăugaseră între timp mai mulți români veniți special din țară pentru această misiune, merge cu tot cu Mişcarea sa în… Palestina. Stabilită la Ierusalim, MLR editează două ziare, fabrică ediții fantomă ale ziarelor din România cu formă identică, dar conținut ideologic opus, care sunt introduse în România de către SOE. În 1941 crează şi controlează un centru de radiodifuzare ştiri şi propagandă pentru România, Albania, Grecia şi Iugoslavia. Pentru România a fost înființat postul de radio „Independența Română" care a emis până în 1943. După decembrie 1941 când Marea Britanie şi România se aflau oficial în război, SOE reorganizează activitatea cu MLR, iar pe Beza îl trimite la Cairo la Cartierul General al Forțelor Aliate din Orientul Mijlociu, ca ataşat la Direcția Operațiunilor Speciale şi a Războiului Politic, unde va rămâne până la finele lui 1944.

Deținut politic în România, patriot român în Israel

Bucuroşi că *„MS Regele Mihai I a preluat puterea la 23 august*" (!?) membrii familiei Beza se grăbesc să se întoarcă în România. Aici, surpriză!, guvernul Groza *„a ignorat total contribuția adusă la cauza aliată de către George Beza şi toți ceilalți oameni care luptaseră în rândul şi alături de forțele occidentale, a refuzat să-i reintegreze în posturile deținute în momentul plecării lor din România, iar începând cu 1947 a trecut la represalii*". Fratele său Ioan Beza fusese deportat în URSS în 1947, Constantin Beza, alt frate, fusese trimis în 1951 în domiciliu obliatoriu. În 1951 George Beza a fost arestat alături de foştii săi colegii săi de la MLR care reveniseră şi ei în țară şi va executa 4 ani de detenție la Ministerul de Interne, Ocnele Mari, Mărgineni, Gherla, Cluj, Malmaison. Culmea este că figurează în fişele matricole penale ca simpatizant legionar.

Ulterior, cu ajutorul Generalului de Gaulle, reuşeşte să plece din țară şi se stabileşte în Franța unde scrie, traduce şi primeşte tot felul de distincții - pe lângă cele pe care le avea deja de la englezi: membru al Clubului Forțelor Speciale din Londra, al Royal British Legion, al Federației Foştilor Combatanți din Franța, a Federației Combatanților Aliați din Europa, a Uniunii Mondiale a Intelectualilor, a Asociației Scriitorilor Combatanți, al Fundației pentru Europa etc. Moare în 1995 şi este înmormântat cu onoruri militare. În 2004 pe banii Ministerului Afacerilor Externe din România şi în prezența preşedintelui Ion Iliescu s-a inaugurat la Ierusalim un monument cu inscripția: *Aici a funcționat în perioada 1941-1943 postul de radio „Independența României", înființat şi condus de patriotul român George Beza. Pentru emisiunile acestei stații de radio şi-au unit glasurile împotriva nazismului intelectuali români şi evrei.*

Familia Beza, delimitarea de legionarism şi adevărul

Toate detaliile şi citatele de mai sus (plus multe altele la fel de interesante) le găsiți în cartea disponibilă online în format pdf „George Beza, Armânii în România secolului XX, Idei, fapte, însemnări, documente", volum îngrijit şi editat de Paul Michael Beza, fiul lui George Beza. De menționat că fiul îl prezintă pe George Beza ca posibil simpatizant al Mişcării Legionare, dar nu îşi asumă sub nicio formă apartenența acestuia la Mişcare şi nici gradul de comandant. *Există destul de multe referiri la George Beza ca legionar. Este posibil, poate chiar probabil, ca la un moment dat, undeva după 1931 şi până în 1935 să fi aderat la mişcare, deşi nu am găsit nicăieri dovada ca atare.* Mai mult, Paul Michael Beza insistă asupra incompatibilității structurii tatălui său cu încadrarea în legionarism: *Tot atât de cert este şi faptul că George Beza nu era adeptul asasinatelor politice, ruptura cu Codreanu fiind cauzată tocmai de această opoziție a lui față de astfel de metode ca şi, dealtfel, de tendința legiunii de apropiere de fasciştii italieni şi de naziştii germani.* Se pare că atentatul comis de Beza în 1930 împotriva lui Constantin Angelescu era însă compatibil cu structura acestuia. Fiul îşi argumentează poziția bazându-se şi pe serviciile britanice: *Tot atât de cert că ruptura, dacă a fost nevoie de o ruptură, a fost totală, este şi raportul de verificare al organelor de investigații ale armatei britanice, obligatorie pentru oameni ca el, indiferent de naționalitate, pentru accesul la funcțiile deținute. Acesta afirmă în mod categoric că George Beza nu a avea nimic de a face cu garda de fier.*

Afirmațiile domnului Paul Michael Beza sunt incorecte. Aşa cum vă amintiți, am publicat în numărul trecut o circulară a Căpitanului în care spunea în mod explicit că George Beza a fost nu numai legionar, dar că a fost înaintat la gradul de comandant legionar. Circulara nu e singura „dovadă" în acest sens, mărturie pentru istorie stau chiar cuvintele lui Beza răspândite în presa legionară din anii '30-'35. Din lipsă de spațiu ne vom opri asupra unui singur exemplu, Beza publică în „Revista Noastră" din sept-oct 1935 un amplu material despre taberele de muncă din care extragem: *Am căutat de la primul până la ultimul cuvânt să scriu aci, să prezint numai relatare de fapte, dar iată că mă învinge şi izbucneşte cu libertate naturală din adâncurile sufletului, o mărturisire: am renăscut în tabăra de muncă la o viață nouă! Din scepticul care cugetam că nu poate veni o îndreptare – în deznădăjduitoarea criză morală în care ne zbatem – decât poate de la acțiuni violente, iată-mă astăzi înfrânt de o înfrângere care este cea mai strălucită biruință a sufletului omenesc, iată-mă înfrânt prin Corneliu Zelea Codreanu, Căpitanul meu şi al întregii noastre generații.*

Moştenirea lui Beza

Să ne înțelegem, nici noi nu suntem mândri de apartenența lui Beza la Mişcare, dimpotrivă, am prefera să nu fi fost niciodată încadrat şi cu atât mai puțin să aibă grad, dar adevărul nu poate fi decupat după ceea ce ne convine sau ce ne-am dori. De aceea cred că este corect să menționăm aici şi partea pozitivă a prezenței efemere a lui Beza în Legiune. Arestarea Căpitanului ca urmare a implicării în procesul Beza din 1930 îi prilejuieşte întâlnirea în duba către închisoarea Văcăreşti cu 7 macedoneni care semnaseră un manifest de susținere în favoarea tânărului armân. Între ei menționez numai pe viitorul nicador Iancu Caranica, Grigore Pihu şi pe Constantin Papanace. La Văcăreşti Codreanu îl va cunoaşte cu această ocazie pe Sterie Ciumetti. De la acel moment macedonenii se încadrează masiv în Mişcare şi îi vor rămâne credincioşi până la moarte, care le-a fost de multe ori martirică. Aportul lui Beza în demascarea lui Stelescu este deja cunoscut. Aşa cum spuneam, articolele lui Beza, îndeosebi istoricul pe care îl face taberelor de muncă legionare din 1924 până în 1935 este o lucrare esențială pentru acest segment de memorie legionară. Nu în ultimul rând, legenda care l-a învăluit pe Beza în urma gestului comis în 1930 i-a asigurat şi îi va asigura mereu un loc de cinste în cadrul eroismului macedo-român.

Deşi părăseşte Mişcarea pe uşa din spate în februarie 1936, numele nu îi dispare imediat din memoria camarazilor săi, care vor taxa trădarea după cum vom vedea în numărul viitor al serialului nostru. Vom discuta şi despre întâlnirile lui Beza şi Stelescu cu Armand Călinescu, despre abuzurile autorităților care determină prin Armand Călinescu prelungirea stării de asediu în România şi despre răspunsul pe care Generalul Cantacuzino îl dă în fața acestei mişelii.

DECEMVIRII (14)

Armand Călinescu, alături de Beza şi Stelescu

CEZARINA CONDURACHE

Gheorghe Beza, Armand Călinescu şi Mihai Stelescu

Ne aflăm în luna martie 1936. Aşa cum aţi putut afla din ultimele două numere ale serialului nostru, Gheorghe Beza a lansat o serie de atacuri mişeleşti împotriva Generalului Cantacuzino, Căpitanului şi Legiunii, fiind exclus din rândurile acesteia. De acum Mişu Stelescu nu mai era singur, la doi ani de la eliminarea sa din Mişcare avea în sfârşit un „mare comandant legionar" de partea sa.

Atacurile cruciate şi încrucişate continuă

Să nu vă închipuiți că Mihai Stelescu şi-a luat vreun moment concediu de la mişelie. Nici vorbă, la capitolul ăsta a fost extrem de constant. La începutul lunii martie 1936 continuă să îl atace pe Căpitan în stilul devenit deja clasic: *Te-ai putut evidenția prin asasinarea unui român; ai reuşit să încălzeşti mințile unor adolescenți în jurul unei icoane, în fața căreia îți făceai cruce cu mâinile pătate de sânge omenesc [...], să joci în fața naivilor pe misticul bun ca pâinea caldă, înțelegător, care-i induce pe oameni în eroare, din tăcere ai făcut o dogmă, dar o organizație nu poți să conduci.* („Cruciada Românismului", 7 martie 1936, apud Oliver Jens Schmitt „Corneliu Zelea Codreanu: ascensiunea şi căderea „Căpitanului")

Presa oficială citează, de multe ori chiar pe prima pagină, din articolele apărute în „Cruciada Românismului". Astfel Stelescu capătă din ce în ce mai multă vizibilitate națională, deşi se va dovedi că nu-i va fi de niciun folos. De exemplu ziarul „Ştirea" din 22 martie 1936, publică pe centrul primei pagini „Un articol semnificativ al Cruciadei Românismului": *Ziarul lui Stelescu, Cruciada Românismului publică următorul articol: Domnii de la Garda de Fier ne întreabă de unde avem bani. Cruciada nu este tarabă de vieți omeneşti. Noi n-am deschis încă tarabă de capete omeneşti unde se cumpără viață şi se execută crime conform comenzii achitate înainte. De ce nu se face o cercetare la casa centrului studențesc să vedem şi noi pe ce s-au întrebuințat banii bieților studenți percepuți din insigne şi câte alte taxe?*

Beza ocupă şi el prima pagină a ziarelor. În urma „dezvăluirilor" legate de Generalul Cantacuzino, pe care ajunge să îl acuze de implicare directă în asasinarea lui Duca. „Ştirea" din 22 martie 1936: *La Cameră se va ridica chestiunea scrisorilor de amenințare primite de unii fruntaşi politici, precum şi destăinuirile făcute în ultimul timp cu privire la asasinarea lui I.Gh. Duca. Parchetul s-a sesizat de destăinuirile lui Beza. Unele persoane politice au sesizat şi ele Parchetul. Beza va fi citat de Parchet.*

Cine erau aceste persoane politice şi ce scrisori de amenințare primiseră? E vorba despre Armand Călinescu şi Virgil Madgearu (eu nu cunosc să fie implicate şi alte nume) care primiseră o scrisoare de la Generalul Cantacuzino. Cât priveşte destăinuirile legate de implicarea Generalului în asasinarea lui Duca, vom vedea când şi cui au fost făcute de către Beza.

Armand Călinescu şi prelungirea stării de asediu

În 14 martie 1936 Parlamentul avea pe ordinea de zi solicitarea Guvernului de prelungire a stării de asediu. Aşa cum am mai scris, starea de asediu şi cenzura au fost instaurate după căderea lui I. Gh. Duca şi prelungite, conform legilor în vigoare la acel moment, din 6 în 6 luni. În cadrul dezbaterilor din Cameră a luat cuvântul Armand Călinescu care atacă guvernul, acuzându-l de slaba reacție împotriva Mişcării Legionare. Călinescu citează dintr-o publicație legionară, reproşând autorităților că cenzura nu funcționează şi argumentând că în aceste condiții e inacceptabil ca autoritățile să ceară prelungirea stării de asediu. În acelaşi timp îl atacă pe Corneliu Zelea Codreanu, fapt care va dezlănțui mânia Generalului Cantacuzino. Iată un fragment din cuvântarea rostită de Armand Călinescu în Parlament:

Atunci când se poate dezvolta netulburată de autorități o asemenea propagandă, dați-mi voie să vă întreb: pentru aceştia s-a introdus starea de asediu şi cenzura? D-lor deputați, am auzit şi cred că o ştie şi dl. ministru de interne – ar fi trist să n-o ştie – am auzit că şeful acestei organizații anarhice, omul pe care dvs. l-ați adus în față justiției, implicat în asasinatul de la Sinaia, trăieşte astăzi foarte comod, pe malul mării, într-o vilă, cu o moşie de câteva zeci de hectare, unde scrie un fel de "Mein Kampf", cu care ar dori să ne fericească mâine. Se mai vorbeşte – şi doresc să se dezmintă, ar fi odios dacă lucrul s-ar confirma – se mai spune că acest adăpost comod a fost înlesnit şefului mişcării anarhice prin bunăvoința unui avocat al succesiunii căreia aparține această proprietate şi care avocat astăzi se află pe banca ministerială. Şi atunci, d-lor deputați, în asemenea condițiuni, dați-mi voie să vă întreb: mai este posibil, când guvernul a evoluat atât, să cred eu că starea de asediu se aplică acestei mişcări? (Gheorghe Buzatu, „Discursuri şi dezbateri parlamentare 1864-2004")

Evident că Parlamentul a votat prelungirea stării de asediu şi cenzurii. În memoriile sale „Însemnări Politice", Armand Călinescu notează despre respectiva luare de cuvânt în Parlament: *Vorbesc la Cameră legea prelungirii stării de asediu. Discursul are un mare răsunet. Presa îl comentează extrem de favorabil. Spun între altele că Corneliu Codreanu este găzduit la Carmen Sylva în proprietatea unei rude a subsecretarului de stat Bentoiu. Faptul produce senzație.*

Reacția Generalului Cantacuzino

Prelungirea stării de asediu şi cenzură împănată cu discursul ticălos al lui Armand Călinescu îl vor determina pe Gheorghe Cantacuzino Graniceru să îi trimită o scrisoare atât lui, cât şi lui Madgearu, în care îi admonesta în stilul său caracteristic şi le spunea direct că, în cazul în care ar primi corecția meritată, el ar fi primul care să aprobe. Tot bătrânul general, exasperat de nemernicia guvernanților scrie: *Ce vreți? V-a spus-o în plină şedință şi inchizitorul nostru dl Inculeț. Nu mai are ce să ne facă decât să ne omoare pe toți. Dacă vreți aceasta, eu zic că e mai bine pentru Neam, pentru Cruce şi pentru Rege, să vă omorâm noi pe voi cu toți Auşnitii şi Blancii la care va închinați! Ce vreți? Pentru numele lui Dumnezeu!* Textul integral al scrisorii trimise de General în data de 17 martie 1936 îl puteți citi în completarea acestui text.

Armand Călinescu trimite scrisoarea la Parchet, acuzându-l pe Cantacuzino de amenințare cu moartea. Parchetul îl citează pe domnul general care la data de 31 martie 1936 depune mărturie în fața organelor de cercetare, admițând că a scris toate cele aflate în scrisoare, negând amenințarea cu moartea. Răspunsul sau îl puteți citi integral în completarea acestui text. În mod firesc, Parchetul nu a continuat cercetările, considerând că nu există niciun tip de infracțiune.

Armand Călinescu se întâlneşte cu Beza şi Stelescu

În 20 martie 1936 Armand Călinescu are o zi extrem de plină şi de „rodnică", după cum notează în memoriile sale „Însemnări politice". Mai întâi sesizează Parchetul cu privire la scrisoarea Generalului Cantacuzino şi mai apoi primeşte două vizite interesante. Întâi îl vede pe Gheorghe Beza şi mai apoi pe Mihai Stelescu. De ce îi vede separat şi, mai ales, de ce alege să îi întâlnească tocmai acum?

Cu Stelescu fusese coleg în Parlament în anii 30, ruptura lui Stelescu de Mişcare se produsese cu doi ani în urmă, iar discursul public al acestuia era neschimbat din 1934 până în 1936. După mizeriile rostogolite în presă, Beza ajunsese într-adevăr să fie un nume cunoscut în primăvara lui 1936, însă, acelaşi Beza încercase să îl omoare cu 6 ani în urmă pe ministrul Costică Angelescu, colegul de partid al lui Armand Călinescu (Angelescu fusese şeful PNȚ Caliacra). Călinescu, care de pe băncile Parlamentului le striga liberalilor cu glas fariseic că au uitat de moartea lui Duca, se întâlnea acum cu cel care încercase să îi omoare colegul de partid.

După mine, scrisoarea Generalului Cantacuzino şi întâlnirile Călinescu-Beza-Stelescu sunt legate direct. Călinescu trebuie să fi fost extrem de indignat de scrisoarea primită, încât a încercat să adune nişte „probe" care să îl incrimineze în fața justiției, atât pe bătrânul nostru general, cât şi pe Căpitan. Lucrurile nu s-au derulat însă în direcția asta pentru că acuzatorii generalului şi ai Căpitanului nu au scos niciodată la iveală pretinsele documente care ar fi dovedit fără tăgadă vinovăția acestora.

Călinescu - Beza

Prima întâlnire este cu Gheorghe Beza. Călinescu notează: *Primesc, după indicația lui Mihalache, pe Tăslăuanu care-mi aduce şi pe Beza, cel care a tras în Costică Angelescu. Este un tânăr scund, cu figura simpatică şi inteligent. Îmi face impresia însă că are momente de dezechilibru. Îmi povesteşte cum activa Codreanu (e despărțit de el acum) şi cum se puneau la cale asasinatele. A fost de față la Cantacuzino când s-a discutat asasinarea lui Duca. Ciumetti propusese împuşcarea doamnei Lupescu. Codreanu s-a opus, n-a opinat pentru omorârea lui Duca. 20.000 lei luați de la Orghidan pentru ca Beza să împuşte pe Auschnitt au fost dați lui Constantinescu, asasinul lui Duca.*

Călinescu nu face nicio notație referitoare la Tăslăuanu de unde înțeleg că rolul acestuia era doar acela de a-l introduce pe Beza. Octav Codru Tăslăuanu era un scriitor şi om politic averescan fără nicio legătură cu Beza. Dar să nu uităm că după dispariția lui Mihai Stelescu, Beza va ajunge, la ordinul lui Mihalache, şef al Gărzilor Țărăneşti care trebuiau să-l protejeze pe acesta de legionari (revedeți episodul trecut al serialului nostru). Nu-mi pot explica relația dintre Beza şi Mihalache, nu înțeleg de ce un tânăr care încercase să asasineze un ministru țărănist, care apoi intrase în Legiune şi o părăsise în condițiile deja cunoscute, ar fi fost atât de interesant pentru Ion Mihalache. Singurul argument ar fi acela că Ion Mihalache a speculat momentul pentru că era unul dintre actorii politici care doreau executarea legislativă a Mişcării şi efectivă a şefului său. Inginerul Constantin Orghidan, unul din întemeietorii industriei metalurgice din România, era omul de încredere al lui Max Auschnitt şi a rămas aşa până în 1944 când a murit. În 1942 Auschnitt îl şi împuterniceşte pe Orghidan să îi administreze averea. Dacă Auschnitt ar fi avut vreo bănuială asupra

continuare în pag. 12

DECEMVIRII

lui Orghidan, relația lor s-ar fi terminat în 1936 după „dezvăluirile lui Beza". Desigur că cele povestite de Beza lui Călinescu sunt vorbe aruncate şi niciodată dovedite. Cât priveşte discuțiile despre asasinate la comandă şi încă pe bani, nici vorbă. Despre implicarea Generalului şi a Căpitanului în asasinatul Duca justiția deja se pronunțase, hotărând că nu a existat aşa ceva. Însă trebuie să menționez că din mai multe surse scrise legionare (apărute ulterior în exil) rezultă că Generalul Gheorghe Cantacuzino Graniceru ştia de planul Nicadorilor, Căpitanul însă nu ştia nimic. Probabil nici Călinescu nu l-a crezut pe Beza, dar a sperat să îl poată folosi la pachet cu Stelescu. Nu va fi aşa.

Călinescu - Stelescu

Urmează întâlnirea cu Stelescu. Armand Călinescu nu menționează prezența unei alte persoane, nu spune dacă tot Mihalache a intermediat şi această întâlnire sau dacă el l-a contactat personal pe Mihai Stelescu. Să vedem primul fragment din însemnările lui Călinescu despre respectiva vizită:

Văd pe Stelescu, care s-a despărțit şi el de Codreanu. Acesta îmi povesteşte câteva amănunte în legătură cu asasinatul de la Sinaia. Într-o zi se afla la ing. Ionescu. Acesta a cunoscut pe rege şi pe d-na Lupescu când erau în străinătate. Are în casă numeroase fotografii cu doamna şi întreține încă contactul cu d-na Cernăianu, vara celei dintâi. Când Stelescu era la Ionescu primeşte un telefon de la bătrânul Lupescu, care-l caută pe inginer. Era în ziua dizolvării gărzii. Mai târziu primeşte un telefon de la Gavrilă Marinescu care îi cheamă la el la ora 8, la locuința sa. Se duc: Ionescu, Codreanu, Stelescu şi încă unul. Cei dintâi intră la Marinescu. După o jumătate de oră pleacă. Încep să se ascundă şi să plănuiască atentatul. Stelescu posedă originalul unui ordin al lui Codreanu pentru asasinare.

Cu siguranță Armand Călinescu nu aflase tocmai acum de ruptura dintre Stelescu şi Codreanu, de aceea prima propoziție a citatului de mai sus mi se pare formulată puțin ciudat. Este adevărat că soții Virgil şi Mărioara Ionescu fuseseră prieteni cu Carol al II-lea şi cu Elena Lupescu, dar relația nu mai era activă de multă vreme. Telefonul primit de la tatăl Elenei Lupescu este o invenție. În ceea ce priveşte presupusa legătură cu Gavrilă Marinescu în acel context, iată ce povesteşte Virgil Ionescu în memoriile sale „Memorii. Pe drumul crucilor căzute": *Ne mai încăpând vreo îndoială asupra celor ce aveau să urmeze, Căpitanul convocase la mine pe Generalul Cantacuzino, Ionel Moța şi Stelescu, pentru a discuta evenimentele şi a decide măsurile, care ar mai fi fost de luat. Ca o ultimă încercare pentru a preîntâmpina săvârşirea acestui abuz de putere, cu consecințe grave, Căpitanul m-a însărcinat să iau contact cu prefectul capitalei, Generalul Marinescu, ca să medieze pentru Căpitan o imediată audiență la Rege. Prefectul fiind înțeles, l-am întovărăşit la Palat. După mai bine de o oră de aşteptare în maşină, prefectul a ieşit comunicându-mi că audiența fusese refuzată. Motivul regal? „S-ar fi supărat Duca!" Căile legale şi de înțelegere mereu căutate de noi ni se închideau şi de astă dată pentru lungă vreme.*

Nu am găsit nicio altă sursă care să pomenească despre această întâlnire Ionescu-Marinescu. Însă... Armand Călinescu se află într-o relație de excelentă prietenie cu Gavrilă Marinescu, nu înțeleg de ce nu ar fi aflat toate aceste detalii de la acesta încă din 1933 şi de ce le află abia acum, vădit eronat, de la Stelescu? Cât priveşte ascunderea pentru plănuirea asasinatului este o aberație ca şi existența acelui ordin scris de Căpitan. Între 1934-1936 Stelescu afirmă de multe ori că se află în posesia acelui act incriminator pentru Căpitan, act pe care nu l-a prezentat niciodată nici în presă, nici Parchetului şi nici unei alte persoane. Nici o altă persoană şi nici autoritățile nu au găsit, arătat, utilizat vreo dată acel ordin. Dacă el ar fi existat, nu mai era nevoie de înscenarea procesului din 1938 prin coada de topor Nicolae Iorga.

În numărul viitor vom vedea ce a mai notat Călinescu după întâlnirea cu Mihai Stelescu, de ce au cerut legionarii arestarea lui Luca Gheorghiade în martie 1936 şi, apropiindu-ne de Congresul Studențesc de la Târgu Mureş, vom vedea care era starea de spirit a legionarilor în urma ticaloşiilor aruncate în presă de Beza şi Stelescu.

CEZARINA CONDURACHE

La mişeleasca cuvântare a d-lui Armand Călinescu pe care a ținut-o în şedința din 14 Martie crt. – în parlament – la discuția prelungirii stărilor excepționale şi la explicația diabolică pe care a făcut-o d. Madgearu cărții „Cărticica Şefului de Cuib", d. general Gheorghe Cantacuzino le-a făcut o scrisoare ce-o expunem în paginile ziarului nostru.

D-le Călinescu şi D-le Madgearu,

Cu toate ieşirile voastre, vă luam apărarea printre ai mei, dar acum, de când cu infamiile, minciunile, exasperările, intrigile şi invențiile voastre, cu ocazia farsei sinistre a discuției cenzurii şi stării de asediu în Cameră, puteți să fiți siguri că voi fi cel dintâi să aprob dacă vreodată la aşa conduită veți lua corecțiunea meritată.

În aşa fel de înfeudare la jidani şi camarilei ați ajuns? Plătiți de duşmanii neamului ca să vă puneți bine cu stăpânii voştri, vă legați de tot ce avem mai curat azi în țară şi nu puteți înțelege, lichele şi slugi ce sunteți, luându-vă după chipul vostru, cum poate, în mod dezinteresat, un Cantacuzino şi un Codreanu să se jertfească fără niciun gând de a ajunge sau parveni ca voi, pentru binele Țării, Crucii şi Regelui.

Nu vă este ruşine să înotați şi voi în aquarimul politic ca nişte peşti şi cu toții să vă prefaceți că discutați cenzura şi starea de asediu când aduşi la putere de lipsa voastră totală de caracter, ați menține şi cenzura şi starea de asediu...

Ce vreți? V-a spus-o în plină şedință şi inchizitorul nostru Inculeț. Nu mai are ce să ne facă, decât să ne omoare pe toți. Dacă vreți aceasta, eu zic că este mai bine pentru Neam, pentru Cruce şi pentru Rege, să vă omorâm noi pe voi, cu toți Auşnițiii şi Blancii la care vă închinați!

Ce vreți? Pentru numele lui Dumnezeu! Să ne dizolve şi să ne trimită pe noi în Palestina sau pe lumea cealaltă ca să facem loc jidanilor şi cu ei, rămaşi aici pe capul vostru, să trăiți voi liniştiți şi bine, cu bogățiile ce le-ați furat de pe spinarea poporului speculat?!

Ce vreți? Vreți să turbați oamenii ce ştiu bine că au dreptate, pentru că, dezinteresați şi fanatici, când este vorba de religia şi Țara lor, dacă nu vă veți astâmpăra desigur că vă vor sfârteca ca pe nişte canalii ordinare ce sunteți?!

Voi, nu noi, duceți țara la dezbinare, revoluție şi război civil. Voi, nu noi, ridicați una contra alteia rase şi clase pentru că, ghiftuiți de regele creştin, prin trusturile şi afacerile jidoveşti, desfideți, sub protecția camarilei, întregul Neam Românesc Creştin care nu face decât să-şi ceară sfintele sale drepturi de unde l-ați gonit voi! Trăim în plină iobăgie cu o minoritate jidovească cotropitoare, ce cu voi şi prin voi sugrumă, speculând-o, o majoritate de 15 milioane. Feriți-vă, mizerabililor, de redeşteptarea inevitabilă şi de mânia legitimă!!!

Un Mihalache spune (Monitorul Oficial) că s-a procedat ilegal cu noi. Un Potârcă (mi-a spus mie) spune asemenea. Pe mulți din partidul D-vs (ştiu eu) i-ați afanisit.

Machiaveli de carton, urziți intriga străvezie a procesului Gărzii de Fier în care liberalii, mai cu seamă în urmă, au uitat, ziceți voi, memoria lui Duca!

Voi, nenorociților, ați uitat că am fost achitați de cinci generali, oameni de caracter, persecutați moralicește de aceiaşi liberali, ca să ne condamne.

În loc să aveți o ținută ca a lui Ghelmegeanu, spre pildă, v-ați arătat arama prostiei chiar pe față. Vă priveşte.

Pe mine, însă, mă priveşte să vă întorc spatele când vă voi vedea de la înălțimea piedestalului pe care m-a urcat curățenia de suflet a unui tineret românesc şi creştin, cum m-a urcat vitejia grănicerilor făuritorii Patriei întregite, de la înălțimea acestui piedestal, vă arunc disprețul meu în aşteptarea blestemului unui Neam întreg!

Chemat în fața Parchetului, D. General Gh. Cantacuzino a făcut următoarea declarație:

Bucureşti, 31 Martie 1936

Declarație

În conformitate cu ordinul Domnului Prim Procuror, pe lângă Parchetul de Ilfov, cu privire la scrisoarea din 17 martie 1936 pe care am scris-o lui Armand Călinescu şi lui Virgil Madgearu, am onoarea a declara următoarele:

Declar că scrisoarea este concepută şi scrisă şi subscrisă de mine şi că mențin tot ce arăt în această scrisoare.

Nu de frica unei condamnări sau unui proces declar ce declar acum, pentru că doresc un proces şi o condamnare, procesul ca să am prilejul, sub stare de asediu şi cenzură, să mai declar multe; condamnare, să am fericirea ca prin suferința nedreaptă să

zoresc procesul Neamului sugrumat de jidani şi jidăniți, ca Călinescu şi Madgearu.

Când vreau să fac ceva, nu vin să spun sau să scriu: „Domnule, mâine la 10 jumătate în cutare loc am să-ți trag două perechi de palme" pentru că avertizatul îşi poate lua măsuri în aşa fel şi să mi le tragă el mie!

Lui Călinescu şi lui Madgearu nu mă înjosesc să le fac aşa cinste, pentru că aş fi silit să mă bat eventual cu două lichele şi mă feresc de aşa ceva pentru ca să nu mânjesc terenul onoarei.

Declar că m-aş bucura să se găsească cineva sau unii să le dea corecția meritată şi mai declar că ar fi să se facă o prostie împuşcându-i, căci ar face din ei, pigmei, martiri; ori, cu pezevenchi ca Călinescu şi Madgearu nu se tratează nicio chestiune pe calea onoareai sau pe calea sancțiunilor ce onorează.

De unde au scos D-lor din scrisoarea mea că vreau să-i tratez aşa de sus, căci de nicăieri nu se vede decât că îi tratez cât de jos, cu cea mai mare scârbă şi cu cel mai profund dispreț.

Stau la dispoziția autorităților pentru orice deslușiri complementare.

General Gh. Cantacuzino

Cuvântul Argeşului – anul I – nr. 18-20 – 1 mai 1936

DECEMVIRII (15)

Căpitanul în Casa Cernăianu (I)

CEZARINA CONDURACHE

Întâlnirea Călinescu – Stelescu continuă

Suntem încă în data de 20 martie 1936. Aşa cum aţi putut citi în numărul trecut al serialului nostru, Armand Călinescu primise în vizită pe Gheorghe Beza şi apoi pe Mihai Stelescu. Să vedem ce a mai notat Călinescu în jurnalul său (Armand Călinescu, „Însemnări Politice") legat de această întâlnire:

A doua zi după crimă, Codreanu cu Szilaghy se duc şi se ascund la d-na Cernăianu. Aceasta comunica la telefon d-nei Lupescu. După o oră d-na Cernăianu primeşte un telefon de la palat – nu ştie Stelescu cine vorbea – în care i se spune: „Mosafirul poate să rămână". Şi Codreanu a rămas acolo 8 zile.

Aceasta o povesteşte Szilaghy care era martor ocular. Stelescu însă mai spune că Malaxa a promis lui Codreanu două milioane pentru propagandă.

Capăt o fotografie reprezentând pe cei trei asasini ai lui Duca, la închisoare. Bine îmbăcaţi, cu frizură etc. Dovada unui excelent tratament. Arăt liberalilor fotografiile, Se arată indignaţi, îndeosebi cei tineri.

Să o luăm cu sfârşitul. Fotografii cu Nicadorii în temniță au circulat între legionari sub formă de carte poştală. Fotografiile fiind făcute cu acest scop. Cei trei sunt îmbrăcăţi la costum, cravată şi da, au şi părul aranjat. Nu va imaginaţi însă că aşa au petrecut ei detenţia, în cămaşă proaspăt călcată şi cu sacoul pe umeraş. Stelescu oferă imaginea ca să îl stârnească pe Călinescu, acesta la rândul său, face acelaşi lucru în tabăra liberală. Cu siguranţă, pe Călinescu nu îl apucase brusc o mare duioşie faţă de Duca.

Milioanele lui Malaxa nu aveau nicio legătură cu subiectul Cernăianu şi nu s-a primit aşa ceva de către Mişcare. Desigur, intrigi a la Stelescu, acuzaţii fără nicio dovadă în spate, nu mai insist asupra lor. Cât priveşte pretinsa mărturie directă a lui Szilaghy (de fapt Victor Silaghi), să nu se înţeleagă cumva că şi acesta s-a aflat prezent la acea întâlnire. Stelescu practic îi povesteşte lui Călinescu ceea ce i-ar fi povestit lui Silaghi – unul dintre cei mai apropiaţi oameni ai Căpitanului, erou legionar căzut la Ploieşti în rebeliunea Generalului Antonescu.

Str. Simonide 13, dreapta imaginii

Situaţia Cernăianu

Să revenim la fragmentul legat de casa Cernăianu, o situaţie care revine şi revine în acuzaţiile lui Stelescu la adresa Căpitanului şi care ulterior sunt preluate şi agitate şi de George Beza. Pe scurt, cei doi îl acuză pe Corneliu Zelea Codreanu de complicitate cu Elena Lupescu care l-ar fi protejat atât în timpul prigoanei Duca, cât şi ulterior, în timpul procesului Gărzii de Fier din 1934, ascunzându-l în casa verişoarei sale. O nebunie...

Pe acest subiect în literatura legionară nu s-a scris mai nimic. Legionarii din vremea Căpitanului considerau că nu merită să pierzi timpul explicând o asemenea porcărie inventată de Stelescu (şi evident aveau dreptate, ei trăiau pe viu toate aceste ticăloşii, pentru cine să le fi pus atunci în scris?), cei din exil au lucrat cu ce frânturi de informaţie au avut la dispoziţie, dar în general au ocolit subiectul, iar cei care au auzit explicaţia direct din gura Căpitanului au aşternut-o pe hârtie după 1990, deci la o distanţă de peste 50 de ani, la o vârstă venerabilă şi după lungi şi grei ani de pătimire înăuntrul şi în afara gratiilor.

Minciuna asta repetată şi promovată de Stelescu între 1934-1936 se rostogoleşte din când în când şi astăzi, fie în presa de senzaţie din România, fie în lucrările pretins ştiinţifice şi obiective ale unor istorici români sau străini. După cum cred că v-aţi obişnuit deja, voi folosi cadrul larg al serialului nostru pentru a intra pe toate subiectele conexe pe care le consider, pe de o parte, insuficient tratate până acum din prudenţă excesivă, lipsă de informaţii sau teamă şi, pe de alta, utile pentru înţelegerea Decemvirilor şi a pedepsirii lui Mişu Stelescu.

Aţi citit deja acuzele pe acest subiect în numerele anterioare ale serialului, voi relua acum numai câte un scurt paragraf pentru reamintire.

Stelescu: *În timp ce toţi stăteam la Jilava, d-ta te adăposteai la o doamnă. Era o persoană duşmană acţiunii d-tale. Cum de v-aţi împăcât aşa de bine? Ce poveste eşti gata să mai inventezi şi asupra acestui fapt? Eu ştiu o lozincă, la duşmani nu se doarme când camarazii suferă afară.* (Decemvirii, 8)

Beza: *Dumneata, domnule Codreanu, care în vremea în care 20.000 de tineri erau schingiuiţi în întreaga ţară, în vremea în care, alături de toţi camarazii mei, eu putrezeam în temniţă la Jilava, în vreme ce Sterie Ciumettti cădea ciuruit de gloanţe, d-ta, domnule Codreanu, te adăposteşti în casa unei evreice, în casa evreicei Cernăianu?* (Decemvirii, 12)

Prigoana Duca. Context

Contextul îl ştiţi deja, reiau doar schematic. Garda de Fier a fost dizolvată peste noapte la 9 decembrie 1933, în plină campanie electorală după ce dăduse câţiva martiri - legionari care fuseseră asasinaţi de autorităţi în timp ce lipeau afişe sau participau la activităţi electorale. Din 10 decembrie încep arestările masive în rândul legionarilor. În 29 decembrie 1933 cade I. G. Duca sub gloanţele Nicadorilor, în aceeaşi zi Sterie Ciumetti cade sub gloanţele autorităţilor, fiind întâi toturat ca să divulge ascunzătoarea lui Corneliu Codreanu, ceea ce nu s-a întâmplat. Ca urmare a deciziei Consiliului Legionar – la propunerea lui Moţa – se hotărăşte protejarea Căpi-

continuare în pag. 9

tanului și împiedicarea arestării acestuia. Deși Codreanu ar fi vrut să se predea, se merge pe strategia lui Moța care, convins că autoritățile îl vor suprima pe Căpitan înainte de proces, pledează pentru forțarea arestării generalului Cantacuzino în locul lui Codreanu, pentru a beneficia de un complet de judecată format din generali, complet care astfel nu ar fi fost direct aservit puterii și nu ar fi judecat politic. Codreanu urma să stea ascuns până la proces, urmând să se predea odată cu începerea acestuia.

Căpitanul în contextul prigoanei Duca

După scoaterea Gărzii de Fier în afara legii, Căpitanul rămâne ascuns în casa Generalului Cantacuzino până spre sfârșitul lunii decembrie 1933. Între timp, în această casă se întrunește Consiliul Legionar care se opune ideii Căpitanului de a se preda autorităților și decide că siguranța Căpitanului urma să fie asigurată de Colonelul Ștefan Zăvoianu ajutat de: Victor Silaghi, Andrei C. Ionescu, Fănică Anastasescu. Evident, casa generalului nu era potrivită pentru ascunderea Căpitanului. Acesta va fi mutat în casa Colonelului Zăvoianu – care la acea dată nu era cunoscut ca legionar de către autorități –, apoi, când nici aceasta nu a mai fost sigură, a fost mutat pe la diferite gazde de legionarii numiți mai sus.

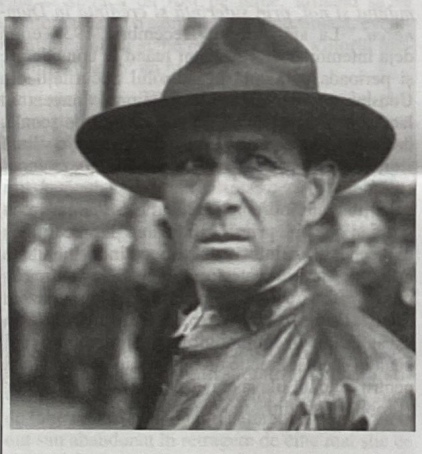

Astfel ajunge la un moment dat în strada Simonide nr 13, în casa avocatului Constantin Cernăianu, însoțit de Victor Silaghi. Respectivul domn Cernăianu era însă căsătorit cu verișoara Elenei Lupescu, Coca Cernăianu, ceea ce Corneliu Zelea Codreanu și legionarii săi nu știau. Strada Simonide se afla în apropierea casei Generalului Cantacuzino de pe Gutenberg. Practic, Gutenberg se află pe dreapta Dâmboviței, Simonide se afla pe stânga, cam la jumătatea actualului Parc Izvor care s-a construit peste străduțele demolate.

Coca Cernăianu

Doamna Cernăianu este un personaj destul de enigmatic. Știm din numeroase surse că era verișoară primară cu Elena Lupescu, că se ocupa în folosul acesteia de strângerea diverselor informații care i-ar fi fost utile și că în acest scop colabora cu Ion Pitulescu, directorul general al Poștei, Telegrafului și Telefoanelor. Iată ce nota Constantin Argetoianu în memoriile sale tipărite sub titlul „Însemnări Zilnice" volumul 1, despre casa Cernăianu și stăpâna ei:

10 februarie 1935. A doua zi după sosirea mea din Egipt, mi s-a adus copia unui raport al lui Pitulescu (directorul Poștelor) adresat d-nei Lupescu, în care înaltul funcționar relata înaltei doamne (raportul începea: înaltă Doamnă!) părerile diverșilor conducători politici (eu nu figuram) asupra zisei doamne, interceptate la telefon. Raportul ar fi fost făcut în casa d-nei Cernăianu, (unde ar exista un adevărat oficiu de informații al Lupeascăi), cu colaborarea acesteia. Factum-ul, care a circulat în tot orașul (mie mi s-au adus vreo cinci exemplare în spațiul a câtorva zile) mi-a părut suspect, fiindcă conținea și un pasaj supărător pentru mareșalul Averescu care nu putea să fi fost redactat în casa d-nei Cernăianu. Am arătat în Amintirile mele rolul d-nei Coca Cernăianu ca agent de legătură între mareșal și Lupeasca. Ea este o devotată averescană — mareșalul a poreclit-o „Madame Talleyrand" și îi apreciază mult inteligența — și este exclus ca ea să se fi pretat la o acțiune menită să scadă șansele lui Averescu față de o apropiere cu mediul Lupescu.

Niciodată nu mi-am imaginat că dna Cernăianu ar fi fost deopotrivă omul Elenei Lupescu și al Mareșalului Averescu. Iată cum se desfac însă o parte din țițele încurcate ale poveștii noastre. Mareșalul Averescu care dintr-o dată devine susținător al lui Mihai Stelescu, deși fusese un simpatizant al legionarilor și al Căpitanului, apare și alături de Coca Cernăianu.

Pe același subiect mai avem o mărturie din afara lumii politice. Pr. Nicolae Brânzeu nota în memoriile sale publicate sub titlul „Jurnalul unui preot bătrân": *D-na Cernăianu e verișoară cu Lupeasca. Umblă la ei în familie. A adus lucrul până acolo încât Regele s-ar împăca cu Averescu, dar moșul așteaptă să-l cheme Regele la el.*

Deasemenea, nu mi-am imaginat că soțul Cocăi Cernăianu se va dovedi un tip foarte interesant. Atenția legionară s-a centrat mereu pe faptul că dna Cernăianu era verișoară cu Elena Lupescu, soțul fiind un fel de anexă nefericită a situației din strada Simonide, prezent doar cu numele de familie în toată povestea asta.

Constantin Codin Cernăianu

Coca Cernăianu era căsătorită cu Constantin Codin Cernăianu. Deși în literatura legionară găsim referiri la casa inginerului Cernăianu, acesta era de fapt avocat, doctor în drept, teolog și publicist. În aceste calități s-a implicat în mai multe scandaluri din interiorul BOR sau între BOR și stat. A publicat numeroase cărți și articole legate de abuzurile și situațiile necanonice ale BOR din Vechiul Regat și de ierarhii căzuți în dizgrație – Gherasim Safirin, Gurie Grosu, Vartolomeu al Râmnicului, Visarion Puiu – pe care i-a și apărat ca avocat, dar și ca publicist. În casa sa din strada Simonide 13 funcționează și redacția publicației „Semnele timpului în Biserica noastră".

Codin Cernăianu a fost și un mare adversar al lui Nicolae Iorga (cu care s-a judecat în numeroase procese), cartea sa „Idolul și îngerii săi. Antologie pentru posteritate" adunând în paginile sale sute de mărturii despre imoralitatea, corupția, autosuficiența lui Iorga, dar și despre nefasta sa influență în cultură, politică și spiritualitatea românească. Cernăianu și-a oferit expertiza și stiliștilor, tudoriștilor, martorilor lui Iehova, cărora le-a rezolvat și mediat situația juridică sectei/cultelor (Pr. Dr. Radu Petre Mureșan „Stilismul în România").

Alt aspect interesant legat de avocatul Cernăianu este implicarea și militarea pentru unirea Bisericilor. Apreciat deopotrivă de BOR și BRU, apare des ca nume elogiat în „Unirea. Foae bisericească-politică", dar și între personalitățile greco-catolice. La 20 septembrie 1941, Nicolae Brânzeu nota în jurnal: *Despre prietenul C. Cernăianu îmi spunea Aftene că umblă la el de două ori pe săptămână, iar Bonțeanu îmi spunea că cere să fie primit la Unire și să se facă preot; ar înceta cu toată activitatea lui de până acum. Același lucru îl dorește și soția lui, iar băiatul s-ar face teolog la Roma.*

Cernăianu va trece până la urmă cu toată familia sa la greco-catolici în 1942 (vezi „Unirea", 13 martie 1943). Politic, Codin Cernăianu a fost implicat inițial alături de A.C. Cuza, ulterior fiind deputat din partea PNȚ (vezi Remus Mircea Birtz, „Activitatea Ordinariatului Greco-Catolic Diecezan Clandestin de Cluj-Gherla între 1981-1989").

Potrivit Dudu Velicu „Însemnări Zilnice 1945-1947", Cernăianu continuă să aibă influență în sfera instituțiilor bisericești și după venirea la putere a comuniștilor: *Se cunoaște conflictul dintre preotul C. Burducea, ministrul Cultelor, și pr. Vasile Ionescu. Pentru a anihila acțiunea preotului Vasile Ionescu, pr. C. Burducea a intervenit pentru arestarea adversarului său. Și întrucât preotul V. Ionescu lucra cu dr. Suseanu, fost director de cabinet al ministrului Cultelor și cu av. Codin Cernăianu - prea cunoscut cu scandalurile bisericești pe care le-a provocat în trecut - au fost arestați și acești doi. După cinci ore de arest, au fost puși în libertate toți trei. În timpul arestului, locuințele celor trei au fost percheziționate pentru a se găsi acte compromițătoare care vizau pe ministrul Cultelor, însă încercarea a fost zadarnică. De altfel, avocatul Codin Cernăianu își păstrează actele compromițătoare în altă parte decât acasă*

După 1944 Codin Cernăianu nu suferă niciun fel de represiune sub noul regim, continuând să își păstreze și exercite o parte din influența avută în trecut. Din punct de vedere moral este acuzat de mai multe voci de practici nu tocmai creștine: șantaj și însușire de bunuri necuvenite. Pr. Mureșan în lucrarea mai sus citată menționează, pe baza unui document al Direcției de Studii a Ministerului Cultelor din 1954 următoarele: *Se spune despre el că a făcut carieră din șantajarea chiriarhilor și a clericilor ortodocși, speculând lipsurile din unele centre eparhiale, ca și din viața unor ierarhi și că a fost antreprenorul tuturor scandalurilor și afacerilor bisericești din ultimii 50 de ani.*

Casa din strada Simonide 13 nu a fost naționalizată de comuniști, ea rămânând pe mai departe în proprietatea familiei Cernăianu până la demolările masive din anii 80. Strada Simonide va fi nivelată de buldozarele ceaușiste în 1986, în seria ultimelor demolări cauzate de ridicarea Casei Poporului și a parcului Izvor. La acel moment casa era locuită de Florica Cernăianu și de soțul acesteia, doctorul Cernăianu.

Surse directe și indirecte în cazul Cernăianu

După ce i-am cunoscut pe soții Cernăianu din informațiile pe care le-am avut la dispoziție, ne vom ocupa de prezența Căpitanului în casa Cernăianu, comparând informația pe subiect pe care o avem din 3 surse legionare: Vasile Blănaru Flamura „Batalioanele Morții. Adevărul în moartea prim ministrului liberal I. Gh. Duca", Gheorghe Grecu „Memorii" – lucrare aflată în manuscris, Horia Sima „Istoria Mișcării Legionare". Atât Grecu, cât și Blanaru Flamură au auzit explicațiile direct din gura Căpitanului, primul în timpul procesului prin care Stelescu a fost exclus din Legiune (Gh. Grecu fiind unul dintre legionarii numiți în Consiliul de Onoare), al doilea în timpul taberei de pe Rarău, în august 1936.

Adevărul este că cele 3 surse nu coincid în mai multe detalii, ceea ce complică și mai mult situația noastră, a celor ce astăzi încercăm să dăm o explicație coerentă și corectă pe subiect. Varianta lui Blanaru Flamură este cea mai extinsă, dar și cea mai necredibilă, vom vedea și de ce. Prin intermediul celor 3 mărturii pe care le vom reda integral, îl vom însoți pe Căpitan în deplasarea sa la casa Cernăianu și vom încerca să refacem firul întâmplării, atât cât ne va fi posibil.

CEZARINA CONDURACHE

DECEMVIRII (16)
Căpitanul în Casa Cernăianu (II)

CEZARINA CONDURACHE

Pe baza celor trei mărturii legionare legate de cazul Cernăianu vom încerca să înțelegem ce s-a întâmplat în casa din strada Simonide nr. 13. Așa cum spuneam, cele 3 relatări nu coincid în detalii esențiale, de aceea vom folosi diverse instrumente pentru a vedea ce se poate stabili dincolo de dubiu în această problemă. Aceste instrumente sunt: „Însemnările" făcute de Căpitan în timpul prigoanei Duca și publicate în exil la Editura Pământul Strămoșesc în anul 1963, calendarul anului 1934, note și documente emise de autorități aflate în Arhiva Corneliu Zelea Codreanu, volumul II – disponibile și online (mișcarea.net).

Când ajunge Căpitanul în casa Cernăianu și când o părăsește?

„Însemnările" Căpitanului încep la data de 11 februarie 1934 și continuă cu notări aproape zilnice până la data de 12 martie 1934. Toată informația din această perioadă este corectă și perfect verificabilă (decizii din ședințe de guvern sau din parlament, informații văzute în presă acelor zile etc). Notițele se încheie cu o însemnare ulterioară din data de 26 aprilie 1934 care face referire la câștigarea procesului. *26 aprilie 1934. De când am încetat de a scrie a trecut mai bine de o lună. În acest timp ne-am predat Consiliului de Război. A început procesul. A durat trei săptămâni și cu ajutorul lui Dumnezeu am scăpat cu bine din cel mai greu impas al vieții mele și al Gărzii. Din adâncul acestei nenorociri Garda a ieșit împătrit mai puternică. Toată Garda de Fier cade în genunchi și mulțumește lui Dumnezeu și Sfântului Arhanghel Mihail, cel ce stă la picioarele tronului Său, pentru marea biruință repurtată. Personal mi-a ajutat Sf. Anton de Padova. Mă voiu ține de angajamentele luate.*

Toată perioada 11 februarie-12 martie 1934 Căpitanul o petrece în casa Zăvoianu. „Însemnările" dovedesc acest lucru, pe parcursul lor Corneliu Codreanu făcând referiri la Colonel, la informațiile aduse de acesta și la serviciile făcute. *Marți 20 februarie 1934. Colonelul a venit azi foarte îngrijorat. I-a spus camaradului F. că guvernul n-a renunțat încă la ideea suprimării mele. Că dacă m-ar prinde, m-ar omorî. Că poate ar fi mai sigur dacă aș pleca în străinătate. Eu înclin mai mult către altă părere: este mult mai bine pentru Mișcare să mor în țară decât să trăiesc în străinătate. (...) În fiecare zi, cum aduce pasărea de mâncare puilor ei, așa ne aduce colonelul vești dimineața și seara. După cum se întâmplă: când mai bune, când mai rele. Când sunt bune, el e plin de speranță și radiază, când sunt rele, e supărat. Cele rele îl impresionează rău și atunci suferă. Astăzi a găsit vești rele și a fost supărat.*

În data de 10 martie se specifică încă o dată faptul că se afla în acea casă. *Sâmbătă, 10 martie 1934. Astăzi de dimineață s-a urcat un cocoș pe coteț, pe o casă mai mică, o magazie, de pe magazie pe bucătăria vecină și de acolo, pe horn sus, care se află drept în fața ferestrei mele, la o distanță de vreo 5-6 metri. Acolo a cântat de mai multe ori, după care a coborât. Am zis că acesta este un semn bun. Și am rugat pe domnul colonel ca nu cumva să taie acest cocoș. Iar dacă în adevăr ne va aduce o veste bună, să-l ținem până când va muri de bătrânețe.* În 11 și 12 martie Căpitanul scrie mult și așezat, deci cu siguranță nu era fugar. Cel puțin, până la data de 12 martie s-a aflat în casa Zăvoianu.

În dată de 15 martie 1934 Căpitanul se află deja în arest. Cu această dată există atât procesul-verbal de la arestare, cât și Telegrama dată de autorități către Inspectoratele regionale ale poliției București, Timișoara, Chișinău, Cernăuți, Craiova, Iași și

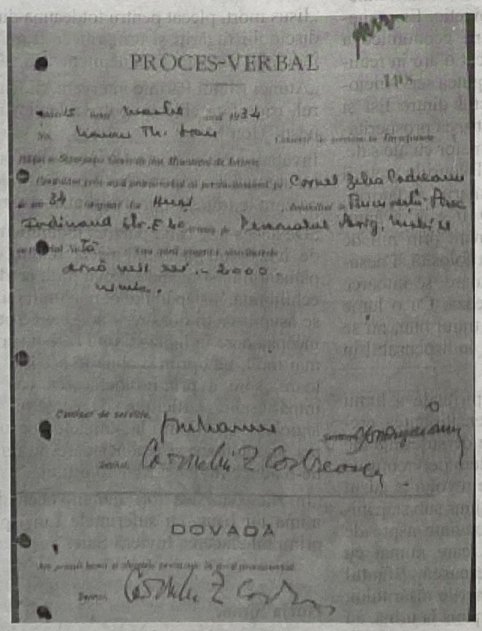
PROCES-VERBAL

DOVADĂ

continuare în pag. 5

Relatarea lui Horia Sima: Într-adevăr, Căpitanul se aflase, la un moment dat, într-o situație dificilă, când nu vedea nici o casă, nici un prieten, care putea să-l ascundă. Rătăcind pe străzile Bucureștilor, el și-a amintit de un deputat pe care-l cunoscuse în timpul când era parlamentar. Se numea CRĂCIUNESCU. Acesta îi spusese o dată, pe culoarele Camerei: „Domnule Codreanu, dacă vă veți găsi vreodată într-o situație dificilă și veți crede că pot să vă fiu folositor, veniți acasă la mine!" Bazându-se pe această declarație amicală, și cum el își aminti adresa deputatului, se îndreptase în această direcție, nădăjduind că poate să se refugieze acasă la dânsul. Când intră, Crăciunescu se înverzi de frică: - Ce căutați acasă la mine, domnule Codreanu? - Nu mi-ați zis că, dacă mă voi găsi vreodată într-o situație dificilă, voi putea face apel la dumneavoastră? Momentul acesta a venit. Vă rog să mă adăpostiți câteva zile în casa dvs. Dacă mă prinde poliția, mă omoară. - Domnule Codreanu, nu știți că sunt căsătorit cu verișoara doamnei Lupescu? – Nu, n-am știut. Căpitanul ignoră acest fapt, și nu putea bănui că un om care se oferise să ajute pe șeful Gărzii de Fier poate fi căsătorit cu vara Elenei Lupescu. Îl salută și plecă imediat. Întreaga conversație dură două minute și se ținuse în vestibulul casei. După un sfert de oră, poliția era acasă la Crăciunescu. Se pare că vara Elenei Lupescu telefonase la Palat, în timp ce ei vorbeau în vestibul. (*Horia Sima, „Istoria Mișcării Legionare"*)

Relatarea lui Vasile Blănaru Flamură: În seara următoare am părăsit casa Zăvoianu. De aici încolo începe perioada de adevărată hăituire pentru mine. Trei zile într-un loc, zece în alt loc, apoi cinci, iarăși trei, în case necunoscute. (...) Așa, hărțuit, din cartier în cartier, din casă în casă, în seara zilei de 24 martie am ajuns pe o stradă care mi s-a părut foarte luminată, destul de retrasă și tot pe atât de suspectă. Mașina cu care am fost dus s-a oprit în fața unei case boierești. Mă aflam într-un cartier de vile, de case boierești. Frigul și burnița de câteva zile mă făcuseră să văd strada, casele, trotuarul, luminile din ferești mai enigmatice. Am intrat într-o curte, apoi pe o ușă lăturalnică, în vilă. Ne-a întâmpinat o doamnă. După felul în care mi-a fost prezentată, după schimbul de cuvinte între însoțitorii mei și ea mi-am dat seama că o cheamă Angela, că ar fi legionară și că nu ea ar fi stăpâna casei. Deci mi-am zis, sunt în casa unor prieteni, dacă nu chiar în casa unor camarazi și pot dormi liniștit. A doua zi, ține minte, într-o vineri, pe la ora 8, un bătrân mi-a adus ceaiul. M-a întrebat dacă am vreo dorință. I-am mulțumit și i-am spus nu. Două ore, două ore și ceva mai târziu, bătrânul veni din nou în cameră. Cu o politețe suspectă, exagerată, dar dezinvolt, aproape obraznic, mi se adresă: „Domnul, nu vă supărați, vă rog, este chemat la telefon". „Eu, la telefon?" Întrebai și nedumerit și intrigat și furios. Bine dar… „Dumneavoastră, domnule Codreanu", rânji valetul, arătându-mi ușa deschisă. Faptul că îmi știa numele când dasem ordin legionarilor din echipă să evite cu desăvârșire a-mi divulga identitatea, chiar și în casele unor legionari verificați și faptul că impertinența bătrânului semăna cu o provocare, am înțeles imediat că sunt atras într-o cursă. Să răspund, cum? Ușa era deschisă, telefonul aștepta, valetul insista „Poftiți, domnule Codreanu…". Am intrat în hol unde se afla telefonul, am ridicat receptorul de pe o măsuță, l-am pus la ureche și aproape automat, cu glas autoritar, am răspuns „Alo". Mi-a răspuns o voce de femeie: „Alo, Corneliu? Iubitule, eu sunt... Bărbierește-te, fă baie, îmbracă-te frumos, parfumează-te și vino...". N-am lăsat-o să termine fraza. Furios de-a binelea, am strigat: „Ce glumă e asta? Cine-i acolo?" „Eu, iubitule. Eu, Elena Lupescu" și izbucni într-un hohot de râs strident, prelungit, forțat, insidious. Doar două cuvinte am găsit la îndemână să pronunț, ca răspuns la hohotul ăla de râs: „Bestii umane!", trântind telefonul în furca receptorului. Imediat am chemat pe colonelul Zăvoianu. Colonelul veni cu Fănică Anastasescu cu mașina, pentru ca o oră mai târziu să urc treptele Tribunalului Militar și să mă predau autorităților militare. (*Vasile Blănaru Flamură, „Batalioanele morții. Adevărul în moartea primului ministru liberal I. Gh. Duca"*)

Relatarea lui Gheorghe Grecu: Într-o dimineață, după ce am stat ascuns împreună cu Silaghi sub unul din podurile Dâmboviței, mi-am adus aminte că în apropiere, pe strada Simonidelor, locuia senatorul Cernăianu. Odată, într-una din pauzele de la Parlament, am fost abordat de domnul Cernăianu care mi-a spus că mă apreciază foarte mult și cu multă căldură mi-a dat cartea lui de vizită și mi-a adresat invitația ca dacă vreodată voi avea vreo problemă, să nu ezit să-l caut. Pe moment, am luat împreună cu Silaghi hotărârea să mergem la Cernăianu. Ne-a deschis servitoarea. Ne-am spus numele și am cerut să vorbim cu d-nul Cernăianu. Am fost invitați să așteptăm în sufragerie. Timp de aproape o jumătate de oră am auzit din camera alăturată tot felul de zgomote: cineva a format un număr de telefon, a avut o convorbire, apoi a închis telefonul. Și asta, de câteva ori. Apoi am auzit voci și uși deschizându-se și închizându-se. Deasemeni, telefonul a sunat de câteva ori. După o scurtă pauză după ultimul telefon, am auzit foarte clar din camera alăturată vocea servitoarei: „musafirii sunt invitați să plece!", „musafirii sunt invitați să plece! Nu a intrat nimeni personal în sufragerie să ne înștiințeze, am auzit totul din camera alăturată. Ne-am ridicat imediat și am ieșit pe ușa care era deja descuiată. Pe stradă ne așteptam în orice clipă să fim ridicați. După ce am mers o bucată de drum, ne-am dat seama că nu suntem urmăriți. Ulterior am aflat că Cernăianu era căsătorit cu o verișoară a Elenei Lupescu și că la câteva minute după plecarea noastră, poliția a descins la casa lui Cernăianu. (*Gheorghe Grecu, Memorii - manuscris*)

DECEMVIRII

Galați prin care se revoca urmărirea lui Corneliu Codreanu, fiind arestat de organele Direcțiunii Generale a Poliției. În plus, există o Notă a Brigăzii Mobile tot din data de 15 martie 1934 care precizează: *Se depune spre deținere Corneliu Zelea Codreanu, conducătorul organizației dizolvată Garda de Fier, dispărut de la dizolvare și prins pe Calea Plevnei într-un automobil, în compania preotului profesor Cristescu și a Colonelului în rezervă Zăvoianu, care l-a adăpostit în casa sa din București, strada Gral Berthlot no. 100 de la 3 ianuarie până astăzi; urmând a fi cercetat.*

Casa Generalului Zăvoianu se afla la câteva sute de metri de Calea Plevnei. Cel mai probabil cei trei pasageri au pornit din Casa Zăvoianu. Pentru siguranța Căpitanului, l-a însoțit atât colonelul Zăvoianu care avea să și depună mărturie, în calitatea sa de gazdă a fugarului, cât și preotul Cristescu, al cărui prestigiu nu ar fi permis o eventuală suprimare a lui Codreanu pe drum sau la sediul Direcțiunii Generale a Poliției. Zăvoianu a declarat că a găzduit pe Căpitan în toată perioada 3 ianuarie – 15 martie 1934. Data de început coincide cu ceea ce știam și din alte surse (Căpitanul rămâne în casa Generalului Cantacuzino până după asasinarea lui Ciumetti, apoi va fi ascuns în casa Zăvoianu, Ciumetti a fost omorât pe 29 decembrie 1933, dar evident că vestea nu s-a aflat imediat, ci după câteva zile când i s-a descoperit trupul în Lacul Fundeni). Nu putem fi siguri pe data de final. Dacă ar fi rămas în casa Zăvoianu până în data de 15 martie, nu ar fi avut cum să existe zvonurile și minciunile legate de casa Cernăianu și nici mărturiile date de Crețu și Flamură. Pe de altă parte, nu avem niciun indiciu că între casa Zăvoianu și casa Cernăianu Căpitanul a stat ascuns în altă parte, dar nici nu putem exclude această variantă.

Așadar, rămâne neacoperită de informație numai perioada 13-15 martie 1934. Prezența Căpitanului în casa Cernăianu trebuie să fi avut loc cândva în cadrul acestui interval. Nici Grecu și nici Horia Sima nu precizează data la care Căpitanul a mers la familia Cernăianu. Flamură, în schimb, așa cum puteți constata, dă o mulțime de detalii care se dovedesc însă a fi total greșite. Flamură îl plasează pe Căpitan în casa Cernăianu în data de 24 martie, iar predarea sa o fixează în data de vineri, 25 martie. La acea dată Căpitanul era deja de 10 zile în arest. În plus, 25 martie nu pică într-o zi de vineri, ci într-una de duminică. Dacă am lua în considerare o eroare umană de transcriere și am presupune că ar fi fost vorba de 14 în loc de 24 și 15 în loc de 25, nici așa nu se potrivește. 15 martie a fost o zi de joi în anul 1934. Deci detaliile cronologice pe care pune atâta accent Vasile Blănaru Flamură nu se susțin. Nu se susține nici pretinsa peregrinare atât de lungă a Căpitanului pe la diverse gazde. Dacă pe 12 martie era în casa Zăvoianu și pe 15 martie era arestat, înseamnă că toată acea înșiruire cu x zile într-un loc și y zile în altul e o fabulație. Altă fabulație se dovedește și partea legată de cartierul cu vile și strada enigmatică și suspectă. Așa cum arătam în numărul trecut al serialului nostru, casa Cernăianu de pe strada Simonide 13 se afla în zona Izvor, foarte aproape de casa Generalului Cantacuzino, deci într-o zonă familiară Căpitanului, pe care era imposibil să nu o recunoască (Simonide dădea fix în cheiul Dâmboviței pe partea opusă străzii Gutenberg).

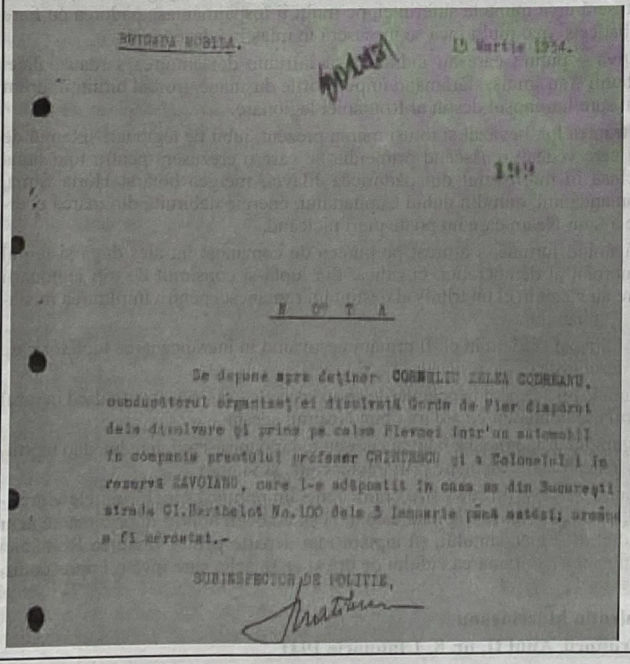

BRIGADA MOBILA. 15 Martie 1934.

NOTA

Se depune spre deținere CORNELIU ZELEA CODREANU, conducătorul organizației dizolvată Garda de Fier dispărut dela dizolvare și prins pe calea Plevnei într'un automobil în compania preotului profesor CRISTESCU și a Colonelul în rezervă ZĂVOIANU, care l-a adăpostit în casa sa din București strada Gl.Berthelot No.100 dela 3 Ianuarie până astăzi; urmând a fi cercetat.-

SUBINSPECTOR DE POLITIE,

Cum ajunge Căpitanul în casa Cernăianu?

Relatările lui Horia Sima și Gheorghe Grecu coincid pe această informație. Căpitanul ar fi cunoscut în Parlament pe Cernăianu care i-ar fi mărturisit că îl simpatizează și s-ar fi oferit să îl ajute la nevoie. Varianta pare credibilă. Cernăianu și Codreanu au fost într-adevăr colegi în Parlament în 1932. În prigoana Duca s-a dovedit că au jucat un rol esențial oameni care până la acel moment nu se implicaseră în Mișcarea Legionară. Exemplul cel mai elocvent este al Colonelului Zăvoianu. De menționat că la Horia Sima apare în mod eronat numele Crăciunescu în loc de Cernăianu. Faptul că scrie în exil, la ani distanță de eveniment și că nu a fost martor direct al explicațiilor date de Căpitan pe subiect, nu justifică o eroare atât de mare. Presupun că în mod voit a ales să pună un alt nume, nu îmi explic însă de ce.

Relatarea lui Blănaru Flamură este și de data asta ciudată și prea puțin credibilă. Căpitanul (și înaintea lui cei care îi garantau siguranța: Silaghi, Anastasescu și Ionescu) să fi acceptat să meargă într-o casă fără să știe cine sunt proprietarii, să fie întâmpinat de o femeie care nu părea stăpâna casei și nu locuia acolo și totuși să rămână în acea casă fără să pună niciun fel de întrebare, mulțumindu-se să presupună că se află în casa unor prieteni, să doarmă liniștit toată noaptea și să primească în chip firesc dimineața ceaiul de la un valet... Varianta asta mie mi se pare absolut utopică. Față de fragmentul reprodus în acest articol, Flamură vine și cu extra explicații. Astfel, susține că femeia respectivă se numea Angela Drasca și că era secretara lui Pitulescu, directorul Poștei – cel despre care am văzut în episodul anterior că gestiona împreună cu Coca Cernăianu un serviciu de informații în favoarea Elenei Lupescu. Flamură mai afirmă pe de o parte că Andrei C. Ionescu a lucrat cu Angela Drasca și astfel Căpitanul a ajuns în casa Cernăianu. Pe de alta, ne spune că Andrei C. Ionescu căzuse în mâinile Siguranței cu două zile înainte de predarea Căpitanului. În condițiile astea, cum și când putuse să aranjeze cu Angela Drasca sosirea în casa Cernăianu? Pentru o imagine mai completă a întregii relatări făcute de Vasile Blănaru Flamură pe subiect, vă recomand să citiți sau să recitiți întregul capitol „Democrația carlistă și primii martiri legionari" din „Batalioanele Morții. Adevărul în moartea prim ministrului liberal I. Gh. Duca".

În relatarea lui Horia Sima neveridic mi se pare un fragment din dialogul dintre Codreanu și Cernăianu. Eu nu mi-l pot imagina pe Căpitan spunând aceste cuvinte către un necunoscut care i-a mărturisit simpatia pe holurile parlamentului: „Vă rog să mă adăpostiți câteva zile în casa dvs. Dacă mă prinde poliția, mă omoară."

În relatarea lui Gheorghe Grecu o informație foarte importantă mi se pare menționarea podului de peste Dâmbovița. Așa cum spuneam, casa Cernăianu era pe cheiul Dâmboviței la jumătatea distanței dintre podul Hașdeu și podul Schitu Măgureanu (între cele două poduri e o distanță de 550 metri). Încă ceva, de la casa Zăvoianu și până la podul Hașdeu se merge în linie dreaptă o distanță de 950 metri. Dintre cele 3 relatări, aceasta pare cea mai firească. Căpitanul, nevoit să părăsească casa Zăvoianu cândva după data de 12 martie, se ascunde sub podul Hașdeu și își amintește că foarte aproape se află adresa unui om care îi promisese ajutor la nevoie.

Ce s-a petrecut în casa Cernăianu?

Aceasta este cea mai încurcată parte a problemei noastre. Căpitanul ar fi rămas în casa Cernăianu ba 2 minute (Horia Sima), ba jumătate de oră (Grecu), ba de seară până dimineață (Flamură). Căpitanul ar fi discutat cu Codin Cernăianu (Horia Sima), cu servitoarea (Grecu), cu însăși Elena Lupescu (Flamură). Nicio dovadă, niciun argument obiectiv verificabil care să susțină una din cele 3 versiuni. Nu ne rămâne decât subiectivismul și bunul simț...

Cum tot ce scrie Vasile Blănaru Flamură este pe de o parte dovedit incorect, pe de alta, improbabil, nu pot merge pe această variantă ca fiind una valabilă. Dacă nici măcar partea cronologică nu se potrivește, cum aș putea crede în exactitatea dialogului dintre Căpitan și Lupeasca? A nu se înțelege că îl bănuiesc pe Blănaru Flamură de intenții rele în redactarea acestei cărți și a capitolului pe subiectul Cernăianu. Cred că a pus cap la cap cele ce și le amintea, dar scriind la o vârstă înaintată și probabil sub impactul povestirilor abundente despre situația Cernăianu și despre presupusa relație Codreanu-Lupeasca, a relatat cum a putut el mai bine o situație pe care nu a verificat-o din nici o altă sursă sau prin niciun alt instrument. Era suficientă verificarea calendarului pe anul 1934 ca să corecteze datele eronate din versiunea lui și prin asta ar fi putut să devină credibil.

Ce scrie Comandantul Horia Sima este o sinteză a celor reținute pe subiect. Cu siguranță s-a sfătuit și cu alți legionari din exil la redactarea „Istoriei Mișcării Legionare", dar subiectul este tratat prea vag și cu introducerea voită (sau poate că nu?) a numelui Crăciunescu care n-are nicio legătură cu subiectul nostru. Dincolo de faptul că dialogul nu mi se pare credibil, mai e și problema primirii musafirilor. Orice casă boierească avea servitori care luau în primire musafirul, îi luau numele sau cartea de vizită pe care i le duceau stăpânului care decidea dacă primește sau nu respectiva persoană. Căpitanul nu intra pur și simplu în acea casă și dădea nas în nas cu Cernăianu care, panicat, îl ruga să plece, scuzându-se că e însurat cu verișoara Elenei Lupescu. A reduce toată intrarea, dialogul și ieșirea Căpitanului din casa Cernăianu la 2 minute nu mi se pare posibil. Probabil Comandantul a încercat prin prezentarea schematică a acestei situații să ne arate că nu s-a zăbovit în acea casă, nu au existat prietenii și contacte cu familia Elenei Lupescu. Până la urmă, această lucrare este o istorie schematică a Mișcării, nici nu ar fi putut trata acest subiect pe larg și nici nu cred că avea suficiente date ca să o facă. Nici noi nu putem spune că avem, dar față de momentul în care el a redactat lucrarea avem mărturiile lui Grecu și Flamură și documentele din arhivă Corneliu Zelea Codreanu.

Ne rămâne varianta lui Gheorghe Grecu. Pe dl. Grecu l-am cunoscut bine și cred că și mulți din cei care citiți aceste rânduri l-ați cunoscut. Pe lângă faptul că a fost un legionar fantastic, avea o minte extrem de ancorată, atât în trecut, cât și în prezent. Nu l-am auzit niciodată vorbind pe subiecte legionare pe care nu le stăpânea și nu l-am auzit niciodată povestind lucruri care să se dovedească ulterior diferite. Dintre cele trei variante eu o aleg fără discuție pe a lui. Menționarea Podului peste Dâmbovița, a adresei aflate în vecinătatea podului, a prezenței lui Silaghi alături de Căpitan (despre care știm că l-a însoțit tot timpul cât a stat ascuns), a faptului că a fost întâmpinat de servitoare și nu de stăpânul casei, sunt toate argumente de bun simț care pledează în favoarea acestei variante.

Încheierea situației Cernăianu

După ce am citit și recitit toate cele 3 relatări, am stat cu ochii pe calendar și pe hărțile vechi și actuale ale Bucureștilor, cred că situația s-a derulat schematic în următorul fel:

continuare în pag. 6

DECEMVIRII

Cândva după 12 martie Căpitanul este nevoit să părăsească casa Zăvoianu. Poate a stat puțin ascuns și la o terță gazdă aflată în perimetrul dintre str. Gen. Berthelot și Izvor. În noaptea de 14/15 martie 1934 se ascunde alături de Silaghi sub podul Hașdeu de la Izvor. Căutând variante pentru a se ascunde undeva în proximitate, își amintește de oferta lui Cernăianu care locuia la câteva sute de metri de locul în care stătea ascuns cu Silaghi. Merge la Cernăianu acasă, i se cere politicos să plece, ceea ce și face. De acolo va merge direct acasă la Colonelul Zăvoianu unde se ia decizia predării imediate către autorități. Se mai decide ca preotul Cristescu să îi însoțească pentru a se elimina riscul de suprimare a Căpitanului pe drum sau imediat după predare. Familia Cernăianu va informa Palatul despre vizita oaspetelui neașteptat și camarila va vedea în asta o oportunitate minunată de a-l discredita pe Căpitan. Agentul care va răspândi și para-răspândi această mizerie încă din timpul detenției în procesul Gărzii de Fier din 1934, va fi Mihai Stelescu. De atunci și până în prezent aceeași ticăloșie continuă să se rostogolească în scrierile pretinșilor istorici, al gazetarilor vânători de senzațional și al celor care și azi, ca și acum aproape 90 de ani primesc avantaje în schimbul loviturilor date Mișcării Legionare – deși cea mai mare parte a lor nu realizează ce „mult" îi datorează ticălosului inițial, Mihai Stelescu.

CEZARINA CONDURACHE

România și sfârșitul Europei (50)

Preot Prof. **MARIUS VIȘOVAN**

Mihail Sturdza (1886-1980) a fost un diplomat de prestigiu, ministru de externe al României în perioada Statului Național - Legionar (1940-1941) și a Guvernului Național de la Viena (1944 -1945). Lucrarea sa „România și sfârșitul Europei" constituie un izvor documentar de excepție.

La Alt Aussee, unde se refugiase Guvernul Național Român, grupuri de refugiați de diferite naționalități înlocuiau pe turiștii din vremurile fericite. Din Alt-Aussee ne-am împrăștiat ceva mai târziu, fiecare unde l-a mânat soarta pentru a ne regăsi, în afară de cei căzuți pe drum, doi ani mai târziu.

Eu m-am întors atunci în pașnica Danemarcă, unde ocupația germană fusese suportabilă, datorită atitudinii lui Renthe - Fink și Best, șefii succesivi ai Misiunii Germane. Situația ar fi fost și mai bună, fără acțiunile agenților britanici, care formau sâmburele organizațiilor teroriste și de sabotaj, cu tot lanțul de represalii și contrarepresalii care urmau, cu multe victime nevinovate (ca exemplu, 93 de copii danezi au murit într-o școală din Copenhaga în urma unui bombardament britanic care a greșit ținta). Mai târziu, alți spioni britanici și aliați, schimonosiți în magistrați, trebuia cu cumetrii lor sovietici să fie judecătorii represaliilor pe care ei le provocaseră... (pag. 265-267)

Datorită apropierii frontului de Viena, în martie 1945 Guvernul Național Român a fost nevoit să-și mute sediul la Alt Aussee, o localitate turistică între Linz și Salzburg, coordonând în continuare trimiterea unităților românești către frontul de pe Oder precum și acțiunile legionarilor trimiși în țară pentru a forma primele nuclee de rezistență anticomunistă. O lună mai târziu însă, războiul era evident pierdut, armatele aliate pătrundeau masiv în Germania și din est și din vest, în aceste condiții Guvernul Național Român și-a încetat activitatea, membrii săi și alți legionari căutându-și salvarea individual sau pe grupuri mici, preferând evident zonele de ocupație occidentală (în Bavaria au ajuns mulți dintre ei) pentru a evita capturarea lor de către sovietici. Comandantul Horia Sima a peregrinat multă vreme dintr-o localitate în alta din sudul Germaniei, ascuns sub altă identitate, neștiindu-se încă ce soartă pregăteau învingătorii celor care luptaseră alături de Germania. Mai târziu situația legionarilor s-a clarificat, ei au ieșit la lumină și s-au putut mișca liberi în zona de ocupație americană în urma memoriului alcătuit de inginerul Velescu și ajuns, prin colonelul Murphy, pe masa generalului Eisenhower.

Mihail Sturdza ajunge în Danemarca în chiar ultimele zile ale războiului, ocupația germană își consumă ultimele zile, vede cum agitațiile comuniste iau amploare (cam 75 % din așa-zișii rezistenți erau comuniști), este căutat de persoane înarmate pentru a fi linșat... Cunoscând bine situația din Danemarca, dar având și informații relevante din Franța, Cehoslovacia și alte țări ocupate de Germania, Sturdza demască cinismul criminal al politicii britanice, a lui Churchill personal, de a provoca, prin agenții lor, numeroase incidente violente în aceste țări, soldate cu moartea unor militari, funcționari sau diplomați germani, știind că acestea vor determina represalii masive împotriva populației civile, pe care să le folosească apoi cu viclenie propagandistică ca piese doveditoare a „barbariei germane".

Comandantul

Spumegau vâltorile mișeliei, trudind să învăluie și să prăbușească cele din urmă stânci, care duraseră prin atâtea învolburări de ură.

Morminte se-nșirau după morminte pe sfântul pământ al țării, însemnând pe drumul învierii Neamului tot atâtea pietre de temelie. Românul era străin în țara lui, nu mai hăulea nimeni cântec haiducesc, nici ochi luminoși nu mai erau. Doar șoapte de rugăciuni, doar lacrimi ascunse, doar suspinări și vaer.

Căzuse Căpitanul; cu el odată, înfrățiți și înălțați în gloria legendei, Nicadorii și Decemvirii. Cine va putea spune vreodată surpările zilei aceleia? Inima noastră legionară în care Căpitanul răsădise latențele Învierii, nu voia să accepte acest gând. Și totuși, bobul de grâu se jertfise, pentru ca din dezrobirea lui să ridice frunți biruitoare holdele de aur ale viitorului.

Trăiam zilele acelea în deznădejdea gândului și a inimii. Fiecare dimineață ne găsea cu aceeași întrebare răsărită dureros din adâncurile tristeții noastre de nimic ogoite: cum, încă nu s-a prăbușit pământul acesta cu viața mișelnică pe care o purta?

Atunci s-a desprins din neguri Comandantul! Frângând disperarea și îndoielile noastre, a adunat forțele risipite sub steagul de biruință al Căpitanului, ridicat din nou în lumină de mâna lui dârză.

Rămâneseră puțini, dar netemători de moarte. Nu era numai gloria Legiunii, nici numai răzbunarea Căpitanului în joc. Cuvintele de dincolo de mormânt ale lui Moța se încrustaseră în adânc de inimi legionare: „Să faci, măi Corneliu, o țară frumoasă ca un soare, și puternică și ascultătoare de Dumnezeu".

Jertfa Căpitanului nu avea alt sens decât acesta!

Oricât ar fi fost de grea bătălia, trebuia dusă și trebuia câștigată. Mulți nu mai putuseră urca muntele suferinței, pe mulți îi înspăimântase pădurea cu fiare sălbatice și mai mulți încă se înecaseră în mlaștina deznădejdii.

Câțiva – puținii care au îndrăznit să înfrunte dezlănțuirea sardanapalicei nebunii – au smuls, sfărâmând împotrivirile dușmane, trofeul biruinții: drum nou spre luminosul destin al României legionare.

În fruntea lor, nevăzut și totuși mereu prezent, iubit de legionari și temut de cei care vedeau renăscând primejdia pe care o crezuseră pentru totdeauna închisă în mormântul din pădurea Jilavei, mergea hotărât Horia Sima, Comandantul, duh din duhul Căpitanului, energie nebiruită din marea energie a unui Neam care nu poate pieri nicicând.

Stăpânind furtuna, s-a urcat pe puntea de comandă, nu ales după sistemul nenorocit al democrației, ci ridicat din luptă și consimțit de toți legionarii care au văzut în el un trimis al destinului românesc, pentru împlinirea misiunii Căpitanului.

Ni-i drag și credem în el. Îl urmăm neșovăind în încrâncenarea luptelor care se deschid.

Numele lui, scandat în aclamările entuziaste ale țării, este un stindard în jurul căruia se adună tot ce are mai bun Neamul acesta.

Figura lui arhanghelică îi arată curățenia, iar pentru vrednicia lui stau mărturie atâtea bătălii câștigate prin înțelepciune și vitejie.

Acum, când pășim sub dârza și priceputa lui poruncă spre biruințele viitorului, să ne gândim la Căpitan, camarazi și, cu ochii ațintiți în privirea de azur și oțel a Comandantului, să luptăm mai departe pentru Învierea României legionare și sfărâmarea zidului de ură și de mișelie care încă o împresoară.

Valentin Măcrineanu

Biruitorii, Anul II, nr. 8, 1 Ianuarie 1941

DECEMVIRII (17)

Se cere redeschiderea cazului Gheorghiade

CEZARINA CONDURACHE

În ultimele episoade ale serialului nostru am urmărit atacurile lui George Beza la adresa Căpitanului şi a Mişcării, am văzut cum au decurs întâlnirile lui Armand Călinescu cu Mihai Stelescu şi Beza şi ne-am ocupat de situația Cernăianu, o acuzație lansată de Stelescu şi continuată de Beza, prin care s-a încercat în mod repetat răspândirea ideii de colaborare a Mişcării cu Palatul, prin plasarea Căpitanului sub protecția directă a Elenei Lupescu.

Legionarii stau în continuare scut în jurul Căpitanului

Trădarea lui Beza şi mediatizarea ei de către presa aservită camarilei, a stârnit un nou val de revoltă în rândul legionarilor care, ca de fiecare dată, condamnă trădarea şi îşi reafirmă încrederea nestrămutată în Căpitan şi în biruința legionară.

În publicația focşăneană „Brațul de Fier” din 9 februarie 1936, învățătorul Constantin Caragață publica un îndemn „Către frații mei de luptă” în care aminteşte de trădarea lui Stelescu şi de planul adversarilor de a zdrobi unitatea legionară prin ademenire:

Costantin Caragață, aprilie 1940

Noi suntem singurul element de care duşmanul se poate folosi pentru distrugerea noastră. Şi cum? Prin renunțarea la luptă, prin pierderea credinței în victoria finală, prin slăbirea sfintei camaraderii care ne leagă unul de altul şi în sfârşit prin trădare. Pe Stelescu nu l-a învins nici închisoarea, nici Tutova, nici Neamțul, ci ademenirea, mirajul măririi, pofta de câştig.

În acelaşi număr din „Brațul de Fier” Nicolae Voinea reacționează împotriva atacurilor antilegionare din presa condusă de „şefii județeni ai partidelor iudeo-masonice” şi avertizează asupra consecințelor viitoare. Iată un fragment din articolul „Spre a se lua aminte”:

Nu vom răspunde niciodată şi nimic prin scrisul nostru legionar acestor degenerați puşi în slujba exclusivă a iudeo masonilor. Şi Iuda a vândut pe Domnul, însă cu prețul vânzării şi-a procurat la rându-i funie şi săpun. Totuşi celor ce-şi găsesc locul şi se complac în a ne împroşca de la aceste fițuici sau din alte locuri, le spune doar atât: Să ia aminte căci

„Vom plăti noi tuturor/ Iudeo-francmasonilor/ Şi vouă liberalilor/ Şi vouă țărăniştilor/ Şi tuturor partidelor/ Tălharilor, tălharilor./ Cine suntem şi ce putem/ Acei ce-n linişte azi tăcem/ Ei bine, vă vom arăta/ Când Căpitanul va striga/ Flăcăi vă cheamă patria/ Răspundeți toți, răspundeți toți”.*

*Şi dacă nici asta nu îi mulțumeşte şi în hrubele lor drăceşti chibzuiesc ce vor face cu noi la cazul – cel mai nenorocit pentru țară – când vor veni la putere, atunci să afle că: „Nici ziduri reci/ Nici temnițe, nici sânge/ Nu-i vor putea opri din calea lor/ Căci noua viață nimeni nu o poate frânge/ Din falnicul ei marş biruitor.”***

Ce-ar putea face cu noi decât ceea ce au mai încercat şi alții, adică ne vor aresta, ne vor bate, ne vor schingiui? Asta-i prea puțin pentru adevărații legionari ai Arhanghelului Mihail, pentru „legionarii sacrificiilor sfinte”, căci cu atât mai mult se vor oțeli în credința lor sfântă pentru dreptate şi adevăr.

Aurul prin foc îşi capătă adevărata lui valoare.

Ne vor omorî?! Puțin ne pasă, am avut grijă să aranjăm din timp cine ne urmează pe fiecare dintre noi. Dar atunci va fi cu adevărat scrâşnirea dinților căci pe mormintele noastre va răsări din belşug floarea răzbunării şi a dreptății.

„Vai de ei tâlhari păgâni/ Unul nu va scapa din mâini/ Vor fi tratați că niște câini”.

** fragment din cântecul legionar „Prigoana”, cântec apărut în timpul prigoanei din 1933/1934*

*** fragment din cântecul legionar „Cu fruntea sus” versuri de Virgil Rădulscu şi Traian Puiu, o traducere adaptată a celebrului lied al lui Horst Wessel, „Die fahne hoch”.*

Cuvintele lui Nicolae Voinea înmănunchiate la momentul 1936 într-un articol de revistă legionară de provincie cu tiraj mic şi distribuție inexistentă erau profetice. Nicolae Voinea avea să fie asasinat trei ani mai târziu, în 21-22 septembrie 1939, în județul Putna. Floarea răzbunării şi a dreptății a fost ridicată de pe mormântul său de Comandantul Horia Sima, prin dobândirea biruinței legionare din septembrie 1940. După cum mărturiseşte în textul de mai sus, în urma lui s-au ridicat ca legionari fiii săi, Octavian şi Ion Voinea, care vor da proba eroismului şi a martiriului în temnițele comuniste, inclusiv în iadul de la Piteşti. Am ținut să subliniez toate acestea că să înțelegeți că legionarii nu scriau editoriale de propagandă pompieristică şi nu-şi dădeau cu părerea aflându-se în treabă.

Sergiu Florescu, comandant legionar şi director al ziarului „România Creştină” face în martie 1936 un scurt bilanț al celor doi ani (împliniți de Mişcare de la achitarea în procesul Gărzii de Fier din 1934) de mişelii comise de autorități împotriva legionarilor. Concluzia lui: „*după doi ani de teroare şi uneltiri diavoleşti, duşmanii noştri nu au reuşit să arunce în corpul legionarilor decât 2 săgeți de foarte mică importanță”*. Este vorba de Stelescu şi Beza. (Textele semnate de Florescu şi Caragață le puteți citi integral în continuarea acestui material.)

Se cere redeschiderea cazului Gheorghiade

Pe finalul anului 1935 ziarele relatau cu abundență ştiri despre moartea Titei Cristescu, fostă Miss România în 1926, fiica lui Gheorghe Cristescu Plăpumarul, primul secretar general al PCR din România. Tita fusese otrăvită cu cianură de potasiu şi suspiciunea a căzut asupra unuia dintre amanții săi, magnatul imobiliar Liviu Ciulei (tatăl regizorului Liviu Ciulei). În acest context, la data de 4 februarie 1936 procurorul Niculescu, însoțit de judele instructor Tretinescu şi de un grefier se prezintă la domiciliul lui Cristian Leu pe care îl acuză de complicitate la asasinarea Titei Cristescu. Şi de aici povestea începe să se intersecteze cu subiectul nostru. Sursa informațiilor pe acest subiect este revista „România Creştină” din 5 aprilie 1936.

Cristian Leu era doctor în chimie şi funcționar în Ministerul Apărării Naționale, prieten cu o serie de personalități publice, între care se număra şi Liviu Ciulei şi, foarte important pentru noi, nu era legionar. În data de 10 februarie 1936 Cristian Leu depune o reclamație penală prin care îl acuză pe Luca Gheorghiade de tentativă de asasinat în cazul Codreanu şi cere redeschiderea cazului. În cuprinsul ei relatează cum a fost vizitat şi acuzat de autorități, povesteşte despre legătură cu Gheorghiade, cere redeschiderea cazului încercării de otrăvire a Căpitanului.

Revenim la descinderea din 4 februarie în cadrul căreia, potrivit lui Leu: *Domnul jude Tretinescu mi-a adus de la început acuzarea că eu am furnizat lui Liviu Ciulei cianura de potasiu pentru că am furnizat-o şi lui Luca Gheorghiade în vara lui 1934 pentru suprimarea lui Corneliu Codreanu.*

Despre intențiile lui Gheorghiade, mărturiseşte: *Timp de două luni de zile Luca Gheorghiade s-a interesat de cianură, de efectele ei, mi-a cerut cianură de potasiu, l-am încurajat în credința că îi voi da spre a afla în ce scop. Şi am aflat în adevăr scopul: asasinarea lui Corneliu Codreanu. Luca Gheorghiade mi-a arătat în repetate rânduri şi anumite nume de persoane importante care ar fi inspirat asasinatul.*

În ziua de 25 iulie 1934 urma să plece în Elveția la congresul internațional de la Zurich. Era limpede după insistențele lui Gheorghiade că dacă eu nu îi dau cianură, el îşi va procura singur cu uşurință, găsindu-se foarte uşor. Întrucât aflasem tot ce se putea în această crimă premeditată pentru aşa zisele interese de stat superioare, am trecut imediat la demascarea complotului. În acest scop m-am prezentat profesorului Nae Ionescu căruia i-am dezvăluit absolut toate amănuntele.

Am examinat şi posibilitățile de a-i da în loc de cianură o sare inofensivă cu un indicator oarecare de natură a înlesni demascarea.

Ne-am convins însă că aceasta nu este cu puțință date fiind legăturile lui cu Gheorghiade. [...] Anterior demascării făcute prin profesorul Nae Ionescu care a şi luat contact cu Corneliu Codreanu care se afla la Balcic, am pus la curent şi alte persoane. [...] Din ziare am aflat mai târziu despre descoperirea fiolelor cu cianură şi despre toate amănuntele cunoscute foarte sumar în ziar. Era cert că toată această descoperire s-a făcut după alarma dată de mine. Am cerut prin prof. Dan Rădulescu Cluj lui Corneliu Codreanu ca şi prin prof. Nae Ionescu să se păstreze cea mai desăvârşită discreție cu privire la numele meu. [...] Şi în adevăr discreția a fost absolută. Atât de perfectă, încât organele instrucției dela acea epocă nu au putut afla nimic.

Cristian Leu acuză autoritățile de tăinuirea de informații, cerând socoteală pentru faptul că undeva la dosarul din 1934 el apare ca furnizor al cianurii de potasiu şi cu toate astea nu a fost niciodată cercetat în legătură cu o acuzație atât de gravă, complicitate la crimă cu premeditare.

În vara anului 1934 este cert că organele instrucțiunii au stabilit încercarea de asasinare premeditată contra lui Corneliu Codreanu. Instrucția a fost făcută în faşă, dat fiind importanța persoanelor în joc, persoanele indicate mie de Gheorghiade a fi inspiratorii asasinatului.

Dacă deci în vara anului 1934 s-a confirmat că eu aş fi dat cianură de potasiu lui Gheorghiade, intervin niște prezumții foarte suspecte cu privire la veracitatea afirmațiilor acestui Gheorghiade. Căci dacă în joc ar fi fost numai Gheoghiade şi Cristian Leu – adică eu – instrucția s-ar fi dus până la capăt. Pentru care motiv în august 1934 nu am fost cercetat? Pentru care motiv nu s-au făcut imediat descinderi şi confruntări? Pentru ce s-au înregistrat şi s-au ținut sub tăcere fapte atât de grave? Cine era în spatele lui Gheorghiade? Pentru ce, pe baza afirmațiunilor nu ştiu căror persoane de la epoca din 1934, mi se aduc astăzi, 4 februarie 1936, prejudicii morale de o gravitate excepțională?

În data de 30 martie 1936, în baza reclamației penale depusă de Cristian Leu, 20 de legionari în frunte cu Ionel Moța cer arestarea imediată a lui Gheorghiade şi redeschiderea anchetei asupra tentativei de asasinat a Căpitanului.

Subsemnații, considerând că destăinuirile cât şi dovezile puse la dispoziție de către dl Cristian Leu prin această reclamație sunt de o excepțională importanță, iar acuzațiile fățişe ce i se aduc lui Luca Gheorghiade sunt de o incontestabilă gravitate, ne alăturăm la cererea de anchetă a domnului Cristian Leu şi cerem imediata arestare a lui Luca Gheorghiade spre a fi pe această cale obligat:

1. Să spună cine sunt acele persoane care l-au

continuare în pag. 15

DECEMVIRII

determinat să asasineze pe Corneliu Codreanu. Unde locuiesc?

2. Să arate prin ce mijloace a cumpărat pe ruda sa Mihai Stelescu? Câți bani i-a plătit lui Stelescu? În ce împrejurări? În ce loc? Câți bani i-a dat la tabăra de la Budachi şi câți la Legiunea Sportivă?

3. Să explice în ce împrejurări a fost numit în vara anului 1934 într-un înalt post la Direcția Marinei din Ministerul Comunicațiilor?

4. Să precizeze de unde şi-a procurat cianura de potasiu (două sticluțe depuse la parchet) care a fost găsită la percheziția domiciliară ce i s-a făcut în vara anului 1934.

Din demersul lui Cristian Leu şi al celor 20 de legionari nu s-a ales nimic. Instrucția a ales să ignore reclamația şi solicitarea redeschiderii cazului.

Studențimea legionară se pregăteşte de luptă

În luna martie 1936 studențimea legionară se pregăteşte de lupta împotriva autorităților. În 1935, la Craiova, în cadrul Congresului, studenții arseseră simbolic de la tribună ziarul lui Mihai Stelescu, „Cruciada Românismului”. An după an congresele studențeşti deveniseră din ce în ce mai legionare. În 1936 ele vor deveni exclusiv legionare şi nu pentru că existau restricții de participare pentru non legionari, ci pentru că, în sfârşit, tinerimea universitară, în majoritatea ei covârşitoare, forma torentul neamului care se canalizase pe făgaşul care avea să zguduie la Târgu Mureş întreaga clasă politică.

Al XII-lea Congres studențesc de la Craiova ne-a dat prilejul să admirăm noua orientare a tineretului universitar al României întregite, de forța sa indiscutabilă şi precumpănitoare în conducerea statului național şi creştin [...] de mâine, altul decât cel clădit din mozaicul masonic şi din simpatiile capitaliste jidoveşti. E tineretul care, conştient, se oferă carne de tun în lupta pentru promovarea exclusivă a naționalismului şi creştinismului. Un tineret legionar, plămăditor al unei apropiate Românii legionare. [...]

Să sperăm că şi al XIII-lea Congres studențesc de la Târgu Mureş va fi (cel puțin) la înălțimea celui din capitala Olteniei. Țara o cere!

Hotărârile congresului mureşan al studențimii române trebuie să fie legionare. Neapărat legionare: tăcere, construcție, jertfă.

În aşteptarea acestui mare eveniment urăm din toată inima cuvântul cel bun: Cu Dumnezeu înainte pentru Credință, Neam şi Rege! „România Creştină” 5 aprilie 1936

Astfel ajungem la Congresul de la Târgu Mureş, episod legendar în literatura legionară, capăt de acuzare în versiunea autorităților, prilej de lovire în Mişcarea Legionară din 1936 şi până astăzi. În numărul viitor vom vedea cum s-a organizat Congresul, care au fost peripețiile deplasării studenților la Târgu Mureş, „incidentul” din gara Sinaia, hotărârile Congresului şi pedepsele stabilite pentru trădători.

Încheiem cu un citat din Gheorghe Furdui, preşedintele Uniunii Naționale a Studenților Creştini Români, organizatorul Congresului de la Târgu Mureş. Chiar înainte de Congres Furdui dă cea mai corectă şi mai frumoasă definiție a dreptății legionare. *Dar jertfa legionară ridică pentru acest neam românesc şi o altă mare problemă: dreptatea legionară, adică răzbunarea morților şi a nedreptăților suferite de acest neam de la proprii lui fii. Seninătatea cu care s-au jertfit atâția din mijlocul nostru înseamnă pentru noi porunca implacabilă de răzbunare.* „Jertfa legionară”, Cuvântul Argeşului, 20 martie 1936

CEZARINA CONDURACHE

Ofensiva mişeilor

Toată lumea de bună credință, de la noi şi de aiurea, recunoaşte că Mişcarea Legionară, cunoscută la ora actuală sub denumirea de partidul „Totul pentru Țară”, este singura forță națională, disciplinată şi eroică, care tinde – şi are toate şansele să-şi vadă visul realizat – la salvarea poporului român din ghiarele politicianismului. Numai ei, legionarii, au înțeles semnalul vremii. Numai ei au abandonat cu desăvârşire vorba (această armă scumpă tuturor celorlalte grupări politice) şi au îmbrățişat munca constructivă (dragă întregii suflări româneşti, minus politicienilor leneşi şi hrăpăreți).

Se împlinesc doi ani de când legionarii au câştigat marea bătălie: achitarea la Consiliul de Război în procesul ce li s-a intentat de către oficialitatea înstrăinată a României de azi. De atunci legionarii, în toată acțiunea lor, nu au ținut niciun discurs vorbit. Totuşi au ținut discursuri rezumate în muncă constructivă şi tăcere. De la un capăt la altul al Țării au construit biserici, mânăstiri, cămine, diguri, drumuri etc. Şi aceste discursuri – muncă s-au constatat la fața locului. Ele valorează mai mult decât milioane de congrese şi discursuri verbale; lumea e sătulă de vorbe, vrea fapte. Toată lumea politică de la noi a intoxicat poporul cu vorbe; legionarii, însă, s-au manifestat prin fapte.

Dar, vai!, putregaiul politicianist nu priveşte cu ochi buni ascensiunea „oamenilor de fapte”; îşi văd pozițiile pierdute şi nu le convine. Îşi dau seama aceşti exploatatori – în tovărăşie cu pleava galițiană, că Țara nu-i mai mistuie, iar pe ruinele partidelor lor, complet străine de interesele Neamului, se ridică falnic legionarismul.

În fața acestei situații, dezastruoase pentru ei, politicienii, indiferent de culoarea politică, au deschis ofensivă împotriva neinvincibilei forțe legionare. Toate mijloacele de care dispune oficialitatea şi Kahalul au fost sistematic întrebuințate contra legionarilor. Zadarnic însă, legionarii sunt prea puternici pentru a privi cu îngrijorare neputincioasele acțiuni criminale ale acestor mişei.

Dovadă: după doi ani de teroare şi uneltiri diavoleşti, duşmanii noştri nu au reuşit să arunce în corpul legionarilor decât 2 săgeți de foarte mică importanță:

1. Trădarea mişelului Mihail Stelescu care a trecut în tabăra duşmană şi ne împroaşcă cu noroi, conştient că minte cu neruşinare în tot ce spune şi

2. George Beza, care, abătându-se de la disciplina legionară, a fost pedepsit şi, în loc să primească pedeapsa cu demnitate legionară, a scris un articol cât se poate de necuviincios contra D-lui General Cantacuzino-Grănicerul, şeful partidului „Totul pentru Țară”, fapt pentru care a fost eliminat definitiv din Legiune.

Iată, deci, la cât se reduce schelălăitul mişeilor, mânuitori de pene la o anumită presă, gras subvenționată de forțe oculte (din Țară şi din străinătate). Campania cu titluri de o şchioapă: „Lupte între legionari”, „Revolta Comandanților”, „Corneliu Codreanu e în conflict cu Generalul Cantacuzino” etc., înseamnă încă o încercare, zadarnică, a ticăloşilor naționali şi internaționali. Toate aceste zvârcoliri iudeo-francmasonice, coalizate cu anumiți goi, gras plătiți, ne lasă indiferenți: avem ferma convingere că legionarii au devenit o forță de neînvins! Uneltirile mişeilor, oricâți şi oriunde s-ar găsi, se vor lovi de zidul de granit al disciplinei legionare. Aceasta, să se ştie!

Sergiu Florescu
România Creştină, 8 martie 1936

Către camarazii mei de luptă

Ne menținem hotărâți pe poziție. Lupta noastră este aspră, tăcută, dar sigură.

Voi, camarazi, răspândiți pretutindeni, fiecare fiind o luminiță aprinsă în noaptea învierii neamului românesc, nu uitați că de pe culmea cea mai înaltă a răspunderii față de patrie, ne priveşte Căpitanul. El ne-a aprins şi el ne supraveghează. Niciuna nu trebuie să se stingă. O luminiță stinsă ne arată pe omul trădării.

Gândiți-vă că în fața Căpitanului, trădătorul nu mai are nicio posibilitate de revenire. Adversarului învins nu-i mai rămâne decât uneltirea vicleană ca să ne poată zdrobi. Şi aceasta, prin noi înşine. Noi suntem singurul element de care duşmanul se poate folosi pentru distrugerea noastră. Şi cum?... Prin renunțarea la luptă, prin pierderea credinței în victoria finală, prin slăbirea sfintei camaraderii care ne leagă unul de altul şi, în sfârşit, prin trădare.

În tabăra de la Carmen Sylva, Căpitanul spunea: „Nicio forță din lume nu ne mai poate distruge”. Fiecare legionar stă neclintit ca o stâncă de piatră, pe care nici valurile cele mai puternice n-o va putea urni din loc. Vor trece peste noi arestări, schingiuiri, asasinări, cenzură, stări de asediu, noi tot mai sus ne vom ridica, tot mai mult se va adânci în sufletul nostru credința legionară. Distrugerea noastră nu va veni decât de la noi, dacă va veni. Toți legionarii din întreaga țară suntem strânşi uniți într-un singur cerc. Până acum fiecare din noi eram întorşi cu fața în afară de cerc, pentru a privi la duşman. Astăzi duşmanul nu ne mai interesează. Ne-am întors cu fața înspre cerc, să ne privim unul pe altul. Să ne cunoaştem mai bine. Din exemplul acesta, aşa de lămurit dat de Căpitanul, iată că trebuie să înțelegem:

De azi înainte nu ne vom mai ocupa decât de noi înşine. Vom lăsa certurile, polemicile, injuriile, expresiile grele pe seama celor obişnuiți cu ele. Mai mult, ne vom abține de la discuții sterile. În țara noastră, de la război încoace, se discută mereu. Se discută în parlament, la cafenea, în tren, în tramvai, la întruniri, pretutindeni. Dar numai atât. Căpitanul vrea tăcere şi muncă. Vorba ta, discuția ta să nu fie decât rezultanta faptei. Altfel, e inutilă. Nu discuta chestiuni politice, financiare sau economice cu niciun politician. Taci. Căci tăcând, vei avea siguranța de sută la sută că nu vei spune niciun neadevăr.

Prigonitorii noştri, văzând că mijloacele de represiune nu mai au asupra noastră niciun efect, au schimbat tactica de luptă. Întrebuințează atacul ademenirii, discreditării comandanților noştri legionari. Nu simțiți că tactica aceasta înceată, prietenoasă ne poate fi mai ucigătoare decât vârtejul luptei?... Pe Stelescu nu l-a învins nici închisoarea, nici Tutova, nici Neamțul, ci ademenirea, mirajul măririi, pofta de câştig.

Fii atent, camarade. Disprețuieşte pe omul care te laudă. Căci toate laudele lui au un scop precis: debarcarea ta de la datorie, renunțarea la luptă şi uitarea suferințelor tale. Te va invita la masă, la petreceri, va fi mai mult decât amabil cu tine în discuții, îți va spune că iubeşte lupta ta, te va convinge că şi el este 99% naționalist, c-a stat mai bine de 10 ori de vorbă cu Căpitanul, c-a făcut sacrificii pentru Mişcare, dar nu înțelege în felul acesta naționalismul, că sunt anumite lucruri care nu-i plac etc. Şi-ți va înşira tot focul inimii lui, vei vedea mârşava lui intenție de-ați suci mințile, de-ați nimici credința. Tu-l vei crede?... Şi vei da ascultare?... Priveşte-l bine în ochi şi-i vei cunoaşte numaidecât intenția. Ascultă-l liniştit, lasă-l să vorbească, iar tu rămâi ca stânca în mijlocul valurilor. Ademenirea lui n-a prins. Valurile s-au sfărâmat. Stânca a rămas.

Camarazi, suntem cu toții pe drum. Pe drumul cuceririi României Legionare. Nu putem vedea altceva decât victoria, nu auzim altceva decât strigătul disperat al strămoşilor din mormânturi, nu ascultăm decât de chemarea Căpitanului. Numai pe el îl cunoaştem, numai pe el îl ascultăm, numai pe el îl urmăm.

Const. Caragață, învățător
Brațul de Fier, Anul II, nr. 9, februarie 1936

DECEMVIRII (18)

Congresul studențesc de la Târgu Mureş (partea I)

Constituirea echipelor de pedeapsă

CEZARINA CONDURACHE

Între 3 şi 5 aprilie 1936 a avut loc la Târgu Mureş ultimul Congres Național al studențimii române. Aşa cum spuneam şi în numărul trecut al serialului nostru, acest Congres a fost nu doar național, ci şi legionar. Numărul, prestanța, ordinea, curajul şi ofensiva clar declarată a studențimii adunate la Târgu Mureş, au făcut ca autoritățile să reacționeze dur şi calomniator. Congresul din 1936 rămâne un episod exemplar de atitudine legionară prezentat de presa aservită camarilei drept un act nebunesc, devastator şi distrugător, motiv pentru care vor interzice definitiv congresele studențeşti.

Episodul Târgu Mureş continuă să fie distorsionat şi agitat drept capăt de acuzare împotriva Mişcării Legionare şi de Antonescu şi de comunişti. Din păcate şi în ziua de astăzi imaginea imprimată de presa plătită de oamenii Regelui Carol al II-lea acestui Congres continuă să bântuie lucrările diverşilor istorici şi paginile unor tabloide cu pretins caracter istoric. Dacă Dumnezeu va ajuta, vom încerca să închegăm în viitor povestea completă a acestui congres.

Momentan ne limităm la un reportaj legionar din epocă (România Creştină, 9 aprilie 1936) pe care îl puteți parcurge în conexiune cu acest material şi care sperăm să vă ajute în a vă forma o imagine de ansamblu asupra celor petrecute şi discutate la Târgu Mureş. În serialul nostru ne vom referi în special la echipele formate în cadrul Congresului pentru pedepsirea trădătorilor.

Congresul Studențesc de la Târgu Mureş - scurtă prezentare

La Târgu Mureş a avut loc între 3 şi 5 aprilie 1936, al 10-lea Congres Național al Studențimii Române în organizarea UNSCR – Uniunea Națională a Studenților Creştini din România. După cum vă puteți da seama şi din titulatura organizației studențeşti, această uniune nu îngloba întreaga studențime din România, ci pe cea creştină, care se mărturisea ca atare. Până în 1936 studențimea legionară se impusese prin seriozitate şi exemplu în toate centrele studențeşti din țară, care acum erau conduse de preşedinți legionari. La nivel național, la momentul aprilie 1936, preşedintele UNSCR era Gheorghe Furdui (teolog, fost şef al studenților teologi din Universitatea Bucureşti, fost şef al Centrului Studențesc Bucureşti, comandant legionar, ulterior doctor în teologie al Facultății de Teologie Bucureşti, parlamentar ales în 1937 pe listele partidului Totul pentru Țară, asasinat la Râmnicu Sărat în 21/22 septembrie 1939).

Congresul a fost aprobat de autoritățile române şi parțial finanțat din banii statului (prin punerea la dispoziție a unor garnituri de tren necesare transportului). Aprobarea a fost dată de toate ministerele şi structurile abilitate, inclusiv de Regele Carol al II-lea care a primit în audiență pe Furdui la finele lunii martie 1936 pentru acest subiect. Întâlnirea dintre Furdui şi Carol al II-lea este povestită de Constantin Argetoianu în memoriile sale. Argetoianu povesteşte că în data de 11 aprilie 1936 Radian vine să îl vadă după ce discutase cu Ionel Moța. Iată ce notează:

Nu trebuie uitat că gardiştii sunt hotărât antiparlamentari şi îndrumați spre extremă dreaptă. Audiența lui Furdui i-a dezgustat profund prin avansurile pe care Regele le-a făcut preşedintelui studenților creştini. Departe să-i fi câştigat, platitudinile Suveranului i-a indignat. Furdui a vorbit Regelui obraznic pentru un puțoi ca dânsul, între altele a spus că tineretul nu mai are ce aştepta de la un regim ca cel de azi în care călăilor liberali de azi vor succeda mâine călăii național-țărăniști. Bătută şi persecutată de liberali, Garda de Fier va continua să fie bătută şi persecutată de țărăniști care se laudă deja că o vor desființa. Tineretul gardist începe să confunde pe Rege cu partidele sale de guvernământ şi se îndepărtează cu atât mai mult de Tron, cu cât îl vede înconjurat de oameni netrebnici. Un bancher jidan falit (Blank), un gheşeftar veros (Auschnit) şi o damă „care încheagă viţiul şi necinstea în preajma Regelui" au îndepărtat definitiv poporul de Dinastie. Regele a ascultat pleoştit, n-a reacționat, şi a rugat pe Furdui să intervină ca studenții să se astâmpere şi să nu provoace prea multe greutăți Guvernului. În ce priveşte succesiunea țărăniştilor, Regele a spus textual: „Lucrurile nu stau tocmai aşa cum crezi d-ta". A adăugat că el, Regele, a intervenit deseori pentru a calma zelul Guvernului împotriva studențimii gardiste, iar în ce priveşte anumite persoane din anturajul său, că informațiile tineretului sunt cu totul greşite. Impresia lui Moța, dezgustat de altminteri, e că Regele ştie numai de frică şi că e foarte îngrijorat de neplăcerile la care ar putea fi supusă d-na Lupescu. În ce priveşte pe Titeanu şi pe Inculeț, Moța a protestat energic împotriva oricărei bănuieli de înțelegere „cu aceşti pezevenghi". Dacă au facilitat întru câtva ținerea congresului de la Tg. Mureş, au făcuto din îndemnul Regelui, căruia Furdui a declarat că congresul se va ține cu sau fără voia Guvernului. (Constantin Argetoianu, „Memorii", vol. I, 2 februarie 1935 – 31 decembrie 1936)

După ce trenurile studențimii porniseră din loc spre Târgu Mureş are loc o schimbare de plan, autoritățile decid să boicoteze Congresul (sau poate acesta fusese planul lor de la bun început?). Întâi apare calomnia, apoi, folosindu-se de ea, se încearcă oprirea desfăşurării Congresului. Nu se reuşeşte. Studenții ajung la Târgu Mureş în număr mare, peste 6000, după mărturiile din presa vremii. Pentru toți, comitetul de organizare reuşeşte să asigure cazare (la persoane particulare din oraş care se oferiseră anterior să găzduiască şi să ofere masă studenților) şi condiții de perfectă securitate (prin crearea unui serviciu de poliție legionară ce va supraveghea conduita şi deplasările studenților sosiți la Târgu Mureş, şeful acestui serviciu a fost viitorul decemvir Ştefan Curcă).

Pe parcursul celor 3 zile de Congres totul se desfăşoară în cea mai perfectă ordine. Congresul începe prin participarea studențimii la Te-Deumul oficiat de şase preoți în Piața Catedralei Ortodoxe din Târgu Mureş, urmat de parastasul pentru legionarii căzuți. Apoi are loc prezentarea drapelurilor centrelor studențeşti şi întreaga suflare porneşte în defilare, în cea mai perfectă ordine şi organizare către Palatul Culturii unde se vor desfăşura lucrările Congresului. Are loc şedința festivă, apoi pe parcursul celor 3 zile urmează numeroase dezbateri şi luări de cuvânt. La Congres participă şi primarul liberal al oraşului, Emil Dandea, profesorii universitari Constantin Giurescu, Dan Rădulescu, Andronescu Galați, reprezentanți ai studențimii naționaliste germane şi poloneze.

Inchinarea Drapelului

Subiectele dezbătute în cadrul congresului sunt multe şi variate. Se discuta atât despre probleme strict studențeşti ca numerus clausus, burse şi subvenții, cămine, cantine, reducere la plata transportului, taxe universitare şi taxe de examen, colaborarea cu studențimea națională străină, strângerea relației şi protejarea studenților etnici români din țările vecine etc, cât şi despre problemele politice, morale, economice şi sociale ale neamului: igienă şi eugenie socială, francmasoneria, românizare, înființarea de noi specialități universitare care să servească noilor realități etc.

Nu lipsesc nici subiectele legionare: necesitatea ridicării stării de asediu, Garda de Fier ca singura organizație politică în care se regăseşte studențimea, trădarea, încercările de asasinat şi de umilire membrilor Mişcării, redeschiderea şi rezolvarea cazului Ciumetti, eliminarea studenților liberali şi țărăniști din cadrul societăților studențeşti, crearea echipelor de pedeapsă pentru cei care vor continua să atenteze la viața şi la integritatea morală a legionarilor.

Autoritățile boicotează, calomniază şi umilesc studențimea

Scriam puțin mai sus despre încercările de boicotare a Congresului. Totul începe în data de 2 aprilie 1936 cu tragerea unui semnal de alarmă şi oprirea bruscă a unui tren. Se întâmpla în gara Sinaia unde trenul încărcat cu studenții de la Bucureşti este oprit fix în fața restaurantului în care Nicadorii aşteptaseră sosirea lui Duca. Nu s-a descoperit niciodată cine a tras semnalul de alarmă atunci şi acolo, deşi la procesul în care s-a încercat condamnarea liderilor studenților pentru „dezordinile de la Târgu Mureş" a fost intergoat în acest sens inspectorul de siguranță Bungețeanu, reprezentantul Siguranței Statului la Sinaia: *Avocatul Traian Cotigă a pus două întrebări. La întrebarea: „Cine a tras semnalul de alarmă?" Martorul a răspuns: „Am făcut anchetă şi n-am putut identifica persoana care a tras alarma". La întrebarea: „Dacă Siguranța avea agenți în tren?" Martorul a răspuns: „Evident, ca în toate manifestațiile cu public, dar niciunul dintre agenții noştri n-a tras alarma pentru oprirea trenului."* (Şerban Milcoveanu, „Pentru ce a fost asasinat Corneliu Zelea Codreanu?")

Odată trenul oprit, o parte din studenți coboară pe peron, atât cei de afară, cât şi cei din interior intonează „Cântecul Nicadorilor" şi salută legionăreşte. Apoi trenul porneşte, dar nici nu apucă bine să plece spre Predeal, că la Bucureşti şi de aici în toată presa națională apar nişte calomnii mizerabile: studenții au făcut fapte oribile la Sinaia, au profanat mormântul lui Duca (care mormânt evident că nici nu se află în Sinaia!), au profanat monumentul, cru-

continuare în pag. 19

DECEMVIRII

cea şi placa comemorativă închinate lui Duca, distrugându-le şi urinând pe ele! Nu s-a întâmplat aşa ceva, deşi şefii centrelor sudenţeşti au fost ulterior arestaţi şi judecaţi inclusiv pentru aceste invenţii care au fost spulberate în instanţă chiar de reprezentaţii autorităţilor. La Sinaia nu exista nici mormânt, nici monument în memoria lui Duca, ci o mică placă pe care se afla o cruce, placă montată pe locul în care a căzut Duca, deci jos, pe peronul gării (foto ataşat). Culmea este că deşi Ministerul de

Crucea comemorativă pe locul unde a fost asasinat I. G. Duca

Adevărul, 18 Aprilie 1936

Interne dă în data de 5 aprilie 1936 un comunicat prin care precizează că *au rostit acolo cuvinte aţâţătoare şi au manifestat pentru cei trei asasini. Placa şi crucea însă n-au fost atinse. Aceste fapte au fost constatate şi de d. ministru Franasovici care după o jumătate de oră, trecând prin gara Sinaia, le-a cercetat şi d-sa* (Adevărul, 5 aprilie 1936), aceleaşi ziare care publică comunicatul, publică şi ştirile legate de profanare!

Trenul cu studenţimea bucureşteană ajunge în gara Lunca Bradului (localitate micuţă aflată la jumătatea distanţei dintre Toplița şi Deda). Aici se încearcă oprirea înaintării spre Târgu Mureş şi întoarcerea trenului la Bucureşti. Jandarmeria se afla deja pe poziţii la momentul intrării trenului în gară. Trenul sosit cu studenţii din Bucureşti este tras pe linie şi i se scoate locomotiva. Bucureştenii vor urca mai apoi în trenul camarazilor de la Iaşi care va sosi în aceeaşi gară şi care, prin isteţimea şi curajul lui Teodor Tudoşi, şeful centrului studenţesc ieşean, vor reuşi să preia conducerea trenului (suprapopulat) şi sfidând autorităţile, vor pune trenul în mişcare şi vor merge fără opriri spre Târgu Mureş, unde ajung în zorii zilei de 3 aprilie, prima zi a Congresului.

Conducerea UNSCR va fi arestată la scurtă vreme după încheierea Congresului. Procesul se va judeca la Braşov în luna mai. Avocaţii studenţilor congresişti, Traian Trifan, Ionel Moţa, Vasile Marin, Radu Budişteanu etc, vor demonta acuzaţiile calomnioase ale autorităţilor. Studenţii vor primi pedepse minime pentru încălcarea legii Mironescu-Mârzescu (unde se încadrau pentru glorificarea Nicadorilor), majoritatea fiind eliberaţi imediat după încheierea procesului.

Constituirea echipelor de pedepsire

În cadrul lucrărilor Congresului mai mulţi legionari vorbesc despre necesitatea unei reacţii concrete în faţa asasinatelor, trădărilor şi mişeliilor pornite de prigoana Duca şi continuate de autorităţi până la momentul Congresului. Din 1933 până în 1936 România trăise sub stare de asediu instituită şi mereu reînnoită de autorităţi, iar Mişcarea suferise 3 dizolvări succesive, abuzive. Încercările de suprimare a Căpitanului în 1934 rămăseseră şi ele nepedepsite. Mai mult, autorităţile nu renunţaseră la ideea suprimării Căpitanului şi nici la distrugerea Mişcării. Trădarea venită din interior prin Mihai Stelescu şi mai nou prin Beza era încurajată şi promovată de toată presa aservită puterii. Despre toate acestea am tot vorbit în cadrul serialului nostru, nu are rost să reluăm aici ceea ce s-a explicat pe larg în episoadele anterioare.

Cei care solicită acţiuni colective ferme în cazul în care autorităţile îşi continuă planurile legate de asasinarea lui Corneliu Zelea Codreanu şi de nimicire a generaţiei legionare sunt: Virgil Rădulescu, Iosif Bozânţan, Paul Craja, Gheorghe Furdui, Viorel Trifa şi Alecu Cantacuzino (România Creştină, 9 aprilie 1936). Din păcate până la noi au ajuns numai frânturi din tot ce s-a mărturisit acolo. În cea de-a treia zi a Congresului, cel care solicită în mod oficial aprobarea pentru *organizarea echipelor de pedepsire a trădătorilor şi canaliilor* (România Creştină, 9 aprilie 1936) este preşedintele Societăţii Studenţilor Medicinişti, dr. Paul Craja (comandant legionar, asasinat la Râmnicu Sărat în 21/22 septembrie 1939).

După propunerea formulată de Craja, ia cuvântul Emil Bulbuc (medic, reprezentant al studenţimii clujene în cadrul Congresului) – din fericire discursul lui a fost stenografiat – care întăreşte propunerea lui Craja şi mesajele antevorbitorilor săi. Discursul său este mult mai amplu, aici selectăm doar partea legată strict de pedepsirea trădătorilor:

Fraţi români şi tineri din România Mare! Prin declaraţiile, rapoartele şi comunicările din primele două zile ale Congresului nostru s-a străduit să mobilizeze la solidaritate naţională pe poziţie de vigilenţă şi combativitate pe cei 5500 de studenţi prezenţi în această sală şi, prin studenţi, întreaga parte bună din substanţa socială a naţiunii române.

Am reuşit pentru că ne-am găsit în comunitate de simţire şi pentru că am ajuns la unitate de voinţă. Ce-am reuşit până acum este mai important decât ce vom întreprinde de acum înainte. Avem condiţia unităţii de simţire şi condiţia unităţii de voinţă şi ne rămâne pe viitor doar condiţia unităţii de gândire care, peste oameni, este în funcţie de împrejurări şi informaţii.

Fraţi români şi tineri din România Mare! Ce ne facem cu cealaltă parte din substanţa socială a naţiunii noastre şi pe care o ştim deja coruptă şi o bănuim a putea trăda?

Ne-am întrebat, am căutat şi am cântărit care ar putea fi soluţia eficace din punctul de vedere al patriei pentru ca menţinerea laşilor, corupţilor, imoralilor şi iresponsabililor să nu iasă din solidaritatea naţională?

Preşedintele nostru, camaradul George Furdui a pus problema şi a adresat întrebarea. Camaradul Paul Craja, preşedintele Societăţii Studenţilor în Medicină din Bucureşti a formulat propunerea în momentul de faţă în discuţie. Antevorbitorii mei principali Alexandru Cantacuzino, Viorel Trifa, Virgil Rădulescu şi Iosif Bozânţan au completat propunerea şi v-au cerut adoptarea ei.

Şi eu vin în discuţie şi cu întreaga mea gândire, simţire şi voinţă declar în plenul Congresului Naţional Studenţesc că cele propuse sunt unica soluţie posibilă pentru ca laşii, corupţii, imoralii şi iresponsabilii să nu spargă indispensabila solidaritate naţională în împrejurările istorice ce vin şi în războiul început de invadator.

Constituind câte o echipa studenţească de sacrificiu pentru fiecare guvernant eventual trădător, noi Congresul Naţional Studenţesc de la Târgu Mureş nu facem decât să-i avertizăm a nu greşi şi nu facem decât să-i punem sub observaţia naţiunii. A-i avertiza de ce li se va întâmpla dacă vor dezerta sau vor trăda: este a-i ajuta şi a-i sprijini dacă sunt cu adevărat potriviţi şi dacă la fel ca noi apără patria. Avertismentul adresat de Congres şi constituirea echipelor de sacrificiu sunt intimidare constrângătoare şi teroare morală numai pentru acei guvernanţi deja în trădare sau gata de trădare. [...]

Constituirea echipelor de sacrificiu pentru fiecare eventual trădător o socotesc nu numai indispensabilă şi eficace, dar şi legitimă. Legitimă în raport cu nevoia României de a fi apărată în interior pentru a se putea apăra în exterior. Legitimă în raport cu extraordinara periculozitate a evenimentelor care ar putea fi amânate şi puţin atenuate, dar deloc evitate. Legală în raport cu dreptul natural, adică cu dreptul oricărui tineret din lume de a se interesa şi de a-şi apăra propriul viitor. Legală în raport cu dreptul istoric, adică cu tradiţia de peste o jumătate de secol a tuturor congreselor studenţeşti de a interveni în viaţa publică a României. (Învierea, nr 1, ianuarie-martie 1993)

Şi Marin Bărbulescu povesteşte momentul constituirii echipelor de pedepsire: *În memorabila şedinţă a Drapelului Negru, pentru că drapelul Uniunii Studenţeşti era învăluit cu crep negru, semn de doliu, preşedintele ei Gheorghe Furdui, a deschis solemn dezabaterile, denunţând manevrele prin care se încearcă destrămarea Legiunii şi pregătirile de asasinare a Căpitanului. [...]*

În continuare, a declarat că studenţimea face în jurul lui Corneliu Zelea Codreanu, zid viu de apărare. Toţi preşedinţii de centre au vorbit în acest sens, declarându-se mobilizaţi.

Iosif Bozânţan, cutremurat de gravitatea răspunde-

continuare în pag. 20

Ce s'a petrecut în gara Sinaia

Un al doilea comunicat al ministerului de interne

Aseară ministerul de interne ne-a trimis al doilea comunicat care are următorul conținut:

„Svonurile potrivit cărora cu prilejul actelor de dezordine săvârșite Joi în gara Sinaia de un grup de studenți congresiști, s'ar fi produs și profanarea plăcei și crucii lui Ion Duca, — sunt lipsite de orice temei.

Din cercetările făcute imediat de autoritățile locale, rezultă că grupul congresiștilor, după ce a oprit prin semnalul de alarmă trenul în fața restaurantului, au rostit acolo cuvinte aţâţătoare și au manifestat pentru cei trei asasini.

Placa și crucea însă n'au fost atinse. Aceste lapte au fost constatate și de d. ministru Franasovici, care după o jumătate de oră, trecând prin gara Sinaia le-a cercetat și d-sa.

Identificarea de către autoritățile judiciare și polițienești a autorilor, incontestabil, după cum s'a comunicat încă în drumul trenului, continuă la Tg.-Mureș și vinovații vor fi trași în fața instanțelor judecătorești".

Adevărul, 5 Aprilie 1936

DECEMVIRII

rii declară: „Iartă-ne Căpitane, pentru prima oară nu te vom asculta, ne asumăm toată răspunderea...”

Declarația finală a fost în sensul că studențimea se constituie în echipe de pedepsire a fiecăruia ce se va face vinovat de complot că l-a urzit, că l-a înlesnit, că l-a executat. (Marin Bărbulescu, „Centrul Studențesc Legionar Timişoara. Mărturii pentru istorie”)

Ce mi se pare extraordinar de interesant este faptul că nimeni nu s-a opus la constituirea acestor echipe de pedepsire. Deşi în sală erau atâtea mii de persoane, nu avem nicio mențiune despre vreo reacție de împotrivire sau de temperare a deciziei luate de Congres. Ne putem gândi că poate au existat şi reacții negative, dar că legionarii nu le-au făcut publice. Dar presa camarilei? Ar fi ratat ocazia de a propaga în toată țară mărturiile un student prezent la Congres care să fi denunțat măcar post factum crearea acestor echipe? Eu nu am întâlnit aşa ceva nici în presa vremii - atât cât am reuşit să o parcurg - şi nici în volume ulterioare de memorialistică. Nu am găsit nicăieri o persoană care să afirme că a participat la acel Congres şi că s-a opus creării echipelor sau că a fost tacit împotrivă atunci şi acum condamnă etc. Dacă ne gândim la discursul lui Emil Bulbuc citat mai sus înțelegem mai bine ceea ce spunea că s-a obținut înainte de toate în Congresul de la Târgu Mureş: *comunitate de simțire şi pentru că am ajuns la unitate de voință.*

Rezumând informația din materialele citate şi consultate, avem următoarea situație schematică:

- Furdui întreabă ce e de făcut în situația în care autoritățile continuă planurile de asasinare a Căpitanului şi de distrugere a Mişcării.
- Mai mulți legionari iau cuvântul, întărind cele spuse de Furdui şi cerând acțiuni colective concrete şi dure.
- Paul Craja propune constituirea echipelor de pedeapsă.
- Iosif Bozânțan propune constituirea listelor cu numele canaliilor şi trădătorilor.
- Conducerea Congresului aprobă constituirea echipelor şi întocmirea listelor cu trădători şi canalii.
- Studențimea prezentă aprobă şi susține în unanimitate hotărârea conducerii Congresului.

În numărul viitor al serialului nostru vom vedea cine erau legionarii care şi-au asumat conducerea echipelor de pedeapsă şi cine făcea parte din lista trădătorilor. Vom încerca să vedem şi care era de fapt misiunea unei echipe de pedeapsă. Aşa cum puteți bănui, Mihai Stelescu are locul lui asigurat pe lista de la Congres. Vom vedea şi care a fost reacția lui la aflarea veştii.

CEZARINA CONDURACHE

Paul Craja

DE LA CAPĂT, COPII
- Schimb de domiciliu -

IOAN DUNCA

Am mai spus-o. La închisoare orice plecare de undeva indiferent unde, e binevenită, chiar dacă **schimbul de domiciliu** poate însemna o schimbare, de la rău la mai rău.

Ziua plecării a sosit după regula locului, pe neaşteptate. Mi s-a spus să-mi iau bagajul. Care bagaj? Întrebare formulată rapid în căpățână: altă celulă? Altă păuşcărie? Vom vedea. După ce ni se vor elibera ochii de becisnicii ochelari orbi.

Am văzut imediat – vorba vine cu „văzutul” – că urmam un traseu necunoscut. Aerul altfel şi fentarea ochelarilor prin ridicare cu pielea frunții, m-a făcut să-mi dau sema că suntem afară,într-o curte. Mai mulți şi cu o grămadă de gardieni care se strofocau de zor cu: -Vorba! Psst! Că te ia mama dracului!... etc. Aveau un vocabular extrem de redus „băieții”.

Numai că nicio întreagă armie de caralii nu l-ar fi putut face pe Nistor să tacă, acesta ciondănindu-se de zor, suficient pentru a-şi face simțită prezența la acest original conclav de surdo-muți, cum ar fi vrut şefii. Deci primul identificat. Mi s-a părut că-l identific pe Gicu Bulacu, pe Ghiță Andreica, pe Fănică Deac – care mormăia în chip de protest –, el, care era atât de rezervat de felul lui. Ce să faci? Împrejurări speciale cer comportamente adecvate. Cam atât.

Toată această distinsă societate a fost încătuşată, fiecare având un companion în stânga şi altul în dreapta, toți ataşați unui lanț care înconjura duba în care fuseserăm îmbarcați în prealabil. Era o dubă veche şi rablagită care-şi fornăia motorul uzat, duhnea a carburant ordinar, a sudoare şi a mai cine ştie ce. Fulgerător mi-a revenit în minte privirea blândă şi melancolic surâzătoare a domnului Şuta, de care m-am despărțit în fugă, cu o îmbrățişare scurtă, bărbătească, zorit de cerberul care trepida nervos, cu ochelarii în mână. Presimțeam că nu-l voi mai vedea, probabil, niciodată. Aşa a fost.

Nu ştiam, dar bănuiam cam care ar putea fi destinația. Baia Mare neavând penitenciar propriu în vremea aceea, mergeam ori la Sighet, ori la Satu Mare. Cum, după un anumit timp nu am simțit serpentine, probabilitatea era cea de a doua. Numai că… Hardughia cea veche şi puturoasă a făcut pană de cauciuc. Ceea ce însemna staționare pe termen nedefinit şi duhoarea amplificată, deoarece aerul se primenea – cât se primenea – în interior printr-o morişcă primitivă fixată în plafonul hardughiei, care funcționa numai când era în mers.

Erau agitați şi caraliii care ne escortau, nu le convenea să staționeze în drum cu valoroasa încărcătură de bandiți periculoşi. Cine ştie ce se poate petrece? Aveau capetele imbibate cu tot felul de poveşti trăznite despre nemaipomenita viclenie şi perfidie a fioroşilor bandiți aflați sub paza şi responsabilitatea lor.

Iar bandiții se sufocau în căldură şi duhoare, nemaidorindu-şi decât o celulă. De puşcărie, nu de bază, atât de ospitalieră cât poate fi o celulă.

În sfârşit, s-a remediat nenorocita aceea de pană şi am purces mai departe. Imposibil de determinat timpul scurs, dar a fost greu de tot, înțepeniți în cuşca aceea pe roți, din metal încins şi peste măsură de puturoasă. Oricât eram de familiarizați cu duhorile puşcăriilor.

Am intrat în închisoarea din Satu Mare seara târziu. Era identică cu cea din Sighet, dar mai mare şi cu un etaj în plus. Ultimul, rezervat politicilor. Sau, după noul vocabular, „contrarevoluționarilor”, etichetă menită să ne descalifice în plus, ca fiind cei ce se opun progresului şi fericirii care urma să vină cândva, pentru întregul popor. (Cred că aşa zisa revoluție socialistă – care nu a avut loc niciodată – nu-i decât o inversare, lipsită de fantezie, a valorilor statornicite de milenii. Aşa or fi toate „revoluțiile”?)

Urcați la ultimul etaj, cpt. Ştern, mai-marele arestului de la securitate, cu o listă în mână, ne-a repartizat în diferite celule. Nemaiavând ochelarii pe ochi, am reuşit să vedem care suntem şi să ne dăm seama, întrucâtva, cum suntem distribuiți.

*

La început am stat câte unul în celulă, toți sau aproape toți. Faptul nu m-a deranjat câtuşi de puțin, chiar îmi convenea.

Din dimineața următoare am început acomodarea cu rutina loculu, orientându-mă. Cât se putea pentru început. Am observat că vizorul uşii era ridicat adesea, dar nu cu frecvența de la securitate. Urechea exersată depista mişcările de afară, cu toate că gardienii purtau papuci de pâslă peste încălțăminte. Am „sondat” pereții, treabă de rutină a oricărui deținut care se respectă, ciocănind uşor peretele vizat, până la găsirea locului unde era „mai rar”!?! Am bătut apoi mai apăsat în punctul care mi s-a părut cel mai propice pentru îndeletnicirea neregulamentară pe care o puneam la cale şi mi s-a răspuns. Cu gura aproape lipită de perete şi protejată de palmă, iar urechea lipită bine de perete, se putea vorbi convenabil şi fără să ridici tonul. Cu riscurile aferente.

Unul dintre vecini era Ghiță Andreica, ceea ce mi s-a părut a fi în limitele firescului. Viața ne-a **lipit** cumva încă din şcoală. Am fost colegi de clasă, de bancă şi năzdrăvănii. Suplimentar, mă făceam vinovat şi de faptul că eram vinovatul care l-a atras pe drumul spre şi în puşcăriile patriei. El a **încasat** mai puțin ca mine la prima condamnare, ceea ce l-a supărat amarnic. Eu îl tachinam fără milă – după năravul nostru – precum că şi tribunalul militar m-a plasat într-o poziție superioară comparativ cu el, eu luând dublu față de el, în timp ce el s-a ales **doar** cu o condamnare amărâtă de doi ani corecțională etc…

Când am plecat la Canal, Ghiță era cel mai necăjit deținut politic şi-mi stăruia în memorie figura lui neconsolată. Îi expirase condamnarea şi urma să fie eliberat (niciodată nu se ştia când) iar peste alți trei ani, când ne-am regăsit, ne-am întâlnit adesea. Prietenia noastră a rămas neschimbată, chiar întărită de detenție. Mai ambițios decât mine, Ghiță a reuşit să intre în Facultatea de Filologie din Cluj – împreună cu Nistor Man –, dar în anul II au fost exmatriculați. Lovitură grea pentru Ghiță, care s-a oploşit pe undeva prin Munții Apuseni, ca învățător suplinitor, iar Nistor s-a oploşit şi el la Institutul Teologic de la Sibiu. De unde a fost **umflat** în 1958. – Ce credeai, bă, că dacă te faci popă scapi de noi? Asta ne-a povestit-o mai târziu Nistor, care nu prea călca a popă şi admitea acest fapt, dar a mers acolo ca să nu piardă vremea, deoarece acolo se făceau studii serioase de **limbi moarte,** respectiv latină, elină şi ebraică. Şi cum tot începuse cu filologia, nu strica să… De fapt, chiar aşa a fost.

Ne-am împărtăşit cu Ghiță părerile – care coincideau –, cât mai pe scurt, în stilul telegrafic care se impunea acolo, unde puteai fi surprins şi bineînțeles sancționat. În esență, a nu recunoaşte în instanță niciun fel de vinovăție.

Nu sunt foarte sigur, dar cred că celălalt **vecin** era Ionică Motrea, furios, fiindcă avea deja o viață aşezată, soție şi copil şi o poziție bună în construcții, unde era foarte apreciat, pentru pricepere şi hărnicie. (A fost unicul achitat, dar nu şi eliberat).

Aşa a trecut o perioadă de care nu-mi amintesc mai nimic, fiindcă nu s-a petrecut nimic notabil. Obsesia era procesul despre care nu ştiam când va avea loc. Secretomania timpului!?!

(va urma)

DECEMVIRII (19)

Congresul studențesc de la Târgu Mureş (II)

Mihai Stelescu pe lista canaliilor şi trădătorilor

CEZARINA CONDURACHE

Trădătorii şi pedepsitorii de la Târgu Mureş

Congresul a dat aprobarea, echipele s-au format pentru fiecare trădător/canalie în parte şi au depus jurământul în fața Congresului. A se vedea în acest sens şi conținutul întregii Moțiunii adoptată la finalul Congresului (România Creştină, 9 aprilie 1936) publicată în episodul anterior. Conducerea generală a acestor echipe a fost asumată de prințul Alecu Cantacuzino. Din păcate nu ştim cu exactitate cine au fost toți trădătorii şi toate canaliile nominalizate la Congres şi nu ştim nici componenta completă a echipelor. Ziarul România Creştină, 9 aprilie 1936, menționează că între şefii echipelor se numărau Gheorghe Furdui, Alecu Cantacuzino, Viorel Trifa, Paul Craja.

Câteva nume din categoria „trădători şi canalii" le aflăm de la Şerban Milcoveanu, participant şi conferențiar în cadrul Congresului de la Târgu Mureş: *În numele Congresului, valorosul, energicul dr. Paul Craja a pus concluzii practice de aplicat şi a cerut celor 6.000 de studenți participanți să facă propuneri nominale pentru eventualele atentate colective dacă se va repeta trădarea națională şi dacă Mişcarea Legionară va fi a patra oară ilegalizată şi dizolvată.*

Din sală au început să se facă propuneri. Relatez în calitate de martor de la fața locului. Nu s-au pronunțat numele Nicolae Titulescu, Gheorghe Tătărescu, Ion Inculeț. Îmi amintesc a se fi pronunțat numele: Armând Călinescu, Victor lamandi, Gavrilă Marinescu şi Mihail Stelescu. Din sală s-a strigat în mod sigur numele Elena Lupescu, poate înțelegându-se în locul Regelui Carol II. (Şerban Milcoveanu, „Pentru ce a fost asasinat Corneliu Zelea Codreanu?")

Detalii despre trădători şi pedepsitori aflăm şi dintr-o notă informativă a Direcției Generale a Poliției: *Bozânțan a propus formarea listelor acestor inamici. S-au format în fine 10 echipe cu câte 10 legionari fiecare sub comanda d-lui Alexandru Cantacuzino pentru a trece la fapte. În rândurile inamicilor codrenismului, meniți să fie pedepsiți după sistemul codrenist, primii sunt vizați: Armand Călinescu pentru care s-a angajat cu pedepsirea Craja; d Colonel Gavrilă Marinescu pentru care s-a angajat cu pedepsirea Ioraş; d chestor Parizianu pentru care nu s-a indicat numele pedepsitorului; d Tăslăoanu pentru care s-a angajat cu pedepsirea Crudu; d Pleşea pentru care s-a angajat cu pedepsirea Ştefan Georgescu; d Madgearu pentru care s-a angajat cu pedepsirea Paul Mărculescu; pentru executarea domnilor colonel Gavrilă Marinescu şi chestor Parizianu s-a mai angajat şi Furdui. Dl Mihail Stelescu „trădătorul" cauzei legionare pentru care s-a angajat cu pedepsirea tot Furdui.* (Ideologie şi formațiuni de dreapta în România, volumui IV, 1934-1938)

Mai multe nume apar citate de Marin Bărbulescu: *Se citeşte lista celor ce s-au descoperit a complota: Magda (Elena) Wolf Lupescu amanta regelui, Iamandi, Inculeț, Titulescu, Victor Antonescu, Valer Roman, Gen. Dumitrescu, şeful Jandarmeriei, Eugen Cristescu, şeful Siguranței, Moruzov, şeful Serviciului Secret, Colonel Gabriel Marinescu.*

Din Centrul Studențesc Timişoara, Eugen Necrelescu şi Petru Fleschin s-au prezentat lui Furdui anunțându-i decizia lor de a constui o echipă; de nu, să fie admişi în orice echipa existentă. (Marin Bărbulescu, „Centrul Studențesc Legionar Timişoara. Mărturii pentru istorie")

Şi Armand Călinescu ne ajută cu o enumerare: *13 aprilie. Aflu că la Tg. Mureş a fost în realitate un congres al Gărzii de Fier. S-au desemnat echipele şi s-a luat jurământul celor ce vor pedepsi „canaliile", adică pe mine, Madgearu, Gavrilă Marinescu şi alții câțiva. S-a expediat o telegramă asasinilor lui Duca, s-a vorbit şi contra doamnei L[upescu], deşi Furdui prezidentul fusese în audiență la rege.* (Armand Călinescu „Însemnări Politice")

Jurământul şi misiunea echipelor de pedepsire

Din aceeaşi notă a poliției citată mai sus aflăm cum a decurs depunerea jurămintelor după consituirea echipelor: *Furdui a jurat cel dintâi în fața lui Alexandru Cantacuzino. Alexandru Cantacuzino a jurat apoi în fața lui Furdui. Toți ceilalți şefi de echipe au jurat apoi în fața lui Cantacuzino. Iată şi formula jurământului: „Jur cu prețul sângelui că ne vom apăra onoarea şi vom pedepsi pe canalii şi trădători. Dacă vreunul din noi va da un pas înapoi, asupra noastră să cadă blestemul neamului întreg. Aşa să îmi ajute Dumnezeu".* Nu am putut verifica informația din alte surse. Totuşi acelaşi text al jurământului apare şi în volumul fabricat de regimul Antonescu pentru acuzarea şi demonizarea Mişcării Legionare, „Pe marginea prăpastiei". Sintagma „prețul sângelui" nu este însă de rezonanță legionară.

Misiunea acestor echipe este parțial evidentă din denumirea lor. Membrii se angajau să pedepsească cu moartea, la nevoie, pe cei nominalizați dacă aceştia ar fi continuat cu planurile de trădare a neamului, de suprimare a Căpitanului şi a Legiunii. Doar la nevoie şi nu obligatoriu şi nici imediat, să se înțeleagă foarte bine, ideea nu era să fie omorâți toți cei nominalizați după terminarea Congresului. Nădejdea era ca cei vizați, odată avertizați şi amenințați public, să îşi revină şi să părăsească de bunăvoie, sau măcar de frică, planul de nimicire a tineretului legionar. Dacă nu ar fi gândit aşa, legionarii ar fi trecut la fapte imediat, secerând majoritatea persoanelor nominalizate. Aveau şi capacitatea şi determinarea să o facă, dar nu ăsta era scopul echipelor de pedeapsă. Iată ce spune Armand Călinescu în memoriile sale, „Însemnări Politice": *21 aprilie. Sunt consiliat de toți să mă păzesc. Practic aceasta e imposibil. Acum înțeleg de ce Duca nu a putut să evite asasinatul.* Deci reuşita unei pedepsiri imediat după Târgu Mureş era lesne de obținut de aceea cei vizați au intrat în panică.

Legionarii au încercat să atragă atenția pe principiul: *Precum este adevărat că Eu sunt viu, tot aşa este de adevărat că Eu nu voiesc moartea. păcătosului, ci ca păcătosul să se întoarcă de la calea sa şi să fie viu. Întoarceți-vă, întoarceți-vă de la căile voastre cele rele!* Din nefericire „păcătosul" nu şi-a venit în fire. Primul şi singurul păcătos care cade sub pedeapsa legionară a echipelor de la Târgu Mureş este Mihail Stelescu aşa cum bine ştiți. Restul celor nominalizați nu au pățit nimic. Desigur nu şi-au revenit şi nici nu s-au îndreptat, dar atâta timp cât viața Căpitanului nu a fost direct amenințată/periclitată, echipele nu au acționat. Ulterior, după ce camarila îl arestează, condamnă şi asasinează mizerabil pe Corneliu Zelea Codreanu, Armand Călinescu avea să cadă sub gloanțele echipei Miti Dumitrescu în septembrie 1939. Peste încă aproximativ 1 an, noiembrie 1940, în timpul Statului Național Legionar, mai cad şi alte nume de pe lista de la Târgu Mureş (Marinescu, Iamandi, Moruzov), dar într-un cu totul alt context.

Foarte important de menționat este faptul că în afara cazului Mişu Stelescu, cei care vor pedepsi peste ani pe Călinescu, Marinescu, Iamandi, Moruzov nu au participat la Congresul de la Târgu Mureş şi nu au făcut parte din echipele de pedeapsă alcătuite aici. Mai mult, liderii Congresului de la Târgu Mureş vor fi cei arestați şi duşi în lagăre de Armand Călinescu şi asasinați mai apoi ca represalii la moartea acestuia. Mă refer aici la Gheorghe Furdui, Alecu Cantacuzino şi Paul Craja. Deci pedepsitorii au devenit victimele canaliilor şi nu invers.

Tot ce s-a întâmplat la Congresul de la Târgu Mureş şi mai apoi cu Armand Călinescu reprezintă punerea în aplicare a învățăturilor lui Moța. Am mai scris despre asta şi o voi face ori de câte ori va fi nevoie. Moța este cel care trasează atitudinea şi conduita legionară față de trădare şi față de încercările de suprimare a Căpitanului. Voi relua aici un singur citat din Moța, rugându-vă să recitiți episodul 11 din serialul nostru care se ocupă pe larg cu acest subiect: *ei cunosc formidabila organizare de răzbunare, pusă în întregime la punct din partea legionarilor, care nu vor cruța pe nimeni şi vor distruge pe absolut toți vinovații, convinşi că misiunea legionarilor, fără Codreanu, nu poate fi alta decât aceea de a zgudui istoria românească pentru secole, prin plida îngrozitoare a unei nemiloase pedepsiri. Ştim că acest război de pedepsire ne va costa viața noastră a tuturor, dar o vom da cu bucurie, siguri fiind că în acelaşi timp împreună cu noi vor muri sute de vrăjmaşi vinovați de trădarea patriei.* (Ion I. Moța, „Corespondență cu Welt-Dienst 1934-1936", Munchen, 2000). Poziția lui Moța față de Târgu Mureş va fi expusă clar cu ocazia celui de-al doilea Congres al Generației de la 1922 care va avea loc în a doua jumătate a lunii aprilie 1936.

Pentru cei care s-au înscris pe lista pedepsitorilor, acest act asumat conştient şi voluntar, odată săvârşit, însemna propria lor moarte. De aceea putem numi echipele de pedepsire de la Târgu Mureş şi echipe de sacrificiu. Încă o dată vreau să fac distincția între aceste echipe şi Echipa Morții care a fost funcționat timp de 2 luni în anul 1933, alcătuită dintr-o serie de legionari dispuşi să îşi rişte viață pentru a face campanie Gărzii de Fier. A există o singură echipă cu acest nume, membrii erau pregătiți a-şi pierde viața în încercarea lor, nu pentru a provoca moartea cuiva. Existența Echipei Morții încetează odată cu întoarcerea membrilor ei la București după ce timp de două luni au străbătut zeci de localități.

Căpitanul, între Carmen Sylva şi Târgu Mureş

Poate vă întrebați unde era Căpitanul în timpul acesta şi ce gândea despre cele petrecute la Congresul de la Târgu Mureş? Nu există nicăieri o relatare scrisă/comentariu aparținând lui Corneliu Zelea Codreanu despre cele petrecute. În timpul Congresului Codreanu se afla la Carmen Sylva terminând de redactat „Pentru Legionari". Cuvintele pe care le scrie în încheierea acestui volum rezonează perfect cu Târgu Mureş. Să le reluăm aici:

DRAGI CAMARAZI,

Vouă celor ce ați fost loviți, huliți sau martirizați, vă pot aduce vestea, care doresc să treacă dincolo de valoarea şubredă a unei fraze oratorice ocazionale: în curând vom birui.

În fața coloanelor noastre vor cădea toți asupritorii noştri. Să iertați pe cei ce v-au lovit din porniri personale. Pe cei ce v-au chinuit pentru credința voastră în neamul românesc, nu-i veți ierta. Să nu confundați dreptul şi datoria creştină de a ierta pe cei ce v-au făcut vouă rău, cu dreptul şi datoria neamului de a pedepsi pe cei ce l-au trădat şi pe cei ce şi-au asumat răspunderea de a i se împotrivi. Să nu

continuare în pag. 10

DECEMVIRII

uitați că săbiile pe care le-ați încins sunt ale neamului. În numele lui le purtați. În numele lui, deci, veți pedepsi cu ele: neiertători şi necruțători.

Astfel şi numai astfel veți pregăti un viitor sănătos acestei nații.

Carmen Sylva, 5 aprilie 1936.

Moțiunea de la Târgu Mureş, cu tot cu crearea echipelor, s-a votat tot în data de 5 aprilie 1936, dată pe care o poartă şi cuvintele lui Codreanu. Unitatea de gândire, simțire şi atitudine legionară între Căpitan şi camarazii săi este perfectă. Cum putea fi altfel? Legionarii mergeau pe calea trasată de Moța, iar Moța trasa această cale pentru a asigura drumul Căpitanului în istoria şi în memoria neamului său. Aşadar, putem afirma fără dubiu că aceste echipe au fost create cu acordul Căpitanului.

La scurtă vreme după finalizarea Congresului, în fața valului de aberații lansat de autorități la adresa studenților participanți (vezi în episodul anterior acuzațiile de profanare de la Sinaia, dezordinile invocate etc), Mişcarea Legionară răspunde prin publicarea unei broşuri cu titlul *„Dezordinile" de la Târgu Mureş.* Broşura, ce are 47 de pagini, conține un text semnat de Victor Puiu Gârcineanu (text pe care îl puteți citi în completarea serialului nostru) şi 43 de fotografii din care rezultă impecabila organizare şi ordinea desăvârşită în cadrul Congresului. Parte din acele imagini le-ați putut vedea în numărul trecut al revistei noastre, parte le vedeți acum. Broşura se încheie cu următoarele rânduri: *Iată care au fost „dezordinile" de la Târgu Mureş. „Dezordini" inventate cu o caracteristică rea credință şi răspândită de presa iudeo-comunistă a Sărindarului, cum şi de anumite oficine deopotrivă vrăjmaşe gândului şi faptei noastre. Opinia publică creştinească şi românească are a judeca!* Apariția şi distribuirea revistei arată încă o dată faptul că atât Corneliu Zelea Codreanu, cât şi Mişcarea Legionară a aprobat şi a susținut toate cele întâmplate şi hotărâte la Congresul de la Târgu Mureş.

Publicul şi studenții în fața Catedralei, la rugăciune

Nominalizarea lui Stelescu la Târgu Mureş

Apariția numelui lui Mihail Stelescu pe listele de la Târgu Mureş nu cred că a reprezentat o surpriză pentru nimeni. La capitolul trădători el ocupa locul întâi, la canalii locul întâi era disputat de mai multe personaje, dar la trădători câştiga detaşat. Nominalizarea nu a fost o surpriză nici pentru Stelescu. Să ne amintim cum sistematic a făcut referire şi chiar a instigat la suprimarea sa fizică prin împuşcare, suprimare pe care a tot fluturat-o în paginile revistei sale având grijă că să-i alăture câteva acuzații mizerabile Căpitanului de fiecare dată:

Vrei să mă omori fizic? Nu mi-e teamă de glonțul de oțel, deoarece ştiu că numai cu el mă poți omorî, eu am însă gloanțe care te omoară moralmente şi află că nu le-am tras încă pe toate. E lupta cam inegală, o recunosc. Dar e frumoasă, între întuneric şi lumină. Vino, de ai curajul, şi mă omoară singur, nu mai trimite la ocnă alții. (Mihail Stelescu, „O scrisoare către Corneliu Zelea Codreanu", „Cruciada Românismului", 4 aprilie 1935)

După prima mea scrisoare mi s-au promis câteva gloanțe. Le-am aşteptat în zadar. De data aceasta le aştept iarăşi, şi îi rog să se grăbească, deoarece eu mai posed multe gloanțe dintre aceste „morale" şi „curățirea mea" ar aduce un real folos. Dar cer şi eu o îngăduință, să vie „Şeful" în persoană şi, dacă se poate, nu pe la spate. (Mihai Stelescu, „Conducătorii Gărzii de Fier homosexuali", Cruciada Românismului, 27 iunie 1935 apud Zigu Ornea „Anii treizeci: extrema dreaptă românească")

Te-aş întreba, acum, de ce vrei să mă împuşti? Când ai hotărât excluderea mea, de ce nu m-ai condamnat cavalereşte la moarte? De ce n-ai luat pistolul în mână să tragi? Ai dat o sentință prin care îmi permiteai chiar să revin. Iar a doua zi dădeai ordin să fiu făcut trădător. De ce? Ți-era teamă să nu te acuze pe d-ta cineva de trădare? Căci d-ta eşti trădătorul... Ai insinuat că am trădat Garda?... Dacă ții neapărat să mă împuşti, ai tot dreptul... Numai d-ta. Nu trimite alte suflete în iad. (Mihail Stelescu, „A 2-a scrisoare deschisă lui Corneliu Codreanu", Cruciada Românismului, 7 martie 1936, apud Zigu Ornea „Anii treizeci: extrema dreaptă românească")

După Târgu Mureş Stelescu va trimite o „circulară" către presa regimului şi către unele personalități politice în care denunță alcătuirea echipelor de la Târgu Mureş şi încearcă să atragă atenția asupra pericolului în care se află propria-i persoană. Din păcate nu avem textul acestei circulări, dar aflăm câte ceva despre ea de la Argetoianu: *21 aprilie. Am primit şi eu o circulară semnată de Stelescu (renegatul) prin care această lichea denunță „oamenilor cinstiți" o bandă de asasini adunată în jurul lui Codreanu. Om de ordine, nu aprob violențele săvârşite sau proiectate, dar mi le explic prin exasperarea la care au ajuns toți oamenii tineri şi curați față de corupția celui mai neruşinat regim din câte au guvernat țara noastră.* (Constantin Argetoianu, „Însemnări Zilnice", Volumul I, 2 februarie 1935-31 decembrie 1936)

În acelaşi timp Stelescu va continua atacurile, în ciuda sentinței de la Târgu Mureş. Prezentăm conex textului un interviu acordat de Stelescu presei controlate de camarilă.

Decemvirii la Târgu Mureş

Aşa cum spuneam mai sus, Mihai Stelescu este singurul care va cădea pedepsit de o echipa alcătuită din legionarii participanți la Congresul de la Târgu Mureş. Ştim sigur că 4 viitori Decemviri au participat la Congres, dar este foarte posibil că şi ceilalți 6 să fi fost acolo.

Ion Caratănase, Iosif Bozânțan, Ştefan Georgescu şi Ştefan Curcă au participat la Congres, după mărturiile scrise şi vizuale rămase în urma evenimentelor de la Târgu Mureş. Ion Caratănase a participat la Congresul Studențesc de la Târgu Mureş ca organizator, în calitatea sa de vicepreşedinte al Uniunii Naționale a Studenților Creştini din România (funcție în care fusese ales în 1935). Iosif Bozânțan este cel care propune întocmirea listelor nominale cu numele canaliilor şi trădătorilor. Fane Georgescu se angajează să formeze o echipă de pedeapsă. Despre ei am vorbit în ambele episoade dedicate Congresului.

Ştefan Curcă este şi el prezent la Congres şi deține un rol extrem de important: *Pentru a se înălțura orice provocare s-a creat o poliție studențească puternică din grupe de legionari din diverse centre, toate sub conducerea lui Ştefan Curcă.* (Marin Bărbulescu, „Centrul Studențesc Legionar Timişoara. Mărturii pentru istorie"). Misiunea lui Curcă a fost una de importanță crucială, de eficiența structurii pe care a condus-o în acele zile a depins onoarea studențimii, dar şi a Mişcării pe parcursul Congresului. Curcă şi-a făcut treaba cu brio: *În mijlocul rânduielii şi a cinstei desăvârşite în care s-a desfăşurat congresul, s-a întâmplat o singură faptă nevrednică: unul din cei peste 3000 de studenți, om stricat, a înşelat pe câțiva negustori din Tg. Mureş cu 12000 lei. Lucru s-a aflat de poliția studențească adică de către studenții care țineau ei înşişi rânduiala. Nevrednicul student a fost adus în fața congresului, i s-a arătat pe față nevrednicia, iar preşedintele studenților, dl. Furdui, a spus că înapoiază îndată banii celor înşelați*. („Libertatea", 26 aprilie 1936).

Pentru băieții de la Târgu Mureş urmează arestări, procese, condamnări, pledoarii extraordinare şi în final punerea în libertate. Povestea lor e lungă şi se întinde până anul 1937, dar noi o vom părăsi cu speranța că la un moment dat o vom continua şi o vom închega într-un proiect separat.

Revenim la firul subiectul nostru. Vom vedea în numărul viitor cum s-a desfăşurat şi care a fost moțiunea adoptată de Congresul Generației de la 1922 sub preşedenția lui Moța, vom vedea şi cum s-a încercat redeschiderea cazului Duca.

CEZARINA CONDURACHE

Disidențele din „Garda de Fier"

De ce a fost întemeiată „Cruciada Românismului"

Se ştie că o parte din foştii legionari ai Gărzii de Fier nu militează în organizația „Totul pentru Țară", succesoarea oficială a Gărzii, ei au constituit alte organizații. Una dintre ele, „Cruciada Românismului", are în frunte pe fostul deputat Mihail Stelescu.

Ziarul „Raza" de ieri publică un interviu cu d. Stelescu din care reies motivele care au dus la această disidență. Reproducem părțile esențiale din acest interviu:

- *În definitiv, de ce ați plecat din Garda de Fier?* „Sunt trei cauze şi o singură realitate: 1) adăpostirea d-lui Codreanu la o gazdă care pentru mine e identică, pur şi simplu cu trădarea cauzei legionare; 2) nesinceritatea «şefului» față de «colaboratori» şi de crez; 3) incapacitatea politică şi incultura lui universală, observate în timp, fără să le găsesc posibilități de a le vindeca. Realitatea e plecarea mea fără drept de apel".

- *N-a avut substrat politic?* „Panta pe care alunecase d. Codreanu cu mişcarea sa spre un extremism sângeros, mi-a repudiat. Înțeleg să fiu revoluționar, dar nu un terorist ordinar. Nu admit compromisuri şi «ştiam prea multe». Devenisem jenant în Gardă, ca şi cei înlăturați prin cunoscuta cerneală simpatică gardistă".

- *Cum s-a născut „Cruciada Românismului"?* „De fapt, e o continuare a spiritului meu de organizare, fiindcă tot ce există «real» în Gradă a fost şi va rămâne al meu. În Gardă nu m-am înscris individual, ci am aderat cu o întreagă mişcare ce exista. Şi „Cruciada Românismului" e o mişcare izvorâtă din necesitatea tineretului român de a rezolva problemele, morale, spirituale şi mai ales sociale româneşti, fără a face apel la discursurile lui Mussolini, «Capitalul» lui Marx, sau «Mein Kampf» al lui Hitler şi fără a se integra totuşi, pe linia de mijloc a democrației".

- *Însă eşti antisemit...* „Nu, sunt român. Şi românismul meu nu include o eliminare a elementelor străine, ci o triere, care se aplică deopotrivă şi unora şi altora. Elemente capabile, canalizarea însuşirilor individului şi o echitabilă repartiție a bunurilor. Pentru mine rasa se situează pe plan ştiințific social mondial. Pe plan național, ca realitate politică şi morală, există două categorii de oameni: buni şi răi, în înțelesul larg al capacității şi moralității".

- *Ce ne spuneți despre cazul Duca?* „Revolta unui om cinstit şi muncitor împotriva elementelor intruse de ultimă oră în Gardă, colorate de atitudinea de culise a d-lui Codreanu şi faptul că multe elemente care pleacă din Gardă se îndreaptă spre stânga – deşi d. Codreanu afişează o atitudine de extremă dreaptă – se datoresc, în primul rând, lipsei totale de axă socială a mişcării. Mai ales tendinței dlui. Codreanu de a crea o nouă aristocrație. Dovadă: se găsesc lângă el atâția reprezentanți ai sângelui albastru de dubioasă origine".

- *Bine, dar cu ce scop?* „Nu cunosc scopul. Cauza, da. D. Codreanu, după tată e polonez, după mamă e de origine germană. Ceea ce, de la început, îl desolidarizează de masa țărănească. E deci, normal şi «moral» ca veneticii să aspire..."

Ziarul Dimineața, 1936 aprilie 22, Bucureşti

„Dezordinile” de la Tg. Mureş

În zilele de 3, 4 şi 5 Aprilie a avut loc la Târgu-Mureş congresul anual al studenţimii române.

Studenţimea română a arătat acolo măsura sufletului său nou.

Dumnezeu a hărăzit, în sfârşit, neamului nostru, ca răsplată a lungilor lui suferinţe istorice, tineretul pe care l-am văzut în lumina de slavă a zilelor de la Târgu-Mureş.

Cea mai mândră întrupare a puterii noastre româneşti. Răscumpărare a căderii unui neam întreg. Răsplata pentru toate aşteptările noastre. Botez de glorie şi lumină.

Au trecut în dimineaţa cu soare de primăvară în cântecele lor de vitejie, cu mâna spre cerul înalt al lui Dumnezeu, cei 4000 de tineri în cămăşi verzi, oţel în privire, aramă în cântec şi aur în podoaba mândriei lor.

Au plâns, transgiguraţi, acei care cu ochii lor au văzut şi cu inima lor cea vie au simţit măreţia clipei. Şi au ridicat mâinile lor de la inimă la cerul albastru, toţi românii, să se închine... Ochii lăcrimau în lumină... Şi au ridicat mâinile spre cer, nu din voia lor conştientă, ci din tainica poruncă a sufletului lor cucerit.

Integrată armonic într-o admirabilă coeziune de disciplină colectivă, masivă, sobră, ascetică, curată şi unitară, gata pentru jertfă, adică pentru adevărata creaţie a României de mâine – aceasta s-a arătat a fi studenţimea românească în cele trei zile ale congresului de Târgu- Mureş.

Înaltă ţinută academică, seriozitate, destoinică pregătire intelectuală, moralitate aspră, maturitate, eliminarea vanităţilor personale, impresionant efort comun spre acelaşi unic ideal şi, mai ales, spiritualitate. Rapoartele acestui congres, care se vor publica, spre lămurirea întreagă a sufletului românesc de pretutindeni, vor arăta ce înaltă şi covârşitoare spiritualitate însufleţeşte fapta celor tineri, în uriaşa lor sforţare de deschidere a porţilor spre o nouă istorie românească.

Această manifestare de autentică putere românească nu se putea să nu ridice zvârcolirile de deznădejde şi muşcăturile cu venin ale hidrei iudaice.

Duşmanul cel mai rău al neamului nostru a simţit piciorul pus pe grumaji şi a presimţit cu deznădejde lovitura de moarte care trebuie să i se abată în creştet. Şi au urlat, săptămâni, gurile cu bale ale presei din Sărindar: *Dezordinile de la Tg. Mureş – Anarhia extremismului.*

Despre ce au însemnat „dezordinile” de la Târgu-Mureş arată, în chipuri, fotografiile ce urmează.

Iar în cuvinte, ca sinteză a tuturor observaţiilor obiective asupra acestui congres, a ţinutei lui şi a marilor lui semnificaţii, repetăm mărturisirea pe care Părintele protopop al Târgu-Mureşului, cucerit de duhul noilor Legiuni, a făcut-o studenţimii, vorbind iluminat de lângă altar:

„Pe noi, Românii de aici, ne bucură nespus venirea d-stră pe locurile noastre. Pentru că văzând, în sfârşit, şi puterea noastră românească, străinii să se cutremure. Şi după cutremur vine respectul. Şi după respect, dragostea. Şi după dragoste, împăcarea”.

E în aceste cuvinte iluminate, însăşi linia istorică a destinului românesc, aducător de forţă, de pace şi de mântuire pe toate meleagurile pământului strămoşesc.

Av. Puiu Gârcineanu

România şi sfârşitul Europei (53)

Preot prof. **MARIUS VIŞOVAN**

Mihail Sturdza (1886-1980) a fost un diplomat de prestigiu, ministru de externe al României în perioada Statului Naţional-Legionar (1940-1941) şi a Guvernului Naţional de la Viena (1944-1945). Lucrarea sa „România şi sfârşitul Europei” constituie un izvor documentar de excepţie.

Generalul Rădescu a venit în 1950 de la New York la Paris… ne trimisese vorbă că lucra pentru unirea tuturor şi că dorea să ia contact cu toate grupurile de români fără nicio deosebire de apartenenţă politică. Nu puteam să pierdem un asemenea prilej şi Comandantul ne-a delegat, pe profesorul Protopopescu şi pe mine, ca să răspundem invitaţiei.

Primirea noastră de către generalul Rădescu a fost printre cele mai cordiale. În lunga noastră întrevedere, cu toate că în ce privea trecutul nu puteam să fim de aceeaşi părere, discuţiile au avut loc pe tonul cel mai prietenesc. Ne-am despărţit cu lungi strângeri de mâini, cu făgăduiala de colaborare în viitor.

După 2 zile, la o recepţie oferită de un bun român în cinstea acestei regăsiri între Mişcare şi şeful Comitetului Naţional Român, deşi atmosfera era entuziastă, generalul Rădescu a refuzat să apară în fotografie alături de noi. La ieşire, mi-a zis: *„Domnule Sturdza, trebuie să mă ierţi. Gândeşte-te ce ar fi spus cei din New York dacă ar fi ajuns în posesia acestei fotografii.*”

Nici el nu era un om liber… (pag.272-273)

Alături de Comandantul Horia Sima şi de alte personalităţi legionare refugiate în Occident, Mihail Sturdza va participa la efortul constant de unificare a exilului românesc postbelic. Cu o viziune superioară asupra destinului neamului, Mişcarea Legionară îşi oferă mereu disponibilitatea de a depăşi controversele trecutului (cu interlocutorii de bună credinţă din partidele istorice, din cercurile monarhice, antonesciene etc) cu scopul realizării unui larg front românesc anticomunist care să vorbească cu o voce unică în faţa popoarelor lumii. Se va lovi însă mereu de îngustimea şi lipsa de curaj a politicienilor „democraţi” care (cu foarte rare şi scurte excepţii) vor refuza constant mâna întinsă de legionari, considerând că astfel şi-ar pierde „onorabilitatea” faţă de cancelariile occidentale (care de altfel îi ignorau). Şi astfel unificarea dorită nu s-a realizat niciodată, Mişcarea Legionară fiind practic singura forţă organizată din exilul românesc; fără ea, orice combinaţie între celelalte grupuri fiind nerelevantă.

Generalul Rădescu nu era nici pe departe omul ideal (din perspectivă legionară era vinovat de lucruri grave), dar fiind şeful ultimului guvern necomunist din ţară se bucura în exil de un anumit prestigiu; legionarii nu refuză dialogul, chiar îşi doresc o colaborare cât mai amplă, dar vor rămâne decepţionaţi. Şi decepţiile vor continua, exilul românesc nu va găsi nici pe viitor unitatea şi va avea o eficienţă redusă, dar Mişcarea Legionară va continua să dea mărturia constantă a idealului naţional şi o viziune geopolitică lucidă, în ciuda resurselor foarte limitate de care dispunea.

Prinţul Mihail Sturdza pleacă la Domnul în 1980 la o vârstă venerabilă şi este înmormântat la Madrid, lăsându-ne ca moştenire această carte, „România şi sfârşitul Europei”, cea mai lucidă analiză românească a istoriei ultimului secol, scrisă din prima linie a evenimentelor.

DECEMVIRII (20)

Ionel Moța justifică și întărește deciziile de la Târgu Mureș

CEZARINA CONDURACHE

Luna aprilie 1936 a fost, așa cum v-ați dat seama deja, una extrem de încărcată de evenimente și tensiuni create de și în jurul Mișcării Legionare. După Congresul de la Târgu Mureș, după tot scandalul iscat de presă și autorități, după arestări și infirmări de mandate, studențimea română – majoritar legionară – rămânea umilită și nedreptățită. În plus, se afla iarăși în pragul incertitudinii politice și – ca urmare a semnalelor primite prin aceleași canale enumerate mai sus – pe marginea mormântului.

Congresul Asociației Generația Mișcării Studențești de la 1922

Reacția lui Ionel Moța și, prin el, a întregii Mișcări pe care o întruchipa, nu se lasă așteptată. La două săptămâni după Târgu Mureș are loc la București Congresul Asociației Generația Mișcării Studențești de la 1922. Așa cum am aflat în cadrul serialului nostru, această Asociație fusese înființată în 1935 de și sub președinția lui Ionel Moța, grupând în cadrul ei majoritatea foștilor conducători ai studențimii române de la 1922 până în vremea constituirii ei. Pentru detalii, revedeți episodul 9 din serialul nostru.

În zilele de 18 și 19 aprilie 1936 are loc al doilea Congres al Asociației. Congresul nu este cauzat de evenimentele de la Târgu Mureș, organizarea lui fiind începută și anunțată public încă din ianuarie 1936. Dar după toate cele petrecute la Târgu Mureș, desigur că agenda Congresului se adaptează noilor probleme și realități. Congresul are loc la București în Palatul Medicinițtilor și se desfășoară în prezența a 200 de persoane – numărul maxim de persoane care puteau încăpea în sală.

Puțini au fost fericiții care vor putea purta până la săvârșirea din viață imaginea sufletească a acestor dezbateri și cu regret nesfârșit de mult că sala palatului medicinițtilor nu primește mai mult de 200 de persoane, că cele dezbătute în congres nu au făcut obiectul unei adunări care să cuprindă toată floarea României de azi, toată tinerimea studioasă a țării, câteva zeci de mii de suflete. Ion Diaconescu în „Cuvântul Argeșului", 1 mai 1936

La Congresul din 1935 miza fusese captarea fostelor energii studențești pe făgașul legionarismului și așezarea lor ca temelie a generației studențești legionare din prezent, smulgându-le astfel din mâna autorităților care încercau să le manipuleze împotriva Mișcării. În același timp miza era și expunerea trădărilor și a trădătorilor. E vorba atât despre foștii conducători studențești care între timp trecuseră în slujba camarilei, creând fără succes paralelul Bloc la Mișcării Studențești, cât și despre Mihai Stelescu care, din comandant legionar devenise trădătorul și calomniatorul fostei sale organizații.

Stelescu îndrăznise să își facă apariția la Congresul din 1935, sperând să poată semăna niște zâzanie sau măcar să strice dispoziția participanților. Reacția fermă a lui Moța i-a anulat atunci și participarea și planurile. Deși ne întoarcem cu un an în urmă, vreau să citiți relatarea acestui moment pe care nu am integrat-o în text la episodul în cauză. Povestește Horia Sima:

Venisem la București pentru a lua parte la constituirea Asociației „Generația Mișcării Studențești de la 1922". Era în aprilie 1935. De la sediu am plecat cu Vasile Marin la Palatul Medicinițtilor, unde era fixat locul adunării. Ne-am așezat amândoi chiar în fundul sălii. Deodată se deschide ușa și apare Stelescu. Îl văd pe Vasile Marin că începe să se schimbe la față și neliniștit îmi șoptește: „numai să nu-i treacă prin cap să se așeze lângă noi". La începerea ședinței, Moța s-a ridicat și a somat pe Stelescu să părăsească sala. Nici nu i s-a pronunțat numele. Acesta s-a strecurat pe ușă cu ochii înveninați. Vasile Marin privea îndurerat scena. La ieșire mi-a spus: „Am trecut prin momente penibile. Am fost buni prieteni. Îmi face rău când îl văd. Pentru mine, mai proaspăt intrat în Legiune, a reprezentat o întruchipare a adevăratului legionar. Nu pot să înțeleg cum în același om pot să conviețuiască atâtea elanuri eroice și atâta abjecțiune. Ceva n-a funcționat normal în capul acestui om de la început". Vasile Marin suferise o cruntă decepție. Fusese lovit în prietenia ce-o acordase acestui om. Mai nou intrat în Mișcare, el nu vedea în legionari decât oameni întregi, echilibrați și incapabili de cel mai mic act de mișelie. Horia Sima, „Vasile Marin" în „Mari Existențe Legionare"

La Congresul din 1936, după aanterioară, dar mai ales după nominalizarea de la Târgu Mureș, Stelescu nu își mai face apariția.

Discuțile și dezbaterile se duc pe marginea celor petrecute la și după Târgu Mureș. Peste acestea se suprapune teama unei noi prigoane de tip Duca cu dizolvarea Mișcării și din nou, încercarea de asasinare a Căpitanului. Cel care conduce dezbaterile este Ionel Moța.

Președintele d. Ion I. Moța a comunicat congresiștilor soarta ce se pregătește tineretului de către anumite forțe oculte: dizolvarea organizației politice a tineretului, arestarea și asasinarea creatorului spiritului nou, încarcerarea a zeci de mii de tineri, ciumetizarea multora dintre ei, pentru a-i exaspera și a-i atrage în anumite curse abil pregătite și mascate, care să-i înghită pentru vecie.

Președintele a remarcat perfectul paralelism între întețirile, asmuțirile, calomniile și amenințările de la finele lui 1933 și ceea ce se petrece astăzi, citând atitudinea presei jidănești și a partidului național-țărănesc.

S-a declarat deschisă discuția asupra acestei chestiuni și asupra măsurilor de apărare. Ion Diaconescu în „Cuvântul Argeșului", 1 mai 1936

Desigur că Moța a vorbit cu subiect și predicat, nu atât de vag cum reiese din relatare. Ziarul trebuia să treacă prin cenzură înainte de a ieși pe piață. Moța se adresa unei elite de 200 de persoane, legionari sau simpatizanți, în mod evident a vorbit explicit despre Căpitan și Mișcarea Legionară.

Discuția deschisă de Moța rămâne un timp mută. Cel care ridică vocea, dând glas durerii tuturor celor aflați în sala patatului medicinițtilor, este Gheorghe Clime:

Obidă din suflete brobonește fețele, încleștează pumnii, încremenește mișcările. Se scurge astfel într-o tăcere de mormânt un bun sfert de oră.

Nu mai aveai în față 200 de persoane, ci spiritul colectiv întrupat într-o singură ființă materială care se muncește, se trudește să-și exprime tot potopul de electricitate acumulată în suflet.

Un sfert de oră de tăcere, fiecare gândindu-se cine ar putea exprima cel mai răspicat simțirea tuturora.

Deodată se ridică Gheorghe Clime, veteran al mișcării și veteran față de ceilalți asistenți și rostește în cuvinte dăltuite în stancă dură acest îndemn: „În țara românească nu ni se permite nici sfânta împărtășanie".

În sală s-a produs o adevărată exploziune sufletească greu de zugrăvit în cuvinte. Ion Diaconescu în „Cuvântul Argeșului", 1 mai 1936

Cuvintele lui Clime vor fi apoi transformate în punctul fierbinte al moțiunii congresului, moțiune pe care o puteți citi într-un articol semnat Ion Banea, în completarea acestui text. Moțiunea adoptată la finele congresului merge pe linia trasată cu ani în urmă de Moța prin toate învățăturile și atitudinile sale:

- declară că studențimea de la Târgu Mureș se află într-o situație de legitimă apărare și exasperare, dar transmite un mesaj de pace cu mențiunea că pacea nu va funcționa dacă atacurile și calomniile autorităților vor continua;

- se ridică împotriva presei jidovești, a presei partidelor jidovite și a forțelor iudeo-masonice unite cu unii exponenți ai vieții politice, între care primul nominalizat este Ion Mihalache;

- îndeamnă pe membrii congresului la pregătirea pentru luptă și pentru iminenta moarte (propria lor moarte, nu a adversarilor!) prin primirea imediată a Sfintelor Taine.

Acum nu vă imaginați că cei prezenți acolo erau toți oameni nespovediți și neîmpărtășiți și aveau nevoie de o decizie oficială, semi-politică care să îi ducă oarecum obligatoriu la biserică. Acest îndemn are două semnificații.

Pe de o parte mută taina spovedaniei și împărtășaniei din sfera personală în cea colectivă. Adică, dincolo de rânduiala personală a fiecăruia în viața duhovnicească, acum era nevoie de un scut și o pregătire colectivă în față primejdiei. Ca atunci când, pe lângă rânduiala noastră personală de rugăciune alegem să facem o rugăciune în comun la o anumită oră sau ne înțelegem între noi să postim toți într-o anumită zi pentru o cauză, o persoană etc.

continuare în pag. 17

DECEMVIRII

Pe de altă parte acest îndemn se vrea ca o avertizare în plus pentru autorități în încercarea de a le face să renunțe la planurile anti legionare. O „armată" împărtășită pentru a fi pregătită imediat de moarte e poate mai înfricoșătoare decât o listă cu numele trădătorilor care urmează să fie eventual pedepsiți cândva, în funcție de evoluția lor ulterioară.

Ionel Moța pe aceeași linie

Ionel Moța a continuat să vorbească și să scrie despre aceste lucruri și după Congres. Avem numai două texte care au ajuns la noi, dar e posibil ca ele să fi fost mai multe. „Slove de la Târgu Mureș" este un text semnat de Moța ca editorial în revista lui Valeriu Cârdu, „Cuvântul Nou" din 28 iunie 1936, pe care vă îndemn să îl citiți integral alături de serialul nostru.

Ce cutremur trebuie să fi produs acest text în rândul trădătorilor nominalizați la Târgu Mureș! Voi transcrie aici doar două fragmente extraordinare: *Au mărturisit, au amenințat (verbal și legal) și au înfierat. Dar n-au răpus, n-au răzbunat, n-au salvat. Încă.* Acest „încă" mi se pare că atârnă mai greu decât întregul Congres de la Târgu Mureș. La Târgu Mureș studențimea legionară vorbea în numele ei din poziția pe care o avea în cadrul Mișcării Legionare. Ionel Moța era însă întruchiparea fizică a Mișcării Legionare, co-creator al ei și creierul ei ideologic și doctrinar.

*Dacă **azi** e așa, dacă azi nimicul acesta e comoară, să știe bine cei înfierați și preveniți la Târgu Mureș că **mâine** va fi altfel. Vom cere și vom lua tot, toată onoarea pe care o dorim, tot dreptul pe care-l pretindem și întreaga biruință românească pentru care vom muri.*

Încă o somație clară și dură pentru autorități și aserviți de a se opri din nebunia în care înotau de la prigoana Duca încoace și să oprească uneltirile și să înceteze a semăna comploturi, dizolvări și moarte. Îmi pot imagina cât de îngrozit a fost Stelescu citind aceste rânduri. Dar groaza nu a fost suficientă ca să îl salveze. Deși simțea lațul strângându-se în jurul său, știind că poate opri totul dacă încetează cu mizeriile și calomniile, alege să meargă înainte spre propria moarte.

Un alt text al lui Moța din această perioadă ni s-a păstrat datorită lui Andrei C. Ionescu care publică un fragment din el în cadrul amplului material dedicat lui Moța în Almanahul ziarului „Cuvântul" pe anul 1941. Este vorba despre un manifest semnat de Moța în 1936 pe fondul aceluiași subiect al violențelor la care este supus tineretul legionar:

Tineretul naționalist legionar nu e nicidecum anarhic. El nu practică violența în virtutea unui principiu nihilist și nici măcar ca metodă normală de luptă. Tineretul nostru e strâns legat de ideea de ordine, ordine morală în rândul întâi, ordine națională în rândul al doilea și chiar și ordine legală. Dovadă, că se prezintă de bunăvoie în fața autorităților legale, pe care le-ar fi putut eluda. Tineretul acesta declară că îi sunt suficiente cadrele legale pentru a-și împlini misiunea sa istorică și pentru a birui.

Dar atunci când cei înspaimântați de progresul normal și legal al luptei tineretului, concep cei dintâi și pun în aplicare cei dintâi scoaterea tineretului din lege, uneltind împotriva lui și întrebuințând cele mai perfide mijloace (dizolvări, împușcări, uneltiri împotriva vieții conducătorilor, cumpărarea și încurajarea trădătorilor etc.), mijloace cărora acest tineret nu le poate face față pe căile legale, atunci ținem să se știe că noi nu putem să ne resemnăm, acceptând înfrângerea noastră prin aceste lovituri imorale, ilegale și piezișe, ci înțelegem să răspundem cu toate mijloacele la care ne dă dreptul cea mai legitimă și mai sfântă apărare.

Aceste afirmații ale noastre pot fi desigur foarte ușor răsturnate de către adversarii noștri, afirmând că nu sunt adevărate provocările despre care vorbim, atacurile infame, imorale și ilegale despre care ne plângem. Voi ați început uneltirile și violențele, zic ei. Dar noi afirmăm în fața lui Dumnezeu și a istoriei, că niciodată violențele noastre nu au fost decât legitime apărări. Începutul ilegalităților și al violențelor a fost la dușmanii noștri. Dumnezeu și istoria vor decide asupra acestei chestiuni a priorității atacului nedrept și deci a justificării uneia sau celeilalte violențe.

Iar dacă, pe viitor, acești politicieni vor cu adevărat pace și liniște în țară, să binevoiască a se feri de piaza rea a ceasului când sunt tentați, spre a scăpa mai ușor de adversari, să unelteasscă din nou împotriva vieții noastre, să ne scoată din nou din lege și din lupta egală și cavalerească, și vor avea liniște și pace.

Dar dacă violențele și uneltirile lor vor continua, vor trebui să se izbească în plin de acest tineret care-și apără, chiar cu sălbăticie, misiunea și idealul său.

Desigur, Dumnezeu știa și atunci și știe și acum care e adevărul, istoria însă continuă să fie și azi scrisă, cenzurată și controlată de același tip de autoritate aservită, și la aproape 100 de ani distanță Mișcarea Legionară continuă să fie umilită, mistificată, învinovățită și lovită. Dar nu-i nimic, așa cum suntem, cei care mai suntem continuăm să credem în învierea României legionare și în sfărâmarea zidului de ură și de mișelie care o împresoară.

Noua ofensivă anti legionară

În cadrul congresului Moța vorbea de o nouă ofensivă împotriva Legiunii. În fapt, din 1933 autoritățile o ținuseră din ofensivă în ofensivă. Și, din păcate, nu aveau să se oprească niciodată. Nici asasinarea Căpitanului, nici cea a elitei legionare din 1939, nici exterminarea din temnițele antonesciene, nici cea din cele comuniste nu aveau să fie suficiente pentru ca această ofensivă să înceteze. Și azi ofensiva continuă, mai puțin asupra noastră, a celor de astăzi, dar la fel de virulent asupra celor morți de zeci și zeci de ani. Satanică și complexă lucrare mai e și asta, dar Dumnezeu știe de ce o îngăduie.

Revenind la aprilie 1936, Căpitanul se afla în continuare la Carmen Sylva după terminarea cărții „Pentru Legionari". De fapt, pentru corectitudinea informației, se afla la ferma Frunzescu, proprietate a avocatului Constantin Frunzescu, simpatizant legionar, care o pusese la dispoziția Legiunii. Ferma se afla în localitatea Tuzla, pe malul lacului Techirghiol. Aici pe spațiul de 30 ha se lucra de zor la semănat grâu, plantat cartofi, ceapă etc, pentru a fi de folos în vară, în timpul taberei anuale de muncă de la Carmen Sylva. Ferma deținea și un conac, vie și numeroase dependințe. În 24 aprilie 1936 Căpitanul trimite de aici o circulară familiei legionare de la centru, în cadrul ei vorbește și de nouă ofensivă:

Aud de nouă ofesiva mișelească.

O, prin câte am trecut de acestea! E cel puțin a 30-a. Stau și râd.

Tot nu s-au învățat minte canaliile de la Prefectura Poliției că noi nu putem fi învinși prin minciună și infamie?

Așteptați numai puțin să-i vedeți la urmă.

Cu mult drag tuturora,

C.Z.C.

Corneliu Zelea Codreanu, „Circulări și Manifeste"

Și Armand Călinescu are ceva de spus despre această nouă ofensivă. În 30 aprilie 1936 Călinescu a avut o întâlnire cu Ion Inculeț (ministrul de interne la momentul august 1936), care îi povestește despre discuția sa cu Regele Carol al II-lea:

Regele s-ar fi schimbat mult în ultimul timp și ar fi câștigat ideii guvernării prin partide. În ce privește Garda de Fier, ei nu ar fi intenționat să o protejeze; au crezut însă că o pot supraveghea mai bine lăsând-o să activeze fățiș. Naționalismul nu e ceva specific nouă, e o realitate. E un curent general, dar crede că nu va dura. I s-a recomandat de unii să suprime pe Codreanu; nu a vrut, nici nu servește, apoi e odios. Audiența lui Furdui a fost cerută de Gustî. Acum regele e montat contra gărzii.

Armand Călinescu, „Însemnări politice"

Cine or fi acei „unii", care au cerut asasinarea Căpitanului, nu știm. Interesant că între ei nu se numără Călinescu și că regele considera crima ca ceva „odios", dar nicidecum ilegal, imoral, penal.

Între timp autoritățile nici vorbă să își reconsidere poziția după Târgu Mureș, din contră, vin cu o nouă provocare despre care vom vorbi în numărul viitor al revistei noastre. Mihai Stelescu este folosit încă o dată pe post de agent provocator într-o nouă încercare de atâțare a legionarilor: Stelescu va fi arestat împreună cu Căpitanul într-un simulacru de proces.

CEZARINA CONDURACHE

DECEMVIRII (21)

Codreanu şi Stelescu la Galați

CEZARINA CONDURACHE

Suntem lunile aprilie - mai 1936. Ecourile Congresului de la Târgu Mureş zguduie în continuare viața politică, iar consecințele lui amenință Mişcarea Legionară. Liderii studenților, organizatori ai Congresului de la Târgu Mureş vor fi arestați şi judecați începând cu luna mai. În acelaşi timp legionarii arestați pentru evenimentele petrecute în gara Sinaia în drum spre Congres, vor fi judecați în ceea ce s-a numit „Marele Proces de la Braşov".

Liderii politici se zvârcolesc de teama listelor de la Târgu Mureş. Mihalache, care de la începutul anului ceruse înființarea Gărzilor Țărăneşti în Maramureş, cere extinderea lor pe tot cuprinsul țării. Şi nu se va opri aici, vom reveni asupra acțiunilor lui Mihalache.

Se cere iarăşi redeschiderea procesului Duca

În 2 aprilie 1936, înainte că trenul cu studenții legionari ce mergeau către Congresul de la Târgu Mureş să ajungă pe linia întâi în gara Sinaia şi mii de glasuri să intoneze Cântecul Nicadorilor, la Cameră se cerea redeschiderea cazului Duca.

Deputatul liberal Costel Tătăranu este cel care deschide subiectul în urma scrisorii publicate şi larg mediatizate în care Beza (o găsiți publicată integral în numărul 12 al serialului nostru) acuza conducerea Mişcării de complicitate în cazul Duca. Tătăranu cere rejudecarea procesului şi pedepsirea „asasinilor morali", referire la Generalul Cantacuzino şi Codreanu. Lui Tătăranu i se alătură şi Radu Polizu Micşunești, insistind pe problema autorilor morali rămaşi nepedepsiți.

În 4 aprilie 1936, Parchetul, care se sesizase din oficiu în urma declarațiilor din Cameră, îl audiază pe Polizu Micşunești care *a făcut comunicări verbale şi scrise, punând la dispoziția justiției toate datele şi elementele ce le deține asupra organizării şi înfăptuirii asasinatului şefului partidului liberal. Pe baza celor arătate de d. Polizu Micşunești, primul procuror a hotărât audierea mai multor persoane, între care figurează d-nii Mihail Stelescu, Sergiu Lecca, Gh. Beza, Ion Vlad şi alții*. „Adevărul", 5 aprilie 1936.

În 6 aprilie sunt audiați Lecca, Stelescu şi Beza. Potrivit informațiilor din „Adevărul", 7 aprilie 1936, aflăm o sinteză a declarațiilor celor trei. Lecca susține că deține date legate de pregătirea şi înfăptuirea asasinatului şi cere o confruntare cu comisarul regal D. Atanasniu şi cu Alecu Cantacuzino. Beza, care provocase totul prin scrisoarea sa, începe să bată în retragere: *a declarat că nu ştie mai mult decât autoritățile în privința amestecului d-lor Corneliu Codreanu şi general Cantacuzino în pregătirea asasinatului. Prin fraza „Nu-ți arde sufletul că te-ai desolidarizat de Nicadori?" pe care d. Beza a publicat-o în scrisoarea din „Străjerul", d-sa a declarat că a vrut să se înțeleagă că Codreanu era dator să se considere moralmente responsabil de crimă [...] D. Codreanu n-a fost cavaler şi nu numai că nu s-a solidarizat cu cei trei ucigaşi, dar s-a şi ascuns câtă vreme au ținut cercetările.*

Stelescu cere Parchetului o confruntare cu Căpitanul. Aşa cum se ştie, după excluderea lui Stelescu din Mişcare nu au mai existat întâlniri între cei doi. O confruntare directă în sediul Parchetului ar fi reprezentat pentru Stelescu ocazia de a fi pe poziție egală cu Codreanu, unu la unu. Într-o asemenea poziție Codreanu ar fi fost obligat să îl privească în față, să discute cu el, să îl contreze şi să îi pună întrebări.

A urmat apoi audierea d-lui Stelescu care a cerut să fie confruntat cu Corneliu Codreanu, căci numai astfel s-ar putea aduce lumină asupra unor puncte nelămurite încă în asasinatul săvârşit de cei trei gardişti care îşi ispăşesc vina în temniță. D-sa a accentuat asupra intereselor politice care au pregătit crima şi care n-ar putea fi scoasă în evidență fară această confruntare. „Adevărul", 7 aprilie 1936

Acum este momentul să ne amintim că în spatele lui Beza se afla nimeni altul decât Ion Mihalache. Aşa cum scriam în episodul 14 al „Decemvirilor", Armand Călinescu primise în audiență în data de 20 martie 1936 întâi pe Stelescu, apoi, la indicația lui Mihalache, pe Tăslăoanu alături de Beza. Toată afacerea Beza este speculată de Mihalache pentru a şicana PNL-ul aflat atunci la guvernare. Totodată, încearcă să-i pună pe liberali în conflict cu Regele. Peste toate acestea situația studențimii în contextul Congresului de la Târgu Mureş slujeşte perfect luptei țărăniştilor care vor plusa, atât în discurs, cât şi în declarațiile de la Prefectură, după cum vom vedea.

Listele de la Târgu Mureş, în mijlocul redeschiderii cazului Duca

În 9 aprilie 1936 Sergiu Lecca este confruntat cu Alecu Cantacuzino, fără niciun rezultat. În aceeaşi zi însă Beza şi Tăslăoanu (acelaşi Tăslăoanu despre care era vorba mai sus) se prezintă şefului parchetului cu o două noi plângeri în care atrag atenția asupra înscrierii numelor Stelescu, Beza şi Tăslăoanu în listele de pedepsire de la Târgu Mureş.

D. Beza în plângerea d-sale roagă să se ia măsurile legale împotriva „individului Alexandru Cantacuzino cu domiciliul în str. Dorobanți no. 51 k" care „a luat mai multor oameni din solda unchiului său, moşierul Gh. Cantacuzino general pensionar, jurământ pentru a mă ucide".

După ce face istoricul familiei Cantacuzino, arătând că membrii ei „au comis de-a lungul veacurilor monstruoase crime istorice", plângerea continuă:

Dat fiind blestemul care apasă asupra acestei familii de a comite din generație în generație crime, dat fiind însăşi faptul că indivizii Gheorghe Cantacuzino, general pensionar, şi Alexandru Cantacuzino au jucat un rol dubios în împuşcarea lui Sterie Ciumetti, de o parte şi I.G. Duca, de altă parte [...], va rog să binevoiți a deschide de îndată cercetări pentru a stabili în folosul cui urmează a se comite asasinarea mea şi cât plăteşte pentru comiterea acestei crime. „Adevărul", 7 aprilie 1936

Plângerea lui Tăslăoanu este şi mai interesantă: *am onoarea de a vă ruga să binevoiți a dispune deschiderea acțiunii publice contra indivizilor: Alexandru Cantacuzino din Calea Dorobanți no. 51 k Loco, azi bulevardul Regele Alexandru I al Jugoslaviei şi contra lui Gheorghe Furdui, preşedintele Uniunii Naționale a Studenților Creştini, cu domiciliul în strada General Berthelot nr. 100 Loco, pentru faptul de amenințare cu moartea împotriva mea, prin constituire în bandă.*

D. Tăslăoanu spune apoi că se consideră în legitimă apărare şi că va răspunde cu focuri de armă la orice gest al legionarilor din fosta Gardă de Fier. D. Tăslăoanu isprăveşte astfel plângerea: Va rog să credeți că amenințarea cu moartea referitoare la noi: Beza, Stelescu şi subsemnatul, constituie un adevăr crud, deoarece aceste crime sunt cerute a fi executate de acele persoane care au tot interesul ca procesul de asasinare a regretaților I. G. Duca şi Sterie Ciumetti să nu se redeschidă.

Confruntarea Codreanu – Stelescu nu are loc

Aşa cum am mai spus, la începutul lui aprilie Căpitanul se afla la Carmen Sylva. Potrivit mai multor note ale Siguranței aflate în „Arhiva Corneliu Zelea Codreanu" volumul VIII, disponibilă pentru consultare pe mai multe site-uri de internet, aflăm multe informații importante în legătură cu prezentarea Căpitanului la Prefectură.

O notă din 7 aprilie 1936 precizează că în 8 aprilie 1936 Corneliu Codreanu urma să sosească în Bucureşti pentru a se prezenta la Parchet, pentru a da lămuriri asupra acuzațiilor aduse de Mihail Stelescu.

Într-o altă notă din 8 aprilie 1936 se specifică: *Ieri la amiază a avut loc la sediul central al partidului Totul pentru Țară o consfătuire a legionarilor aflători în Capitală. [...] În legătură cu chestiunea Stelescu-Beza s-a explicat că Mişcarea Legionară nu va fi atinsă cu nimic şi că situația*

continuare în pag. 16

DECEMVIRII

va fi pusă la punct chiar în cursul acestei săptămâni, când Corneliu Codreanu urmează a se prezenta pentru lămuriri în fața Parchetului Tribunalului Ilfov.

În 8 aprilie 1936 soseşte la Bucureşti Horia Codreanu, fratele Căpitanului, care înştiinţează pe generalul Cantacuzino că se contramandează sosirea lui Corneliu Codreanu. Nota din 9 aprilie 1936: *În urma acestui fapt Generalul Cantacuzino a plecat ieri la Carmen Sylva spre a da explicaţii şi a se sfătui cu Corneliu Codreanu asupra ultimelor evenimente care privesc Mişcarea Legionară. Este vorba atât de cercetările pe care le face Parchetul Tribunalului Ilfov, cât şi de congresul general studenţesc.*

Nota din 17 aprilie 1936: *Deşi a venit în Capitală, Corneliu Codreanu nu s-a prezentat la Cabinetul de Instrucţie unde fusese citat pentru a da lămuriri în legătură cu asasinarea lui I. G. Duca. Partizanilor săi le-a spus că tot ce ştie a declarat cu ocazia procesului de la Consiliul de Război şi nu înţelege să fie chemat din nou. Dacă totuşi va fi dus cu mandat, confruntarea cu Mihail Stelescu nu va putea avea loc, deoarece o echipă de legionari va avea grijă ca în ziua hotărâtă Stelescu să nu poată fi găsit nicăieri.*

Aceste note se găsesc cu toate în vol VIII al Arhivei CZC. Dacă reprezintă 100% adevărul, nu avem cum să ştim. Cert este că Mişcarea şi Căpitanul nu puteau dori o confruntare directă cu Stelescu. Şi asta nu din teamă, ci din principiu, Şeful Legiunii nu putea fi confruntat de la egal la egal cu trădătorul. Confruntarea nu a avut loc până la urmă, deşi autoritățile au dorit-o şi presa a insistat asupra ei:

După cum se ştie, deunăzi urma să se facă de către d. Prim procuror Pricop Dumitrescu o confruntare între d-nii Corneliu Codreanu şi Mihail Stelescu în legătură cu împrejurările care au dus la asasinarea lui I. G. Duca. Neprezentându-se decât d. Mihail Stelescu, confruntarea n-a putut avea loc.

Ministerul de Justiţie a fost informat prin parchetul general de insubordonarea d-lui Corneliu Codreanu la citarea şefului parchetului de Ilfov. S-a pus chestiunea procedurii de urmat faţă de această chestiune. În atmosfera actuală, când guvernul este decis să aplice legea şi să impună prestigiul, s-a discutat eventualitatea unor mandate de arestare.

O hotărâre încă nu s-a luat, dar este probabil că d. prim procuror va emite, urmând calea normală, mandat de aducere cu execuţie efectivă. Astfel, fiind arestat, d. Corneliu Codreanu va fi silit să se prezinte la cabinet.

În orice caz şi pentru a se evita dificultăţi pentru găsirea d-lui Codreanu, organele de siguranţă au primit instrucţiuni să ia măsuri de supraveghere a şefului dizolvatei gărzi de fier. „Gazeta” 20 aprilie 1936, în „Arhiva Corneliu Zelea Codreanu” volumul VII.

De ce nu au dat autoritățile mandat de aducere sau de arestare pentru forțarea confruntării dintre Codreanu şi Stelescu? Nu ştim. Posibil să se fi temut de reacția legionară. Nu vor abandona însă planul. Pentru a-i aduce pe cei doi împreună, se urzeşte o nouă strategie.

Mandat de aducere, dar pentru alt proces

Autoritățile găsesc o nouă strategie de inflamare a spritelor în Mişcare. Codreanu este arestat împreună cu Mihai Stelescu pentru a fi judecat într-un proces la Galați. Subiectul procesului – adunare politică neautorizată într-o comună din Galați în 1932 – era desigur un pretext. Iată ce nota la cald Constantin Argetoianu:

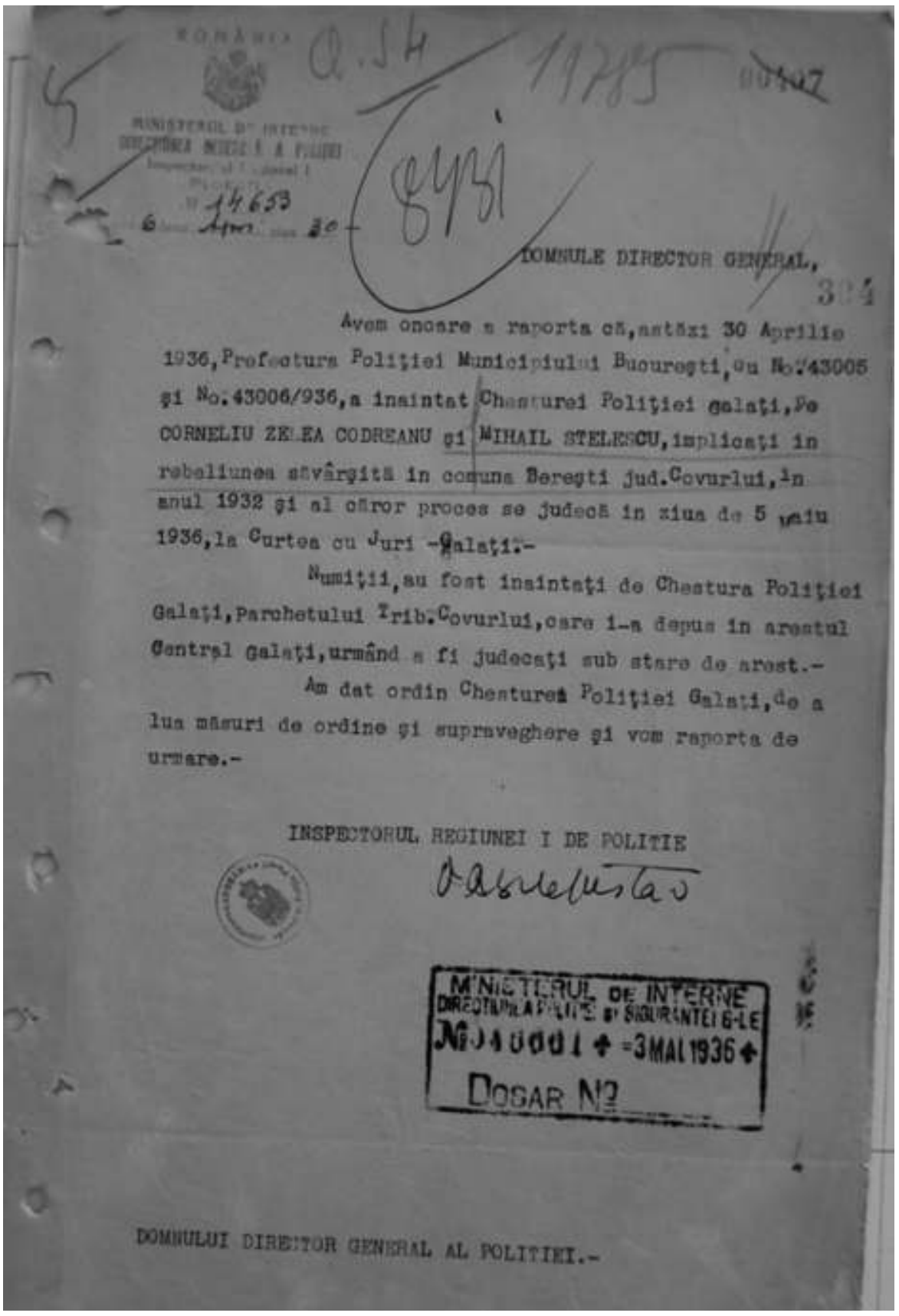

DOMNULE DIRECTOR GENERAL,

Avem onoare a raporta că, astăzi 30 Aprilie 1936, Prefectura Poliţiei Municipiului Bucureşti, cu No. 43005 şi No. 43006/936, a înaintat Chesturei Poliţiei Galaţi, pe CORNELIU ZELEA CODREANU şi MIHAIL STELESCU, implicaţi în rebeliunea săvârşită în comuna Bereşti jud. Covurlui, în anul 1932 şi al căror proces se judecă în ziua de 5 mai 1936, la Curtea cu Juri - Galaţi.-

Numiţii, au fost înaintaţi de Chestura Poliţiei Galaţi, Parchetului Trib. Covurlui, care i-a depus în arestul Central Galaţi, urmând a fi judecaţi sub stare de arest.-

Am dat ordin Chesturei Poliţiei Galaţi, de a lua măsuri de ordine şi supraveghere şi vom raporta de urmare.-

INSPECTORUL REGIUNEI I DE POLITIE

MINISTERUL DE INTERNE DIRECTIUNEA POLITIEI SI SIGURANTEI G-LE No. 43006 = 3 MAI 1936

DOSAR No

DOMNULUI DIRECTOR GENERAL AL POLITIEI.-

nota la cald Constantin Argetoianu:

30 aprilie 1936: Zelea Codreanu (Căpitanul) şi Stelescu au fost arestaţi în baza cererii Parchetului din Covurlui şi transportaţi la Galaţi, unde urmează să fie judecaţi de Curtea de juraţi, pentru un delict de rebeliune săvârşit la Bereşti (Covurlui) acum trei ani. Acesta este pretextul. Motivul real este dorinţa Guvernului de „a face ceva” împotriva propagandiştilor de dreapta, pentru calmarea nervilor lui Titulescu şi satisfacerea pretenţiilor sale. Titulescu pretinde că i s-au înecat toate corăbiile la Geneva şi în Occident din cauza politicii fasciste a Guvernului român! Consecinţele arestării — vor fi o îndârjire şi mai mare a cercurilor gardiste, şi, foarte probabil, o punere mai grăbită în aplicare a hotărârilor de la Târgu Mureş. Ceea ce înfurie mai mult pe gardişti, e că Căpitanul a fost închis în aceeaşi zi şi în aceeaşi cameră cu spurcatul renegat Stelescu, teribilul agitator de pe vremuri cumpărat de Siguranţă. Constantin Argetoianu, „Însemnări Zilnice”, Volumul I, 2 februarie 1935-31 decembrie 1936

Căpitanul a fost arestat în noaptea de 29 aprilie 1936, fapt care a pus pe jar Mişcarea Legionară. Desigur că ideea unei posibile suprimari le-a trecut prin cap liderilor. Cum arestarea nocturnă nu era suficient de îngrijorătoare, Căpitanul a fost ridicat împreună cu Mihail Stelescu alături de care a călătorit în maşina poliției până la Galați. Comandantul legionar Virgil Ionescu, martor ocular din acea seară, povestea în cartea sa de memorii „Pe drumul crucilor căzute”, Buenos Aires, 1979:

Într-una din seri, poate să fi fost orele 10, ziua şi luna nu mi le mai amintesc, de altfel nici nu au importanţă în cele ce povestesc, îmi telefonează îngrijorat Generalul Cantacuzino, comunicându-mi că doi agenţi ai Prefecturi Poliţiei îl ridicaseră pe Căpitan şi îl duseseră acolo. Generalul îmi dă întâlnire la Prefectură. M-am dus imediat. Curând au mai sosit: Vasile Cristescu, Alecu Cantacuzino şi Mişu Polihroniade.

Cum la această oră nu se mai găsea nimeni de importanţă la Prefectură, am fost întâmpinaţi de comisarul Panova, ucigaşul lui Ciumetti, care încă nu fusese identificat ca atare. Mieros, şi totuşi cam ironic, după ce un timp a făcut pe misteriosul, ne comunică primirea unui „Mandat de Aducere” emis de Curtea de Apel Galaţi, prin care Căpitanul era citat ca martor într-un proces legionar. Pentru executarea mandatului el urma

continuare în pag. 17

să fie transportat cu o maşină a Prefecturii de Poliției. Generalul îi răspunde că noi nu ne vom mişca de acolo până nu îl vom vedea plecat.

După oarecare aşteptare, maşina fiind trasă la scară, Căpitanul, pe care nu îl văzusem până atunci, este adus şi aşezat în fund, cu un agent lângă el. În ultimul moment este adus şi Stelescu, împins repede în față şi maşină a pornit înainte că noi să fi putut interveni. Protestele ulterioare nu mai serveau la nimic. Panova ne-a spus că şi Stelescu, fiind citat în acelaşi proces, nu era să întrebuințeze două maşini, numai pentru motivul că cei doi erau supărați. Am plecat de la Prefectură destul de îngrijorați. Procedeul era cu totul anormal, niciodată un „Mandat de Aducere" nu fusese executat în acest fel. Dimineața ni s-a comunicat de la Galați că maşina sosise cu bine. Am respirat uşurați.

Îngrijorarea legionarilor în legătură cu arestarea aceasta atât de atipică apare evidentă din notele făcute de Corpul Detectivilor şi Poliția Capitalei, aşa cum au fost introduse în „Arhiva Corneliu Zelea Codreanu" volumul VIII, disponibilă pentru consultare pe mai multe site-uri de internet.

De la Poliția Capitalei 30 aprilie 1936: *Aseară orele 23 un grup de studenți legionari au venit la adunarea medicinişti lor unde au comunicat că Corneliu Codreanu a fost arestat de către organele Prefecturii Poliției Capitalei pe baza unui mandat emis de Tribunalul Covurlui.*

În legătură cu această arestare, în cercurile legionare se spune că ea n-a venit pe cale normală, ci că guvernul ar fi determinat Tribunalul Covurlui să ajungă la această măsură.

De la Corpul Detectivilor, 30 aprilie 1936: *Azi dimineață înainte de plecarea trenului accelerat no. 801 ora 6:55 pentru Galați, au venit la Gara de Nord un grup de vreo 100 membri ai partidului „Totul pentru Țară" îmbrăcăți în cămăşi verzi în întâmpinarea lui Corneliu Codreanu care, din informațiile lor, urma ca cu acest tren să fie trimis de Prefectura Poliției Municipiului Bucureşti la Galați. Cum până la plecarea trenului nu a fost adus în Gara de Nord, toți s-au împrăştiat în linişte.*

Procesul de la Galați

Procesul viza fapte petrecute cu aproape 4 ani în urmă, şi anume organizarea unei întruniri electorale fară autorizație în comuna Bereşti din Covurlui. Concret la 3 noiembrie 1932, dată la care Garda de Fier avea stabilită o întrunire în Târgul Bereşti, autoritățile s-au opus, decretând ad-hoc că este focar de febră aftoasă şi că întrunirea nu se poate ține. Căpitanul a încercat să explice jandarmilor că ceea ce se întâmplă este un abuz. Într-un final, legionarii şi oamenii sosiți pentru respectivul eveniment au spart cordonul sanitar şi întrunirea s-a ținut după cum fusese programată. În cadrul busculadei produse, plutonierul de jandarmi Ciobanu a fost lovit.

Iată cum apărea ştirea despre situația de la Bereşti în presa vremii, ziarul Liberatatea din 10 noiembrie 1932:

La Bereşti au avut năcaz. Prefectul a dat prin primărie ordin poliției să oprească, ajutată de jandarmi, intrarea în oraş a poporului care venea şi călare şi pe jos cu steaguri şi cu bucurie. Li s-a spus că e „boală de vite" de aceea nu pot intra. Dar poporul acela erau vite? Poporul a stat câtăva vreme oprit la marginea oraşului. Aflând despre asta, deputații gardişti Corneliu Codreanu, Stelescu şi profesorul Codreanu, au mers la fața locului, au lămurit pe comandantul poliției şi jandarmilor despre nelegiuirea ce fac şi batjocura ce o aruncă în fața poporului, când îi socot turmă de vite nelăsându-i în oraş, pentru că în oraş ar fi „boală de vite". Acesia s-a făcut că nu înțelege până ce poporul aprins de nemulțumire a rupt cordonul de polițişti şi jandarmi şi a intrat cu atât mai îndârjit în oraş. S-a ținut o adunare mai însuflețită de zece ori decât dacă neînțelepții potrivnici nu-i puneau piedici netrebnice.

Interesant este faptul că pentru respectiva situație existase deja un proces în octombrie 1934 în care fuseseră implicate aceleaşi persoane care acum erau arestate şi duse la Galați pentru noul proces. Acesta era motivul atât de urgent şi important încât necesita arestarea Căpitanului noaptea.

Iată ce aflăm din ziarul „Ştirea", 7 mai 1936, despre măsurile luate de autorități pentru buna desfăşurare a procesului:

Raporturile de adversitate între cei doi acuzați principali au dat acestui proces o amploare exagerată. În special partizanii lui Codreanu au ținut să asiste în număr mare. Autoritățile au luat întinse măsuri. Intrarea Palatului de Justiție a fost barată de puternice cordoane de jandarmi şi soldați cu baionetă la armă. Pe stradă circulau patrule. Au fost concentrați toți jandarmii din județ, gardenii publici şi ofițerii de poliție. Regimentul nr. 11 a pus la dispoziție o companie de soldați. Marina a mărit garda interioară. De la Iaşi s-au adus 300 jandarmi, iar pe sala paşilor pierduți a Palatului de Justiție au fost postați numeroşi sergenți şi jandarmi. Nu s-a permis decât magistraților, avocaților, ziariştilor şi martorilor intrarea, dar şi aceştia au fost riguros percheziționați. Inculpații au fost aduşi de la închisoare încă de pe la orele 4 dimineața. La ora 9 începe procesul.

FACLA
Nr. 1002 din 21-IX 1934
OPERAT LA
3

Curtea cu Juri din Galaţi va judeca pe Corneliu Codreanu pentru rebeliune

GALAŢI. — La 1 Octoumbrie se deschide sesiunea de toamnă a Curţii cu juri. Intre 1 şi 13 Octombrie au fost sorocite diferite proces de omor, tâlhărie şi delicte electorale.

Cel mai interesant proces promite să fie cel de rebeliune care se va judeca la 13 Octombrie şi în care vor compare: Cornelio Zelea Codreanu, Mihail Stelescu, Pandiţa Patriche, Tănase Antohi, Şt. Boureanu, D. Potolea şi D. Cristea.

Deasemeni s'au tras la sorţi şi juraţii pentru actuala sesiune.

Aşa cum spunea şi Argetoianu, autoritățile aveau nevoie să etaleze o manifestare de forță menită să asigure în primul rând pe liderii politici că situația e sub control şi că amenințările de la Târgu Mureş nu se pot pune în practică. Statul este capabil să asigurare siguranța şi ordinea, pe care, evident, nu le amenința nimeni. Procesul s-a judecat în data de 5 mai 1936 în fața unei Curți cu Jurați, terminându-se extrem de rapid.

După cum aflăm din ziarul „Ştirea" citat mai sus, apărarea a fost asigurată de avocații legionari gălățeni Lefter şi Ibrăileanu, alături de Ionel Moța. Deşi avocații au cerut excluderea juraților evrei, aceştia, doi la număr, Kaplanschi şi Fishel, au rămas mai departe ca membri ai Curții de Jurați. Codreanu, Stelescu, alături de legionarii Dumitru Amzar, Gheorghe Potolea, Tănase Antohi, Ştefan Bourceanu şi Pândiță Petrache au fost acuzați de încercare de răsculare a populației, aducându-se argumentul că a existat o îmbrânceală între legionari şi jandarmi-polițişti în urma căreia plutonierul Ciobanu a fost vătămat. În timpul procesului acesta a susținut că, înainte de toți, Codreanu a fost cel care l-a lovit. Iată ce a declarat Corneliu Codreanu la proces:

După cetirea actului de acuzare se dă cuvântul lui Codreanu care arată că la intrarea în Târgul Bereşti, care era înconjurat de cordoane de jandarmi, plutonierul Ciobanu a interzis lui Stelescu intrarea în comună. Atitudinea plutonierului a provocat o scurtă busculadă, în urma căreia el a fost aruncat în şanț. Alți jandarmi au vrut să tragă în Stelescu şi el, intervenind, le-a dat arma la o parte. Ceilalți acuzați fac declarații în acelaşi sens. „Ştirea", 7 mai 1936

Atunci Preşedintele l-a întrebat:

- Dar d-ta, ca ales al națiunii (deputat), se poate să calci legea pe care jandarmul o apără?

Şi dl. Codreanu a răspuns îndată şi tăios:

- Să calc legea, nu, ci eram şi sunt dator s-o apăr. Şi eu chiar o făceam: apăram legea pe care jandarmul o încălca. „Libertatea", 24 mai 1936

Juraților au dat verdict de achitare după deliberări care au durat 15 minute, acuzații fiind imediat puşi în libertate.

După proces Căpitanul eliberat s-a întors cu trenul la Bucureşti. Ne-a spus că tot drumul nu scosese o vorbă, lăsând fără răspuns întrebările agentului. Totul se rezumase la o farsă de prost gust, făcută de cei de la poliție. Virgil Ionescu, „Pe drumul crucilor căzute", Buenos Aires, 1979

Dacă nu a fost posibilă confruntarea dorită în cazul Duca, autoritățile au reuşit să aducă la un loc pe Codreanu şi Stelescu pentru un proces inventat. Toate costurile acelei uriaşe desfăşurări de forțe au fost suportate de popor...

În numărul viitor al serialului nostru vom vedea ce s-a mai întâmplat în ultimele două luni dinainte pedepsirii lui Stelescu. Vom trece în revistă şi atitudinea lui Ion Mihalache şi a țărăniştilor față de legionari, nescăpându-l din ochi nici pe Armand Călinescu.

CEZARINA CONDURACHE

DECEMVIRII (22)

Legiunea între amenințările țărăniştilor şi calomniile lui Stelescu

Țărăniştii suflă vânt de prigoană

La începutul anului 1936 Mihalache ceruse reînființarea Gărzilor Țărăneşti în Maramureş. După Târgu Mureş cere extinderea lor în toată țara. Nu se mulțumeste doar cu atât, ci redactează mai multe memorii către Carol al II-lea, revoltat de lipsa de acțiune a autorităților față de Mişcarea Legionară. Atacurile țărăniste vizează deopotrivă Legiunea - de care liderii țărănişti se temeau după ce şi-au văzut numele trecute pe listele de la Târgu Mureş - şi pe adversarul politic principal, PNL, aflat la guvernare.

Garda de Fier cea dintâi formație politică apărută în țară cu metode teroriste mărturisite şi aplicate chiar asupra capului primului sfetnic al Majestății Voastre. Independent de caracterul politic adoptat, faptele petrecute se cheamă anarhie. [...] Dar ceea ce este de imediat interes este situația guvernului Majestății Voastre. Cele petrecute fac dovadă că guvernul a pierdut complet frâna; că în orice moment ne aşteaptă sincope de autoritate ca aceea petrecută acum; că ordinea legală a devenit în fapt inexistentă. Fragment din „Memoriu" adresat regelui Carol al II-lea, mai 1936, în „Ideologie şi formațiuni de dreapta în România", vol. IV

Ce este această complicitate abominabilă între asasinii lui Duca şi moştenitorii acestuia? Nu ne interesează procesul lăuntric al celor din Garda de Fier în care şefii sunt acuzați că au scăpat de închisoare tocmai datorită protecției acestei oculte pe care se preface a o ataca pentru a produce diversiuni şi a scăpa de odioase acuzări între ei. Ne interesează halul de degradare morală a unui guvern capabil să dea mâna cu autorii asasinatului propriului lor şef, să-i ascundă de rigorile legii... Fragment din declarația lui Ion Mihalache în timpul manifestației PNȚ din 1 iunie 1936, în „Ideologie şi formațiuni de dreapta în România", vol. IV

În această perioadă, toate discursurile publice ale lui Mihalache şi ale altor colegi de partid lovesc explicit în Legiune, calomniind-o şi încercând să forțeze o reacție de reprimare din partea autorităților. În acelaşi timp, Maniu apare ca martor în procesul de la Târgu Mureş, depunând mărturie în favoarea studenților legionari. În numeroase oraşe din țară au loc ample manifestații ale Gărzilor Țărăneşti, în scopul determinării unei schimbări de guvern. Pentru sporirea numărului participanților, țărăniştii apelează la comunişti care vor umfla numărul demonstranților cu 6-7000 de persoane, după aprecierea lui Constantin Argetoianu. În cadrul unora dintre manifestații au loc ciocniri cu legionarii. De exemplu, în 31 mai 1936, în cadrul manifestatiei de la Bucureşti, Gărzile atacă căminul medicinistilor, dar ies destul de şifonate din mâinile studenților legionari.

Editorialul lunii iunie 1936 din revista „Iconar", semnat de Barbu Sluşanschi, numit „Jertfiți şi jertfitori" este închinat acestor noi tulburări şi atitudinii legionare în cadrul lor: *Duşmanii se asmut împotriva noastră că suntem răzbunători şi ucigaşi. Dar mâna lor nepedepsită douăzecişişapte de vieți a secerat printre noi, şi tot pe noi ne-au scos datori. Cine e ucigaş? Ei ne ucid apărându-şi comorile şi pielea şi noi murim pentru țară şi credință. Dumnezeu ne va judeca! Dar tu nu pregeta! Pătrunde lozinca luptei drepte pentru Christos, Țară şi Rege, premăreşte smerit pilda celor jertfiți care din cer şi din hrubele pământului ațintesc ochii asupra ta şi, în numele lor şi al Căpitanului, scrâşneşte şi mergi înainte!*

Mihalache, Madgearu, Călinescu, Titulescu

Aşa cum vă puteți da seama atmosfera politico-socială era extrem de tensionată. Pentru a nu ştiu câtă oară Legiunea şi studențimea legionară erau batjocorite şi umilite de camarila şi politicienii orbiți de putere, precum fluturii de noapte de lumina becului.

Studențimea protestează, arătând adevărata față a celor ce atacă Legiunea. UNSCR este vârf de lance în acest sens. Ziarul „Cuvântul Argeşului" publică în mai multe numere comunicate ale UNSCR în care sunt expuse legăturile finaciare şi raporturile de subordonare dintre Armand Călinescu şi bancherul Oscar Kaufmann – finanțator al camarilei şi exploatator al țărănimii. (Cuvântul Argeşului, 15 iunie 1936).

Un alt comunicat UNSCR ne arată încă o dată netrebnicia țărăniştilor: *Noi, studențimea română, asistăm de câtva timp la o campanie uriaşă ridicată ca o furtună împotriva tineretului românesc. Am ascultat acel îndrăzneț şi necugetat atac al dlui Ion Mihalache, şeful partidului național țărănesc care s-a adresat studențimii române cu următoarele memorabile cuvinte: „Pe cei mici îi vom bate cu bățul la spate, iar pe cei mari îi vom pune la zid şi-i vom împuşca după merit". Am ascultat deasemeni pe dl Armand Călinescu, prietenul bancherului Oscar Kaufmann când ni se adresa cam astfel: „Aceşti domni au simțit greutatea pumnului meu atunci când am fost la Ministerul de Interne. Îmi iau angajamentul e a-i strivi cu acest pumn tare" […] Români, țărani, muncitori şi intelectuali, treziți-vă în fața manoperilor partidului național țărănesc care nu este altceva decât partidul bancherilor jidani care au supt sângele țării. Ei, aceşti bancheri, ordonă şi plătesc. Conducătorii partidului nu sunt decât nişte unelte care primesc bani şi execută ordinul stăpânilor.* „Cuvântul Argeşului", 25 iulie 1936.

Este expusă şi ticăloşia lui Virgil Madgearu care solicitase lui Mihalache mâna liberă pentru atacarea taberelor legionare: *Gărzilor Țărăneşti le revine rolul de a suplini lipsa autorităților complice sau incapabile în opera de asanare a morală şi de garantare a ordinei de stat. Credem că vă este cunoscut că, urmând exemplul venit din afară, organizațiile teroriste de dreapta organizează în timpul verii aşa zisele tabere de muncă, în realitate focare de infecție anarhică şi de corupție sufletească a tineretului. Dat fiind opera nefastă pe care aceste tabere o exercită asupra tineretului nostru, împingându-l în brațele anarhiei şi ale desordinei, o primă şi imperioasă datorie a gărzilor țărăneşti este aceea de a împiedica prin orice mijloace crearea şi funcționarea acestor tabere de anarhizare a spiritului public* […] „Cuvântul Argeşului", 25 iulie 1936.

În spatele tututor acestor mizerii şi ticăloşii ce se urzeau împotriva Mişcării Legionare, Nicolae Titulescu lucra la semnarea unui acord de asistență mutuală între România şi URSS. În primăvara lui 1935 se semnaseră acorduri similare între Franța şi URSS, Cehoslovacia şi URSS. Pactul dorit de Titulescu, cu pretenția de a asigura granița de est a României şi de a forța URSS în a recunoaşte că Basarabia aparține României, deschidea larg posibilitatea trupelor ruseşti de a pătrunde pe teritoriul României cu pretextul apărării aliatului comun, Cehoslovacia. Pactul se va perfecta în iulie 1936, dar nu va ajunge a fi semnat.

În legătură cu inconştiența clasei politice care, pe de o parte, cerea deschis suprimarea Mişcării şi, pe de alta, îl mandata şi susținea pe Titulescu în negocierile cu URSS, Căpitanul răspunde cu o Circulară asupra politicii externe a României. O puteți parcurge integral în completarea acestui text.

Stelescu, în fața noii prigoane antilegionare

Reacțiile legionare apărute în presă deranjează, de aceea cenzura intră în acțiune. O parte din ziarele legionare sunt suprimate brusc. *Acum câtva timp Ministerul de Interne a dispus încetarea apariției publicațiilor „România Creştină" şi „Vestitorii", primul, ziar de luptă națională şi creştină, a doua, revistă de doctrină naționalistă şi creştină. Cu mici excepții, presa – în special cotidianele – a fost cuprinsă de un mutism incalificabil. Deşi fusese atins însuşi fundamentul vieții noastre de stat, Constituția, totuşi nimeni nu a ridicat vreun glas de solidarizare sau de protest.* „Cuvântul Argeşului", 15 iunie 1936.

În acelaşi timp „Cruciada Românismului" apare fără nicio restricție, liberă să îşi verse în continuare veninul împotriva Căpitanului şi a Legiunii. În 16 mai 1936 Stelescu publică în revista sa un text intitulat „Afară cu tine, Zelinschi!". În cadrul unei note a Siguranței din 20 mai 1936 ce se poate consulta online în Arhiva Corneliu Zelea Codreanu, vol. VIII, se vorbeşte despre impactul articolului şi planurile lui Stelescu: *La Cruciada Românismului a avut loc aseară o adunare la care au participat circa 50 studenți, membri în organizație. Au fost prezentați noii înscrişi, după care Mihail Stelescu a adus la cunoştință apariția unui manifest adresat studențimii. Manifestul arată dezechilibrul pe care articolul său „Afară cu tine, Zelinschi!" l-a produs în rândurile gardiste. A arătat că este momentul prielnic pentru începerea unei intense propagande, deoarece lumea este dezorientată în ceea ce priveşte grupările de dreapta*.

În „Cruciada Românismului" din 27 iunie 1936, este lansat un alt atac mizerabil la adresa Căpitanului. Subiectul e acelaşi, originea „străină" a lui Corneliu Zelea Codreanu. Semnatarul este colonelul Ion Niculcea (care în 1931 se aflase pe listele electorale ale Gărzii de Fier în frunte organizației sale „Obştea Țării"). Articolul are un nume mizerabil şi interminabil „Galeria şarlatanilor naționali: Corneliu-Zilinschi-Lorenț-Antec-Condac-Brauner. Gangsterul naționalismului integral românesc. Studiu antropo-socio-lombrozian". Iată un fragment:

Conducătorul politic al unui neam trebuie să posede cu prisosință subconştientul acelui neam. Toți marii conducători politici naționali de azi îl au cu prisosință. Hitler este german, Mussolini latino-roman, Ataturk este turc sadea, întreb, ce ai tu românesc în sângele tău, corcitură străină [...], decât sânge leşesc, hunic, unguresc şi nemțesc [...]. Vii tu, Lorențule, îndrăzneşti tu, Antecule, să comanzi pe moți, pe care neamul tău unguresc i-a ținut 100 de ani sub jug şi sânge? Laşule şi leşule. Te-au simțit şi ei. Păzeşte-ți capul sau pune-l degrabă în ştreang. Oliver Jens Schmitt, Corneliu Zelea Codreanu: Ascensiunea şi căderea „Căpitanului"

Asemenea ticăloşii aveau de înghițit legionarii în mod constant. Nu degeaba avertiza inginerul Ion Blănaru, comandant legionar, prietenul nedespărțit al Căpitanului încă din vremea Dobrinei, directorul ziarului „Brațul de Fier": *Nu vă ucideți sufletul cetind otrava din gazeta trădătorilor şi-a vânzătorilor noştri. Otrava ucide chiar când o înghițiți din curiozitate!* „Brațul de Fier", mai 1936

Ne apropiem de momentul culminant al serialului nostru, pedepsirea lui Mihail Stelescu. Până să ajungem acolo, în numărul viitor vom vedea ce au făcut Decemvirii în lunile de dinaintea pedepsirii şi ce-a mai scris Mihail Stelescu în ultima sa lună de viață.

CEZARINA CONDURACHE

DECEMVIRII (23)
Înaintea pedepsirii

CEZARINA CONDURACHE

Pe măsură ce ne apropiem de data de 16 iulie 1936, data pedepsirii lui Mihail Stelescu de către Decemviri, observăm pe de o parte atacuri din ce în ce mai violente şi mai ticăloase la adresa Căpitanului şi a altor legionari şi de cealaltă parte, apariția primelor reacții fizice la violențele scrise.

Stelescu face teoria crimei politice

„Cruciada Românismului", alături de alte publicații locale şi naționale, răspândeşte în luna mai 1936 un text scris de Stelescu imediat după Târgu Mureş. Intitulat „Între revoluționarism şi terorism", articolul este o pledoarie împotriva crimei politice, scrisă cu talent, inteligență, dar şi multă viclenie. Textul aproape convinge daca îl citeşti fară să ții cont de toate cele întâmplate între 1934-1936. Şi fără să ții cont de cine este semnatarul şi de toate ticăloşiile făcute şi scrise de el atâția ani.

Îndreptat împotriva „violențelor teroriste" ale Mişcării, textul explică inutilitatea crimei şi a sancțiunilor agresive în viața publică, punându-le atât în contradicție cu morala creştină, cât şi cu utilitatea pe plan politic şi social. În fapt este o încercare disperată, o pledoarie necinstită pentru salvarea propriei vieți. Stelescu pune iar în discuție a mia oară căderea lui I. Gh. Duca pe care iarăşi nu o înțelege – deşi la momentul Nicadorilor nu a avut nicio problemă cu acceptarea ei. Stelescu îl scoate pe Duca nu numai nevinovat, dar şi prim ministru din întâmplare la acel moment politic sângeros cu care nu avea de altfel nicio legătură. Arată dezamăgit că moartea lui Duca nici măcar nu a avut ca efect schimbarea regimului politic. Despre asta a fost vorba în decembrie 1933? Despre câştigarea puterii sau despre întreruperea şirului de crime săvârşite de Duca în numele statului român? Nu e creştinește să ucizi. De acord. Dar o spui tu, cel care ai complotat şi încercat să-l ucizi pe Căpitan şi regreți că nu ai reuşit? Tu, cel care calomniezi şi ponegreşti nişte oameni care nu numai că nu ți-au greşit cu nimic, dar te-au iertat pentru toate greşelile tale şi ți-au lăsat şansa să îți recâştigi poziția mergând pe drumul onoarei?

Sânt convins că dacă voi cădea, va învinge spiritualicește o întreagă generație, care va merge pe drumul trasat de Cruciadă, spune Stelescu. Câtă mândrie şi aroganță zadrnică! După moartea sa Cruciada nu numai că nu a fost inundată de adeziuni, dar s-a spulberat de una singură. Vom ataşa acel text integral episodului nostru pentru a putea fi parcurs integral.

Iată un fragment dintr-un alt text semnat de Stelescu tot în luna mai 1936. Unde este aici morala creştină despre care vorbea atât de grav în textul precedent?: *Iată-ți originea Zelinschi-Launer! Măcar o picătură de sânge românesc nu se găseşte în vinele tale, străinule. Şi tu ai neruşinarea să vorbeşti în numele românilor. Tu ai avut curajul să murdăreşti purtându-l, frumosul costum național? Azi l-ai părăsit, căci n-ai nici o aderență cu el, veneticule. Tu porți în origina ta sângele cotropitorilor acestei României. Cei din sângele tatălui tău au ucis Plăeşii lui Ştefan, cei din sângele mamei tale, au ucis eroii noştri de la Mărăşeşti. Şi tu vii azi să te ridici ca viitor conducător al acestei nații? Înlături, liftă spurcată! Afară cu tine din țară, Zelinschi-Launer! Team auzit cu scârbă vorbind şi la Galați, de români şi naționalism. Ce legătură ai cu ei, decât pofta ta de a robi din nou un neam prea răbdător? Tu străinule ai ucis un român. Dece un român? Oricât de canalie ar fi fost acel român, TU, TOCMAI TU n-aveai dreptul să fii judecătorul lui. Din cauza ta leşule-german, au căzut tinere vlăstare românești, înşelate de minciunile tale. Ba mai mult. Tu, pripăşitule, tu veneticule, vii şi ne faci pe noi românii, trădători şi ne condamni la moarte?* „Dreptatea" 15 mai 1936

Liderii de la Târgu Mureş atacați în paginile Cruciadei

După Târgu Mureş calomnia şi murdăriile lui Stelescu încep să fie vărsate peste un număr mai mare de nume legionare. Până acum Căpitanul şi Generalul Cantacuzino erau cam singurii atacați cu nume şi prenume. În fața hotărârii luate de studențimea creştină legionară la Târgu Mureş, Stelescu se vede nominalizat direct şi public pe lista scurtă a celor ce vor fi pedepsiți dacă nu părăsesc mişelia şi trădarea. Furdui, Cantacuzino şi Craja intră sub tăvălugul condeiului „Cruciadei":

Polemica dintre gruparea „Totul pentru țară" a d-lor Cantacuzino şi Codreanu şi „Cruciada Românismului" a d-lui Mihail Stelescu, ia forme tot mai violente. Iată, de pildă, ce publică în numărul său ultim revista d-lui Stelescu: „Văzând că asasinii dela Tg. Mureş au fost prinşi, Codreanu încearcă să solidarizeze studențimea cu ei pentru a arăta că are studențimea în mână. Dar studențimea refuză pactizarea cu criminalii. Furdui e gardist şi asasin, nu student şi n-a făcut ntmic pentru studențime. Absolut nimic. Alexandru Cantacuzino e un morfînoman şi cocainoman, decăzut care n-are nimic cu studențimea. Craja e patron de bordel. Studențimea nu se poate şi refuză să se solidarizeze cu astfel de căzături omeneşți. De gustul lui Codreanu ea nu-şi va părăsi nici cartea, nici examenele. Studențimea gardistă poate să se agite, studențimea respinge îndemnurile lor la agitație". „Lupta" 3 mai 1936

Gheorghe Furdui, Alexandru Cantacuzino şi Paul Craja

Arestarea celor nominalizați mai sus pentru judecarea „Procesului de la Târgu Mureş" face ca tabăra lui Stelescu să repire uşurată pe moment. Cei care se angajaseră cu pedepsirea sa directă erau acum în arest. Încercând să profite de ocazie, Stelescu încearcă să devină parte civilă în proces, pe motiv că unul dintre cei amenințați cu moartea este el şi această „calitate" îi dă dreptul de a fi parte în proces. Tribunalul aplică însă legea şi nu permite aşa ceva.

TG.-MUREŞ, 9. — *Azi dimineață a început înaintea secției I a tribunalului local, judecarea celor şapte studenți acuzați că au produs dezordinile dela Sinaia şi Târgu-Mureş. Curtea s-a format din d-nii primpreşedinte Hagi Chira şi magistrații Purav şi Merişor. Fotoliul ministerului public este ocupat de d. procuror Ambrozie Butor. S-au înscris ca apărători douăzeci şi cinci de avocați, în frunte cu d. Corneliu Zelea Codreanu. După identificarea acuzaților Gheorghe Furdui, Paul Mărculescu, Alexandru Cantacuzino, Paul Craja, Nicolae Crudu, Teodor Ioraş şi Ştefan Georgescu s-a procedat la audierea martorilor. D procuror Butor a ridicat un incident cerând amânarea dezbaterilor pe motivul că partea civiliă, deşi figurează în acest proces nu e reprezentată. D-nii av. Corneliu Codreanu, Radu Budişteanu şi Nelu Ionescu au cerut respingerea incidentului şi continuarea dezabaterilor. După o oră de deliberare, tribunalul respinge incidentul, prin care se cerea amânarea procesului, declarând că d-nii: Mihail Stelescu, Beza şi Tăzlăoanu nu sunt în situația de a se constitui în parte civilă. Totodată, s-a respins, în plină şedință lista specială de martori, propusă de avocații apărării, printre care figurează şi câțiva miniştri. Între martorii prezenți se află: generalul Cantacuzino-Grănicerul, dr. Gerota, căpitan Şiancu, Zelea Codreanu şi alții.* „Dimineața", 12 iunie 1936

O nouă trădare şi mai multe bătăi

Toată agitația şi victimizarea lui Stelescu post Târgu Mureş nu reuşeşte să rupă din unitatea legionară decât câte o aşchie, deja desprinsă de trunchi de ceva timp. Este vorba despre Alexandru Ceapraz din Brăila, comandant ajutor, care se făcuse remarcat ca şef al Corpului Legionar Brăila în 1933.

Ceapraz anunță public ieşirea din Mişcare imediat după Târgu Mureş: *D. Ceapraz Alexandru, comandant legionar al dizolvatei Gărzi de Fier, ne roagă să arătăm că s-a retras din cadrele mişcării legionare condusă de d-nii Cantacuzino şi Corneliu Z. Codreanu. Roagă totdeodată să arătăm că se alătură acțiunii politice întreprinsă de d. George Beza.* „Dimineața" 8 aprilie 1936

Interesant că asemenea anunțuri sunt publicate de presă deşi nu aveau nicio relevanță nici pe plan local şi nici național. Imediat după anunțul plecării, sare în barca „Cruciadei" şi iese la atac: *Dar din nenorocire nu am fost decât o unealtă în mâna acelui care se erijează în cel mai mare conducător al tineretului, a acelui tineret căruia când mâine îi va cădea vălul de pe ochi, va vedea ca şi mine că nu a fost decât unelta unui om care nu luptă pentru un ideal, ci pentru îmbogățire personală, trăind din exploatarea tineretului, a acelui tineret care îşi pusese credința în el, dar s-a înşelat după cum am pățit şi eu. Acum însă când am văzut intențiile lui şi toate murdăriile comise, când am văzut că am de căpitan un adevărat terorist, care numai ordonă, dar de răspundere se ascunde, nu îmi rămâne decât să-mi fac datoria şi să-i demasc intențiile murdare la care îl mai slujesc vreo câțiva tineri care mai cred în nenorocita lui putere.* „Lupta" 3 mai 1936

Apărând pe Stelescu, Ceapraz trece la amenințări: *Ai căutat să-l compromiți pe Stelescu, dar nu-ai reuşit. Acum ai format bande să-l omori. Ei bine, dacă un glonț va fluiera pe la urechea lui, atunci să ştii că nici bine nu va fi de acei ce ordonă această crimă sau alta. Am trecut în Cruciada să lupt alături de acei ce luptă pentru cinste, muncă, adevăr şi dreptate şi sunt sigur că aici voi primi o şcoală de la aceia de mai sus, şi mai cred că mâine vor trece lângă mine şi acei camarazi din Brăila, cărora le-am dat şcoală sufletească şi cu care am împărțit în suferință ultima bucățică de mămăligă şi ultimul leu. Iar tu Codrene ai stat acolo unde ai stat trăind pe picior mare. Ți le-am spus toate cu curaj şi ți-o mai spun că frică nu îmi este decât de Dumnezeu, aşa că dacă e vorba de luptă eu o primesc cu pieptul deschis. AL. CEAPRAZ Comandant Leg. Ajutor, decorat cu Crucea Albă, deținut în închisorile Brăila, Galați, Cetatea Albă, Ramnicu Sărat* . „Lupta" 3 mai 1936

Ceapraz în sine nu reprezenta nimic pentru Mişcare, desolidarizarea lui nu zdruncina nimic, nu convingea pe nimeni. Am povestit aici cazul Ceapraz pentru că el marchează şi începutul reacțiilor fizice, imediate ale legionarilor la ticăloşiile „Cruciadei". Camarazii pe care Ceapraz îi aştepta ca să îl urmeze, indignați atât de trădarea acestuia, cât şi de pretenția de a-i rupe de Legiune, vor lua atitudine imediată. Relatările sunt prezentate de presa aservită puterii, de aici şi caracterul apocaliptic al prezentării faptelor. Lucrurile nu au fost nici atât de spectaculoase şi nici atât de sângeroase precum reies din citatul de mai jos:

Brăila 3 iunie. O sălbatecă agresiune s-a săvârşit

continuare în pag. 22

DECEMVIRII

azi după amiaza în centrul oraşului nostru, asupra tânărului Alexandru Ceapraz, fostul comandant al batalionului local al organizației gărzii de fier. În urma disidenții provocată de d. Mihail Stelescu, Alexandru Ceapraz a părăsit garda de fier şi a trecut în rândurile „Cruciadei românismului", publicând în ziare, cunoscuta scrisoare prin care explica motivele cari l-au determinat să abandoneze pe d. Corneliu Zelea Codreanu. Acum două zile d. Alexandru Ceapraz a revenit în oraşul nostru, delegat de conducerea centrală a Cruciadei să formeze şi la Brăila o secțiune, după normele stabilite de statutele organizației. În acest scop, el a lansat eri în localitate un manifest, prin care atacă vehement pe actualii conducători ai Gărzii de fier. Deasemenea, anunță că va publica o serie de documente compromițătoare despre conducătorii partidului „Totul pentru țară" şi încheie cu un apel către tineret să-l susție la campania de demascare pe care a pornito. Ca urmare a acțiunii sale, Alexandru Ceapraz a fost atacat astă seară, în Piața Sfinții Arhangheli din centrul orşului, de doi fruntaşi ai partidului „Totul pentru țară", anume Vasile Balaban din str. Ştefan cel Mare 232 şi Ştefan Teodorescu din str. Grivței 25, foşti camarazi ai săi, cari l-au lovit în mod sălbatec. Cu mare greutate, datorită intervenției trecătorilor, tânărul Alexandru Ceapraz a putut fi salvat din mâinile agresorilor. Cazul se cercetează de d. comisar Răzvan, şeful circumscripției de poliție. „Dimineața", 6 iunie 1936

Şi la Sibiu reprezentantul „Cruciadei" este bătut, autorii rămân însă necunoscuți, deşi se încearcă culpabilizarea legionarilor. Acesta, Gheorghe Scovarza, va fi bătut de doua ori în decursul lunii iunie 1936, potrivit presei locale.

Sibiu 5 iunie. Corespondentul revistei „Cruciada Românismului" care este şi şeful organizației locale a formației d-lui Mihail Stelescu, a fost bătut de agresori necunoscuți. Victima a fost salvată de public şi transportată la spital, unde n-a fost primită din cauza lipsei de locuri. „Adevărul", 8 iunie 1936

Cuțitul ajungea la os după atâția ani de calomnii şi atacuri, după atâta otrava revărsată asupra sufletului legionar. E uşor să spunem astăzi că au greşit şi că trebuiau să rabde, violența nu este o soluție, creştineşte este să rabzi. Dacă ne uitam cinstit în interior, fiecare dintre noi, cred că vom observa că limitele răbdării noastre nu-s cele mai flexibile şi că răbufnim uneori pentru lucruri mult mai puțin grave decât cele din 1934-1936. Fiecare să îşi dea răspunsul.

Am văzut cu ce se ocupau cruciații şi Stelescu. Între timp nici Decemvirii nu stăteau degeaba. Hotărârea pedepsirii era deja luată. Desfăşurându-şi activitatea legionară şi personală ca şi până atunci, Decemvirii lucrau la planul de eliminare a trădării din sânul Mişcării şi mai ales, din sânul neamului.

CEZARINA CONDURACHE

Între revoluționarism şi terorism

Mihail Stelescu

Ştiu precis că în cartoanele Siguranței statului „Cruciada" e trecută sub denumirea de „mişcare revoluționară". Nu ştiu dacă s-au gândit la ceva când au scris, dar au găsit termenul just.
Şi acum nu mai sperie pe nimeni faptul grav de a afirma o mişcare drept „revoluționară".
Acest termen n-are nimic subversiv, iar cei care-l confundă cu anarhicul, fac o greşeală. În primul rând că revoluția implică o voință totală sau majoritară a națiunii, şi în al doilea rând ea poate fi spirituală şi nesângeroasă.
Revoluționarismul nu condiționează violența. Nu include dezordinea.
El marchează doar un mers accelerat şi viu, însoțit de o răsturnare mai grăbită a stării de fapt. Tendințele oricărei mişcări, partid sau organizație este de a schimba fața lucrurilor, de a îndrepta răul.
Căile sunt: evoluția, revoluția şi lovitura de stat.
Ultima e o sinistră aventură care dacă reuşeşte nu se poate menține, neavând un reazăm de atmosferă sau de pregătire spirituală. Din acest din urmă punct de vedere, evoluția e cea mai bună, dar necesită atât de mult timp şi scapă atâtea momente istorice, încât aproape întotdeauna a compromis scopul şi a stagnat într-un conservatorism dăunător.
Revoluționarismul, ținând seama de spiritul evolutiv de până în preajma lui, a realizat şi realizează mersul înainte al societații omeneşti.
Revoluționarismul se caracterizează printr-o pleiadă de cercetători spirituali şi torțe aprinse de energie.
Ei nu aşteaptă ca gândurile lor să-şi facă drum singure. Ei le susțin. Se duc pe teren, în mulțime şi le difuzează. Forțează nota receptivă a cetățeanului.
Deaceia cadrele revoluționarilor sânt tinere. Ele au nevoie de energie de mobilitate, de acțiune.
Nu puterea interesează pe revoluționar, ci transformarea spiritului public, reevoluționarea lui. Zguduirea mulțimilor din toropeala grijei de pâine şi interesarea lui în grijile sociale şi publice. Pregătirea de elemente dinamice şi capabile.
Revoluția nu se face în stradă, cum greşit se interpretează, ci în transformarea lăuntrică a sufletului omenesc, în biblioteci, în laboratoare, în presă. Strada, adică mulțimea dacă devine mai nervoasă, mai sensibilă, e tocmai realizarea în masă a spiritului de receptivitate revoluționar, care vrea schimbarea lucrurilor accelerat.
Şefii unei mişcări revoluționare care poate avea în frunte un monarch sau un republican, un naționalist sau un comunist, trebuie să fie oameni de cultură, elemente superioare ca spirit şi caracter, îmbibați de energia corespunzătoare şi mari iubitori de oameni. O revoluție se face pentru mai binele oamenilor.

Nu tot acelaşi sens are terorismul şi anarchismul.
A sta la pândă cu pistolul după colț şi a trage într-un om fără apărare, pentru simplu motiv că îți este adversar politic, e cea mai abjectă murdărie şi cea mai degradantă atitudine umană. Revoluționarul nu trage după colt, nu ucide. Cel mult el stă față în față cu adversarul pe baricadă şi luptă deschis, expunându-şi viața ca şi celălalt.
Apoi teroristul nu reprezintă expresia mulțimilor. Mulțimea ca să execute un vinovat n-are nevoie de Arhangheli.
Ea cere capul lui Moțoc, fără intermediari. Mulțimea când e nemulțumită se revoltă sau linşează. Acei cari afirmă că în numele mulțimei ucid, sânt nişte siniştri impostori.
Uciderea de oameni politici, vinovați sau nevinovați, nu poate caracteriza o mişcare socială sau de redresare publică.
Focul de revolver însemnează reclamă, alarmă, atragere de atenție. Atât. Dar niciodată, absolut niciodată, mişcarea care a ucis n-a realizat o redresare socială. Terorismul, anarhismul rămâne armă de amenințare, de care uzează unul sau altul, dar nu realizează niciodată nimic.
Acel care trage în numele unei idei chiar, atrage poate admirație. Asasinii politici au fost socotiți totdeauna eroi. Dar prin acest titlu n-au realizat nimic social.

Să luăm ca exemplu asasinarea lui I. Gh. Duca.
Ce rezultat a adus căderea acestui om, întâmplător prim ministru, în acele vremuri de enervare generală?
Ce s-a realizat real? Că s-a băgat frica în oasele unor neputincioşi guvernanți? Dar nici măcar o cădere de regim n-au adus gloanțele dela Sinaia. Şi atunci?
De ce au fost trase? Dece s-a ordonat să se tragă?
O răzbunare? Atunci e crimă pasională. O pedepsire? Atunci sântem în deplin terorism.
Mobilul politic nu-l văd nicăieri.
Nici măcar pentru organizația care a tras. În loc s-o întărească, a slăbit-o, a distrus-o chiar. În politică nu există acțiune fără scop. Şi odată acțiunea efectuată, scopul trebuie realizat. Ce s-a realizat? Ce au văzut realizându-se aşa de formidabil, ca să fie necesară viața unui om, miile de tineri ce-au crezut în gloanțele dela Sinaia?
Şi oare trăgaciul invizibil care a slobozit dela distanță pulberea ucigătoare era atins de o mână sinceră?
Nici măcar atâta!
Nouile amenințări cu moartea dovedesc că sistemul e în evoluție şi persevereză. Încă alte brațe oarbe vor trage fără scop politic şi vor pecetlui pe veci pe trăgători drept terorişti, stăvilindu-le în viitor orice ascensiunea către conducerea politică a țării.
E dureros pentru acel tineret încăput în calapoadele crimei, ale unui nevropat, dotat cu o incapacitate politică totală.
Cum se poate crede că în creştinismul de fațadă trâmbițat de un Nae Ionescu sau diferiți preoți verzi, când un teolog care şi-a format sufletul în scriptură şi dogmă creştină, JURA moartea cuiva? Să mi-se dovedească de cineva că e creştineşte acest gest şi în clipa aceea voi crede şi eu în crimă. Dar cine poate combate acel: „Să nu ucizi"? Cine poate dărâma cuvintele de pace şi de înfrățire ale lui Isus Hristos? Nimeni în lume. Acel care le nesocoteşte, se dărâmă pe el.
De azi înainte organizația tinerilor legionari, E MOARTEA PENTRU VIITORUL POLITIC, dacă persistă în greşeala terorismului.
Ca să poată realiza ceva, trebuie dat terorismul peste bord. Dacă nu, organizația lor va fi un O. R. I. M. bulgăresc, care va însemna o pată de sânge în Istorie.
Printre cei ce Garda a hotărât să fie suprimați, de curând sunt şi eu. Nu mă tem. N-o spun cu bravadă, că e inutil. Glontul nu gândeşte, loveşte. E orb şi fatal. Nu te poți apăra de el. Cel mult îl poți preveni şi să cazi luptând. Iată de ce sunt complet senin în fața amenințărilor. Ba mai mult. Sânt convins că dacă voi cădea, va învinge spiritualiceşte o întreagă generație, care va merge pe drumul trasat de Cruciadă. Atitudinea mea de frondă nu este pentru a dărâma o organizație, ci pentru a transforma o mentalitate. E atitudinea revoluționară a unui luptător ce vrea să înlăture putregaiul.
În virtutea cărei justiții imanente se poate condamna un om la moarte? Care e justificarea morală şi istorică a aceluia ce se erijează în judecător al vieților omeneşti?
Dintr-un popor de 20 de milioane, chiar sufragiul a 100 de mii de oameni nu-ți poate da dreptul de tribunal al națiunei.
Dacă poți - trecând peste alte considerente - da dreptul unui Hitler, Mussolini sau Stalin, să hotărască astfel de fapte, în baza sufragiului de 90-98 la sută ce-1 au ca aderenți, nu poți să primeşti caragialescul spectacol al unui om ce înconjurat de o mână de tineri fanatici, se crede întruparea Arhanghelului Mihail pe pământ.

continuare în pag. 23

DECEMVIRII (24)

Mihai Stelescu şi Decemvirii în aşteptarea zilei de 16 iulie 1936

CEZARINA CONDURACHE

La începutul lui iulie 1936 decizia Decemvirilor fusese luată. Mihai Stelescu conştient în mare parte de ceea ce avea să urmeze, încearcă să-şi întârzie sentința, ascunzându-se. În acelaşi timp îşi continuă atacurile la adresa Mişcării.

Confiscarea Cruciadei şi ultimul Manifest

Pe 1 iulie 1936 un nou manifest al Cruciadei împânzeşte Bucureştiul. Multiplicat la tipografia Apollo, manifestul de o pagină, este un atac evident la adresa Căpitanului şi a Mişcării. În prim plan originea pretins străină a Căpitanului, aservirea față de puteri străine, insulte la adresa studențimii. Îl puteți citi integral în completarea acestui material.

La începutul lui iulie gazetele de stânga comentează larg şi pozitiv un articol publicat de Mihail Stelescu ca editorial în paginile „Cruciadei". Un nou material în care Stelescu atacă Mişcarea Legionară, misiunea şi activitatea ei. Este vorba de o paralelă între doctrina şi activitatea cruciaților *noi tineretul acestei țări care ne ridicăm o generație de luptători pentru o Românie Nouă* față de cea a altor organizații (a se citi Mişcarea Legionară) care nu fac altceva decât să imite forme străine şi să slujească interese străine *La noi se îmbracă cămăşa, se adoptă salutul, se fredonează aceleaşi melodii, se trage cu pistolul, se ucid prim-miniştri, dar maimuțăreala asta uneori comică, alteori tragică rămâne pur şi simplu maimuțăreală […]. Naționalismul agită tricoloruri, imnuri, sparge capetele neromânilor, dar pe ale românilor nu le educă deloc. […]* "Lupta", 5 iulie 1936

La aproximativ o săptămână distanță aceleaşi gazete publicau o ştire mititică în chenare de tip necrolog. *„Cruciada Românismului" a fost confiscată. Ultimul număr al revistei „Cruciada Românismului" a fost confiscat de organele Corpului II Armată.* „Lupta" 11 iulie 1936. *Revista „Cruciada Românismului", condusă de d. Mihail Stelescu, a fost confiscată.* Dimineață 13 iulie 1936, „Adevărul", 13 iulie 1936

Confiscarea revistei de către Corpul II Armată nu vine însoțită de nicio explicație în zilele următoare anunțului. Ce s-a urmărit cu această confiscare nu este clar. Poate că în interiorul revistei existau nişte informații care deranjau anumite cercuri politice, poate autoritățile voiau să arate că cenzura funcționează şi pentru gazeta lui Stelescu, sau poate acesta nu mai era util celor care îl plătiseră şi protejaseră atâta timp.

Între aceste zile Stelescu nu mai frecventează sediul „Cruciadei Românismului", pe stradă merge numai însoțit şi într-un final se internează la Spitalul Brâncovenesc. Internarea lui se face, potrivit ziarelor vremii, fie pentru o congestie pulmonară, fie pentru operație de apendicită, fie pentru intervenție asupra unui abces la picior. Apariția acestor variante atât de diferite a alimentat ideea că internarea s-a făcut doar pentru a se ascunde de pedepsitori, pentru a-şi asigura siguranța.

Pregătirile Decemvirilor

Potrivit lui Marin Bărbulescu, Ion Caratănase a făcut un traseu prin țară la finalul lunii mai - începutul lunii iunie 1936. Cu această ocazie a ajuns şi la ei, la Timişoara *spunea că este în drum prin diverse centre să-şi întâlnească prieteni vechi şi să cunoască şi din cei de care a auzit mai bine.* Marin Bărbulescu, „Centrul Studențesc Legionar Timişoara".

Pe Iosif Bozântan îl găsim de pe 13 mai 1936 în fruntea taberei de muncă de la Oradea Mare, unde se lucrau cărămizi pentru ridicarea unui cămin legionar. Senatorul legionar Iancu donase aici un teren pentru construcția căminului, efectivul zilnic al taberei era de 25/30 legionari. Bozântan s-a ocupat de tabără până în iulie 1936 când comanda a fost preluată de Victor Corbuț.

La începutul lui iulie 1936 Caratanase şi Bozântan se întâlnesc la Bucureşti şi fac planul pedepsirii lui Mihai Stelescu. Potrivit expunerii faptelor făcute de autorități pentru confirmarea mandatelor de arestare ale celor 10 legionari, întâlnirea lor la Bucureşti s-a petrecut în data de 7 iulie:

„Cruciada Românismului" a fost confiscată

Ultimul număr al revistei „Cruciada Românismului" a fost confiscat de organele Corpului II Armată.

Astfel la începutul lunei Iulie, Bozântan Iosef s-a întâlnit cu Curcă Ştefan, Bogdan Gavrilă şi Pele Ion şi s-au înțeles asupra uciderei lui Stelescu. Au venit la Bucureşti în ziua de 7 Iulie şi aci au întâlnit pe Caratănase Ion, care formase şi el între timp o echipă alcătuită din Ştefan Georgescu, State Grigore Ion, Atanasiu Ion, Vlad Radu şi Trandafir Ion, tot în scopul uciderii lui Stelescu. Bozântan, Curcă, Caratănase şi Bogdan Gavrilă îşi procuraseră cu anticipație revolvere în acest scop. Cele două grupe s-au contopit într-o singură echipă şi sub conducerea lui Caratănase Ion au ținut câteva consfătuiri la locuința acestuia din str. Ancara No. 1, hotărind să-l urmărească pe Stelescu pentru a găsi momentul prielnic să-l împuşte. Echipa l-a întâlnit în câteva rânduri pe Stelescu, însă nu au putut să execute planul pentru că şi acesta era păzit de partizanii lui. Între timp Stelescu îmbolnăvindu-se, urmăritorii îi pierduseră urma. „Adevărul", 24 iulie 1936

Decizia pedepsirii

Am văzut în citatul de mai sus cum s-au înțeles şi întâlnit cei 10 în luna iulie 1936. Cu toate acestea decizia pedepsirii lui Mihai Stelescu fusese luată de fiecare dintre ei individual cu mai mult timp în urmă. Aşa cum reiese din mărturiile depuse în cadrul procesului ce a avut loc în aprilie 1937, cei mai mulți luaseră decizia fie după excluderea lui Stelescu din Legiune, fie după înființarea „Cruciadei Românismului".

Ion Caratănase: *Insultele adresate nouă legionarilor în această gazeta au născut în noi revolta care ne-a decis să-l suprimăm pe Mihail Stelescu. Decizia împuşcării lui am luat-o la mine în cameră cu Georgescu, State şi Atanasiu. În acelaşi scop au sosit de la Cluj Bozântan, Curcă, Bogdan şi Pele, cu care m-am întâlnit în fața Universității.* „Curentul", 18.04.1936

Iosif Bozântan: *Stelescu a trădat Mişcarea Legionară, a ascultat îndemnurile duşmanilor permanenți ai neamului, a primit bani şi s-a făcut unealta lor ca să-l suprime pe Căpitan [...] Şi din primul moment m-am gândit să-l ucid pe Stelescu. Mi-a fost teamă însă că singur n-o să izbutesc, deaceea am întrebat pe câțiva camarazi dacă sunt gata de jertfă. Şi atunci s-au ridicat Pele, Georgescu şi Bogdan. Cu ei am plecat la Bucureşti unde m-am întâlnit cu Caratănase care şi el avea acelaşi gând.* „Universul", 19.04.1937

Radu Vlad: *În momentul când am văzut că viața Căpitanului este în pericol şi chiar Legiunea, m-am hotărât să-l suprim.* „Buna Vestire" 19 aprilie 1937

Ştefan Curcă: *În loc să-şi găsească un capăt de funie şi să-şi facă singur seama, a cerut ajutor de la duşmanii neamului şi a scos Cruciada Românismului ca să insulte mişcarea. Iuda vorbea de cruce, vânzătorul vorbea de românism. Atunci n-am putut răbda. Când a venit la Cluj camaradul Bozântan, m-am hotărât să merg cu el să executăm trădarea.* „Universul", 19.04.1937

Grigore Ion State: *După ce am citit insultele lui Stelescu în „Cruciada Românismului" m-am decis neîndemnat de nimeni să-l sancționez.* „Bună Vestire"

continuare în pag. 7

Decemvirii delegați: ION CARATANASE și FANI GEORGESCU

DECEMVIRII

19 aprilie 1937

Ştefan Georgescu: *În anul 1936 când Stelescu continua să spună neadevăruri despre Căpitan în fiţuica sa „Cruciada Românismului”, m-am hotărât să-l execut*. „Buna Vestire” 19 aprilie 1937

Ion Trandafir: *După consiliu mi-a spus că a fost eliminat dar va rămâne în politică, dar fără Căpitan. La „Cruciada Românismului” scriau comuniştii care lucrau mână în mână cu presa iudaică din Sărindar. Convingându-mă de trădarea lui Stelescu, m-am hotărât să îl suprim*. „Buna Vestire” 19 aprilie 1937

Gavrilă Bogdan: *Cea mai mare bucurie din viaţa mea am simţit-o atunci când Bozântan mi-a spus: că nu mai mergem la Reşiţa, ci mergem să executăm pe Stelescu. Mi-am spus: Atâta timp cât în vinele mele va mai curge sânge de român, nu voiu mai lăsa să trăiască acest trădător. Chiar dacă nu se mai găsea nimeni, eu singur aş fi venit în Bucureşti. Nu cu planul într-o mână şi creionul într-alta căutam pe Stelescu. Dacă îl întâlneam, trăgeam fără nici o ezitare.* „Buna Vestire” 19 aprilie 1937

În literarura legionară actul Decemvirilor este înfăţişat de sintagma „pedepsirea lui Mihail Stelescu”. Interesant este faptul că cei implicaţi direct nu folosesc cuvântul „pedepsire”; aşa cum aţi văzut, se face referire la „suprimare”, „executare”, „împuşcare”, „sancţionare”.

Locul pedepsirii

Întruniţi în locuinţa lui Ion Caratanase, din Bucureşti, strada Ankara nr 1, cei 10 decid să îl urmărească pe Stelescu şi, la prima ocazie favorabilă, să îl împuşte.

Caratănase: *Am luat decizia să-l urmărim pe Stelescu la sediu, dar aici Stelescu, aflând că este urmărit, nu se mai ducea. Ne-am hotărât a ne duce la el acasă. Pentru acesta aveam nevoie de un om care să cunoască perfect casa lui. În acest scop l-am ales pe Trandafir. Prima tentativă n-a reuşit fiind descoperiţi. Mai târziu aflarăm că Stelescu este internat la o rezervă a Spitalului Brâncovenesc.* „Curentul”, 18.04.1937

Aşa cum enumeră şi Caratănase, prima variantă era executarea lui Stelescu la sediul „Cruciadei Românismului”. Şi simbolic şi concret acela era locul din care Stelescu vărsase toate abjecţiile posibile la adresa Legiunii, fiind fără îndoială locul cel mai potrivit. În data de 7 iulie 1936 Ştefan Curcă, proaspăt sosit la Bucureşti a mers la sediul Cruciadei că să studieze şi să memoreze planul clădirii. Joi, pe 9 iulie, s-a întâlnit cu Caratanase şi s-a convenit abandonarea planului iniţial. „Adevărul”, 18 aprilie 1937

Varianta a doua a fost executarea lui Stelescu în casa acestuia. Aici esenţial era Ion Trandafir care în anii 1932-1933 fusese unul dintre colaboratorii cei mai apropiaţi ai lui Stelescu. În timpul liceului învăţase stenografia, de aceea Stelescu îl folosea pe post de secretar. Se renunţă şi la planul acesta. După care, pentru moment, Mihai Stelescu dispare, echipa celor 10 nereuşind să îl mai localizeze timp de câteva zile.

CEZARINA CONDURACHE

Cruciada românismului

d. MIHAIL STELESCU, conducătorul Cruciadei Românismului

În clipele acestea grele pentru ţară, când răzmeriţa din afara graniţelor ameninţă pacea, un vânt de nebunie bate peste plaiurile României.

Germania rupe tratatele, Austria îşi pregăteşte armatele de luptă, Bulgaria aşteaptă un singur semn de alarmă, Ungaria ameninţă. De peste tot vin semne de nelinişte şi de război. Singura noastră pavăză de apărare este armata noastră, vitejia noastră, NOI, TINERETUL.

Dar nimeni nu se gândeşte în lumea tinerilor la aceste grele probleme de apărare a ţării. Nu numai de arme avem nevoie, ci de un suflet unit, viguros, de o înfrăţire morală, de o cimentare spirituală. Şi nu le avem.

În loc de dragoste, domneşte ura, în loc de înfrăţire, tronează vrajba.

Câţiva străini de sângele românesc, cu nume împrumutate, de origine polono-germană sau fanarioţi, au adunat în jurul lor tineretul de l-au pus în slujba crimei şi al străinilor de peste hotare, semănând nebunia înăuntrul ţării.

Tineretul universitar e smuls de pe băncile de lucru şi trimis cu pistolul în mână să-şi ucidă colegul de alături pentru că nu crede în crimele şi imoralitatea celui ce vrea cu sila să fie şeful unei naţiuni care refuză să-l urmeze..

Vântul nebuniei a cuprins minţile tinerimii. Cântecele lor sunt îmbibate cu sânge şi ură. Ochii lor sunt injectaţi de crimă, sufletele lor sunt întunecate de umbrele celor ucişi, gândurile lor sunt ameţite de ordine şi fanatism orb.

Cei ce se pretind şefii tineretului primesc bani de la Berlin sau Moscova sau cochetează cu Roma şi învrăjbesc un tineret ce ar trebui să fie unit în faţa pericolului din afară.

Pe lângă această nebunie, nici măcar un program de lucru.

Nimeni nu se gândeşte cum să uşureze munca lucrătorului sau cum să ajute dezvoltarea ţăranului, ci numai cum să omoare sau să batjocorească morminte.

Niciun plan economic sau financiar, în afară de criticile adresate pe nimic.

Tineretul a fost învăţat de aventurieri să critice, să dărâme, dar aceşti incapabili n-au putut să-i înveţe să creeze.

Praf în ochii proştilor sunt zidăriile şi peticele de şosele ce le fac, acestea nu necesită pregătire, ci forţă. Ori, ca să conduci o ţară, e nevoie de cap şi suflet, nu de pumn.

Lucrători de şosele şi zidari avem mulţi, oameni care să gândească cum se construieşte o ţară n-avem.

Români,

În faţa acestui vânt de nebunie ce bate peste ţara noastră, în timp ce voi suferiţi în lipsuri, sub poveri materiale, fără o rază de lumină, în faţa nepăsării partidelor politice ce luptă numai pentru putere, în faţa zăpăcelii generale care ne duce de râpă, CRUCIADA ROMÂNISMULUI ridică steag de luptă de unire a tuturor tinerilor din ţara aceasta şi a tuturor românilor.

CRUCIADA ROMÂNISMULUI nu este un partid nou, ea e deasupra partidelor.

CRUCIADA ROMÂNISMULUI este oastea tineretului român care porneşte să înfrăţească tot neamul sub crucea izbăvitoare şi biruitoare.

CRUCIADA ROMÂNISMULUI ridică steag de luptă în contra celor ce asupresc pe muncitori şi le fură vlaga din ei pentru îmbogăţirea lor.

CRUCIADA ROMÂNISMULUI ridică steag de luptă pentru apărarea ţărănimii îngenunchiată de biruri, de sărăcie.

CRUCIADA ROMÂNISMULUI ridică steag de luptă pentru stârpirea hoţiilor, a furturilor.

CRUCIADA ROMÂNISMULUI ridică steag de luptă pentru îmbunătăţirea vieţii tuturor categoriilor sociale şi pentru moralizarea lor.

CRUCIADA ROMÂNISMULUI ridică steag de luptă în contra tuturor anti-românilor care luptă la dărâmarea românismului şi a credinţei creştineşti.

CRUCIADA ROMÂNISMULUI ridică steag de luptă în contra politicianismului hrăpăreţ şi nefast.

CRUCIADA ROMÂNISMULUI ridică steag de luptă contra hilerismului, fascismului şi comunismului din ţara noastră. Soarele nostru e românismul.

CRUCIADA ROMÂNISMULUI ridică steag de luptă, nu critică pentru a dărâma, ci luptă pentru a crea. Centrul de studii al Cruciadei pregăteşte programul de redresare al ţării, în timp ce alte organizaţii îşi pierd vremea cu spargeri de geamuri, cu bătăi, cu defilări şi cu crime.

CRUCIADA nu cere, luptă. Cruciada nu critică, luptă. Cruciada nu omoară, luptă. Cruciada nu e un partid, ci o luptă. Steagurile ei nu poartă semne străine, ci crucea, iar deviza ei e MUNCĂ, CINSTE, ADEVĂR.

Oricine simte în sufletul lui aceste cuvinte arzând ca para de foc, să vină sub steagul Cruciadei. Nu ca partizan, ci ca luptător, colaborator.

CRUCIADA ROMÂNISMULUI a ridicat steagul de luptă pentru reînvierea Românismului.

Români,

Cei ce simţiţi în sufletele voastre însemnătatea acestei chemări sfinte, veniţi la lupta cea nouă şi sfântă, de oriunde sunteţi!

Lăsaţi cămăşile colorate, lăsaţi dreapta, lăsaţi stânga, lăsaţi politicianismul şi alergaţi să refacem unitatea românismului!

Ţărani, ţărance, muncitori, muncitoare, funcţionari, funcţionare, elevi, eleve, studenţi, studente, intelectuali, intelectuale, lupta românismului e deschisă! Fără îngrădiri de clasă, fără îngrădiri de culoare, Cruciada Românismului cheamă la luptă de azi înainte forţele vii ale românismului!

MIHAIL STELESCU

Manifest, 1 iulie 1936

DECEMVIRII (25)

Mihai Stelescu sub gloanțele Decemvirilor

CEZARINA CONDURACHE

Cluj / Central University Library

Începutul lunii iulie 1936, Bucureşti, Decemvirii decid punerea în practică a planului de suprimare a lui Mihai Stelescu. Aşa cum am văzut în numărul trecut al serialului nostru, ideea inițială a fost suprimarea lui la sediul „Cruciadei Românismului", dar a trebuit abandonată întrucât Stelescu, temându-se de un atentat, nu se mai deplasa la sediu.

Potrivit unor informații apărute în „Lupta" din 18 iulie 1936 a existat şi o întâlnire între Stelescu şi câțiva dintre viitorii Decemviri în data de 7 iulie:

S-a ştiut din primul moment că actul grupului de tineri a fost săvârşit din răzbunare. De altminteri, Stelescu ştia că e condamnat şi că viața îi e amenințată în fiecare zi. Chiar în ultimul număr din „Cruciada Românismului" de joia trecută, Stelescu arată că marțea trecută, pe Calea Victoriei, în față Atheneului, a fost amenințat cu împuşcarea de către un grup de gardişti al căror nume îl indică în ziar. Dând alarma în stradă, a putut scăpa. Interesant e faptul că printre numele indicate de Stelescu atunci, sunt exact câțiva tineri care l-au ucis ieri.

Aceeaşi situație este descrisă şi de cruciatul Alexandru Talex în numărul 82 din 23 iulie 1936 al „Cruciadei Românismului": *Cu o săptămână înainte de asasinat, Mihail Stelescu pusese pe fugă echipa lui Caratănase şi Dragoş Protopopescu care îl aştepta în fața Athenee-Palace-ului. „Cruciada Românismului" nr. 89 a anunțat numele exact al asasinilor. Mihai Stelescu a cerut ajutorul autorităților şi acestea au zâmbit fără să se impresioneze.* Desigur, nu poate fi vorba despre nr. 89 al revistei pentru că numărul în care apare informația este 82, probabil nr. 79.

Totuşi acest număr al „Cruciadei Românismului" este cel care nu a mai ajuns niciodată pe piață, fiind confiscat de cenzură. Am discutat despre asta în episodul trecut al serialului nostru. Reluăm aici citatul: *„Cruciada Românismului" a fost confiscată. Ultimul număr al revistei „Cruciada Românismului" a fost confiscat de organele Corpului II Armată.* „Lupta", 11 iulie 1936. Au apărut sau nu acele nume în revistă? Avem doar referiri la un text al lui Stelescu, fără să îl putem verifica.

Era cenzura – adică autoritățile şi camarila – de partea legionarilor şi de aceea au oprit revista de pe piață? Nici în cel mai năstruşnic scenariu nu putem presupune asta. Doreau autoritățile o suprimare a lui Stelescu (devenit între timp inutil?) de către legionari ca să aibă dovada supremă că amenințările de la Târgu Mureş erau reale şi să poată reprima nestingherit Mişcarea? Ipoteza asta pare să aibă sens, dar, fără alte dovezi, o lăsăm în acest stadiu şi mergem mai departe.

Să punem cap la cap toate informațiile pe care le avem. Ca să înțelegem puțin palierul temporal, parcurgem calendarul anului 1936. Stelescu a fost suprimat joi, 16 iulie. Numărul din „Cruciada Românismului" la care fac referire citatele de mai sus ar fi apărut în joia anterioară suprimării (ştim că revista apărea numai joia, pe prima pagină a revistei era scris „Săptămânal de luptă politică şi spirituală. Apare joia."), deci joi 9 iulie, iar amenințările primite de Stelescu s-ar fi petrecut marți 7 iulie. Datele se potrivesc cu ceea ce ştim deja, anume că cei 10 legionari s-au grupat la Bucureşti în dată de 7 iulie. Întâlnirea lor din 7 iulie este aşadar posibilă şi poate fi explicația faptului că Stelescu nu a mai mers după aceea la sediul „Cruciadei", astfel că planul asasinării lui acolo este abandonat în 9 iulie.

Apoi s-a luat în calcul executarea planului la domiciliul lui Stelescu; aici Ion Trandafir avea rolul central, întrucât lucrase acasă la Stelescu pe vremea în care îi slujise drept secretar.

O prima tentativă de asasinat în această casă eşuează (potrivit lui Caratanase, „Curentul", 18.04.1937). Nu ştim concret în ce a constat această tentativă şi din ce cauze a eşuat. Apoi echipa îi pierde urma lui Mihai Stelescu, acesta nu se mai află acasă şi nu se ştie unde a dispărut.

DECEMVIRII ÎN AŞTEPTARE

Până la identificarea locației în care se afla Stelescu, Ion Caratănase ia decizia protejării echipei, temându-se să nu fie descoperiți înainte să îşi ducă planul la bun sfârşit. Soluția cea mai bună i s-a părut scoaterea echipei din București. Astfel că în dimineața zilei de 15 iulie Bozântan, Curcă, Pele, Atanasiu, Gavrilă, Georgescu, Trandafir şi Vlad pleacă la Hotarele, Ilfov. Acolo funcționa o celebră tabără de muncă legionară condusă de comandantul legionar Vasile Marin. (informații din „Adevărul" 24 iulie 1936)

Ana Maria Marin, soția lui Vasile Marin, avea să scrie peste ani în volumul memorialistic „Poveste de dincolo. Amintiri din țară cutropită" câteva fraze în legătură cu prezența Decemvirilor la Hotarele: *El lucra la cărămizi, într-un sat numit Hotarele. Făceau cărămizi pentru Biserică. La început erau priviți cu neîncredere, dar prin munca şi comportamentul lor câştigaseră sufletele oamenilor, care acum veneau şi îi ajutau. Până într-o zi! Din tabără plecară zece băieți tineri să pedepsească pe un trădător ieşit din mijlocul lor. Soțul ei, şeful taberei, nu ştia nimic de această expediție punitivă. Se trezi în fața faptei împlinite. Atunci se născu cântecul: „Pentru trădători, mişei şi trădare…".*

În Bucureşti au rămas Caratănase şi State care au reuşit să afle foarte repede că Stelescu se afla internat în pavilionul central al Spitalului Brâncovenesc. În dimineața zilei de 16 iulie Caratănase şi State au plecat cu maşina taxi lui State la Hotarele, aducând echipa lângă Bucureşti, la intrarea în oraş, în apropierea Închisorii Văcăreşti.

S-au înțeles să se întâlnească mai târziu în Piața Mare la o berărie. Aici Caratănase a adus revolvere şi muniție pentru cei care nu aveau. (informații din „Adevărul" 24 iulie 1936). Piața Mare (numită în anii `30 „Piața 8 iunie" în cinstea Restaurației), punctul de întâlnire dat de Caratănase echipei, se afla fix lângă Spitalul Brâncovenesc, Piața era despărțită de Spital doar de lățimea Bulevardului Regina Maria.

Nu prea înțeleg cum au încăput 10 bărbați în taxiul lui State (care era şofer profesionist de taxi, legal înregistrat, taxiul lui având numărul 12121),

Vasile Marin, în tabăra de la Hotarele

continuare în pag. 12

DECEMVIRII

dar alte date nu avem. Distanța dintre Hotarele şi fosta închisoare Văcăreşti este de aproximativ 37 km. State ar fi putut să îi transporte pe toți 10 destul de rapid, în două ture.

MIHAI STELESCU LA SPITALUL BRÂNCOVENESC

Internarea lui Mihai Stelescu la Spitalul Brâncovenesc a fost mereu învăluită în mister, atât în literatura legionară, cât şi în cea anti-legionară. Pe de o parte avem informațiile că se ascundea de teama unui atentat, renunțând până şi la drumurile obişnuite la sediul „Cruciadei Românismului”. Pe de altă parte, aflăm de la Ana Maria Marin o chestiune foarte interesantă:

I-am povestit soțului meu o întâmplare curioasă. Cu trei zile înainte, doctorița Aslan mă trimisese să fac o injecție pe strada Uranus. Am fost foarte prost primită. O femeie tânără şi frumuşică mi-a ieşit înainte şi a început să țipe şi să mă împingă afară din casă: „A venit să ne omoare, au trimis-o să-ți injecteze otravă”. Mi s-a părut că făcea o criză de nebunie, am plecat, nu fără să citesc numele familiei pe uşa de la intrare: Stelescu, am uitat prenumele. La spital am comunicat medicului curant că nu-mi îndeplinisem misiunea. Vasia mi-a explicat că Stelescu era, sau mai degrabă fusese, membru al Gărzii de Fier şi că ambiția îl făcuse să încerce o situație mai promițătoare, alături de camarila regală. [...] Peste câteva zile, Stelescu a fost pedepsit în spitalul Brâncovenesc de o echipă de legionari, care, predându-se, a declarat că astfel se pedepsesc în Mişcare, trădătorii. Vasia a venit 24 de ore la Bucureşti, amărât de această acțiune, pe care nu o înțelegea şi nu o aproba. Decemvirii erau nişte tineri care înțelegeau să termine cu metodele fanariote, reactualizate, să termine cu trădarea. Ana Maria Marin, „Prin poarta cea strâmtă”

De menționat că familia Stelescu locuia într-adevăr în Cartierul Uranus, pe strada Emil Costinescu numărul 17, stradă care se afla la o distanță de câțiva zeci de metri de strada Uranus. Mai mult, aşa cum vom vedea mai jos, Mihai Stelescu se afla la acel moment sub un tratament injectabil. Deci Ana Maria Marin a nimerit chiar acasă la Mihai Stelescu. Am verificat adresa cu mărturia Anei pentru a mă asigura că nu este o coincidență, o altă familie cu numele Stelescu.

În lumea legionară a circulat varianta potrivit căreia internarea lui Stelescu a fost făcută pentru ca acesta să îşi piardă urma, adică Stelescu cu ajutorul unui medic prieten s-ar fi ascuns în acest spital, folosindu-se de o internare de care, medical, nu ar fi avut nevoie. Aceste zvonuri nu au fost confirmate niciodată de o dovadă sau de o mărturie directă sau asumată, a cuiva identifcabil clar cu nume şi prenume. Desigur ipoteza pare plauzibilă, mai ales coroborată cu anunțul făcut public de legionari la Târgu Mureş prin crearea echipelor de pedeapsă şi nominalizarea explicită a lui Mihai Stelescu, teama constantă de un atentat, întâlnirea cu Decemvirii în 7 iulie 1936, renunțarea bruscă la drumurile cotidiene în afara casei şi panica pricinuită de apariția Anei Maria Marin în casa familiei Stelescu cu scurtă vreme înainte de pedepsire.

DIAGNOSTICUL ŞI CONFUZIA DIN JURUL LUI

Ideea că Stelescu s-ar fi ascuns de fapt în spital vine şi de la diversele versiuni care au circulat în scris despre motivul internării sale. Adică, în unele locuri citim că s-a internat din cauza unei apendicite, în altele pentru că suferea de plămâni, pentru o operație, din cauza unui flegmon, furuncul, abces... Toate acestea au sporit confuzia şi au

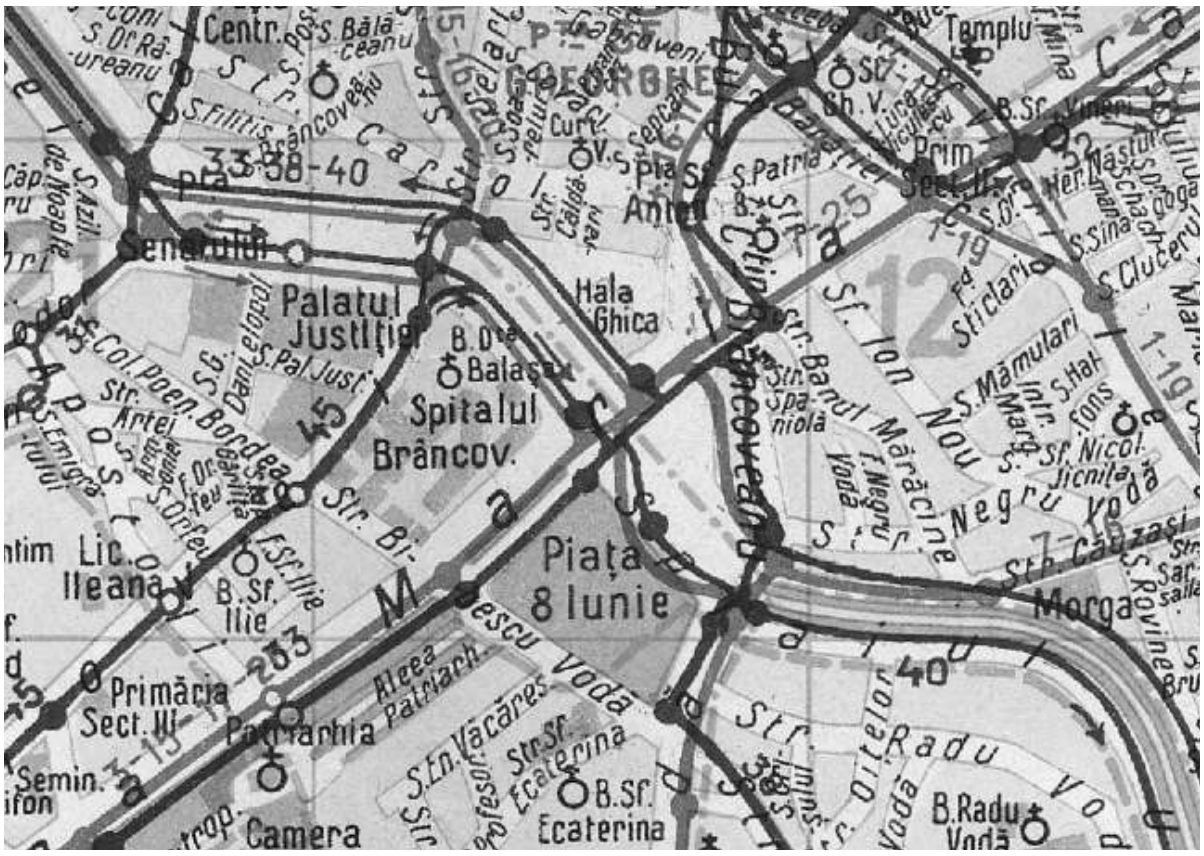

alimentat teoria internării premeditate. Din presa contemporană suprimării aflăm în sfârşit care au fost de fapt cauzele internării:

Mihail Stelescu fusese internat la Spitalul Brâncovenesc din cauza unei congestii pulmonare. Fiind nevoie să i se facă nişte injecții, s-a ales coapsa piciorului drept. Din nefericire locul s-a infectat, dând naştere unui abces care urma să fie operat. Bolnavul fusese repartizat într-o rezervă a secției a şaptea de la Spitalul Brâncovenesc. Atentatorii au surprins pe suferind în această stare. „Adevărul”, 18 iulie 1936

Medicul curant al lui Stelescu a declarat că acesta fusese internat în sanatoriu nu pentru că ar fi suferit de apendicită, cum se anunțase, ci pentru că avea o congestie pulmonară şi un flegmon la coapsa dreaptă. În ziua asasinatului starea bolnavului se ameliorase şi în câteva zile urma să părăsească spitalul. „Patria”, 19 iulie 1936

Aşadar, în afară de apendicită (apărută şi ea ca informație inițială, dar dezmințită imediat), toate celelalte cauze ale internării sunt valabile cumulat, numai că povestea pe care noi o ştiam fusese spusă prost şi trunchiat.

Dintr-un memoriu al Zoicăi Stelescu întocmit de avocatul Emil George Caliga, publicat în „Cruciada Românismului” dn 25.12.1936 aflăm că data internării în Spitalul Brâncovenesc a fost 14 iulie 1936 şi că s-a încercat externarea lui Mihai Stelescu în 15-16 iulie 1936, dar că medicul chirurg nu a fost de acord:

Cu o zi înainte la 15 Stelescu intră în Spitalul Brâncovenesc, suferind de un furuncul la şold. Operația ce trebuia administrată este de chirurgie primară şi d-na Stelescu cere doctorului curant, în speță dl. dr. Petraşincu să permită soțului ei să se întoarcă acasă în aceeaşi zi, întrucât beneficiază şi la domiciliu de aceeaşi atentă îngrijire şi are şi avantajul de a fi bine păzit. Doctorul Petraşincu refuză categoric, motivând că Spitalul îi oferă cea mai perfectă pază şi că s-au luat toate măsurile cerute de prudență.

Ca să concluzionăm: Stelescu se internează în data de 14 iulie, congestie pulmonară sub tratament injectabil care determinase apariția unui flegmon la picior ce necesita intervenție chirurgicală, operat în data de 15 sau 16 iulie de medicul curant Sterie Petraşincu, evoluție bună post operator, medicul

continuare în pag. 13

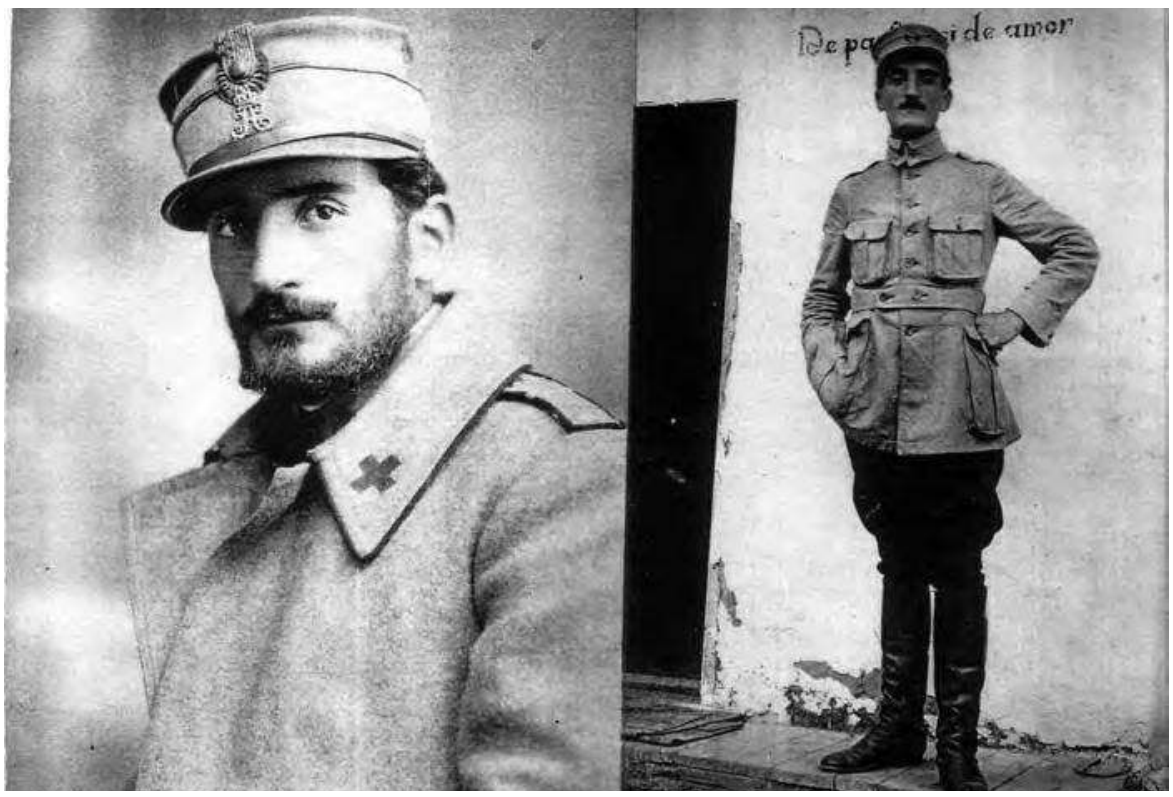

Dr. Sterie Petraşincu

refuză externarea solicitată de soția pacientului.

PEDEPSIT DE OPT LEGIONARI

Potrivit informațiilor furnizate presei de către autorități, aflăm detaliile asasinatului la cald adică în data de 18 iulie 1936 şi puțin mai la rece în 23/24 iulie 1936. Informațiile sunt luate din „Adevărul”, pe alocuri şi din alte surse care confirmă informațiile din „Adevărul” şi sunt semnalate că atare.

Mihai Stelescu a fost asasinat în seara de 16 iulie 1936, la ora 19. Stelescu se afla internat la Spitalul Brâncovenesc în rezerva numărul 7 unde fusese adus după intervenția chirurgicală. Ion Caratănase a intrat în cursul zilei în spital pentru a localiza camera în care se afla Stelescu. Identifică rezerva, vede că acesta avea musafiri, iese şi aşteaptă alături de ceilalți camarazi în apropierea spitalului. La un moment dat Zoica Stelescu, soția lui Mihai Stelescu, părăseşte spitalul după o vizită de aproximativ 3 ore (interval orar aproximativ 14-17).

După terminarea programului oficial de vizită, la ora 18:45, Decemvirii au pătruns în spital prin intrarea din Strada Bibescu Vodă. Pentru că programul de vizită se terminase, paznicul a încercat să îi oprească, dar a fost amenințat cu pistolul. Fiecare Decemvir avea câte un revolver şi mai multe încărcătoare, cu ei aveau şi o toporişcă care se afla la acel moment în posesia lui Ion Trandafir.

Toți aveau ascunse revolverele încărcate, iar Trandafir Ion şi o toporişcă cu care intenționa să spargă uşa dacă ar fi găsit-o închisă. Ştefan Georgescu avea misiunea să păzească cabina telefonică a spitalului pentru a împiedica darea alarmei. „Adevărul” 24 iulie 1936

Pătrunzând în spital, ajung rapid la rezerva în care se afla Stelescu. În mod neaşteptat, uşa nu era încuiată. Precizez faptul că în acea rezervă de spital Stelescu era singur, niciun alt pacient nu se afla internat în acea încăpere.

Cel dintâi care a intrat a fost Curcă Ştefan care, repezindu-se la patul lui Stelescu, a strigat: ***Aşa se pedepsesc trădătorii!*** *Apoi a tras şase gloanțe. Stelescu a murit pe loc. Ceilalți nouă care se aflau afară au dat şi ei năvală înăuntru şi şi-au descărcat revolverele în cadavrul lui Stelescu, ciuruindu-l cu 46 de gloanțe. După aceea ei au mai ciopârțit cadavrul şi cu toporul pe care îl aduseseră.* „Adevărul”, 18 iulie 1936

Din informația citată mai sus reiese că Stelescu ar fi fost omorât de Ştefan Curcă. Lucrurile se nuanțează câteva zile mai târziu, adică Curcă, Caratănase, Vlad, Pele, Gavrilă, Bozântan, State şi Atanasiu trag în Stelescu simultan, neputându-se stabili care dintre gloanțele trase de cei opt a fost cel cauzator de moarte.

Primul intrat în camera lui Stelescu a fost Ştefan Curcă care a şi tras cele dintâi gloanțe. Aproape simultan au intrat şi ceilalți făptaşi care au descărcat revolverele lor în Mihai Stelescu. Ultimii au intrat Ştefan Georgescu şi Trandafir Ion, trăgând şi ei focuri de revolver asupra lui Stelescu care murise între timp. „Adevărul” 24 iulie 1936

PEDEPSIT DE ZECE LEGIONARI

Probabil unii se vor întreba de ce au mai tras Trandafir şi Georgescu dacă Stelescu era mort? Ei bine, deşi anchetatorii şi medicul legist au stabilit că Stelescu a murit după ce au tras cei opt sus numiți, Trandafir şi Georgescu au susținut că Stelescu era viu când au intrat ei în cameră.

Dacă stăm să ne gândim logic, autoritățile nu aveau cum să fie sigure că Trandafir şi Georgescu au tras într-un cadavru. În primul rând, totul s-a întâmplat foarte rapid. Adică toți 10 au tras într-un

LEGIONARUL MARTIR
DECEMVIRUL ION TRANDAFIR

interval de timp extrem de scurt, este evident că de la primul glonț tras de Curcă a început panica şi alarma în Spital, nu avea cum să treacă mai mult de cinci minute între prima şi ultima împuşcătură. Aşadar, din cele 36 de gloanțe nu se poate stabili care sunt cele trase de primii 8 şi care de ultimii 2.

Deşi nu am pregătire de specialitate, ştiu că orificiul făcut de un glonț tras într-un cadavru arată diferit de cel făcut într-un om aflat în viață. Coloratura pielii din jurul orificiului, modul de coagulare şi culoarea sângelui etc arată diferit dacă este vorba de împuşcarea unui cadavru sau a unui om viu. Dar vorbim de anul 1936 şi de tehnica medicală şi criminalistică de atunci, în plus, Stelescu era efectiv ciuruit, făcut praf, nu prea cred că aveau cum să îşi dea seama care au fost plăgile făcute post mortem.

Evident că unii ar putea pune la îndoială cuvintele lui Ion Trandafir. Poate că a vrut să se „laude” că şi el l-a pedepsit şi că este egal cu ceilalți camarazi în drepturi şi responsabilități. Nu pot şi nu vreau să controlez ce ar putea gândi cititorii, dar eu îl cred pe Trandafir, pentru că sunt convinsă că nu ar fi mințit şi pentru că şi tatăl său l-a crezut şi s-a simțit mândru de curajul avut de fiul său în a spune adevărul atunci când tăcerea i-ar fi adus un beneficiu real în diminuarea pedepsei.

Să vedem ce mărturisea tatăl, Vasile Trandafir, în textul „Decemvirul Ion Trandafir” publicat în „Buletinul Clubului Alpin Român”, anul VIII, No 2-3-4, 1940:

În procesul Decemvirilor şi-a luat asupră-şi toată răspunderea faptei sale şi a stăruit să fie pedepsit deopotrivă, fiindcă spunea el, scopul şi fapta era aceeaşi pentru unul şi pentru toți. Iată un crâmpei din declarația sa: „Domnul judecător de instrucție supune că eu am împuşcat un cadavru, căci era mort când am tras, eu fiind cel din urmă. De unde poate el şti aceasta, când nu era de față? În adevăr, eu am fost cel din urmă, am tras 3-4 gloanțe, n-am putut mai mult căci s-a defectat pistolul. Am văzut cum trădătorul s-a sculat, s-a încordat, apoi a căzut pe spate. Domnul Comisar Regal spune că, în setea de sânge, am tras într-un cadavru. Cum se poate spune sete de sânge mie, care în viața mea nu am omorât un pui de găină? Totuşi, într-un trădător am tras”.

Legat de informațiile inițiale care vor fi ajustate ulterior, trebuie să spunem şi că cele 46 de gloanțe anunțate inițial în 18 iulie, au devenit în 24 iulie 36 de gloanțe, după efectuarea autopsiei.

Vom vedea în continuare cum au părăsit Decemvirii Spitalul Brâncovenesc şi ce au făcut după aceea, care au fost rezultatele oficiale ale autopsiei lui Mihai Stelescu şi cum a aflat soția sa vestea suprimării.

CEZARINA CONDURACHE

PS: Nu am uitat de toporişcă şi de cadavrul ciopârțit, probabil mulți ați rămas intrigați de cuvintele acestea, vom povesti despre acestea în curând.

Cântec

de Mihail Stelescu

Cânt de lumină de noi biruințe
Sufletul să ne-nfioare
Sub steagul sfânt al unei noi credințe
O viață nouă să răsară.

Doar tunete şi forțe să fim
Căci noi suntem viitorul
O Românie nouă să clădim
S-a reînvitejit poporul.

Hai la atac, legionare, voios
În frunte e Căpitanul
Glasul ți-e strigăt de-atac vijelios
Să se-narmeze tot neamul.

Vie duşmani de unde-or veni
Noi vijelios ne vom bate
Răsplata luptei laurii vor fi
Şi trădătorului, moarte.

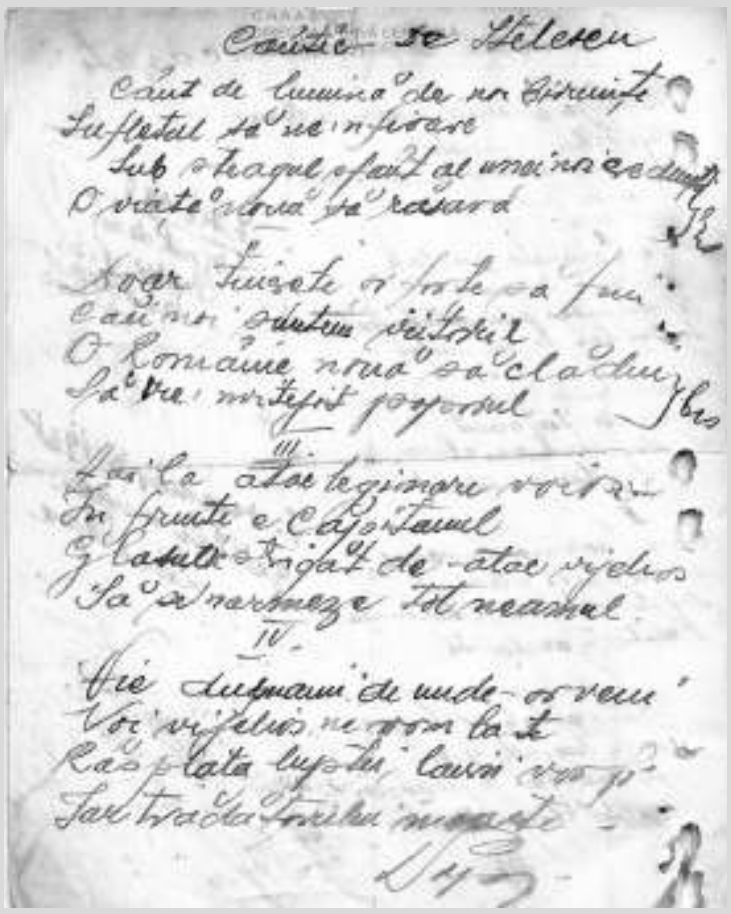

Din caietul de cântece legionare a Comandantului legionar Bartolomeu Livezeanu, confiscat la arestarea din timpul campaniei electorale din 1933, regăsit de familie în dosarele CNSAS

DECEMVIRII (26)

Decemvirii se predau autorităților

CEZARINA CONDURACHE

DECEMVIRII PĂRĂSESC SPITALUL

Împuşcăturile au provocat panică şi haos în spital, astfel că Decemvirii au putut ieşi fără probleme din incinta lui. S-au retras în curtea spitalului în frunte cu Ion Pele care, cu revolverul în mână, a asigurat retragerea echipei. Cu toții au ieşit pe poarta spitalului care dădea în Cheiul Dâmboviței şi s-au urcat în două taxiuri. La urcarea în automobile a încercat să intervină agentul de circulație Nicolae Firan aflat în zonă; acesta nu i-a putut opri, fiind amenințat cu revolverul, fără a fi rănit în niciun fel. *„Adevărul”* 24 iulie 1936

Automobilele merg întâi la Căminul Medicinişti-lor pe strada Schitu Măgureanu, unde Caratănase coboară şi revine după scurt timp, apoi se opresc pe strada Sfinții Apostoli, la Palatul Justiției. Acolo ajung însă doar 8 din cei 10 Decemviri şi se predau judecătorului de instrucție Ionel Stănescu. În momentul predării, cei opt, Bozântan, Curcă, Pele, State, Gavrilă, Vlad, Atanasiu, Caratănase aveau asupra lor 3 revolvere şi un încărcător cu 8 cartuşe. Ceva interesant de menționat, Palatul Justiției şi Spitalul Brâncovenesc erau despărțite de o stradă, Calea Rahovei. Cele două clădiri se aflau vizavi una de alta, despărțite doar de lățimea Căii Rahovei.

Descinderi la locuințele dlor Zizi Cantacuzino şi Zelea Codreanu

Bucureşti, 18 (SIR.). — CERCETĂRILE MAGISTRAȚILOR IN CHESTIUNEA ASASINATULUI CONTRA LUI STELESCU SUNT APROAPE TERMINATE URMAND DOAR SĂ MAI FIE AUDIAȚI INCA O SERIE DE MARTORI ŞI INFORMATORI. COMISARII REGALI AI CONSILIULUI DE RĂZBOI DIN BUCUREŞTI AU FĂCUT ERI DESCINDERI INOPINATE LA DOMICILIILE GENERALULUI ZIZI CANTACUZINO, CORNELIU CODREANU PRECUM ŞI LA CEILALȚI CONDUCĂTORI AI GARZII DE FIER. PRIN ACESTE DESCINDERI URMEAZĂ A SE STABILI DACĂ CEI 10 ASASINI AU COMIS FAPTA DIN ORDIN SAU DIN PROPRIE INIȚIATIVĂ.

Ei n'au voit să dea nicio lămurire asupra celorlalți doi complici dispăruți, declarând că au săvârşit fapta din proprie inițiativă, fără ştiința vreunuia din conducătorii Mişcării şi că nu o regretă. „Adevărul”, 18 iulie 1936

În data de 17 iulie 1936 autoritățile fac o descindere în garajul dn str. Ankara nr. 1 unde dormiseră 7 din legionarii care se predareseră autorităților. În aceeaşi zi are loc la ora 21 o consfătuire la prefectura poliției la care iau parte colonelul Gabriel Marinescu – prefectul poliției, maiorul Cernat – directorul siguranței statului, Gheorghe Bunescu – şeful poliției judiciare şi chestorul Vasile Parizianu – şeful poliției locale. Marinescu prezintă imediat un raport ministrului justiției, Ion Inculeț.

Între timp, interogatoriul celor 8 continuă sub conducerea primului procuror Prosper Constantinescu şi a preşedintelui Ionel Stănescu, Decemvirii fiind trimişi în cursul zilei de 17 iulie la sediul prefecturii poliției. Aceştia audiază şi martorii: personalul spitalului şi pe soția lui Stelescu.

Au fost ascultați până în prezent martorii: Ion Cioculescu, portar la Sanatoriul Brâncovenesc, Gheorghe Cotrău, portar la Spitalul Brâncovenesc, Nicolae Costache, funcționar la acest spital, Sevasta Mateescu, supraveghetoare şi Luțcan Aglaia, sora elevă la sus zisul spital.

A mai fost ascultat deasemeni şi agentul de circulație Nicolae Firan, cel care a încercat să oprească automobilele în care se urcaseră atentatorii după săvârşirea asasinatului. De asemenea, au fost audiați şi şoferii Iohan Balaş şi Ursu Nicolae care au condus cele două taximetre cu care au fugit atentatorii, după cum a fost ascultat şi portarul „Căminului studenților medicinişti” de pe cheiul Dâmboviței. Într-un cuvânt, au fost audiați toți martorii de fapt ai celor petrecute în ziua asasinatului. „Adevărul”, 21 iulie 1936

În noaptea de 16-17 iulie au fost căutați pentru a fi interogați, atât Căpitanul, Corneliu Zelea Codreanu, cât şi Gheorghe Furdui, dar autoritățile nu i-au găsit la domiciliu. Cei doi se aflau la acel moment în tabăra de la Carmen Sylva.

CARATĂNASE, GEORGESCU ŞI TRANDAFIR

Aşa cum au stabilit autoritățile din declarațiile luate la ancheta preliminară, cele două maşini au plecat de la Spitalul Brâncovenesc direct la Căminul Medicinişti-lor pe Schitu Măgureanu nr. 2 şi după o scurtă oprire acolo, unde doar Ion Caratănase a coborât pentru o clipă, s-au întors practic la Palatul Justiției aflat, după cum spuneam, fix lângă Spitalul Brâncovenesc.

Întrebare fără niciun răspuns clar: de ce s-au oprit acolo, de ce a coborât doar Caratănase şi ce a făcut acolo? Ştim că Ion Caratănase era şeful echipei celor 10, mai ştim că în Căminul Medicinişti-lor locuiau legionarii din facultatea de medicină şi că şeful lor, preşedintele Societății Studenților Medicinişti era Paul Craja. Paul Craja, comandant legionar, este cel care, în cadrul discursului său de la Congresul Studențesc de la Târgu Mureş, a propus constituirea unor echipe de pedeapsă.

Presupunerea mea este că Ion Caratănase s-a oprit pentru a-l anunța pe Craja că Mihai Stelescu a fost suprimat. Asta nu înseamnă că Paul Craja ştia de planul asasinării, dimpotrivă. Dacă Craja ştia sau conducea din umbră planul, ar fi aflat de reuşita lui imediat din presă şi de la autorități, nu mai era necesară deplasarea lui Caratănase şi, practic, punerea în pericol a lui Craja. Tocmai pentru că nu ştia, Caratănase a vrut să comunice personal suprimarea, celui care a venit cu ideea întemeierii echipelor de pedeapsă. Încă ceva, Schitu Măgureanu nr. 2, Căminul Medicinişti-lor se află la 100 m de str. Gutenberg nr. 3, sediul Mişcării Legionare.

Deşi autoritățile au dat peste cap Bucureştiul în noaptea de 16/17 iulie, Ştefan Georgescu şi Ion Trandafir, ce doi camarazi care făceau parte din grupul Decemvirilor, dar nu se predaseră parchetului, nu au putut fi găsiți.

În dimineața zilei de 17 iulie 1936, la ora 10, cei doi s-au prezentat singuri la parchet, declarând procurorului Prosper Constantinescu că fac parte din grupul care l-a suprimat pe Mihai Stelescu. Amândoi au fost trimişi sub pază la prefectura poliției pentru a fi interogați. *„Adevărul”*, 18 iulie 1936

Culmea este că în seara de 16 iulie 1936, ulterior predării celor 8, Georgescu şi Trandafir vin la Palatul Justiției să se predea, dar paznicul le refuză accesul din cauza orei înaintate.

Azi dimineață s-au prezentat şi ceilalți doi studenți cari au făcut parte din grupul celor care au asasinat pe Mihail Stelescu. Ei se numesc Ştefan

continuare în pag. 7

DECEMVIRII

Georgescu, student în anul III al Facultății de Teologie, de fel din Constanța şi Trandafir Ion, student în anul III al Facultății de Drept, de fel din Bucureşti. Ei au fost interogați în cursul dimineții de d-nii chestor Bunescu, şeful serviciului Siguranței Capitalei şi comisar şef Stoenescu. Asasinii au făcut declarații similare celorlalte făcute de grupul studenților. Ei au mai declarat că au voit să se predea aseară, dar nu le-a mai dat voie portarul să intre în Palatul Justiției. „Lupta”, 18 iulie 1936

Desigur, întrebarea ce se pune este următoarea: de ce nu s-au predat Ştefan Georgescu şi Ion Trandafir împreună cu ceilalți? Răspunsul nu îl avem nici în ziua de astăzi. Iată ce aflăm din *„Adevărul”* 24 iulie 1936: *A două zi dimineață s-au predat şi ultimii acuzați, Georgescu Ştefan şi Trandafir Ion, scuzând întârzierea lor pe faptul că au avut misiunea să arunce revolverele.*

Nu reuşesc să găsesc o explicație logică pentru faptul că au mers să arunce revolverele. De ce aveau nevoie să facă asta? Întâi de toate fapta lor s-a petrecut la lumina, au fost văzuți la spital cu revolverele în mâini, gloanțele au fost recuperate din salon şi la autopsie, ei înşişi au declarat că toți au avut pistoale şi toți au tras. Mai mult, aşa cum se va stabili în urma autopsiei şi a cercetărilor, în momentul în care Georgescu şi Trandafir au tras, Stelescu era deja mort, deci ei nu puteau fi încadrați la asasinat. Ca să spulberăm orice speculație că cei doi ar fi vrut să se sustragă justiției, trebuie să vă reamintesc ceea ce am punctat în episodul trecut, şi anume că în timpul procesului, deşi erau judecați pe altă încadrare decât cea a asasinatului, Ion Trandafir a susținut că Stelescu era viu în momentul în care el a tras, cerând ca, atât el, cât şi Georgescu să fie încadrați, judecați şi condamnați pentru omor, la fel cu ceilalți opt camarazi.

Pentru mine e o mare întrebare unde au fost şi ce au făcut Georgescu şi Trandafir între Spitalul Brâncovenesc ora 19, 16 iulie 1936 şi ora 10, 17 iulie 1936. Pare că au avut o misiune de îndeplinit, dar nu îmi pot da seama care ar fi aceasta.

TRUPUL LUI STELESCU

Imediat după predarea Decemvirilor, magistrații dispun ridicarea de urgență a cadavrului şi mutarea lui la morgă în vederea autopsierii.

Autopsia este efectuată de profesorul doctor Nicolae Minovici, asistat de doctorul Vasiliu, în prezența judecătorului de instrucție Ionel Stănescu. Informațiile preliminare apărute în presă, în 18 iulie 1936, erau următoarele:

S'au constatat numeroase orificii de intrare la partea anterioară a coşului pieptului. Proiectilele au sfărâmat numeroase coaste, făcând răni largi. Inima, plămânii şi celelalte organe interne au fost ciuruite. „Adevărul”, 18 iulie 1936

Informațiile complete rezultate în urma autopsiei sunt următoarele:

Mihai Stelescu a fost ucis cu 36 gloanțe care i-au pătruns în partea dreaptă a capului şi gâtului, fracturându-i craniul, rănind creerul şi fracturând în mai multe părți maxilarul inferior. Patru gloanțe în partea dreaptă şi anterioară a pieptului au rănit ambii plămâni. 18, în partea dreaptă şi anterioară a pântecelui au lovit ficatul, stomacul, splina, intestinele şi rinichii şi 6, în brațe şi picioare.

Dintre cele 36 de gloanțe, 18 au fost găsite la autopsie, 17 au traversat corpul, iar unul nu a fost găsit. Calibrele revolverelor ce au fost utilizate erau de 7,65 mm şi 6,35 mm. Victima a mai fost lovită cu toporişca de inculpatul Pele Ion în trei locuri, însă loviturile acestea nu ar fi cauzat moartea. „Adevărul” 24 iulie 1936

Trupul este înapoiat familiei Stelescu, sâmbătă, 18 iulie 1936, fiind transportat de la morgă direct la Cimitirul Bellu.

Vom urmări derularea înmormântării lui Mihai Stelescu, situația soției acestuia, confirmarea mandatelor de arestare ale Decemvirilor, reacția lumii legionare şi a lumii politice la aflarea veştii suprimării.

Până atunci, vă invit să parcurgeți conex acestui text o scrisoare inedită a lui Ion Caratănase din temnița Jilava şi un omagiu postum minunat scris de Nicolae Şeitan aceluiaşi Ion Caratănase în timpul guvernării legionare.

CEZARINA CONDURACHE

Un document istoric

Jilava, 10 Noembrie 1937

Mult timp a mai trecut de când nu ne-am mai văzut! Nu însă mult va mai trece să ne întâlnim. Victoria e mult mai aproape decât îşi închipuiesc mulți. Tocmai de aceea să nu vorbiți de ea, ci de ce trebuie: adică oare noi ne-am pregătit ca s-o merităm?! Am ajuns la hotărârea de a suporta loviturile cu fruntea sus, şi chiar moartea pentru țara noastră, atunci când e nevoie, precum a făcut şi Iisus Cristos pentru victoria adevărului dumnezeiesc?

Dacă ne-am pregătit de aceasta şi dacă am distrus în noi tot ce este egoism, necinste, înşelăciune, atunci victoria noastră va fi pentru mii de ani, pentru că adevărul şi dreptatea sunt eterne, veşnice.

Acest lucru îl vrea Căpitanul şi Legiunea lui. Noi trebuie să ne învrednicim să corespundem.

Eu pe dumneata te cunosc de mult. Din prigoane, din luptă. Nu mă îndoiesc de a fi acum un bun legionar. Întotdeauna am avut încredere. Cred că nu am greşit. Noi aproape că ne legasem să fim împreună în toate părțile.

A venit prigoana din 1933, dizolvarea noastră, apoi lupta grozavă de cârtiță pentru organizare şi acum a început lupta cea mare şi, cred, definitivă. Când îi vom zdrobi pe toți. Eu însă am ajuns la temniță. Tare bine îmi pare că am pedepsit trădarea.

Această trădare este cea mai odioasă şi murdară faptă pe care poate să o facă un om. Şi neamul românesc prea mult a avut parte de trădare. A fost trădat Mihai Viteazul, a fost trădat Ioan Vodă cel Cumplit, Horia, Cloşca, Crişan, Tudor Vladimirescu şi toți cari au vrut mai binele românilor. De acum cred că s-a terminat cu trădarea. Fiecare trădător nu mai îndrăzneşte pentru că ştie ce-l aşteaptă. Legionarul a jurat moarte trădătorilor şi hoților muncii săracului.

Ți-aş mai scrie multe, că am de unde, dar las pe data viitoare, după ce am să primesc răspuns. Te rog să spui camarazilor de pe acolo sănătate şi că mă gândesc cu dragoste la toți.

Ce mai fac cei vechi: Mihalcea şi mai sunt câțiva? Se mai țin? Sau s-au dus cu duşmanii noştri, partidele politice.

Scrie-mi tot ca să ştiu ce să-ți răspund.

Cu multă dragoste,
Trăiască Legiunea şi Căpitanul!
I. Caratănase
Calea Victoriei 171, Bucureşti

Scrisoarea de mai sus este unul din puținele documente scăpate din prigoană, şi aparținând lui Ionel Caratănase.

Biruitorii, 8 decembrie 1940

Ion Caratănase

Este greu ca în câteva rânduri să poți contura un luptător cum a fost Caratănase.

În primele lupte, când Legiunea îşi făcea loc în sufletul pustiit al neamului, el a fost cu trup şi suflet în slujba lui.

Cine l-a cunoscut şi înțeles pe Caratănase, nu-l mai poate uita.

A fost întruchiparea luptătorului. A învins totul, pentru că a ştiut să se învingă pe el. Şi-a tăiat drumul pe acolo pe unde nu se poate trece fără credință şi vitejie. În luptă căuta primejdia. Suferea, pentru că ştia că prin suferință se întăreşte Legiunea.

Marea lui credință în Căpitan îl întărea. Când îi pronunța numele, se transfigura. De la început îți puteai da seama că este gata să moară pentru el.

A mers din suferință în suferință. A stat mai mult prin închisori. L-am văzut numai în marşuri, în tabere şi apoi în închisori; la urmă, şef al Decemvirilor.

Caratănase a clădit suflet legionar.

Căpitanul i-a dat toate gradațiile şi decorațiile.

La Carmen-Sylva, după sancționarea trădării, l-am auzit pe Căpitan elogiindu-l. Era mulțumit de el.

Legiunea s-a ridicat prin această dăruire care a fost şi a lui Caratănase.

Când trădarea muşca şi amenința pe Căpitan, el s-a dăruit pentru a-l apăra.

Şi dincolo de moarte el păzeşte pe acela care a făurit evul nou românesc şi ne îndeamnă la luptă.

Nicolae Şeitan

Biruitorii, 25 decembrie 1940

DECEMVIRII (27)

MIHAI STELESCU PE CATAFALC, DECEMVIRII ÎN AREST

CEZARINA CONDURACHE

Am urmărit derularea evenimentelor până la data de 18 iulie 1936. La această dată trupul lui Stelescu fusese deja autopsiat şi concluziile făcute publice prin presa centrală, aşa cum am văzut şi noi în ultimul număr al serialului nostru. Să vedem acum câteva detalii despre aflarea veştii în familia Stelescu, desfăşurarea înmormântării şi situația Decemvirilor imediat după arestare.

FAMILIA LUI STELESCU

Presa face referire doar la soția şi părinții lui Mihai Stelescu. Alte rude nu sunt menționate. Aşa cum ştim, soția lui Stelescu, Zoica, a fost ultima persoană care l-a văzut în viață înainte ca acesta să fie executat. Îl vizitase în rezerva din Spitalul Brâncovenesc în după amiaza zilei de 16 iulie, în intervalul orar aproximativ 14-17.

Până la ora 2 după amiaza Stelescu nu a fost vizitat de nimeni din afară. La această oră a sosit la spital soția lui, anume Zoica Stelescu, care a rămas în camera bolnavului aproape 3 ore. „Dreptatea" 18 iulie 1936

Aflăm apoi că la ora 9 şi jumătate în acea seară (deci 16 iule 1936, ora 21:30), Zoica şi mama lui Mihai Stelescu s-au prezentat la poliție. *La ora 9 jumătate s-au prezentat la poliție mama şi soția lui Mihai Stelescu.* „Adevărul", 19 iulie 1936

În ziarul „Lupta" apare o poveste neverosimilă despre aflarea veştii morții soțului său. Ideea este că autoritățile ar fi mințit inițial că Stelescu este în viață şi Zoica ar fi aflat adevărul întâmplător, de la un cunoscut care i-ar fi oferit direct condoleanțele, fără ca ea să ştie că Mihail era mort.

D-na Stelescu plecase, cum am arătat, dela spital la orele 4. Pe la orele 8 seara a aflat vag, că soțul ei a fost rănit. A venit repede la spital, dar nu a fost lăsată să intre. S-a dus la parchet unde i s-a spus că Stelescu e numai rănit, că i se face operație şi că-l va putea vedea azi. S-a dus de acolo la poliție. I s-a spus la fel, - că i se extrag gloanțele, că viața nu-i este în pericol. Neîncrezătoare, d-na Stelescu a revenit. De astă dată a întâlnit la plecare un cunoscut: - Zoico dragă, condoleanțele mele! D-na Stelescu s-a prăbuşit la pământ. N-a putut fi readusă în simțiri decât cu greutate, după ce a fost chemat la poliție d. dr. Teodoru, medicul poliției. D-na Stelescu a fost transportată apoi cu automobilul la domiciliu. „Lupta" 18 iulie 1936

Cu siguranță, vestea a produs o durere imensă familiei care se temea de multă vreme de un asemenea deznodământ. Cu siguranță mama, tatăl lui şi tânăra soție au fost doborâți de suferință. Faptul că a încercat să îl externeze chiar înainte de a fi asasinat şi că medicul curant nu a îngăduit acest lucru, trebuie să îi fi provocat Zoicăi frământare şi procese de conştiință.

ÎNORMÂNTAREA LUI STELESCU

Înmormântarea lui Mihai Stelescu a avut loc sâmbătă, 18 iulie 1936, la Cimitirul Bellu Civil. Iată prezentarea schematică făcută de ziarul „Curentul".

La ora 3 şi jumătate corpul defunctului a fost adus cu automobilul dric la capela cimitirului şi aşezat pe catafalc. La ora 5 preoții Stratulat şi Tomescu au oficiat serviciul divin, după care s-au rostit două cuvântări. Au luat parte membrii familiei, precum şi membrii „Cruciadei Românismului". „Curentul" 21 iulie 1936

De fapt lucrurile nu au fost atât de simple precum reiese din cuvintele de mai sus. Întâi de toate trebuie să spunem că familia Stelescu nu a văzut trupul lui Mihai decât la cimitir. Nu i s-a permis accesul la morgă, nu a primit niciun răspuns la solicitarea trupului pentru înmormântare. În aceste condiții familia Stelescu intervine în fața autorităților printr-un interpus.

O intervenție a mareşalului Averescu în favoarea familiei lui Stelescu. Înainte de a să face transportarea corpului lui Mihai Stelescu la cimtir, d. Mareşal Averescu a făcut o intervenție la autorități spre a se preda familiei osemintele pământeşti ale victimei pentru a fi înmormântate. Cererea d-sale a fost respinsă. „Lumea", 20 iulie 1936

Deşi solicitarea Mareşalului este respinsă, iar înmormântarea este anunțată pentru duminică, 19 iulie, în cursul după amiezii zilei de sâmbătă, 18 iulie 1936, trupul lui Stelescu este trimis la cimitir. Se pare că înmormântarea s-a făcut în grabă din cauza autorităților care se temeau de apariția unor incidente.

Anunțată pe astăzi Duminică, înmormântarealui Mihai Stelescu s-a făcut prin surprindere ieri după amiază. Poliția, spre a preîntâmpina eventuale incidente, a luat severe măsuri la cimitirul Bellu. La ora 3 jum. corpul lui Stelescu a fost transportat la cimitirul Bellu cu duba morgei, secondată de o escortă de peste 100 jandarmi. La cimitir, sicriul a fost luat la primire de d. maior Pascu George, comisar regal şi numeroşi comisari polițişti. Întreg cimitirul Bellu era înconjurat de jandarmi. Sicriul deschis, a fost expus în fața capelei mortuare. „Lumea", 20 iul 1936

O desfăşurare de forțe impresionată. Să înconjori Cimitirul Bellu la dimensiunile sale uriaşe, e treabă serioasă. Şi să pui încă 100 de jandarmi să păzească un sicriu... Totuşi greu de imaginat ce a fost în mintea autorităților. Se aşteptau la apariția legionarilor la înmormântarea lui Stelescu? Să facă ce? Să tulbure, omoare pe cine? Poate au vrut să confere o contrapondere în fața eşuării protejării vieții cetățeanului Stelescu. Să vadă cetățeanul de rând şi mai ales camarila că Ministerul de Interne e prezent la datorie, ultravigilent şi pregătit pentru orice? Nu am idee. Cert este că toți cei 10 legionari care îl executaseră erau în arest, predați de bună voie. Deci ei îşi atinseseră scopul, aşa că nici ei şi niciun alt legionar nu ar fi gândit să atace familia lui Stelescu sau pe apropiații acestuia la înmormântare.

De la sosire în cimitir până la începerea slujbei de înmormântare trece doar o oră şi jumătate. Interesant e faptul că la sosirea dricului mortuar escortat de jandarmi familia Stelescu nu se afla acolo. Asta arată încă o dată atitudinea ciudată a autorităților care şi-au însuşit dreptul de a stabili ziua, ora şi condițiile înmormântării. La sosirea dricului cruciații preiau pe umeri sicriul lui Stelescu şi îl aşează pe catafalc, care se umple de flori. Câte 4 cruciați fac de gardă în colțurile sicriului.

Abia apoi ajunge familia Stelescu. Întâi Zoica, ulterior părinții lui. Soția cere insistent deschiderea

Mihail Stelescu pe catafalc la Bellu

MIHAIL STELESCU PE UMERII CRUCIAȚILOR

sicriului pentru a-l vedea pentru ultima dată (mai ales că îi fusese negat dreptul de a-l vedea la morgă).

A fost un moment emoționant sosirea tinerei soții a lui Mihai Stelescu, care plângea în hohote. Rugămintea ei, repetată de nesfârşite ori, era să se ridice capacul sicriului ca să mai poată vedea pe cel care i-a fost tovarăş de viață. Când i s-a împlinit dorința şi a văzut chipul ciuruit de gloanțe, a izbucnit în strigăte de durere. Peste puțin timp au venit şi părinții lui Stelescu, covârşiți şi ei de suferință. „Adevărul", 21 iulie 1936

A fost sfâşietoare scena când soția şi părinții victimei au dat ochii cu chipul desfigurat al celui ucis. Catafalcul era copleşit de mulțimea de flori natura-

continuare în pag. 16

DECEMVIRII

le. Sculptorul Ion Pantezi a luat masca mortuară după care la ora 5 doi preoți au oficiat slujba religioasă. „Lumea”, 20 iul 1936

După oficierea slujbei de înmormântare vor rosti discursuri: Alexandru Talex (redactor-şef al „Cruciadei românismului” şi întemeietor al ei împreună cu Stelescu); Iorgu Manu (în numele lucrătorilor manuali); Gheorghe Scovarză (în numele cruciaților din țară) şi Gheorghe Tănase (în numele muncitorilor tipografi). Apoi s-a intonat „Imnul Cruciat” în timp se sicriul era dat pământului. Mormântul lui Mihai Stelescu se afla în apropierea mormântului mentorului său, Panait Istrati.

Rămăşițele pământeşti au fost scoborâte în mormânt, alături de mormântul lui Panait Istrati. „Universul”, 21 iulie 1936

Niciun om politic, nicio personalitate publică nu a participat la înmormântare.

MANDATE DE ARESTARE PENTRU DECEMVIRI

În dimineața zilei de 22 iulie 1936, Decemvirii apar în fața judecătorilor pentru confirmarea mandatelor de arestare. Practic li se aduce oficial la cunoştință încadrarea penală a faptei lor, sunt interogați scurt, toți 10 recunoscând fără nicio ezitare executarea lui Stelescu.

Eri dimineață mandatele celor 10 asasini ai lui Stelescu au venit spre confirmare în fața tribunalului s. III, în complectul d-lor judecători Ghițescu şi Broşteanu, ministerul public fiind reprezentat prin d. procuror Ş. Stăncescu. Mandatele de arestare sunt emise pe aceleaşi texte ca şi acțiunea publică, adică pentru primii 8 crimă de asasinat săvârşit în grup; ultimii doi complicitate necesară la crimă, şi toți port ilegal de armă. S-a procedat apoi la interogarea acuzaților care au recunoscut faptul declarându-se solidari şi explicându-l ca o sancționare hotărâtă pentru destăinuirile lui Stelescu. „Dreptatea”, 23 iulie 1936

Faptul că toți cei 10 recunosc fapta nu reprezintă nicio surpriză. De aceea se predaseră singuri, tocmai fiindcă îşi recunoşteau şi asumau fapta. Cât priveşte motivația, aceasta cred că era clară pentru toată opinia publică legionară sau nelegionară. După doi ani de atacuri publice constante din partea lui Mihai Stelescu şi a „Cruciadei” sale, după avertismentul, tot public, dar de data asta lansat şi asumat de legionari la Târgu Mureş, sancționarea faptelor lui Stelescu nu putea să surprindă pe nimeni.

Apărarea lor a fost asigurată de nume mari, avocați legionari de primă mână. Aceştia, ca şi clienții lor, nu neagă în niciun fel fapta comisă, nu se opun nici emiterii mandatelor de arestare. Se încearcă însă obținerea eliberării din detenție şi judecarea în stare de libertate, ceea ce evident nu se obține.

Din partea arestaților au luat cuvântul d-nii avocați M. Polihroniade, Vasile Marin, Vargatti, Adonis Popov, Cristian Tell, R. Budişteanu şi Ion Moța.

Apărătorii nu s-au opus la confirmarea mandatelor de arestare susținând însă că deținerea nu este justificată de necesitatea siguranței statului, întrucât acuzații au săvârşit o crimă politică în contra unui fost tovarăş de luptă pe care l-au socotit trădător şi că prin aceasta libertatea lor nu prezintă un pericol pentru societate, cu atât mai mult cu cât singuri au înțeles să se constituie prizonieri şi declară că vor sta permanent la dispoziția justiției. În ceea ce priveşte necesitatea instrucției, apărarea a combătut-o pe considerația că faptele fiind complect recunoscute, instrucția poate să fie socotită terminală cel puțin în partea ei esențială. „Dreptatea”, 23 iulie 1936

D. av. Radu Budişteanu spune că de data aceasta pune concluziuni sumare, însă peste o lună când mandatele se vor aduce din nou la confirmare, atunci faptele vor fi discutate mult mai profund şi mai pe larg. Fiindcă s-au predat, deci nu se vor feri de a se prezenta la judecată cu atât mai mult cu cât „noi scontăm un verdict de achitare”. În fine pentru că aceşti oameni nu sunt periculoşi societății, astfel că nici din acest punct de vedere punerea lor în libertate nu poate fi refuzată. „Adevărul”, 24 iulie 1936

Toți apărătorii au cerut tribunalului să aprecieze că nu este vorba de un asasinat ordinar şi nici de un asasinat politic, ci este vorba pur şi simplu de executarea unui ordin suprem, şi roagă ca la pronunțarea sentinței, tribunalul să aibe în vedere toate aceste considerațiuni. „Lupta”, 22 iulie 1936

Singurul avocat care protestează este Adonis Popov, avocatul lui Ştefan Georgescu şi Ion Trandafir. *D. av. A. Popov în numele inculpaților Şt Georgescu şi Trandafir, protestează că fapta lor a fost calificată drept complicitate şi împuşcarea unui cadavru, deoarece ei declară că au vină egală cu a celorlalți opt tovarăşi şi cer să fie puşi pe picior de egalitate sub raportul calificării faptelor.* „Adevărul”, 24 iulie 1936

Georgescu şi Trandafir vor rămâne până la condamnare sub încadrarea inițială, deşi vor susține tot timpul, inclusiv în cadrul procesului, că Stelescu era viu când au tras în el şi că l-au văzut mişcându-se înainte să tragă.

Sub aspect juridic, fapta Decemvirilor a fost încadrată la asasinat şi port ilegal de armă. Iată formularea emisă de Tribunal:

Încheindu-se cercetările preliminare în chestiunea asasinării lui Mihail Stelescu, dosarul a fost înaintat parchetului unde d. procuror Ştefan Stăncescu a procedat la punerea sub acuzare a părtaşilor Ion Caratănase, Iosif Bozântan, Ştefan Curcă, Ion Grigore State, Ion Pele, Ion Atanasiu, Gavrilă Bogdan şi Radu Vlad.

Toți sunt învinuiți de faptele prevăzute de art. 225, 226, 227 şi 223 al. 1 c.p. comb. cu art. 7 c.p., în plus aplicațiunea art. 32 din legea pentru reglementarea portului de armă. Textele referitoare la crimă de asasinat săvârşit în bandă, port ilegal de arme, sunt pedepsite cu muncă silnică pe viață.

Deasemenea s-a deschis acțiune publică în contra lui Ştefan Georgescu şi Ion Trandafir, ultimii dintre făptaşi care s-au predat a doua zi, şi care sunt învinuiți de complicitate necesară la textele mai sus menționate. „Adevărul”, 23 iulie 1936

PLEDOARIILE MOȚA – MARIN, DINAMITĂ PURĂ

Aşa cum mă aşteptăm, în cadrul pledoariilor avocaților apărării, Ionel Moța şi Vasile Marin au nişte intervenții extrem de curajoase şi de dure.

Dl. avocat Ion. I. Moța a spus că învinuiții roagă Tribunalul să ia în seama că ei îşi iau toată greutatea faptei asupra lor şi nu se dau înapoi de la hotărârile legii. Când legionarii pornesc la asemenea fapte, nu pornesc cu gândul să scape uşor, ci sunt gata să poarte orice osândă dacă judecata îi va socoti vrednici de osândă. De aceea ei nu cer nici milă, nici îngăduință. Tribunalul să facă cum crede el că e dator să facă. Dar mai este bine să se ştie că tinerii învinuiți care fac parte din tineretul naționalist, nu au făcut fapta lor pentru plăcerea de a lovi, de a fi „violenți”, sau cum se mai zice „anarhici”, adică oameni care îşi încheie socotelile numai cu pistolul în mână. Nu, tineretul acesta ține la ordine şi la rânduială şi la lege. Dar atunci când împotriva lui se țes ticăloşii care îi scot din lege şi față de care legea e neputincioasă să-i apere, cum a fost ticăloşia de a urzi omorârea în ascuns a lui Corneliu Zelea Codreanu, atunci acest tineret se apără aşa cum poate, aşa cum face omul când e cu cuțitul la os. Ori de câte ori tineretul a făcut asemenea fapte, le-a făcut numai în apărare împotriva unei nedreptăți. „Libertatea”, 2 august 1936

CRUCIADA ROMÂNISMULUI

SAPTAMANAL DE LUPTA POLITICA ŞI SPIRITUALA 2 LEI EXEMPLARUL

MIHAIL STELESCU A FOST ASASINAT...

Panait Istrati despre Mihail Stelescu

† MIHAIL STELESCU

„Libertatea”, ziarul înființat de părintele protopop Ioan Moța se adresa în special țăranilor, de aceea pledoaria susținută de fiul său Ionel I. Moța la confirmarea mandatelor apare într-o formă accesibilă unui cititor fără cunoştințe juridice. Evident că Moța nu a folosit în instanță cuvintele de mai sus, ele sunt mai degrabă o explicație a pledoariei, nu o citare a ei.

Noroc cu presa oficială care are grijă să păstreze câteva din cuvintele rostite de Moța şi iată, datorită lor, avem şi noi acces la ele astăzi.

În apărarea acuzaților vorbesc o serie de avocați în frunte cu d. Moța. Ei arată că procesul de față iese din cadrul strict juridic, şi se situează pe un plan etic. Gestul acuzaților este isvorit din sufletul tuturor legionarilor cari au condamnat trădarea lui Stelescu. „Lupta”, 22 iulie 1936

Afirmațiile lui Moța sunt dinamită pură. De aceea lumea politică a momentului iulie 1936 este la propriu paralizată de frică, şi ca să fim cinstiți, nici mulți dintre cei care astăzi citesc aceste rânduri nu se simt prea confortabil cu parcurgerea lor. Imediat apare un editorial în ziarul țărănist „Patria” cu titlul „Apologia crimei”:

Dogma asasinatului a fost susținută în fața instanței de judecată care a confirmat mandatele de arestare pentru asasinii lui Stelescu. Tanărul avocat Ionel Moța, a susținut că asasinatul lui Stelescu nu este o crimă de drept comun, ci una de DREPT DIVIN, deoarece bandiții s-au legat prin jurământ în fața lui Dumnezeu că vor săvarşi acest asasinat - iar gestul de ordinar asasinat, săvarşit de un grup de animale tinere şi înarmate cu revolvere şi securi, împotriva unui bolnav țintuit în pat, acest gest oribil, este clasat, de către acelaşi apărător, între gesturile de ordin... etic. „Patria”, 23 iulie 1936

Să încercăm să desprindem câteva idei din pledoaria lui Moța, atât cât avem din ea, pe baza citatelor de mai sus. Moța (ca şi ceilalți avocați legionari care i-au reprezentat pe Decemviri) nu este doar un avocat apărător, prieten al acuzaților sau doar un avocat legionar care împărtăşeşte aceeaşi ideologie politică cu acuzații. Moța nu numai că îi consideră nevinovați, dar îi arată drept exponenți ai gândirii şi simțirii legionare globale: *Gestul acuzaților este isvorit din sufletul tuturor legionarilor cari au condamnat trădarea lui Stelescu.*

Practic, prin această afirmație arată că şi el şi ceilalți avocați, alături de miile de membri ai Mişcării

continuare în pag. 17

CONSTANTIN NOICA ŞI STATUL LEGIONAR

Continuăm seria articolelor scrise de Constantin Noica în coloanele „Bunei Vestiri” după biruința legionară din septembrie 1940, odată cu reapariția publicației. Pe lângă minunatul talent literar al filosofului, îi veți descoperi latura mărturisitoare, credința în biruința şi dreptatea Legiunii.

Nu suntem contemporani

„Voi nu suferiți” – am auzit spunând pe cineva care cobora de la Cluj şi de la Turda, către prietenii săi legionari. Era un om tânăr şi un om cinstit. După tot ce s-a întâmplat şi nu s-a întâmplat, un om tânăr şi cinstit crede că poate spune legionarilor, ardelenilor lumii noastre spirituale: voi nu suferiți, nu participați.

E adevărat, Legiunea nu participă la drama românească: ea este în drama românească. Aşa a fost întotdeauna. Iar oamenii cari numai ocazional (adică în ceasul dezastrelor) sunt în drama românească, n-au înțeles Legiunea. Cred că n-au s-o înțeleagă niciodată. Dar pentru că sunt cinstiți, să le vorbim încă o dată. Nu le vom mai vorbi de multe ori.

Legiunea n-a fost contemporană cu restul României. Nici astăzi nu este aşa. Cei cari cutează a spune legionarilor că nu suferă, n-au văzut nici măcar atât: că Legiunea a adus în lumea noastră tocmai suferința. Într-o vreme în care toată lumea trăia în beatitudine, Legiunea suferea. Ea singură a înțeles că nu s-a sfârşit nimic odată cu întregirea. Că trebuie să vină şi împlinirea românească. Şi că pentru o asemenea împlinire, neamul nostru trebuie să treacă prin noi crize. Legiunea singură a fost în permanentă criză şi suferință.

Citiți – dar citiți odată, nu mai vorbiți aşa, din auzite! – ce scria Căpitanul pentru anii dinainte de 1927: „Ce tragedie înfiorătoare să rezişti zece veacuri contra tuturor împilărilor şi să mori de foame şi de mizerie în România Mare, pe care tu ai aşteptat-o timp de un mileniu!” Citiți tot ce au scris oamenii cari sufereau pentru țara lor, într-un timp când ceilalți – deznădăjduiții de azi – nu vedeau nici mizerie, nici foame, ci doar fericirea României de a fi Mare. Citiți şi întrebați-vă dacă ați fost contemporani cu legionarii.

Iar astăzi ce le cereți? Le cereți să facă un gest nebunesc. În timp ce voi ați deznădăjduit, Legiunea crede, ştie, poate. Gest nebunesc pentru „a spăla onoarea țării”? Dar gest nebunesc au făcut studenții în 1923 când, deznădăjduiți, au complotat şi hotărât să aplice o pedeapsă exemplară celor cari, prin păcatele lor, trădau țara. Să se întoarcă acum la 1923?

În 1923 studenții n-au fost înțeleşi în deznădejdea lor, nu erau contemporani cu restul României. În 1940 legionarii nu sunt înțeleşi de toți ceilalți în

nădejdea lor: nici astăzi nu stau în raport de contemporaneitate. Lumea cealaltă abia azi descoperă anul 1923; abia azi descoperă antisemitismul; abia azi descoperă corupția; dar, mai ales, abia azi descoperă dezastrul. Fiindcă a venit dezastrul peste ea. A venit până la 22 km de Braşov!

Iar astăzi, când tânărul coborât de la Turda se întreabă cum de pot unii frați de-ai săi striga: „Trăiască Legiunea”, în loc să strige „Trăiască România Mare” – i-am putea lesne răspunde pentru că primul strigăt înseamnă cel de-al doilea plus ceva.

Dar nu i-o vom răspunde. Nu suntem contemporani.

Buna Vestire Anul IV, nr. 18 (serie nouă), 28 Sept. 1940

DECEMVIRII

Legionare gândesc la fel ca Decemvrii şi aprobă actul lor. Pentru că nu au existat legionari care să nu fi condamnat trădarea lui Stelescu. De unde ştim asta? Simplu, am văzut că toată agitația lui Stelescu nu a reuşit să rupă din corpul legionar decât câteva crenguțe uscate (revedeți episoadele cu Beza, de exemplu). Dacă Moța asumă public că şi el gândeşte aşa, cu siguranță este în consonanță cu gândirea Căpitanului. Prin gestul făcut, Decemvirii devin brațul executant al unei condamnări generale, ştiută şi gândită de toți, anunțată cu 3 luni înainte la Târgu Mureş, dar înfăptuită abia acum prin mâna lor.

Vom vedea în următoarele numere ale revistei că cele afirmate de mine aici pe baza pledoariei lui Moța se vor susține prin atitudinele scrise ale legionarilor după moartea lui Stelescu. Nu numai că se vor susține, dar afirmațiile lui Moța vor fi usturător de tranşante. Şi nu doar ale lui.

O altă afirmație care validează gestul Decemvirilor în cadrul de acțiune şi de conduită legionară: *Când legionarii pornesc la asemenea fapte.* Legat de crima de drept comun versus crimă politică, versus crimă etică sau de drept divin. Nu trebuie să ai cunoştințe de drept ca să îți dai seama că executarea lui Stelescu nu este o crimă de drept comun.

Nici crimă de ordin politic nu este o încadrare corectă, nu a fost vizată persoana politică Mihai Stelescu, nici nu s-a executat eliminarea unei oponent politic. De ce? În primul rând pentru că Stelescu nu mai făcea parte din lumea politică, singurul mandat politic pe care l-a avut a fost acela de deputat legionar. După excluderea sa din Legiune, deşi a încercat să revină în politică, nu a mai făcut parte din Parlament şi nici nu a mai deținut funcții politice sau publice. În al doilea rând pentru că nu viziunea politică i s-a imputat lui Stelescu, ci atitudinea ticăloşită, lipsa de comportament moral şi loial.

De ce este considerată omorârea lui Stelescu de drept etic, divin sau suprem? Pentru că atunci când autoritatea umană de drept îşi pierde calitatea, nu te mai poți raporta la prevederile ei. Cum legea era cea care îi nedreptățea voit pe legionari din ordinul clasei politice de atâția ani, se face apel şi conexiune directă cu altă autoritate în măsură să judece şi să acționeze şi să-i protejeze: autoritatea divină, care desigur înglobează şi aspectul de eticitate. Aici ar trebui să revedem gândirea şi atitudinea lui Moța despre trădare, devenite elemente de ideologie legionară cunoscute şi asumate universal de legionari (vezi Decemvirii 11).

Să nu uităm de Vasile Marin, direct şi neînfricat dă glas unui adevăr care făcea lumea politică să tremure de 3 luni. *D. avocat Vasile Marin explică tribunalului că fapta acuzaților este o urmare directă a rezoluțiunei celor 4000 de studenți întruniți în congres la Tg.-Mureş care au decis suprimarea lui Stelescu.* „Lupta”, 22 iulie 1936

Şi iarăşi reacția țărăniştilor speriați: *Alt apărător al asasinilor lui Stelescu, d. avocat V. Marin a declarat, tot în fața tribunalului, că asasinatul Iui Stelescu a fost hotărât la Târgu-Mureş. Prin urmare la Tg. Mureş n-a fost un congres studențesc, ci un tribunal revoluționar, care a hotărât diferite asasinate, şi ele încep acum să se traducă în fapt.* „Patria”, 23 iulie 1936

Trebuie să remarcăm consecvența legionară pe linia pedepsirii trădării după Congresul de la Târgu Mureş. Au afirmat-o acolo clar şi răspicat, au reiterat-o ulterior şi acum, în fața efectelor aplicării uneia din sentințele de la Târgu Mureş, o mărturisesc deschis în fața unui Tribunal. Iar cel care o face este nimeni altul decât Vasile Marin, cel care a pledat magistral şi în cadrul procesului dezordinilor din gara Sinaia (va amintiți, este vorba de trenurile studențeşti aflate în drum spre Târgu Mureş, oprite în gara la Sinaia unde peste 4000 studenți au intonat „Cântecul Nicadorilor” în fața plăcii comemorative a lui I. Gh. Duca). Cine altcineva ar fi putut spune în fața autorităților: Ne-ați umilit, ne-ați provocat, ați vrut să ne omorâți Căpitanul, am luat hotărârile de la Târgu Mureş ca să vă descurajăm, ați continuat ticăloşiile, aşadar, iată că a venit vremea scadenței.

Tribunalul fără a delibera confirmă mandatele de arestare. Cei zece făptaşi au fost conduşi de îndată la penitenciarul Văcăreşti. „Adevărul”, 24 iulie 1936

Cum ar fi fost judecarea Decemvirilor în libertate? Imposibilă! Frica, panica dominau clasa politică după moartea lui Stelescu. Listele de la Târgu Mureş nu conțineau doar numele lui Mihai Stelescu. Şi aşa cred că membrii camarilei nu au reuşit să doarmă de frică nopți bune, cum ar fi fost pentru ei să ştie că Decemvirii, care nu mai aveau nimic de pierdut pentru că erau vizați de o condamnare pe viață, se află în libertate?

Acum, că am finalizat prezentarea cronologică a evenimentelor legate de înmormântarea lui Stelescu şi arestarea Decemvirilor, ne vom concentra pe alte aspecte mai delicate şi mai interesante. Cum a reacționat clasa politică la asasinarea lui Stelescu? Ce mare politician român îi deplânge moartea? Ce reacții au apărut în presa legionară? Şi poate cea mai aşteptată parte: atitudinea Căpitanului în fața executării lui Stelescu.

CEZARINA CONDURACHE

DECEMVIRII 28

Presa oficială şi clasa politică la moartea lui Stelescu

CEZARINA CONDURACHE

Pagina 8-a ADEVERUL Duminică 19 Iulie 1936

Ultima Oră

ATENTAT CONTRA REGELUI ANGLIEI

Un individ înarmat cu un revolver încearcă să se strecoare până la Suveran. - Căzându-i revolverul din mână, atentatorul fuge, dar e prins de mulțime

COMUNICATUL OFICIAL

CUM ARATĂ PRESUPUSUL ATENTATOR

Atentatorul e scoțian

ASASINAREA LUI MIHAIL STELESCU

Conducătorul „Cruciadei Românismului" a fost ucis la spitalul Brâncovenesc

CUM S'A SĂVÂRŞIT CRIMA

IMPRESIA IN PUBLIC

MIHAIL STELESCU

Vestea morții lui Mihai Stelescu a fost ştirea bombă din presa națională în a doua jumătate a lunii iulie 1936. Sentințele de la Târgu Mureş nu mai erau nişte simple amenințări ale tineretului unversitar. Desigur Regele, guvernul, politicienii erau îngroziți, dar nu atât pentru soarta lui Stelescu, nu vă imaginați că aveau o afecțiune oarecare pentru el sau că îi deplângeau soarta în mod sincer. Listele de la Târgu Mureş cuprindeau multe nume, Stelescu era doar unul dintre ele.

La aproape 40 de ani distanță de evenimentele despre care vorbim, Comandantul Mişcării Legionare, Horia Sima, descria perfect atmosfera acelui iulie îndepărtat: *Executarea lui Stelescu a bulversat țara. Guvernul şi grupările din solda lui, ca şi Forțele Oculte, au fost cuprinse de panică. Nu numai pentru că fusese eliminat unul din instrumentele principale ale planurilor lor tenebroase, dar şi programul studenților, anunțat la Tg.Mureş, intrase în faza de execuție. Unul din acei pe care studenții îl vizau, căzuse.* (Horia Sima, Istoria Mişcării Legionare).

Relatări şi afirmații din presa oficială

Primele informații apar în presă în data de 18 iulie 1936, în special în rubrica „Ultima oră" aflată pe ultima pagină a ziarelor. Primele care reacționează sunt ziarele partidelor politice: țărăniştii prin „Patria" şi „Dreptatea", liberalii prin „Viitorul", conservatorii prin „Epoca". Li se adaugă publicațiile „Lumea", „Lupta", „Opinia", „Argus" (ziarul economic al Bucureştiului interbelic condus de Samuel Pauker, socrul Anei Pauker), „Neamul Românesc" etc.

Din 19 iulie ştirea cuprinde toată țara. „Universul", „Curentul", presa din Sărindar (adică publicațiile de stânga „Adevărul" şi „Dimineața"), dar şi gazete regionale ca „Glasul Bucovinei" sau „Gazeta Transilvaniei", povestesc în cuvinte mai multe sau mai puține filmul suprimării lui Mihai Stelescu. Şi vor continua să o facă multe zile după aceea.

Pe lângă relatarea evenimentelor, anumite ziare țin să facă şi alt tip de precizări, subliniind violența legionarilor ca mod general de acțiune şi ca orientare ideologică. Dacă cineva, care nu ar şti nimic despre Mişcarea Legionară, ar citi aceste texte, şi-ar imagina că legionarii asta au făcut întotdeauna, au omorât mereu cu pistolul, cuțitul şi ce alte arme ar mai fi avut la îndemână. Acesta le-a fost şi scopul.

Echipele de execuție alese la congresul din Tg Mureş au intrat funcțiune [...] Atentatul de ieri demonstrează că Garda de Fier a rămas credincioasă suprimării adversarului, a rămas credincioasă revolverului şi cuțitului şi ea nu înțelege că lupta politică să se facă prin combatare de principii, prin cuvântări şi presă, ci pur şi simplu prin asasinate. „Patria", 18 iulie 1936

Multă vreme nu s-a mai vorbit nimic de criminali şi organizația lor „politică". Organizație care există totuşi, camuflată sub alte denumiri şi în umbra altor fel de măşti. N-am voit niciodată să credem în carența autorității. Ne-a întristat totuşi întotdeauna lipsa de la datorie a acestei autorități. Numai o lipsă de conştiință a gravității momentului istoric ce traversa România, putea să tolereze propaganda ticăloasă a celor fără Dumnezeu. Teama de propria lor piele precum şi convingerea infimă că asemenea diversiuni nu strică, a determinat ca o atitudine imprecisă față de „ăşti fără lege". S-a anunțat cu date matematice rezultatul hotărârei conspiratorilor. S-a ştiut şi numele celor vizați. S-a făcut cunoscut chiar numele viitorilor criminali. Cel ucis acum, zilele acestea, a cerut din timp ajutorul autorității. Acest ajutor a lipsit. „Românul", 20 iulie 1936

Unele texte vin exact pe calapodul calomniilor lui Mihai Stelescu şi ale „Cruciadei Românismului": *Aşa de pildă Dalai-Lama românismului nostru, Corneliu Zelea-Codreanu nu se poate lăuda cu acest avantaj. Tatăl său este născut Zelinschi, iar mama - Lisa Launer. Pe ambele ramuri n-a cântat ciocârlia plaiurilor noastre. Şi totuşi, ne dă lecții de românism. Bietul Mihail Stelescu a plătit cu viața comițând imprudența de a vorbi cu documente în revista sa «Cruciada Românismului» despre originea «Fûrerului» valah. Pieptul i-a fost străpuns de gloanțe, pe patul de spital, unde se afla bolnav. Patru teologi, care glăsuiau mieros la facultate despre iubirea creştină a aproapelui şi a păcătosului - au revendicat onoarea stranie de a mânui browningul şi securea.* „Dreptatea", 20 iulie 1936

Cea mai neutră, rezonabilă şi scurtă ştire pe acest subiect este culmea, cea a comuniştilor evrei ai lui Samuel Pauker: *Un grup de adversari politici au asasinat eri, la spitalul Brâncovenesc pe fostul deputat Mihail Stelescu.* „Argus", 18 iulie 1936.

Ataşăm la sfârşitul acestui episod un astfel de articol întreg pentru a ilustra mai bine, pe de o parte, teama partidelor politice în fața pedepsirii lui Stelescu, pe de alta, faptul că presa a taxat mereu şi cu termeni mizerabili numai violența venită din partea legionarilor.

Virgil Teodorescu, Sterie Ciumetti dimpreună cu toți martirizații noştri din prigoana Duca au fost asasinați fie cu revolverul, fie stâlciți în bătaie, doar pentru că făceau campanie electorală unei formațiuni politice legale şi nu au acceptat să îşi trădeze idealul! Nimeni, nimic, nicio indignare, nicio cutremurare în fața violenței, nicio apostrofare din perspectiva moralei creştine. Întreaga tăcere de atunci se revarsă acum spumegând cu furie din gurile de multe feluri politice ale presei.

Pe lângă violență, terorism etc, abia în cazul Stelescu se pune eticheta de asasinat politic. Politic, de ce? Pentru că mortul fusese cândva deputat? Stelescu nu mai făcea parte din 1934 din niciun partid politic. Politic pentru că făcea politică opusă Legiunii? Nici vorbă, aceeaşi presă „serioasă şi scrupuloasă" îl numea pe Stelescu, până să fie omorât, un extremist de dreapta. Şi atunci? La Virgil Teodorescu, omorât la propriu cu politica în brațe – într-o mână avea afişele electorale şi în alta găletuşa cu lipici şi pensula – la el nu a văzut nimeni un asasinat politic!? Nici la Ciumetii, omorât pentru că nu a dezvăluit locația şefului său politic, Corneliu Zelea Codreanu!? Abia acum e politic, pentru că legionarii sunt cei care au lovit.

Mărturii şi reacții ale unor oameni politici

Chiar în ziua pedepsirii, Armand Călinescu îşi notează în jurnal primele impresii. Înțelege că sentințele de la Târgu Mureş se pun efectiv în aplicare şi reia şi el tema preferată a lui Stelescu: originea lui Codreanu. Nu apare nicio părere de rău, nicio picătură de compasiune pentru victimă.

16 iulie 1936. Zece studenți în frunte cu Caratănase merg la spitalul Brâncovenesc unde era internat Mihai Stelescu şi descarcă asupra lui 40 de gloanțe, apoi îl taie cu un topor. Asasinii se predau parchetului. Se pune în aplicare, astfel, planul Gărzii de Fier stabilit în congresul de la Tg. Mureş. Stelescu scotea o foaie „Cruciada Românismului" şi denunța pe Codreanu, în special originea lui străină. Codreanu tatăl este polonez după părintele său şi ungur după mamă. Codreanu fiul are ca mamă o nemțoaică Lanner. Şi acest metis polonezo-român dă lecții de românism! Armand Călinescu, „Însemnări politice. 1919-1939"

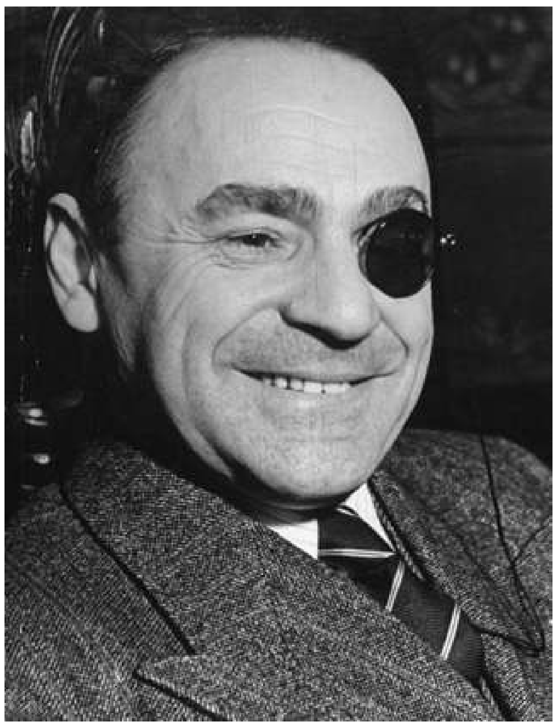

continuare în pag. 11

DECEMVIRII

Constantin Argetoianu, notează şi el la două zile distanță de asasinat, impresiile legate de ştirea momentului. Departe de a-l compătimi pe cel pedepsit, pune pe hârtie nişte cuvinte extrem de interesante.

18 iulie 1936. Opt legionari ai Gărzii de Fier — 7 studenți şi un şofer — au pătruns ieri seară în spitalul Brâncovenesc unde se afla în tratament Stelescu, şi l-au împuşcat. Acest Stelescu era o lichea. Ales deputat în Parlamentul lui Vaida, unul din cei 4 gardişti, deşi avea abia 25 ani şi era încă student (!), se amesteca în toate chestiunile şi ocupa tribuna cu o obrăznicie rară. Era hipnotizat de fondurile secrete. O dată pe lună interpela Guvernul ca să-l întrebe ce am făcut eu cu fondurile de la Ministerul de Interne. Guvernul nu-i răspundea, iar eu, când trecea pe lângă banca mea, îl trimiteam în portul Marsiliei. Mai târziu şi-a trădat camarazii şi pe Zelea-Codreanu tot din patimă pentru fondurile secrete. Dar de data asta nu mai interpela, ci încasa. Exclus ca trădător din Garda de Fier, împreună cu alte unelte de-ale Siguranței, ca Sergiu Lecca şi alții, fondase o asociație poliţisto-naționalistă şi scotea o porcărie de foaie, Cruciada Românismului. A primit o pedeapsă bine-meritată. Băieții care l-au ucis, s-au predat Parchetului. Constantin Argetoianu, „Însemnări Zilnice, Volumul I, 2 februarie 1935 - 31 decembrie 1936”

Aşadar, îl vedea pe Stelescu în adevărata sa lumină: trădător al Legiunii, atras şi stipendiat din fondurile secrete, om al Siguranței, împrăştiind minciuni prin ziarul său. Argetoianu nu a fost niciodată un susținător al Mişcării Legionare şi nici un prieten al Căpitanului. Cu toate astea, consideră că Stelescu şi-a meritat soarta şi îi numeşte pe executanți într-un stil părintesc: „băieții”, nu criminalii, nu asasinii şi nici măcar legionarii.

Cât priveşte statutul de lichea, nu e prima dată când Argetoianu i-l acordă lui Stelescu. Omul politic notase cu trei luni înaintea momentului pedepsirii nişte gânduri extrem de sincere care îşi găseau confirmarea acum. Eliminarea lui Stelescu nu numai că nu l-a surprins pe Argetoianu, dar o prevăzuse şi o înțelesese în mare măsură după Târgu Mureş. Iată ce nota la aproximativ două săptămâni după Congres:

21 aprilie 1936. Am primit şi eu o circulară semnată de Stelescu (renegatul) prin care această lichea denunță „oamenilor cinstiți” banda de asasini adunată în jurul lui Codreanu. Om de ordine, nu aprob violențele săvârşite sau proiectate, dar mi le explic prin exasperarea la care au ajuns toți oamenii tineri şi curați față de corupția celui mai neruşinat regim din câte au guvernat țara noastră. Desigur că nici din tot acest scandal nu va ieşi nimic; câteva milioane din fondurile secrete vor mai lua drumul cunoscut şi dl. Înculeț va ieşi şi de astă-dată basma curată. Constantin Argetoianu, „Însemnări Zilnice, Volumul I, 2 februarie 1935 - 31 decembrie 1936”

Panica din Palat şi din camarilă este şi ea foarte bine descrisă de Argetoianu. Desigur, la Târgu Mureş, pe listă fusese trecut şi numele Elenei Lupescu.

18 iulie 1936. Moruzov a venit să vadă pe Pangal şi să-i spună - ca să ajungă la urechile mele - că în anturajul Regelui domneşte panica, de la uciderea lui Stelescu. Polițistul Moruzov, fără să fi părăsit Statul-Major, lucrează şi la Palat cu Urdăreanu, al cărui om de încredere a ajuns. După Moruzov, Regele se gândeşte iar la un Guvern de mână tare „cu moşul (mareşalul Averescu) sau cu generalul Amza (!!!) în frunte şi în tot cazul cu dl. Argetoianu la Interne. Regele e foarte impresionat de actul gardiştilor: n-a crezut până acum în amenințările acestui tineret pe care socotea că-l poate utiliza în serviciul popularității sale. Acum vede că are a face cu adevărați terorişti şi cum ştie că mai sunt echipe organizate în vederea suprimării şi altor persoane, printre care una ce-i stă foarte aproape - a băgat-o pe mânecă. Constantin Argetoianu, „Însemnări Zilnice, Volumul I, 2 februarie 1935-31 decembrie 1936”

După moartea lui Stelescu monopolizarea naționalismului teoretic pare a fi o grijă specială a clasei politice, folosind-o, atât ca armură contra fricii cauzate de eliminarea lui Stelescu, cât şi ca umbrelă de propagandă menită să îi adune pe susținători. Care mai de care, oamenii politici, asemeni lui Călinescu, se simt superiori la capitolul naționalism, declarând că nu acceptă lecții la acest capitol. Ion Mihalache afirmă asta în cadrul mai multor întâlniri politice avute în țară în jurul datei de 20 iulie 1936:

Preşedintele partidului arată apoi atitudinea condamnabilă a guvernului în ceea ce priveşte amenințarea cu moartea a fruntaşilor naționalțărăniști. „Când guvernul nu este în stare să garanteze integritatea fizică a omului şi a ajuns pe ultima treaptă a neruşinării şi trăim epoca asasinatelor, mă întreb: CE PĂZEŞTE PATRIARHUL SF. SINOD, MINISTRUL ŞCOALELOR când sub stăpânirea aceasta asasinatul porneşte de la preoți, elevi şi studenți? Repet, nu primesc şi nu voiu primi lecții de naționalism şi de patriotism decât dela aceia în mijlocul cărora m-am născut. Aici în Muscel poți vedea naționalismul adevărat.” „Patria”, 29 iulie 1936

Vom urmări în continuare ce reacții interesante au avut doi cunoscuți oameni politici, vom vedea şi care a fost reacția „Cruciadei Românismului”, ce s-a petrecut cu revista şi cu liderii ei după moartea lui Stelescu. Presa legionară, pe de o parte supusă cenzurii, pe de alta lipsită de ziare cu apariție zilnică, va reacționa cu întârziere față de presa oficială sau de „Cruciadă”, dar reacțiile vor fi dure, hotărâte şi unitare. Dincolo de presa legionară vom vedea ulterior atitudinea Căpitanului, a diverselor structuri legionare, reacția lui Moța la valul de atacuri şi acuzații formulate de politicieni şi de presă.

CEZARINA CONDURACHE

Apologia crimei

„Dogma asasinatului a fost susținută în fața instanței de judecată care a confirmat mandatele de arestare pentru asasinii lui Stelescu. Tânărul avocat Ionel Moța a susținut că asasinatul lui Stelescu nu est o crimă de drept comun, ci una de DREPT DIVIN, deoarece bandiții s-au legat prin jurământ în fața lui Dumnezeu că vor săvârşi acest asasinat. Iar gestul de ordinar asasinat, săvârşit de un grup de animale tinere şi înarmate cu revolvere şi securi, împotriva unui bolnav țintuit la pat, acest gest oribil este clasat, de către acelaşi apărător, între gesturile de ordin... etic.

Nu ne vom opri să discutăm aberațiile unui pretins intelectual scrântit care ridică asasinatul din noroiul infamiilor umane şi-l plasează între faptele de ordin etic, nici încercarea de a-l scoate pe Dumnezeu complice în asasinatul lui Stelescu, ci vom sublinia numai îndrăzneala nemaipomenită de a se face apologia crimei, chiar în fața unei instanțe de judecată. Tovărăşia unui guvern – care încearcă să-şi ascundă reacționarismul sub ghioaga naționalismului dement – cu asasinii lui I. G. Duca şi toleranța unui ministru de interne față de toate manifestațiile criminale a unei grupări politice născute dintr-un asasinat, ne-au dus în starea lamentabilă de-a asculta apologia crimei făcută în fața unui tribunal. E semnul celei mai categorice desagregări morale.

Şi nu e numai atât!

Alt apărător al asasinilor lui Stelescu, d. avocat V. Marin a declarat, tot în fața tribunalului, că asasinatul lui Stelescu a fost hotărât la Târgu Mureş. Prin urmare, la Tg. Mureş n-a fost un congres studențesc, ci un tribunal revoluționar, care a hotărât diferite asasinate, şi ele încep acum să se traducă în fapt. Acest lucru nu poate fi o surpriză pentru d. ministru de interne, deoarece s-a denunțat opiniei publice că gruparea politică de dreapta – care are ca punct inițial asasinatul prefectului de poliție din Iaşi – a hotărât la Tg. Mureş suprimarea „instantanee şi catastrofică” – cum spune o murdărie de dreapta despre d. I. Mihalache – formulând chiar o listă care a circulat în publi [...]

Oribilul asasinat a scârbit profund opinia publică şi a deschis ochii naivilor care mai puneau cu indulgență această mişcarea tinerească de sub comanda unui căpitan, a cărui nume cu sonorități străine îl îndreptățesc să se erijeze român neaoş şi a cărui singură vrednicie: glonțul repezit într-un corp omenesc, îl îndreptățesc la o conducere politică. Chiar puțoinii naivi cari priveau cu simpatie această organizare haiducească s-au cutremurat de groază în fața asasinatului ultim. Asasinatul avu efectul de a zgudui pe visătorii naționalismului integral din beatitudinea lor tricoloră, arătându-le ca la adăpostul dragostei de țară se face şcoala crimei. Iar apologia crimei făcută de aşa zişii ideologi ai grupărei, fruntaşi intelectuali şi stâlpi a doctrinei, a ridicat şi ultimul colț al perdelei naționaliste care ascundea în dosul ei pofta de sânge şi de mutilare.

Dar această apologie a crimei, făcută cu îndrăsneală şi neruşinare, trebuie să deschidă ochii celor cari au datoria de a păzi ordinea publică şi să ia de urgență măsurile cuvenite ca să nu ajungem la totala răsturnare a valorilor şi a moralei”.

Vladimir Nicoară
Patria, 1936, 07-23

DECEMVIRII (29)

Două reacții aparte: Iorga şi Maniu

CEZARINA CONDURACHE

Am urmărit reacțiile presei oficiale, temerile şi atitudinile mai multor oameni politici, exprimate la cald, imediat după eliminarea lui Mihai Stelescu. În episodul de astăzi vom vedea cum au ales să reacționeze Nicolae Iorga şi Iuliu Maniu.

Iorga şi „tineretul sălbatic”

„Neamul Românesc” al lui Nicolae Iorga preia şi el ştirea momentului. Inițial apare ca o informație între altele la rubrica „Ultima oră” pe ultima pagină (revista avea apariție zilnică şi avea doar 2 pagini), ulterior subiectului i se acordă un articol de sine stătător pe prima pagină. Dacă la prima semnalare accentul cade pe viața irosită a victimei şi a executanților, al doilea material se vrea o explicare a stării de fapt a tineretului.

Lupta dintre grupările naționaliste tinereşti a dus la încă un omor; fostul deputat Stelescu a fost omorât pe patul unui sanatoriu. Ucigaşii s-au predat justiției. Ei afirmă că au voit să răzbune o trădare, şi un omor pregătit de Stelescu împotriva d-lui Corneliu Zelea Codreanu. Vieți tinereşti iau drumul ocnei. Sălbăticia desparte tineretul într-o luptă în care se cere pregătire, muncă, solidaritate romanească, şi unde nu e deloc nevoie de gloanțe de revolver. Păcat şi pentru viața unui om care a putut greşi, provocând. Păcat şi de sufletele celor cari au ucis, şi cari vor purta mereu povara lui... „Neamul Românesc”, 18 iulie 1936

Din primele cuvinte ale ştirii se înțelege că Stelescu este a nu ştiu câtă victima a conflictelor dintre grupările naționaliste. O răutate şi o minciună voită din partea „marelui” Iorga. Apoi un adevăr spus pe jumătate: *om care a putut greşi, provocând.* Deci faptul că a provocat îi e clar şi lui Iorga, dar nu vrea să se pronunțe dacă prin asta a greşit sau nu Stelescu.

Al doilea text „Răvăşeala spiritelor tinere” apare la 6 zile după moartea lui Stelescu. În el tineretul este iarăşi atacat şi apostrofat. Desigur, tineretul este cel vinovat, cu două capete mari de acuzare: despărțirea de bătrâni şi lipsa unui ideal cultural. Unde dai şi unde crapă!? Aceastea erau cauzele execuției din 16 iulie, care este iar plasată în cadrul unei serii de ucideri de oameni.

Una dintre acele uciderii din patime politice, care, orice ar zice teoreticienii lor universitari, n-au stat în ființa poporului nostru, cheamă luarea aminte, pentru nu ştim a câta oară, asupra stării de spirit a tinerimii noastre. Mai întâi să te întrebi dacă a îmbătrânit toată lumea din țara românească, şi asta chiar sub patruzeci, treizeci de ani, astfel că cei mai mici de aceste vârste să nu se mai poată înțelege în niciun chip sufletesc cu înaintaşii lor. Căci, dacă ați luat seama amănunțit, ceea ce bântue printre tineret, sfâşâindu-l, aruncându-l până şi la masacru pe tabere, este credința că el singur trebue să-şi croiască o soartă în viață, pe care în niciun caz nu i-o pot da bătrânii, svârliți afară. O nouă generație, după certificatul de botez, înseamnă azi o conducere de sine, fără de nicio legătură cu generațiile predecesoare. Şi de câțiva ani de zile, se sbat unii, care s-au făcut hercizii acestor stări de lucruri, ca să se lipsească de îndrumările celor mai vârstnici, crezând că şi le pot da ei singuri. Rezultatul? Câteva uciderii de oameni, printre care aceea a lui Ion G. Duca, apoi desbinări, sfâşieri între ei înşişi, sfârşind cu glontele la tâmpla chiar a tovarăşului devenit adversar de moarte pentru că şi el s-a crezut - şi de ce nu? - predestinat să fie căpitanul generației sale, înmormântând pe aceea a părinților. În înferbințeala de a ajunge sus, sus de tot, cocoțat în capul alor mai mari, s-a uitat un lucru în rândurile tuturor acestor pretendenți la cârmuirea țării, s-a uitat că între ei, când s-au răslețit de bătrâni şi au rămas aşa de capul lor, n-a prezidat cultura, că dela obârşie şi în timpul desvoltării lor n-a condus un ideal cultural. A, şi generația lui Iorga, Cuza şi a altora a făcut la fel, şi-a croit singură drum, în viață? Da, dar acolo a fost înscrisă sus şi tare cultura românească, şi de aceea a funcționat creerul, iar acum bomba. „Neamul Românesc”, 22 iulie 1936

Întâi de toate reiau aici ceea ce toți cititorii noştri ar trebui să ştie deja: legionarii nu erau nişte asasini de profesie, nici prin ideologie şi nici prin faptă. Au pedepsit pe I. Gh. Duca din motivele despre care am vorbit deja de atâtea ori în cadrul acestui serial şi nu numai (stoparea asasinatelor comise de autorități în rândurile legionarilor, stoparea încercării de eliminare a Căpitanului). În afară de I. Gh. Duca nu a existat o altă persoană asasinată, executată, suprimată de legionari până la Mihail Stelescu. În plus, nu Mişcarea Legionară şi nici tineretul în general au pus capăt vieții lui Duca, ci strict 3 bărbați, e adevărat, toți 3 legionari, acționând din proprie inițiativă. În cazul Stelescu, într-adevăr, toată Mişcarea aflase de rezoluțiile de la Tg. Mureş şi era de acord cu ele, chiar daca nu ea le inițiase (nu dăduse Căpitanul ordin studenților legionari să ia acele decizii la Congres). Să nu uităm că la Tg. Mureş decizia a fost luată de tineretul universitar.

Apoi, legat de bătrâni, e o afirmație total greşită că tineretul şi în mod concret legionarii s-au despărțit de bătrâni. Da, s-au despărțit de A.C. Cuza, de un Iorga cu care nu au fost de fapt niciodată împreună, de o clasa politică bătrână, dar mai ales coruptă. Să nu uităm că Legiunea avea în acei ani pe Generalul Zizi Cantacuzino care era al doilea om ca funcție şi autoritate după Căpitan, avea ca organism important Senatul Legionar alcatuit exclusiv din bătrâni: Traian Brăileanu, Sextil Puşcariu, Hristache Solomon, Ion Cătuneanu, gen. Ion Tarnovschi etc. Şi de asemenea foarte important, îi avea pe părinții întemeietorilor săi: profesorul Codreanu şi protopopul Moța. Deci da, se despărțiseră de acei bătrâni corupți şi vătămați sufleteşte.

Cât priveşte cultura, ea nu a constituit niciodată, pentru nimeni, un scop politic, nici măcar pentru dl Iorga care se lansa acum în afirmații pretențioase. Idealul cultural a stat oare la baza Partidului Național Democrat fondat de Iorga şi Cuza în 1910, lipsa de cultură l-a făcut atunci să se despartă de generația bătrânilor politicieni? Cât priveşte numărul şi calitatea intelectualilor din Mişcare, cred că istoria a dovedit cu prisosință că în niciun alt partid sau mişcare politică din România nu au existat atâția oameni de cultură, profesori universitari, posesori de doctorare şi absolvenți de studii superioare ca în Mişcarea Legionară.

Toată vina este pusă pe umerii tineretului „sălbatic”. Statul, Regele, autoritățile nu au avut nicio vină, nici greşeală, nicio influență asupra „radicalizării” unei generații crescute ilegal şi forțat sub o continuă stare de asediu, în constantă cenzură şi permanentă prigoană. Tipic pentru Nicolae Iorga.

Telegrama lui Maniu

O reacție interesantă a venit însă din partea lui Iuliu Maniu, acesta a publicat în presă o telegramă închinată soției lui Mihai Stelescu. Emisă la 7 zile de la moartea acestuia şi publicată în mai multe ziare în data de 24 iulie 1936, telegrama este dată în nume personal şi nu în calitate de lider al PNȚ. Mai mult, ziarele țărăniste nici nu o publică. Textul era următorul: *Deplâng țara, al cărui regim nefast, prin procedeele sale de revoltătoare ilegalități a împins lucrurile şi oamenii până la a se folosi de astfel de mijloace în luptele politice şi a crea o atmosferă care face posibilă o astfel de procedare profund condamnabilă.* „Opinia”, 24 iulie 1936

Deşi adresată lui Zoe Stelescu, Maniu nu deplânge în ea moartea lui Stelescu, ci situația în care se afla țara. Arată foarte clar că regimul condus de Regele Carol al II-lea, prin ilegalitățile comise, nu a lăsat tineretului altă cale decât violența, pe care desigur o condamnă, dar o şi justifică. Regimul i-a împins pe cei zece să comită fapta, deci regimul este autorul moral şi băieții noştri doar executanții. Ceea ce spune el nu e deloc departe de realitate şi seamănă foarte mult cu ceea ce spunea Argetoianu. Totuşi Maniu este singurul care o spune public, în timp ce Argetoianu o notează în jurnal. Mă întreb care a fost reacția soției lui Stelescu la primirea acestei telegrame.

Reacția lui Maniu are de fapt o cheie politică. În acea perioada Maniu şi Mihalache aveau opinii absolut diferite despre modul de acțiune şi reacție al PNȚ. În timp ce Mihalache consideră că scopul PNȚ era intrarea de urgență la guvernare (încă din 1934 România se afla sub guvernare liberală cu Gheorghe Tătărăscu premier), Maniu considera mai importantă lupta PNȚ împotriva camarilei regale şi în special a Elenei Lupescu. În orice caz, telegrama lui Maniu rămâne singura reacție publică a unui om politic important care acuză regimul carlist în cazul Stelescu.

Am încercat să creionez modul în care moartea lui Mihai Stelescu a fost reflectată de presă şi cam ce reacții şi temeri a stârnit în clasa politică. Dincolo de abordările, stilul şi interesul politic după care au fost

continuare în pag. 8

George Popescu Glogoveanu, la 105 ani de la naştere

CONSTANTIN MIHAI

George Popescu Glogoveanu (născut la 7 mai 1919), unul dintre recordmenii temnițelor antonesciano-comuniste: 23 de ani neîntrerupți (1941-1964), şeful Frăției de Cruce pe Oltenia în 1940, ce face parte din patericul Sfinților Martiri, Mucenici, Mărturisitori şi Pătimitori Legionari, un *cavaler prestant al spiritului*, secretar şi vicepreşedinte al FDPA (Federația Foştilor Deținuți Politici Anticomunişti) din Craiova, autor al unor volume semnificative de istorie intelectuală şi culturală: *Reductions to a structure of a new Aeon*, Romanian Historical Studies, USA, Hallendale, 1994; *Un filosof al istoriei*, Bucureşti, Editura Majadahonda, 1995, *Sub sabia Cavalerilor Apocalipsului* (volum de memorii), Bucureşti, Editura Majadahonda, 1997; *Akademos.-ul naeionescian. Existență şi destin*, Craiova, Editura M.J.M., 2006; *De la Descartes la Nae Ionescu. O analiză a cartezianismului şi a crizelor sale majore*, Craiova, Sitech, 2006; *Pentru o istorie culturală. Societatea „Prietenii Ştiinței*", Craiova, Sitech, 2008.

Se spune că perioada interbelică a fost unul dintre momentele-reper pentru cultura şi spiritualitatea românească, o perioadă de efervescență intelectuală pe care cu greu o mai putem regăsi în istoria culturală română. Dacă renunțăm – şi este cazul să renunțăm la orice fel de poncife păguboase – la idealizarea inerentă oricărei aprecieri la adresa spațiului cultural autohton, vom observa că perioada interbelică a constituit, într-adevăr, un prim pas important în actul de exercitare critică a unei culturi ce tindea spre o performanță evidentă. Această afirmație fundamentală este probată de o întreagă elită intelectuală care a reuşit să reconfigureze un profil *sui generis* al spațiului intelectual românesc, prin conectarea sa la fluxul tradiției europene, şi nu numai.

În această perspectivă de restituire a unor pagini esențiale de istorie intelectuală interbelică se înscrie şi demersul domnului George Popescu Glogoveanu, a cărui miză este una dublă: pe de o parte, recuperarea unor momente fondatoare pentru cultura română, iar pe de altă parte, recalibrarea la o tradiție culturală şi spirituală profundă pe care trebuie s-o reînnodăm, aceasta fiind, de altfel, singura posibilitate de salvare din haosul existent.

Volumul de față încearcă să deceleze articulațiile majore ale *Societății „Prietenii Ştiinței*", un aspect mai puțin cunoscut de istorie culturală pe care autorul reuşeşte cu talent să ni-l readucă la lumină, pentru o cunoaştere aprofundată a istoriei intelectuale interbelice.

Meritul domnului George Popescu Glogoveanu, un fin intelectual, format la şcoala interbelică, autor al unor volume consacrate *Akademos.*-ului naeionescian, este cu atât mai mare, cu cât Domnia sa, în calitate de co-organizator al Societății „Prietenii Științei" din Craiova, ne prezintă laboratorul intern de creație al unei societăți academice, care a marcat peremptoriu cultura română.

Asociația „Prietenii Ştiinței" creată de matematicianul Gheorghe Țițeica, în scopul culturalizării maselor, s-a extins şi la Craiova, la inițiativa doctorului Charles Laugier şi a renumitului intelectual, profesorul Constantin Fortunescu, fondatorul *Arhivelor Olteniei*, la care au aderat şi alte personalități, precum: doctorul Ion Maier, istoricul Ion Donat ş.a. Paradoxal, asociația fondată de Țițeica nu a supraviețuit mult timp, singura care a avut o existență mai bine de două decenii, până la instalarea comunismului în România, a fost filiala din Craiova.

Societatea „Prietenii Ştiinței" a reprezentat un moment de emulație culturală şi spirituală, reiterând *modelul criterionist*, de aducere a problematicii intelectuale în mijlocul oamenilor. Programul societății era foarte precis, axat pe conferințe publice, susținute de o întreagă elită interbelică, vizând repunerea în discuție critică a tuturor problemelor culturale şi spirituale care frământau lumea românească dintre cele două războaie mondiale. Această Asociație reuşea să aducă în circuitul public dezbaterea intelectuală, chiar academică, pe înțelesul tuturor. Nu era vorba de vreo emfază sau morgă universitară, ci de o modestie a unor caractere puternice care îşi propuneau să popularizeze cultura română, să o scoată dintr-o stare pernicioasă de osificare, s-o fertilizeze şi s-o revigoreze printr-un contact direct, nemijlocit cu un auditoriu dornic de cunoaştere. Dincolo de cultura de performanță, mediată printr-o suplețe şi o simplitate exemplare, specifice savatului român interbelic, aspectul educativ (aspectul moral) era unul preeminent.

Publicul asista la un adevărat spectacol de idei care se îngemăna armonios cu o trăire, un *pathos* remarcabil al ideii de cultură şi spiritualitate care nu erau simple concepte sau noțiuni operaționale, ci valori asumate conştient de o întreagă generație intelectuală angrenată la amplul proces de reconstrucție națională. Spre deosebire de intelectualii români din perioada post-comunistă, forjați, în marea lor majoritate, la şcoala ne-gândirii marxiste, intelectualii interbelici întrupau modele autentice de savanți, unii dintre ei fiind exemple de erudiție şi trăire creştină, dăruitori şi jertfelnici, aşa cum s-a întâmplat cu elita interbelică din timpul prigoanelor carliste, antonesciene şi comunistă, a cărei existență a pendulat între temniță şi exil.

Domnul George Popescu Glogoveanu, descendent al unei tradiții boiereşti, inițial, în ipostaza unui simplu participant la aceste conferințe, ulterior, co-organizator al acestei Societăți, ne introduce într-o lume a superbiei intelectuale şi spirituale, un univers al competenței, al discernământului, al bunei măsuri, al spiritului critic, al credinței şi al onoarei, toate valențe inconfundabile ale culturii interbelice. Cu talent şi suplețe eseistică, cu mult rafinament şi eleganță, autorul cărții rememorează un întreg şir de conferințe la care a participat, inserând în circuitul cultural atât numele unor personalități cunoscute (Nae Ionescu, Liviu Rebreanu, Mircea Eliade, Radu Gyr, Ionel Moța, Romulus Vulcănescu, P.P. Panaitescu, Nichifor Crainic, Ionel Teodoreanu, Vasile Băncilă, Constantin Rădulescu Motru, N.I. Herescu), cât şi numele unor personalități mai puțin sau chiar deloc cunoscute (Ion Simionescu, I.D. Ştefănescu, Ion Sângeorgiu, Grigorie Cristescu, Corneliu Georgescu, George Giugiuc).

Parcurgând această listă succintă, ne putem da seama de valoarea acestei generații interbelice şi de rolul său jucat inclusiv în cadrul Societății „Prietenii Științei". Suma acestor personalități dă măsura rostului major al acestei asociații culturale, preocupate să retrezească la viață pasiunea pentru cultură, artă şi credință, în speranța unei primeniri atât de necesare ființei umane.

Merită apreciat efortul extraordinar al autorului de a reînvia, la nivelul memoriei, în pofida scurgerii multor decenii de la acel moment cultural, toate aceste conferințe unice prin modul lor specific de abordare şi problematizare.

Recursul la memoria colectivă, prin încercarea de reconfigurare a unei istorii culturale fecunde, constituie nota de originalitate a acestui volum, indispensabil oricărei cercetări serioase de istorie intelectuală. Fără acest exercițiu al memoriei, nu vom putea pretinde niciodată că vom recupera integral o istorie culturală semnificativă.

Volumul domnului George Popescu Glogoveanu despre praticile culturale din cadrul Societății „Prietenii Ştiinței" reprezintă o etapă din procesul de restituire a istoriei intelectuale interbelice româneşti, a valorilor sale permanente la care suntem mereu chemați să ne raportăm. Astfel orice abordare ştiințifică onestă şi riguroasă de istorie culturală nu va putea elimina acest capitol esențial, referitor la rolul major al Societății „Prietenii Ştiinței" în redefinirea spațiului intelectual românesc.

DECEMVIRII

despre asasinarea lui Stelescu

Telegrama trimisă d-nei Stelescu

Bucureşti 23.--D-l Iuliu Maniu a trimis d-nei Stelescu, văduva fostului deputat asasinat în împrejurările cunoscute, o telegramă în care arată că este îndurerat de cele întâmplate.

„Deplâng țara, telegrafiază d-l Maniu, al cărui regim nefast, prin procedeele sale de revoltătoare ilegalități a împins lucrurile şi oamenii până la a se folosi de astfel de mijloace în luptele politice şi a crea o atmosferă care face posibilă o astfel de procedare profund condamnabilă.

Telegrama d-lui Maniu a provocat vii comentarii,

redactate textele din presă, ele atacă şi înfierează majoritar tineretul şi Mişcarea Legionară. Ce mi se pare interesant este cu totul altceva.

Mihai Stelescu ca om, ca lider al unei publicații, ca şef al unei mişcări a tineretului (cruciații), ca fost deputat, lipseşte cu desăvârşire din toate aceste articole de presă închinate asasinării lui. În afară de reacția pe jumătate incriminatoare la adresa lui din primul text al lui Iorga - *păcat şi pentru viața unui om care a putut greşi provocând* - , nimeni nu deplânge moartea sa, nimeni nu spune că îi pare rău că a murit acest om, că îi regretă moartea. Absolut nimeni nu a scris „Dumnezeu să-l ierte" sau „Dumnezeu să-l odihnească". Nimeni nu face referire la viață sa, la activitatea sa, la eventuale realizări de orice natură (politică, ziaristică, oratorică etc).

Citind atâtea articole din zeci de publicații, apare mai mult decât evident faptul că singura chestiune pentru care a trăit Stelescu şi pentru care merită să i se dea atenție la moarte, a fost atacarea lui Corneliu Zelea Codreanu, mai ales textele despre presupusa origine străină a acestuia.

Vom vedea şi care a fost reacția „Cruciadei Românismului", ce s-a petrecut cu revista şi cu liderii ei după moartea lui Stelescu. Presa legionară, pe de o parte supusă cenzurii, pe de alta, lipsită de ziare cu apariție zilnică, va reacționa cu întârziere față de presa oficială sau de „Cruciadă", dar reacțiile vor fi dure, hotărâte şi unitare. Dincolo de presa legionară vom vedea ulterior atitudinea Căpitanului, a diverselor structuri legionare, reacția lui Moța la valul de atacuri şi acuzații formulate de politicieni şi de presă.

CEZARINA CONDURACHE

DECEMVIRII 30

Poziția Mişcării Legionare față de Mihai Stelescu şi Decemviri (I)

CEZARINA CONDURACHE

Dacă nu acum, atunci când!?

Deşi a trecut ceva timp de la publicarea ultimului episod din serialul nostru, povestea Decemvirilor şi a lui Mihai Stelescu continuă cu partea cea mai complicată şi mai aşteptată: atitudinea Mişcării Legionare față de gestul Decemvirilor. Cei care ați parcurs întregul serial cunoaşteți deja atitudinea pe care legionarii, Mişcarea Legionară, Căpitanul sau Moța o aveau fără de trădare şi trădători în contextul vitreg, atât istoric, cât şi politic, al anilor '30.

Veți citi cele de mai jos înțelegând că noi analizăm astăzi un fapt istoric aparținând unei epoci, unor mentalități sociale şi unor realități politice valabile acum 90 de ani. A încerca să le citeşti sau să le înțelegi prin prisma societății de azi, este imposibil. Deci vă invit să vă întoarceți preț de câteva pagini în trecut, dar să nu încercați să îl conectați prezentului. Nu vă spun toate acestea din cauza noii legi care încearcă să ne comande ce avem voie să gândim, să cenzureze ceea ce vorbim şi scriem, dar mai ales să anihileze ce iubim.

Că să ajung în acest punct al serialului mi-au trebuit mulți ani de studiu din care au apărut cele 29 de episoade anterioare prin care am urmărit, împreună, în detaliu, întreaga situație care a dus la gestul Decemvirilor. De ce? Pentru că nu e ceva simplu de cercetat, de pătruns sau de explicat şi nu mi-a fost uşor nici de reconstituit şi nici de asumat un asemenea demers. Veți observa că pe parcursul prezentului text voi trimite de mai multe ori la revederea unor episoade anterioare pentru o mai bună corelare a evenimentelor evocate acum.

Sunt lucruri despre care nu s-a vorbit deschis în toți aceşti ani, din mai multe motive. Desigur în primul rând din cauza dictaturilor care au înlănțuit țara din 1941 până în 1989. După 1990 cei care au vorbit despre Decemviri şi cazul Stelescu au fost în principal cei care doreau să lovească în Mişcarea Legionară. Vechii legionari, supraviețuitori ai temnițelor şi prigoanelor şi contemporani ai subiectului nostru, au vorbit puțin, aproape deloc despre aceasta din trei motive principale: 1. lipsa informațiilor şi a surselor de informare de care noi (încă) beneficiem astăzi; 2. dificultatea deschiderii unui asemenea subiect pe care nu îl stăpâneau în fața unei lumi care respingea oricum Mişcarea Legionară; 3. teama de a nu livra muniție „duşmanului".

Dacă în privința surselor de informare problema este rezolvată astăzi în mare parte (avem la dispoziție ziarele contemporane faptelor, ziarele din timpul guvernării legionare, memorialistica exilului şi cea internă), celelalte motive, recunosc, m-au frământat şi pe mine. Am hotărât însă că adevărul trebuie spus aşa cum a fost (cel puțin în măsura în care reuşim să îl înțelegem şi reconstituim), indiferent dacă ne face să ne simțim confortabil sau nu, fără cosmetizări, fără îndulciri care să atenueze anumite nuanțe care ar deranja lumea de astăzi, fără omsiuni care să ne facă să „dăm bine", fără să aşteptăm la nesfârşit un context prielnic în care să expunem nişte fapte care, până la urmă, țin nu de ideologie, ci de istorie. Cei care lovesc Mişcarea îşi creează muniție oricând au interesul şi din sfinți şi din slujbe creştineşti şi din iubirea noastră pentru cei ce azi nu mai sunt.

Aşadar pentru Decemviri, pentru Corneliu Zelea Codreanu, pentru Moța, pentru Stelescu, pentru istorie... au trecut 89 de ani de la momentul 1936, dacă nu vorbim acum, dacă nu spunem adevărul temându-ne că societatea nu e pregătită, că va înțelege greşit etc, mă tem că în viitor nu va mai fi cine şi nici pentru cine să vorbească. Deci... cu Dumnezeu înainte!

Am văzut până acum care a fost atitudinea presei oficiale, a „cruciaților", a familiei Stelescu, a clasei politce, în general, şi a anumitor politicieni, în particular. Ne aflăm tot în vara anului 1936, cei 10 se află în arest, în aşteptarea procesului, Stelescu a fost înmormântat, soția lui, Zoica, a fost trimisă de tatăl ei la Paris, „Cruciada Românismului" continuă să apară (dar se va autodizolva la mai puțin de 1 an de la moartea lui Stelescu).

Presa legionară, iulie-august 1936

Aşa cum spuneam anterior, presa legionară, pe de o parte supusă cenzurii, pe de alta lipsită de ziare cu apariție zilnică, va reacționa la situația Stelescu cu o oarecare întârziere față de presa oficială sau de „Cruciada Românismului", dar reacțiile vor fi dure, hotărâte şi unitare. Toate pozițiile luate pe acest subiect aprobă şi asumă fără echivoc gestul Decemviilor.

Primul ziar legionar în care am găsit texte de atitudine despre cazul Stelescu-Decemviri este „**Cuvântul Argeşului**" apărut la Piteşti, numărul din data de 25 iulie 1936. Acesta publică pe prima pagină, fix sub titlul ziarului şi caseta redacțională, următoarele cuvinte bolduite şi încadrate de un chenar: *În sfârşit s-a născut pe acest pământ românesc o generație de tineri hotărâtă să pedepsească. Este cel mai înalt semn de sănătate al unui organism național, de tărie, de viață şi de biruință. Dumnezeu să ajute şi să lumineze calea acestui tineret pentru ca neamul nostru să se învrednicească de a se urca prin el la înălțimile de pe care l-au coborât în decurs de 2000 de ani trădările de neam. Binecuvântat fie, deci, acest tineret, de Dumnezeu, în acest ceas în care din sânul său se ridică eroi.*

Textul nu este semnat, iar numele redactorului şef al ziarului, Todie Curătureanu, este după cât se pare un pseudonim, nu am reuşit să identific o persoană cu acest nume nicăieri în afară casetei de redacție a acestui ziar. Textul este clar, trădarea seculară a neamului este în sfârşit răzbunată de generația de la Târgu Mureş, iar eroii ridicați din ea sunt Decemvirii. Pe pagina a doua a ziarului aflăm scurte veşti despre procesul Decemvirilor, iar în pagina a treia avem două texte extrem de dure semnate de Alexandru Cantacuzino şi Victor Medrea.

ANUL II.—Nr. 23—24. 6 PAGINI 3 LEI PITEŞTI, 25 IULIE 1936.

Cuvântul Argeşului

Organ bilunar de luptă națională şi informație cinstită.

Apare sub direcția unui Comitet — Redactor responsabil: Todie Curătureanu.

Redacția şi Administrația

În sfârşit s'a născut pe acest pământ românesc o generație de tineri hotărâți să pedepsească (Cenzurat)

Este cel mai înalt semn de sănătate al unui organism național de tărie, de viață şi de biruință.

Dumnezeu să ajute şi să lumineze calea acestui tineret pentru ca neamul nostru să se învrednicească de a se urca prin el pe înăl-

țimile de pe care l-au coborât, în decurs de 2000 de ani, trădările de neam.

Binecuvântat, fie deci, acest tineret, de Dumnezeu, în acest ceas în care din sânul său se ridică eroi (Cenzurat)

Pe **Alecu Cantacuzino** nu mai e cazul să îl prezint. Textul său „Despre vânzarea de neam" (pe care îl puteți citi integral în continuarea acestui material) merge tot pe ideea trădărilor consecutive şi seculare, necesitatea răzbunării acestor trădări, subliniază faptul că iertarea poate se face în caz personal, dar nu se aplică celor ce trădează neamul. Ajungând la Stelescu, afirmă: *Dacă timp de doi ani de zile Mihail Stelescu nu şi-a pus pistolul la cap şi nu s-a sinucis, este că societatea românească e un câmp de bălegar din care se nutreşte şi prosperă: trădarea, corupția, preacurvia, laşitatea şi vânzarea de neam. Cu voia lui Dumnezeu s-au schimbat vremurile. S-a împlinit sorocul judecății. [...] Mihail Stelescu a trădat şi a căzut sub gloanțele unui pluton de execuție. A ispăşit. Dumnezeu să-l ierte.*

continuare în pag. 13

Poate că vă amintiți de momentul în care, după Congresul Studențesc de la Craiova 1935 (revezi Decemvirii, episodul 9), presa legionară s-a întrebat de ce nu se sinucide Stelescu. Am mai spus, dar repet, oricât de ciudat şi de anormal ni s-ar părea nouă astăzi, societatea interbelică considera sinuciderea un act de onoare (desigur, nu orice fel de sinucidere, nu vorbim de eşecuri sau răzbunări în amor, de nebunie etc) şi îl trata ca atare. Sinuciderea şi duelul reprezentau cele mai demne căi de salvare a onoarei pierdute sau pătate.

Facem o paranteză. Vă dau un exemplu care pe mine m-a cutremurat. Elvira Gârneață, creştină practicantă, legionară, soția văcăreşteanului Ilie Gârneață, mamă a doi copii preşcolari, medic. 1935, Elvira este pălmuită în public de şefa spitalului în care lucra, aceasta invocând o eroare medicală pe care Elvira nu o făcuse. Imediat pleacă acasă şi se otrăveşte cu cianură! Dar gestul ei este considerat de societatea ieşeană ca un mare gest de onoare. La înmormântare participă peste 6000 de oameni. Între ei zeci de medici, zeci de preoți (slujba înmormântării este oficiată de un sobor de preoți!), mari personalități legionare în frunte cu Corneliu Zelea Codreanu, Ion Moța, Nae Ionescu, personalități nelegionare ca Ionel Teodoreanu sau Mihail Sadoveanu, delegații ale studenților creştini, elevele şcolilor de moaşe etc. Pe marginea mormântului *Dl. Ionel Moța a arătat că sentimentul onoarei d-nei dr. Gârneață era atât de dezvoltat, încât nu a putut supraviețui ofensei* („Lumea", 17 noiembrie 1935). Mai mult, se deschide proces împotriva şefei spitalului care, pentru acea palmă, va fi condamnată la închisoare cu executare pentru provocarea ofensei care a dus la sinuciderea Elvirei şi va fi obligată să furnizeze despăgubiri materiale copiilor rămaşi orfani. Vă puteți imagina aşa ceva!? Ei bine, asta e lumea în care a trădat Stelescu şi au sancționat Decemvirii şi în cadrul acestei lumi trebuie plasate acțiunile lor.

Revenind la articolul lui Alecu Cantacuzino, pentru el faptul că Stelescu nu s-a sinucis (şi nici nu s-a pocăit, continuând să atace infam Legiunea şi pe şeful ei) îl arată o dată în plus un om lipsit de onoare. Cantacuzino foloseşte sintagma *pluton de execuție*. Prin definiție, plutonul de execuție pune în aplicare o sentință capitală oficială, prin împuşcare, în cadrul armatei sau în vremuri de război. Practic

DECEMVIRII

Alecu îi vede pe Decemviri execuționarii sentinței adoptate şi asumate unanim la Târgu Mureş, ei sunt doar materializarea sentinței date de studențime. Interesant este că acum, după execuție, nu mai există niciun resentiment la adresa lui Stelescu, care, prin mâinile celor 10, a ispăşit forțat pedepsa, de aceea apare acel *Dumnezeu să-l ierte,* atitudine fără dubiu sinceră a prințului Cantacuzino.

Totodată îşi asumă direct şi se regăseşte deplin în fapta Decemvirilor care pun în sfârşit capăt secolelor de trădare: *Înțelegând gestul celor 10 camarazi întemnițați, privim spre asfințitul lumii de azi cum urcă generații noi scăpate de blestemul trădării şi de şerbia laşității.*

Alături de textul lui Alecu Cantacuzino se află cel al lui **Victor Medrea**. Mai puțin cunoscut decât vecinul său de pagină, Medrea era teolog, filosof, ziarist, comandant legionar, ulterior în 1940, a fost şef al presei legionare, apoi şef al protocolului legionar, deținut politic timp de 11 ani în temnițele comuniste. Textul său se numeşte „Trădare şi pedeapsă", după cum se arată şi titlul, prima parte se concentrează pe trădarea lui Stelescu şi pe refuzul acestuia de a se pocăi: *O sentință a unui juriu de onoare, pronunțată în unanimitate de glasuri, pecetluia fapta care îl scotea din rândurile celor pentru care drumul onoarei este supremul bun. Dar nimeni nu-i răpise mângâierea pocăinței. Virtutea ei îi repugna lui Stelescu, deşi pentru el, cel căzut în păcatul de moarte al vânzării de neam, nu exista neputință expierii.*

Moartea lui Stelescu este văzută ca un act de salvare a ființei neamului: *societății acesteia care, stăpânită de un duh nou, îşi apără prin brațul răzbunător al celor mai buni fii ai ei, ființă națională.* În plus, Stelescu însuşi a pus în versuri problema trădării şi mai ales rezolvarea ei: *Versurile acelea care în accente robuste cântau răsplată luptei şi dezonoarea trădării fură epitaful pe care Stelescu şi-l redactase anticipat.* Medrea face referire la celebrul cântec compus, cântat şi promovat de Mihai Stelescu în anii săi de comandant legionar, ale cărui cuvinte sunt şi ele cât se poate de clare: *Vie duşmani de unde-or veni/ Noi vijelios ne vom bate/ Răsplata luptei laurii vor fi/ Şi trădătorului, moarte.*

Dacă Alecu Cantacuzino foloseşte sintagma „pluton de execuție", Medrea mută actul Decemvirilor pe axa neamului, Decemvirii, cei mai buni fii ai neamului, devin instrumentul de reacție şi pedepsire a unei societăți stăpânite de duhul nou, prin opoziție cu duhul vechi al societății, cel care secole de-a rândul a permis trădarea. *Purtătorii semnului vitejiei legionare, cavalerii „Crucii Albe", spălară fărădelegea celui care le batjocorise întâiul avânt al generoasei lor tinereți. Stelescu a fost pedepsit cu moartea, căci trădătorului moarte i se cuvine. [...] Dincolo de această slovă a noastră care răstălmăceşte gânduri furtunatic, stăruie luminoasă convingerea că un act de dreptate s-a făcut şi că ne-a fost dat să îl trăim.* Iată că Medrea aduce o idee nouă: a fi contemporan cu cei 10 şi a fi martorul indirect al dreptății înfăptuite.

Pagina din „Cuvântul Argeşului" ce uneşte ambele texte despre care am vorbit, are în centrul ei icoana şi troparul Arhanghelului Mihai: *Unde umbrează darul tău, Arhanghele, de acolo se goneşte puterea diavolului. Că nu suferă să vadă lumina ta Satana cel ce a căzut din cer. Pentru aceasta te rugăm: Săgețile lui cele de foc purtătoare, cele pornite asupra noastră, stinge-le cu mijlocirea ta, izbăvindu-ne pe noi de sminteala lui, vrednicule de laudă, Mihaile Arhanghele.* Legătura e clară, Legiunea îi poartă numele, iar Decemvirii au urmat exemplul Arhanghelului care a luptat cu sabia împotriva lui Satan şi l-a pedepsit, când acesta, semețindu-se, a trădat pe Dumnezeu şi a pornit răsmerița din Rai, voind să îi ia locul.

În luna august 1936 avem mai multe ziare legionare care se ocupă de subiectul Stelescu-Decemviri. „**Libertatea**", ziarul părintelui Ioan Moța de la Orăştie, aduce subiectul pe prima pagină a ziarului din 2 august 1936. Textul relatează pe înțelesul oamenilor simpli (aşa cum ştiți, „Libertatea" se adresa în special țăranilor) desfăşurarea faptelor şi pune accent asupra pledoariei lui Ionel Moța, avocat al Decemvirilor, pentru detalii revedeți episodul 27

CENZURAT
An I, No. 10—11
SATU-MARE 15 August 1936
EXEMPLARUL 5 Lei
APARE DE 2 ORI PE LUNĂ.
REDACȚIA ŞI ADMINISTRAȚIA:
CUVÂNTUL NOU
TRIBUNĂ INDEPENDENTĂ DE LUPTĂ ŞI INFORMAȚIE NAȚIONALISTĂ
DIRECTOR: VALERIU CÂRDU

al serialului nostru.

La Satu Mare, ziarul „**Cuvântul Nou**" apărut în 15 august 1936 se concentrează pe tema pedepsei legionare şi reia subiectul Târgu Mureş. Ziarul era condus de legionarul **Valeriu Cârdu**, avocat, scriitor, poet, ce avea să fie martirizat în 21/22 septembrie 1939 în lagărul de la Vaslui. Pe prima pagină avem un text despre congresul studențesc de la Târgu Mureş, dar în mijlocul paginii străjuiesc următoarele cuvinte în litere groase şi mari: *Judecata istoriei nu se poate amâna. Pentru că istoria cunoaşte preciziunea scadențelor. Şi sentințele istorice nu întârzie. Ele vin de la Dumnezeu. Şi noi credem în Dumnezeu.*

E vorba despre sentințele adoptate la Târgu Mureş şi despre moartea lui Stelescu ca scadență a acestor sentințe (vezi episoadele 18 şi 19 ale serialului nostru). Şi aici, ca şi la Medrea, este evidențiat caracterul divin al pedepsirii. Sursa acestei idei este desigur Ionel Moța, cel care a susținut în fața Tribunalului, imediat după arestarea Decemvirilor, că *asasinatul lui Stelescu nu este o crimă de drept comun, ci una de DREPT DIVIN* (vezi episodul 27 ale serialului nostru).

Cârdu dedică două pagini întregi de revistă textului „Pedeapsa legionară activează devotamentele. Rostul şi etica pedepsei legionare". Toate subiectele lui Cârdu sunt abordate din perspectivă filosofico-ideologică, el teoretizează mereu subiectul transformându-l cu succes în punct integrant al ideologiei legionare. *Pedeapsa să nu ți se pară suferință. Numai prin mustrări şi pedeapsă – ca un auxliar al educației – se poate ajunge la o justă selecționare a caracterelor. Prin pedeapsă se urmăreşte dreptatea şi binele. Iar faptul acesta nu se poate numi suferință pentru bunul legionar. [...] Camarade, în momentul în care ți s-a anunțat faptul că ai fost pedepsit, oare nu simți nevoia să dai o dovadă de înaltă ținută morală în tot timpul cât va ține pedepsa? Nu simți nevoia de a transforma un păcat în virtute prin felul cum te vei purta? Vei sluji ca exemplu legionarilor mai tineri şi celor din afara Legiunii. Simți această nevoie. Pentru că eşti legionar.*

Pedeapsa legionară teoretizată de Cârdu nu se referă sub nicio formă la pedeapsa capitală, nu este vorba de moartea, omorârea, violența împotriva cuiva. Nu are legătură cu actul executării lui Stelescu de către Decemviri – pentru care, în literatura legionară se foloseşte aproape exclusiv termenul de „pedepsire", nici cu ideea lui Moța – pedeapsă de drept divin. Practic el reia sumarul punct 41 din „Cărticica Şefului de Cuib", scrisă de Corneliu Zelea Codreanu, şi îl explică pe larg, dându-i o dimensiune ideologică, nobilă şi înălțătoare în afara celei absolut practice şi administrative gândite inițial de Căpitan.

Nu insistăm aici asupra pedepselor în lumea legionară, pentru că socotim că nu va fi nevoie de ele. În orice caz, pedepsele încep de la întâia dojenire, a doua dojenire, a treia dojenire. Eliminarea din luptă pe o lună, eliminarea pe două luni, eliminarea pe trei luni, eliminarea pe 6 luni şi ajungând până la eliminarea pentru totdeauna din Organizație. De asemenea, ridicări de comandă pentru timp limitat sau nelimitat. Şefii județeni şi comandanții de corpuri legionare, pot da pedepse până la eliminarea din luptă pe două luni. Peste aceasta numai şeful Legiunii poate decide.

Mai important însă este modul frumos, demn, înțelegător în care un legionar îşi primeşte şi execută pedeapsa. Recunoaşte greşeala, nici nu se supără, nici nu se răzvrăteşte, o execută şi se hotărăşte ca prin atitudinea demnă să-şi recucerească poziția. În orice caz, neexecutarea unui ordin constituie una dintre cele mai mari greşeli posibile, când ea este făcută intenționat. Şi dacă se repetă, legionarul va trebui să părăsească organizația. (punctul 41 „Cărticică Şefului de Cuib", Corneliu Zelea Codreanu)

Iată că la momentul august 1936, contrar celor scrise de Căpitan în 1933, Cârdu consideră că trebuie insistat pe acest capitol. De ce? Pentru a deschide ochii şi mintea legionarului astfel încât să nu mai cadă nimeni în greşeala lui Stelescu care a dus pedeapsa legionară la o dimensiune la care nimeni nu s-a gândit inițial şi pe care nimeni nu a dorit-o. Este un strigat post mortem şi către Stelescu, o mustrare pentru incapacitatea lui de a primi şi ispăşi pedeapsa acordată inițial în conformitate cu principiile din „Cărticică". (vezi episoadele 6 şi 7 din serialul nostru, judecarea lui Stelescu de către Consiliul de Onoare).

Pe lângă filosof, teoretician, ideolog, Valeriu Cârdu s-a distins mereu prin inventarea de noi cuvinte şi concepte care au intrat în forță în conştiința şi în literatura legionară, fiind folosite până în ziua de azi. De pildă adjectivul „granitar" = alcătuit din stâncă de granit, care nu există nici astăzi în DEX, a fost inventat şi utilizat de Cârdu şi în articole şi în poezii. „Ciumettizarea" = asasinarea mişelească de către autorități a unui legionar, este un cuvânt-concept creat de Cârdu după asasinarea lui Sterie Ciumetti.

În acelaşi număr al revistei despre care am vorbit mai sus, apare pentru prima dată denumirea „Decemvirii". Valeriu Cârdu este cel care creează supranumele „Decemvirii", atribuindu-l legionarilor: Ion Caratănase, Iosif Bozântan, Ştefan Curcă, Ion Pele, Grigore Ion State, Ion Atanasiu, Gavrilă Bogdan, Radu Vlad, Ştefan Georgescu, Ion Trandafir, cei 10 legionari care l-au executat pe Mihai Stelescu. „Decemvirii" apare inițial ca titlul unei poezii scrise de Cârdu şi publicate în „Cuvântul Nou" din 15 august 1936, în care îşi exprimă adeziunea şi admirația pentru gestul pedepsirii trădării şi mai ales pentru cei care l-au înfăptuit. Din acel moment şi legionarii, şi duşmanii lor, şi autoritățile vor folosi acest supranume până în ziua de astăzi.

Pentru a nu lungi textul foarte mult mă voi opri aici. Vor urma încă unul sau două episoade despre poziția Mişcării Legionare față de moartea lui Stelescu. Vom vedea dacă atitudinea din presa legionară a anului 1936 se va menține peste zeci de ani în memorialistica supraviețuitorilor temnițelor comuniste sau a exilului; vom urmări cum au reacționat structurile Mişcării, cum s-au exprimat Moța şi Marin pe subiect şi, desigur, cum a reacționat şi s-a poziționat Căpitanul, Corneliu Zelea Codreanu, în raport cu gestul Decemvirilor.

CEZARINA CONDURACHE

Despre vânzarea de neam

Am primit smeriți toate loviturile prin cari, poate spre binele nostru, în nețărmurita-i înțelepciune, Dumnezeul nostru ne-a pus la încercare tăria sufletească, puterea noastră de îndurare şi credința noastră neşovăielnică în slava norodului acetuia; le-am primit însă aceste suferințe şi aceste ultragii cu sufletul mângâiat de o minunată şi cutremurătoare certitudine; certitudinea că se apropie ceasul răzbunării Nației noastre.

Nu este un sentiment de ură care copleşeşte generația noastră. Ura e oarbă şi amețitoare.

Setea noastră de răzbunare este rece ca tăişul sabiei Arhanghelului Mihail.

Nici un sentiment de ciudă sau de răutate nu va învenina sufletul.

Vom îndeplini slujba răzbunării ca o necesară solemniatate legionară.

Şi ne vom simți sufletul mai senin şi mai uşor ca în urma unei grele datorii ce am întârziat a săvârşi.

Într-adevăr de este scris în cărțile sfinte că vei ierta celui ce îți greşeşte, dacă suntem datori creştineşte să uităm cele ce nouă ni s-au făcut în rău, însă ar fi o îndrăzneață cutezare să nu ne amintim că față de cei care păcătuiesc împotriva românismului, dreptul de pedeapsă nu ne aparține nouă, ci îl împărțim cu nenumărate şiruri de urmaşi ai noştri, îndreptățiți şi ei să cheme la răspundere şi să înfiereze pentru vecie pe trădătorii şi vânzătorii de neam.

Cei care greşesc împotriva neamului lor trebuie să ispăşească.

O morală a iertării şi a îngăduinții poate să pară generoasă (...) şi este întrebuințată în clipele vieții particulare; această morală devine însă cumplit vinovată când este propovăduită de pedagogia națională şi vrea să călăuzească spiritul unui neam.

Cel care a păcătuit contra nației sale, spre asemănare cu cel care a păcătuit contra Duhului Sfânt, nu poate şi nu trebuie să scape de ispăşire. Acela a păcătuit contra viitorului copiilor săi; acela a păcătuit contra eternității.

Închipuiți-vă că cineva profanează Biserica sau se face vinovat de simonie, de vânzarea celor sfinte; nu ar fi oare o batjocură să ne încrucişăm brațele şi să zicem, fățarnic: Doamne, ți-au spurcat locaşul, ți-au lovit credincioşii, s-au arătat nevrednici de Tine; totuşi, Doamne, iartă-i, că nu ştiu ce fac.

La fel, păcatul săvârşit contra neamului românesc nu poate fi măsurat cu o conştiință individuală şi trecătoare. Atari vine trebuiesc judecate în duhul celor veşnice şi chibzuind poruncile nepieritoare ale destinului românesc.

Morala laşă a slăbiciunii aduce pieirea popoarelor şi primejduieşte existența neamului românesc.

Neamurile fără memorie sunt sortite pieirei.

Neamurile care nu şi-au înfierat şi nu şi-au însemnat trădătorii sunt neamuri nedemne să dăinuiască în istorie.

De cinci veacuri istoria neamului nostru este deviată de pe linia Mărirei şi a onoarei înspre calea trădării şi a vânzării de neam.

Sub povara unui blestem neiertător, părinții noştri au îmbrâncit în morminte pe Ion Vodă cel Cumplit, pe Mihai Viteazul, pe Horia, Cloşca şi Crişan, pe Tudor Vladimirescu şi pe atâția alții.

Dacă timp de doi ani de zile Mihail Stelescu nu şi-a pus pistolul la tâmplă şi nu s-a sinucis, este că societatea românească este un câmp de băligar din care se nutreşte şi prosperează: trădarea, corupția, preacurvia, laşitatea şi vânzarea de neam.

Cu voia lui Dumnezeu, s-au schimbat vremurile.

S-a împlinit sorocul judecății. De azi înainte vor trăi şi birui Căpeteniile româneşti.

Mihail Stelescu a trădat şi a căzut sub gloanțele unui pluton de execuție.

A ispăşit. Dumnezeu să-l ierte.

Printre gloanțele cari l-au pedepsit sunt câteva cari răzbună vânzările de neam ce ne pângăresc trecutul românesc; sunt gloanțe cari ne răscumpără dezonoarea şi dăruiesc odihnă sufletească Marilor Români culcați nerăzbunați sub apăsarea pământului pe care l-au iubit.

În beciurile poliției, Ion Caratănase şi Camarazii săi stau în lanțuri, dar umbrele celor trădați, a Domnului Tudor, a lui Horia, le mângâie frunțile şi îi sărută frățeşte.

Înțelegând gestul celor 10 Camarazi întemnițați, privim peste asfințitul lumii de azi cum urcă generații noui scăpate de blestemul trădării şi de şerbia laşității.

Alexandru Cantacuzino

Cuvântul Argeşului, Anul II, nr 23-24, 25 Iulie 1936

Decemvirii

Vis înaripat, frumos ca zborul
Vulturilor profilați în zare
Tinerețe oglindită-n ape clare,
A căzut – în vijelie – vânzătorul.
Nimeni nu-l petrece.

Aur mult îi arde amintirea
Şi aducerile-aminte tac.
Gândul vostru, fulger peste veac,
Vă ridică peste vremi, vestirea.
Semn de slavă: zece.

A cântat o doină cu minuni;
E săpată clar pe lespezi de morminte.
Glas curat sub patrafire sfinte,
Gândul lor, prin veacuri să ni-l spuni
Vremea ni-l citeşte.

Să-l învețe strănepoții mâine
Să nu rabde-n calea lor mişei.
Lege, blestemată azi de farisei,
S-a zidit acolo, în destin de câine.
Nimeni n-o clinteşte.

Mihai Vodă cel Viteaz, Slăvitul,
Doarme astăzi somn de uşurare.
Sângele lui Horia, plătit, tresare...
Şi-al lui Vodă Ion, Cumplitul.
Freamăt secular.

După semnul lui Manole sfântul,
Jertfă pentru trainice zidiri,
În legendă mare, decemviri,
Dăltuirăți, aprig, legământul
Dur şi granitar.

Valeriu Cârdu

Cuvântul Nou, 15 August 1936

Universul concentraționar românesc (XII)

Cei aleşi

Legionarii s-au bucurat încontinuu de un tratament deosebit. Securitatea, în fruntea căreia erau străini, iar elementul de execuție era format din unguri şi țigani, n-a cruțat niciun efort să lovească în plin şi fără milă pe cei care nu puteau riposta. Anchetele la care au fost supuşi au atins intensitate maximă şi nu țineau seama de risipa timpului. În arest celor verzi li s-a rezervat „talpa iadului" sau au fost zidiți în beciuri fără de lumină.

Ani şi ani de zile au fost cobai de experiență ai securiştilor zeloşi, au furnizat cel mai mare număr de cadavre pentru gropi comune şi cimitire fără cruci. Îmbarcați în dube fantomă, care au fost trimise spre destinații fără întoarcere, predați poliției politice sovietice, executați sumar în celulă sau împuşcați la o margine de drum, au fost lăsați să se descompună în şanțuri pentru a speria populația. Când erau bolnavi, li se refuza tratamentul medical elementar. Au fost dați jos chiar şi de pe masa de operație. Personalul de pază era ales pe sprânceană, îndoctrinat în permanență, asmuțit împotriva lor. Li se aplica regimul penitenciar fără concesii şi omenie. Bolnavii grav, înainte de a-şi da sufletul, erau azvârliți în camere de muribunzi, fără asistență. Cei care, din cauza şocurilor, şi-au pierdut mintea, au fost închişi în saloane de demenți. Recalcitranții notorii, cei care erau identificați că sunt pionieri ai rezistenței şi îndemn la speranță şi curaj, erau închişi cu nebunii, să-şi piardă şi ei mintea. Pentru mulți ancheta a durat ani de zile până în momentul morții. Pentru infracțiuni similare cu ale altora, primeau pedepse duble sau triple. La expirarea pedepsei nu plecau acasă. Când s-a renunțat la condamnările administrative, au fost trimişi cu domiciliu obligatoriu pe Bărăgan şi, de acolo, din nou în închisoare.

În ultimul lagăr de internați, la Periprava, printre sutele de internați politici n-a fost decât un singur țărănist, Ilie Lazăr, şi cuzistul Mucichescu Tunari, în rest, edecurile puşcăriei, legionarii.

Nicolae Călinescu

Gazeta de Vest, Octombrie-Noiembrie 1992

DECEMVIRII 31
Poziția Mișcării Legionare față de Mihai Stelescu și Decemviri (II)

CEZARINA CONDURACHE

Dacă nu acum, atunci când!?

Povestea Decemvirilor și a lui Mihai Stelescu continuă cu partea cea mai complicată și mai așteptată: atitudinea Mișcării Legionare față de gestul Decemvirilor. Cei care ați parcurs întregul serial cunoașteți deja atitudinea pe care legionarii, Mișcarea Legionară, Căpitanul sau Moța o aveau față de trădare și trădători în contextul vitreg, atât istoric, cât și politic, al anilor '30.

Veți citi cele de mai jos înțelegând că noi analizăm astăzi un fapt istoric aparținând unei epoci, unor mentalități sociale și unor realități politice valabile acum 90 de ani. A încerca să le citești sau să le înțelegi prin prisma societății de azi, este imposibil. Deci vă invit să vă întoarceți preț de câteva pagini în trecut, dar să nu încercați să îl conectați prezentului. Nu vă spun toate acestea din cauza noii legi care încearcă să ne comande ce avem voie să gândim, să cenzureze ceea ce vorbim și scriem, dar mai ales să anihileze ce iubim.

Că să ajung în acest punct al serialului mi-au trebuit mulți ani de studiu din care au apărut cele 29 de episoade anterioare prin care am urmărit, împreună, în detaliu, întreaga situație care a dus la gestul Decemvirilor. De ce? Pentru că nu e ceva simplu de cercetat, de pătruns sau de explicat și nu mi-a fost ușor nici de reconstituit și nici de asumat un asemenea demers. Veți observa că pe parcursul prezentului text voi trimite de mai multe ori la revederea unor episoade anterioare pentru o mai bună corelare a evenimentelor evocate acum.

Sunt lucruri despre care nu s-a vorbit deschis în toți acești ani, din mai multe motive. Desigur, în primul rând din cauza dictaturilor care au înlănțuit țara din 1941 până în 1989. După 1990 cei care au vorbit despre Decemviri și cazul Stelescu au fost în principal cei care doreau să lovească în Mișcarea Legionară. Vechii legionari, supraviețuitori ai temnițelor și prigoanelor și contemporani ai subiectului nostru, au vorbit puțin, aproape deloc, despre aceasta, din trei motive principale: 1. lipsa informațiilor și a surselor de informare de care noi (încă) beneficiem astăzi; 2. dificultatea deschiderii unui asemenea subiect pe care nu îl stăpâneau în fața unei lumi care respingea oricum Mișcarea Legionară; 3. teama de a nu livra muniție „dușmanului".

Dacă în privința surselor de informare problema este rezolvată astăzi în mare parte (avem la dispoziție ziarele contemporane faptelor, ziarele din timpul guvernării legionare, memorialistica exilului și cea internă), celelalte motive, recunosc, m-au frământat și pe mine. Am hotărât însă că adevărul trebuie spus așa cum a fost (cel puțin în măsura în care reușim să îl înțelegem și reconstituim), indiferent dacă ne face să ne simțim confortabil sau nu, fără cosmetizări, fără îndulciri care să atenueze anumite nuanțe care ar deranja lumea de astăzi, fără omsiuni care să ne facă să „dăm bine", fără să așteptăm la nesfârșit un context prielnic în care să expunem niște fapte care, până la urmă, țin nu de ideologie, ci de istorie. Cei care lovesc Mișcarea își crează muniție oricând au interesul și din sfinți și din slujbe creștinești și din iubirea noastră pentru cei ce azi nu mai sunt.

Așadar, pentru Decemviri, pentru Corneliu Zelea Codreanu, pentru Moța, pentru Stelescu, pentru istorie... au trecut 89 de ani de la momentul 1936, dacă nu vorbim acum, dacă nu spunem adevărul temându-ne că societatea nu e pregătită, că va înțelege greșit etc, mă tem că în viitor nu va mai fi cine și nici pentru cine să vorbească. Deci... cu Dumnezeu înainte!

Am văzut până acum care a fost atitudinea presei oficiale, a „cruciaților", a familiei Stelescu, a clasei politce, în general și a anumitor politicieni, în particular. Ne aflăm tot în vara anului 1936, cei 10 se află în arest, în așteptarea procesului, Stelescu a fost înmormântat, soția lui, Zoica, a fost trimisă de tatăl ei la Paris, „Cruciada Românismului" continuă să apară (dar se va autodizolva la mai puțin de 1 an de la moartea lui Stelescu).

După ce am urmărit și analizat împreună presa legionară din perioada iulie-august 1936, mergem mai departe, ocupându-ne de poziționarea lui Vasile Marin și a lui Ionel Moța față de moartea lui Stelescu și de acțiunea Decemvirilor. De-a lungul serialului nostru ne-am oprit de mai multe ori la Moța, citându-l pe subiectul Stelescu, Târgu Mureș etc. Cu Vasile Marin ne-am întâlnit mai puțin, dar în câteva puncte esențiale. Fără să reluăm integral intersecțiile celor doi cu subiectul nostru, vom încerca să arătăm poziționarea la momentul 1936.

Imediat după 16 iulie, îi găsim pe amândoi în fruntea avocaților care îi reprezentau în instanță pe Decemviri, în faza preliminară a procesului. Declarațiile lor în fața instanței sunt absolut zguduitoare și, bineînțeles, total favorabile Decemvirilor. Desigur, ca avocați ai apărării, nu putea fi altfel, însă atiudinea lor nu era legată de poziția de avocat apărător, obligat prin natura meseriei să își apere clientul, ci de cea de camarazi, șefi legionari, comandanți legionari care înțeleg, cred și aprobă actul celor 10. Echipa Moța-Marin va conduce situația legală a Decemvirilor până în noiembrie 1936, când intervine plecarea lor în Spania, unde aveau să cadă martiric în numele tuturor generațiilor legionare foste, prezente și viitoare. Prezența lor în procesul efectiv al Decemvirilor, care s-a judecat abia în primăvara lui 1937, a devenit astfel imposibilă.

Vasile Marin

Intrat în Legiune la finele lui 1932, o va sluji din primul moment de pe două poziții vitale: avocat pledant în majoritatea proceselor deschise împotriva legionarilor, pe tot cuprinsul țării, și gazetar în paginile „Axei", „Vestitorilor" și „Cuvântului". Arestat și el în prigoana Duca, a fost martor direct al tuturor ticăloșiilor lui Stelescu, între 1934 și 1936. Situația Stelescu îl apăsa cu atât mai mult, cu cât la începuturile sale legionare legase cu el o strânsă prietenie și camaraderie, considerându-l reper legionar. Reluăm un citat din Horia Sima pe care l-am mai folosit:

Venisem la Bucureşti pentru a lua parte la constituirea Asociaţiei „Generaţia Mişcării Studenţeşti de la 1922". Era în aprilie 1935. De la sediu am plecat cu Vasile Marin la Palatul Mediciniştilor, unde era fixat locul adunării. Ne-am aşezat amândoi chiar în fundul sălii. Deodată se deschide uşa şi apare Stelescu. Îl văd pe Vasile Marin că începe să se schimbe la faţă şi, neliniştit, îmi şopteşte: „numai să nu-i treacă prin cap să se aşeze lângă noi". La începerea şedinţei, Moţa s-a ridicat şi a somat pe Stelescu să părăsească sala. Nici nu i s-a pronunţat numele. Acesta s-a strecurat pe uşă cu ochii înveninaţi. Vasile Marin privea îndurerat scena. La ieşire, mi-a spus: „Am trecut prin momente penibile. Am fost buni prieteni. Îmi face rău când îl văd. Pentru mine, mai proaspăt intrat în Legiune, a reprezentat o întruchipare a adevăratului legionar. Nu pot să înţeleg cum în acelaşi om pot să convieţuiască atâtea elanuri eroice şi atâta abjecţiune. Ceva n-a funcţionat normal în capul acestui om de la început". Vasile Marin suferise o cruntă decepţie. Fusese lovit în prietenia ce-o acordase acestui om. (Horia Sima, „Vasile Marin", în „Mari Existențe Legionare")

L-am văzut pe Vasile Marin în contextul Târgu

continuare în pag. 10

PĂRINTELE CRĂCIUN OPREA – EVOCARE LA CENTENAR

bea sângele Meu, are viață în sine?"

Dacă ai o ispită cu cineva şi-ți tulburi pacea cu el şi nu mai reuşeşti să-l iubeşti, cum reuşeşti să depăşeşti starea asta? Încerci să te rogi pentru el şi tot nu ai pace. Îți aminteşti răul pe care ți l-a făcut şi simți că te otrăveşte „Cum te lupți ca să te cureți şi să poți iubi, orice ți-ar face ? Sfințiile voastre, mai țineți ceaslovul la îndemână?! La sfârşitul pavecerniței mari se zice aşa: „Pe cei ce ne urăsc pe noi şi ne fac strâmbătate, iartă-i Doamne!" Citeşti rugăciunea dar sentimentul acela din inimă, cum îl ştergi? Dar cine te opreşte să zici din inimă când zici „Doamne, iartă-i?"

Şi mai e una „Zice Mântuitorul: „Fără Mine nu puteți face nimic". Şi îi îngăduie şi satanei să ne mai încerce. Nu zice în acelaşi timp Evanghelia lui Luca: „Ca să nu cădeți în ispită, rugați-vă?" Deci Hristos este Cel ce îl împiedică pe satana. Eu, ca să nu cad în ispită, Îl rog pe Mântuitorul. Hristos şi pentru unii şi pentru alții a spus: „Părinte Ceresc, iartă-i că nu ştiu ce fac". Şi iată cum El spune: „Fără Mine nu puteți face nimic." Lucrul acesta nu e uşor: să te rogi pentru cei ce te-au bătut în cuie, răstignit de viu. Dar să ne rugăm: Ajută-mă să mă pot ruga şi eu ca şi Tine! Mare lucru.

(…)

- (R) Care-i diferența dintre diplomat şi înțelept?

- Cam care-i diferența dintre fariseii cărturari şi Iisus Hristos. Numai atât.

- (R) Deci nu ne trebuie diplomație?!

- Ce să faci cu ea?

- (R) Păi, ce este înțelepciunea atunci?

- Înțelepciunea e măsura în care Îl primim pe Hristos să locuiască în noi. Să gândim ca El şi El să gândească în noi. Mare lucru.

- (R) Putem însă să încercăm să mărturisim chiar dacă ştim că suntem neînțelepți?

- E bine că ştiu că nu sunt înțelept, dar o cer mereu lui Dumnezeu.

- (R) Dar mărturisirea noastră nu poate fi sminteală pentru oamenii care văd că nu sunt înțelept?

- Mă bucură că lumea nu mă socoate înțelept. Pe măsură ce vom avea curajul acesta al mărturisirii, în legea dragostei lui Hristos, în măsura în care facem asta, ne înțelepțim. Dumnezeu are grijă de noi. Cu ajutorul Lui doar reuşim să ne modelăm sufletul. Vai de noi, că noi vom fi după legea iubirii, a iubirii milostive! Iubiți pe vrăjmaşii voştri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă. Dă de mâncare la sărac şi la străin, adăposteşte pe drumeț, caută-l pe cel din temniță, încurajează-l, dar şi pe cel beteag din spital, şi pe cel de acasă. Spune tuturor legea lui Dumnezeu, ca nu cumva să rătăcească. Evanghelia te va învăța toate.

(Revista „Atitudini Nr.11, iunie 2010")

Prin suferința sa jertfelnică din temnițele comuniste, îndurată cu smerenie şi simplitate, care i-a deschis sufletul spre primirea harului divin, părintele Oprea Crăciun se rânduieşte şi el în ceata mărturisitorilor pe care Biserica noastră îi va păstra de-a pururi în neuitare.

DECEMVIRII

Mureș, fiind principalul avocat al studențimii acuzate de intonarea „Cântecului Nicadorilor” la Sinaia și de așa zisele profanări care nu au avut, de fapt, loc în gara Sinaia. Pledoaria lui în instanță, pe această speță, este fantastică.

L-am întâlnit și înainte de asasinarea lui Stelescu. Așa cum vă amintiți, în preziua morții lui Stelescu, 15 iulie 1936, opt dintre Decemviri, respectiv Bozântan, Curcă, Pele, Atanasiu, Gavrilă, Georgescu, Trandafir și Vlad pleacă la Hotarele, Ilfov. Acolo funcționa celebra tabără de muncă legionară condusă de Vasile Marin. În dimineața zilei de 16 iulie ceilalți doi Decemviri, Caratănase și State, vin la Hotarele și recuperează echipa, pornind cu toții spre București, unde peste câteva ore îl vor lichida pe Stelescu, în Spitalul Brâncovenesc. Marin nu a știut nimic din tot ce avea să se petreacă.

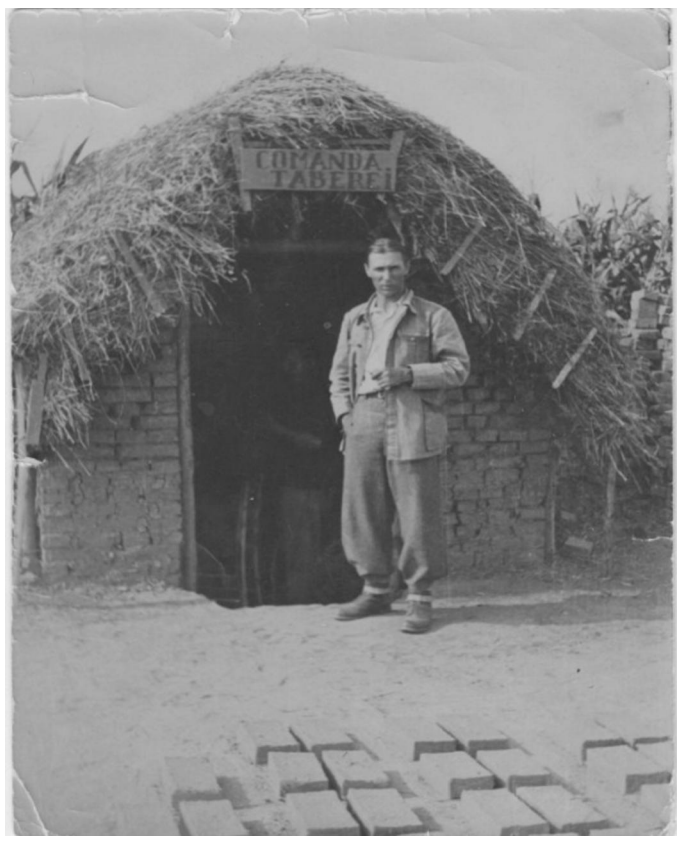

Vasile Marin, la Hotarele

Apoi, în 22 iulie 1936, apare în fața instanței în cadrul procedurii de confirmare a mandatelor de arestare pentru cei 10. În apărarea acuzaților, Marin va face o afirmație gravă și hotărâtă: *D. avocat Vasile Marin explică tribunalului că fapta acuzaților este o urmare directă a rezoluţiunei celor 4000 de studenți, întruniți în congres la Tg.-Mureş, care au decis suprimarea lui Stelescu.* „Lupta”, 22 iulie 1936

Am remarcat în mai multe rânduri consecvența discursului legionar legat de Târgu Mureș. Toți legionarii care s-au pronunțat pe subiect la momentul 1936 au fost pe deplin de acord cu sentința dată, cu alcătuirea echipelor de pedeapsă și au privit apoi gestul Decemvirilor ca o consecință firească a congresului de la Târgu Mureș, în condițiile în care autoritățile și instrumentele lor – între care Stelescu avea un rol principal – nu numai că nu au dat înapoi după aprilie 1936, dar au continuat provocarea, umilirea, învinovățirea și agresarea unui tineret care nu se făcuse vinovat de nicio crimă, nicio violență, nicio infracțiune. Și, mai mult decât atât, autoritățile nu au renunțat la planul de asasinare a lui Corneliu Zelea Codreanu.

Încă o dată, în fața instanței, prin vocea lui Vasile Marin, hotărârile de al Târgu Mureș sunt folosite ca explicație a gestului Decemvirilor. Marin spune cât se poate de clar că moartea lui Stelescu a fost decisă prin sentința de la Târgu Mureș, pronunțată de studențimea legionară română. Iată și o cifră uriașă, 4000 de persoane, o cifră din care înțelegem cât de dureros era percepută această trădare a lui Stelescu, cât de necesară le părea studenților pedepsirea acestei trădări prin soluția capitală. Așa cum vom vedea în episoadele viitoare, nu doar studențimea era de această părere, și alte corpuri legionare gândeau la fel.

Există și o mărturie a soției lui Vasile Marin, Ana Maria Marin, pe care vreau să o pun în discuție: *Peste câteva zile, Stelescu a fost pedepsit în spitalul Brâncovenesc de o echipă de legionari, care, predându-se, a declarat că astfel se pedepsesc, în Mişcare, trădătorii. Vasia a venit 24 de ore la Bucureşti, amărât de această acţiune, pe care nu o înţelegea şi nu o aproba. Decemvirii erau nişte tineri care înţelegeau să termine cu metodele fanariote, reactualizate, să termine cu trădarea.* (Ana Maria Marin, „Prin poarta cea strâmtă”)

Aici avem două neconcordanțe. Prima se referă la cele 24 de ore; știm sigur din presa momentului, și vorbim nu doar de presa legionară, ci și de cea oficială, că Vasile Marin a stat mai mult în București, apărând în instanță pentru cei 10. A doua se referă la faptul că Marin nu înțelegea și nu aproba gestul. Nu a fost așa. Desigur, Ana Maria Marin a redactat aceste memorii la zeci de ani distanță față de momentul 1936, an în care avea să se despartă definitiv de soțul ei. Practic, de la moartea lui Stelescu și până la plecarea echipei legionare în Spania, au trecut 4 luni. În plus, deși pentru toate generațiile legionare Ana Maria Marin reprezintă un simbol și o personalitate marcantă a Legiunii și a detenției politice, ea nu a fost înscrisă niciodată în Mișcare și nu a putut-o ierta niciodată nici pe ea și nici pe șeful ei, Căpitanul, pentru pierderea lui Vasile Marin. Nici pe Vasia nu l-a iertat pentru că a murit în Spania. Durerea și atitudinea ei sunt perfect de înțeles. Astăzi, la distanță de aproape 90 de ani de la acel moment, cunoscând derularea tuturor evenimentelor ulterioare lui, înțelegem că dacă Marin nu ar fi căzut la Majadahonda, cădea oricum sub gloanțe românești la 22 septembrie 1939, ca restul echipei legionare supraviețuitoare a frontului spaniol.

Nu am găsit nicio informație, nicio presupunere și nicio supoziție legată de faptul că Marin ar fi știut de execuția plănuită de Decemviri. Așadar, nu a știut ce și când urmează să facă cei 10, dar cu siguranță a înțeles și a aprobat gestul Decemvirilor. În afară de cele enumerate mai sus, există încă o dovadă categorică a celor pe care le afirm, în contradicție cu cele scrise de Ana Maria Marin.

Așa cum am spus, între suprimarea lui Stelescu și plecarea în Spania a trecut puțină vreme, dar în acest timp s-a plămădit, la îndemnul lui Vasile Marin, singurul cântec legionar interzis vreodată de Căpitan. Poate că unii dintre voi ați auzit de el, poate că mulți aflați pentru prima dată că a existat așa ceva. Este vorba despre un marș compus de celebrul tandem Nelu Mânzatu (muzică) - Radu Gyr (versuri), care a creat cele mai cunoscute și mai frumoase cântece legionare: „Sfântă Tinerețe Legionară”, „Imnul Moța Marin”, „Imnul Muncitorilor”, „Imnul Biruinței”.

Între timp mai compusesem două marşuri, Imnul Românilor Secuizaţi, cu versurile lui Horaţiu Comăniciu, şi Răzbunare, scris cu Radu Gyr, la îndemnul prietenului Vasile Marin cu care mă înfrăţisem în 1936 [...] Cu Vasile Marin mă vedeam adesea la match-urile de fotbal de la Arena Venus, pe Cheiul Dâmboviţei. Într-o zi mă dusei să îl vizitez la tabăra de muncă din marginea Bucureştilor, unde comanda un grup de legionari ce fabricau cărămidă. Îmi vorbi inspirat de marile trădări din istoria românească, printre altele, vânzarea lui Mihai Viteazul şi Tudor Vladimirescu, îndemnându-mă să compun un marş pentru stigmatizarea trădării şi nevoia de pedepsire a trădătorilor. De acord cu Radu Gyr, am scris acel Răzbunare ce a avut viaţă scurtă, fiind interzis de Căpitan pentru violenţa strofelor. (Ion Mânzatu, „Cum am compus cântecele legionare”.)

Vom reda integral textul marșului „Răzbunare” în completarea acestui text. Când veți citi versurile veți vedea că Vasile Marin nu numai că a înțeles și a aprobat gestul Decemvirilor, dar a dorit să fie glorificat și propovăduit. Desigur, cine ar fi putut pune mai bine în vers așa ceva, decât Radu Gyr. Cântecul este alcătuit din 5 strofe a câte 8 versuri și un refren în 5 versuri care se repetă după fiecare dintre ele. Refrenul sună așa: *Pentru trădători, mișei și trădare,/ Azi vrem gloanțe și vrem șireang,/ Răzbunare!/*

Ion Mânzatu

A-nceput viforniţa cea mare,/ Răzbunare!

Cântecul reprezintă o cronologie în versuri a trădării la români, ajungând la momentul Stelescu și Decemviri, căruia i se dedică o strofă întreagă, apoi continuă cu descrierea atitudinii legionare față de pedepsirea trădării după acest moment. Iată strofa Decemvirilor: *Noi legionari clădim din fier și vijelie,/ Un suflet de aramă și oțel;/ Un Căpitan avem Parâng de vitejie/ Trădarea vru să-l piardă și pe el./ Dar zece trăznete'n mânie,/ L-au fulgerat pe trădător./ Cutremură-te Neam de-atâta vitejie,/ Cei zece ți-au croit alt viitor.*

Mai înălțător, mai apologetic, mai poetic de atât nici că se putea, trăznet, adică pedeapsă divină, Căpitanul, un munte de vitejie etc. Cu toate acestea, a fost interzis de Corneliu Codreanu, cu toate că a aprobat și el gestul Decemvirilor și i-a susținut și glorificat. Deși interzis și niciodată tipărit pe vremea aceea în vreo carte de versuri sau publicație legionară (apare abia în cartea lui Mânzatu din exil, 1986), cântecul nu numai că a supraviețuit și a fost cântat de legionarii tuturor generațiilor, dar a dat memoriei și memorialisticii legionare celebra și intens utilizata expresie „*viforniţa cea mare*”.

Echipa legionară a plecat în Spania cu acest cântec pe buze, doar fusese „comandat” direct de Vasile Marin. O găsim fredonată pe frontul spaniol de Pr. Borșa (vezi Neculai Totu, „Însemnări de pe front”) chiar înainte de explozia în care au murit martiric Moța și Marin, ulterior dă nume de capitole în cărți de memorii, e folosită și în țară și în exil, și înainte de 1989 și după. Poate cititorilor noștri le este cunoscută de la părintele Dimitrie Bejan, care a ales-o ca titlul pentru una din cărțile sale.

„Răzbunare”, deși născut fără dubiu din gestul Decemvirilor, la îndemnul lui Marin, nu vine cu o noutate absolută în planul cântecului legionar. Nu voi face acum și aici o analiză a cântecelor legionare, dar trebuie să spunem că în primăvara lui 1936, în strânsă legătură cu ce se întâmplase la Târgu Mureș, aceeași echipă Mânzatu-Gyr crease „Sfântă Tinerețe Legionară”. Această compoziție, căreia Căpitanul însuși i-a stabilit titlul, a fost transformată prin hotărârea acestuia, în imnul neoficial al Mișcării, tipărită și distribuită în zeci de mii de exemplare. Primul tiraj de 5000 exemplare s-a epuizat în doar câteva zile. Să nu uităm că acest cântec, conține și versurile: *Pentru cei viteji zidim altare/ Și-avem doar gloanțe pentru trădători*.

Ionel Moța

A surprinde gândirea și atitudinile lui Moța legate de situația lui Stelescu, în principal, și de cea a trădării și pedepsirii trădătorului, în general, în câteva paragrafe sau pagini de articol, este, evident, imposibil. Am punctat pe aceste idei în multe din episoadele anterioare, cel care a impus Mișcării atitudinea dură și extremă față de trădare și trădător, cel care a creat

continuare în pag. 11

DECEMVIRII

planurile de protecție și protejare a vieții Căpitanului, cel care a stabilit reacția zguduitoare în caz de asasinare a Căpitanului, cel care a impulsionat deciziile de la Târgu Mureș, a fost exclusiv și fără dubiu, Ionel Moța.

Pentru a înțelege mai clar cele enumerate mai sus și mai ales motivele care au stat la baza acestor atitudini și directive ale lui Moța, va invit să recitiți serialul nostru. Fără a relua integral mențiunile deja făcute în episoadele precedente, mă voi limita la o scurtă și cronologică trecere în revistă a celor mai importante dintre ele, care să ne aducă până la momentul iulie 1936.

- 1923, Complotul Studențesc ce viza pedepsirea prin asasinare a mai multor miniștri, bancheri, șefi evrei ai presei oficiale etc. Ideea și inițiativa aparține exclusiv lui Moța, ceilalți, întâi Căpitanul apoi toți Văcărești (așa cum vor fi supranumiți ulterior complotiștii), aderând integral la planul lui Moța.

- 1924, pedepsirea trădării, Moța trage în Vernichescu pe când se afla în arestul penitenciarului Văcărești, chiar în preziua procesului Complotului Studențesc. Vernichescu nu moare asasinat de Moța, așa cum în mod voit eronat se mai scrie în unele așa zise cărți de istorie, ci va deveni un mare erou al rezistenței din munți, fiind executat de comuniști 25 de ani mai târziu.

- 1933-1934, prigoana Duca, Moța se ocupă personal de protejarea și siguranța Căpitanului și va face asta până la finalul vieții sale; în aceeași perioadă Stelescu dă primele semne de „defecțiune”, încercând în această fază sabotarea autorității lui Moța. (vezi Decemvirii 3, 10, 11, 15)

- Aprilie 1935, congresul *Asociației Generația Mișcării Studențești de la 1922*, Moța îl numește public „om nedemn” pe Stelescu și îl scoate din sală. (vezi Decemvirii 9)

- Iunie 1935, corespondența naționalistă cu reprezentații Institutul Welt-Dienst, precizează strategia legionară în caz de asasinare a Căpitanului: zguduirea istoriei prin eliminarea a sute de vrăjmași vinovați de trădarea patriei. (vezi Decemvirii 11)

- Vara 1935, pregătește și anunță în tabăra de la Carmen Sylva reacția fermă a legionarilor în caz de atentat asupra Căpitanului: răzbunare zguduitoare și exemplară a legionarilor și pedepsirea vinovaților. (vezi Decemvirii 11)

- Primăvara 1936, ordin trimis de Moța către șefii de cuiburi în urma asasinatului șefului Partidului Muncitoresc Național-Socialist German din Elveția, Wilhelm Gustloff, aceeași idee, dacă aceasta se va întâmpla și la noi, reacțiunea legionară va fi cruntă. (vezi Decemvirii 12)

- Aprilie 1936, Congresul Studențesc de la Târgu Mureș - studențimea asumă public planul lui Moța și pe baza lui apar hotărârile congresului, între ele, crearea listelor cu trădători și a echipelor care se angajează să îi pedepsească. (vezi Decemvirii 18, 19)

- Aprilie 1936, Moța organizează al doilea congres al *Asociației Generația Mișcării Studențești de la 1922*, în cadrul căruia declară legitime hotărârile de la Târgu Mureș și avertizează pe cei vizați de ele că, dacă nu își schimbă atitudinea, vor fi aplicate. (vezi Decemvirii 20)

- Iulie 1936, Moța, alături de Marin, conduce echipa de avocați a Decemvirilor, declarațiile lui sunt, ca de obicei, dinamită pură: *Gestul acuzaților este isvorit din sufletul tuturor legionarilor cari au condamnat trădarea lui Stelescu*; *asasinatul lui Stelescu nu este o crimă de drept comun, ci una de DREPT DIVIN*. (vezi Decemvirii 27)

Am ajuns, așadar la momentul istoric de care ne ocupăm și la cel mai cutremurător text semnat de Ionel Moța. *„Tineret anarhic?”* este celebrul articol în care Moța explică violențele legionare în raport cu violențele autorităților și mai ales cauza lor. Citat în diverse cărți și publicații, chiar și în cadrul serialului nostru, a circulat până acum doar sub forma unor fragmente preluate de-a lungul generațiilor din biografia lui Ionel Moța, redactată și publicată de A.Vântu în 1937. Articolul nu a apărut în forma lui completă nici măcar în volumul „Cranii de lemn”.

Ionel Moța

Plasat aproape unanim de cei care l-au citat de-a lungul vremii, în anul 1936, el corespunde de fapt perioadei post asasinarea lui Stelescu.

Textul original a apărut în paginile ziarului focșănean „Brațul de Fier”, condus de comandantul legionar al Bunei Vestiri, Ion Blănaru, în numărul 15, aferent lunii august 1936. Textul reprezintă o magistrală reacție/acuzație îndreptată împotriva ziarelor clasei politice „Îndreptarea” (ziar al Partidului Poporului), „Dreptatea” și „Patria” (ziare ale Partidului Național Țărănesc), care, în urma situației Stelescu-Decemviri, nu mai conteneau cu calomniile și acuzele lansate în bloc asupra Legiunii și a „tineretului anarhic”. Veți găsi textul conex acestui articol și vă rog să îl citiți integral. Aceeași poziție și aceleași idei le vom găsi în septembrie 1936 și într-un text al Căpitanlui, dar despre asta vom vorbi într-un episod ulterior.

În afara citatelor pe care le cunoaștem deja despre faptul că violențele legionare sunt de fapt reacții de legitimă apărare, avem o radiografie exactă a întregii situații Mihai Stelescu 1934-1936 și a violențelor la care a fost supusă Mișcarea și mai ales Căpitanul în acest interval, în oglindă cu ticăloșia și dubla măsură a clasei politice, bucată din acest text ce nu a mai circulat până acum. Cine nu a înțeles până acum gestul Decemvirilor (am scris „înțeles”, nu „aprobat”), atitudinea lui Moța și a întregii Mișcări, va găsi în acest text setul complet de chei prin care poate deschide și pătrunde în istoria legionară și românească a anilor ’30:

Aceeași elasticitate o găsim, în concepția acestor mari domni și privitor la „anarhie” ori „violență”. Când știa ce știa și cine știa, în vara 1934, despre cea mai odioasă violență ce se pusese vreodată la cale, asasinarea lui Corneliu Codreanu prin complotul Stelescu-Gheorghiade, n-a tresărit, la numiții domni, nicio fibră din majestuoasa lor structură democratică, nu i-a răscolit nicio indignare împotriva „violenței anarhice”. Ce dulce era atunci așteptarea acelei violențe... iar azi când un vierme e strivit sub călcâi, cu prețul jertfirii vii a atâtor vieți, azi, „marii noștri oameni politici” își vin în fire și își amintesc că sunt posesorii anumitor lozinci împotriva violenței.

E bine să ne lămurim puțin, ca să vadă toată lumea mai clar acest haos de contradicții și insinuări.

Tineretul naționalist, legionar, nu e nicidecum anarhic. El nu practică violența în virtutea vreunui principiu nihilist și nici măcar ca metodă normală de luptă.

Tineretul nostru e un tineret strâns legat de ideea de ordine, ordinea morală, în rândul dintâi, ordinea națională, al doilea și ordinea legală.

Dovadă că se prezintă de bunăvoie în fața autorităților legale, spre a se supune prevederilor legale (pe care le-ar fi putut poate eluda). Tineretul acesta declară că îi sunt absolut suficiente cadrele legale pentru a-și îndeplini misiunea istorică și pentru a birui.

Dar atunci când cei înspăimântați de progresul normal și legal al luptei tineretului, concep ei cei dintâi și pun în aplicare ei cei dintâi scoaterea tineretului din lege, uneltind împotriva lui și întrebuințând cele mai perfide mijloace (dizolvări, împușcări, uneltiri împotriva vieții conducătorilor, cumpărarea și încurajarea trădătorilor etc.), mijloace cărora acest tineret nu le poate face față pe căile legale, - atunci ținem să se știe că nici nu putem să ne resemnăm acceptând înfrângerea noastră prin aceste lovituri imorale, ilegale și piezișe, ci înțelegem să răspundem cu toate mijloacele la care ne dă dreptul cea mai legitimă și mai sfântă apărare.

Textul este mai mult decât clar, nu prea avem ce să analizăm la el. Vreau doar să punctez stict poziția în care Moța îl așează pe Stelescu: *un vierme e strivit sub călcâi*, în contrast cu cea a Decemviilor: *cu prețul jertfirii vii a atâtor vieți*. Gestul lor este interpretat ca jertfă vie, oferită conștient și permanent în schimbul pedepsirii trădării. Predarea imediată către autorități a celor 10, cu recunoașterea și asumarea responsabilității, servește ca o dovadă în plus a jertfei lor.

De la publicarea acestui text și până la plecarea pe frontul spaniol au trecut 3 luni și jumătate. În acest timp, ca și până acum, preocuparea principală a lui Moța va fi protejarea vieții Căpitanului. Moța va lua măsuri suplimentare de pază în tabăra de la Carmen Sylva, unde se afla Căpitanul și va continua să încerce descurajarea planurilor de eliminare a șefului Mișcării printr-un discurs dur și amenințător la adresa dușmanilor.

Decemvirii curmaseră acțiunea de trădare a Mișcării în chiar persoana agentului ei, Stelescu. Dușmanii legiunii au crezut atunci momentul potrivit să decapiteze Mișcarea, înarmând brațul altor agenți, sub masca răzbunării celui pedepsit.

Moța a surprins situația și a luat în momentul critic toate măsurile de apărare. Căpitanul nu era însă omul pe care-l puteai ușor convinge să accepte a fi păzit sau să se ferească o vreme până trecea primejdia. Nepăsător de moarte, el brava pericolele. Moța l-a determinat totuși pe Căpitan la anumite măsuri de precauție. Iar în fața legionarilor din tabăra Carmen Sylva a anunțat asupra cui vor cădea răspunderile planurilor criminale ce s-ar pune în aplicare, organizând și lăsând ca autorii din umbră și uneltele lor să plătească cu viața până la al șaptelea neam. (Nicolae Petrașcu, „Ion Moța, Ctitor Legionar”, în „Moța Marin. Răscumpărarea”)

Înainte de a încheia această bucată de text legată poziția lui Moța, revenim puțin la momentul 1923-1924, complotul studențesc și împușcarea lui Vernichescu. Iată un alt mic fragment din același text al lui Nicolae Petrașcu:

Acțiunea prin care reprezentanții studențimii s-au angajat să pedepsească pe trădătorii de neam, a căzut și ea prin trădare. Se găsise un trădător și în rândurile celor aleși să sancționeze trădarea. În fața acestui caz îngrozitor, Ion Moța a reacționat, pedepsind, în închisoare fiind încă, pe trădătorul din rândurile lor! „Gestul lui Moța apărea ca o lumină în mijlocul vieții românești, în care veac de veac luptătorii de neam au fost doborâți prin trădători”, precizează Căpitanul. Exemplul lui l-au reeditat Decemvirii.

Petrașcu are perfectă dreptate. Dacă Nicadorii, împușcând pe Duca, au sancționat corupția, clasa politică, autoritatea care încalcă legea și se transformă într-un uriaș și ilegal aparat de represiune politică sângeroasă, Decemvirii, asemeni lui Moța și urmând exemplul lui, au sancționat trădarea din interior.

În numărul viitor vom urmări reacția diverselor corpuri ale Mișcării Legionare și a Căpitanului la situația Stelescu-Decemviri, urmând apoi să reluăm firul cronologic al evenimentelor care i-au însoțit pe Decemviri de la arestare la moarte.

CEZARINA CONDURACHE

Tineret anarhic?

Cuvinte către publicul românesc în legătură cu atacurile ziarelor „Îndreptarea”, „Dreptatea”, „Patria” ş.a. împotriva legionarilor

Unii oameni politici români, dintre aceia care acum doi ani aşteptau cu sufletul la gură un „mare eveniment”, ţesut mişeleşte în umbră (şi cu cunoştinţa lor), eveniment care trebuia să-i scape pentru totdeauna de cel mai temut adversar, au început din nou să atace, prin presa lor, „spiritul anarhic” al tineretului legionar.

Precum se vede, principiile democraţiei sunt foarte clasice! Şi problema acestei „anarhii”, a violenţelor, e tot atât de maliabilă pentru domniile lor, ca şi problema libertăţii şi-a „sfintelor” drepturi cetăţeneşti democratice.

Când sunt atinse „drepturile cetăţeneşti” ale lui Blumenfeld – Scrutător, presa democratică a acestor oameni politici îndrăzneşte să spună că dacă aceste drepturi sunt încălcate, se surpă temeliile Unirii de la 1918, care s-ar fi făcut numai cu condiţia ca Scrutător şi ai lui să poată face ce vor în ţara românească (Adevărul nr. 21075 din 21/VI/936). Dar aceşti politicieni democraţi şi cu presa lor, nu au fost cuprinşi de aceeaşi îngrijorare pentru unitatea naţională atunci când în 1933-34 se putea vorbi cu ceva mai mult temei decât acum despre suprimarea libertăţilor şi a drepturilor cetăţeneşti şi când, să nu uităm, murea pe capete tineretul legionar, asasinat, fără a fi sancţionat nimeni, fără a-i sări în ajutor nimeni cu niciun protest. În ambianţa de atunci, un Polizu-Micşuneşti putea face ce-a făcut, în văzul lumii, fără a i se deschide nici până acum măcar un simulacru de acţiune publică.

Aceeaşi elasticitate o găsim, în concepţia acestor mari domni, şi privitor la „anarhie” ori „violenţă”. Când ştia ce ştia şi cine ştia, în vara 1934, despre cea mai odioasă violenţă ce se pusese vreodată la cale – asasinarea lui Corneliu Codreanu prin complotul Stelescu-Gheorghiade –, n-a tresărit la numiţii domni nicio fibră din majestuoasa lor structură democratică, nu i-a răscolit nicio indignare împotriva „violenţei anarhice”. Ce dulce era atunci aşteptarea acelei violenţe... Iar azi, când un vierme e strivit sub călcâi, cu preţul jertfii vii a atâtor vieţi – azi, „marii noştri oameni politici” îşi vin în fire şi îşi amintesc că sunt posesorii anumitor lozinci împotriva violenţei.

E bine să ne lămurim puţin, ca să vadă toată lumea mai clar acest haos de contradicţii şi insinuări.

Tineretul naţionalist, legionar, nu e nicidecum anarhic. El nu practică violenţa în virtutea vreunui principiu nihilist şi nici măcar ca metodă normală de luptă.

Tineretul nostru e un tineret strâns legat de ideea de ordine, ordinea morală, în rândul întâi, ordinea naţională, în al doilea, şi chiar ordinea legală.

Dovadă că se prezintă de bună voie în faţa autorităţilor legale, spre a se supune prevederilor legale (pe care le-ar fi putut, poate, eluda). Tineretul acesta declară că îi sunt absolut suficiente cadrele legale pentru a-şi împlini misiunea sa istorică şi pentru a birui.

Dar atunci când cei înspăimântaţi de progresul normal şi legal al luptei tineretului, concep ei cei dintâi şi pun în aplicare ei cei dintâi scoaterea tineretului din lege, uneltind împotriva lui şi întrebuinţând cele mai perfide mijloace (dizolvări, împuşcări, uneltiri împotriva vieţii conducătorilor, cumpărarea şi încurajarea trădătorilor etc.), mijloace cărora acest tineret nu le poate face faţă pe căile legale – *atunci ţinem să se ştie că nici nu putem să ne resemnăm, aceeptând înfrângerea noastră prin aceste lovituri imorale, ilegale şi piezişe, ci înţelegem să răspundem cu toate mijloacele la care ne dă dreptul cea mai legitimă şi mai sfântă* **apărare**.

Aceste afirmaţii ale noastre pot fi, desigur, foarte uşor răsturnate de către adversarii noştri, afirmând că nu sunt adevărate provocările despre care vorbim, atacurile infame, imorale şi ilegale despre care ne plângem. „Voi aţi început uneltirile şi violenţele”, zic ei.

Dar noi afirmăm în faţa lui Dumnezeu şi-a istoriei că niciodată violenţele noastre n-au fost decât legitime apărări. Începetul ilegalităţilor şi-a violenţelor a fost la duşmanii noştri. Dumnezeu şi istoria vor decide asupra acestei chestiuni, a priorităţii atacului nedrept şi, deci, a justificării uneia sau a celeilalte violenţe.

Iar dacă, pe viitor, aceşti politicieni vor cu adevărat pace şi linişte în ţară, să binevoiască a se feri de piaza rea a ceasului când sunt tentaţi, spre a scăpa mai uşor de adversari, să unelteasscă din nou asupra vieţii noastre, să ne scoată din nou din lege şi din lupta egală şi cavalerească. Şi vor avea linişte şi pace.

Dar dacă violenţele şi uneltirile lor vor continua, vor trebui să se izbească în plin de acest tineret care îşi apără, chiar cu sălbăticie, misiunea, idealul şi Căpitanul său.

Ion I. Moţa

Braţul de Fier, Anul II, nr. 15, August 1936

RĂZBUNARE

muzica Nelu Mânzatu, versuri Radu Gyr

O, neam al meu bătut cu viscol și cenușe,
În lanțuri sub zăvoare ai gemut
Și când ai vrut să frângi robie și cătușe
Trădarea a venit și te-a vândut.
Ce greu blestem și ce osândă,
Ți-a scris cu sânge’naltă stea,
Mișei și slugi s’au strâns cu toții ca să vândă,
Pe cei ce vrură mântuirea ta.

Refren: Pentru trădători, mișei și trădare,
Azi vrem gloanțe și vrem șireang,
Răzbunare!
A’nceput vifornița cea mare,
Răzbunare!

S’a’nvolburat Mihai, ca un puhoi de munte,
La Turda prin trădare a căzut
Și Tudor - când porni Fanarul să-l înfrunte,
Trădarea a venit și l-a vândut.
Se frânse Horia pe roată,
Muri Ion Vodă sfârtecat.
Panduri și Moți creșteau din flăcari și din piatră,
Dar Iuda mișelește i-a trădat.

Refren: .....

Noi legionari clădim din fier și vijelie,
Un suflet de aramă și oțel;
Un Căpitan avem Parâng de vitejie
Trădarea vru să-l piardă și pe el.
Dar zece trăznete’n mânie,
L-au fulgerat pe trădător.
Cutremură-te Neam de-atâta vitejie,
Cei zece ți-au croit alt viitor.

Refren: .....

În gropi adânci se zvârcolesc și n’au odihnă,
Vitejii ce-au pierit prin trădători.
Cresc prin morminte umbre albe de lumină,
Ne cheamă să venim răzbunatori.
Se crapă criptele și tună,
Vitejii brațele ne’ntind.
Vin legionari crescând, vuind ca o furtună
Și frunțile de vifor li s’aprind.

Refren: .....

Arhanghelul întinde paloșul de pară
Și spulberă satana în scântei,
Sub spadă Legiunea crește ca o floare,
Străfulgerând trădare și mișei.
Un alt destin ne luminează
Cu aurori și năzuinți;
De-acum pe fruntea țării noastre scânteiază,
O stemă de aprinse biruinți.

Refren: .....

DECEMVIRII 32
Poziția Mișcării Legionare față de Mihai Stelescu și Decemviri (III)

PEDEPSIREA LUI STELESCU

Se cunoaşte biografia lui Stelescu. Acest tânăr, la 25 de ani ajunse la o situaţie nesperată: fusese ales deputat pe listele Gărzii de Fier, datorită lui Corneliu Codreanu, care, prin acest gest, voia să arate cum răsplăteşte Legiunea vitejia şi sacrificiul soldaţilor ei.

Totuşi, îmbătat de orgoliu, Stelescu s-a pus în slujba duşmanilor organizaţiei ţării sale şi atentase împotriva vieţii şefului lui. Descoperit, înainte de a-şi fi pus în aplicare planul monstruos, el fusese judecat de un Tribunal legionar de Onoare şi declarat vinovat. După această judecată, Căpitanul îl eliminase din Mişcare, lăsându-i, cu toate acestea, o posibilitate de a se răscumpăra, prin sacrificii voluntar consimţite.

Stelescu, devorat de orgoliu şi resentiment, a urmat o altă cale. Tentativa de asasinare cu revolverul sau otrava nereuşind, încearcă să-l asasineze pe Şeful Legiunii moralicește. Cu bani de la guvern, scoase o revistă, pompos denumită, „CRUCIADA ROMÂNISMULUI”, care se limita să-l defăimeze pe Căpitan.

Mârşăviile publicate de „Cruciada Românismului” nu puteau să întineze pe Căpitan. El înregistra cu tristeţe şi dezgust convulsiile neputincioase ale unui camarad decăzut din demnitatea şi din plenitudinea fiinţei lui spirituale. Nu de el se temea, în efectul acestei campanii, căci nu se punea chestiunea unei rivalităţi cu Stelescu, în ciuda eforturilor inamicilor în acest sens. Căpitanul avea în jurul său zeci de mii de oameni întregi, în timp ce Stelescu nu dispunea decât de câteva elemente, şi acestea îndoielnice. Fondurile guvernului nu erau suficiente pentru a crea o mişcare!…

Cu toate acestea, pe când Căpitanul suporta în tăcere avalanşa aceasta de calomnii, mânia sporea din partea legionarilor. Ei erau furioşi şi cu greu îşi stăpâneau indignarea, citind foaia lui Stelescu, care apărea cu regularitate în condiţii tipografice excepţionale. Repetarea infamiilor punea la grea încercare puterea de rezistenţă a oamenilor. Tensiunea creştea zi de zi şi scandalul devenea inevitabil. La toate întrebările lor în legătură cu atacurile lui Stelescu, legionarii primeau acelaşi răspuns al lui Corneliu Codreanu: „Dacă eu, care sunt lovit, pot să fiu răbdător, voi nu puteţi? Lasă că trece!”

Foştii amici şi camarazi de luptă ai lui Stelescu erau scandalizaţi şi chinuiţi. În adâncul inimii lor, ei mai păstrau un sentiment de regret pentru fostul lor camarad căzut atât de mult. De aceea, ei s-au dus să-l găsească, rugându-l să se calmeze şi să înceteze de a face jocul duşmanului. Stelescu interpreta gestul lor drept un semn al slăbiciunii lui Corneliu Codreanu; şi, în loc să se modereze, îşi intensifica campania. Or, toate aceste tentative au fost făcute fără ştirea Căpitanului.

Văzând că atacurile „Cruciadei Românismului” se înteţesc, conducătorii studenţilor, dintre care unii fuseseră prieteni de-ai lui Stelescu, au făcut un pas mai departe: la Congresul de la Tg. Mureş, din Aprilie 1936, l-au inclus pe Stelescu printre complicii Forţelor Oculte şi au anunţat formarea unei echipe pentru a-l lichida, în cazul în care ar atenta la viaţa lui Corneliu Codreanu. Acest sever avertisment, exprimat public şi sub formă solemnă, nu servi la nimic. Seria ticăloşiilor a continuat cu aceeaşi virulenţă…

Ameţit de promisiunile camarilei şi de cantitatea de bani pe care îi primea, Stelescu nu a ţinut cont de furtuna ce se apropia. Or, o grupare aşa de puternică cum era legiunea în 1936 nu putea să tolereze la infinit ca Şeful ei să fie insultat de un om de nimic. Stelescu îşi imagina că temeritatea şi insolenţa lui îi sunt îndestulătoare pentru a paraliza toate reacţiile. Se înşelase amarnic. Cu efective şi posibilităţi mult mai slabe, legiunea putuse domina prigoana anilor 1933-1934. Şi acuma, când potenţialul ei de luptă se mărise considerabil, era cu atât mai puţin dispusă să se lase intimidată de un element aventurier.

În vara lui 1936, legionarii lucrau în linişte în zeci de tabere deschise în toată ţara. Nimic deosebit n-a survenit în viaţa politică naţională. Guvernul şi el părea să respecte efortul constructiv al Legiunii; şi ezita să arunce jandarmii împotriva legionarilor. În această perioadă de acalmie politică relativă, izbucni cu brutalitate vestea executării lui Stelescu, la 16 Iulie 1936.

Iniţiativa pedepsirii lui Stelescu aparţinea unuia dintre foştii camarazi de luptă, Ion Caratănase, originar din Dobrogea. El a fost unul dintre cei mai buni prieteni ai lui Stelescu şi în numeroase conflicte cu jandarmii înfruntaseră pericolul cot la cot. Când a aflat de trădarea lui Stelescu, a fost stupefiat. Legăturile dintre dânşii erau aşa de strânse, încât nu putea crede asta. Pe urmă, văzând că Stelescu era decis să-l nimicească pe Căpitan cu orice preţ, şi că, pentru a-şi atinge scopul, nu se dădea înapoi de la nici o crimă şi nemernicie, sufletul i se umplu de furie şi văzu în Stelescu un monstru, posedat de demon. De la revoltă, nu avea decât un pas de străbătut ca să încolţească în el ideea suprimării trădătorului.

Între timp, Centrul legionar aflase că Palatul urmărea un obiectiv precis prin campania lui Stelescu împotriva lui Corneliu Codreanu: redeschiderea procesului Duca, în intenţia de a-l împiedica pe Căpitan, pe baza „revelaţiilor” lui Stelescu. Nu-i nevoie de nici un efort de imaginaţie pentru a ne da seama de ceea ce ar fi putut declara Stelescu, un om care-şi trădase şeful şi atentase la viaţa lui.
Era capabil de toate infamiile, pentru a-şi sluji noii stăpâni. Perspectiva aceasta neliniştea şi mai tare pe Caratănase, întărindu-l în decizia de a acţiona.

Mărturisi aceste nelinişti lui Ion Bozântan, un legionar din Transilvania, cunoscut prin spiritul hotârât şi curajul lui. Bozântan era turmentat de aceleaşi gânduri ca şi dânsul şi, împreună, stabiliră un plan în vederea suprimării lui Stelescu. Încetul cu încetul, opt alţi legionari au fost iniţiaţi în acest proiect; în aşa chip, încât echipa finală a fost constituită din zece persoane.

De ce Caratănase şi Bozântan au implicat în acţiunea lor atâţia oameni, de vreme ce trei persoane puteau acţiona tot aşa de bine? Ideea era că nu trebuia suprimat numai trădătorul, dar se cerea să se dea şi un exemplu istoric. Trădarea în sine trebuia stigmatizată; şi de aceea Stelescu trebuia pedepsit de un grup de legionari, simbolizând plutonul de execuţie de pe front. Ei au ajuns şi la concluzia că la atacul de pedepsire a lui Stelescu trebuiau să participe nu numai reprezentanţii tuturor provinciilor româneşti, ci şi studenţi şi muncitori, categoriile naţionale cele mai conştiente şi dinamice din Mişcarea Legionară. Toate aceste deziderate au fost făcute, de unde compoziţia echipei. Fiind în număr de zece, executorii lui Stelescu au primit supranumele de „DECEMVIRI”, şi sub acest nume au intrat în istorie.

Odată constituită echipa, membrii ei s-au reunit la Bucureşti, în cursul lunii Iulie, şi au început să-l urmărească pe Stelescu. Între timp, acesta s-a internat la spitalul Brâncovenesc, în vederea unei operaţii uşoare. S-a spus mai târziu că el presimţise ceva şi s-a internat la spital, spre a i se pierde urma. Acolo a fost identificat de un student la Medicină, care, întâmplător, a informat pe unul din membrii grupei şi a dat precizări asupra pavilionului şi a camerei unde se găsea. Echipa, mobilizată în permanenţă, s-a dus la spital şi a putut pătrunde uşor până în cameră. Stelescu, care se afla în pat, schiţă un gest de apărare, dar nu a putut să fugă. Cei zece legionari descărcaseră pistoalele asupra lui. La autopsie s-au găsit 200 de gloanţe în corpul lui. Fără să fie deranjaţi de nimeni, legionarii s-au retras şi au mers să se predea „in corpore” justiţiei.

Executarea lui Stelescu a bulversat ţara. Guvernul şi grupările din solda lui, ca şi Forţele Oculte, au fost cuprinse de panică. Nu numai pentru că fusese eliminat unul din instrumentele principale ale planurilor lor tenebroase, dar şi programul studenţilor, anunţat la Tg.Mureş, intrase în faza de execuţie.

Unul din acei pe care studenţii îl vizau căzuse. Paralizat de teamă, guvernul n-a îndrăznit, cum făcuse odinioară în cazurile „Scor”, „Angelescu” şi „Duca”, să implice pe Corneliu Codreanu şi pe alţi conducători ai Gărzii de Fier. După câteva zile de agitaţie şi de ameninţări, guvernul tăcu. Justiţia se mărgini la arestarea şi la punerea sub acuzaţie a autorilor atentatului. Căpitanul a fost chemat la Cabinetul de instructaj, la Tribunalul militar din Capitală, unde a declarat că el n-are nici un amestec în această execuţie; însă înţelegea starea de spirit a acestor bărbaţi, că o aproba şi că-i va apăra la proces.

Horia Sima, *„Istoria Mișcarii Legionare”*, (fragment)

BANDIȚI, SPIONI SAU EROI?

La sfârșitul toamnei anului 1951, patru membri ai grupului (Ghiță Hașu, Andrei Hașu, Ioan Pop și Ion Chiujdea) au decis să petreacă iernarea la munte. Cu toate acestea, coliba din iarna precedentă li se părea prea periculoasă, deoarece găsiseră urme de oi în apropiere, sugerând că adăpostul ar fi putut fi descoperit. Au luat repede tot ce au putut și au construit o colibă nouă, și mai bine camuflată, la 300 de metri distanță, suficient de mare pentru a-și găzdui camarazii, dacă era nevoie. Într-o zi cu ceață, au dat foc rămășițelor vechii colibe.

Nici în noua cabană nu au putut rămâne mult timp. În noaptea dinspre 1 decembrie 1951, toată zona a fost luminată intens, deși era ceață deasă. Dimineața, două patrule au coborât pe lângă ei, iar concluzia logică era că plecaseră după întăriri. Au strâns în grabă provizii și au dat foc cabanei. Au coborât, dar nu au mai văzut soldați. Informatorii lor Delcă și Vătășoi din Breaza au confirmat retragerea Securității.

După câteva zile, s-au întors la locul cabanei. Focul distrusese totul, rămăseseră puține alimente. Din resturile nearse și-au construit un nou adăpost, ceva mai departe. Rezervele ajungeau cel mult pentru patru oameni până la începutul lui februarie. Moralul era scăzut. Andrei Hașu nu-și revenise din trădarea prietenului său din copilărie și a decis să coboare în satele joase pentru a ierna. Ceilalți trei n-au reușit să-l oprească.

extras din **Karl-Heinz Brenndörfer** –
„Bandiţi, spioni sau eroi?”

DECEMVIRII 32
Poziția Mișcării Legionare față de Mihai Stelescu și Decemviri (III)

CEZARINA CONDURACHE

Ca să încheiem descrierea și analiza poziției Mișcării Legionare față de Stelescu și actul Decemvirilor la momentul producerii lui, mai avem de văzut care a fost atitudinea și reacția Căpitanului și a diverselor structuri legionare. Ne referim strict la lunile iulie-august 1936. Vom vedea ulterior, pe măsură ce serialul nostru își va urma firul cronologic, că aceste poziții și atitudini exprimate la cald, nu numai că se vor menține în istoriografia legionară, dar se vor reconfirma și întări odată cu trecerea timpului. Dar despre asta, așa cum am spus, vom discuta separat.

Tabăra de la Carmen Sylva

16 iulie 1936, Căpitanul, Corneliu Zelea Codreanu, se afla de aproximativ o lună în tabăra de muncă legionară de la Carmen Sylva. În 15 iulie 1936 avusese loc în tabără un moment istoric: începerea primului lagăr național al Frăției de Cruce. Acest lagăr însemna participarea unui număr de 300 de frați de cruce, reprezentând 56 de Frății, la programul special gândit pentru ei de Gheorghe Istrate, șeful național FDC, în cadrul taberei Carmen Sylva: conectarea fizică a fraților de cruce din toată țara, program comun, marșul FDC de la Constanța până la Carmen Sylva, integrarea în programul de muncă al taberei, ședințe de educație legionară conduse direct de Căpitan etc. În istoria Mișcării au existat doar două astfel de lagăre, ambele la Carmen Sylva, 1936 și 1937.

Tabăra avea în acele zile un efectiv de aproximativ 800-1000 de persoane, după relatările lui **Nicolae Ciolacu** (devenit ulterior Monahul Nectarie de la Mănăstirea Sâmbătă de Sus). Tot din lucrarea sa, numită **„Haiducii Dobrogei”**, aflăm că în tabără se aflau la acel moment și 100 de copii de mineri, aduși la mare pe cheltuiala Legiunii și că mama lui Ion Caratănase se afla acolo: *atunci am văzut şi am cunoscut pe mama lui Ion Caratănase. Această mamă a venit să dea ajutor la bucătărie, adusă şi protejată de Căpitan. Era o femeie brunetă, de statură mijlocie şi avea între 50 şi 55 de ani.* Și **Spiru Zechiu** și-o amintește pe mama lui Caratănase: *În grupul celor 10 legionari care au participat la asasinarea lui Stelescu făcea parte și Caratănase a cărui mamă era cea care dirija bucătăria taberei.* **„Memorii octogenare. Însemnări de pe front, din lagăre și închisori.”**

Tabăra primea zilnic și un număr variabil de vizitatori și chiar oaspeți nelegionari veniți pe termen mai lung. De exemplu reprezentanții Croix-de-Feu, organizație naționalistă franceză condusă de locotent-colonelul François de La Rocque. *În localitate a sosit un grup de partizani ai Crucii de Foc din Franța. Grupul a venit cu asentimentul colonelului De La Rocque și va sta în tabăra de la Carmen Sylva două luni, adică până la începutul lunii septembrie. Grupul e obiectul simpatiei publicului de aici. Francezii duc viața de tabără după toate regulile, împlinind conștiincios programul zilnic.* **„Credința”**, 9 iulie 1936, în **Puiu Dumitru Bordeiu, „Mișcarea Legionară în Dobrogea anilor 1932-1940 în documente”**

Carmen Sylva era cea mai mare tabără organizată de Legiune în vara anului 1936, dar în întreaga țară existau zeci de tabere de muncă și în sute de șantiere legionare. Atmosfera era de serioziate, muncă, educație legionară și voie bună. Iată cum avea să descrie **Horia Sima** acest moment în **„Istoria Mișcării Legionare”**: *În vara lui 1936, legionarii lucrau în liniște în zeci de tabere deschise în toată ţara. Nimic deosebit n-a survenit în viaţa politică naţională. Guvernul şi el părea să respecte efortul constructiv al Legiunii; şi ezita să arunce jandarmii împotriva legionarilor. În această perioadă de acalmie politică relativă, izbucni cu brutalitate vestea executării lui Stelescu, la 16 Iulie 1936.*

Aparent nimic nu prevestea ceea ce avea să se întâmple. Cu toate astea tot **Horia Sima** notează: *Ameţit de promisiunile camarilei şi de cantitatea de bani pe care îi primea, Stelescu nu a ţinut cont de furtuna ce se apropia. Or, o grupare aşa de puternică cum era legiunea în 1936 nu putea să tolereze la infinit ca Şeful ei să fie insultat de un om de nimic.* **„Istoria Mișcării Legionare”**

Vestea asasinării lui Stelescu ajunge la Carmen Sylva

Așa cum știm deja, Mihail Stelescu a fost suprimat de echipa celor 10 în seara zilei de 16 iulie 1936. Vestea ajunge în tabără la doar câteva ore distanță, în zorii zilei următoare:

Am fost martor la un eveniment care a zguduit tabăra. Era 17 iulie 1936. La orele 5 dimineaţa ne-am pomenit cu Spiru Popescu, fiul preotului aromân din Frăsari. Era transfigurat, faţa crispată, ochii roşii. -„S-a întâmplat ceva pe acasă, de vii aşa cu noaptea în cap în tabără?”, l-am întrebat eu şi Tefa, speriaţi. -„Aveţi răbdare şi veţi afla. Nu-i vorba de acasă.”, ne-a răspuns enigmatic, după care a intrat în cortul Căpitanului. **Spiru Zechiu, „Memorii octogenare. Însemnări de pe front, din lagăre și închisori.”**

Spiru Popescu, student, întemeietor al primelor cuiburi legionare din județul Durostor, martirizat în 21/22 septembrie 1939 în lagărul de la Vaslui, este cel care a raportat Căpitanului vestea morții lui Stelescu. Iată că știrea momentului ajunge la Carmen Sylva înainte de a ajunge în presă și chiar înainte de a face senzație în toate cercurile politice. Să nu uităm că în seară de 16 iulie, imediat după eliminarea lui Stelescu și părăsirea Spitalului Brâncovenesc, înainte de a se preda autorităților, cei 10 fac o foarte scurtă oprire la Căminul Medicinștilor unde va intra doar Ion Caratanase. Până să ajungă la Palatul Justiției, echipa va pierde (cum, unde și de ce, nu știm) 2 membri, Fani Georgescu și Ion Trandafir. Aceștia vor veni câteva ore mai târziu să se predea, dar portarul nu îi va lăsa să intre, motivând că este ora târzie, astfel că cei 2 vor reveni dimineața și abia atunci se vor preda (pentru detalii revedeți episodul 26 din serialul nostru). Prin cei 3 vestea s-a răspândit în rândul legionarilor bucureșteni și de aici a ajuns extrem de rapid la Carmen Sylva.

Poziția Căpitanului, mărturii directe

Programul de dimineață al taberei se derula astfel: *cel cu serviciul de planton trecea dimineaţa printre corturi şi suna deşteptarea cu un fluier, iar după câteva minute suna scularea. Atunci fiecare ne duceam repede unii la mare, alţii la spălător, ne spălam şi după aceea ne duceam pe platou, ne încolonam fiecare la judeţul său şi formam cu toţii un front compact. [...] După câteva minute venea Căpitanul de la cortul său, iar ofiţerul de serviciu comanda: Gardă, drepţi! Pentru onor înainte! Ieşea în faţa Căpitanului, la o distanţă de 3-4 metri, şi spunea cu voce tare: Trăiască Legiunea, Trăiţi Căpitane, tabăra legionară Carmen Silva, cu un efectiv de atâția legionari în front, sunt gata şi aşteaptă ordinul dumneavoastră. Căpitanul spunea: Bună dimineaţa!, iar noi, tot frontul, răspundeam: Trăiască Legiunea, Trăiţi Căpitane!* **Nicolae Ciolacu, „Haiducii Dobrogei”**

În dimineața de 17 iulie, Căpitanul a dat întregii tabere vestea eliminării lui Mihail Stelescu. Voi reda mai jos trei mărturii ale unor legionari prezenți în tabără la primirea veștii:

Deșteptarea și programul de dimineață, normal. La ora 7 s-a ordonat adunarea taberei. Într-o tăcere profundă ne-a vorbit, abătut, Căpitanul. [...]

-„Mi s-a adus vestea, acum trei ore, că ieri la prânz Stelescu a fost împușcat de către 10 camarazi pentru trădare. În asemenea împrejurări, domnul profesor A.C. Cuza ar fi spus: „Nu aprob, nu dezaprob, ci constat.”. Eu, camarazi, aprob și-mi iau răspunderea faptelor. Sunteți liberi!”. **Spiru Zechiu, „Memorii octogenare. Însemnări de pe front, din lagăre și închisori.”**

Evenimentul cel mai important din timpul şederii noastre în tabără, a fost vestea împuşcării lui Stelescu. La un moment dat, în cursul zilei, Căpitanul dă ordin să se facă frontul și spune scurt:

„Un curier venit dela București mă anunță că trădătorul Stelescu ar fi fost împuşcat”.

Atât. Apoi, s-a rupt frontul și lucrul a continuat.

Seara, din nou în fața frontului, a repetat:

„Legionari, se confirmă vestea că trădătorul Stelescu a fost împuşcat. Profesorul Cuza a spus cu această ocazie: Nu aprob, nu desaprob; constat! Ei bine, eu aprob!”

În continuare a făcut anumite considerații, justificând pedepsirea. **Ovidiu Stănescu, „Scurte amintiri din tabăra Carmen Sylva” în „Mărturii despre Căpitan”, Madrid, 1978**

În 1936 se consumase un fapt destul de mult comentat în toată țară: suprimarea lui Stelescu. Atitudinea față de trădare a fost clar exprimată de Căpitan la Carmen Sylva. Datorită comportării sale, considerat și dovedit ca fiind un adevărat trădător, Stelescu și-a primit meritata pedeapsă, cuvenită unui trădător. A fost întrebat în vara lui 1936 ce părere are. Răspunsul lui a fost fără echivoc: dacă cineva a răspuns la o asemenea întrebare, pusă cu mulți ani înainte „nu aprob, nu dezaprob, ci constat”, eu declar ferm: aprob! **Nicu Păun, „Un soldat pe baricada idealului legionar”**

Așa cum puteți vedea, mărturiile coincid cu foarte mici diferențe. Că să înțelegem mai bine ce înseamnă acel „aprob” trebuie să ne întoarcem cu mai bine de 10 ani înainte de momentul Stelescu – Decemviri și să lămurim mai întâi cuvintele lui A.C. Cuza.

„Nu dezaprob, nu aprob, ci constat”

Aceasta era una din expresiile celebre ale lui A.C. Cuza, folosită în nenumărate ocazii atunci când nu dorea să afirme ceva concret sau clar. Aproape de fiecare dată expresia înlocuia răspunsul la întrebări care vizau poziția sa în legătură cu evenimente, să zicem „violente” sau potențial periculoase pentru propria-i imagine, cu care nu voia să se asocieze, dar pe care nici nu avea curajul să le conteste sau să le respingă în public, de teamă că opinia publică naționalistă îl va taxa.

A.C. Cuza și-a folosit expresia în 1924 pentru a se apăra de complicitatea de care era acuzat în cazul Manciu: *Cu ocazia asasinării prefectului Manciu, consiliul profesoral al Facultăţii juridice din Iaşi, a ţinut o memorabilă conferinţă: era vorba de un fapt inedit, de o pantă nouă pe care apucă tineretul universitar, în contradicţie cu însăşi firea poporului*

continuare în pag. 11

DECEMVIRII

român. Bătrânul civilist şi om de omenie Matei B. Cantacuzino s-a ridicat şi într-o scurtă alocuţiune a ţintuit cu arătătorul la stâlpul infamiei pe autorul moral: - Cuza, tu eşti asasinul! Profesorul de Economie Politică A. C. Cuza s-a apărat cu veşnicul său surâs: - Nu aprob, nu dezaprob, ci constat! **„Viața Românească”, nr. 7, aprilie 1934**

Celebra-i expresie a fost integrată și în doctrina L.A.N.C., fiind folosită pentru a caracteriza și pentru a oferi o justificare doctrinară așa-zisei „probleme jidănești”.

Constituită ca să rezolve problema jidănească pe cale legală, prin formarea conștiinței naționale, L.A.N.C. respinge violența ca mijloc, fiind inutilă și primejdioasă. Inutilă dacă există o conștiință națională destul de puternică, putând să rezolve ea însăși problema; primejdioasă dacă nu există, făcând atunci ca violența parțială să compromită opera ei. Violențele parțiale sunt fenomene sociale, pe care L.A.N.C. le înțelege și caută să înlăture cauza lor. De aceea am răspuns acelor oameni de ordine, care mă întrebau dacă aprob violențele:

Nu dezaprob, nu aprob, ci constat.

Nu dezaprob: pentru că nu pot dezaproba ceea ce nu este decât un simptom al boalei pe care voiesc să o vindec, întocmai precum medicul nu aprobă scuturăturile febrei.

Nu aprob: pentru că nu pot aproba un mijloc de natură să dovedească existența boalei, în adevăr, dar care nu este capabil să o vindece.

Constat: că boala există, că organismul rezistă și cer, de la aceia care au astăzi puterea în mâinile lor, să îi aplice remediile lămurit arătate în programul L.A.N.C. pentru a preveni catastrofa finală. **A.C. Cuza, Sistemul politic al L.A.N.C. Originea, principiul organic, organizația și acțiunea ei, în „Svastica Banatului”, 3 iunie 1928**

„Eu declar ferm: aprob!”

Să ne întoarcem la Corneliu Zelea Codreanu și la transmiterea veștii morții lui Stelescu. Întâi de toate trebuie să remarcăm că această veste a fost transmisă de însuși șeful Mișcării Legionare, oficial, public și simultan tuturor legionarilor și vizitatorilor aflați în tabără. Nicio intenție de a ascunde informația sau de a o prezenta separat și poate cu un context explicativ anumitor categorii de participanți la viața taberei. Așa cum am spus, aici se aflau sute de elevi din Frății, copiii de mineri, erau și diverși nelegionari jurnaliști, oaspeți veniți din curiozitate sau interes să vadă legionarii la lucru, erau de multe ori și reprezentanți ai altor organizații naționaliste europene.

Deci din start înțelegem că Legiunea și șeful ei nu s-au ferit să afirme public imediat după producerea asasinatului împotriva lui Stelescu, că cei care l-au comis au fost 10 legionari, și mai mult, camarazi, așa cum îi numește Căpitanul. Așadar, nicio dezicere de actul și de persoana celor care l-au comis. Mai mult, nicio teamă de reacții negative sau de proteste în rândul membrilor taberei. Poate că toate acestea par ciudate sau anormale în ziua de astăzi, citite de ochiul și mai ales filtrate de corectitudinea politică a omului secolului XXI.

În fapt, legionarii cunoșteau cu toții situația și contextul Stelescu și atitudinea generală a Legiunii față de trădare și trădători. Între participanții la tabără, cine să nu fi știut și să nu-și fi însușit deja cuvintele și directivele rostite și trasmise de Ionel Moța în mod constant timp de atâția ani? Între participanții la tabără, cine să nu fi știut și să nu-și fi însușit hotărârile de la Târgu Mureș?

Să nu uităm că în vara lui 1936 se răspândise în întreaga Legiune recentul imn compus de Ion Mânzatu și Radu Gyr, „Imnul Tinereții Legionare”, devenit rapid imnul neoficial al Legiunii. Acest imn era cântat zilnic în tabăra de la Carmen Sylva. Mânzatu povestește momentul în care, în cursul lunii august 1936, a vizitat și el tabăra. Atunci, în cinstea sa, Căpitanul a dat deșteptarea în tabără: - *Camarazi! Avem astăzi printre vizitatorii noștri pe domnul colonel Constantin Marinescu, pe comandantul de vapor Petre Lateș și pe autorul Sfintei Tinereți Legionare, camaradul Ion Mânzatu. Strângeți rândurile și în onoarea lor dați tonul la cântec! Într-o clipă se formă un careu și pentru întâia oară ascultai aproape cutremurat de emoție, intonat de sute de piepturi goale, arse de soare, propria-mi compoziție.* **Ion Manzatu, „Cum am compus cântecele legionare”**

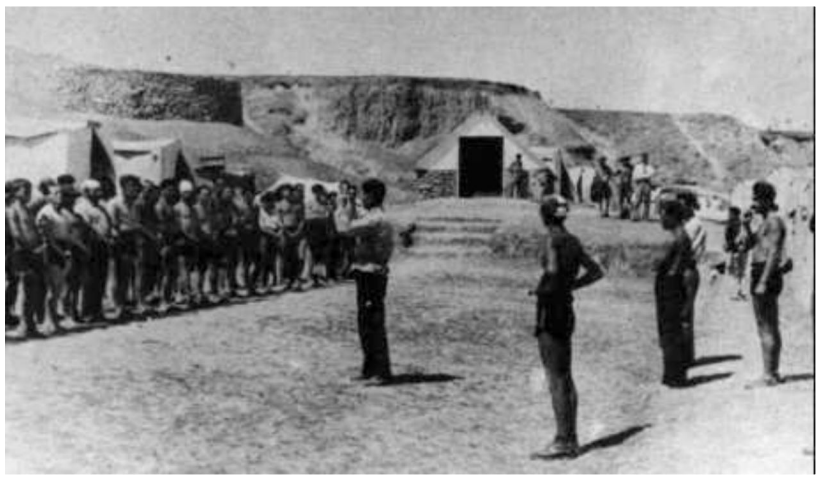

Și înainte de 16 iulie 1936 în tabără răsunau zilnic versurile: *Sfântă tinereţe legionară,/ Suim biserici, stăm viteji în închisori.../ În prigoana orişicât de-amară/ Cântăm şi ne gândim la Nicadori,/ Purtăm în crivăţ şi în soare/ Lumini pentru biruitori,/ Pentru cei viteji zidim altare/ Şi-avem doar gloanţe pentru trădători!*

Căpitanul alege să își precizeze poziția față de fapta Decemvirilor, folosindu-se de celebra frază a lui A.C. Cuza. De ce face asta? Putea să spună simplu că aprobă fără să îl mai citeze pe Cuza. O face tocmai pentru a arată că în situații delicate din punct de vedere politic, social și judiciar, el, și, prin el, întreaga Legiune, nu se eschivează, nu alege să se protejeze, nu se dezice de camarazii săi. Acel „Eu declar ferm: aprob!” are efecte pe mai multe paliere:

1. Dă actului Decemvirilor legitimitate legionară. Să nu uităm că asasinarea lui Stelescu de către Decemviri s-a făcut ca act personal, nu ca o sarcină trasată sau măcar aprobată de Legiune, a fost doar decizia lor. Tocmai de aceea, acționând pe cont propriu, fără a cere și primi acordul Căpitanului, ei au încălcat clar și grav disciplina legionară. Mai mult, în mod deliberat au ales să nu ceară acordul Căpitanului sau să informeze despre ce aveau de gând să facă, știind că nu vor primi acceptul acestuia. Dacă ne gândim la Nicadori, în plină și sângeroasă prigoană Duca, ei nu aveau cum să îl contacteze pe Căpitan, care era ascuns; și ei au luat decizia eliminării lui Duca pe cont propriu, dar în acele condiții de prigoană nu ar fi avut cum să ceară acordul sau dezlegare pentru fapta lor. Dacă ne gândim la Miti Dumitrescu și eliminarea lui Armand Călinescu, știm bine că Miti a plecat mai întâi în Germania unde a informat conducerea legionară aflată în exil despre decizia sa de a elimina pe Călinescu și a primit acordul explicit al acesteia. Decemvirii nu beneficiază de asemenea circumstanțe, ei au ales pur și simplu să nu ceară acordul și să nu informeze, călcând cu bună știință disciplina legionară. Cu toate astea, Căpitanul, prin cuvintele de la Carmen Sylva (și ulterior prin multe alte cuvinte și atitudini), le acordă legitimitate legionară, urcând actul lor personal în istoria Legiunii.

2. Transmite această atitudine clară și fermă de aprobare post factum a asasinării lui Stelescu legionarilor din toată țara. În tabără erau, așa cum am tot spus, legionari din toate colțurile țării. Aceștia, la plecarea din tabără, au dus cu ei atât vestea asasinării lui Stelescu de către Decemviri, cât și faptul că însuși Căpitanul aprobă acest gest. Practic legionarii din toată țara au putut afla vestea și rezonanța ei de la un alt legionar care o auzise direct din gura Căpitanului. Era ceva foarte important la acel moment în care informația circula greu, trunchiat și mereu supusă cenzurii instaurate de autorități. Mai mult, procedând în acest fel, Corneliu Zelea Codreanu nu a trebuit să dea nicio Circulară (document scris emis de șeful Legiunii) în care să precizeze poziția sa și a Mișcării.

3. Folosind fraza lui A.C. Cuza în opoziție cu atitudinea sa în cazul Decemvirilor, nu numai că îl arată pe acesta ca pe un laș (care în loc să îl apere și susțină în momentul Manciu, a preferat să se eschiveze, știind că Codreanu era nevinovat, fapt constatat fără echivoc de justiția română, în urma procesului), dar alături de el taxează întreaga generație de bătrâni naționaliști care, despărțindu-se de tineret, a ales să își protejeze propriile beneficii și interese în detrimentul jertfelor și luptelor date de acesta. Așa cum s-a întâmplat și în prigoana Duca, și în toți anii în care Stelescu a împroșcat cu noroi în Legiune și în șeful ei, și după Congresul de la Târgu Mureș. Cuza și generația sa de mari luptători naționaliști au eșuat la bătrânețe în confortul propriilor ambiții și a beneficiilor politicianiste.

Autoritățile față de reacția Căpitanului

După asasinarea lui Stelescu și după mărturia dată public de Corneliu Zelea Codreanu, legionarii s-au temut că vor exista repercusiuni, că guvernul va ataca tabăra de la Carmen Sylva și că întreaga situație ar putea prilejui o nouă încercare de suprimare a Căpitanului. În acest sens s-au luat imediat măsurile necesare: *Noaptea, s-au luat măsuri de supraveghere mai severe ca de obiceiu. Gărzile au fost dublate. Se aştepta un atac al jandarmilor. Din fericire, lucrurile s-au desfăşurat altfel.* **Ovidiu Stănescu, „Scurte amintiri din tabăra Carmen Sylva” în „Mărturii despre Căpitan”, Madrid, 1978**

În 19 iulie 1936, presa de la București publică știri legate de posibila implicare a Căpitanului în procesul Decemvirilor: *Parchetul de Ilfov a emis citații pentru d-nii Corneliu Codreanu și G. Furdui, președintele centrului studențesc București. Aceștia au fost citați ca informatori în legătură cu ancheta-rea celor zece legionari care au ucis pe Mihail Stelescu. Se așteaptă prezentarea la parchet a d-lor Corneliu Codreanu și G. Furdui, spre a da lămuririle necesare.* **„Capitala”, 19 iulie 1936**

Alte ziare publicau informații false despre presupuse descinderi nocturne pentru ridicarea lui Corneliu Zelea Codreanu, știri evident false. Toată lumea, cu atât mai mult autoritățile știau că la momentul 16 iulie 1936, Codreanu se afla la Carmen Sylva de mai multe săptămâni, cum ar fi putut să îl caute la domiciliu și să se mai și plângă că nu îl găsesc: *Descinderile de ieri noapte la interesul cercetărilor, au fost căutaţi ieri noapte d-nii Corneliu Codreanu şi Furdui, preşedintele centrului studenţesc Bucureşti, pentru a fi audiaţi ca informatori. N-au fost găsiţi, cu toate cercetările făcute. Se crede că ei se află într-o localitate din ţară.* **„Lumea”, 19 iulie 1936**

Cu toate astea, în afara câtorva știri false de tipul celei de mai sus, nu au existat altfel de repercusiuni la adresa lui după actul Decemvirilor. *Paralizat de teamă, guvernul n-a îndrăznit, cum făcuse odinioară în cazurile „Socor”, „Angelescu”, „Duca”, să implice pe Corneliu Codreanu și pe alți conducători ai Gărzii de Fier. După câteva zile de agitație și de amenințări, guvernul tăcu. Justiția se mărgini la arestarea și punerea sub acuzație a autorilor atentatului.* **Horia Sima, „Istoria Mișcării Legionare”**

De fapt, Căpitanul s-a prezentat pentru scurte declarații la Tribunal: *Căpitanul a fost chemat la Cabinetul de Instrucție la Tribunalul Militar din Capitală, unde a declarat că el nu are niciun amestec în această execuție; însă înțelegea starea de spirit a acestor băieți, că o aprobă și că-i va apăra la proces*. **Horia Sima, „Istoria Mișcării Legionare”**

Apoi va reveni la Carmen Sylva fără alte probleme. Mai mult, pe finalul lunii iulie, tabăra a fost martora unui alt eveniment istoric: o nuntă legionară. *Eri a avut loc în tabăra legionară din Carmen-Sylva, cununia religioasă a comandantului legionar Teodor Ioraș cu d-ra Maria Pascu. Nunii au fost d-na și d. Corneliu Zelea Codreanu. Această ceremonie a prilejuit o grandioasă serbare legionară, la care au luat parte și numeroși vizitatori din Carmen-Sylva și Eforie*. **„Porunca Vremii”, 28 iulie 1936**

Ne oprim aici, urmând ca în episodul următor să ne ocupăm de reacțiile corpurilor legionare.

CEZARINA CONDURACHE